

Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası

www.tqdk.qcv.az | wap.tqdk.gov.az | www.abturi.az | www.mekteb.edu.az | www.elchi.edu.az

a

QƏBUL İMTAHANLARININ MƏZMUNUNUN
İNKİŞAF DİNAMİKASI

coğrafiya

9 789952 482300

№ 202
1313

Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası
www.tqdk.gov.az | wap.tqdk.gov.az | www.abiturient.az | www.mekteb.edu.az | www.elachi.edu.az

93842

QƏBUL İMTAHANLARININ
MƏZMUNUNUN
İNKİŞAF DİNAMİKASI

coğrafiya

94408

Təhsil işçiləri, test tərtibçiləri, müəllimlər, abituriyentlər
və yuxarı sinif şagirdləri üçün elmi-metodiki vəsait

Elmi-metodiki vəsait Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası
tərəfindən çapa tövsiyə edilmişdir

M.F.Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

ARXIV

BAKİ - 2012

№ - 269281

REDAKSİYA ŞURASI

M.M.Abbasov, N.Ə.Babayev, V.M.Bağirov, F.Ş.Bədəlbəyli, A.Q.Abiyev, Ə.T.Əmiraslanov, A.M.Məhərrəmov, M.C.Mərdanov, P.A.Nağıyev, A.M.Paşayev, M.M.Vəliyeva

REDAKSİYA HEYƏTİ

R.H.Novruzov (baş redaktor əvəzi), İ.M.Allahverdiyev, A.H.Bağirov, G.M.Balacanov, A.H.Batıyeva, N.N.Bayramova, T.A.Bədəlov, M.Ə.Əkbərlı, N.L.Əliyev, A.E.Həbibov, S.T.Həsənzadə, N.Z.Hüseynova, Ç.C.Xəlilov, X.Z.Kərimova, N.İ.Məmmədova, S.S.Mərdanov, Ç.İ.Rüstəmov, O.Y.Şəlaginov, H.R.Zeynalov

Vəsait Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyasının rəsmi materialları əsasında hazırlanmışdır.

Layihənin rəhbəri:

M.M.Abbasov, TQDK-nın sədri, t.e.n.

Elmi-metodiki məsləhətçilər:

T.A.Bədəlov, t.e.n., dos.

Ç.İ.Rüstəmov, TQDK-nın şöbə müdiri, f.r.e.n.

Redaktorlar:

E.K.Əlizadə, AMEA-nın baş elmi işçisi, c.e.d

N.İ.Məmmədova, TQDK-nın şöbə müdiri, p.e.n.

Layihə üzərində işləmişdir:

C.Z.Zəkəriyev, Bakı Özal Türk Liseyinin müəllimi

Dil və üslub üzrə redaktorlar:

R.H.Novruzov, S.Ş.Nuriyev, A.S.Əhmədov

Texniki redaktor:

M.Ə.Bədəlov

Kompyuter və dizayn:

İ.İ.Cəfərov, C.H.Mir-Bəşirova

Redaksiyanın ünvanı:

AZ1078, Bakı şəhəri, Akademik Həsən Əliyev küçəsi, 17

Telefon/Faks: (+99412) 440-30-09 (TQDK), (+99412) 441-52-20 (redaksiya)

Elektron poçt: abit@tqdk.gov.az

Web sahifə: www.abiturient.az

© TQDK – «Abituriyent»

Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyasının rəsmi razılığı olmadan kitabın və ya onun hər hansı hissəsinin təkrar çapı, yayılması, elektron və ya mexaniki üsulla surətinin çıxarılması QADAĞANDIR!

ÖN SÖZ

Hər bir ölkənin davamlı inkişafı və müasirləşməsi həmin ölkədə mövcud olan təhsil sisteminin keyfiyyət və intellektual potensialından asılıdır. Müasir qloballaşma və integrasiya prosesləri bu məsələni daha da aktuallaşdırmış və onu dövlətlərin inkişafının prioritet istiqamətinə çevirmişdir. Bu gün Azərbaycan dövlətinin, şəxsən Prezident İlham Əliyev cənablarının diqqət və qayğısı ona yönəlmişdir ki, ölkəmizdə təhsil və elm müasir inkişafımızın əsas amilinə çevrilsin, güclü bilik iqtisadiyyatı formalaşsın, milli təhsil sistemimiz Avropa təhsil məkanına integrasiya olunaraq qloballaşmanın inkişaf meyillərini tənqidi-yaradıcı şəkildə mənimsəsin, dünyada mövcud olan qabaqcıl texnologiyalar Azərbaycana gətirilsin. Azərbaycan özü də belə texnologiyaların yaradıcısı olsun. Dövlət rəhbərliyinin elmin, təhsilin inkişafına böyük önəm verməsinin nəticəsidir ki, hazırda ölkədə bu istiqamətdə 20-dən artıq dövlət proqramı həyata keçirilir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev BMT-nin 2010-cu il "İnsan İnkişaf Hesabatı" ilə bağlı çıxışında qeyd etmişdir: "Təhsilin yüksək intellektual bacarığa malik insan kapitalı formalaşdırmaqda və güclü iqtisadiyyat qurmaqda oynadığı rol bu gün daha aktualdır. Bizim məqsədimiz elmi inkişafı milli inkişafın ümumi səviyyəsi arasında əlaqə yaratmaq və elm, ali təhsil və iqtisadiyyat arasında harmoniyanı təmin etməkdir". Cənab Prezidentin bu fikirləri milli təhsilimizə, bütövlükdə isə ölkəmizin modernləşməsi və dünyanın inkişaf etmiş ölkələri səviyyəsinə çıxmasına hədəflənmiş konseptual baxışdır. Dövlət başçısı həmin hədəfə çatmağın aydın yollarını da göstərmişdir: "bilik iqtisadiyyatı, eləcə də yüksək təhsil və idarəetmə bacarığına malik insan kapitalının formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsi."

Dövrümüz yüksək texnologiyalar dövrüdür, bu texnologiyalara elmlə yiyələnmək olar, elm isə təhsildən başlanır. Deməli, dünyanın inkişaf tempi və tələbləri ilə ayaqlaşan mütəxəssislərin hazırlanması günün ən zəruri məsələsidir.

Ölkəmizin gələcək taleyi məhz bu gün gənclərimizə verilən bilik və bacarıqların keyfiyyətindən asılı olacaqdır. Ona görə də ümumtəhsil və ali təhsil müəssisələrində gənclərin həyatı bacarıqlarının müasir texnologiyaların inkişaf istiqamətlərinə uyğunlaşdırılmasını təmin edən elmi biliklərin, xüsusilə də dəqiq elmlərin tədrisinə daha çox diqqət yetirilməlidir. Ali təhsil müəssisələrinə məntiqi təfəkkürü daha güclü olan, mürəkkəb qanunauyğunluqları, proses və hadisələrin yaranma və inkişafını, bunlar arasındakı səbəb-nəticə əlaqələrini düzgün dərk edə bilən, mükəmməl nəzəri, praktik və tətbiq yönümlü biliklərə yiyələnmiş gənclər seçilməlidir. Elə gənclər ki, dərin biliklərə yiyələnməklə bərabər, informasiya cəmiyyətində yaşamağı, fəaliyyət göstərməyi bacarsınlar.

İnformasiya cəmiyyətində yaşamaq təkcə müasir texnologiyalardan istifadə etmək demək deyildir. Müasir gənclik bu texnologiyaları həm də strateji resurs kimi qəbul etməli, təhsildə əldə etdikləri nailiyyətlərlə bilik iqtisadiyyatını, geniş mənada iqtisadiyyatımızı daha da irəli aparmalıdır.

Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası dövlətimizin qarşıya qoyduğu bu vəzifələri rəhbər tutaraq, ali təhsil müəssisələrinə bilik və bacarıq cəhətdən daha layiqli abituriyentlərin seçilməsi işlərini yerinə yetirir. Bu seçimdə test imtahanı üsul, imtahanda istifadə olunan tapşırıqlar vasitə, qiymətləndirmə isə nəticədir. Deməli, TQDK-nın bir dövlət qurumu olaraq missiyası müasir texnologiyaları qəbul prosesinə tətbiq etməklə təhsilin bir pilləsindən digərinə keçid zamanı

təhsil alanların bilik nailiyyətlərini qiymətləndirməkdən ibarətdir.

Bilik səviyyəsinin qiymətləndirilməsi zamanı ölçmə və yoxlama parametrləri mövcud təhsil standartlarının parametrlərinə əsaslanır və buna uyğun olaraq tərtib olunan test tapşırıqları abituriyentin imtahan fənlərindən mövzular, bölmələr və ya bütöv kurs üzrə bilik və bacarıq səviyyəsini müəyyən etməyə hesablanır. Abituriyentin imtahanda göstərdiyi bilik və bacarıq səviyyəsi isə qiymətləndirmə standartları ilə müqayisə olunaraq müəyyən edilir.

TQDK biliyin qiymətləndirilməsinin dünya standartlarına uyğunlaşdırılması üçün istər imtahan texnologiyalarının, istərsə də qiymətləndirmə vasitəsi olan test tapşırıqlarının seçim qabiliyyətinin yüksəldilməsi istiqamətində sistemli araşdırmalar aparır. Bu məqsədlə hər il ayrı-ayrı fənlər üzrə imtahan nəticələri təhlil edilir, imtahanda istifadə olunmuş test tapşırıqlarının tədris proqramı və dərsləklərə uyğunluğu yoxlanılır, onlar məzmun, mürəkkəblik dərəcəsi və qabiliyyət göstəriciləri baxımından araşdırılır və müzakirə olunur.

İmtahan fənləri üzrə ayrı-ayrı illərdə aparılmış təhlildən fərqli olaraq bu vəsəitdə təqdim olunan araşdırmalar test tapşırıqlarının 1992-ci ildən 2012-ci ilə qədər keçdiyi 20 illik inkişaf dinamikasını əks etdirir.

Təhlillər Azərbaycanda testologiyanın inkişaf tarixinə həsr edilmişdir. Məsələlərə tarixi-müqayisəli aspektdən yanaşılmışdır. Təhlillər test tapşırıqlarının keyfiyyət dinamikasını izləməyə, eləcə də qiymətləndirmənin ayrı-ayrı aspektləri haqqında məlumatları nəzərdən keçirməyə, tapşırıqların effektivlik dərəcəsinin artırılması, mövcud olan qüsurlar və uyğunsuzluqların aşkar edilib aradan qaldırılması yollarını axtarmağa imkan verir.

Təhlillər göstərir ki, 1992-1994-cü illərdə qəbul imtahanlarında abituriyentlərin proqram və dərsləklər üzrə məniməsədikləri bilik və bacarıqları üzə çıxarmaq üçün təklif edilmiş test tapşırıqları tam korrekt olmamışdır. Test tapşırıqları tərtib

edilərkən etibarlılıq, validlik, obyektivlik və sistemlilik kimi zəruri prinsiplərə əməl edilməmiş, bölmələr üzrə paylanmada nisbət gözlənilməmiş, əksər hallarda test tapşırıqları eyni bir bölməyə və ya mövzuya aid olmuş, əsasən də, əzbərcilik tələb edən faktoloji suallardan ibarət olmuşdur. Test tapşırıqlarının mürəkkəblik dərəcəsi və qabiliyyət göstəricilərinə görə paylanmasında da sistemlilik hallarına yol verilmişdir. Hətta bəzi hallarda dərsləklərdə öz əksini tapmayan mövzulara da müraciət olunmuşdur. Diqqəti cəlb edən xarakterik cəhətlərdən biri də budur ki, ilk illərdə test tapşırıqları forma etibarlılığı ilə standart yazılış şəklinə verilmiş, izahat tipli, proses və hadisələrin, onlar arasındakı səbəb-nəticə əlaqələrinin dərəcəsinə yönəlmiş, məntiqi düşüncə tələb edən tapşırıqlardan istifadə edilməmişdir. Təbii ki, bu cür tapşırıqlar abituriyentlərin bilik və bacarıqlarını hərtərəfli şəkildə yoxlamaq və qiymətləndirmək üçün ideal ölçü vasitəsi ola bilməzdi. Əlbəttə, burada obyektiv səbəblər də vardı. Bu da o zaman respublikamızda test imtahanlarının ilk dəfə aparılması və keçmiş sovetlər ölkəsində belə bir təcrübənin olmaması ilə bağlı idi.

Məlumdur ki, yeni sistemdə imtahanın məzmununun özəyini test tapşırıqları təşkil edir. Bunlar isə öz keyfiyyətinə görə elmdə qəbul olunmuş müəyyən standartlara və prinsiplərə cavab verməli, testləşdirmə işi bütövlükdə elmi əsaslara söykənməli və bu vəzifəni həyata keçirmək üçün ölkədə peşəkar test tərtibçiləri və ekspertlər qrupu olmalıdır. O cür ki, bu məsələləri köklü şəkildə, kompleks qaydada həll etmək üçün 1994-cü ildə TQDK nəzdində bütün imtahan fənləri üzrə elmi-metodiki seminarlar təşkil edildi. Seminarların işinə Milli Elmlər Akademiyası, ali təhsil müəssisələri və ümumi təhsil məktəblərinin yüksək ixtisaslı mütəxəssisləri cəlb edildi. Məhz bu seminarlarda aparılan diskussiya və müzakirələr, fikir və təcrübə mübadiləsi gedişində testləşdirmənin məqsədləri müəyyənləşdirildi, qəbul imtahanlarına daxil olan hər bir fənn üzrə abituriyentlərdən tələb olunan nəzəri bilik və bacarıqların minimum standartları işlənib

hazırlandı. Bu seminarlar təhsilin bir pilləsi (ümumi təhsil) ilə digər pilləsi (ali təhsil) arasında bir növ körpü rolunu oynamağa başladı. Həmin il seminarların daha səlis, daha tərtibli üsulları arasında müvafiq fənlər üzrə ekspert şuraları yaradıldı. Qəbul imtahanlarının məzmununa dair elmi-metodiki tələblər işlənib hazırlandı. Testlərin tərtibi və ekspertizasının prinsipləri, meyarları müəyyənləşdirildi. Eyni zamanda testlər bankı təşkil edildi, onun işi və idarə olunması avtomatlaşdırıldı. Artıq ekspert şuraları daxil olan testləri formalaşdırılmış tələb və meyarlar əsasında ekspertizadan keçirib banka qəbul etdirdilər. Bunlar və eləcə də görülməli digər zəruri elmi və təşkilati tədbirlər testləşdirmə işinin elmi əsasları üzərində qurulmasına və inkişafına əlverişli zəmin yaratdı.

İlk illərdən fərqli olaraq 1995-ci ildən etibarən testlərin tərtibində forma və məzmunca yeniliyə doğru meyillilik müşahidə olunmağa başladı. Bu yenilik sonrakı illərdə davam etdirilərək bütövlükdə test sistemində, imtahan texnologiyalarına müsbət keyfiyyət dəyişikliyi gətirdi.

TQDK 2001-ci ildə bütün imtahan fənləri üzrə testlər bankını, onun həm açıq (istifadə olunmuş), həm də qapalı (istifadə olunmamış) hissəsinin tam şəkildə çap edib təhsil ictimaiyyətinin istifadəsinə verdi. Qeyd edim ki, həmin dövr üçün testlər bankı artıq təkmil bir səviyyədə idi. Burada hər bir fənn üzrə həm sualların sayı, həm də onların tematiki və tipoloji baxımdan əhatəliliyi kifayət qədər artıb zənginləşmişdi. Bankda hər bir fənn üzrə orta hesabla 5 mindən çox test tapşırığı var idi. Əvvəlki illərdə burada ayrı-ayrı fənlər üzrə sualların sayı limitdən az olduğuna görə onun nəşri mümkün deyildi. 2001-ci ildə isə bankda hər bir fənn üzrə sualların kəmiyyət və keyfiyyət göstəricilərinin proqram tələblərini ödəyən ölçüdə yüksək olması onun nəşrinə imkan yaratdı.

Əlbəttə, biz test bankını açmazdan əvvəl bu tədbirlə bağlı yerli və xarici mütəxəssislərin rəylərini öyrənmiş, bu addımın bütün mümkün

müsbət və mənfi tərəflərini araşdırmışdıq. Nəzərə almalıyıq ki, bir tərəfdən, 10 ilə yaxın bir vaxt ərzində formalaşdırılan və tərkibində hər bir fənn üzrə minlərlə test tapşırığını birləşdirən bank – sözün həqiqi mənasında unikal bir sərvətin birdən-birə və bütövlükdə açılması sırf pragmatik mülahizələr nöqtəyindən nəzərdən keçirilən maraqlarına uyğun deyil, digər tərəfdən isə testlər bankından istifadə zamanı əzbərcilik meyilləri özünü göstərə bilər. Bununla belə, biz nəyin namına nəyə getdiyimizi yaxşı dərk edirdik. Biz məhz təhsil alanların və təhsil verənlərin köklü maraqlarını, bütövlükdə təhsilimizin strateji hədəflərini üstün tutaraq bankın açılmasına qərar verdik.

Bəs testlər bankının nəşrinin müsbət nəticələri nədən ibarət oldu?

Birincisi, test bankının nəşri ilə ölkədə test tərtibi işi üçün geniş yaradıcılıq imkanları yarandı, region müəllimləri də daxil olmaqla test tərtibi ilə məşğul olan mütəxəssislərin sayı xeyli artdı. Test bankı özündə həm də test tərtibinin tələbləri, prinsipləri, metodikası, modelləri, standartları və quruluş variantları haqqında təcrübəni ehtiva etdiyinə görə, o, bu sahəyə maraq göstərənlər üçün dəyərli ömək mənbəyi oldu.

İkincisi, fənn müəllimləri və metodistlər bank testlərindən təlim prosesində metodiki vasitə kimi istifadə etmək imkanını qazandılar. Onlar üçün bank ümumi təhsil məktəblərinin də test sistemində üz tutduğu bir dövrdə testləşdirmənin üsul və vasitələrini təlim prosesinə düzgün tətbiq etməkdə yardımçı oldu.

Üçüncüsü, şagirdlər və abituriyentlər ilk növbədə öyrəndikləri bilikləri bank testləri vasitəsi ilə yoxlamaq, sistemləşdirmək, möhkəmləndirmək və tətbiq etmək imkanı əldə etdilər. Bank testləri üzərində iş abituriyentlərin imtahana həm də psixoloji hazırlığında əhəmiyyətli rol oynadı, onlarda testlərlə işləmək vərdişlərinin formalaşmasına kömək etdi.

Dördüncüsü, nəşr olunmuş test bankı müəllimlərin öz peşə hazırlığını yoxlamasında, öz

üzərlərində işləməsində və özlərinə tələbkarlığın artmasında əhəmiyyətli rol oynadı.

Bəşinci, metodistlərin və fənn müəllimlərinin çap olunmuş testlər bankı haqqında əsaslı rəy və təklifləri TQDK-nın fənlər üzrə elmi-metodiki seminarlarına və ekspert qruplarına test bankını daha da təkmilləşdirməkdə və zənginləşdirməkdə yardımçı oldu.

Altıncı, test bankının nəşri tələbə qəbulunda demokratikliyin, şəffaflığın və əşkarlığın daha da genişləndirilməsi istiqamətində atılmış növbəti mühüm addım oldu.

Ümumiyyətlə, TQDK həmişə imtahanların məzmununun açıq olması, onun heç kəsə "sirr" qalmaması üçün, şagirdlərin qəbula psixoloji, müəllimlərin isə metodiki cəhətdən hazırlıqlı olması üçün məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirir. Fənlər üzrə qəbul proqramları, model testlər, sınaq imtahanları, məktəblilər üçün siniflər üzrə test topluları, bunların elektron versiyaları, dərş vəsaitləri, qəbul imtahanının sonunda abituriyentlərə öz sual kitabçalarını götürməyə imkan verilməsi – bütün bunlar qəbul kampaniyalarında şəffaflığın təmin olunmasına, ictimaiyyətin hərtərəfli məlumatlandırılmasına xidmət edir.

Hər il kütləvi imtahanlar keçirildikdən sonra abituriyentlərin imtahan suallarına cavab göstəricilərinin əvvəlcə statistik təhlili, sonra isə fənlər üzrə metodiki təhlili aparılır. Bunların da əsasında seçim meyarları bir daha dəqiqləşdirilir, proqram materialları və dərşliklərin müzakirəsi keçirilir, tələblərin standartlarında zərurətdən doğan düzəlişlər aparılır, imtahana hazırlığın optimal yollarına dair tövsiyələr, fənn proqramlarının çətin mövzularına dair mütəxəssis şərhləri, model testlər hazırlanıb şagird və müəllimlərin istifadəsinə verilir.

TQDK daim biliyin qiymətləndirilməsinin ən optimal yollarını arayıb-axtarır, imtahan prosesinin səmərəliliyini artırmaq üçün ictimaiyyət arasında maarifləndirmə işləri aparır, abituriyent və müəllimlərə elmi-metodiki kömək istiqamətində sistemli tədbirlər həyata keçirir. 1995-ci ildən fəaliyyətə başlayan "Abituriyent"

jurnalı bu sahədə Komissiya ilə ictimaiyyət arasındakı əlaqələrdə əvəzsiz rol oynayır. Jurnalın hər sayında testləşdirmə ilə bağlı elmi-metodiki yazılar, qəbul imtahanlarının nəticələrinə əsasən çətin cavablandırılan, imtina faizi yüksək olan test tapşırıqları haqqında mütəxəssis şərhləri verilir, abituriyent və müəllimlər üçün çoxçeşidli metodiki vəsaitlər hazırlanır. Bunlar isə abituriyentlərin hazırlıq səviyyələrinin yüksəlməsində əhəmiyyətli rol oynayır.

Təhlillər göstərir ki, əgər test üsulunun tətbiq edildiyi ilk illərdə test tapşırıqlarında faktoloji biliklərə əsaslanan tədris materialları əsas yer tuturdusa, son illər qəbul imtahanlarında test bloklarında deklarativ biliklərlə yanaşı, biliklərin tətbiqinə, hadisə və proseslərin dərkinə yönəlmiş, məntiqi düşüncəyə əsaslanan, səbəb-nəticə əlaqələri əsasında qurulan ümumiləşdirmə, mövzulararası əlaqə, sxem, cədvəl, şəkil, xəritə tipli tapşırıqlar da yer almışdır. Nəticədə test tapşırıqlarının keyfiyyət göstəriciləri yüksəldiyi kimi, tələbə heyətinə qəbul olunan abituriyentlərin real bilik səviyyələri də artır. Onu da xatırladaq ki, əgər 2010-cu ilə kimi qəbul imtahanlarında ancaq ənənəvi test modellərindən istifadə olunurdusa, 2011-ci ildə bütün ixtisas qruplarında belə testlərlə yanaşı, ilk dəfə riyaziyyat fənnindən açıq tipli test tapşırıqlarından da istifadə edilib. 2012-ci ildən isə bütün ixtisas qruplarında iki fəndən açıq tipli test tapşırıqlarından istifadə olunub.

Şagird və abituriyentlərin açıq tipli test modelləri haqqında təsəvvürlərini daha da genişləndirmək və belə tapşırıqlarla işləmək vərdişlərini inkişaf etdirmək üçün fənlər üzrə nümunələr həm keçən il, həm də bu il "Abituriyent" jurnalında dərc edilib, həmçinin sınaq imtahanlarında yoxlanmadan keçirilib. Fənlər üzrə açıq tipli test tapşırıqları siniflər üçün test toplularına da daxil edilib.

Sizə təqdim etdiyimiz bu vəsait TQDK-nın 1992-2012-ci illərdə testologiya sahəsindəki fəaliyyətinə həsr edilmişdir. Vəsait müəllimlər, test tərtibçiləri, ekspertlər, şagirdlər,

abituriyentlər, təhsil müəssisələri və qurumları üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Düşünürük ki, vəsait geniş pədaqoji ictimaiyyət üçün Azərbaycan testologiyasının tarixi və test üsulu ilə imtahan texnologiyalarının ölçü və meyarları ilə tanışlıq baxımından dəyərli mənbə olacaqdır. Burada verilən məlumatlar tədris proqramlarının təkmilləşdirilməsi və tədrisin keyfiyyətinin yüksəldilməsi işində təhsil işçilərinə yardımçı olacaqdır. İnanırıq ki, müəllimlər vəsait vasitəsilə test tapşırıqlarının ölçmə və qiymətləndirmə meyarları ilə tanış olduqdan sonra tədris prosesində qabaqcıl təlim üsullarına (interaktiv, konstruktiv və s.), xüsusilə də nəzəri biliklərin tətbiqinə əsaslanan test tapşırıqlarına daha geniş yer verəcəklər.

Vəsait test tərtibçilərinə abituriyentlərin real bilik və bacarıqlarına uyğun test tapşırıqları hazırlamaqda və test tapşırıqlarının tərtibinə elmi, metodiki cəhətdən daha peşəkarlıqla yanaşmaqda kömək edəcəkdir.

Ekspertlər vəsaitdə verilən təhlil və şərhlər vasitəsilə TQDK-nın fənlər üzrə test topluları və digər vəsaitlərindəki test tapşırıqlarının inkişaf dinamikasını izləyə biləcəklər.

Vəsaitdəki məlumatlar bir çox cəhətdən qəbul imtahanlarına hazırlaşan yuxarı sinif şagirdləri üçün də faydalı olacaqdır. Onlar bu vəsaitlə tanış olaraq, müxtəlif məzmunlu test nümunələrinin ötən illərin abituriyentləri tərəfindən necə cavablandırıldığını, hansı mövzuların sadə, hansı mövzuların mürəkkəb olduğunu analiz edəcək, zəif cavablandırılan və ya cavab verməkdən imtina edilən test tapşırıqları ilə bağlı mövzuları daha dərinləndirən öyrənməyə çalışacaqlar.

TQDK-nın apardığı elmi-metodiki təhlillər valideynlərin maraqları ilə üst-üstə düşdüyündən vəsait onlar üçün də əhəmiyyətli olacaqdır. Əksər ailələrdə bir neçə uşağın təhsil aldığı nəzərə alsaq, valideynlər bu kitablardan istifadə etməklə öz övladlarının təhsilinə, dərşlərə hazırlığına nəzarət etmək imkanına malik olacaqlar.

Nəhayət, vəsaitin ən əhəmiyyətli cəhətlərindən birini xüsusi qeyd etmək istəyirik. Burada 1992-ci

ildən 2012-ci ilə kimi qəbul imtahanlarında bütün fənlər üzrə istifadə olunmuş test tapşırıqlarının toplusu verilmişdir. Əlbəttə, bu illər ərzində tərtib və təklif edilən test tapşırıqlarının təkcə sayı deyil, həm də elmi-metodiki səviyyəsi, tematik və tipoloji rəngarəngliyi yüksəlmiş, onlar çoxseçimli test tapşırıqlarından açıq tipli test tapşırıqlarına doğru yeniləşmə və zənginləşmə yolu keçmişdir. İnanırıq ki, təqdim olunan testlər toplusu yuxarı sinif şagirdləri və abituriyentlərə öz biliklərini yoxlamağa, testlərlə işləmək vərdişlərinə yiyələnməyə, test tapşırıqlarının müxtəlif variant və modelləri ilə tanış olmağa, bütövlükdə proqram materiallarını daha dərinləndirən mənim-səməyə yaxından kömək edəcəkdir. Müəllimlər isə açıq test bankı kimi təqdim etdiyimiz bu topludan təlim prosesində proqram materiallarının mənim-səməyə səviyyəsinin yoxlanılması, şagirdlərin keçilən mövzular üzrə biliklərinin möhkəmləndirilməsi, eləcə də onlarda testlərlə işləmək vərdişlərinin formalaşdırılması üçün istifadə edəcəklər.

Məleykə Abbaszadə
Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət
Komissiyasının sədri

1992-2012-ci illərdə ixtisas qrupları, imtahan fənləri və test bloklarında edilmiş struktur dəyişiklikləri

1992-2012-ci illərin qəbul imtahanlarının məzmununa aid materialların statistik göstəriciləri təsdiq edir ki, bu dövrdə istər ixtisas qrupları, istər imtahan fənləri, istərsə də test bloklarının strukturunda ilbail dəyişikliklər edilmiş, onların daha optimal və təkmil səviyyəyə çatdırılmasına səy göstərilmişdir. Aşağıda bu dəyişikliklərin dinamikasını əks etdirən material təqdim olunur.

Respublikamızın ali təhsil müəssisələrinə tələbə qəbulunun ilk dəfə test üsulu ilə aparıldığı **1992-ci ildə qəbul imtahanları üç ixtisas qrupu üzrə keçirilmişdir.** Bütün qruplar üçün təqdim edilən test tapşırıqları vahid sual kitabçasında toplanmışdır. Abituriyentlərə 130 test tapşırığı təqdim olunmuşdur.

Sual kitabçaları iki dildə və iki (*A* və *B*) variantda hazırlanmışdır. *A* və *B* variantları 1 orijinal variantdan tapşırıqların yerini dəyişdirməklə alınmışdır.

İmtahan fənləri üzrə test tapşırıqlarının sayı və sırası aşağıdakı kimi olmuşdur:

1. Ana dili və ədəbiyyat – 45 sual (№№ 1 – 45)
2. Riyaziyyat – 35 sual (№№ 1 – 35)
3. Təbiət fənləri:
 - Fizika – 20 sual (№№ 1 – 20)
 - Kimya – 15 sual (№№ 21 – 35)
 - Biologiya – 15 sual (№№ 36 – 50)
4. Sosial bilimler:
 - Tarix – 30 sual (№№ 1 – 30)
 - Cöğrafiya – 20 sual (№№ 31 – 50)
5. Xarici dillər
 - İngilis dili – 35 sual (№№ 1 – 35)
 - Alman dili – 35 sual (№№ 1 – 35)
 - Fransız dili – 35 sual (№№ 1 – 35)

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri belə müəyyən edilmişdir:

- I ixtisas qrupu** – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat və təbiət fənləri
- II ixtisas qrupu** – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat və sosial bilimler
- III ixtisas qrupu** – Ana dili və ədəbiyyat, sosial bilimler və xarici dil

1993-cü ildə qəbul imtahanı üç ixtisas qrupu üzrə aparılmışdır.

Bütün qruplar üçün imtahan fənləri vahid sual kitabçasında toplanmışdır.

İmtahanlar Bakı və Naxçıvan şəhərlərində fərqli sual kitabçaları əsasında keçirilmişdir.

Sual kitabçaları iki dildə və iki (*A* və *B*) variantda tərtib olunmuşdur. Hər variant üzrə tapşırıqların ümumi sayı 130 olmuşdur.

Bundan əlavə, Azərbaycan hökuməti üçün şərq dilləri üzrə 2 ədəd əlavə sual kitabçası tərtib olunmuşdur.

Variantlar orijinal olmuş, yəni bir variantda olan tapşırıqlar digər variantda təkrar edilməmişdir.

İmtahan fənləri üzrə test tapşırıqlarının sayı və sırası aşağıdakı kimi olmuşdur:

1. Ana dili və ədəbiyyat – 45 sual (№№ 1 – 45)
2. Riyaziyyat – 35 sual (№№ 1 – 35)
3. Təbiət fənləri:
 - Fizika – 20 sual (№№ 1 – 20)
 - Kimya – 15 sual (№№ 21 – 35)
 - Biologiya – 15 sual (№№ 36 – 50)

4. Sosial bilimler:

- Tarix – 30 sual (№№ 1 – 30)
- Cöğrafiya – 20 sual (№№ 31 – 50)

5. Xarici dillər

- İngilis dili – 35 sual (№№ 1 – 35)
- Alman dili – 35 sual (№№ 1 – 35)
- Fransız dili – 35 sual (№№ 1 – 35)

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri 1992-ci ildəki kimi olmuşdur:

- I ixtisas qrupu** – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat və təbiət fənləri
- II ixtisas qrupu** – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat və sosial bilimler
- III ixtisas qrupu** – Ana dili və ədəbiyyat, sosial bilimler və xarici dil

1994-cü ildə imtahanlar üç ixtisas qrupu üzrə aparılmışdır.

Bütün qruplar üçün imtahan fənləri vahid sual kitabçasında toplanmışdır.

İmtahanların keçirilməsi üçün 4 ədəd əsas və Azərbaycan hökuməti üçün Şərq dilləri üzrə 2 ədəd əlavə sual kitabçası tərtib olunmuşdur.

Sual kitabçaları iki dildə və iki variantda (*A* və *B*) tərtib olunmuşdur. Variantlar orijinal olmuş, yəni əvvəlki ildə olduğu kimi, bir variantda olan tapşırıqlar digər variantda təkrar edilməmişdir.

İmtahan fənləri üzrə test tapşırıqlarının sayı və sırası aşağıdakı kimi olmuşdur:

1. Ana dili və ədəbiyyat – 45 sual (№№ 1 – 45)
2. Riyaziyyat – 35 sual (№№ 1 – 35)
3. Təbiət fənləri:
 - Fizika – 20 sual (№№ 1 – 20)
 - Kimya – 15 sual (№№ 21 – 35)
 - Biologiya – 15 sual (№№ 36 – 50)
4. Sosial bilimler:
 - Tarix – 30 sual (№№ 1 – 30)
 - Cöğrafiya – 20 sual (№№ 31 – 50)

5. Xarici dillər

- İngilis dili – 35 sual (№№ 1 – 35)
- Alman dili – 35 sual (№№ 1 – 35)
- Fransız dili – 35 sual (№№ 1 – 35)

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənlərinin çeşidi əvvəlki illərdə olduğu kimi qalmışdır:

- I ixtisas qrupu** – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat və təbiət fənləri
- II ixtisas qrupu** – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat və sosial bilimler
- III ixtisas qrupu** – Ana dili və ədəbiyyat, sosial bilimler və xarici dil

1995-ci ildə imtahanlar səkkiz ixtisas qrupu üzrə keçirilmişdir.

Hər qrup üçün imtahan testləri ayrıca sual kitabçasında toplanmışdır.

İmtahanlar I, III, VI və VII ixtisas qrupları üçün iyulun 29-da, II, IV, V və VIII ixtisas qrupları üçün isə iyulun 30-da Bakı və Naxçıvan şəhərlərində eyni gündə, eyni vaxtda aparılmışdır.

İmtahanların keçirilməsi üçün cəmi 44 ədəd sual kitabçası tərtib olunmuşdur.

Sual kitabçaları iki dildə və hər biri orijinal olmaqla iki (*A* və *B*) variantda tərtib olunmuşdur.

Qərb və şərq dilləri üzrə test tapşırıqları ayrıca kitabçalarda təqdim edilmişdir.

Qabiliyyət imtahanı tələb edən ixtisas qrupları üçün (VI, VII və VIII qruplar) imtahan fənlərinin bəziləri üzrə test tapşırıqları həmin gün imtahan verən digər qrupların uyğun imtahan fənlərindən (fənn daxilində tapşırıqların və cavab variantlarının yerlərini dəyişdirilməklə) götürülmüşdür.

Abituriyentlərə I, II, III, IV və V qruplarda hər fənn üzrə 30 tapşırıq olmaqla 120, VI, VII və VIII qruplarda isə hər fənn üzrə 30 tapşırıq olmaqla 60

tapşırıq təqdim olunmuşdur. Hər bir fənn üzrə tapşırıqlar 1-dən 30-a kimi nömrələnmişdir.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, fizika və kimya

II ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, coğrafiya və xarici dil

III ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, tarix, coğrafiya və xarici dil

IV ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, fizika, kimya və biologiya

V ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, tarix və xarici dil

VI ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat

VII ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, tarix

VIII ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, biologiya

Abituriyentlərə I, II, III, IV və V qruplarda hər fənn üzrə 30 tapşırıq olmaqla 120, VI, VII və VIII qruplarda isə hər fənn üzrə 30 tapşırıq olmaqla 60 tapşırıq təqdim olunmuşdur. Hər bir fənn üzrə tapşırıqlar 1-dən 30-a kimi nömrələnmişdir.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, fizika və kimya

II ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, coğrafiya və xarici dil

III ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, tarix, coğrafiya və xarici dil

IV ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, fizika, kimya və biologiya

V ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, tarix və xarici dil (II qrupun sual kitabçasındadır)

VI ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat (I qrupun sual kitabçasındadır)

VII ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, tarix

VIII ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, biologiya

1997-ci ildə qəbul imtahanları səkkiz ixtisas qrupu üzrə aparılmışdır.

İmtahanlar I, III və VI ixtisas qrupları üçün avqustun 12-də, II, IV, V, VII və VIII ixtisas qrupları üçün isə avqustun 15-də Bakı və Naxçıvan şəhərlərində eyni gündə, eyni vaxtda keçirilmişdir.

İmtahanlar üçün cəmi 56 adda sual kitabçası tərtib olunmuşdur. İmtahanların keçirilməsi üçün hər iki dildə 2 orijinal (A və B), 2 törəmə (C və D) olmaqla 4 variantda sual kitabçası hazırlanmışdır.

I və VI; II, V və VII; IV və VIII ixtisas qrupları üçün test tapşırıqları, müvafiq olaraq, bir kitabçada yerləşdirilmişdir.

Qərb və şərq dilləri üzrə test tapşırıqları ayrıca kitabçalarda təqdim edilmişdir.

Abituriyentlərə I, II, III, IV və V qruplarda hər fənn üzrə 30 tapşırıq olmaqla 120, VI, VII və VIII

qruplarda isə hər fənn üzrə 30 tapşırıq olmaqla 60 tapşırıq təqdim olunmuşdur. Hər bir fənn üzrə tapşırıqlar 1-dən 30-a kimi nömrələnmişdir.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, fizika və kimya

II ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, coğrafiya və xarici dil

III ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, tarix, coğrafiya və xarici dil

IV ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, fizika, kimya və biologiya

V ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, tarix və xarici dil (II qrupun sual kitabçasında)

VI ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat (I qrupun sual kitabçasında)

VII ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, tarix (II qrupun sual kitabçasında)

VIII ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, biologiya (IV qrupun sual kitabçasında)

1998-ci ildə qəbul imtahanları səkkiz ixtisas qrupu üzrə aparılmışdır.

İmtahanlar I, III və VI ixtisas qrupları üçün iyulun 18-də, II, IV, V, VII və VIII ixtisas qrupları üçün isə iyulun 26-da Bakı və Naxçıvan şəhərlərində eyni gündə, eyni vaxtda keçirilmişdir.

İmtahanlar üçün cəmi 56 adda sual kitabçası tərtib olunmuşdur. İmtahanların keçirilməsi üçün hər iki dildə 2 orijinal (A və B), 2 törəmə (C və D) olmaqla 4 variantda sual kitabçası hazırlanmışdır.

I və VI; II, V və VII; IV və VIII ixtisas qrupları üçün test tapşırıqları eyni kitabçada yerləşdirilmişdir.

Qərb və şərq dilləri ayrıca kitabçalarda təqdim edilmişdir.

Abituriyentlərə I, II, III, IV və V qruplarda hər fənn üzrə 30 tapşırıq olmaqla 120, VI, VII və VIII

qruplarda isə hər fənn üzrə 30 tapşırıq olmaqla 60 tapşırıq təqdim olunmuşdur. Hər bir fənn üzrə tapşırıqlar 1-dən 30-a kimi nömrələnmişdir.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, fizika və kimya

II ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, coğrafiya və xarici dil

III ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, tarix, coğrafiya və xarici dil

IV ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, fizika, kimya və biologiya

V ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, tarix və xarici dil (II qrupun sual kitabçasında)

VI ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat (I qrupun sual kitabçasında)

VII ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, tarix (II qrupun sual kitabçasında)

VIII ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, biologiya (IV qrupun sual kitabçasında)

1999-cu ildə qəbul imtahanları səkkiz ixtisas qrupu üzrə aparılmışdır.

İmtahanlar I və IV ixtisas qrupları üçün iyulun 18-də, III ixtisas qrupu üçün iyulun 24-də və II, V, VI, VII və VIII ixtisas qrupları üçün iyulun 27-də Bakı və Naxçıvan şəhərlərində eyni gündə, eyni vaxtda keçirilmişdir.

İmtahanların keçirilməsi üçün cəmi 56 adda sual kitabçası hazırlanmışdır. İmtahanların keçirilməsi üçün hər iki dildə 2 orijinal (A və B), 2 törəmə (C və D) olmaqla 4 variantda sual kitabçası hazırlanmışdır.

VI, VII və VIII ixtisas qrupları üçün test tapşırıqları eyni kitabçada yerləşdirilmişdir. I və IV; II və V; VI, VII və VIII ixtisas qrupları üzrə sual kitabçalarında bəzi tapşırıqlar yeri və distraktorları dəyişdirilməklə təkrarlanır.

Qərb və şərq dilləri üzrə tapşırıqlar ayrıca kitabçalarda təqdim edilmişdir.

Abituriyentlərə I, II, III, IV və V qruplarda hər fənn üzrə 30 tapşırıq olmaqla 120, VI, VII və VIII qruplarda isə hər fənn üzrə 30 tapşırıq olmaqla 60 tapşırıq təqdim olunmuşdur. Hər bir fənn üzrə tapşırıqlar 1-dən 30-a kimi nömrələnmişdir.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, fizika və kimya

II ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, coğrafiya və xarici dil

III ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, tarix, coğrafiya və xarici dil

IV ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, fizika, kimya və biologiya

V ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, tarix və xarici dil

VI ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat

VII ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, tarix

VIII ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, biologiya

2000-ci ildə qəbul imtahanlarında ixtisas qruplarının sayı 8-dən 5-ə endirilmişdir.

I və V ixtisas qrupları üçün imtahanlar iyulun 23-də, III ixtisas qrupu üçün iyulun 28-də, II və IV ixtisas qrupları üçün isə iyulun 31-də Bakı və Naxçıvan şəhərlərində eyni gündə, eyni vaxtda keçirilmişdir.

İmtahanlar üçün 50 adda test kitabçası tərtib olunmuşdur. İmtahanların keçirilməsi üçün hər iki dildə 2 orijinal (A və B), 2 törəmə (C və D) olmaqla 4 variantda sual kitabçası hazırlanmışdır.

Qərb və şərq dilləri üzrə test tapşırıqları ayrıca kitabçalarda təqdim edilmişdir.

Abituriyentlərə hər fənn üzrə 30 tapşırıq olmaqla 120 sual təqdim olunmuşdur. Hər fənn üzrə suallar 1-dən 30-a kimi nömrələnmişdir.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, fizika və kimya

II ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, coğrafiya və xarici dil

III ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, tarix, coğrafiya və xarici dil

IV ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, fizika, kimya və biologiya

V ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, tarix və xarici dil

2001-ci ildə də qəbul imtahanları 2000-ci ildə olduğu kimi beş ixtisas qrupu üzrə aparılmışdır.

İmtahanlar I və V ixtisas qrupları üçün iyulun 28-də, III ixtisas qrupu üçün avqustun 2-də və II və IV ixtisas qrupları üçün avqustun 5-də Bakı və Naxçıvan şəhərlərində eyni gündə, eyni vaxtda keçirilmişdir.

İmtahanlar üçün cəmi 46 adda sual kitabçası tərtib olunmuşdur. İmtahanların keçirilməsi üçün hər iki dildə 2 orijinal (A və B), 2 törəmə (C və D) olmaqla 4 variantda sual kitabçası hazırlanmışdır.

Qərb və şərq dilləri üzrə test tapşırıqları ayrıca kitabçalarda və bir variantda tərtib edilmişdir.

2001-ci ildə keçirilmiş qəbul imtahanlarının bir xarakterik cəhəti də ondan ibarət olmuşdur ki, hər bir ixtisas qrupu üzrə əsas fənlərdən başqa ümumiləşdirilmiş fənn bloku da sual kitabçalarına daxil edilmişdir. Əsas fənlər üzrə imtahan suallarının sayı 25, ümumiləşdirilmiş fənn bloku (ÜFB) üzrə isə 20 olmuşdur.

Rus bölməsinin sual kitabçalarında ÜFB üzrə birinci üç tapşırıq Azərbaycan dilindən, Azərbaycan bölməsinin III qrup sual kitabçalarında isə birinci üç tapşırıq rus dilindən olmuşdur.

Sual kitabçasında test tapşırıqları 1-dən 120-yə kimi ardıcıl nömrələnmişdir.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənlərinin tərkibi aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), fizika (№№51-75), kimya (№№76-100) və ÜFB (biologiya, tarix, coğrafiya) (№№101-120)

II ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), coğrafiya (№№51-75), xarici dil (№№76-100) və ÜFB (fizika, kimya, biologiya, tarix) (№№101-120)

III ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-25), tarix (№№26-50), coğrafiya (№№51-75), xarici dil (№№76-100) və ÜFB (riyaziyyat, fizika, kimya, biologiya) (№№101-120)

IV ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-25), fizika (№№26-50), kimya (№№51-75), biologiya (№№76-100) və ÜFB (riyaziyyat, tarix, coğrafiya) (№№101-120)

V ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), tarix (№№51-75), xarici dil (№№76-100) və ÜFB (fizika, kimya, biologiya, coğrafiya) (№№101-120)

2002-ci ildə qəbul imtahanları beş ixtisas qrupu üzrə aparılmışdır.

İmtahanlar Bakı şəhərində I və IV ixtisas qrupları üçün iyulun 20-də, III ixtisas qrupu üçün iyulun 25-də, II və V ixtisas qrupları üçün iyulun 28-də, Naxçıvan şəhərində isə imtahanlar bütün qruplar üzrə iyulun 30-da yeni sual kitabçaları əsasında keçirilmişdir.

İmtahanların keçirilməsi üçün cəmi 96 adda sual kitabçası hazırlanmışdır. İmtahanların keçirilməsi üçün hər iki dildə 2 orijinal (A və B), 2 törəmə (C və D) olmaqla 4 variantda sual kitabçası hazırlanmışdır.

Qərb və şərq dillərinə aid test tapşırıqları ayrıca kitabçalarda və bir variantda hazırlanmışdır.

İmtahanlarda abituriyentlərə əvvəlki ildə olduğu kimi əsas fənlərlə yanaşı, Ümumiləş-

dirilmiş fənn bloku da təqdim olunmuşdur. Əsas fənlər üzrə sual kitabçalarında abituriyentlərə 25, Ümumiləşdirilmiş fənn blokunda isə 20 tapşırıq təqdim olunmuşdur. Rus bölməsinin sual kitabçalarında ÜFB-də birinci üç tapşırıq Azərbaycan dili üzrə, Azərbaycan bölməsinin III qrup sual kitabçalarında isə birinci üç tapşırıq rus dilindən olmuşdur.

Sual kitabçasında test tapşırıqları 1-dən 120-yə kimi ardıcıl nömrələnmişdir.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənlərinin tərkibi aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), fizika (№№51-75), kimya (№№76-100) və ÜFB (biologiya, tarix, coğrafiya) (№№101-120)

II ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), coğrafiya (№№51-75), xarici dil (№№76-100) və ÜFB (fizika, kimya, biologiya, tarix) (№№101-120)

III ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-25), tarix (№№26-50), coğrafiya (№№51-75), xarici dil (№№76-100) və ÜFB (riyaziyyat, fizika, kimya, biologiya) (№№101-120)

IV ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-25), fizika (№№26-50), kimya (№№51-75), biologiya (№№76-100) və ÜFB (riyaziyyat, tarix, coğrafiya) (№№101-120)

V ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), tarix (№№51-75), xarici dil (№№76-100) və ÜFB (fizika, kimya, biologiya, coğrafiya) (№№101-120)

2003-cü ildə qəbul imtahanları beş ixtisas qrupu üzrə aparılmışdır.

İmtahanlar I və IV ixtisas qrupları üçün iyulun 18-də, III ixtisas qrupu üçün iyulun 24-də, II və V ixtisas qrupları üçün iyulun 27-də Bakı və Naxçıvan şəhərlərində eyni gündə eyni vaxtda keçirilmişdir.

İmtahanların keçirilməsi üçün cəmi 50 adda sual kitabçası tərtib olunmuşdur. İmtahanların keçirilməsi üçün hər iki dildə 2 orijinal (A və B), 2 tömə (C və D) olmaqla 4 variantda sual kitabçası hazırlanmışdır.

Qərb və şərq dilləri üzrə test tapşırıqları ayrıca kitabçalarda və bir variantda hazırlanmışdır.

Abituriyentlərə əvvəlki illərdə olduğu kimi müvafiq ixtisas qrupu üzrə əsas fənlərlə yanaşı, ümumiləşdirilmiş fənn bloku da təqdim olunmuşdur. *Bu blok daxilində tapşırıqların sayı 20-dən 10-a endirilmişdir.*

Rus bölməsinin sual kitabçalarında tapşırıqlar №№1-10-dək Azərbaycan dili fənnindən, №№11-35-dək isə Родной язык и литература fənnindən olmuşdur.

Sual kitabçasında test tapşırıqları 1-dən 120-yə kimi ardıcıl nömrələnmişdir.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri və sualların sırası aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), riyaziyyat (№№36-60), fizika (№№61-85), kimya (№№86-110) və ÜFB (biologiya, tarix, coğrafiya) (№№111-120)

II ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), riyaziyyat (№№36-60), coğrafiya (№№61-85), xarici dil (№№86-110) və ÜFB (fizika, kimya, biologiya, tarix) (№№111-120)

III ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), tarix (№№36-60), coğrafiya (№№61-85), xarici dil (№№86-110) və ÜFB (riyaziyyat, fizika, kimya, biologiya) (№№111-120)

IV ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), fizika (№№36-60), kimya (№№61-85), biologiya (№№86-110) və ÜFB (riyaziyyat, tarix, coğrafiya) (№№111-120)

V ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), riyaziyyat (№№36-60), tarix (№№61-85), xarici dil (№№86-110) və ÜFB (fizika, kimya, biologiya, coğrafiya) (№№111-120)

2004-cü ildə ali məktəblərə qəbul imtahanları son 4 ildə olduğu kimi beş ixtisas qrupu üzrə aparılmışdır.

İmtahanlar I ixtisas qrupu üçün iyulun 18-də, II və IV ixtisas qrupları üçün iyulun 22-də, III ixtisas qrupu üçün iyulun 28-də və V ixtisas qrupu üçün iyulun 31-də Bakı və Naxçıvan şəhərlərində eyni gündə, eyni vaxtda keçirilmişdir.

İmtahanların keçirilməsi üçün cəmi 50 adda sual kitabçası tərtib olunmuşdur. İmtahanların keçirilməsi üçün hər iki dildə 2 orijinal (A və B), 2 tömə (C və D) olmaqla 4 variantda sual kitabçası hazırlanmışdır.

Qərb və şərq dilləri üzrə test tapşırıqları abituriyentlərə ayrıca kitabçalarda təqdim olunmuşdur.

Abituriyentlərə müvafiq ixtisas qrupu üzrə əsas fənn sualları ilə yanaşı, ümumiləşdirilmiş fənn bloku üzrə də 10 test tapşırığı təqdim olunmuşdur.

Rus bölməsinin sual kitabçalarında tapşırıqlar №№1-10-dək Azərbaycan dili fənnindən, №№11-35-dək isə Родной язык и литература fənnindən olmuşdur.

Sual kitabçasında test tapşırıqları 1-dən 120-yə kimi ardıcıl nömrələnmişdir.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənlərinin tərkibi aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), riyaziyyat (№№36-60), fizika (№№61-85), kimya (№№86-110) və ÜFB (biologiya, tarix, coğrafiya) (№№111-120)

II ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), riyaziyyat (№№36-60), coğrafiya (№№61-85), xarici dil (№№86-110) və ÜFB (fizika, kimya, biologiya, tarix) (№№111-120)

III ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), tarix (№№36-60), coğrafiya (№№61-85), xarici dil (№№86-110) və ÜFB (riyaziyyat, fizika, kimya, biologiya) (№№111-120)

IV ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), fizika (№№36-60), kimya (№№61-85), biologiya (№№86-110) və ÜFB (riyaziyyat, tarix, coğrafiya) (№№111-120)

V ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), riyaziyyat (№№36-60), tarix (№№61-85), xarici dil (№№86-110) və ÜFB (fizika, kimya, biologiya, coğrafiya) (№№111-120)

2005-ci ildə qəbul imtahanları beş ixtisas qrupu üzrə aparılmışdır.

İmtahanlar III ixtisas qrupu üçün iyulun 19-də, I ixtisas qrupu üçün iyulun 24-də, II və IV ixtisas qrupları üçün iyulun 28-də və V ixtisas qrupu üçün iyulun 31-də Bakı və Naxçıvan şəhərlərində eyni gündə, eyni vaxtda keçirilmişdir.

İmtahanların keçirilməsi üçün cəmi 50 adda sual kitabçası tərtib olunmuşdur. İmtahanların keçirilməsi üçün hər iki dildə 2 orijinal (A və B), 2 tömə (C və D) olmaqla 4 variantda sual kitabçası hazırlanmışdır.

Qərb və şərq dilləri üzrə test tapşırıqları ayrıca kitabçalarda və bir variantda hazırlanmışdır.

Abituriyentlərə müvafiq ixtisas qrupu üzrə əsas fənlərlə yanaşı, ümumiləşdirilmiş fənn bloku üzrə əlavə 10 tapşırıq da təqdim olunmuşdur.

Rus bölməsinin sual kitabçalarında №№1-10 tapşırıqlar Azərbaycan dilindən, №№11-35 tapşırıqlar isə Родной язык и литература fənnindən olmuşdur.

Sual kitabçasında test tapşırıqları 1-dən 120-yə kimi ardıcıl nömrələnmişdir.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri və sualların sırası aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), riyaziyyat (№№36-60), fizika (№№61-85), kimya (№№86-110) və ÜFB (biologiya, tarix, coğrafiya) (№№111-120)

II ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), riyaziyyat (№№36-60), coğrafiya (№№61-85), xarici dil (№№86-110) və ÜFB (fizika, kimya, biologiya, tarix) (№№111-120)

III ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), tarix (№№36-60), coğrafiya (№№61-85), xarici dil (№№86-110) və ÜFB (riyaziyyat, fizika, kimya, biologiya) (№№111-120)

IV ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), fizika (№№36-60), kimya (№№61-85), biologiya (№№86-110) və ÜFB (riyaziyyat, tarix, coğrafiya) (№№111-120)

V ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), riyaziyyat (№№36-60), tarix (№№61-85), xarici dil (№№86-110) və ÜFB (fizika, kimya, biologiya, coğrafiya) (№№111-120)

2006-cı ildə qəbul imtahanları beş ixtisas qrupu üzrə keçirilmişdir.

İmtahanlar I ixtisas qrupu üçün iyulun 29-də, III ixtisas qrupu üçün avqustun 3-də, II və V ixtisas qrupları üçün avqustun 8-də və IV ixtisas qrupu üçün avqustun 12-də Bakı və Naxçıvan şəhərlərində eyni gündə, eyni vaxtda keçirilmişdir.

İmtahanların keçirilməsi üçün cəmi 50 adda sual kitabçası tərtib olunmuşdur. İmtahanların keçirilməsi üçün hər iki dildə 2 orijinal (A və B), 2 tömə (C və D) olmaqla 4 variantda sual kitabçası hazırlanmışdır.

Qərb və şərq dilləri üzrə test tapşırıqları bir variantda olmaqla ayrıca kitabçalarda təqdim edilmişdir.

Sual kitabçalarına əsas fənlərlə yanaşı, ümumiləşdirilmiş fənn bloku üzrə əlavə 10 tapşırıq da daxil edilmişdir.

Rus bölməsinin sual kitabçalarında tapşırıqlar №№1-10-dək Azərbaycan dili fənnindən, №№11-35-dək isə Родной язык и литература fənnindən olmuşdur.

Sual kitabçasında test tapşırıqları 1-dən 120-yə kimi ardıcıl nömrələnmişdir.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri və sualların sırası aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), riyaziyyat (№№36-60), fizika (№№61-85), kimya (№№86-110) və ÜFB (biologiya, tarix, coğrafiya) (№№111-120)

II ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), riyaziyyat (№№36-60), coğrafiya (№№61-85), xarici dil (№№86-110) və ÜFB (fizika, kimya, biologiya, tarix) (№№111-120)

III ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), tarix (№№36-60), coğrafiya (№№61-85), xarici dil (№№86-110) və ÜFB (riyaziyyat, fizika, kimya, biologiya) (№№111-120)

IV ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), fizika (№№36-60), kimya (№№61-85), biologiya (№№86-110) və ÜFB (riyaziyyat, tarix, coğrafiya) (№№111-120)

V ixtisas qrupu – Ana dili və ədəbiyyat (№№1-35), riyaziyyat (№№36-60), tarix (№№61-85), xarici dil (№№86-110) və ÜFB (fizika, kimya, biologiya, coğrafiya) (№№111-120)

2007-ci ildə ixtisas qruplarının sayı dördə endirilmiş və qəbul imtahanı dörd ixtisas qrupu üzrə aparılmışdır.

İmtahanlar III ixtisas qrupu üçün iyulun 17-də, I ixtisas qrupu üçün iyulun 22-də, II ixtisas qrupu üçün iyulun 27-də və IV ixtisas qrupu üçün iyulun 31-də Bakı və Naxçıvan şəhərlərində eyni gündə, eyni vaxtda keçirilmişdir.

Rus bölməsinin abituriyentləri üçün Azərbaycan dili fənni üzrə imtahanlar, müvafiq olaraq, 07.04.2007 və 23.06.2007-ci il tarixlərində keçirilmişdir.

İmtahanların keçirilməsi üçün cəmi 48 sual kitabçası tərtib olunmuşdur. İmtahanların keçirilməsi üçün hər iki dildə 2 orijinal (A və B), 2 törəmə (C və D) olmaqla 4 variantda sual kitabçası hazırlanmışdır.

Qərb və şərq dillərindən test tapşırıqları ayrıca kitabçalarda və bir variantda hazırlanmışdır.

Abituriyentlərə ixtisas qrupları üzrə təqdim olunan fənlərin çeşidində və sayında bir sıra dəyişikliklər olmuşdur:

1. Bütün qruplarda ümumiləşdirilmiş fənn bloku ləğv olunmuşdur.

2. Ana dili və ədəbiyyat (родной язык и литература) fənni blokundan ədəbiyyat (литература) üzrə test tapşırıqları çıxarılmış və blokda tapşırıqların sayı 25-ə endirilmişdir.

3. I ixtisas qrupunun sual kitabçalarına xarici dil bloku (20 tapşırıq) daxil edilmişdir (Azərbaycan bölməsi üçün ingilis, alman, fransız və rus dilləri; rus bölməsi üçün ingilis, alman və fransız dilləri).

4. II ixtisas qrupunun sual kitabçalarına tarix üzrə 20 tapşırıq daxil edilmişdir.

5. III ixtisas qrupunun sual kitabçalarından coğrafiya üzrə suallar çıxarılmış, ədəbiyyat üzrə 25 və riyaziyyat üzrə 20 tapşırıq daxil edilmişdir.

6. IV ixtisas qrupunun sual kitabçalarına riyaziyyat üzrə 20 tapşırıq daxil edilmişdir.

7. Rus bölməsinin abituriyentləri üçün sual kitabçalarından Azərbaycan dili fənni üzrə olan 10 tapşırıq çıxarılmış və əvəzinə onlar bu fəndən ayrıca (20 tapşırıq) imtahan vermişlər.

8. I və III ixtisas qrupları üzrə sual kitabçalarında, müvafiq olaraq, kimya və riyaziyyat üzrə təqdim olunmuş test tapşırıqlarının izahı verilmişdir.

9. Xarici dil blokunda sonuncu beş test tapşırığı bir mətn əsasında qurulmuşdur.

10. Azərbaycan bölməsinin sual kitabçalarına rus dili fənni xarici dil fənni kimi daxil edilmişdir.

Sual kitabçalarında test tapşırıqları 1-dən 120-yə kimi ardıcıl nömrələnmişdir.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri və test suallarının sırası aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), fizika (№№51-75), kimya (№№76-100) və xarici dil (№№101-120)

II ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), coğrafiya (№№51-75), xarici dil (№№76-100) və tarix (№№101-120)

III ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), ədəbiyyat (№№26-50), tarix (№№51-75), xarici dil (№№76-100) və riyaziyyat (№№101-120)

IV ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), fizika (№№26-50), kimya (№№51-75), biologiya (№№76-100) və riyaziyyat (№№101-120)

2008-ci ildə qəbul imtahanı əvvəlki ildə olduğu kimi dörd ixtisas qrupu üzrə aparılmışdır.

İmtahanlar III ixtisas qrupu üçün iyulun 29-da, I ixtisas qrupu üçün iyulun 8-də, II ixtisas qrupu üçün iyulun 14-də, IV ixtisas qrupu üçün iyulun 20-də Bakı və Naxçıvan şəhərlərində eyni gündə, eyni vaxtda keçirilmişdir.

03.05.2008 və 20.06.2008-ci il tarixlərində rus bölməsinin abituriyentləri üçün Azərbaycan dili fənnindən imtahanlar keçirilmişdir.

İmtahanların keçirilməsi üçün cəmi 48 adda sual kitabçası tərtib olunmuşdur. İmtahanların keçirilməsi üçün hər iki dildə 2 orijinal (A və B), 2 törəmə (C və D) olmaqla 4 variantda sual kitabçası hazırlanmışdır.

Qərb və şərq dilləri üzrə test tapşırıqları abituriyentlərə ayrıca kitabçalarda və bir variantda təqdim edilmişdir.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, test tapşırıqlarının sayında və sual kitabçasında düzülmə ardıcılığında dəyişikliklər edilmişdir: sual kitabçalarında bütün fənlər üzrə test tapşırıqlarının sayı 25-ə artırılmış, beləliklə, hər bir qrup üzrə test tapşırıqlarının ümumi sayı 125 olmuşdur. Sual kitabçasında test tapşırıqları 1-dən 125-ə qədər ardıcıl olaraq nömrələnmişdir.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri və sualların sırası aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), fizika (№№51-75), kimya (№№76-100) və xarici dil (№№101-125)

II ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), tarix (№№51-75), coğrafiya (№№76-100) və xarici dil (№№101-125)

III ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), ədəbiyyat (№№26-50), riyaziyyat (№№51-75), tarix (№№76-100) və xarici dil (№№101-125)

IV ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), fizika (№№51-75), kimya (№№76-100) və biologiya (№№101-125)

2009-cu ildə də qəbul imtahanları əvvəlki ildəki kimi, dörd ixtisas qrupu üzrə aparılmışdır.

İmtahanlar I ixtisas qrupu üçün iyulun 5-də, III ixtisas qrupu üçün iyulun 12-də, IV ixtisas qrupu üçün iyulun 18-də, II ixtisas qrupu üçün iyulun 24-də Bakı və Naxçıvan şəhərlərində eyni gündə, eyni vaxtda keçirilmişdir.

24.05.2009 və 21.06.2009-cu il tarixlərində rus bölməsinin abituriyentləri üçün Azərbaycan dili fənni üzrə imtahanlar keçirilmişdir.

İmtahanların keçirilməsi üçün cəmi 48 adda sual kitabçası tərtib olunmuşdur. İmtahanların keçirilməsi üçün hər iki dildə 2 orijinal (A və B), 2 törəmə (C və D) olmaqla 4 variantda sual kitabçası hazırlanmışdır.

Qərb və şərq dilləri ayrıca kitabçalarda və bir variantda hazırlanmışdır.

Fənlər üzrə test tapşırıqlarının sayı və sual kitabçalarında düzülmə ardıcılığı 2008-ci ildəki kimi olmuşdur.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri və sualların sırası aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), fizika (№№51-75), kimya (№№76-100) və xarici dil (№№101-125)

II ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), tarix (№№51-75), coğrafiya (№№76-100) və xarici dil (№№101-125)

III ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), ədəbiyyat (№№26-50), riyaziyyat (№№51-75), tarix (№№76-100) və xarici dil (№№101-125)

IV ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), fizika (№№51-75), kimya (№№76-100) və biologiya (№№101-125)

2010-cu ildə qəbul imtahanları 2009-cu ildə olduğu kimi yenə dörd ixtisas qrupu üzrə aparılmışdır.

İmtahanlar III ixtisas qrupu üzrə iyulun 4-də, I ixtisas qrupu üzrə iyulun 11-də, IV ixtisas qrupu üzrə iyulun 17-də, II ixtisas qrupu üzrə iyulun 23-də Bakı, Naxçıvan, Sumqayıt və Gəncə şəhərlərində eyni gündə, eyni vaxtda keçirilmişdir.

Rus bölməsinin abituriyentləri üçün Azərbaycan dili fənni üzrə imtahanlar 23.05.2010 və 20.06.2010-cu il tarixlərində keçirilmişdir.

İmtahanların keçirilməsi üçün cəmi 48 adda sual kitabçası tərtib olunmuşdur. İmtahanların keçirilməsi üçün hər iki dildə 2 orijinal (A və B), 2 törəmə (C və D) olmaqla 4 variantda sual kitabçası hazırlanmışdır.

Qərb və şərq dilləri üzrə test tapşırıqları ayrıca kitabçalarda təqdim edilmişdir.

Hər bir fənn üzrə test tapşırıqlarının sayı da əvvəlki ildəki kimi 25 (cəmi 125) olmuşdur.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri və sualların sırası aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), fizika (№№51-75), kimya (№№76-100) və xarici dil (№№101-125)

II ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), Azərbaycan tarixi (№№51-75), coğrafiya (№№76-100) və xarici dil (№№101-125)

III ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), ədəbiyyat (№№26-50), riyaziyyat (№№51-75), tarix (№№76-100) və xarici dil (№№101-125)

IV ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), riyaziyyat (№№26-50), fizika (№№51-75), kimya (№№76-100) və biologiya (№№101-125)

2011-ci ildə keçirilən qəbul imtahanları da dörd ixtisas qrupu üzrə aparılmışdır.

İmtahanlar III ixtisas qrupu üzrə iyulun 3-də, I ixtisas qrupu üzrə iyulun 10-da, IV ixtisas qrupu üzrə iyulun 16-da, II ixtisas qrupu üzrə 22-də Bakı, Naxçıvan, Sumqayıt, Gəncə, Lənkəran və Şəki şəhərlərində eyni gündə, eyni zamanda keçirilmişdir.

Rus bölməsinin abituriyentləri üçün Azərbaycan dili fənni üzrə imtahanlar 22.05.2011 və 26.06.2011-ci il tarixlərində keçirilmişdir.

İmtahanların keçirilməsi üçün cəmi 40 adda sual kitabçası tərtib olunmuşdur. İmtahanların keçirilməsi üçün hər iki dildə 2 orijinal (A və B), 2 törəmə (C və D) olmaqla 4 variantda sual kitabçası hazırlanmışdır.

Qərb və şərq dilləri üzrə test tapşırıqları ayrıca kitabçalarda və bir variantda hazırlanmışdır.

2011-ci ildə hər bir fənn üzrə test tapşırıqlarının sayı 25 olaraq qalmışdır. *Bütün qruplarda riyaziyyat fənnindən təqdim olunan 25 test tapşırığından beşi açıq tipli olmuşdur.*

İmtahan fənlərinin sual kitabçasında yerləşmə ardıcılığında dəyişikliklər olmuşdur.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri və sualların sırası aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), fizika (№№26-50), kimya (№№51-75), xarici dil (№№76-100) və riyaziyyat (№№101-125)

II ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), Azərbaycan tarixi (№№26-50), coğrafiya (№№51-75), xarici dil (№№76-100) və riyaziyyat (№№101-125)

III ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), ədəbiyyat (№№26-50), tarix (№№51-75), xarici dil (№№76-100) və riyaziyyat (№№101-125)

IV ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), fizika (№№26-50), kimya (№№51-75), biologiya (№№76-100) və riyaziyyat (№№101-125)

2012-ci ildə ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanları 2011-ci ildə olduğu kimi, yenə də dörd ixtisas qrupu üzrə aparılmışdır.

İmtahanlar III ixtisas qrupu üzrə iyulun 14-də, I ixtisas qrupu üzrə iyulun 20-də, IV ixtisas qrupu üzrə iyulun 27-də, II ixtisas qrupu üzrə avqustun 3-də Bakı, Naxçıvan, Sumqayıt, Gəncə, Lənkəran və Şəki şəhərlərində eyni gündə, eyni vaxtda keçirilmişdir.

Rus bölməsinin abituriyentləri üçün Azərbaycan dili fənni üzrə imtahanlar 13.05.2011 və 07.07.2012-ci il tarixlərində keçirilmişdir.

İmtahanların keçirilməsi üçün cəmi 40 adda sual kitabçası tərtib olunmuşdur. İmtahanların keçirilməsi üçün hər iki dildə 2 orijinal (A və B), 2 törəmə (C və D) olmaqla 4 variantda sual kitabçası hazırlanmışdır.

Qərb və şərq dilləri üzrə test tapşırıqları ayrıca kitabçalarda və bir variantda hazırlanmışdır.

Hər bir fənn üzrə test tapşırıqlarının sayı 25 olaraq qalmışdır. Bütün ixtisas qruplarında riyaziyyat fənnindən təqdim olunan 25 test tapşırığından beşi (№121-№125) açıq tipli olmuşdur. Bundan əlavə, *ilk dəfə olaraq I ixtisas*

qrupunda fizika, II ixtisas qrupunda coğrafiya, III ixtisas qrupunda tarix, IV ixtisas qrupunda isə kimya üzrə 25 test tapşırığından 5-i açıq tipli olmuşdur.

İmtahan fənlərinin sual kitabçasında yerləşmə ardıcılığında dəyişikliklər olmuşdur.

İxtisas qrupları üzrə imtahan fənləri və sualların sırası aşağıdakı kimi olmuşdur:

I ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), kimya (№№26-50), xarici dil (№№51-75), fizika (№№76-100) və riyaziyyat (№№101-125)

II ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), Azərbaycan tarixi (№№26-50), xarici dil (№№51-75), coğrafiya (№№76-100) və riyaziyyat (№№101-125)

III ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), ədəbiyyat (№№26-50), xarici dil (№№51-75), tarix (№№76-100) və riyaziyyat (№№101-125)

IV ixtisas qrupu – Ana dili (№№1-25), fizika (№№26-50), biologiya (№№51-75), kimya (№№76-100) və riyaziyyat (№№101-125)

İmtahan sual kitabçalarına daxil olan fənlər üzrə test tapşırıqlarının sayının paylanması (illər və ixtisas qrupları üzrə)

Qeyd 1. 1992-2006-cı illərdə "Ana dili" və "Ədəbiyyat" fənləri sual kitabçalarına eyni bir fənn kimi, 2007-ci ildən isə müstəqil fənlər kimi daxil edilmişdir.

Qeyd 2. 2007-2012-ci illərdə II ixtisas qrupunun sual kitabçalarına Tarix üzrə yalnız "Azərbaycan tarixi" fənninə aid test tapşırıqları daxil edilmişdir.

İllər	Ixtisas qrupları	Ana dili	Ədəbiyyat	Riyaziyyat	Fizika	Kimya	Biologiya	Tarix	Coğrafiya	Xarici dil	Ümumiləşmiş fənn bloku (Üfə)	Sualların ümumi sayı
1992-1994	I	30	15	35	20	15	15					130
	II	30	15	35				30	20			130
	III	30	15					30	20	35		130

İllər	İxtisas qrupları	Ana dili	Ədəbiyyat	Riyaziyyat	Fizika	Kimya	Biologiya	Tarix	Coğrafiya	Xarici dil	Ümumiləşmiş fənn bloku (ÜFB)	Sualların ümumi sayı
1995-1999	I	20	10	30	30	30						120
	II	20	10	30					30	30		120
	III	20	10					30	30	30		120
	IV	20	10		30	30	30					120
	V	20	10	30				30		30		120
	VI*	20	10	30								60
	VII*	20	10					30				60
	VIII*	20	10				30					60
2000	I	20	10	30	30	30						120
	II	20	10	30					30	30		120
	III	20	10					30	30	30		120
	IV	20	10		30	30	30					120
	V	20	10	30				30		30		120
2001-2002	I	15	10	25	25	25					20	120
	II	15	10	25					25	25	20	120
	III	15	10					25	25	25	20	120
	IV	15	10		25	25	25				20	120
	V	15	10	25				25		25	20	120
2003-2006	I	20	15	25	25	25					10	120
	II	20	15	25					25	25	10	120
	III	20	15					25	25	25	10	120
	IV	20	15		25	25	25				10	120
	V	20	15	25				25		25	10	120
2007	I	25		25	25	25				20		120
	II	25		25				20	25	25		120
	III	25	25	20				25		25		120
	IV	25		20	25	25	25					120
2008-2012	I	25		25	25	25				25		125
	II	25		25				25	25	25		125
	III	25	25	25				25		25		125
	IV	25		25	25	25	25					125

Qarşısında ulduz (*) işarəsi olan ixtisas qrupları 1995-1999-cu illərdə xüsusi qabiliyyət tələb edən ixtisasların daxil olduğu qruplar olmuşdur.

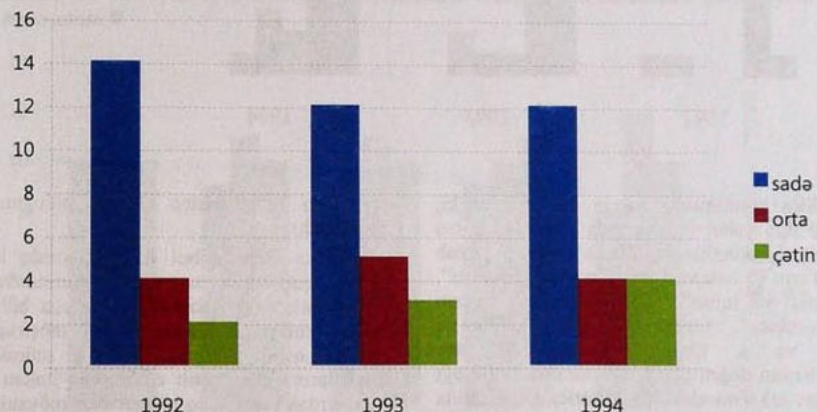
1992-2011-ci illərdə qəbul imtahanlarında istifadə edilmiş test tapşırıqlarının elmi-metodiki təhlili (XÜLASƏ)

1992-2011-ci illərdə ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanlarında coğrafiya fənnindən hər bir variant üzrə istifadə olunan test tapşırıqları say etibarilə ayrı-ayrı illərdə müxtəlif olmuşdur: 1992-1994-cü illərdə test tapşırıqlarının sayı 20, 1995-2000-ci illərdə 30, 2001-2011-ci illərdə isə 25 olmuşdur. Ən böyük dəyişiklik isə test tapşırıqlarının məzmununda, mürəkkəblik və xüsusilə relevantlıq kateqoriyalarının (qabiliyyət göstəricilərinin) paylanması olmuşdur.

İlk dövrlərdə (1992-1993-cü illər) mütəxəssislərin test tapşırıqlarının tərtibi üzrə təcrübələri az olduğundan təqdim edilmiş test tapşırıqlarının böyük bir hissəsi ancaq faktoloji biliklərə əsaslanmışdır. Məsələn, 1992-ci ildə

istifadə olunan 20 test tapşırığından 17-si faktoloji, 1-i hesablama, 1-i terminoloji, 1-i isə proqnoz tipli olmuşdur. Bu zaman coğrafiya fənni üçün çox vacib olan təbii, həmçinin siyasi-ictimai-sosial hadisə və proseslərin mahiyyətini açan, dərin məntiqi təfəkkür tələb edən, səbəb-nəticə əlaqələrini aşkar etməyə yönəlmiş test tapşırıqlarından istifadə edilməmişdir. Qazanılmış biliklərin tətbiqinə yönəldilmiş diaqram, xəritə, qrafik məzmunlu, ümumiləşdirmə və izahedici tipli tapşırıqlara da yer verilməmişdir. Abituriyentlərə təqdim olunan testlər içərisində mürəkkəblik dərəcəsinə görə sadə test tapşırıqları üstünlük təşkil etmiş, sadə, orta və çətin testlər arasında nisbət gözlənilməmişdir.

1992-1994-cü illərdə II və III ixtisas qruplarında istifadə edilmiş test tapşırıqlarının mürəkkəblik dərəcəsinə görə paylanması

Həmin illərdə test tapşırıqlarının tərtibi sahəsində təcrübəsizliklə yanaşı, ümumtəhsil məktəbləri üçün coğrafiya dərslərində olan çatışmazlıqlar da xeyli çətinliklər yaradırdı. Ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanlarının test üsulu ilə keçirildiyi ilk illərdə yeni metodla hələ tanış olmayan abituriyentlərin müvəffəqiyyət göstəriciləri elə də yüksək olmamışdır.

Artıq 1994-cü ildən Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyasının coğrafiya fənni üzrə təşkil

1992-1994-cü illərdə II və III ixtisas qruplarında istifadə edilmiş test tapşırıqlarının qabiliyyət göstəricilərinə görə paylanması

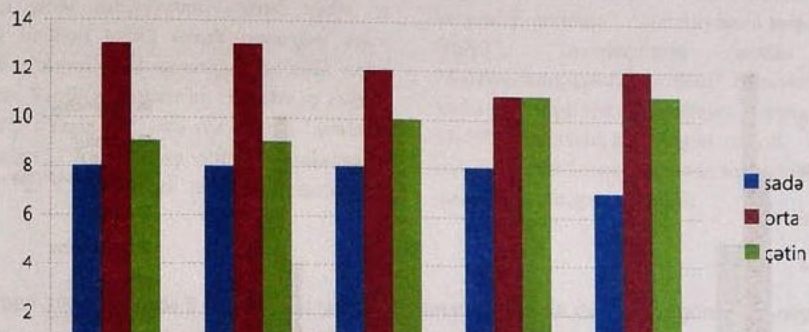
etdiyi elmi-metodiki seminarlar sonrakı illərdə test tapşırıqlarının forma və məzmununa öz təsirini göstərməyə başladı. Test tapşırıqlarının elmi-metodiki məzmununda aparılan təkmilləşmələr, tədris zamanı məntiqi təfəkkürə əsaslanan materiallardan geniş istifadə edilməsi nəticəsində xəritə-sxem və hesablama xarakterli tapşırıqlara meyil artdı.

ci ildən test tapşırıqlarında coğrafiyanın əksər bölmələri əhatə edilməyə başlandı.

1995-ci ildə keçirilən qəbul imtahanlarında abituriyentlər "Dünyanın təbii resursları", "Azərbaycanın kənd təsərrüfatı", "Atmosfer və iqlim", "Biosfer və coğrafi təbəqə", "Plan və

xəritə", "Azərbaycanın iqlimi" bölmələrinə aid test tapşırıqlarına çox zəif (20%-dən aşağı), "Azərbaycanın sənayesi", "Azərbaycanın torpaq-hitki örtüyü", "Beynəlxalq iqtisadi münasibətlər", "Dünyanın əhalisi" və s. mövzulara aid test tapşırıqlarına isə yaxşı (35-65%) cavab vermişlər.

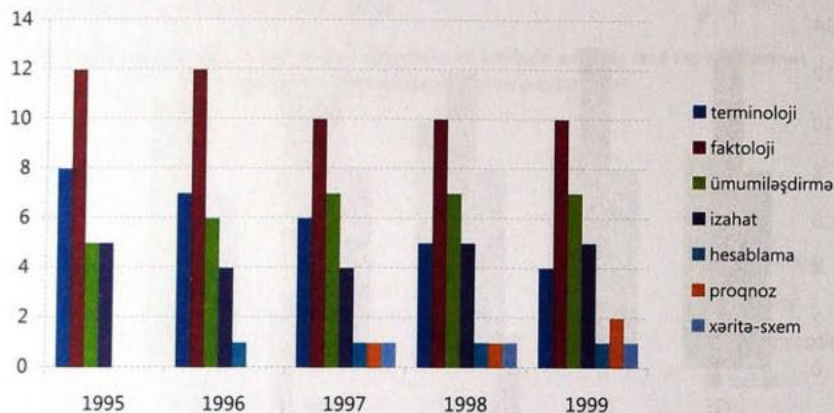
1995-1999-cu illərdə II qrupda test tapşırıqlarının mürəkkəblilik dərəcəsinə görə paylanması

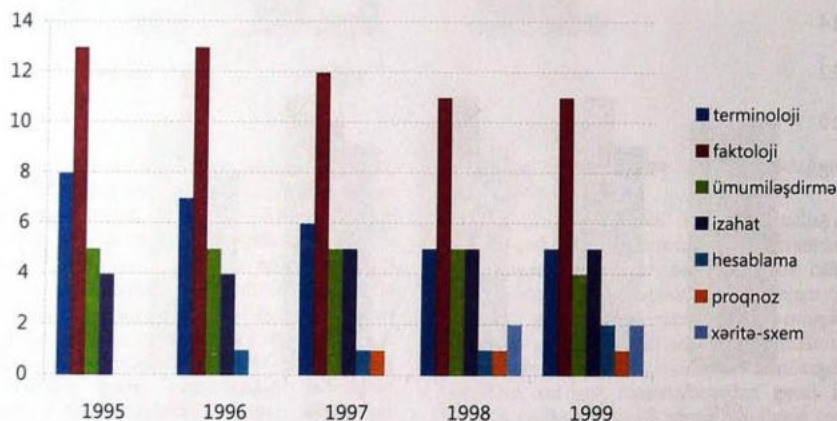
1995-1999-cu illərdə test tərtibi metodikasının daha da təkmilləşdirilməsi, xəritə və qrafik məzmunlu test tapşırıqlarını təqdim etmək üçün yeni texniki imkanların yaranması coğrafiyadan qəbul imtahanlarında xəritə və qrafiki biliklərin tətbiqinə əsaslanan test tapşırıqlarının istifadəsinə

şərait yaratdı. Proqnozlaşdırma və təhlil etmə qabiliyyəti tələb edən materiallardan geniş istifadə edilməsi faktoloji məzmunlu, əzbəçilik tələb edən test tapşırıqlarının sayını azaltmağa imkan verdi.

1995-1999-cu illərdə II qrupda test tapşırıqlarının qabiliyyət göstəricilərinə görə paylanması

1995-1999-cu illərdə III qrupda test tapşırıqlarının qabiliyyət göstəricilərinə görə paylanması

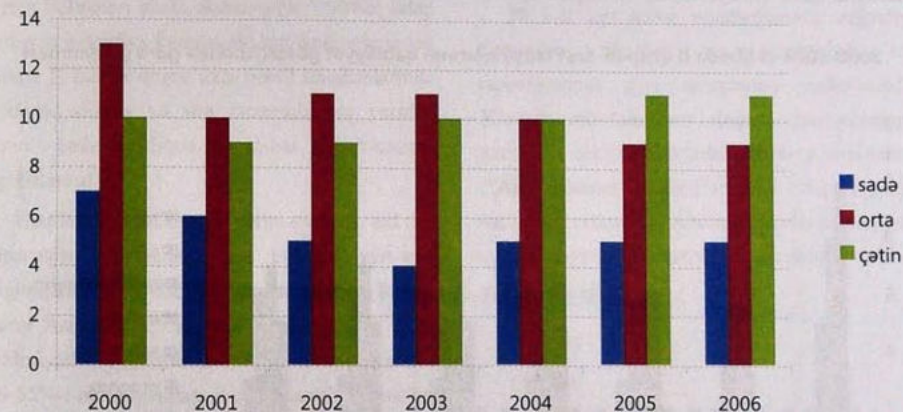

1997-2000-ci illərdə ümumtəhsil məktəblərində istifadədə olan coğrafiya dərsləklərinin yenidən təkmilləşdirilməsi və coğrafiyadan test toplularının nəşri qəbul imtahanlarında abituriyentlərin cavablarının ortastatistik göstəricilərinin yüksəlməsinə imkan vermişdir. Abituriyentlərin fənlər və kurslararası əlaqəyə, həmçinin səbəb-nəticə əlaqələrinə dair məntiqi təhlil qabiliyyətini, coğrafi xəritə və qrafiki bilikləri tətbiq etmək bacarığını aşkar etməyə yönəlmiş test tapşırıqları üstünlük təşkil etmişdir. Təhlillər göstərir ki, "Biosfer və coğrafi təbəqə", "Yerin öz oxu və Günəş ətrafında hərəkətləri", "Atmosfer və iqlim", "Azərbaycanın iqlimi" və s. mövzulara aid test tapşırıqlarına

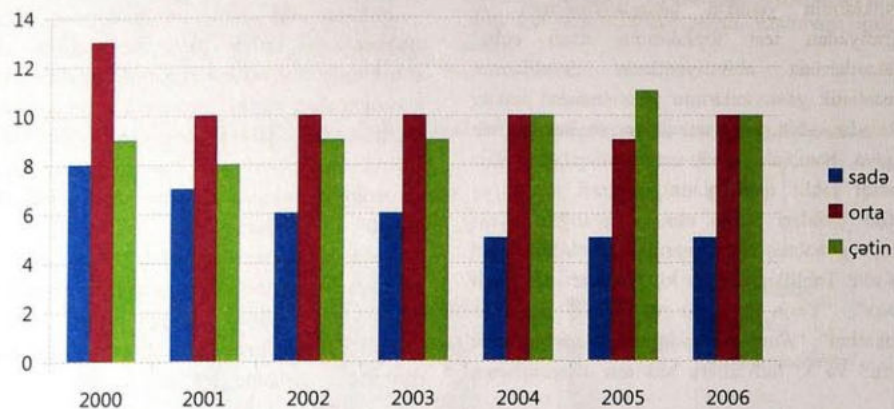
cavab vermək abituriyentlər üçün elə də asan olmayıb.

2003-cü ildə qəbul imtahanlarında sxem-diaqram və cədvəl tipli tapşırıqların sayı artırılmışdır. Bu isə test tapşırıqlarında daha çox mövzunu əhatə etməyə, həmçinin abituriyentlərin coğrafi təhlil qabiliyyətini daha yaxşı aşkar etməyə imkan vermişdir. "Azərbaycanın relyefi və geoloji quruluşu", "Azərbaycanın torpaq-bitki örtüyü", "Azərbaycanın əhalisi" və "Azərbaycanın kənd təsərrüfatı" bölmələrinə aid xəritə-sxem tipli test tapşırıqlarına abituriyentlərin 33-55% intervalında düzgün cavab verməsi onların respublikamız haqqında xəritə biliklərinin qənaətbəxş olduğunu göstərdi.

2000-2006-cı illərdə II qrupda test tapşırıqlarının mürəkkəblilik dərəcəsinə görə paylanması

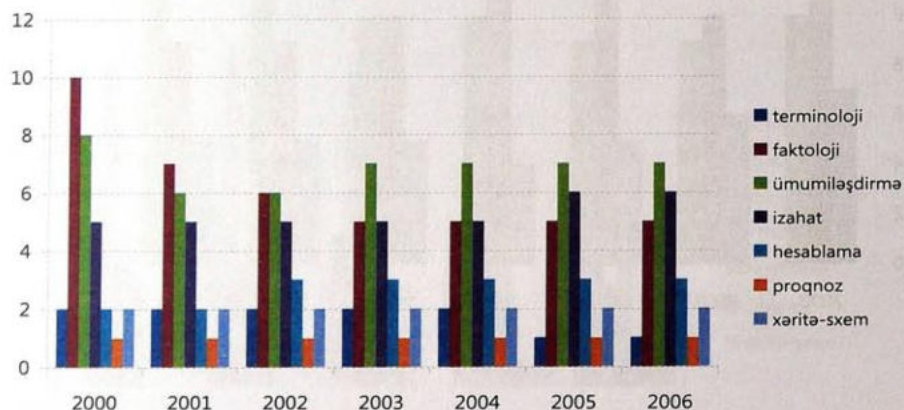
2000-2006-cı illərdə III qrupda test tapşırıqlarının mürəkkəblilik dərəcəsinə görə paylanması

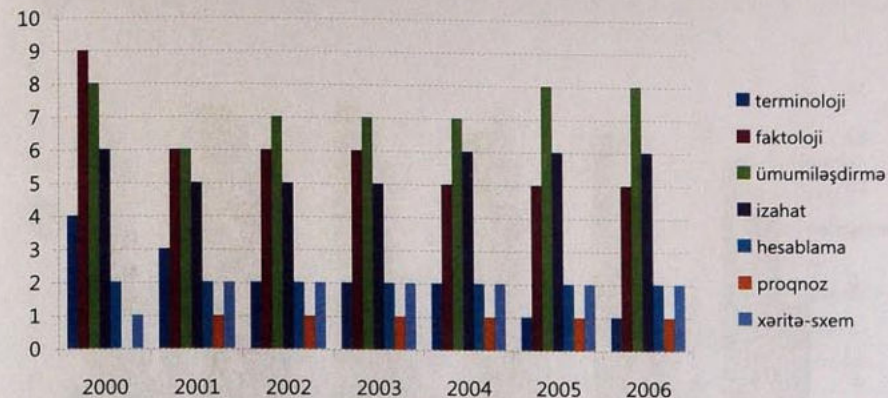
2004-2006-cı illərin qəbul imtahanlarında ümumiləşdirmə, həmçinin izahat tipli test tapşırıqlarından daha çox istifadə olunmuşdur. Bu isə abituriyentlərin bölmələrarası və kurslararası biliklərini aşkar etməyə imkan vermişdir. Xəritə-

sxem tipli test tapşırıqlarına da abituriyentlərin reaksiyası tədricən yaxşılaşmış və onlar imtahana hazırlaşarkən yalnız nəzəri biliklərlə kifayətlənməmiş, müxtəlif bölmələrə aid xəritələri də əvvəlki illərə nisbətən yaxşı mənimsəmişlər.

2000-2006-cı illərdə II qrupda test tapşırıqlarının qabiliyyət göstəricilərinə görə paylanması

2000-2006-cı illərdə III qrupda test tapşırıqlarının qabiliyyət göstəricilərinə görə paylanması

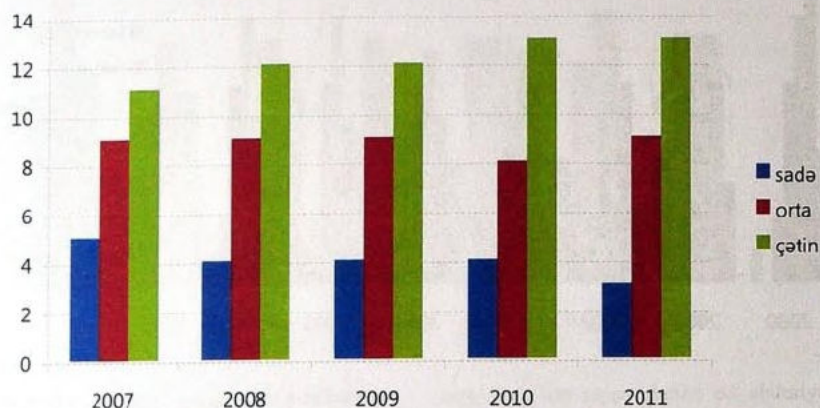
2007-2011-ci illərdə də test tapşırıqları təkmilləşdirilmiş və demək olar ki, coğrafiyanın bütün bölmələri əhatə olunmuşdur. 2007-ci ildən etibarən coğrafiya fənninə aid test tapşırıqlarından yalnız II ixtisas qrupu üzrə qəbul imtahanlarında istifadə edilmiş və test tapşırıqlarının yarıdan çoxu ümumiləşdirmə və izahat (səbəb-nəticə) tipli olmuşdur.

Həmin illərdə dünyanın xəritə-sxeminə aid test tapşırıqları ilə yanaşı, test blokuna ayrı-ayrı regionlara (Xəzər dənizi, Amazon ovalığı, Şimal-Şərqi Asiya və s.) aid test tapşırıqları da daxil edilmişdir. Sevindirici haldır ki, abituriyentlərin 36-55%-i bu tapşırıqlara düzgün cavab vermişdir. Bu fakt abituriyentlərin ildən-ilə xəritələrdən daha

bacarıqla istifadə etdiklərini və dünya regionlarına aid bilikləri yaxşı mənimsədiklərini göstərir.

2011-ci ilin qəbul imtahanlarında coğrafiya fənnindən faktoloji və terminoloji test tapşırıqlarının sayı minimuma endirilmişdir. Xüsusilə mövzulararası əlaqəyə həsr olunmuş, xəritə və qrafiki biliklərin sintezinə əsaslanmış ("Azərbaycanın iqlimi") test tapşırıqlarına üstünlük verilmişdir. Abituriyentlərin ortostatistik müvəffəqiyyət göstəricisi qənaətbəxş (42%-ə yaxın) olmuşdur.

2007-2011-ci illərdə II qrupda test tapşırıqlarının mürəkkəblilik dərəcəsinə görə paylanması

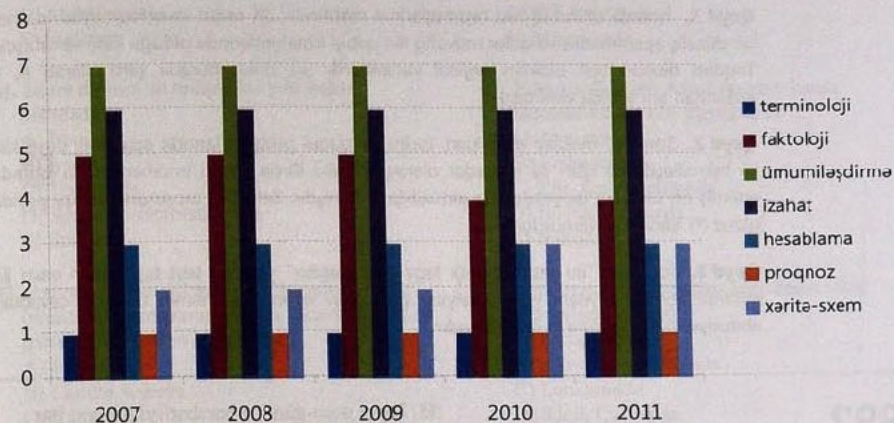

Beləliklə, 1992-2011-ci illərdə TQDK tərəfindən ali məktəblərə qəbul imtahanlarında coğrafiyadan istifadə olunmuş test tapşırıqlarının elmi-metodiki təhlili göstərir ki, bu dövrdə həm test tapşırıqlarının tərtibi metodikasında, həm də təqdim olunan test tapşırıqlarının keyfiyyət göstəricilərində böyük irəliləyiş olmuş, abituriyentlərin coğrafiyadan biliklərini qiymətləndirməyə imkan verən yeni metodlar işlənib hazırlanmışdır. Bu, həm də ümumtəhsil məktəblərində coğrafiyanın tədrisinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərmişdir. Məsələn: ilk illərdə hesablama və qrafik-diaqram tipli test tapşırıqlarına həddən artıq aşağı səviyyədə cavab

verildiyi halda, son illərdə bu tipli test tapşırıqlarına düzgün cavabların sayı xeyli artmışdır. Məntiqi təfəkkür, səbəb-nəticə əlaqələrini aşkar etməyə istiqamətlənmiş materialların artması abituriyentləri tədris materiallarını daha dərinlən mənimsəməyə, əzbəcilikdən qaçmağa, coğrafi hadisə və proseslərin mahiyyətini dərk etməyə sövq etmişdir.

Qeyd etməliyik ki, yeni test modellərindən ilbəl istifadə edilmiş, abituriyentlərin coğrafi biliklərinin qiymətləndirilmə sistemi təkmilləşdirilmişdir.

2007-2011-ci illərdə II qrupda test tapşırıqlarının qabiliyyət göstəricilərinə görə paylanması

Bütün bunlar ümumtəhsil məktəblərində coğrafiya fənninin tədrisində daha müasir metod və üsullardan istifadə etməklə sərbəst düşünməyi bacaran, təhlil aparmaqla proqnoz verə bilən abituriyentlər yetişdirməyi zəruri etmişdir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, dərslik, xəritə və

atlasların getdikcə təkmilləşdirilməsi, elektron tədris vasitələrinin geniş tətbiqi qarşıya qoyulan məqsədə çatmağa, zəngin dünyagörüşünə, məntiqi düşünmə qabiliyyətinə malik mütəxəssislərin yetişdirilməsinə daha əlverişli zəmin yaratmışdır. Bu proses uğurla davam etdirilməkdədir.

1992-2011-ci illərdə qəbul imtahanlarında istifadə edilmiş test tapşırıqları

Qeyd 1. İstifadə olunmuş test tapşırıqlarının mətnində, dil, üslub və orfoqrafiyasında heç bir düzəliş aparılmamış və onlar müvafiq ilin qəbul imtahanlarında olduğu kimi verilmişdir. Təqdim olunan test blokları orijinal variantlardır və onlar burada şərti olaraq A, B variantları adı altında verilmişdir.

Qeyd 2. Son illər məktəb dərslərləri, tədris və qəbul proqramlarında aparılmış dəyişiklik və təkmilləşdirmə işləri ilə əlaqədar olaraq, əvvəlki illərin qəbul imtahanlarında istifadə edilmiş bir sıra test tapşırıqları öz aktuallığını itirmişdir. Belə test tapşırıqlarının qarşısında ulduz (*) işarəsi qoyulmuşdur.

Qeyd 3. Sonunda "Bu test tapşırığı ləğv olunmuşdur" yazılmış test tapşırıqları vaxtı ilə onlarda texniki səhvlərə yol verildiyinə görə ləğv edilmiş və həmin testlərin cavabları abituriyentlərin xeyrinə hesablanmışdır.

1992

I, II, III qruplar, Variant A

31. Hansı təbəqə daha mürəkkəb quruluşa və sıx daxili əlaqələr sisteminə malikdir?
A) Litosfer B) Hidrosfer
C) Atmosfer D) Coğrafi təbəqə
E) Biosfer
32. "Coğrafiya" terminini elmə ilk dəfə kim gətirmişdir?
A) Ptolomey B) Erotosfen
C) Behaym D) Kolumb
E) Magellan
33. Xəritədə qütblərdən eyni məsafədən keçən və Yer səthini iki bərabər hissəyə bölən xətt necə adlanır?
A) Başlanğıc meridian B) 180-ci meridian
C) Ekvator D) 1-ci paralel
E) Cənub tropiki
34. 135°-lik azimut üfünün hansı tərəfindədir?
A) Cənub-Qərb B) Şimal-Qərb
C) Şimal-Şərq D) Cənub-Şərq
E) Şərq

35. Payız gecə-gündüz bərabərliyi nə vaxt baş verir?
A) 22 iyun B) 21 mart
C) 22 dekabr D) 23 sentyabr
E) 22 oktyabr
36. Aşağıdakı göllərdən hansının suyu azalır və yaxın gələcəkdə onun tamam qurumaq təhlükəsi vardır?
A) Baykal B) Aral C) Ladoqa
D) Oneqa E) İssık-Kul.
37. Ən çox yağıntı Afrikanın hansı iqlim qurşağında düşür?
A) Subtropik B) Şimal tropik
C) Subekvatorial D) Cənub tropik
E) Ekvatorial
38. Qərb Küləkləri cərəyanı hansı materikin ətrafında dövr edir?
A) Avrasiya B) Antarktida
C) Şimali Amerika D) Avstraliya
E) Cənubi Amerika

39. Rusiyada qara torpaqlar hansı təbii zonada geniş yayılmışdır?
A) çöl B) meşələr C) tundra
D) meşə-çöl E) yarımsəhra

40. Əhali təzələnməsinin 1-ci tipi hansı ölkə üçün səciyyəvidir?
A) Çin
B) Misir
C) Braziliya
D) Meksika
E) İngiltərə
41. İslam dininin ən müqəddəs yeri hansı ölkədədir?
A) İraqda
B) İranda
C) Türkiyədə
D) Səudiyyə Ərəbistanında
E) Suriyada
42. Asiyanın hansı ölkəsi təbii ehtiyatlarının az olmasına baxmayaraq, dünya təsərrüfatında ən qabaqcıl yerlərdən birini tutur?
A) İndoneziya
B) Cənubi Koreya
C) Yaponiya
D) Filippin
E) Çin
43. Dünya ticarətində istifadə olunan ən ucuz nəqliyyat növü hansıdır?
A) hava nəqliyyatı
B) dəmiryolu
C) su nəqliyyatı
D) avtomobil nəqliyyatı
E) boru kəməri nəqliyyatı
44. Rusiyanın Avropa hissəsində ən böyük taxılçılıq rayonu hansıdır?
A) Volqaboyu
B) Şimali Qafqaz
C) Ural
D) Mərkəz
E) Volqa-Vyatka
45. Kür-Araz iqtisadi rayonunun kənd təsərrüfatında aparıcı sahə hansıdır?
A) tərəvəzçilik
B) meyvəçilik
C) pambıqçılıq
D) üzümçülük
E) maldarlıq

46. Azərbaycanda elektroenergetikanın ən böyük mərkəzi hansı şəhərdir?
A) Bakı
B) Gəncə
C) Sumqayıt
D) Əli-Bayramlı
E) Mingəçevir
47. Palçıq vulkanları Azərbaycanın hansı hissəsində daha çox yayılmışdır?
A) Abşeronda
B) Qobustanda
C) Kür-Araz ovalığında
D) Böyük Qafqazda
E) Naxçıvanda
48. Hirkan qoruğu Azərbaycanın hansı təbii vilayətində yerləşir.
A) Naxçıvanda
B) Kür-Araz ovalığında
C) Lənkəranda
D) Kiçik Qafqazda
E) Böyük Qafqazda
49. Maşınqayırma və metallurgiya sənayesinə görə ABŞ-in ən qabaqcıl rayonu hansıdır?
A) Qərb
B) Şərq
C) Şimal
D) Cənub
E) Mərkəz
50. Türkiyənin hansı sənaye sahəsi daha yüksək inkişaf səviyyəsinə malikdir?
A) energetika
B) yüngül
C) metallurgiya
D) maşınqayırma
E) kimya

1993, Bakı

I, II, III qruplar, Variant A

31. Hündürlüyü 8000 m olan dağın zirvəsində temperatur 30° -dir. Həmin dağın ətəyində neçə dərəcə ola bilər?
A) -5 B) -8 C) +5 D) +18 E) -1
32. Avropanın hansı böyük yarımadası beş dənizlə əhatə olunmuşdur?
A) Pireney
B) Apenin
C) Balkan
D) Skandinaviya
E) Yutlandiya
33. Respublikamızda ən çox elektrik enerjisi və Abşeron iqtisadi rayonundan sonra ən çox neft və qaz hansı iqtisadi rayonda istehsal olunur?
A) Kür - Araz
B) Quba - Xaçmaz
C) Gəncə - Qazax
D) Şəki - Zakatala
E) Lənkəran - Astarə
34. Meşə və ağac e'malı sənayesi MDB - də hansı respublikalarda daha çox inkişaf etmişdir?
A) Rusiya, Belarus, Ukrayna
B) Rusiya, Qazaxstan, Türkmənistan
C) Belarus, Moldova, Ukrayna
D) Rusiya, Azərbaycan, Qazaxıstan
E) Belarus, Gürcüstan, Qırğızıstan
35. Dünya təsərrüfatında ETİ - ni təmin edən sənaye sahələri hansılardır?
A) Maşınqayırma, kimya və yüngül sənaye.
B) Elektroenergetika, kimya və yeyinti sənayesi.
C) Maşınqayırma, yanacaq və tikinti materialları sənayesi.
D) Maşınqayırma, elektroenergetika və kimya.
E) Kimya, metallurgiya və maşınqayırma.
36. Yer in hansı işıqlanma qurşaqları var?
A) Tropik qurşaq, mülayim qurşaqlar və soyuq qurşaq.
B) Ekvatorial qurşaq, mülayim qurşaqlar və soyuq qurşaq.
C) Tropik qurşaqlar, mülayim qurşaqlar və soyuq qurşaqlar.
D) Ekvatorial qurşaq, mülayim qurşaqlar və soyuq qurşaqlar.
E) Tropik qurşaq, mülayim qurşaq və soyuq qurşaq.
37. Hansı materikdə iqlim qurşaqları və təbii zonalar iki dəfə təkrar olunur?
A) Avrasiyada
B) Şimali Amerikada
C) Afrikada
D) Avstraliyada
E) Cənubi Amerikada
38. MDB ölkələrində əsas kömür hövzələri və ən çox kömür çıxaran Respublikalar
A) Tunquska, Lena, Kuzbas, Donbas, Rusiya, Ukrayna, Qırğızıstan
B) Lena, Anqren, Peçora, Donbas, Rusiya, Ukrayna, Özbəkistan
C) Tunquska, Donbas, Kuzbas, Peçera, Rusiya, Ukrayna, Qırğızıstan
D) Donbas, Kuzbas, Qaraqanda, Peçora, Ukrayna, Rusiya, Qazaxıstan
E) Kuzbas, Donbas, Volin-Lvov, Moskva ətrafı, Rusiya, Ukrayna, Özbəkistan
39. Gündə hər adam başına dünya səviyəsindən daha az kalori istehlak edilən ölkələr.
A) İspaniya, İtaliya, Hindistan, Pakistan, Çin.
B) Braziliya, Almaniya, Türkiyə
C) Banqladeş, Qana, Sudan, Çin, İndoneziya.
D) Ukrayna, Rusiya, Əfqanıstan, Vyetnam, Avstraliya
E) Braziliya, Kanada, Əlcəzair, İspaniya, Tailand.
40. Dünyada ən çox pambıq istehsal edən ölkələr.
A) ABŞ və Çin
B) ABŞ və Hindistan
C) Hindistan və Pakistan
D) Özbəkistan və Misir
E) ABŞ və Braziliya
41. Miqyası 1:22000000 olan xəritə üzrə iki şəhər arasındakı məsafə 10 sm, digər iki şəhər arasındakı məsafə isə 15 sm-dir. Miqyasına görə həmin xəritə hansı tipə mənsubdur və bu şəhərlər arasındakı məsafələr nə qədərdir?
A) İri miqyaslı xəritədir. Şəhərlər arasında 220 km və 310 km məsafə vardır.
B) Orta miqyaslı xəritədir. Şəhərlər arasında 2200 km və 3100 km məsafə vardır.
C) Kiçik miqyaslı xəritədir. Şəhərlər arasında 2200 km və 3100 km məsafə vardır.
D) Kiçik miqyaslı xəritədir. Şəhərlər arasında 220 km və 310 km məsafə vardır.
E) İri miqyaslı xəritədir. Şəhərlər arasında 2200 km və 3100 km məsafə vardır.
42. Yer in hansı əsas və keçid iqlim qurşaqları vardır?
A) Əsas iqlim qurşaqları - ekvatorial, subekvatorial, mülayim. Keçid iqlim qurşaqları - tropik, subtropik, subarktik, subantarktik, soyuq.
B) Əsas iqlim qurşaqları - ekvatorial, tropik, mülayim, arktik, antarktik. Keçid iqlim qurşaqları - subekvatorial, subtropik, subantarktik.
C) Əsas iqlim qurşaqları - rütubətli tropik, səhra, meşə, çöl, tundra. Keçid iqlim qurşaqları - savanna yarımşəhra, meşə-çöl, meşə-tundra.
D) Əsas iqlim qurşaqları - subekvatorial, subtropik, subarktik, subantarktik. Keçid iqlim qurşaqları - ekvatorial, tropik, mülayim, arktik, antarktik.
E) Əsas iqlim qurşaqları - rütubətli, tropik, kontinental səhra, dəniz mülayim, soyuq. Keçid iqlim qurşaqları - subekvatorial, subtropik, arktik, antarktik.
43. MDB ölkələrində ən çox elektrik enerjisi istehsal edilən respublikalar və ən böyük SES-lər.
A) Rusiya, Ukrayna, Qazaxıstan, Özbəkistan, Sayan, Krasnoyarsk, Bratsk, Nurek, Samara.
B) Rusiya, Ukrayna, Belarus, Moldova, Sayan, Ust-Kameneqorsk, Novosibirsk, Toktokul.
C) Rusiya, Qazaxıstan, Özbəkistan və Gürcüstan. Bratsk, Ust-İlim, Volqograd.
D) Rusiya, Ukrayna, Belarus, Azərbaycan, Sayan, Saratov, Xaxovka, Şəmkir, Çeboksari.
E) Ukrayna, Rusiya, Qazaxıstan, Tacikistan, Roqun, Krasnoyarsk, Ust-İlim, Çirkey, Xram.
44. Mərkəzi Rusiya hansı iqtisadi rayonları əhatə edir.
A) Mərkəz, Mərkəzi Qaratorpaq, Volqa - Vyatka və Şimal-Qərb iqtisadi rayonları.
B) Mərkəz, Mərkəzi Qaratorpaq, Volqa - boyu və Volqa-Vyatka iqtisadi rayonları.
C) Mərkəz, Mərkəzi Qaratorpaq, Şimal və al iqtisadi rayonları.
D) Mərkəz, Mərkəzi Qaratorpaq, Şimali Qafqaz və Volqaboyu iqtisadi rayonları.
E) Mərkəz, Mərkəzi Qaratorpaq, Şimal və Volqa-Vyatka iqtisadi rayonları.
45. Rusiyanın Volqa-Ural iqtisadi rayonlarının ixtisaslaşdırıldığı əsas sənaye sahələri hansılardır?
A) Neft - qaz - kimya, toxuculuq, elektroenergetika, meşə-ağac emalı.
B) Maşınqayırma, kimya, yeyinti sənayesi, əlvan metallurgiya, yanacaq-energetika
C) Metallurgiya, kimya, maşınqayırma, meşə-ağac e'malı və elektroenergetika.
D) Neft-qaz hasilatı, meşə-kimya, avtomobilqayırma, toxuculuq.
E) Ağır maşınqayırma, kimya, metallurgiya meşə və yanacaq sənayesi.
46. Azərbaycan respublikasının əsas torpaq tipləri.
A) Boz, qonur, şabalıdı, sarı, qara, gilli, qumsal və şoran torpaqlar.
B) Boz, şabalıdı, sarı, qırmızı, meşə, çəmən, bataqlıq və şoran torpaqlar.
C) Boz, şabalıdı, sarı, qırmızı, şoran, qara, meşə, çəmən torpaqları.
D) Boz, şabalıdı, qara, dağ-çəmən, çəmən, şoran və bataqlıq torpaqlar.
E) Şabalıdı, boz çəmən, boz qonur, şoran, dağ-çəmən, dağ meşə, çəmən meşə, dağ qara torpaqlar.

47. Azərbaycan respublikasında bitkiçiliyin ixtisaslaşdırılmış sahələri hansılardır?
 A) Pambıqçılıq, üzümçülük, tütünçülük tərəvəzçilik
 B) Taxılçılıq, üzümçülük, bağçılıq, bostançılıq, gülçülük.
 C) Pambıqçılıq, zeytunçuluq, tərəvəzçilik, bostançılıq.
 D) Üzümçülük, tütünçülük, bostançılıq və çayçılıq.
 E) Tütünçülük, tərəvəzçilik, zəfərançılıq, kartofçuluq.

48. Respublikamızda Əlvan metallurgiya istehsalı:

- 1) hansı iqtisadi rayonlarda mövcuddur
 2) Onu daha haralarda inkişaf etdirmək mümkündür.
 A) 1) Abşeron, Gəncə-Qazax və Naxçıvan MR.
 2) Şəki -Zakatala və Kəlbəcər-Qubadlı.
 B) 1) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Lənkəran-Astara.
 2) Şamaxı-İsmayilli və Kür- Araz.
 C) 1) Gəncə-Qazax, Kəlbəcər-Qubadlı və Kür-Araz.
 2) Lənkəran-Astara
 D) 1) Kür-Araz və Naxçıvan MR.
 2) Şəki -Zakatala
 E) 1) Quba - Xaçmaz, Gəncə - Qazax və Şamaxı-İsmayilli
 2) Lənkəran-Astara

49. Tükənən, lakin bərpa olunan təbii ehtiyatlar hansılardır?

- A) Mineral- yanacaq, su və torpaq
 B) Yanacaq-energetika, bioloji, günəş radiasiyası
 C) Mineral, su, torpaq
 D) Su, torpaq və bioloji
 E) Yanacaq-energetika, torpaq, bioloji

50. Azərbaycan Respublikasının böyük təbii vilayətləri.

- A) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Naxçıvan, Kür-Araz, Qobustan
 B) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Naxçıvan, Kür-Araz, Lənkəran
 C) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Kür-Araz, Naxçıvan, Gəncə-Qazax
 D) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Kür-Araz, Şəki, Zakatala, Lənkəran
 E) Kür-Araz, Lənkəran, Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Quba-Xaçmaz

1993, Bakı I, II, III qruplar, Variant B

31. Hündürlüyü 5000 m olan dağın ətəyində dəniz səviyyəsindən 500 m hündürlükdə termometr 10° isti olduğunu göstərir. Bu zaman həmin dağın zirvəsində neçə dərəcə temperatur olduğunu hesablayın.
 A) +2 B) +15 C) -17
 D) -1 E) +20

32. Avropada dörd dənizlə əhatə olunan və tədricən qalxan böyük yarımada hansı dövlətlər yerləşir?

- A) Pireney yarımadası, İspaniya, Portuqaliya
 B) Apenin yarımadası, İtaliya, Vatikan, San-Marino
 C) Yutlandiya yarımadası, Danimarka və Almaniya
 D) Skandinaviya yarımadası, Norveç və İsveç
 E) Balkan yarımadası, Albaniya, Yunanıstan, Serbiya, Xorvatiya, Bosniya və Herseqovina

33. Abşeron yarımadasında ekoloji gərginliyi aradan qaldırmaq üçün ən münasib istiqamət hansıdır?

- A) Təmizləyici qurğuları təkmilləşdirmək və çoxaltmaq
 B) Çirkəndirici istehsal sahələrini bağlamaq
 C) İstehsalın həcmi azaltmaq
 D) Çoxlu zərərli tullantı verən istehsal sahələrini Abşerondan kənara köçürmək
 E) Tullantısız texnologiyaya keçmək

34. Müstəqil Dövlətlər Birliyində ekoloji şəraitin daha gərgin olduğu obyekt və ərazilər hansılardır?

- A) Xəzər dənizi, Qafqaz və Pamir dağları, Yenisey çayı, Ladoqa gölü
 B) Xəzər dənizi, Aral dənizi, Abşeron yarımadası, Polesiya
 C) Qərbi Sibir, BAM zonası, Ural dağları, Onega gölü
 D) Krım, Donbas, BAM zonası, Baykal gölü
 E) Volqaboyu, Şərqi Avropa Düzənliyi, İssikkul gölü

35. Dünyada ən çox kömür hansı ölkədə çıxarılır?
 A) ABŞ B) Rusiya C) Almaniya
 D) Çin E) Hindistan

36. Coğrafi təbəqə hansı qatlardan ibarətdir?

- A) Mantiya, nüvə, litosfer, Hidrosfer
 B) Mantiya, atmosfer, litosfer, hidrosfer
 C) Mantiya, litosfer, biosfer, atmosfer
 D) Litosfer, hidrosfer, atmosfer, biosfer
 E) Mantiya, nüvə, litosfer, hidrosfer

37. Tropik enliklərdən okean sularının və atmosferin istiliyinin mülayim enliklərə gətirilməsində ən böyük rolunu oynayanlar:

- A) Braziliya və Kurosivo
 B) Qolfstrim və Cənubi Passat
 C) Kurosivo və Cənubi Passat
 D) Şimali Atlantika və Şimali Passat
 E) Qolfstrim və Kurosivo

38. MDB-də ən çox taxıl istehsal edən respublikalar:

- A) Qazaxıstan, Özbəkistan, Ukrayna
 B) Ukrayna, Rusiya və Qazaxıstan
 C) Ukrayna, Rusiya və Belarus
 D) Rusiya, Ukrayna və Moldova
 E) Ukrayna, Rusiya və Qırğızıstan

39. Hər adam başına dünya səviyyəsindən daha çox kalori istehlak edilən ölkələr:

- A) ABŞ, Kanada, Braziliya, İndoneziya
 B) ABŞ, Avstraliya, Fransa, Almaniya
 C) Avstraliya, Yaponiya, Hindistan, Böyük Britaniya
 D) İtaliya, İspaniya, Pakistan, Polşa
 E) Kanada, Argentina, Peru, Misir

40. Dəniz donanmasının tonnağı – yüngöltürmə qabiliyyəti daha böyük olan ölkələr:

- A) ABŞ, Yaponiya, Avstraliya, Braziliya, Rusiya, Böyük Britaniya
 B) Fransa, İtaliya, Kanada, Hindistan, Çin, Misir
 C) Liberiya, Yaponiya, ABŞ, Norveç, Böyük Britaniya, Rusiya
 D) Liberiya, Yaponiya, ABŞ, Ukrayna, Avstraliya, Kanada
 E) Yaponiya, Kanada, Braziliya, Hindistan, Böyük Britaniya, Çin

41. Miqyası 1:200000 olan xəritə üzrə iki məntəqə arasındakı məsafə 10 sm, digər iki məntəqə arasındakı məsafə isə 20 sm-dir. Miqyasına görə həmin xəritə hansı tipə aiddir və bu şəhərlər arasındakı məsafələr nə qədərdir?

- A) Kiçik miqyaslı xəritədir. Məntəqələr arasında 20 km və 40 km məsafə vardır.
 B) Orta miqyaslı xəritədir. Məntəqələr arasında 200 km və 400 km məsafə vardır.
 C) Böyük miqyaslı xəritədir. Məntəqələr arasında 20 km və 40 km məsafə vardır
 D) Orta miqyaslı xəritədir. Məntəqələr arasında 20 km və 40 km məsafə vardır
 E) Kiçik miqyaslı xəritədir. Məntəqələr arasında 200 km və 400 km məsafə vardır

42. İqlim əmələ gətirici amillər hansılardır?

- A) Dağların istiqaməti və hündürlüyü, okean və dənizlərlə yaxınlıq-uzqlıq, hava kütlələrinin hərəkəti.
 B) Günəş radiasiyası, dəniz axınları, küləklər
 C) İşıqlanma (istilik) qurşaqları, hava kütlələri və relyef.
 D) Coğrafi enlik, hava kütlələrinin hərəkəti və döşənən səth (səth örtüyü)
 E) Coğrafi enlik, küləklər, dəniz axınları.

43. Mərkəzi Rusiyanın ixtisaslaşdırıldığı başlıca sahələr hansılardır?

- A) Maşınqayırma, meşə və ağac emalı, elektroenergetika
 B) Maşınqayırma, yüngül və kimya sənayesi.
 C) Maşınqayırma, tikinti materialları istehsalı və yanacaq sənayesi.
 D) Maşınqayırma, yanacaq-energetika, yeyinti sənayesi.
 E) Maşınqayırma, elektro-energetika və yüngül sənaye.

44. Rusiyanın Avropa hissəsində olan türk dövlət qurumları hansılardır?

- A) Tatarıstan, Başqırdıstan, Mordva, Mari, Komi.
 B) Tatarıstan, Çuvaş, Başqırdıstan, Kabarda-Balkar, Qaraçay-Çerkəz.
 C) Çuvaş, Kareliya, Dağıstan, Osetiya, Başqırdıstan
 D) Kabarda-Balkar, Qaraçay-Çerkəz, Udmurt, Kalmık, Mari
 E) Tatarıstan, Başqırdıstan, Dağıstan, Udmurt, Çuvaş, Kalmık

45. Qazaxstan Respublikasında formalaşan hansı ƏİK-lər vardır?

- A) Cambul-Qaratau, Alma-Atı-Çimkənd, Qaraqanda-Balxaş.
- B) Ekibastuz-Pavlodar, Manqışlaq, Cambul-Qaratau.
- C) Kustanay-Petropavlovsk, Semipalatinsk-Ustkamenoqorsk, Qızıl Orda-Türkistan
- D) Quryev-Uralsk, Aktubinsk-Kustanay, Selinoqrad-Qaraqanda
- E) Qaraqanda-Temirtau, Atbasar-Kokçetav, Alma-Atı-Taldı Kurqan

46. Respublikamızın: 1) yüngül sənayesinin əsas mərkəzləri haradır və 2) onu hansı iqtisadi rayonlarda daha sürətli inkişaf etdirmək zəruridir

- A) 1) Bakı, Sumqayıt, Gəncə, Şəki, Mingəçevir, 2) Lənkəran-Astara, Quba-Xaçmaz, Kür-Araz
- B) 1) Bakı, Əli-Bayramlı, Yevlax, Naxçıvan, Lənkəran 2) Kəlbəcər Qubadlı, Şamaxı-İsmayilli.
- C) 1) Sumqayıt, Gəncə, Göyçay, Sabirabad, Masallı, 2) Lənkəran - Astara, Naxçıvan.
- D) 1) Gəncə, Bakı, Yevlax, Zakatala, Qazax, 2) Kür-Araz, Şəki-Zakatala
- E) 1) Mingəçevir, Yevlax, Gəncə, Quba, Dəvəçi, 2) Kür-Araz, Gəncə-Qazax

47. Böyük Qafqaz təbii vilayətinin fiziki-coğrafi rayonları (Azərbaycan Respublikası daxilində)

- A) Samur-Dəvəçi, Qonaqkənd, Zakatala-Lahıc, Alazan-Əyriçay, Acınohur - Ceyrançöl, Dağlıq Şirvan, Qobustan-Abəron.
- B) Samur-Dəvəçi, Qonaqkənd, Zakatala-Şəki, Babadağ, Şirvan, Abşeron, Qobustan.
- C) Samur-Dəvəçi, Quba-Qonaqkənd, Şəki-Zakatala, Dağlıq Şirvan, Qobustan-Abəron, Alazan-Əyriçay.
- D) Zakatala-Şəki, Ceyrançöl-Acınohur, Dağlıq Şirvan, Qobustan-Abəron, Alazan-Əyriçay, Qonaqkənd, Quba.
- E) Samur-Dəvəçi, Quba-Qusar, Qonaqkənd, Şəki-Zakatala, Alazan-Əyriçay, Qobustan, Acınohur-Ceyrançöl.

48. Respublikamızın Böyük Qafqaz, Kür-Araz ovalığı və Lənkəran təbii vilayətlərində hansı iqtisadi rayonlar vardır?

- A) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Şamaxı-İsmayilli, Şəki-Zakatala, Kür-Araz və Lənkəran-Astara
- B) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Şəki-Zakatala, Gəncə-Qazax, Lənkəran-Astara, Naxçıvan MR
- C) Abşeron, Şamaxı-İsmayilli, Şəki-Zakatala, Gəncə-Qazax, Kəlbəcər-Qubadlı, Kür-Araz
- D) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Şəki-Zakatala, Kür-Araz, Lənkəran-Astara, Naxçıvan.
- E) Abşeron, Şamaxı-İsmayilli, Şəki, Zakatala, Gəncə-Qazax, Kür-Araz, Lənkəran - Astara.

49. Dünyada ən çox neft idxal edən ölkələr və ölkə qrupları hansılardır?

- A) ABŞ, Yaponiya, Fransa, Almaniya, İtaliya. Böyük Britaniya, Şərqi Avropa və Cənubi Amerika ölkələri.
- B) ABŞ, Yaponiya, Fransa, Almaniya, Əlcəzair, İndoneziya, Şərqi Avropa və Cənubi Amerika ölkələri.
- C) ABŞ, Yaponiya, Almaniya, Fransa, İtaliya, Pakistan, Afrika və Cənubi Amerika ölkələri
- D) ABŞ, Yaponiya, Almaniya, Böyük Britaniya, Norveç, İndoneziya, Şərqi Avropa və Cənubi Amerika ölkələri.
- E) ABŞ, Yaponiya, Fransa, İran, İrak, Cənubi Afrika ölkələri.

50. Meqalopolis nədir?

- A) Əhalisi 5 mln-dan çox olan şəhərdir.
- B) Əhalisi 10 mln-dan çox olan şəhərdir.
- C) Ətraf cəsbə və kəndlərlə birləşmiş böyük şəhərdir.
- D) Böyük şəhər aqlomerasiyasıdır.
- E) Çoxlu miqdarda qonşu şəhər aqlomerasiyalarının birləşməsi nəticəsində meydana gəlmiş ən böyük şəhər məskunlaşma formasıdır.

1993, Naxçıvan I, II, III qruplar, Variant A

31. Hündürlüyü 6200 m olan dağın zirvəsində temperatur -30° -dir. Həmin dağın əyində okean səviyyəsindən 200 m hündürlükdə temperatur neçə dərəcə olar?

- A) -5° B) -10° C) +5°
- D) +18° E) +6°

32. Hansı daimi küləklər vardır: 1. ekvatorial qurşaqlarda? 2. mülayim qurşaqlarda?

- A) 1. Briz 2. Musson
- B) 1. Musson 2. Briz
- C) 1. Passat 2. Qərb
- D) 1. Passat 2. Musson
- E) 1. Qərb 2. Briz

33. Azərbaycan Respublikasının: 1) ən böyük su anbarları, 2) ən böyük gölləri hansılardır?

- A) 1) Ceyranbatan, Şəmkir, Sərsəng 2) Acınohur, Böyük Şor, Böyük Alagöl
- B) 1) Mingəçevir, Araz, Ceyranbatan 2) Sansu, Cəndar, Göygöl
- C) 1) Mingəçevir, Şəmkir, Ceyranbatan 2) Hacıqabul, Sarısu, Cəndar
- D) 1) Mingəçevir, Araz, Ceyranbatan 2) Böyük Şor, Acınohur, Hacıqabul
- E) 1) Mingəçevir, Ceyranbatan, Sərsəng 2) Göygöl, Batabat, Hacıqabul

34. Rusiyanın əsas neft-qaz hasilatı rayonları hansılardır?

- A) Volqaboyu, Ural, Mərkəz
- B) Volqaboyu, Ural, Qərbi Sibir
- C) Qərbi Sibir, Şərqi Sibir, Uzaq Şərq
- D) Şimal-Qərb, Ural, Mərkəz
- E) Qərbi Sibir, Ural, Uzaq Şərq

35. Aşağıdakı adalardan hansılarında iki-üç dövlətin ərazisi yerləşmişdir?

- A) Madaqaskar, Şri-Lanka, İrlandiya, Yeni Qvineya
- B) Kalimantan, Yeni Qvineya, İrlandiya, Haiti
- C) Böyük Britaniya, Şri-Lanka, Kuba, İrlandiya
- D) Sumatra, Sardiniya, Tasmaniya, Haiti
- E) Kalimantan, Haiti, Yamayka, İrlandiya

36. Mütləq hündürlüklərinə görə dağların düzgün təsnifatını tapın.

- A) Alçaq dağlar-hündürlüyü 1000 m-ə qədər; Orta hündürlüklü dağlar - hündürlüyü 1000-dən 2000 m-ə qədər; Uca dağlar-hündürlüyü 2000 m-dən artıq;
- B) Alçaq dağlar - hündürlüyü 2000 m-dən artıq; Orta hündürlüklü dağlar - hündürlüyü 2000 m-dən 5000 m-ə qədər; Uca dağlar - hündürlüyü 5000 m-dən artıq.
- C) Alçaq dağlar - hündürlüyü 2000 m-ə qədər; Orta hündürlüklü dağlar - hündürlüyü 2000-4000 m arasında; Uca dağlar - hündürlüyü 4000 m-dən çox
- D) Alçaq dağlar - hündürlüyü 1000 m-dən az; Orta hündürlüklü dağlar - hündürlüyü 2000 m-ə qədər; Uca dağlar - hündürlüyü 2000 m-dən çox
- E) Alçaq dağlar - hündürlüyü 1500 m-ə qədər; Orta hündürlüklü dağlar - hündürlüyü 1500-2500 m arasında; Uca dağlar - hündürlüyü 2500 m-dən artıq

37. Dünyada ən böyük və ən dərin çökəklik hansı materikdədir?

- A) Avrasiya B) Şimali Amerika
- C) Cənubi Amerika D) Antarktida
- E) Avstraliya

38. Mütləq hündürlüklərinə görə düzənliklərin düzgün təsnifatını tapın.

- A) Ovalıqlar - hündürlüyü 200 m-ə qədər Yüksəkliklər - hündürlüyü 200 m-dən 500 m-ə qədər Yaylalar - hündürlüyü 500 m-dən yuxarı
- B) Ovalıqlar - hündürlüyü 300 m-ə qədər Yüksəkliklər - hündürlüyü 300-500 m arasında Yaylalar - Hündürlüyü 500 m-dən yuxarı
- C) Ovalıqlar - hündürlüyü 250 m-ə qədər Yüksəkliklər - hündürlüyü 500 m-ə qədər Yaylalar - hündürlüyü 500 m-dən yuxarı
- D) Ovalıqlar - hündürlüyü 300 m-ə qədər Yüksəkliklər - hündürlüyü 500 m-ə qədər Yaylalar - hündürlüyü 1000 m-dən yuxarı
- E) Ovalıqlar - hündürlüyü 400 m-ə qədər Yüksəkliklər - hündürlüyü 800 m-ə qədər Yaylalar - hündürlüyü 800 m-dən yuxarı

39. Dünya üzrə orta səviyyədə hər adam başına sutkada az kalori istehlak edilən ölkələr
A) İspaniya, İtaliya, Hindistan, Pakistan, Çin
B) Braziliya, Almaniya, Türkiyə, İndoneziya, Əlcəzair
C) Banqladeş, Qana, Sudan, Çin, İndoneziya
D) Ukrayna, Rusiya, Əfqanıstan, Vyetnam, Avstraliya
E) Avstriya, Kanada, Əlcəzair, İspaniya, Tailand

40. Dünyada əhalinin təbii artımı ən aşağı səviyyədə olan ölkələr
A) Fransa, Almaniya, Türkiyə
B) İngiltərə, Almaniya, Pakistan
C) ABŞ, Kanada, Nigeriya
D) Almaniya, Fransa, İngiltərə
E) İtaliya, Fransa, İran

41. Miqyası 1:22000.000 olan xəritədə iki məntəqə arasında 7 sm məsafə vardır.
1. Yer üzərində bu məntəqələr bir-birindən neçə km aralıda yerləşirlər?
2. Miqyasına görə həmin xəritə hansı tipə aiddir?
A) 1. 15400 km 2. iri miqyaslı
B) 1. 15400 km 2. orta miqyaslı
C) 1. 1540 km 2. kiçik miqyaslı
D) 1. 1540 km 2. iri miqyaslı
E) 1. 15400 km 2. kiçik miqyaslı

42. Bakıda saat 10 tamamdır. Bəs ondan 45° qərbdə yerləşən məntəqədə saat neçədir?
A) Saat 7-dir B) Saat 13-dür
C) Saat 5-dir D) Saat 14-dür
E) Saat 9-dur

43. Rusiyanın Şərqi iqtisadi zonasında olan türkdilli dövlət qurumları hansılardır?
A) Tatarıstan, Başqırdıstan, Yakutiya-Saxa, Qaraqalpaq
B) Tuva, Çuvaş, Xakasiya, Dağlıq Altay
C) Tatarıstan, Başqırdıstan, Yakutiya-Saxa, Tuva
D) Yakutiya-Saxa, Tuva, Xakasiya, Dağlıq Altay
E) Dağlıq Altay, Buryat, Kalmık, Tuva

44. Ukraynanın ixtisaslaşdırılmış əsas ağır sənaye sahələri hansılardır?
A) Yanacaq-elektroenergetika, metallurgiya, kimya və maşınqayırma
B) Yanacaq-elektroenergetika, maşınqayırma, metallurgiya və yeyinti
C) Maşınqayırma, metallurgiya, yüngül və yeyinti
D) Metallurgiya, kimya, kömür və yeyinti
E) Maşınqayırma, metallurgiya və yüngül

45. Tükənən, lakin bərpa olunmayan təbii ehtiyatlar hansılardır?
A) Yanacaq, torpaq və su
B) Mineral, hava, torpaq
C) Mineral, yanacaq-energetika
D) Bioloji, bitki, torpaq
E) Mineral, bioloji, su

46. Azərbaycan Respublikasının iqliminə hansı hava kütlələri təsir edir?
A) Musson, Arktik, tropik və ekvatorial;
B) Kontinental və dəniz Arktik, mülayim Atlantik okeanı (Azor) və tropik;
C) Ekvatorial, Arktik, tropik və Atlantik;
D) Aralıq dənizi, Hind okeanı, subtropik və kontinental;
E) Sakit okean, Şimal Buzlu okeanı, tropik və subtropik

47. Kür-Araz iqtisadi rayonunun ixtisaslaşdırılmış aqrar-sənaye sahələri
A) Pambıqçılıq, taxılçılıq, çayçılıq, tərəvəzçilik, qoyunçuluq
B) Pambıqçılıq, taxılçılıq, üzümçülük, heyvandarlıq, balıqçılıq və yeyinti sənayesi
C) Pambıqçılıq, taxılçılıq, heyvandarlıq, tütünçülük, bağçılıq
D) Taxılçılıq, pambıqçılıq, tərəvəzçilik, heyvandarlıq, quşçuluq
E) Pambıqçılıq, üzümçülük, tərəvəzçilik, taxılçılıq, heyvandarlıq

48. Respublikamızda qara metallurgiyanın:
1. əsas mərkəzləri haradır?
2. onun məhsullarının qitliğini necə aradan qaldırmaq olar?
A) 1. Sumqayıt, Mingəçevir, Əli-Bayramlı.
2. Təkrar metallurgiyanı inkişaf etdirməklə
B) 1. Sumqayıt, Gəncə, Naxçıvan.
2. Çox metal tələb edən maşınqayırmanın inkişafını məhdudlaşdırmaqla
C) 1. Bakı, Salyan, Tovuz.
2. Tam silsiləli metallurgiya istehsalı yaratmaqla
D) 1. Sumqayıt, Xaçmaz, Daşkəsən.
2. Qara metallurgiya məhsullarına ciddi qənaət etməklə
E) 1. Sumqayıt, Bakı, Daşkəsən.
2. Dənizsiz metallurgiya istehsalını təşkil etməklə

49. Azərbaycanda ən hündür dağ zirvələri:
1. Böyük Qafqazda, 2. Kiçik Qafqazda
A) 1. Bazardüzü, Şahdağ, Qapıcıq
2. Böyük İşıqlı, Tufandağ, Gəmişdağ
B) 1. Bazardüzü, Kömrüqöy, Tufandağ
2. Qapıcıq, Böyük İşıqlı, Şahdağ
C) 1. Bazardüzü, Şahdağ, Qızıyurdu
2. Böyük İşıqlı, Gəmişdağ, Tufandağ
D) 1. Bazardüzü, Şahdağ, Tufandağ
2. Qapıcıq, Gəmişdağ, Dəlidağ
E) 1. Babadağ, Şahdağ, Tufandağ
2. Qızılböğaz, Kəpəz, Böyük İşıqlı

50. Yüksək inkişaf etmiş kapitalist ölkələrini müəyyənə bilərsiniz.
A) ABŞ, Yaponiya, Almaniya, Fransa, Böyük Britaniya, İtaliya, Kanada
B) ABŞ, Yaponiya, Almaniya, İspaniya, Portuqaliya, İrlandiya, Avstriya
C) Yaponiya, Almaniya, Fransa, Böyük Britaniya, İtaliya, unanistan
D) ABŞ, İtaliya, Almaniya, Kanada, Portuqaliya, Avstriya, Norveç
E) ABŞ, Yaponiya, İtaliya, Avstraliya, Yeni Zelandiya, İspaniya, Finlandiya.

1993, Naxçıvan I, II, III qruplar, Variant B

31. Hündürlüyü 5200 m olan dağın zirvəsində temperatur -30° dərəcədir. Həmin dağın ətəyində, dəniz səviyyəsindən 200 m hündürlükdə temperatur neçə dərəcə ola bilər?
A) -5°
B) -10°
C) +5°
D) +18°
E) 0°

32. Tropik enliklərdən okean sularının və atmosferin istiliyinin mülayim enliklərə gətirilməsində ən böyük rolu olan cərəyanlar.
A) Braziliya və Kurosivo
B) Qolfstrim və Cənubi Passat
C) Kurosivo və Cənubi Passat
D) Şimali Atlantika və Şimali Passat
E) Qolfstrim və Kurosivo

33. Azərbaycan Respublikasının ən böyük yanacaq elektrik stansiyası hansı iqtisadi rayondadır?
A) Abşeron
B) Kür-Araz
C) Şəki-Zaqatala
D) Quba-Xaçmaz
E) Gəncə-Qazax

34. Kömür-metallurgiya sənayesi hansı respublikalarda daha çox inkişaf etmişdir
A) Rusiya, Ukrayna, Belarus
B) Rusiya, Qazaxıstan, Özbəkistan
C) Rusiya, Ukrayna, Qazaxıstan
D) Ukrayna, Gürcüstan, Qazaxıstan
E) Rusiya, Ukrayna, Azərbaycan

35. ABŞ -in iqtisadi rayonları
A) Texas, Kaliforniya, Appalaç
B) Florida, Çikaqo-Pittsburq, Boston Vaşinqton
C) Şimal, Cənub, Qərb
D) San-Fransisko- San-Xose, Çikaqo Pittsburq, Boston-Vaşinqton
E) Şimal-Şərq, Cənub-qərb, Qərb

36. Hansı bulud formaları vardır?

- A) Topa, laylı, laylı-topa, yağışlı, lələkvari, topa-yağışlı
- B) Topa, laylı-yağışlı, laylı-topa, lələkvari, yağışlı, laylı
- C) Lələkvari, yağışlı, laylı, topa, laylı-topa, laylı-yağışlı
- D) Laylı, yağışlı, lələkvari, laylı-yağışlı, laylı-topa, topa
- E) Topa, laylı, laylı-topa, topa-yağışlı, laylı-yağışlı, lələkvari.

37. Hansı yarımkürə nə üçün daha soyuqdur?

- A) Şimal yarımkürəsi Şimal Buzlu okeanın təsiri altında olduğuna görə daha soyuqdur
- B) Cənub yarımkürəsində su sahəsi daha çox olduğuna görə daha soyuqdur.
- C) Qərbi yarımkürəsi Arktikadan Antarktikaya qədər uzandığına görə daha soyuqdur
- D) Şərq yarımkürəsi dünyanın ən hündür yayla və dağları burada yerləşdiyinə görə daha soyuqdur
- E) Cənub yarımkürəsi Antarktika burada olduğuna görə daha soyuqdur.

38. Maldarlıq hansı ölkələrdə daha çox inkişaf etmişdir?

- A) Rusiya, Ukrayna, Belarus
- B) Rusiya, Belarus, Türkmənistan
- C) Rusiya, Ukrayna, Gürcüstan
- D) Ukrayna, Belarus, Qazaxıstan
- E) Rusiya, Belarus, Azərbaycan

39. Hər adam başına orta dünya səviyyəsindən sutkada daha çox kalori istehlak edilən ölkələr

- A) ABŞ, Kanada, Braziliya, İndoneziya
- B) ABŞ, Avstraliya, Fransa, Almaniya
- C) Avstraliya, Yaponiya, Hindistan, Böyük Britaniya
- D) İtaliya, İspaniya, Pakistan, Polşa
- E) Kanada, Argentina, Peru, Misir

40. Dünyada ən çox buğda istehsal edən ölkələr

- A) ABŞ və Kanada
- B) Argentina və Braziliya
- C) Çin və ABŞ
- D) Rusiya və Hindistan
- E) Ukrayna və Avstraliya

41. Aşağıdakı xəritələrin miqyaslarına əsasən tiplərini müəyyən edin: 1. 1:200000; 2. 1:600000; 3. 1:5000000

- A) 1. Kiçik miqyaslı; 2. Orta miqyaslı; 3. İri miqyaslı
- B) 1. Orta miqyaslı; 2. Orta miqyaslı; 3. İri miqyaslı
- C) 1. Kiçik miqyaslı; 2. İri miqyaslı; 3. İri miqyaslı
- D) 1. İri miqyaslı; 2. Orta miqyaslı; 3. Kiçik miqyaslı
- E) 1. İri miqyaslı; 2. İri miqyaslı; 3. Orta miqyaslı

42. Bakıda saat 10 tamamdır. Bəs ondan 30° şərqdə yerləşən məntəqədə saat neçədir?

- A) Saat 12-dir
- B) Saat 14-dür
- C) Saat 15-dir
- D) Saat 8-dir
- E) Saat 16-dir

43. Rusiyada, Volqa çayı hövzəsində yerləşən türkdilli dövlət qurumları hansılardır?

- A) Başqırdistan, Tataristan, Kalmık
- B) Başqırdistan, Tataristan, Udmurt
- C) Tataristan, Başqırdistan, Çuvaş
- D) Tataristan, Başqırdistan, Mari
- E) Tataristan, Başqırdistan, Mordva

44. Özbəkistan Respublikasının suvarılan torpaqlarında aqrar-sənaye kompleksinin ixtisaslaşdırılmış sahələri hansılardır?

- A) Pambıqçılıq və onunla əlaqələndən taxılçılıq, bağçılıq, üzümçülük, tərəvəzçilik, baramaçılıq və yeyinti sənayesi
- B) Pambıqçılıq, bağçılıq, üzümçülük, bostançılıq, qoyunçuluq və dəvəçilik
- C) Pambıqçılıq, bağçılıq, tərəvəzçilik, tütünçülük, şəkər çuğunduru əkini və heyvandarlıq
- D) Pambıqçılıq, çəltikçilik, üzümçülük, qoyunçuluq, atçılıq və dəvəçilik
- E) Pambıqçılıq, taxılçılıq, üzümçülük, bağçılıq, qaragül qoyunçuluğu və maldarlıq

45. Yer in daxili quruluşu hansı hissələrdən ibarətdir?

- A) Nüvə, Mantiya, Yer in qabığı
- B) Nüvə, Mantiya, Litosfer
- C) Nüvə, Mantiya, hidrosfer
- D) Nüvə, Mantiya, coğrafi təbəqə
- E) Nüvə, Mantiya, Biosfer

46. Azərbaycan Respublikası ərazisində əsas hansı iqlim tipləri mövcuddur?

- A) Tropik, subtropik, mülayim, musson, tundra.
- B) Yarım səhra və quru çöl iqlimi, rütubətli subtropik, mülayim-isti, soyuq, dağ-tundra.
- C) Tropik, subtropik, yarım səhra, mülayim, soyuq.
- D) Mülayim, ekvatorial, subtropik, kontinental, soyuq.
- E) Mülayim kontinental, quru subtropik, rütubətli subtropik, soyuq və tundra.

47. 1989-cu ildə: 1) Respublikamızın əhalisi neçə nəfər olmuşdur?

- 2) Şəhər və kənd əhalisi faizlərlə nə qədər idi?
- 3) Respublikanın əhalisinin təbii artımı neçə nəfər təşkil etmişdi?
- A) 1) 7 mln 39 min nəfər; 2) 50% və 50%; 3) 150 min nəfər
- B) 1) 7 mln 29 min nəfər; 2) 54% və 46%; 3) 100 min nəfər
- C) 1) 7 mln nəfər; 2) 60% və 40%; 3) 130 min nəfər.
- D) 1) 7,4 mln nəfər; 2) 46% və 54%; 3) 160 min nəfər.
- E) 1) 7,2 mln nəfər; 2) 50% və 50%; 3) 150 min nəfər.

48. Respublikamızın metallurgiya (filiz) xammalı ilə daha zəngin olan iqtisadi rayonlarını müəyyən edin.

- A) Abşeron, Kür-Araz, Şəki-Zaqatala, Naxçıvan MR.
- B) Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax, Kür-Araz, Naxçıvan MR.
- C) Abşeron, Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax, Naxçıvan MR
- D) Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala, Naxçıvan MR, Kəlbəcər-Qubadlı.
- E) Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala, Şamaxı-İsmayilli, Quba-Xaçmaz.

49. Respublikamızın Kiçik Qafqaz və Naxçıvan təbii vilayətlərindən kəndə yerləşən iqtisadi rayonlarını müəyyən edin.

- A) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Şamaxı-İsmayilli, Şəki-Zaqatala, Kür-Araz, Lənkəran-Astara.
- B) Abşeron, Şamaxı-İsmayilli, Şəki-Zaqatala, Kür-Araz, Lənkəran-Astara, Gəncə-Qazax
- C) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala, Şamaxı-İsmayilli, Kəlbəcər-Qubadlı, Kür-Araz
- D) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Şamaxı-İsmayilli, Gəncə-Qazax, Lənkəran-Astara, Kür-Araz
- E) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala, Lənkəran-Astara, Laçın-Qubadlı, Kür-Araz

50. Dünyanın inkişaf etmiş kapitalist ölkələri hansı göstəriciyə görə yüksək inkişaf etmiş və orta səviyyədə inkişaf etmiş ölkələrə bölünür.

- A) Şəhər əhalisinin xüsusi çəkisinə görə
- B) Ağır sənayenin xüsusi çəkisinə görə
- C) Elm və əməkintumlu sənaye sahələrinin üstün olmasına görə
- D) Xidmət sahələrinin və turizmin inkişaf səviyyəsinə görə
- E) İl ərzində hər adam başına dollarla düşən illik gəlirə görə

1994, I, II, III qruplar, Variant A

31. Azərbaycanla quruda sərhədləi olan dövlətlər.

- A) Türkiyə, Gürcüstan, Qazaxıstan, Belarus, Litva
- B) İran, Türkiyə, Ermənistan, Gürcüstan, Rusiya
- C) Gürcüstan, Rusiya, Tacikistan, Qırğızıstan, Ermənistan
- D) Türkiyə, Rusiya, İran, İraq, Küveyt
- E) İran, Əfqanıstan, Pakistan, Gürcüstan, Özbəkistan

32. Azərbaycanda endemik və relikv bitki növlərinin mühafizəsi üçün yaradılmış böyük qoruq.

- A) Zaqatala B) Qızılağac C) Hirkan
- D) Turyançay E) Şirvan

33. Təbii qazın iri ixracatçısı olan türk dövləti.

- A) Qırğızıstan B) Türkiyə
- C) Özbəkistan D) Türkmənistan
- E) Yakutiya

34. Neft ehtiyatlarına görə aparıcı mövqə tutan ölkələr.

- A) Rusiya, Böyük Britaniya, Fransa, Azərbaycan, Bolqarıstan
- B) Rumıniya, Norveç, Finlandiya, Çili, Meksika
- C) İran, Türkiyə, Yunanıstan, Küveyt, Venesuela
- D) Səudiyyə Ərəbistanı, İran, İraq, Küveyt, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri
- E) Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Peru, İraq, Yaponiya, Küveyt

35. Materik və okeanların altındakı yer qabığının fərqli əlamətləri.

- A) bazalt layının olmaması və temperaturu
- B) çökmə süxurlar layının olmaması və təzyiq
- C) ana süxurların olmaması və qalınlıq
- D) qranit layının olmaması və qalınlıq
- E) müxtəlif növ süxurların olması

36. Alp-Himalay qurşağına daxil olan dağ silsilələri.

- A) Alp, Karpat, Ural, Pireney, Qafqaz
- B) Pireney, Alp, Pamir, Karpat, Qafqaz
- C) Qafqaz, Karpat, Tyan-Şan, Appalaç, Ural
- D) Karpat, Krim, Skandinav dağları, Altay, Sayan
- E) Alp, Altay, Sayan, And, Qafqaz

37. Kür çayının sol qolları Ağsuçay, Girdimançay.

- A) İori(Qabırır), Gəncəçay, Turyançay, Göyçay, Ağsuçay
- B) Turyançay, Kürəkçay, Alazan(Qanıx), Göyçay, Pirsatçay
- C) Alazan(Qanıx), Turyançay, Göyçay
- D) Sumqayıtçay, Ağsuçay, Samur, Ataçay, Turyançay
- E) Göyçay, Ağsuçay, Əlinçəçay, Tərtərçay, Kişçay

38. Kür-Araz ovalığının düzənlikləri.

- A) Muğan, Lənkəran, Qarabağ, Alazan-Əyriçay, Şirvan
- B) Şirvan, Muğan, Arazboyu, Şərur, Mil
- C) Muğan, Qarabağ, Samur Dəvəci, Salyan, Ceyrançöl
- D) Mil, Muğan, Salyan, Şirvan, Qarabağ
- E) Şirvan, Qarabağ, Qusar, Salyan, Çənub-Şərqi Şirvan

39. Kür-Araz ovalığında yerləşən respublika tabeli şəhərlər.

- A) Gəncə, Mingəçevir, Ağdam, Ağdaş, Yevlax
- B) Şəki, Qəbələ, Xaçmaz Mingəçevir, Naftalan
- C) Mingəçevir, Gəncə, Naftalan, Yevlax, Əli Bayramlı
- D) Mingəçevir, Qax, Naftalan, Şəmkir, Tovuz
- E) Gəncə, Naftalan, Əli Bayramlı, Salyan, İmişli

40. Azərbaycan Respublikasında aşağıdakı iqtisadi rayonlar meyvə istehsalına görə fərqlənir:

- A) Lənkəran və Naxçıvan
- B) Quba-Xaçmaz və Şəki-Zaqatala
- C) Şəki-Zaqatala və Şirvan
- D) Quba-Xaçmaz və Gəncə-Qazax
- E) Abşeron və Mil-Qarabağ

41. Avroasiyanın unitar quruluşlu dövlətləri.

- A) Almaniya, Türkiyə, Türkmənistan, Rusiya, Bolqarıstan
- B) Hindistan, Rumıniya, Küveyt, Banqladeş, Belçika
- C) Fransa, Böyük Britaniya, İtaliya, Qazaxıstan, İran
- D) Pakistan, Fransa, Böyük Britaniya, Avstriya, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri
- E) İsveçrə, İsveç, Danimarka, Qırğızıstan, Belçika

42. Şəkar çuğundurunun əsas istehsalatçıları olan dövlətlər.

- A) Belarus, Fransa, Kuba, CAR, Singapur
- B) Fransa, Polşa, Ukrayna, Kanada, Əlcəzair
- C) Almaniya, Rusiya Meksika, Nikaraqua, Anqola
- D) Rusiya, ABŞ, Qazaxıstan, Azərbaycan, Tailand
- E) Ukrayna, Fransa, Rusiya, ABŞ, Almaniya

43. Əhali adambaşına düşən meşə ehtiyatları ilə az təmin olunmuş ölkələr.

- A) Hindistan, Konqo, Kanada, Yaponiya, Türkmənistan
- B) Hindistan, Liviya, Çin, Yaponiya, Britaniya
- C) İran, İraq, Liviya, Braziliya, Rusiya
- D) Azərbaycan, Qırğızıstan, İsveç, Venesuela, Sudan
- E) Belarus, Polşa, Konqo, ABŞ, Braziliya

44. Avstraliya, ABŞ və Kanadada səciyyəvi kənd yaşayış məntəqəsi forması.

- A) qarışıq B) vadi C) aul
- D) qrup E) dağınıq

45. Dünyada polad istehsalının üç mərkəzi.

- A) Yaponiya, Rusiya, ABŞ
- B) Rusiya, Avstraliya, Braziliya
- C) Yaponiya, Hindistan, Fransa
- D) ABŞ, Kanada, Argentina
- E) Braziliya, Meksika, İsveç

46. A məntəqəsinin coğrafi koordinatları 64° şm.e. və 81° ş.u., V məntəqəsininki isə 10° c.e. və 24° qərb uzunluğudur. Bu məntəqələrin hansı saat qurşağında yerləşdiyini və onlar arasındakı vaxt fərqi tapın.

- A) A məntəqəsi IV, V məntəqəsi isə XXIII ; 5 saat
- B) A məntəqəsi V, V məntəqəsi isə XXII; 7saat

C) A məntəqəsi III, V məntəqəsi isə XXIV; 3 saat

D) A məntəqəsi VI, V məntəqəsi isə XXI; 9s.20 daq.

E) A məntəqəsi II, V məntəqəsi isə XXIII; 3s.30 daq.

*47. Himalay dağlarında A zirvəsinin hündürlüyü 7000 metrə, digər dağın hündürlüyü isə 4375 metrə bərabərdir. Bu zirvələr arasındakı atmosfer təzyiqi fərqi tapın.

- A) 310 mm B) 409 mm C) 190 mm
- D) 305 mm E) 250 mm

48. Yer kürəsində alçaq və yüksək atmosfer təzyiqi qurşaqlarının yaranması səbəbini göstərin.

- A) İsti və soyuq okean cərəyanlarının müxtəlif təsirləri
- B) Yer kürəsinin relyefi
- C) Ekvatordan qütblərə doğru günəş istiliyinin qeyri-bərabər paylanması
- D) Okeanların sahəsinin quruya nisbətən çox olması
- E) Daimi və mövsümi küləklərin mövcud olması

49. Nə üçün Avstraliyanın şərq sahillərinə qərb sahillərinə nisbətən daha çox yağıntı düşür?

- A) Musson küləkləri təsir edir
- B) Böyük Suayrıcı sıra dağların yerləşməsinə görə
- C) Qərb sahillərinə daha çox günəş radiasiyası düşür
- D) Üzvi aləmin özünəməxsusluğuna görə
- E) Soyuq Qərb küləkləri cərəyanı təsir edir

50. Respublika xalq təsərrüfatı və əhəlinin tələbatını ödəmək məqsədilə Azərbaycan idxal edir:

- A) məişət texnikası, neft məhsulları, televizor, toxuculuq məhsulları, ayaqqabı;
- B) televizor, metal, pambıq lifi, ərzaq məhsulları, avtomobil;
- C) toxuculuq məhsulları, təbii qaz, tərəvəz, metal, avtobus;
- D) sənaye avadnlığı, metal, meşə materialları, avtomobil, taxıl;
- E) tibbi dərmanlar, alüminium, neft-mədən avadanlığı, mədəni mallar, ayaqqabı;

1994, I, II, III qruplar, Variant B

31. Azərbaycanla dəniz sərhədləri olan dövlətlər.
A) Özbəkistan, İran, Rusiya, Gürcüstan
B) Qazaxıstan, İran, Türkiyə, Əfqanıstan
C) Rusiya, Türkmənistan, Tatarıstan, Qırğızıstan
D) İran, Qazaxıstan, Ermənistan, Tacikistan
E) İran, Türkmənistan, Qazaxıstan, Rusiya
32. Azərbaycan meşələri əsasən aşağıdakı ağas növlərindən ibarətdir:
A) Şam, Palıd, Tozağacı;
B) Vələs, Şabalıd, Akasiya;
C) Fıstıq, Palıd, Vələs;
D) Fıstıq, Dəmirəgac, Eldar şamı;
E) Vələs, Ağcaqayın, Qarağac;
33. Mərkəzi Asiyada türkdilli olmayan dövlət.
A) Özbəkistan B) Qırğızıstan
C) Qazaxıstan D) Tacikistan
E) Türkmənistan
34. Şimal dənizində neft çıxaran ölkələr.
A) Fransa və Finlandiya
B) Böyük Britaniya və Norveç
C) Norveç və Almaniya
D) Böyük Britaniya və Polşa
E) Belçika və İspaniya
35. Okean tipli yer qabığının qalınlığı materik yer qabığının qalınlığından azdır. Buna səbəb:
A) bazalt layının olmamasıdır
B) çökmə süxurlar layının olmamasıdır
C) bütün layların qalınlığının az olmasıdır
D) vulkanogen süxurların olmamasıdır
E) qranit layların olmamasıdır
36. Avroasiyanın qədim dağ silsilələri.
A) Ural, Qazax xırda təpəliyi, Skandinaviya dağları, Altay
B) Ural, Qazax xırda təpəliyi, Kiçik Qafqaz, Altay
C) Altay, Karpat, Apenin və Pireney dağları
D) Böyük Qafqaz, Atlas, Altay, Ural
E) Ural, Talış dağları, Karpat, Kopetdağ
37. Azərbaycan iqliminin formalaşmasına təsir göstərən əsas hava kütlələri.
A) dəniz Arktik, tropik, mülayim, subarktik
B) subekvatorial, mülayim, dəniz Arktik, tropik
C) kontinental Arktik, dəniz Arktik, Azor maksimum, tropik
D) Aralıq dənizi, dəniz Arktik, tropik mülayim
E) Azor maksimum, ekvatorial, dəniz tropik, mülayim
38. Kiçik Qafqaz dağları aşağıdakı dağ silsilələrindən ibarətdir:
A) Şahdağ, Dərələyəz, Peştəsər, Murovdağ, Qonaqkənd
B) Qarabağ, Şahdağ, Dərələyəz, Zəngəzur, Murovdağ
C) Dərələyəz, Burovar, Qaradağ, Peştəsər, Murovdağ
D) Murovdağ, Mıxtökən, Şahdağ, Niyaldağ, Qovdağ
E) Dərələyəz, Zəngəzur, Savalan, Murovdağ, Acınohur
39. Respublika tabeli şəhərlərə aiddir:
A) Bakı, Qazax, yevlax, Sumqayıt, Mingəçevir
B) Yevlax, Sumqayıt, Quba, Göyçay, Bakı
C) Bakı, Gəncə, Sumqayıt, Naxçıvan, Ağdam
D) Sumqayıt, Gəncə, Mingəçevir, Şəmkir, Beyləqan
E) Mingəçevir, Sumqayıt, Yevlax, Naftalan, Lənkəran
40. Azərbaycan Respublikasında tərəvəz yığımına görə aşağıdakı iqtisadi rayonlar seçilir:
A) Lənkəran və Şirvan
B) Quba-Xaçmaz və Naxçıvan
C) Naxçıvan və Şəki-Zaqatala
D) Lənkəran və Quba-Xaçmaz
E) Muğan və Yuxarı Qarabağ
41. Avroasiyanın federativ quruluşlu dövlətləri.
A) Almaniya, Rusiya, İsveçrə, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Hindistan
B) Belçika, Polşa, Avstriya, Pakistan, Ukrayna
C) Belarus, Belçika, Çexiya, Malaziya, Xorvatiya
D) Qazaxıstan, Almaniya, Monqolustan, İtaliya, İsveçrə
E) İspaniya, Almaniya, Rusiya, Laos, Myanma
42. Şəkər qamışının əsas istehsalatçıları olan dövlətlər.
A) Braziliya, Meksika, Kanada, Vyetnam, Mozambik
B) Kuba, Liviya, Avstraliya, Fransa, Ukrayna
C) Braziliya, Kuba, Hindistan, Çin, Meksika
D) Meksika, Hindistan, Əlcəzair, Avstriya, Kolumbiya
E) Hindistan, İndoneziya, Argentina, İspaniya, İtaliya
43. Adambaşına düşən meşə ehtiyatlarına görə əhalisi daha yaxşı təmin olunmuş ölkələr.
A) Kanada, ABŞ, Misir, Özbəkistan, Konqo
B) Belarus, İsveç, Urquvay, Somali, Avstraliya
C) Venesuela, Braziliya, Namibiya, Mərakeş, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri
D) Konqo, Kanada, Venesuela, Rusiya, İsveç
E) Hindistan, Rusiya, Azərbaycan, İsveç, Venesuela
44. Mərkəzi Avropa dövlətləri, Rusiya və Çin üçün səciyyəvi olan kənd yaşayış məntəqəsi forması.
A) fermer B) qrup C) latifundiya
D) köçəri E) dağınıq
45. Dünyada maşınqayırma məhsulları istehsalının təmərküzləşdiyi üç mərkəz.
A) Yaponiya, Braziliya, ABŞ
B) ABŞ, Qərbi Avropa, Yaponiya
C) Qərbi Avropa, Mərkəzi Amerika, Hindistan
D) Avstraliya, Yaponiya, Kanada
E) Rusiya, Qərbi Avropa, Meksika
46. A məntəqəsinin coğrafi koordinatları 42° şm.e. və 62° ş.ü., V məntəqəsininki isə 33° c.e. və 18° qərb uzunluğudur. Bu məntəqələrin hansı saat qurşağında yerləşdiyini və onlar arasındakı vaxt fərqi tapın.
A) A məntəqəsi III, V məntəqəsi isə XXIV; 3 saat 20 dəq.
B) A məntəqəsi V, V məntəqəsi isə XXII; 7 saat 40 dəq.
C) A məntəqəsi IV, V məntəqəsi isə XXIII; 5 saat 20 dəq.
D) A məntəqəsi III, V məntəqəsi isə I; 1s.30 dəq.
E) A məntəqəsi IV, V məntəqəsi isə XXIV; 4s.50 dəq.
- *47. Dağın zirvəsində atmosfer təzyiqi cəvə sütunu ilə 520 mm-dir. Bu dağ 45° paraleldə yerləşmişdirsə, onun hündürlüyü nə qədərdir?
A) 3600 m B) 5460 m C) 6210 m D) 4330 m E) 2520 m
48. Yer kürəsində alçaq və yüksək atmosfer təzyiqi qurşaqlarının say tərkibini müəyyən edin.
A) 4 alçaq və 3 yüksək
B) 2 alçaq və 5 yüksək
C) 3 alçaq və 4 yüksək
D) 5 alçaq və 2 yüksək
E) 1 alçaq və 6 yüksək
49. Avstraliya nə üçün quraq materikdir?
A) Materik bütünlüklə quraq Cənub yarımkürəsində yerləşir
B) Materikdə yüksəklik qurşaqları olmadığına görə
C) Ərazicə kiçik olan materik hər tərəfdən Dünya okeanı ilə əhatə olunmuşdur
D) Materik ərazisinin ən böyük hissəsi yüksək atmosfer təzyiqi qurşağında yerləşir
E) Materikə Cənub Passatları cərəyanı təsir etdiyinə görə
50. Azərbaycan Respublikasının əsas ixracat məhsulları:
A) neft məhsulları, neft-mədən avadanlığı, pambıq lifi, tütün;
B) neft məhsulları, avtomobil çay, tütün;
C) neft, təbii qaz, taxıl, məişət kondisionerləri;
D) neft-mədən avadanlığı, soyuducu, televizor, pambıq lifi;
E) pambıq lifi, polad, tütün, sintetik parça;

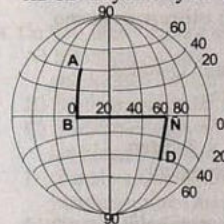
1995, II qrup, Variant A

- 135°-lik azimutla 4 km hərəkət edən ekspedisiya üzvləri, əvvəlki məntəqəyə hansı azimut və istiqamətlə qayıtmalıdır?
A) 45°, şimal-şərq
B) 270°, qərb
C) 90°, şərq
D) 315°, şimal-qərb
E) 225°, cənub-qərb
- "Dünya bazarı"nın yaranmasının başlıca səbəbi:
A) İdarəetmə quruluşuna görə dövlətlərin bir-birindən fərqlənməsi;
B) Yer üzərində məhsuldar qüvvələrin qeyri-bərabərliyi;
C) Ətraf mühitün birgə qorunmasının zəruriliyi;
D) Yer kürəsində əhalinin qeyri-bərabər məskunlaşması;
E) Dövlətlər arasında məhsul ixracatı və idxalatına olan tələbat
- CAR, Qazaxıstan, Hindistan, Səudiyyə Ərəbistanı üçün ümumi cəhət:
A) Respublika quruluşuna malikdirlər
B) İnkişaf etməkdə olan ölkələrdir
C) Zəngin kömür yataqlarına malikdirlər
D) Əhali təzələnməsinin II tipinə aiddirlər
E) Federativ dövlət quruluşuna malikdirlər
- Naxçıvanda əkinçiliyin intensiv suvarma tələb etməsinin başlıca səbəbi:
A) Dağlıq relyefin üstün olması
B) Çay şəbəkəsinin sıx olması
C) Rütubətli subtropik iqlimdə yerləşməsi
D) Əhalinin sıx məskunlaşması
E) Quru, kəskin kontinental iqlim
- İşçilərin sayına və istehsal etdiyi məhsulun dəyərində görə fərqlənən sənaye sahəsi:
A) Qara metallurgiya;
B) Maşınqayırma;
C) Kimya sənayesi;
D) Meşə sənayesi;
E) Dağ-mədən sənayesi

- Hind -Avropa dil ailəsinə mənsub xalqlar:
A) İngilislər, azərbaycanlılar, türkmənlər;
B) Fransızlar, ərəblər, çinlilər;
C) Hindlilər, yaponlar, monqollar;
D) Amerikanlar, türklər, rumınlar;
E) Almanlar, taciklər, rumınlar
- Azərbaycanın sərhəd çayları:
A) Samur, Alazan(Qanıx), Araz, Astaraçay
B) Araz, İori(Qabırır), Kür, Arpaçay
C) Samur, Qusarçay, Tərtərçay, Astaraçay
D) Alazan(Qanıx), Əyriçay, Şəmkiçay, Bolqarçay
E) Araz, Həkəri, Tərtərçay, Mazımçay
- Boksit, alunit və nefelin hansı sənaye məhsulu üçün xammaldır və bunlardan hansı Azərbaycanda vardır?
A) mis istehsalı; alunit
B) alüminiumun alınması; alunit
C) duralüminiumun alınması; boksit
D) qara metallurgiya; nefelin
E) maqnezium alınması; boksit
- Hansı sənaye məhsullarının istehsalına görə ABŞ dünyada birinci yerdə durur?
A) Kömür, polad, gəmi
B) Traktor, avtomobil, parça
C) EHM, dəzgah, kağız-sellüloz
D) Elektrik enerjisi, kimyəvi lif, təyyarə
E) Sənaye robotları, polad, mis
- Azərbaycanın təbii vilayətlərində yerləşən qoruqları müəyyən edin:
I Kür-Araz 1. Göygöl
II Lənkəran 2. Zaqatala
III Böyük Qafqaz 3. Hirkan
IV Kiçik Qafqaz 4. Turyançay
A) I-1 və II-4 B) IV-3 və III-3
C) I-2 və I-4 D) III-1 və IV-2
E) II-3 və IV-1
- Cubtropik iqlimin səciyyəvi cəhətləri:
A) Qışı soyuq rütubətli, yayı isti rütubətli
B) Yay və qışı quru isti
C) Yay isti quru, qışı mülayim rütubətli
D) Yay və qışı rütubətli mülayim
E) Qışı şaxtalı quru, yayı isti rütubətli

- Asiyada daxili axarsız hövzəyə aid olan çaylar:
A) Amudərya, Sırdərya B) Volqa, Qanq
C) Kür, Amur D) Kür, Volqa
E) Amur, Dnepr
- 21 mart günü üçün səciyyəvi olan coğrafi əlamət:
A) Şimal yarımkürəsi daha çox işıqlanır
B) Cənub yarımkürəsi daha çox işıqlanır
C) Şimal və cənub yarımkürələri bərabər miqdarda işıqlanır
D) Şimal və Cənub qütblərində qütb gündüzləri başlayır
E) Şimal və cənub tropiklərində günəşin düşmə bucağı 90° olur.
- Şimal ətəkləri çöl zonasında yerləşən Qafqaz dağlarında yaranan şaquli qurşaqlar:
A) Çöl, meşə-çöl, meşə, subalp, alp çəmənləri, buzlaqlar
B) Çöl, yarımsəhra, cəhra, meşə-çöl, meşə, buzlaq
C) Yarımsəhra, çöl, meşə-çöl, alp, subalp çəmənləri
D) Çöl, cəhra, yarımsəhra, meşə, meşə-çöl, buzlaq
E) Meşə, meşə-çöl, yarımsəhra, alp çəmənləri, buzlaq.

- A və D məntəqələri arasındakı məsafəni ABCD trayektoriyası üzrə hesablayın:

- A) 11100 km B) 9990 km C) 15540 km
D) 5550 km E) 12220 km

- Əsasən mülayim enliklərdə becərilən texniki bitkilər:
A) Şəkər çuğunduru, kofe, buğda
B) Günəbaxan, soya, təbii kauçuk
C) Kətan, çəltik, şəkər qamışı
D) Çay, pambıq, buğda
E) Şəkər çuğunduru, günəbaxan, kətan.

- Rütubətlik əmsalının hansı göstəricisində süxurların kimyəvi aşınması daha güclüdür?

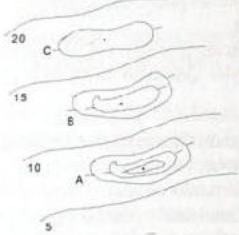
$$\begin{aligned} A) \theta &= \frac{Y}{B} = \frac{300}{300} & B) \theta &= \frac{Y}{B} = \frac{300}{400} \\ C) \theta &= \frac{Y}{B} = \frac{900}{300} & D) \theta &= \frac{Y}{B} = \frac{30}{1000} \\ E) \theta &= \frac{Y}{B} = \frac{100}{200} \end{aligned}$$

- Yerin coğrafi qütblərinə *aid olmayan* əlamət:
A) Kompasın əqrəbi coğrafi qütbləri göstərir
B) Bütün meridianlar qütblərdə birləşir
C) Qütblər ekvatorun eyni məsafədə yerləşir
D) Qütblər yerin xəyali oxunun səthlə kəsişdiyi nöqtələrdir
E) Yer in sutkalıq fırlanması zamanı praktik olaraq hərəkətsiz nöqtələrdir.
- Azərbaycanda əhalinin zəif məskunlaşdığı bölgələr:
A) Naxçıvan, Lənkəran, Kür-Araz
B) Qobustan, Ceyrançöl, Naxçıvan
C) Ceyrançöl, Gəncə-Qazax düzü, Samur-Dəvəçi ovalığı
D) Qobustan, Alazan-Əyriçay vadisi, Abşeron
E) Acınohur, Böyük Qafqazın alçaq dağlığı, Muğan.
- Kür-Araz ovalığında filiz faydalı qazıntıların *olmamasının* səbəbi:
A) Düzən relyefin üstün olması
B) Çökmə süxurların üstün olması
C) Vulkanik süxurların yayılması
D) Metamorfik süxurlardan təşkil olunması
E) Qədim süxurların yayılması.
- Ən mühüm okean cərəyanlarının hərəkət istiqamətini müəyyən edin:
A) İsti cərəyanlar alçaq coğrafi enliklərdən yüksəyə doğru, soyuq cərəyanlar isə əksinə hərəkət edir.
B) Soyuy və isti cərəyanlar alçaq coğrafi enlikdən yüksəyə doğru axır.
C) İsti cərəyanlar yüksək coğrafi enliklərdən alçağa doğru, soyuq cərəyanlar isə əksinə hərəkət edir.
D) İsti və soyuq cərəyanlar yüksək coğrafi enliklərdən alçağa doğru axır.
E) Soyuy cərəyanlar ekvatorun şimalına, isti cərəyanlar isə ekvatorun cənubuna doğru yönəlir.

22. Orta okean dağ silsilələrinin yaranma səbəbi:
 A) Materik tavalarının toqquşması nəticəsində
 B) Materik və okean tipli tavaların toqquşması nəticəsində
 C) Okeanlarda tavaların kənarlaşması nəticəsində
 D) Dünya okeanının səviyyəsinin düşməsi nəticəsində
 E) Geosinklinalların platformalara çevrilməsi nəticəsində.

23. E'maledici sənayenin başlıca olaraq əsasən götürmə xammala əsaslandığı ölkələr:
 A) Böyük Britaniya, Avstraliya, Rusiya
 B) Danimarka, Kanada, Braziliya
 C) Almaniya, Hindistan, CAR
 D) Yaponiya, Danimarka, Niderland
 E) ABŞ, Çin, Ukrayna.

24. Planda təsvir olunan coğrafi obyektlərin hündürlüklerini müqayisə edin:

- A) A və B obyektləri C-dən yüksəkdir
 B) A və C obyektləri B-dən aşağıdır
 C) A,B,C obyektlərinin hündürlüyü eynidir
 D) A və B obyektləri C-dən aşağıdır
 E) B və C obyektləri A-dan yüksəkdir.

25. Respublikamızın əsas qış otlaqları:
 A) Qobustan, Ceyrançöl, Kür-Araz ovalığının yarımsəhraları
 B) Ceyrançöl, Muğan, Mil düzlərinin suvarılan əkin sahələri
 C) Orta və aşağı dağlığın meşə və meşə-çölləri
 D) Yüksək dağlıqda subalp alp çəmənlikləri
 E) Qobustan, Naxçıvan və Böyük qafqazın orta və yüksək dağlıq əraziləri.

26. Sakit okeanın digər okeanlara nisbətən daha isti olmasının səbəbi:
 A) Duzluluğun yüksək olması
 B) Okeanın qərb sahilində hündür dağların, şərqində isə düzənliklərin yerləşməsi
 C) Antarktidadan buzların və aysberqlərin okeana daxil olması
 D) Orta okean dağ silsilələrinin səthə yaxın yerləşməsi
 E) Ekvator boyu enliklərdə okeanın daha geniş olması.

27. Azərbaycanın dağ meşələri üçün səciyyəvi torpaq tipləri:
 A) Boz-qonur və boz-çəmən
 B) Qəhvəyi və qonur dağ-meşə
 C) Şabalıdı və dağ-çəmən
 D) Boz-qonur və qonur dağ-meşə
 E) Boz-çəmən və qəhvəyi-meşə.

28. Kömür ehtiyatı və istehsalına görə fərqlənən türk dövlətləri və qurumları:
 A) Qazaxıstan, Yakutiya, Azərbaycan
 B) Türkiyə, Tacikistan, Qırğızıstan
 C) Çuvaş, Qazaxıstan, Monqolustan
 D) Qazaxıstan, Türkiyə, Yakutiya
 E) Özbəkistan, Tatarıstan, Tacikistan.

29. Dünyanın iri neft şirkətləri respublikamızda hansı neft yataqlarının istismarına maraq göstərir?
 A) Neft daşları, Pirallahı, Qaradağ
 B) Günəşli, Azəri, Çıraq
 C) Günəşli, Bahar, Qum
 D) Azəri, Neft daşları, Lökbatan
 E) Çeyildag, Çıraq, Ceyrançöl.

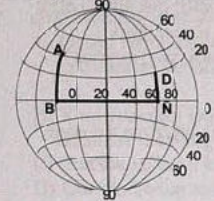
30. Ərəbistan səhraları ilə eyni enlikdə yerləşən Cənub-Şərq Çin və Hindistanda meşə cəngəlliklərinin və savannalarının yaranmasına səbəb:
 A) Ekvatordan uzaqlığı
 B) Dəniz sahili mövqeyi
 C) Sahil relyefin mürəkkəbliyi
 D) Musson küləklərinin təsiri
 E) İri çay sistemlərinin olması.

1995, II qrup, Variant B

1. Azərbaycan sərhədləri boyunca uzanan dağlar:
 A) Baş Qafqaz silsiləsi, Talış, Zəngəzur, Qarabağ vulkanik yaylası
 B) Zəngəzur, Şahdağ, Qarabağ silsiləsi, Ləngəbiz
 C) Talış, Dərələyəz, Murovdağ, Ələt tirəsi
 D) Yan silsilə, Qarabağ vulkanik yaylası, Dərələyəz, Bozdağ
 E) Baş Qafqaz silsiləsi, Dərələyəz, Qarabağ silsiləsi, Ləngəbiz
2. Lənkəran-Astara iqtisadi rayonunda sitrus bitkilərinin becərilməsinə imkan yaradan başlıca amil:
 A) Dağlıq relyefin üstün olması
 B) Əhalinin sıx məskunlaşması
 C) Şaquli qurşaqlığın pozulması
 D) Quru və isti iqlim
 E) Rütubətli subtropik iqlim
3. Kiçik Qafqazda filiz faydalı qazıntıların geniş yayılmasının səbəbi:
 A) Cökmə süxurlarla örtülü olması
 B) Maqmatik süxurların geniş yayılması
 C) Yüksək dağlıq relyefin olması
 D) Fəal seysmik zonada yerləşməsi
 E) Ərazinin kəskin parçalanması
4. Coğrafi meridianlara aid **olmayan** əlamət:
 A) Bütün meridianlar Yer in maqnit qütblərində birləşir.
 B) Bütün meridianların uzunluğu eynidir.
 C) Bütün meridianlarda 1° lik çevrənin uzunluğu bir-birinə bərabərdir.
 D) Şimal və Cənub qütblərini birləşdirən yarımçevrələr - meridianlardır.
 E) Bütün meridianlar ekvatorla düz bucaq altında kəşisir.
5. Rütubətlik əmsalının hansı göstəricisində süxurların fiziki aşınması daha sürətli olar?
 A) $\theta = \frac{Y}{B} = \frac{300}{300}$ B) $\theta = \frac{Y}{B} = \frac{500}{400}$
 C) $\theta = \frac{Y}{B} = \frac{200}{1200}$ D) $\theta = \frac{Y}{B} = \frac{100}{200}$
 E) $\theta = \frac{Y}{B} = \frac{600}{400}$

6. Qoruqların hansı təbii vilayətdə yerləşdiyini müəyyən edin:
 I Zaqatala 1. Kür-Araz
 II Qızılağac 2. Böyük Qafqaz
 III Hirkan 3. Kiçik Qafqaz
 IV Pirqulu 4. Lənkəran
 A) IV-1 və III-2 B) I-1 və II-4
 C) III-3 və II-3 D) II-2 və IV-1
 E) I-2 və IV-2

7. A və D nöqtələri arasındakı məsafəni ABCD trayektoriyası üzrə hesablayın:

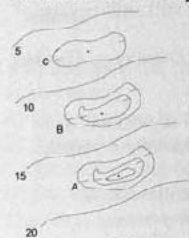
- A) 9990 km B) 8880 km C) 13320 km
 D) 4440 km E) 15540 km

8. Ətlərləri yarımsəhrada yerləşən Tyan-Şan dağlarının şimal yamacı boyunca yaranan şaquli qurşaqlar:
 A) Yarımsəhra, çöl, meşə-çöl, meşə, subalp, alp çəmənlikləri, buzlaqlar
 B) Yarımsəhra, səhra, subtropik kolluq, cəngəllik, çəmənlik
 C) Çöl, meşə-çöl, meşə, dağ çəmənlikləri, buzlaqlar, subalp çəmənlikləri
 D) Səhra, yarımsəhra, meşə-çöl, çöl, dağ kserofitləri, buzlaqlar
 E) Yarımsəhra, meşə-çöl, çöl, rütubətli meşələr, bozqır çəmənlikləri, buzlaqlar
9. 23 sentyabr günün üçün səciyyəvi olan coğrafi əlamət:
 A) Cənub yarımkürəsi günəşdən daha çox işıq alır
 B) Şimal yarımkürəsi günəşdən daha çox istilik alır
 C) Şimal və cənub yarımkürələri bərabər miqdarda işıqlanır
 D) Şimal və cənub tropiklərində günəşin düşmə bucağı 90° olur
 E) Cənub və Şimal qütblərində qütb gecələri başlayır

10. Elmi-texniki inqilab dövründə əmək ehtiyatlarının yeni məzmunu:
 A) Çoxlu işçi qüvvəsi tələb edir
 B) İşçi qüvvəsi tələb etmir
 C) Qadın əməyinə daha çox əsaslanır
 D) Kişi əməyini daha çox tələb edir
 E) İxtisaslı kadrlar tələb edir
11. Subarktik iqlimin səciyyəvi cəhətləri:
 A) Yay və qışı quru mülayim
 B) Qışı və yayı rütubətli, soyuq
 C) Yay mülayim rütubətli; qışı soyuq quru
 D) Yay quru, isti; qışı soyuq, quru
 E) Qışı mülayim rütubətli, yayı soyuq, rütubətli
12. Avropada daxili axarsız hövzəyə aid olan çaylar:
 A) Volqa, Ural
 B) Kür, Dnepr
 C) Don, Amudərya
 D) Neva, Volqa
 E) Ural, Kür
13. 315° -lik azimutla 4 km hərəkət edən ekspedisiya üzvləri, əvvəlki məntəqəyə hansı azimut və istiqamətlə qayıtmalıdır?
 A) 45° , şimal-şərq
 B) 270° , qərb
 C) 90° , şərq
 D) 135° , cənub-şərq
 E) 225° , cənub-qərb
14. Cənub yarımkürəsinin tropik enliklərdə materiklərin qərb sahillərində əsasən səhraların, şərq sahillərində isə meşə və savannaların yaranma səbəblərindən biri:
 A) Qərb sahillərdə soyuq, şərq sahillərdə isti axımların olması
 B) Havanın şərq sahillərdə enən, qərb sahillərdə isə qalxan hərəkəti
 C) Şərq sahillərdə soyuq, qərb sahillərdə isə isti axımların olması
 D) Qərb sahillərdə okean sularının şərqə nisbətən şirəliyi
 E) Şərq sahilboyunda hündür dağ silsilələrinin, qərbdə isə düzənliklərin yerləşməsi

15. E'maledici sənaye sahələri yerli xammal əsasında inkişaf edən dövlətlər:
 A) ABŞ, Yaponiya, Belçika
 B) Fransa, Niderland, CAR
 C) Səudiyyə Ərəbistanı, Yaponiya, İtaliya
 D) Rusiya, Avstraliya, Hindistan
 E) Danimarka, Böyük Britaniya, Ukrayna

16. Planda təsvir olunan coğrafi obyektlərin hündürlüklərini müqayisə edin:

- A) A və B obyektləri C-dən yüksəkdir
 B) B və C obyektləri A-dan yüksəkdir
 C) A, B, C obyektlərinin hündürlüyü eynidir
 D) A və C obyektləri B-dən aşağıdır
 E) A və C obyektləri B-dən yüksəkdir.

17. Azərbaycanda dəmərəkənciliyinin daha çox inkişaf etdiyi ərazilər:
 A) Kür-Araz ovalığı və Qobustan
 B) Dağətəyi və orta dağlıq rayonlar
 C) Acınohur-Ceyrançöl və Muğan
 D) Yüksək dağlıq və Xəzərsahili
 E) Samur-Dəvəçi və Lənkəran ovalığı

18. Dərin okean çökəklikləri (qövsvəri dərin novlar) necə yaranır?
 A) Eyni tipli materik tavalarının toqquşması nəticəsində
 B) Geosinklinalların platformaya çevrilməsi nəticəsində
 C) Materik və okean tipli tavaların toqquşması nəticəsində
 D) Okean tipli tavaların toqquşması nəticəsində
 E) Yer qabığında bazalt layının qranit ilə əvəz olunması nəticəsində

19. Niderland, Danimarka, Belçika dövlətlərinə aid olmayan cəhət:
 A) Konstitusiyalı monarxiya dövlətləridir
 B) İnkişaf etmiş ölkələrdir
 C) Eyni okeana çıxışları vardır
 D) Əhali təzələnməsinin II tipinə aiddir
 E) Mineral ehtiyatlarla zəif təmin olunmuşlar

20. Əsasən tropik enliklərdə becərilən texniki bitkilər
 A) Pambıq, şəkər çuğunduru, buğda
 B) Kətan, təbii kauçuk, günəbaxan
 C) Şəkər qamışı, arpa, kətan
 D) Şəkər çuğunduru, günəbaxan, kətan
 E) Şəkər qamışı, qəhvə, təbii kauçuk

21. Azərbaycanda hansı dil ailəsinə mənsub xalqlar daha çox yaşayırlar:
 A) Qafqaz B) Altay C) İran
 D) Hind-Avropa E) Ural

22. Hansı sənaye məhsullarının istehsalına görə Yaponiya dünyada birinci yerdə durur:
 A) Polad, elektrotexnika, meşə
 B) Gəmi, televizor, neft
 C) EHM, kimyəvi lif, aluminium
 D) Minik avtomobili, gəmi, sənaye robotları
 E) Minik avtomobili, televizor, elektrik enerjisi

23. Beynəlxalq ticarətdə dənizlə daşınan əsas yüklər:
 A) Qara və əlvan metallar
 B) Neft və neft məhsulları
 C) Daş və boz kömür
 D) Meşə məhsulları
 E) Kimya məhsulları

24. Əhali təzələnməsinin II tipinə aid olan ölkələrdə kişilərin sayının qadınlardan çox olmasının səbəbi:
 A) Qadınlarnın istehsalatda daha çox iştirakı
 B) Sənayenin yüksək inkişaf etməsi
 C) Səhiyyənin güclü inkişafı
 D) İşsizliyin yüksək olması
 E) Qadınlarnın ağır həyat şəraiti

25. Cənub, Cənub-Şərqi və Şərqi Asiya çaylarının əsas qidası və bol sulu dövrü:
 A) Buzlaq və qar suları; yazda
 B) Yağış və qar suları; payızda

- C) Yeraltı sular; yay ayları
 D) Musson yağışları; yay ayları
 E) Musson yağışları; qışda

26. Səhəli dalgaları sahilə yaxınlaşarkən limandakı gəmi hey'atı necə hərəkət etməlidir?
 A) Gəmini sahilə bərkitməlidirlər
 B) Gəmini dar buxtaya çəkməlidirlər
 C) Gəminin qarşısında bənd çəkməlidirlər
 D) Əlavə lövbərdən istifadə etməlidirlər
 E) Gəmini açıq dənizə çıxarmalıdır

27. Respublikamızda neft hasilatının artırılmasının əsas yolları:
 A) Qonşu regionlardan neft kəmərlərinin çəkilməsini sür'ətləndirmək

- B) Yeni yataqları istifadəyə vermək, neft istismarı texnologiyasını təkmilləşdirmək
 C) Yüksək ixtisaslı kadrlar hazırlamaq
 D) Quruda qədim neft yataqlarının istismarını artırmaq
 E) Neftin hasilatı və daşınması zamanı itkisinin qarşısını almaq

28. Təxli istehsalına görə fərqlənən türk dövlətləri:
 A) Azərbaycan, Türkmənistan
 B) Qırğızistan, Tacikistan
 C) Türkiyə, Monqolustan
 D) Türkiyə, Qazaxıstan
 E) Qazaxıstan, Azərbaycan

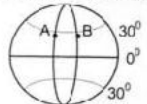
29. Azərbaycanın dağətəyi çölləri üçün səciyyəvi torpaq tipləri:
 A) Dağ qara və boz-çəmən
 B) Açıq şabalıdı və şabalıdı
 C) Qəhvəyi və qonur
 D) Boz-qonur və boz-çəmən
 E) Sən və allüvial-çəmən

30. Respublikamızda əsas yay otlaqları:
 A) Böyük və Kiçik Qafqaz dağlarının subalp və alp çəmənləri
 B) Orta və aşağı dağlıq meşə və meşə çölləri
 C) Qobustan, Ceyrançöl, Cənub-Şərqi Şirvanın yarımsəhraları
 D) Dağətəyi və aşağı dağlıq becərilən əraziləri
 E) Naxçıvan və Talış dağlarının dağətəyi və düzən əraziləri

1996, II, V qruplar, Variant A

1. Coğrafi enlik və coğrafi uzunluq üçün ümumi cəhət:
A) Şimal və cənub doğru hesablanır.
B) 180°-yə qədər hesablanır.
C) Qriniçdən hesablanır.
D) Coğrafi koordinatlarıdır.
E) Ekvatordan hesablanır.

2. A və B məntəqələrinin ümumi cəhətləri:

1. Coğrafi koordinatları eynidir.
2. Qütblərdən məsafələri eynidir.
3. Eyni istilik qurşaqlarında yerləşiblər.
4. Yerli vaxtları eynidir.
5. Eyni təzyiq qurşaqlarında yerləşiblər.
A) 2, 3, 5
B) 2, 4, 5
C) 1, 3, 5
D) 2, 3, 4
E) 1, 3, 4
3. Qütb gündüzlərinin və gecələrinin ən çox davam etdiyi enliklər:
A) 90° enliklər
B) 66.5° enliklər
C) 23.5° enliklər
D) 80° enliklər
E) 70° enliklər
4. Dünyada paytaxt olmayan, lakin böyük siyasi mərkəzlər hesab edilən şəhərlər hansılardır?
A) Strasburq, Haaqa, Cenevrə, Nyu-York
B) Marsel, Roma, Vyana, Praqa
C) Qlazqo, Neapol, Lissabon, Vaşinqton
D) Bağdad, Qahirə, Rio-de-Janeiro
E) Nyu-York, Madrid, İstanbul, Şanxay
5. Sutka ərzində ən aşağı temperatur nə vaxt müşahidə olunur?
A) Gecəyarı;

- B) Axşamlar;
C) Gün batandan sonra;
D) Gecə saat 24-də;
E) Səhərə yaxın günəş çıxmazdan əvvəl;
6. Atmosfer təzyiqi fərqi hansı coğrafi obyektlər arasında daha böyük olar?
A) Kilimancaro və Mesopotamiya;
B) Comolunqma və Ölü dəniz;
C) Comolunqma və Turfan;
D) Akonkaqua və Karagiye;
E) Comolunqma və Kostyuşko;
7. Üç okeanın cənub hissələrində hərəkət edən iri cərəyan:
A) Labrador
B) Qolfstrim
C) Kaliforniya cərəyanı
D) Kurosivo
E) Qərb küləkləri cərəyanı
8. Dünyanın böyük sənaye regionları:
A) Qərbi və Cənubi Avropa, Şimali Amerika, Şərqi Afrika
B) Şimali və Qərbi Avropa, Rusiya, Avstraliya
C) Latin Amerikası, ABŞ, Qərbi Avropa
D) ABŞ və Kanada, Qərbi Avropa, Şərqi Asiya
E) ABŞ, Şərqi Avropa, Cənubi Asiya
9. Afrika çaylarının əsasən yağışla qidalanmasının səbəbi:
A) Ekvatordan uzaq yerləşmələri.
B) Çayların mənbələrinin əsasən ekvatorial və subekvatorial iqlim qurşaqlarında olması.
C) İqlim qurşaqlarının təkrar olunması.
D) Soyuq və isti dəniz cərəyanlarının təsiri.
E) Materikin hündür dağlarla əhatə olunması.
10. Avstraliyada dağ buzlaqlarının olmamasının əsas səbəbi:
A) materik hər tərəfdən okeanla əhatələnmişdir
B) ən yüksək dağ zirvələri qar xəttindən aşağıda yerləşmişdir
C) isti Afrika materikinə təsiri
D) digər materiklərdən təcrid olunmasıdır
E) subtropik qurşaqda yerləşməsidir

11. Elmin inkişafına çəkilən xərclərin həcminə görə hansı Asiya ölkəsi dünyada ən qabaqcıl yerlərdən birini tutur və bunun əsas səbəbi nədir?
A) Rusiya - ölkənin şərq rayonlarını mənimsəmək üçün
B) İndoneziya - meşə-kimya kompleksini yaratmaq üçün
C) Çin - dağlıq əraziləri mənimsəmək üçün
D) Yaponiya - elm tutumlu təsərrüfat sahələrini daha da inkişaf etdirmək üçün
E) Hindistan - ölkənin ağır sənayesini inkişaf etdirmək üçün
12. Kömür sənayesi, əlvan metallurgiya və taxılçılıq üzrə ixtisaslaşmış türkdilli ölkə hansıdır?
A) Qazaxıstan B) Özbəkistan
C) Türkiyə D) Qırğızıstan
E) Azərbaycan
13. Şərqi və Cənub-Şərqi Asiyada güclü küləklərin - qasırğaların yaranma səbəbi:
A) okean və quru arasında kəskin təzyiq fərqinin yaranması
B) yağıntılardan qeyri-bərabər paylanması
C) şimaldan daxil olan hava kütlələrinin təsiri
D) günəş şüalarının düşmə bucağının yüksək olması
E) musson hava axınlarının dağlar tərəfindən qarşısının kəsilməsi
14. Azərbaycanın akkumulyativ düzənlikləri hansılardır?
A) Kür-Araz, Qobustan, Qarabağ yaylası
B) Qusar maili düzənliyi, Qobustan, Qarabağ yaylası
C) Kür-Araz, Samur-Dəvəçi, Lənkəran ovalıqları
D) Gəncə-Qazax düzənliyi, Abşeron, Qarabağ düzü
E) Ceyrançöl-Acinohur, Böyük Qafqaz, Alazan-Əyriçay
15. Azərbaycanın kifayət qədər rütubətliyə malik olmayan əraziləri:
A) Lənkəran ovalığı, Arazboyu düzənliklər, Naxçıvan

- B) Böyük və Kiçik Qafqazın yüksək və orta dağlığı
C) Kür-Araz ovalığı, Arazboyu düzənliklər, Abşeron, Qobustan
D) Böyük Qafqazın alçaq dağlığı, Lənkəran ovalığı, Samur-Dəvəçi ovalığı
E) Abşeron, Kiçik Qafqazın yüksək dağlığı, Talış dağlarının ətəkləri
16. Araz çayı öz başlanğıcını 2990 m yüksəklikdən götürərək Sabirabad yaxınlığında - 11 m mütləq yüksəklikdə Kürə qovuşur. Araz çayının düşməsinə təyin edin:
A) 2972 m B) 2080 m C) 3001 m
D) 2979 m E) 2828 m
17. Azərbaycanda yarımsəhra zonasında tuqay meşələrinin yaranmasının səbəbi:
A) havada mütləq rütubətliyin yüksək olması
B) çay yataqları boyunca torpaqda nəmliyin yüksək olması
C) quru iqlim şəraiti
D) torpağın tərkibinin müxtəlifliyi
E) suvarma kanallarının olması
18. Azərbaycanda ən qədim süxurların üzə çıxdığı əraziləri göstərin:
1. Kür-Araz ovalığı
2. Acinohur alçaq dağlığı
3. Talış dağlıq zonası
4. Sədərək qalxması
5. Qarabağ yaylası
6. Zəyəmçay hövzəsi
A) 1, 3
B) 1, 2
C) 2, 3
D) 4, 6
E) 5, 1
19. Azərbaycan və Türkmənistanı aid olan ümumi cəhət:
A) geniş meşə massivləri var
B) nəqliyyat maşınqayırması inkişaf etmişdir
C) hər ikisi neft və qazla zəngindir
D) Rusiya ilə quru sərhədə malikdirlər
E) qaragül qoyunçuluğu inkişaf etmişdir

20. Dünyanın iri neft şirkətləri ilə Azərbaycanın əməkdaşlığının əsas məqsədi:

- A) Azərbaycan neftçilərinin təcrübəsini dünyaya yaymaq
- B) dəniz neft mədənlərini bərpa etmək
- C) Azərbaycanda gəmiqayırmanı inkişaf etdirmək
- D) neft sənayesini inkişaf etdirmək və respublika iqtisadiyyatını yüksəltmək
- E) neft maşınqayırmasını inkişaf etdirmək

21. Azərbaycanın kənd təsərrüfatının başlıca sahələri:

- A) pambıqçılıq, qoyunçuluq, çayçılıq
- B) pambıqçılıq, üzümçülük, tərəvəzçilik
- C) taxılçılıq, meyvəçilik, arıçılıq
- D) pambıqçılıq, üzümçülük, taxılçılıq
- E) üzümçülük, tərəvəzçilik, quşçuluq

22. Azərbaycanın inkişaf etmiş sənayesi olan iqtisadi rayonları:

- A) Gəncə-Qazax, Abşeron, Kür-Araz;
- B) Naxçıvan, Abşeron, Lənkəran-Astara;
- C) Kür-Araz, Abşeron, Lənkəran-Astara;
- D) Şəki-Zaqatala, Abşeron, Yuxarı Qarabağ;
- E) Abşeron, Şamaxı-İsmayilli, Şəki-Zaqatala;

23. Quba-Xaçmaz və Lənkəran iqtisadi rayonları üçün fərqli olan cəhəti müəyyən edin:

- A) tərəvəzçiliyin inkişafı
- B) balıqçılığın inkişafı
- C) meyvəçiliyin inkişafı
- D) neft hasilatı və çayçılığın inkişafı
- E) Xəzər dənizi sahilində yerləşməsi

24. İntensiv kənd təsərrüfatı ilə fərqlənən ölkələr qrupu:

- A) Kanada, ABŞ, CAR, Efiopiya, Pakistan
- B) Hollandiya, Danimarka, ABŞ, İngiltərə, Almaniya
- C) Belçika, İsveçrə, İspaniya, Liviya, Misir
- D) Hollandiya, Belçika, Fransa, Peru, Konqo
- E) Türkiyə, İran, İngiltərə, Ukrayna

25. Ölkənin sosial-iqtisadi inkişaf səviyyəsini əks etdirən əsas göstərici:

- A) adambaşına istehsal olunan ümumi məhsul
- B) zəngin xammal ehtiyatı

- C) yüksək inkişaf etmiş nəqliyyat
- D) əmək ehtiyatları ilə təmin olunması
- E) zəngin enerji mənbələri

26. Hansı materik bütün coğrafi enliklərdə yerləşmişdir?

- A) Avraziya B) Afrika
- C) Cənubi Amerika D) Antarktida
- E) Şimali Amerika

Bu test tapşırığı ləğv olunmuşdur.

27. Dünya sərnəşin daşımalarında qabaqcıl yer tutan nəqliyyat növləri:

- A) avtomobil, dəmir yolu, hava
- B) dəniz, çay, avtomobil
- C) dəniz, avtomobil, hava
- D) hava, çay, avtomobil
- E) çay, dəmir yolu, dəniz

28. XX əsrin 80-90-cı illərində dünyanın müasir siyasi xəritəsində ən çox dəyişikliklərə məruz qalmış region:

- A) Qərbi Avropa B) Şərqi Avropa
- C) Şərqi Asiya D) Cənubi Amerika
- E) Şimali Amerika

29. İnkişaf etməkdə olan ölkələr üçün xarakterik olmayan əlamət:

- A) Əhalinin təbii artımının yüksək olması
- B) Maddi istehsalda kənd təsərrüfatının üstünlüyü
- C) Urbanizasiyanın çox yüksək olması
- D) Təbii ehtiyatların zənginliyi
- E) E'maledici sənayenin zəif inkişafı

30. Hansı xalqlar slavyan qrupuna aiddirlər?

- A) Macarlar, serblər, latıslar
- B) Yakutlar, beloruslar, ukraynalılar
- C) Ruslar, bolqarlar, fransızlar
- D) Belorular, ukraynalılar, ruslar
- E) Ruslar, ispanlar, slovaklar

1996, II, V qrup, Variant B

1. Xəritənin plandan fərqli cəhəti:

- A) mütləq hündürlüyü təyin etmə imkanı
- B) cəhətləri təyin etmə mümkünlüyü
- C) şərti işarələrlə təsvir olunma
- D) miqyasın olması
- E) yerin ayrılıyının nəzərə alınması

2. A və B məntəqələrinin oxşar əlamətlərini müəyyən edin:

- 1. Qütblərdən məsafələri eynidir.
 - 2. Eyni saat qurşaqlarında yerləşirlər.
 - 3. Yerləşdiyi iqlim qurşaqları eynidir.
 - 4. Eyni təzyiq qurşaqlarında yerləşiblər.
 - 5. Eyni coğrafi uzunluqlara malikdirlər.
- A) 2, 3 B) 2, 5 C) 1, 4 D) 3, 4 E) 1, 3

3. Ekvator üzərində dayanan müşahidəçiə görə 22 iyunda Günəş üfüqün hansı tərəfindən çıxır?

- A) cənub şərqdən B) şərqdən
- C) şimal qərbdən D) şimal şərqdən
- E) cənub qərbdən

4. Azərbaycan gəmilərinin Dünya okeanına çıxma bildiyi su yolları:

- A) Bakı-Aşqabad, Volqa-Don kanalı, Don çayı, Qara dəniz
- B) Bakı-Batumi, Qara dəniz, Bosfor və Dardanel boğazları
- C) Bakı-Kiyev, Volqa çayı, Şimal dənizi
- D) Bakı-Batumi, Bakı-Poti, Volqa su sistemi
- E) Xəzər dənizi, Volqa çayı, Volqa-Don kanalı, Don çayı-Azov dənizi

5. Dağın ətəyində atmosfer təzyiqi 746 mm zirvəsində isə 470 mm-ə bərabər olarsa, dağın hündürlüyünü tapın:

- A) 2260 m B) 2300 m C) 670 m
- D) 1500 m E) 2760 m

6. Çay şəbəkəsinin daha sıx olduğu iqlim qurşaqlarını müəyyən edin:

- A) subtropik, mülayim, tropik
- B) ekvatorial, subekvatorial, mülayim
- C) arktik, subarktik, tropik
- D) subtropik, arktik, subarktik
- E) tropik, ekvatorial, mülayim

7. Bütün coğrafi uzunluqlarda yerləşən okean:

- A) Hind
- B) Atlantik
- C) Sakit
- D) Bütün cavablar səhvdir
- E) Şimal Buzlu

8. Sunami hadisəsinin səbəbi nədir?

- A) Sualtı zəlzələ və vulkanlar
- B) Ayın cazibə qüvvəsi
- C) Soyuq okean axınları
- D) Hakim küləklər
- E) İsti okean axınları

9. Afrikanın savannalarına aid olan xüsusiyyətləri müəyyən edin:

- 1. Rütubət kifayət qədərdir.
 - 2. İri otlayan heyvanlar çoxdur.
 - 3. Heyvanların çoxu ağaclarda yaşayır.
 - 4. Zəngin ot örtüyü ilə yanaşı ağac və kolluqlara da rast gəlinir.
 - 5. Rütubətli yayı, quru qışı ilə seçilir.
 - 6. İl ərzində yağıntısı bərabər paylanır.
- A) 2, 4, 5; B) 1, 3, 5; C) 1, 3, 6; D) 2, 3, 5; E) 1, 4, 5;

10. Avstraliya materikinə aid olmayan əlamətləri müəyyən edin

- 1. Materikin ən enli yerindən cənub tropiki keçir.
 - 2. Üzvi aləmin əksər növləri yalnız bu materikə məxsusdur
 - 3. Ekvatorial meşələri daha genişdir
 - 4. Ən az əhalisi olan materikdir
 - 5. Çayları bol suludur
 - 6. Vulkanlar geniş yayılmışdır
- A) 2, 4, 6 B) 3, 4, 5 C) 3, 5, 6 D) 1, 5, 6 E) 1, 3, 4

11. Antarktida sahillərində dünyada ən güclü küləklərin əsməsinin səbəbi:
 A) Materikin coğrafi mövqeyi.
 B) Materik və okean arasında kəskin təzyiq fərqi.
 C) Güclü okean cərəyanlarının tə'siri.
 D) Sahil xəttinin çox giriltili-çıxıltılı olması.
 E) Materikin qalın buz örtüyü.

12. Kür çayının mənbəyi 2740 m hündürlükdə, mənsəbinin hündürlüyü isə – 28 m-dir. Çayın düşməsinə və meyilliyini tapın.
 A) 3200 m, 2,5 sm B) 2666 m, 1,6 sm
 C) 1680 m, 2,8 sm D) 2768 m, 1,8 sm
 E) 2230 m, 1,2 sm

13. Şirvan düzündən Bazardüzü zirvəsinə çıxsaq, hansı landşaftları müşahidə edirik?
 A) yarımsəhra, dağ çölləri, dağ meşələri, dağ çəmənlikləri və ovuntulu-qayalı (nival)
 B) enliyarpaqlı meşələr, yarımsəhra, dağ çəmənlikləri, nival
 C) yarımsəhralar, subtropik meşə və kolluqlar, alp çəmənlikləri, çöl
 D) dağ meşələri, dağ çəmənlikləri, yarımsəhra, daimi qarlar
 E) dağ çölləri, dağ çəmənlikləri, yarımsəhra, dağ meşələri

14. Azərbaycanda Kürdən başqa birbaşa Xəzərə tökülən çaylar hansı təbii vilayətlərdən axır?
 A) Kiçik Qafqaz, Böyük Qafqaz
 B) Kiçik Qafqaz, Lənkəran
 C) Böyük Qafqaz, Lənkəran
 D) Kür-Araz, Böyük Qafqaz
 E) cavabların hamısı doğrudur

15. Panama və Liberiya iqtisadi cəhətdən zəif olsalar da, dünyada güclü dəniz ticarət donanmasına malik ölkələr kimi tanınırlar. Bu nə ilə izah olunur?
 A) başqa ölkələrə məxsus olan bir çox gəmilərin Panama və Liberiya bayrağı altında üzməsi ilə
 B) Qərbi Avropa ölkələri ilə daha geniş ticarət əlaqələri olması ilə
 C) dənizlərdə daha çox neft çıxarmaları ilə
 D) dəniz sərhədlərinin uzunluğu ilə
 E) bu ölkələrdə dəniz balıqçılığının inkişafı ilə

16. Güclü metallurgiya, çoxsahəli maşınqayırma, şəkər sənayesi, inkişaf etmiş dənli bitki əkinçiliyi və atlık-südlük heyvandarlığı ilə seçilən dövlət hansıdır?
 A) Ukrayna B) Latviya
 C) İran D) Qazaxıstan
 E) Qırğızıstan

17. Asiyanın hansı regionlarında antropogen (mədəni) landşaftlar geniş yayılmışdır?
 A) Şərqi, Qərbi, Mərkəzi Asiya
 B) Mərkəzi, Cənub-Qərbi, Cənubi Asiya
 C) Mərkəzi, Cənub-Şərqi, Cənubi Asiya
 D) Cənub-Qərbi, Şərqi, Şimali Asiya
 E) Şərqi, Cənub-Şərqi, Cənubi Asiya

18. Ekstensiv kənd təsərrüfatı üstünlük təşkil edən ölkələr qrupu:
 A) Kanada, Argentina, CAR, Çin
 B) Pakistan, Efiopiya, Braziliya, Avstriya
 C) Peru, Niger, Efiopiya, Vyetnam
 D) Nigeriya, İtaliya, Çili, Fransa
 E) İndoneziya, Myanma, Hindistan, Belçika

19. Azərbaycanda urbanizasiya səviyyəsi yüksək olan iqtisadi rayon və bunun səbəbi:
 A) Gəncə-Qazax; dağ-mə'dən və dağlıq relyef
 B) Abşeron; neft-kimya və yüngül sənayesi
 C) Abşeron; çoxsahəli sənaye və paytaxt amili
 D) Abşeron; kənd təsərrüfatının intensiv inkişafı və dəniz sahili mövqeyi
 E) Kür-Araz; yüngül və energetika sənayesi

20. Azərbaycanın yeyinti sənayesinin ixtisaslaşma sahələri:
 A) donuyutma, çörəkbişirmə
 B) şərabçılıq, meyvə-tərəvəz konservləri
 C) meyvə-tərəvəz konservləri, şəkər istehsalı
 D) ət-süd, qənnadı
 E) şərabçılıq, çörəkbişirmə

21. Pambıqçılıq və yüngül sənayesi yaxşı inkişaf etmiş müstəqil türk dövlətləri hansılardır?
 A) Tacikistan, Türkiyə, Saxa (Yakutiya)
 B) Türkiyə, Tacikistan, Qırğızıstan
 C) Azərbaycan, Qazaxıstan, İran
 D) Qazaxıstan, Tacikistan, Əfqanıstan
 E) Özbəkistan, Azərbaycan, Türkmənistan

22. Azərbaycanda hansı relyef formaları üstünlük təşkil edir?
 A) Dağlar və yaylalar
 B) Alçaq düzənliklər və dağlar
 C) Ovalıqlar və yüksəkliklər
 D) Alçaq düzənliklər və yaylalar
 E) Dağlar və dağlıq yaylalar

23. Azərbaycanda ümumi sənaye məhsulunda payı daha çox olan iqtisadi rayonlar:
 A) Yuxarı Qarabağ, Naxçıvan, Abşeron;
 B) Lənkəran, Yuxarı Qarabağ, Abşeron;
 C) Abşeron, Kür-Araz, Gəncə-Qazax;
 D) Şəki-Zakatala, Şamaxı-İsmayilli, Abşeron;
 E) Kür-Araz, Quba-Xaçmaz, Gəncə-Qazax;

24. Dünya əhalisinin çox sıx məskunlaşdığı böyük regionlar:
 A) Mərkəzi və Cənubi Asiya, Cənubi Avropa, Şimali Amerika
 B) Şərqi Avstraliya, Cənubi Asiya, Qərbi Afrika
 C) Şərqi, Cənubi Şərqi və Cənubi Asiya, Qərbi Avropa
 D) Cənubi-Şərqi Asiya, Şərqi Avropa, Mərkəzi Afrika
 E) Cənubi, Cənubi-Qərbi Asiya, Avropa, Şimali Afrika

25. Əraziləri 2 materikdə yerləşən dövlətlər:
 A) Türkiyə, Özbəkistan
 B) Rusiya, Azərbaycan
 C) Panama, Misir
 D) Braziliya, İndoneziya
 E) Türkiyə, Qırğızıstan

26. Dünyada islam dininin daha çox yayıldığı regionlar:
 A) Avropa, Şərqi Asiya
 B) Şimali Afrika, Mərkəzi Amerika
 C) Cənubi Amerika, Avstraliya
 D) Şimali Afrika, Cənub-Qərbi Asiya
 E) Avstraliya, Cənubi Amerika

27. Neft və təbii qaz hasilatına görə fərqlənən başlıca su hövzələri:
 A) Baltik dənizi, Ağ dəniz, Egey dənizi, Meksika körfəzi.

- B) Aralıq dənizi, Şimal dənizi, Çukot dənizi, Meksika körfəzi.
 C) Xəzər dənizi, Filippin dənizi, Qvineya körfəzi, Ədən körfəzi.
 D) Qara dəniz, Mərmərə dənizi, Meksika körfəzi, Biskay körfəzi.
 E) Şimal dənizi, Xəzər dənizi, İran körfəzi, Meksika körfəzi.

28. Avropalılarla zəncilərin və hindilərlə zəncilərin nıgahından törəyənlər:
 1. Eskimoslar
 2. Bərbərlər
 3. Piqmeylər
 4. Metislər
 5. Mulatlar
 6. Sambolar
 A) 2,3 B) 5,6 C) 3,5
 D) 3,4 E) 1,4

29. Türkmənistan iqtisadiyyatının başlıca sahələri:
 A) yüngül sənaye, çayçılıq, üzümçülük
 B) neft və qaz e'malı, pambıqçılıq, qoyunçuluq
 C) xalçaçılıq, əlvan metallurgiya, maşınqayırma
 D) yüngül sənaye, atçılıq, kimya sənayesi
 E) pambıqçılıq, qoyunçuluq, tərəvəzçilik

30. Aşağıdakılardan hansılar Latin Amerikası ölkələri hesab olunurlar?
 A) Meksika, İspaniya, Çili, Kuba, Argentina
 B) Çili, Misir, Livan, Zair, Paraqvay
 C) Braziliya, İtaliya, Peru, Yunanıstan, Hindistan
 D) Meksika, Venesuela, Çili, Peru, Braziliya
 E) Boliviya, ABŞ, Konqo, Kuba, Uruqvay

1996, III qrup, Variant A

1. İki məntəqə arasındakı məsafə 500 km-dirsə, 1:10 000 000 xəritədə bu məsafə neçə sm olar?
A) 50 sm B) 20 sm C) 10 sm
D) 15 sm E) 5 sm
2. Abşeron və Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonları hansı təbii vilayət daxilindədir?
A) Böyük və Kiçik Qafqaz
B) Böyük Qafqaz
C) Böyük Qafqaz və Kür dağarası çökəkliyi
D) Kür dağarası çökəkliyi
E) Kiçik Qafqaz
3. Hansı okean suyun böyük dövrində daha fəal iştirak edir?
A) Atlantik B) Hind
C) Sakit D) Hind və Şimal Buzlu
E) Şimal Buzlu
4. Qərbi Avropa, Şərqi Asiya, Cənubi Asiya və ABŞ-nin şimal-şərq hissələri üçün səciyyəvi olan əlamət:
A) sənyədə ETİ-ni təsir etdiyi sahələrin üstünlüyü
B) əhəlinin təzələnməsinin II tipi
C) kənd təsərrüfatında heyvandarlığın üstünlüyü
D) əhəlinin ən sıx məskunlaşdığı ərazilər olması
E) e'maledici sənayenin yerli xammala əsaslanması
5. Avstraliya təsərrüfatının ixtisaslaşmasına təsir edən təbii amillər hansılardır:
A) isti okean suları ilə əhatə olunması, zəngin neft və qaz yataqları
B) çay şəbəkəsinin böyük sıxlığı, savanna və çöllərin genişliyi
C) düzənlik relyef, savanna və səhra landşaftları, zəngin mineral xammal ehtiyatları
D) digər materiklərdən uzaqlığı, çöl və meşə-çöl zonalarının genişliyi
E) geniş ərazi, ekvatorial iqlim, münbit torpaqlar
6. BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvlü olan ölkələri göstərin:
1. Rusiya 2. Çin
3. Almaniya 4. Yaponiya
5. Böyük Britaniya 6. Fransa
7. Avstraliya 8. ABŞ:
A) 1,3,5,8,2 B) 1,2,5,6,8 C) 7,3,1,2,6
D) 3,4,1,6,7 E) 5,7,6,2,4
7. Azərbaycandan cənubda yerləşən ölkələr:
A) Əfqanıstan, Monqolustan, Koreya, Hindistan
B) İran, İraq, Səudiyyə Ərəbistanı, Somali
C) İsrail, Kipr, Suriya, Macarıstan
D) Türkiyə, Bolqarıstan, Rumıniya, Pakistan
E) Türkiyə, Özbəkistan, Qazaxıstan, Bolqarıstan
8. Abşeron və Kür-Araz iqtisadi rayonlarının hər ikisi üçün xarakterik olan təsərrüfat sahələrini göstərin:
A) quru subtropik meyvəçilik, neft hasilatı, elektroenergetika
B) maşınqayırma, dağ-mədən sənayesi, üzümçülük
C) heyvandarlıq, elektroenergetika, ağac e'malı
D) heyvandarlıq, üzümçülük, metallurgiya
E) pambıqçılıq, quru subtropik meyvəçilik, neft hasilatı
9. Şəhərlərdən hansılar türkdilli dövlətlərin paytaxtlarıdır?
A) Bakı, Aşqabad, Daşkənd, Kəraci, İslamabad
B) Bışkek, Urumçı, İstanbul, Təbriz, Daşkənd
C) Kazan, Buxara, Səmərqənd, Aşqabad, Alma-Ata
D) Aşqabad, Daşkənd, Bışkek, Ankara, Alma-Ata
E) Ankara, Bakı, Kabul, Düşənbə, Buxara
10. Hansı ölkələrdə iki dövlət dili var?
A) Braziliya, İspaniya
B) Yaponiya, Böyük Britaniya
C) Kanada, ABŞ
D) Peru, Kanada
E) Meksika, Əlcəzair
11. Rusiyanın böyük neft rayonları:
A) Volqa-Ural, Qərbi Sibir
B) Şimali Qafqaz, Uzaq Şərq
C) Ural, Şərqi Sibir
D) Uzaq Şərq, Qərbi Sibir
E) Qərbi Sibir, Mərkəzi rayon
12. Bakıdan şərq istiqamətində olan şəhərdə səyyah günəşin 4 saat tez çıxdığını görmüşdür. Səyyahın olduğu şəhər hansı uzunluq dairəsindədir?
A) 100° ş.ü. B) 120° q.ü. C) 70° ş.ü.
D) 90° ş.ü. E) 110° ş.ü.
13. Neft İxracatçıları Təşkilatı (OPEK-I) və Avropa İqtisadi Birliyi (AİB-II) iqtisadi inteqrasiyanın hansı formalarıdır?
A) I qrup, II dağınıq
B) I sahəvi, II mürəkkəb
C) I regional, II sahəvi
D) I sahəvi, II regional
E) I kooperativ, II siyasi
14. Yerdə həyatın qorunmasında atmosferin rolu:
1. Gündüzlər yer səthini həddindən artıq qızmağa, gecələr çox soyumağa qoymur.
2. Yer qabığının çökmə qatını yaradır.
3. Yer səthinə ziyanlı şüaları buraxmur.
4. Yer qabığını əmələ gətirir.
5. Meteoritlərin yerə düşməsinə mane olur.
6. Filiz mənşəli faydalı qazıntıları yaradır.
A) 1, 2, 6 B) 3, 4, 6 C) 2, 3, 4
D) 1, 2, 4 E) 1, 3, 5
15. Ərazisində daha çox respublika tabeli şəhər olan iqtisadi rayonu göstərin:
A) Kür-Araz B) Abşeron
C) Şəki-Zaqatala D) Quba-Xaçmaz
E) Gəncə-Qazax
16. Kanyonların əmələ gəlməsi üçün zəruri olan şərait:
A) buzlaqların geniş yayılması və bitki örtüyünün kasıblığı
B) qədim, kristallik süxurların və platformaların olması
C) akkumulyativ mənşəli alçaq düzənliklərin geniş sahə tutması
D) relyefin çox meyilliliyi və asan yuyulan süxurların üstünlük təşkil etməsi
E) bərk süxurların və gursulu çayların mövcudluğu
17. Kapital ixrac edən başlıca dövlətlər:
A) Venesuela, Bəhreyn, Oman, Misir
B) ABŞ, İtaliya, İspaniya, Polşa
C) ABŞ, Böyük Britaniya, Almaniya, Yaponiya
D) İrlandiya, Portuqaliya, Fransa, Peru
E) Almaniya, Braziliya, Meksika, İtaliya
18. Dünyada çəltik istehsalının böyük regionları:
A) Şərqi Asiya, Şimali Amerika, Mərkəzi Afrika
B) Cənub-Şərqi Asiya, Qərbi Afrika, Şimali Amerika
C) Şimali Afrika, Mərkəzi Asiya, Şərqi Asiya
D) Şərqi Afrika, Cənubi Asiya, Avstraliya
E) Şərqi, Cənubi, Cənub-Şərqi Asiya
19. Amerika qitəsinin hansı düzənliklərində çox güclü taxılçılıq və heyvandarlıq təsərrüfatları yaradılmışdır?
A) Braziliya yaylası, Mərkəzi düzənliklər, Orinoko ovalığı
B) Qviana yaylası, Böyük hövzə, Misissipi ovalığı
C) Amazon ovalığı, Braziliya yaylası, Meksika yaylası
D) Mərkəzi düzənliklər, Böyük düzənliklər, La-Plata ovalığı
E) Mərkəzi düzənliklər, Braziliya yaylası, Misissipi ovalığı
20. Meşə örtüyünün daha zəngin olduğu iqlim qurşaqlarını təyin edin:
A) mülayim və tropik
B) tropik və subtropik
C) subtropik və arktik
D) mülayim və ekvatorial
E) subarktik və mülayim
21. Nisbətən yüksək inkişaf səviyyəsilə fərqlənən ölkələr qrupunu müəyyən edin:
1. Niger 2. Meksika 3. Somali
4. Argentina 5. Braziliya 6. Əfqanıstan
A) 2, 3, 4 B) 2, 4, 5 C) 2, 5, 6
D) 1, 5, 6 E) 3, 4, 5

22. Azərbaycanın yüksək dağlıq zonaları üçün səciyyəvi olan iqlim tipləri:

1. Qışı quraq keçən mülayim-isti iqlim
 2. Yay quraq keçən mülayim-isti iqlim
 3. Dağ tundra iqlimi
 4. Soyuq iqlim
 5. Rütubətli subtropik iqlim
 6. Kontinental iqlim
 7. Quru subtropik iqlim
- A) 1, 3 B) 7, 6 C) 3, 4
D) 2, 5 E) 3, 7

23. Azərbaycanın dünya ölkələri ilə iqtisadi əlaqələrinin genişlənməsində aparıcı rol oynayan nəqliyyat növləri:

- A) çay nəqliyyatı, elektron, hava nəqliyyatı
B) dəmir yolu, çay nəqliyyatı, hava nəqliyyatı
C) boru kəməri nəqliyyatı, elektron, hava
D) avtomobil, hava, çay nəqliyyatı
E) dəniz nəqliyyatı, dəmir yolu, boru kəməri

24. Avropanın ən mühüm kömür hövzələri:

- A) Donetsk, Peçora, Rur, Yuxarı Sileziya
B) Tunqus, Rur, Saar, Lena
C) Peçora, Rur, Donetsk, Taymır
D) Donetsk, Kuznetsk, Peçora, Lena
E) Tunqus, Kuznetsk, Saar, Lena

25. Mərkəzi Asiyadakı müstəqil türkdilli ölkələrdə hansı təbii ehtiyatlar çatışmur?

- A) Aqroiqlim ehtiyatları
B) Mineral ehtiyatlar
C) Su ehtiyatları
D) Rekreasia ehtiyatları
E) Torpaq ehtiyatları

26. Naxçıvan təbii vilayətinə aid olmayan cəhət:

- A) meşə massivlərinin geniş yayılması;
B) iqlimin kəskin kontinentallığı
C) filiz faydalı qazıntılarına malik olması;
D) suvarma əkinçiliyinin inkişaf etməsi;
E) günəşli saatların miqdarının çox olması;

27. Eyni coğrafi uzunluqda yerləşən Ulan-Bator şəhəri 48° şm. en-də, Cakarta isə 6° c.e-dədir. Ulan-Bator Cakarta-dan hansı azimutda və istiqamətdə yerləşir?

- A) 0° və şimal B) 90° və qərb
C) 90° və şərq D) 270° və şərq
E) 180° və cənub

28. Qoyunçuluq, pambıqçılıq və bunlarla bağlı olan yüngül sənaye sahələri yaxşı inkişaf etmiş ölkələr:

- A) Qazaxıstan, Pakistan, Gürcüstan
B) Türkiyə, Özbəkistan, Türkmənistan
C) Çin, Monqolustan, Özbəkistan
D) Qırğızıstan, Tacikistan, Əfqanıstan
E) Hindistan, Türkmənistan, İran

Bu test tapşırığı ləğv olunmuşdur.

29. Yeyinti sənayesinin hansı sahələri xammal mənbələrinə meyl edir?

- A) Şəkər istehsalı, qənnadı, unüytmə
B) Konservlər istehsalı, şorabçılıq, şəkər istehsalı
C) Vitaminlər istehsalı, bütün sənayesi, makaron istehsalı
D) Bitki yağları istehsalı, unüytmə, şorabçılıq
E) Unüytmə, çörəkbişirmə, qənnadı

30. Qırmızı-sarı ferralit torpaqlar hansı təbii zona üçün tipikdir və hansı ölkələrdə geniş yayılmışdır?

- A) Tundra - Rusiya, Kanada, Nigeriya
B) Savannalar - Argentina, Misir, Hindistan
C) Ekvatorial meşələr - Braziliya, Konqo, İndoneziya
D) Musson meşələri - Hindistan, Pakistan, Fransa
E) Mülayim qurşağın enliyarpaqlı meşələri - Kanada, ABŞ, Çin

1996, III qrup, Variant B

1. Qlobusda ekvatorun uzunluğu 80 sm-dir. Qlobusun miqyasını tapın.

- A) 1:30 000 000 B) 1:50 000 000
C) 1:40 000 000 D) 1:83 000 000
E) 1:1000 000

2. Qonaqkənd və Həkəri fiziki-coğrafi rayonlarının aid olduqları təbii vilayətlər:

- A) Kiçik Qafqaz, Naxçıvan
B) Böyük Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi
C) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz
D) Böyük Qafqaz, Lənkəran
E) Kiçik Qafqaz, Lənkəran

3. Hansı okean suyun böyük dövranında zəif iştirak edir?

- A) Atlantik
B) Sakit
C) Atlantik və Şimal Buzlu
D) Şimal Buzlu
E) Hind

4. Respublikamızın hər tərəfdən xarici ölkələrlə həmsərhəd olduğu təbii vilayəti:

- A) Kür-Araz B) Naxçıvan
C) Lənkəran D) Kiçik Qafqaz
E) Böyük Qafqaz

5. Böyük Britaniyanın ən önəvi sənaye sahələri:

- A) elektronika, əlvan metallurgiya, toxuculuq
B) neft, qaz, toxuculuq
C) kömür, gəmiqayırma, toxuculuq
D) üzvi kimya, energetika və nəqliyyat maşınqayırması
E) metallurgiya, dəqiq maşınqayırma, polimer kimyası

6. Kanada və Avstraliya üçün aid olmayan cəhət:

- A) inkişaf etmiş ölkələrdir
B) əhalinin sıxlığı azdır
C) əhalinin təbii artımının I tipinə aiddirlər
D) əraziləri 5 milyon km^2 -dən böyükdür
E) təbii ehtiyatlarla zəif təmin olunmuşlar

7. Türkdilli dövlətlərdən birinin sahillərini yuyan və üç dənizi birləşdirən iki boğazı təyin edin:

- A) Hörmüz, La-Manş
B) Bab-əl-Məndəb; Cəbəlttəriq
C) Dardanel, Bosfor
D) Magellan, Dreyk
E) Dardanel, Krasnovodsk

8. Böyük Qafqaz təbii vilayətində yerləşən qoruqları müəyyən edin:

- A) Zaqatala, Hirkan, Qobustan
B) Göy-göl, Zaqatala, Pirqulu
C) İsmayilli, Qarayazı, Şirvan
D) Zaqatala, Pirqulu, Qobustan
E) Şirvan, Qobustan, Turyançay

9. Azərbaycanda elektrik enerjisinin çoxu hansı növ stansiyalarda istehsal olunur və ən böyük energetika mərkəzləri hansılardır?

- A) istilik elektrik stansiyaları; Mingəçevir, Əli-Bayramlı
B) istilik elektrik stansiyaları; Yevlax, Qazax
C) istilik elektrik mərkəzləri; Bakı, Lənkəran
D) atom elektrik stansiyaları; Dəvəçi, Naxçıvan
E) su elektrik stansiyaları; Mingəçevir, Şəki

10. Hansı şəhərlər türkdilli ölkələrin paytaxtı deyil?

- A) Daşkənd, Təbriz, İzmir, Bişkek
B) Yalta, Kazan, Ufa, Alma-Ata
C) Kızıl, Ufa, Nukus, İrkutsk
D) İzmir, İstanbul, Gəncə, Səmərqənd
E) Yakutsk, Aşqabad, Urumçi, Qaraqanda

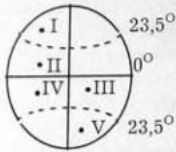
11. Hansı ölkələrdə ingilis dili dövlət dilidir?

- A) Kanada, ABŞ, Avstraliya
B) Hindistan, Avstraliya, Efiopiya
C) Pakistan, Misir, İngiltərə
D) Kanada, Braziliya, Yeni Zelandiya
E) ABŞ, Zair, Argentina

12. Rusiyanın istismarda olan ən böyük kömür hövzələri:

- A) Kansk-Açinsk, Donetsk, Qərbi Sibir
B) Kuznetsk, Ural, Qərbi Sibir
C) Kuznetsk, Kansk-Açinsk, Peçora
D) Uzaq Şərq, Şərqi Sibir, Şimali Qafqaz
E) Qaraqanda, Peçora, Lena

13. İyun ayında məntəqələrin hansında hava daha isti olar?

A) V B) I C) IV D) III E) II

14. Respublika idarəetmə formasına malik olan ölkələr qrupunu təyin edin:

1. İspaniya 2. Fransa 3. Türkiyə
4. Bolqarıstan 5. Küveyt
6. Danimarka 7. Belçika
A) 5,6,7 B) 3,4,7 C) 1,3,6
D) 2,3,4 E) 1,5,6

15. Yer kürəsində hakim küləklərin istiqaməti asılıdır:

1. Təzyiq fərqlərindən
2. Yer səthinin bərabər qızmasından
3. Yerləşmənin öz oxu ətrafında fırlanmasından
4. Təbii zonaların bir-birini əvəz etməsindən
5. Nisbi rütubətdən
A) 1, 5 B) 1, 3 C) 3, 4 D) 2, 3 E) 1, 2

16. Kür-Araz iqtisadi rayonunun sənaye qovşaqları:

A) Gəncə-Şəki, Bakı-Sumqayıt
B) Mingəçevir-Yevlax, Əli-Bayramlı-Səlyan
C) Mingəçevir-Yevlax, Gəncə-Daşkəsən
D) Gəncə-Daşkəsən, Lənkəran-Astara
E) Quba-Xaçmaz, Naxçıvan

17. Litosfer təbəqələrinin qədim sahələrinə - platformalara uyğun gələn relyef forması:

A) okean çökəklikləri
B) geniş düzənliklər
C) qırıq dağlar
D) dağ yamaqları
E) sıra dağlar, yaylalar

18. ABŞ-ın əsas neft hasilatı rayonları

A) Böyük göllər, Böyük düzənliklər, Labrador yarımadası
B) Karib dənizi, Meksika körfəzi, Hudzon körfəzi

C) Kaliforniya, Nyufaundlend, Qrenlandiya
D) Sumatra, Qərbi Kanada, Alyaska, Labrador
E) Meksika körfəzi, Texas, Kaliforniya, Alyaska

19. Hansı ölkələrdə şəkər qamışı becərilməsi geniş yayılmışdır?

A) Ukrayna, Kuba, İran, Çin
B) Braziliya, Filippin, Əlcəzair, Sudan
C) Kolumbiya, Pakistan, İran, Türkiyə
D) Kuba, Meksika, Braziliya, Hindistan
E) ABŞ, Fransa, Avstraliya, Yaponiya

20. Avrasiyada taxılçılığın geniş yayıldığı ölkələr:

A) Polşa, Norveç, Ukrayna, Rusiya, İran
B) Türkiyə, Çin, Monqolustan, Vyetnam, Belarusiya
C) Çin, Tacikistan, Əfqanıstan, Ukrayna, Qazaxıstan
D) Çin, Hindistan, Rusiya, Qazaxıstan, Ukrayna
E) Rusiya, Özbəkistan, Hindistan, Pakistan, Saudiyyə Ərəbistanı

21. Yay istisi, qışı sərt soyuq, illik temperatur amplitudu yüksək, yağıntısı az olan iqlim tipi:

A) musson iqlimi
B) tropik iqlim
C) dəniz iqlimi
D) subtropik iqlim
E) kəskin kontinental iqlim

22. Əhəlinin yaş tərkibində uşaqların azlığı təşkil etdiyi ölkələr:

A) Fransa, Almaniya, İsveç
B) Almaniya, Lüksemburq, Geniya
C) Kamerun, Fransa, Zair
D) Nigeriya, Sudan, Hindistan
E) Kanada, Geniya, Mali

23. Azərbaycanda heyvanlar aləmi nisbətən *kasıb olan* landşaft qurşaqları:

A) yarımsəhra, meşə-çəmən
B) dağ meşə, dağ çölləri
C) yarımsəhra, nival
D) quru çöl, dağ meşələri
E) subalp çəmənliyi, dağ meşələri

24. Mərkəzi Asiyadakı müstəqil türkdilli dövlətlərdə böyük suvarma əhəmiyyətinə malik olan çaylar:

A) Yenisey, Sırdərya, Ural
B) Amudərya, Sırdərya, Lena
C) Ob, Amudərya, Amur
D) Amudərya, Qanq, Volqa
E) Amudərya, Ural, Sırdərya

25. Səyyahlar düşərgədən çıxaraq, əvvəl şərq istiqamətində, sonra 0°-lik azimutla hərəkət etdikdən sonra geriye ən qısa yolla hansı azimut və istiqamətlə qayıtmalıdır?

A) 180°, cənub
B) 315°, şimal-qərb
C) 225°, cənub-qərb
D) 250°, cənub-qərb
E) 45°, şərq

26. Respublikamızda əhəlinin məşğulluq problemini həll etməyin əsas istiqaməti:

A) xaricə işçi qüvvəsi göndərmək
B) kənd təsərrüfatının inkişafını intensivləşdirmək
C) turizm və kurort təsərrüfatını inkişaf etdirmək
D) əhəlinin təbii artımını məhdudlaşdırmaq
E) əmək qüvvəsi istehsal sahələrini, xüsusilə e'maledici sənayeni inkişaf etdirmək

27. Siklonların əraziyə daxil olması ilə bağlı gözlənilən hava dəyişiklikləri:

A) aydın və sakit hava yaranır
B) temperatur azalır, yağıntı artır, külək güclənir
C) stratosferin yuxarı qatlarında bulud əmələ gəlmə prosesi güclənir
D) temperatur artır, buludluq azalır
E) temperatur və buxarlanma artır

28. Antarktidanın mərkəzi hissələrində buz qatının qalınlığının Arktikaya nisbətən çox olmasının səbəbini izah edin

A) Antarktikaya soyuq, Arktikaya isə isti cərəyanlar təsir edir
B) Antarktika yüksək, Arktika alçaq təzyiq sahəsidir

C) Antarktika okeanlarla, Arktika isə materiklərlə əhatə olunmuşdur
D) Antarktika Arktikaya nisbətən ekvatorlardan uzaqda yerləşir
E) Antarktikanın çox hissəsini materik, Arktikanın çox hissəsini isə okean tutur

29. Kimya sənayesinin əsas məhsulları hansı sahələrdə daha geniş istifadə olunur?

A) Energetika və yüngül sənayedə
B) Meşə sənayesi və nəqliyyatda
C) Yeyinti sənayesi və tikintidə
D) Maşınqayırma və kənd təsərrüfatında
E) Metallurgiya və yeyinti sənayesində

30. Podzol (küləçalan) torpaqlar hansı təbii zona üçün tipikdir və hansı ölkələrdə geniş yayılmışdır?

A) Savannalar - Liviya, Hindistan, Braziliya
B) İynəyarpaqlı meşələr (tayqa) - Kanada, Finlandiya, Rusiya
C) Subtropik meşələr - İspaniya, İtaliya, Türkiyə
D) Tundra - Kanada, Norveç, Rusiya
E) Ekvatorial meşələr - Meksika, Braziliya, Hindistan

1997, II, V, VII qruplar, Variant A

1. İqtisadi cəhətdən fəal əhalinin kənd təsərrüfatında daha çox çalışdığı ölkələr:
 - A) Avstraliya, Fransa, Kanada, Albaniya
 - B) Çin, İtaliya, Rusiya, İndoneziya
 - C) ABŞ, Rusiya, Kanada, Hindistan
 - D) Misir, İtaliya, Fransa, Almaniya
 - E) Banqladeş, Çad, Nigeriya, Sudan
2. Azərbaycanda qara metallurgiya sənayesində boru-prokat istehsalının yaradılmasının səbəbi:
 - A) nəqliyyat maşınqayırmasının tələbatı
 - B) tikinti materialları sənayesinin tələbatı
 - C) kənd təsərrüfatının metal tələbatı
 - D) neft-qaz sənayesinin inkişafı
 - E) kimya və meşə sənayesinin inkişafı
3. Kür-Araz ovalığında şoranlaşmaya qarşı əsas mübarizə tədbirləri:
 - A) Yamaclarda terrasların düzəldilməsi və ağaclar əkilməsi
 - B) Rekultivasiya aparılması və terraslaşdırma
 - C) Meşə zolağının salınması və beton bəndlər çəkilməsi
 - D) Torpaqların dincə qoyulması
 - E) Torpaqların yuyulması və kollektor-drenaj şəbəkəsinin çəkilməsi
4. Respublikamızın düzənliklərində yayılan faydalı qazıntılar:
 1. neft 2. polimetall 3. mis 4. dəmir
 5. civə 6. təbii qaz
 - A) 1,6 B) 2,4 C) 3,6 D) 1,5 E) 1,4
5. Azərbaycanda əhalinin sıx məskunlaşdığı ərazilər:
 - A) Abşeron, Lənkəran, Gəncə-Qazax
 - B) Böyük Qafqazın yüksək dağlığı, Qobustan, Mil
 - C) Ceyrançöl, Samur-Dəvəçi, Gəlbəcər-Laçın
 - D) Qobustan, Abşeron, Şəki-Zaqatala
 - E) Acınohur, Abşeron, Muğan
6. Azot gübrələri istehsal edən müəssisələrin yerləşdirilməsi məqsədə uyğundur:
 - A) müxtəlif duz yataqları yaxınlığında, heyvandarlıq rayonlarında
 - B) iri əkinçilik rayonlarında, qaz e'malı müəssisələri yaxınlığında
 - C) apatit, alunit yataqları yaxınlığında, kənd təsərrüfatı rayonlarında
 - D) beynəlxalq neft kəmərləri keçən rayonlarda
 - E) sulfat turşusu istehsal olunan rayonlarda
7. Azərbaycanda tərəvəzçiliyin yüksək inkişaf etdiyi iqtisadi rayonlar:
 - A) Gəncə-Qazax, Quba-Xaçmaz, Naxçıvan
 - B) Yuxarı Qarabağ, Dağlıq Şirvan, Lənkəran
 - C) Abşeron, Kəlbəcər-Laçın, Şəki-Zaqatala
 - D) Lənkəran, Quba-Xaçmaz, Aran (Kür-Araz)
 - E) Yuxarı Qarabağ, Abşeron, Kəlbəcər-Laçın
8. Qazaxıstanın kənd təsərrüfatının aparıcı sahələri:
 - A) üzümçülük, arıçılıq
 - B) pambıqçılıq, maralçılıq
 - C) gülçülük, zeytunçuluq
 - D) heyvandarlıq, taxılçılıq
 - E) çəltikçilik, sitrus meyvəçiliyi
9. Rusiya, Braziliya, Kanadaya aid olmayan ümumi əlamət:
 - A) Dəmir filizi idxal edən ölkələrdir
 - B) Su ehtiyatları bol olan ölkələrdir
 - C) Təbii ehtiyatlarla zəngin ölkələrdir
 - D) Ərazicə böyük dövlətlərdir
 - E) Federativ respublikalardır
10. Təbii qaz ixrac edən əsas ölkələr:
 - A) Avstriya, Vyetnam, İsveçrə, Ukrayna
 - B) Rusiya, Türkmənistan, Əlcəzair, İran
 - C) Liviya, Gürcüstan, Yaponiya, Monqolustan
 - D) İran, Azərbaycan, Ukrayna, Fransa
 - E) ABŞ, İtaliya, Çin, Almaniya
11. Avroasiyada qərbdən şərqə doğru tundra zonasının genişlənməsinin səbəbi:
 - A) günəş şüalarının düşmə bucağının artması
 - B) mümkün buxarlanmanın artması
 - C) soyuq dəniz cərəyanlarının təsiri
 - D) rütubətlik əmsalının kiçik olması
 - E) iqlimin sərtləşməsi
12. Azərbaycanda münbitliyi yüksək olan torpaq tipləri:
 - A) çəmən-meşə, boz-çəmən, boz
 - B) boz, boz-qonur, dağ-çəmən
 - C) şabalıdı, sarı, podzol
 - D) qara, qırmızı-qonur, dağ-çəmən
 - E) dağ-qara, dağ-meşə, şabalıdı,
13. ETİ şəraitində maşınqayırma sənayesinin xüsusiyyəti:
 - A) xammala tələbat artmışdır
 - B) ixtisaslı kadrlara tələbat artmışdır
 - C) əlvan metal filizinə tələbat artmışdır
 - D) qadın əməyinə tələbat artmışdır
 - E) su və enerjiyə tələbat artmışdır
14. Sakit okeanda duzluluğun digər okeanlardan az olmasının səbəbi:
 - A) İsti cərəyanların təsiri
 - B) Dib relyefinin mürəkkəb olması
 - C) Avstraliya materikinə təsiri
 - D) Yağıntılardan buxarlanmadan üstün olması
 - E) Sahəsinin kiçik olması
15. Akkumulyasiya nədir?
 - A) süxurların gətirilib çökdürülməsi
 - B) şaxta aşınması
 - C) dağ yamaclarında torpaqların yuyulması
 - D) süxurların parçalanması və yuyulması
 - E) çayın öz dərəsini dərinləşdirməsi
16. Böyük Qafqaz təbii vilayətinin iqtisadi rayonları:
 - A) Dağlıq Şirvan, Abşeron, Lənkəran, Naxçıvan
 - B) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan, Şəki-Zaqatala
 - C) Quba-Xaçmaz, Abşeron, Aran (Kür-Araz), Gəncə-Qazax
 - D) Gəncə-Qazax, Abşeron, Yuxarı Qarabağ, Quba-Xaçmaz
 - E) Şəki-Zaqatala, Lənkəran, Quba-Xaçmaz, Naxçıvan
17. Torpaq ehtiyatı ilə az təmin olunmuş ölkələr:
 - A) Monqolustan, Avstraliya, Rusiya, Çin
 - B) Kanada, ABŞ, Türkmənistan, Braziliya
 - C) Avstraliya, Kanada, Yaponiya, Misir
 - D) Yaponiya, Niderland, Çin, Hindistan
 - E) Qazaxıstan, Meksika, Argentina, Avstraliya
18. Federativ monarxiya dövlət quruluşuna malik olan ölkələr:
 - A) İtaliya, Fransa, Rusiya
 - B) Türkiyə, Belçika, Finlandiya
 - C) Malayziya, Belçika, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri
 - D) Oman, Fransa, Ukrayna
 - E) İndoneziya, Polşa, Küveyt
19. Daimi donuşluğun geniş yayıldığı ərazilər:
 - A) Qərbi Avstraliya, Şimali Amerika
 - B) Mərkəzi Amerika, Şimal-Şərqi Asiya
 - C) Yaponiyanın şimal-şərqi, Şimali Amerikanın şimalı
 - D) Cənub-Şərqi Asiya, Cənubi Afrika
 - E) Şimali Afrika, Şərqi Asiya
20. 23 sentyabrda Günəş şüalarının 70° bucaq altında düşdüyü məntəqədən ekvatora qədər olan məsafə nə qədərdir?
 - A) 2220 km B) 1110 km
 - C) 7770 km D) 33320 km
 - E) 4400 km
21. Daşınan yük üçün "fract" haqqı hansı nəqliyyat növündə verilir?
 - A) dəmir yolunda
 - B) su nəqliyyatında
 - C) avtomobildə
 - D) boru-kəmərdə
 - E) hava nəqliyyatında
22. Pampa, preri və çöllərin geniş yayıldığı müvafiq ölkələr qrupu:
 - A) Argentina, Kanada, İsveç
 - B) Argentina, ABŞ, Rusiya
 - C) Kolumbiya, Əlcəzair, Pakistan
 - D) Rusiya, ABŞ, Vyetnam
 - E) Çili, Avstraliya, Finlandiya
23. Ekvator boyunca Qrinviç meridianından şərqə doğru saatda 1665 km sürətlə uçan təyyarə 4,2 saatdan sonra hansı saat qurşağında yerə enər?
 - A) 2-ci B) 3-cü C) 6-cı
 - D) 4-cü E) 1-ci

24. Miqyasız şərti işarələrlə ifadə olunan obyektlər:
 A) çəmən, bataqlıq, meşə, bağ
 B) su quyusu, elektrik stansiyası, bağ, çəmən
 C) fabrik, dəyirman, su quyusu, bulaq
 D) bağ, məktəb, meşə, çəmən
 E) fabrik, zavod, bataqlıq, çəmən

25. Suvarmada istifadə olunmayan çaylar qrupunu müəyyən edin:
 1. Nil
 2. Yukon
 3. Makkenzi
 4. Qanq
 5. Peçora
 6. Missisipi
 A) 1, 2, 4 B) 3, 4, 6
 C) 1, 4, 6 D) 2, 3, 5
 E) 1, 5, 6

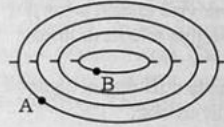
26. Xəzər dənizinə birbaşa tökülən çaylar:
 A) Pirsatçay, Sumqayıtçay, Göyçay, Ağsuçay
 B) Girdimançay, Zəyəmçay, Alazan, Əyriçay
 C) Samur, Qusarçay, Vəlvələçay, Qudyalçay
 D) Viləşçay, Ağsuçay, Tərtərçay, Qaraçay
 E) Qusarçay, Viləşçay, Göyçay, Türyançay

27. Suvarma əkinçiliyinin üstünlük təşkil etdiyi ölkələr:
 A) Özbəkistan, Misir, Çin
 B) Türkiyə, Norveç, Rusiya
 C) Türkmənistan, Kanada, Fransa
 D) Çin, İsveç, Finlandiya
 E) Misir, Böyük Britaniya, İslandiya

28. Azərbaycanda buxarlanma qabiliyyətinin ən yüksək olduğu ərazilər:
 1. Naxçıvanın Arazboyu düzənlikləri
 2. Naxçıvanın yüksək dağlıq əraziləri
 3. Talış dağları
 4. Qarabağ yaylası
 5. Şirvan düzü
 6. Abşeron-Qobustan
 A) 2, 4, 6
 B) 1, 3, 4
 C) 1, 5, 6
 D) 3, 4, 5
 E) 2, 3, 4

29. Respublikamızın ən mühüm nəqliyyat qovşaqları:
 A) Göyçay, Ağdam, Ağdaş, Yevlax
 B) Bakı, Yevlax, Gəncə, Əli Bayramlı
 C) Bakı, Quba, Gəncə, Şamaxı
 D) Bərdə, Lənkəran, Naxçıvan, Qazax
 E) Sumqayıt, Bərdə, Quba, Lənkəran

30. A nöqtəsində havanın temperaturu 10°C -dir. Horizontalların hər 100 metrə bir keçirildiyini nəzərə alaraq B nöqtəsində temperaturu müəyyən edin:

- A) $8,2^{\circ}\text{C}$
 B) 18°C
 C) 7°C
 D) $11,8^{\circ}\text{C}$
 E) 3°C

1997, II, V, VII qruplar, Variant B

1. Urbanizasiya səviyyəsi zəif olan ölkələr:
 A) Çad, Efiopiya, Vyetnam, İndoneziya
 B) İtaliya, Monqolustan, İsveçrə, Braziliya
 C) Argentina, Fransa, Kanada, Yaponiya
 D) İsveç, Küveyt, Avstraliya, Çin
 E) Yaponiya, ABŞ, Kuba, İspaniya
2. Xalça və xalça məmulatı istehsalı ilə daha çox fərqlənən iqtisadi rayon:
 A) Aran (Kür-Araz) B) Kəlbəcər-Laçın
 C) Şəki-Zaqatala D) Lənkəran
 E) Gəncə-Qazax
3. Əhalinin gündəlik tələbatını təmin etmək üçün Azərbaycanda hansı bitkilərin əkin sahələrinin genişləndirilməsi daha məqsədəuyğundur?
 A) taxıl, şəkər çuğunduru
 B) çay, sitrus bitkiləri
 C) tərəvəz, tütün
 D) pambıq, qarğıdalı
 E) pambıq, üzüm
4. Respublikamızın polimetall filiz yataqları:
 A) İlisu, Paraqatçay, Daşkəsən
 B) Daşkəsən, İstisu, Şorbulaq
 C) Gümüşlü, Qonaqkənd, Xaltan
 D) Gümüşlü, Mehmana, Filizçay
 E) Zəylik, Filizçay, Qalaaltı
5. Abşeron və Gəncə-Qazax iqtisadi rayonlarının yüksək urbanizasiyalanmasının səbəbi:
 A) təbii artımın zəif olması
 B) sənayenin yüksək inkişafı
 C) mexaniki artımın zəif olması
 D) kənd təsərrüfatının inkişafı
 E) rekreasiya və xidmət sahələrinin olması
6. Fosfat gübrələrinin istehsalı üçün lazım olan xammal:
 A) nefelin, fosforit B) boksit, apatit
 C) nefelin, boksit D) apatit, fosforit
 E) boksit, kalium
7. Paytaxtları iri sənaye mərkəzi olmayan dövlətlər:
 A) Bolqarıstan, İsveç, Finlandiya, Polşa

- B) Rusiya, Almaniya, Latviya, Macarıstan
 C) Mərakeş, Belarus, Ukrayna, Gürcüstan
 D) Braziliya, ABŞ, Avstraliya, Türkiyə
 E) Monqolustan, Özbəkistan, Pakistan, Malayziya

8. Azərbaycanda texniki bitkilərin ən çox yayıldığı iqtisadi rayonlar:
 1. pambıq I. Aran (Kür-Araz)
 2. tütün II. Abşeron
 3. çay III. Kəlbəcər-Laçın
 IV. Şəki-Zaqatala
 V. Lənkəran
 VI. Gəncə-Qazax
 A) 1-I; 2-II; 3-VI B) 1-III; 2-I; 3-II
 C) 1-I; 2-IV; 3-V D) 1-V; 2-I; 3-II
 E) 1-IV; 2-VI; 3-I

9. Yük dövriyyəsinə görə Azərbaycanın nəqliyyat növlərinin ardıcılığını müəyyən edin:
 A) dəmir yolu, su nəqliyyatı, avtomobil
 B) avtomobil, dəmir yolu, hava
 C) hava, dəmir yolu, çay nəqliyyatı
 D) dəmir yolu, hava, boru-kəmərlər
 E) avtomobil, boru-kəmərlər, su nəqliyyatı

10. Fransada atom elektrik stansiyalarının çox olmasının səbəbi:
 A) ixtisaslı kadrlara ehtiyacın olmaması
 B) hidroenerji potensialının yüksək olması
 C) energetika bazasının zəif, enerjiyə tələbatın çox olması
 D) su və metallurgiya bazalarına meyl etməsi
 E) tikintisinin qısa müddətə və ucuz başa gəlməsi

11. ETİ dövründə xarici ticarətin strukturunda baş verən əsas dəyişikliklər:
 A) xammal məhsullarının hazır məhsula nisbətən üstünlüyü
 B) ticarətdə xammala nisbətən hazır məhsulların üstünlük təşkil etməsi
 C) ticarətdə əsas yeri yeyinti və kənd təsərrüfatı məhsullarının tutması
 D) ticarətdə əsas yeri dağ-mə'dən sənayesi məhsullarının tutması
 E) ticarətdə əsas yeri yüngül sənaye və kənd təsərrüfatı məhsullarının tutması

12. Asiyanın musson rejimli çayları:

- A) Amur, Xuanxe, Yantszi
- B) Lena, Qanq, Amur
- C) Ob, Yantszi, Fərat
- D) Xuanxe, Yenisey, Lena
- E) Amu-Dərya, Xuanxe, Ob

13. Dünyanın daha çox qızıl ehtiyatına malik olan ölkələri:

- A) ABŞ, Efiopiya, Niderland
- B) Küveyt, Oman, Kuba
- C) Fransa, Islandiya, Nepal
- D) CAR, ABŞ, Rusiya
- E) Hindistan, Polşa, Indoneziya

14. Konturlu (sahəvi) şərti işarələrlə ifadə olunan obyektlər:

- A) bağ, su quyusu, zavod, meşə
- B) zavod, su quyusu, bostan, çəmənlər
- C) zavod, fabrik, dayırman, su quyusu
- D) bağ, neft kəməri, qaz kəməri, fabrik
- E) bağ, bostan, çəmənlər, meşə

15. Kiçik Qafqaz təbii vilayətinin iqtisadi rayonları:

- A) Kəlbəcər-Laçın, Naxçıvan, Abşeron
- B) Naxçıvan, Gəncə-Qazax, Quba-Xaçmaz
- C) Yuxarı Qarabağ, Aran (Kür-Araz), Gəncə-Qazax
- D) Aran (Kür-Araz), Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala
- E) Gəncə-Qazax, Yuxarı Qarabağ, Kəlbəcər-Laçın

16. 22 dekabrda günorta vaxtı Günəş cənub tropiki üzərində zenitdədir. Bu zaman 50° şm. enliyində yerləşən şəhərdə günəş şüaları hansı bucaq altında düşəcəkdir?

- A) $23,5^{\circ}$
- B) $16,5^{\circ}$
- C) $73,5^{\circ}$
- D) $63,5^{\circ}$
- E) $40,6^{\circ}$

17. Özbəkistanın kənd təsərrüfatının əsas bitkisi:

- A) qəhvə
- B) kətan
- C) yulaf
- D) arpa
- E) pambıq

18. Abşeron-Qobustan fiziki-coğrafi rayonundan axan çaylar:

- A) Ataçay, Şinçay, Sumqayıtçay
- B) Pirsaat, Sumqayıtçay, Ceyrankeçməz
- C) Sumqayıtçay, Viləşçay, Velvələçay
- D) Kişçay, Ceyrankeçməz, Zəyəmçay
- E) Pirsaat, Qudyalçay, Sumqayıtçay

19. Təbii zonaların enlik üzrə paylanması səbəbləri:

- A) çay şəbəkəsinin sıxlığı, atmosfer təzyiqi
- B) yağıntının miqdarı, geoloji quruluş
- C) coğrafi enlik, süxurların tərkibi
- D) litosferin quruluşu və coğrafi enlik
- E) günəş şüalarının düşmə bucağı, yağıntının qeyri-bərabər paylanması

20. Denudasiya nədir?

- A) gətirmə proseslərinin yaranması
- B) süxurların aşınması, parçalanması, alçaq sahələrə aparılması
- C) süxurların çay mənsəblərində toplanması
- D) torpaqların şoranlaşması
- E) süxurların hamar sahələrdə toplanması

21. Sakit okeanın şimal hissəsindəki cərəyanlar:

- A) Şimali Passatlar, Kurosio, Şimali Sakit okean, Kaliforniya
- B) Peru, Bengel, Kurosio, Qolfstrim
- C) Şərqi Avstraliya, Qərbi Avstraliya, Kanar, Kaliforniya
- D) Şimali Passatlar, Alyaska, Kaliforniya, Peru
- E) Musson, Kanar, Kurosio, İyno burnu

22. Kiyev şəhəri 50° şm. enliyində və 30° ş.u.-da yerləşir. Kiyevdə yerli vaxtla saat 7^{00} olarsa, bu vaxt Londonda saat neçədir?

- A) 5^{00}
- B) 12^{00}
- C) 17^{00}
- D) 14^{00}
- E) 3^{00}

23. Sahəsinə, dərinliyinə və uzunluğuna görə şirin göllərin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin:

- A) Eyr, Yuxarı, Tanqanika
- B) Baykal, Ontario, Yuxarı
- C) Tanqanika, Onqqa, Baykal
- D) Yuxarı, Tanqanika, Ladoqa
- E) Yuxarı, Baykal, Tanqanika

24. Kiçik kabotaj nədir?

- A) dəniz və okean limanları arasında yükdaşıma
- B) bir neçə okean limanları arasında yükdaşıma
- C) bir neçə dəniz və çay limanları arasında yükdaşıma
- D) xarici limanlar arasında yükdaşıma
- E) öz ölkəsinin bir dənizinin limanları arasında yükdaşıma

25. A nöqtəsində havanın temperaturu 20°C -dir. Horizontalların hər 100 metrə bir keçirildiyini nəzərə alaraq B nöqtəsində havanın temperaturunu müəyyən edin:

- A) $21,8^{\circ}\text{C}$
- B) 23°C
- C) 10°C
- D) 20°C
- E) $18,2^{\circ}\text{C}$

26. Daş kömürün, əsasən, açıq üsulla hasil edildiyi ölkələr:

- A) Çin, İraq, Avstriya
- B) ABŞ, Avstraliya, CAR
- C) Ukrayna, İran, Slovakiya
- D) ABŞ, Rusiya, Azərbaycan
- E) Almaniya, Ukrayna, Belarus

27. Daimi dönüşlünün yaranması bağlıdır:

- A) Rütubətin çox, bitki örtüyünün müxtəlif olması ilə
- B) Çox alçaq temperatur və nazik qar örtüyünün olması ilə
- C) Qar örtüyünün qalın, süxurların bərk olması ilə
- D) Temperaturun yüksək, qar örtüyünün qalın olması ilə
- E) Rütubətin və istiliyin çox olması ilə

28. Qoyunçuluğu maldarlıqdan daha çox fərqləndirən cəhət:

- A) ərzaq tullantısından istifadə etməsi
- B) şəhər ətrafında yerləşdirilməsi
- C) daha çox işçi qüvvəsi tələb etməsi

D) təbii otlağa tələbatın daha çox olması
E) təvəllül şəraitində bəslənilməsi

29. Azərbaycanda münbitliyi nisbətən az olan torpaqlar:

- A) qəhvəyi, dağ-meşə, dağ-çəmən
- B) boz-qonur, şabalıdı, podzol
- C) dağ-çəmən, dağ-meşə, qara
- D) boz, boz-çəmən, şoran
- E) qırmızı-qonur, şoran, boz-qonur

30. Azərbaycanda yarımsəhra və quru çöl iqliminin hakim olduğu bölgələr:

- 1. Böyük Qafqazın orta dağlıq qurşağı
- 2. Kiçik Qafqazın yüksək dağlıq qurşağı
- 3. Kür-Araz ovalığı
- 4. Naxçıvanın Arazboyu düzənlikləri
- 5. Naxçıvanın dağlıq sahələri

- A) 1, 3
- B) 1, 5
- C) 3, 4
- D) 2, 5
- E) 2, 3

1997, III qrup, Variant A

- Exolotdan verilmiş səs siqnallarının gedib-qayıma müddəti 3 saniyəyə bərabədirsə, göstərilən rayon üçün okean dərinliyini hesablayın:
A) 2500 m B) 2445 m C) 2250 m D) 2350 m E) 2540 m
- Hansı iqlim qurşaqlarında səpələnən radiasiya daha üstündür?
A) Subekvatorial və qütb
B) Tropik və ekvatorial
C) Ekvatorial və mülayim
D) Mülayim və tropik
E) Tropik və subtropik
- Yod istehsal edən müəssisələrin yerləşdirildiyi iqtisadi rayonlar və onun xammalı:
A) Lənkəran, Abşeron; neft, qaz
B) Quba-Xaçmaz, Gəncə-Qazax; fosforit və apatit
C) Aran (Kür-Araz), Quba-Xaçmaz; mis, dəmir filizləri
D) Aran (Kür-Araz), Abşeron, mədən suları
E) Abşeron, Şəki-Zaqatala; polimetal filizləri
- Rusiyanın Şərq zonasında gələcəkdə hansı sənaye sahələrinin inkişaf etdirilməsi sərfəlidir?
A) suya və enerjiyə tələbatı az olan sahələr
B) enerji tutumlu, metal tutumlu
C) yüngül, yeyinti
D) qeyri-istehsal sahələri
E) yüngül, metal tutumu
- Azərbaycanda tütünün çox becərildiyi iqtisadi rayonlar:
A) Quba-Xaçmaz, Kür-Araz
B) Gəncə-Qazax, Lənkəran
C) Şəki-Zaqatala, Naxçıvan
D) Dağlıq Şirvan, Abşeron
E) Abşeron, Lənkəran
- Azərbaycandan şimal-qərbdə yerləşən ölkələr:
A) İspaniya, Portuqaliya, Yunanistan, Çin
B) Böyük Britaniya, Meksika, ABŞ, İtaliya
C) Ukrayna, Polşa, Mərakeş, Braziliya
D) Norveç, İsveç, Finlandiya, Polşa
E) Bolqarıstan, Kanada, Əlcəzair, Fransa
- Dağlarda şaquli qurşaqlığı yaranan əsas səbəb:
A) süxurların tərkibinin və torpaq örtüyünün dəyişməsi
B) təzyiqin, çay şəbəkəsi sıxlığının dəyişməsi
C) temperaturun və yağıntılarda dəyişməsi
D) küləklərin, bitki örtüyünün dəyişməsi
E) relyef formalarının, geoloji özülün dəyişməsi
- Azərbaycanda quru subtropik meyvəçiliyin inkişafı üçün əlverişli olan iqlim tipi:
A) bütün fəsillərdə bol yağıntılı soyuq iqlim
B) yayı quraq keçən soyuq iqlim
C) yarımsəhra və quru çöl iqlimi
D) yayı bol yağıntılı iqlim tipi
E) rütubətli subtropik iqlim
- Sənayenin tələbatını öz mineral ehtiyatları ilə təmin edən inkişaf etmiş ölkələr:
A) Yəmən, Portuqaliya, Kanada
B) Böyük Britaniya, ABŞ, Yaponiya
C) Belçika, Mali, Norveç
D) Kanada, Avstraliya, CAR
E) ABŞ, İtaliya, Nepal
- Formulda göstərilən əhalinin təbii artımının (təzələnməsinin) II tipinə aid olan qrupu müəyyən edin:
1. $16-9=7$ 2. $34-8=26$ 3. $14-10=4$
4. $29-11=18$ 5. $48-18=30$ 6. $17-11=6$
A) 2,4,5 B) 2,4,6 C) 1,3,6
D) 1,3,4 E) 2,3,5
- Avroasiya ilə Şimali Amerikanın oxşar xüsusiyyətləri:
1. Lavraziya quruluşuna aiddir.
2. Bütün təbii zonalar yayılıb.
3. 4-cü dövr buzlaşmasına məruz qalıb.
4. İynəyarpaqlı meşələr çox yayılıb.
5. Bütün iqlim qurşaqlarına malikdir.
6. Yalnız bir platformanı əhatə edir.
A) 2, 3, 5 B) 1, 2, 5 C) 3, 5, 6
D) 1, 3, 4 E) 1, 5, 6

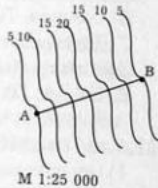
- Qara metallurgiyaya daxildir:
1. dəmir filizinin çıxarılması
2. infrastrukturların yaradılması
3. intensiv və ekstensiv təsərrüfatlar
4. çuqun və polad əridilməsi
5. prokat istehsalı
A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 4 C) 1, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 2, 3, 4
- Cənubi Amerikada Braziliya və Qviana yaylaları tektonik cəhətdən harada yerləşir?
A) litosfer təbəqələrinin sərhəd zonasında
B) çökmə süxurlarının daha çox toplandığı zonalarda
C) platforma ilə And dağının təmas zonasında
D) platformanın çökən sahələrində
E) platformanın qalxan sahələrində
- Azərbaycanın quru subtropik, zeytun, çayırdaşlıq meyvələr istehsalı ilə fərqlənən müvafiq iqtisadi rayonları:
A) Aran (Kür-Araz), Abşeron, Naxçıvan
B) Aran (Kür-Araz), Lənkəran, Şəki-Zaqatala
C) Şəki-Zaqatala, Aran (Kür-Araz), Quba-Xaçmaz
D) Lənkəran, Şəki-Zaqatala, Naxçıvan
E) Abşeron, Lənkəran, Quba-Xaçmaz
- Alp dağməhləgəlməsində yaranan dağlar:
A) Karpat, Atlas, Qafqaz, And
B) Appalaç, Skandinaviya, Pireney, Kap
C) Tyan-Şan, Altay, Sayan, Karpat
D) Qafqaz, Ural, Krım, Əjdaha
E) Zabaykalye, Ural, Krım, Kopetdağ
- Azərbaycanda təbii qaz ehtiyatının əsas rayonları:
A) Abşeron yarımadası, Naxçıvan
B) Kür-Araz ovalığı, Ceyrançöl
C) Abşeron yarımadası, Şəki-Zaqatala
D) Xəzər dənizi, Lənkəran
E) Xəzər şelf zonası, Abşeron yarımadası
- Lifli bitkilər qrupunu müəyyən edin:
A) pambıq, kətan, şəkər çuğunduru
B) qəhvə, pambıq, buğda
C) tütün, soya, cut
D) soya, pambıq, şəkər çuğunduru
E) pambıq, kətan, cut
- Azərbaycanda meliorasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsi vacib olan ərazilər:
A) Neft daşları və Abşeron ətrafı sahələr
B) Böyük Qafqazın alp və subalp çəmənlikləri
C) Talış dağlarının meşəli yamacları
D) Muğan, Şirvan, Mil düzlərinin şorlaşmış torpaqları
E) Acınohur-Ceyrançöl ön dağlığı
- Respublikamızda torpaq örtüyünün müxtəlifliyinin səbəbi:
A) Relyef və iqlim şəraitinin müxtəlifliyi
B) Torpaq meliorasiyasının aparılması
C) Kənd təsərrüfatının yüksək inkişafı
D) Suvarma əkinçiliyinin inkişafı
E) Dəmyə əkinçiliyinin üstünlüyü
- Şimali Qafqazda yerləşən türk dövlət qurumları:
A) Krım və Şimali Osetiya
B) Qaraçay-Çərkəz və Çeçenistan
C) Dağıstan və Tatarıstan
D) Kabardin-Balkar və Qaraçay-Çərkəz
E) Kabardin-Balkar və Dağıstan
- Qara dəniz sahilində yerləşən dövlətlər:
A) Livan, Çad, Yuqoslaviya, Bolqarıstan
B) Ukrayna, Türkiyə, Gürcüstan, Rusiya
C) Türkiyə, Bolqarıstan, Almaniya, Çin
D) Norveç, Yunanistan, İsveç, Polşa
E) Rusiya, Türkiyə, Kanada, Macarıstan
- Kənd təsərrüfatının ekstensiv inkişaf yolu:
1) işçi qüvvəsinin sayının çoxaldılması
2) bitkilərin və heyvanların məhsuldarlığının artırılması
3) kənd təsərrüfatı müəssisələrinin sayının artırılması
4) əkin sahələrinin genişləndirilməsi və heyvanların sayının çoxaldılması
5) əmək məhsuldarlığının yüksəldilməsi
6) texnikadan səmərəli istifadə etmək
A) 1,4,5
B) 2,3,5
C) 3,4,5
D) 2,3,6
E) 1,3,4

23. Mingəçevir su anbarına tökülən çaylar:
 A) Kür, Qabırır, Qanıx (Alazan)
 B) Əlicançay, Qusarçay, Qabırır
 C) Şamkir, Əyriçay, Tərtər
 D) Qabırır, Arpaçay, Gəncəçay
 E) Kür, Qoşqarçay, Kişçay

24. Dünyada göl gəmiçiliyinin əsas rayonu:
 A) Afrikada Viktoriya
 B) Avropada Ladoqa-Oneqa
 C) Asiyada Baykal
 D) ABŞ-da Böyük göllər
 E) Avstraliyada Eyr

25. Ptolemeyin xəritəsinin Eratosfenin tərtib etdiyi xəritədən üstün cəhəti:
 A) Xəritədə Yer kürə şəklində və yarımkürələr kimi çəkilmişdi.
 B) Yeni Dünya və Dünya okeanı dəqiq təsvir edilmişdi.
 C) Daha böyük və dəqiq miqyasda idi, şərti işarələr miqyaslı idi.
 D) Kartoqrafik proyeksiyaya əsaslanırdı.
 E) Yerin ayrılığı nəzərə alınmış, meridian və paralellər çəkilmişdi.

26. Aydın havada A və B nöqtələrində durmuş müşahidəçilər bir-birlərini görürdülərmi? Nə üçün?

- A) Nisbi və mütləq hündürlükləri eyni olduğu üçün görürlər.
 B) Dərənin müxtəlif tərəflərində durduqları üçün görürlər.
 C) Tərənin müxtəlif yamaclarında durduqları üçün görürlər.
 D) Eyni yamacda durduqları üçün bir-birlərini görürlər.
 E) Eyni mütləq hündürlükdə durduqları üçün görürlər.

27. Günəş 20° cənub enliyində zenitdə olduqda Bakı şəhərində günəş şüalarının düşmə bucağını müəyyən edin:

- A) 30°
 B) 70°
 C) 20°
 D) 50°
 E) 60°

28. Respublikamızın təbii şəraitinin və təsərrüfatının formalaşmasına Xəzər dənizinin təsiri:

1. Suvarma əkinçiliyinin inkişaf etdirilməsinə şərait yaradır.
 2. İqliminə yumşaldıcı təsir göstərir.
 3. Tropik hava kütlələrinin qarşısını alır.
 4. Müxtəlif sənaye sahələrinin inkişaf etdirilməsinə imkan yaradır.
 5. Dağəmələgəlmə prosesini gücləndirir.
 6. Nəqliyyat və ticarət əlaqələrini genişləndirməyə əlverişli şərait yaradır.
 A) 2, 4, 5 B) 1, 5, 6 C) 3, 5, 6
 D) 1, 3, 4
 E) 2, 4, 6

29. Azərbaycanda külək eroziyasının ən çox yayıldığı ərazilər:

- A) Böyük Qafqazın cənub yamacları
 B) Abşeron-Qobustan
 C) Lənkəran ovalığı
 D) Acınohur düzü
 E) Samur-Dəvəçi ovalığı

30. Torpaq ehtiyatı ilə yaxşı təmin olunmuş ölkələr:

- A) Avstraliya, Kanada, Braziliya, Qazaxıstan
 B) Çin, Niderland, Avstraliya, Rusiya
 C) Yaponiya, Kanada, Belçika, Çin
 D) Braziliya, Azərbaycan, Danimarka, Misir
 E) Kanada, Norveç, Yaponiya, Misir

1997, III qrup, Variant B

1. Okeanın 4500 metr dərinliyinə exolotdan göndərilmiş səs siqnalı neçə saniyəyə geri qaydır?

- A) 6 san; B) 10 san; C) 8 san;
 D) 4 san; E) 5 san;

2. Hansı iqlim qurşağında düz radiasiya üstündür?

- A) Mülayim B) Subekvatorial
 C) Tropik D) Qütb
 E) Ekvatorial

3. Kənd təsərrüfatının inkişafının intensiv yolu:

- A) Əkin sahələrini genişləndirmədən, heyvanların sayını çoxaltmadan əmək məhsuldarlığını artırmaq hesabına məhsul istehsalının artırılması
 B) Əkin sahələrini genişləndirmək, heyvanların sayını çoxaltmaqla məhsul istehsalını artırmaq
 C) Əkin sahələrinin genişləndirilməsi və müəssisələrin sayını artırmaq yolu ilə məhsulun artırılması
 D) Müəssisələrin və işçilərin sayını artırmaq hesabına məhsul istehsalının artırılması
 E) Otlaqların genişləndirilməsi və heyvanların sayının çoxaldılması yolu ilə məhsulun artırılması

4. Ukraynada qara metallurgiya sənayesinin yüksək inkişaf etməsinin səbəbi:

- A) kömür, neft, dəmir filizi yataqlarının çox olması
 B) Rusiya ilə əlverişli qonşuluq mövqeyi
 C) Belorusiyanın faydalı qazıntı yataqlarına yaxın yerləşməsi
 D) dəniz sahilinə yaxın mövqe tutması
 E) zəngin kömür, dəmir və manqan filizi yataqlarının bir-birinə yaxın yerləşməsi

5. Azərbaycanda tumlu və qərzəkli meyvə istehsalı ilə fərqlənən müvafiq iqtisadi rayonlar:

- A) Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala
 B) Şəki-Zaqatala, Naxçıvan

- C) Lənkəran, Aran (Kür-Araz)
 D) Aran (Kür-Araz), Şəki-Zaqatala
 E) Quba-Xaçmaz, Lənkəran

6. Eyni coğrafi uzunluğa malik İrkutsk 53° şm.en-da, Sinqapur isə 1° şm. enliyindədir. Sinqapur İrkutskdən hansı azimutda, İrkutsk isə Sinqapurdan hansı istiqamətdədir?

- A) 180° və cənub B) 270° və qərb
 C) 90° və şərq D) 90° və qərb
 E) 180° və şimal

7. Hündürlük qurşaqlığının mahiyyəti:

- A) Dağın ətəyindən zirvəsinə doğru təbii komplekslərin biri-birini əvəz etməsi
 B) Enlik istiqamətində temperaturun azalması
 C) Ekvatordan qütblərə doğru təbii komplekslərin biri-birini əvəz etməsi
 D) Materiklərin daxilində doğru yağıntıların azalması
 E) Dağın zirvəsinə doğru temperaturun artması və təzyiqin azalması

8. Azərbaycanda fiziki aşınmanın daha intensiv getdiyi ərazilər:

1. Lənkəran
 2. Abşeron
 3. Qonaqlənd
 4. Acınohur-Ceyrançöl
 5. Qarabağ yaylası
 6. Naxçıvanın Arazboyu sahələri
 A) 3, 4, 5 B) 1, 4, 5 C) 1, 3, 6
 D) 2, 5, 6 E) 2, 4, 6

9. ABŞ-in daha sürətlə inkişaf edən iqtisadi rayonu və onun əsas ixtisaslaşma sahələri:

- A) Şimal-Qərb; turizm və meşə sənayesi
 B) Mərkəz; meşə və ağac e'malı, elektrotexnika
 C) Cənub; avtomobil və neft-kimya sənayesi
 D) Qərb; aviaraket-kosmik, elektronika
 E) Şimal; qara və əlvan metallurgiya

10. Əhalinin təkrar artımının II tipindən birinci (I) tipinə keçmiş Asiya ölkəsi:

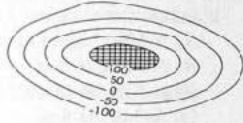
- A) Koreya respublikası B) Çin
 C) Yaponiya D) Vyetnam
 E) Hindistan

11. Asiyada musson meşələrinin formalaşdığı iqlim qurşaqları:
1. ekvatorial 2. Subekvatorial 3. arktik
4. mülayim 5. Subarktik
6. subtropik
A) 2, 3, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 4
D) 2, 4, 6 E) 1, 4, 5
12. Qərbi Avropa ölkələrində, Yaponiyada əlvan metallurgiyanın yerləşməsinin xüsusiyyəti:
A) ixtisaslı işçi qüvvəsinə meyllik
B) böyük şəhərlərə meyl etmə
C) ucuz enerji mənbələrinə yaxın yerləşmə
D) dəniz limanlarına və nəqliyyat qovşaqlarına yaxınlıq
E) xammal bazasına yaxın yerləşmə
13. Şimali Amerika və Cənubi Amerika üçün oxşar əlamətlər:
1. Şimal Buzlu və Atlantik okeanları ilə əhatə olunmuşdur.
2. Qərbi hissədə uca dağlar, şərqdə isə, əsasən, geniş düzənliklər yerləşir.
3. Qərbdə Sakit, şərqdə Atlantik okeanları ilə əhatə olunurlar.
4. Hər ikisi Avroasiya materikinə yaxındır.
5. Geniş meşə massivləri vardır.
A) 1,3,4 B) 2,3,5 C) 1,2, 4
D) 2,4,5 E) 1,4,5
14. Abşeron iqtisadi rayonunda təkrar metal e'mali zavodları və kiçik metallurgiya sexiylərinin yerləşdirilmə səbəbi:
A) metal tullantılarının çoxluğu və maşınqayırmanın inkişafı
B) ucuz enerji və su ehtiyatının çoxluğu
C) nəqliyyat və xammal bazaları
D) işçi qüvvəsi və filiz yataqlarının çoxluğu
E) yüksək ixtisaslı kadrların çoxluğu
15. Şərqi Avropa, Avstraliya və Mərkəzi düzənliklərdə vulkanların olmamasının səbəbi:
A) Çay dərələri ilə parçalanmışdır.
B) Geosinklinal sahələrdir.
C) Ekvatordan uzaqda yerləşir.
D) Qədim platforma sahələridir.
E) İqlimi sərt soyuqdur.
16. Azərbaycanda istilik elektrik stansiyalarının (İEC) iri şəhərlərdə yerləşməsinin səbəbi:
A) Elektrik enerjisinə tələbatın çox olması
B) İxtisaslı kadrlar tələb etməsi
C) Elm tutumlu olması
D) Böyük çayların olması
E) Enerjiyə tələbatın az olması
17. Hansı ölkə və regionlarda boru-kəmərlər nəqliyyatı daha yaxşı inkişaf etmişdir?
A) inkişaf etməkdə olan ölkələrdə
B) dənizkənarı ölkələrdə
C) dünyanın neft və qaz çıxarılan ölkələrində
D) dünya okeanına çıxışı olmayan ölkələrdə
E) dəmiryol nəqliyyatının zəif inkişaf etdiyi ölkələrdə
18. Azərbaycanda rekultivasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsi zəruri olan ərazilər:
1. Abşeronun neftlə çirklənmiş torpaqları
2. Subalp və alp çəmənlikləri
3. Cənub-şərqi Şirvanın neftlə çirklənmiş sahələri
4. Böyük və Kiçik Qafqazın orta dağlıq zonaları
5. Daşkəsənin dağ-mədən sənayesi ilə pozulmuş landşaftları
6. Muğan və Şirvan düzlərinin boz-çəmən torpaqları
A) 1,3,5 B) 1,4,5 C) 2,3,5
D) 2,4,6 E) 2,3,6
19. Azərbaycanda yarımsəhra və quru çöl iqlimi şəraitində formalaşan torpaqlar:
1. dağ-qaratorpaq 2. boz-qonur
3. şabalıdı 4. Sarıtorpaq
5. boz 6. dağ-çəmən
7. Podzol 8. boz-çəmən
9. dağ-meşə 10. şoran
A) 3, 4, 5, 6 B) 2, 5, 8, 10 C) 4, 5, 9, 10
D) 6, 7, 8, 9 E) 1, 4, 6, 8
20. Ərazilərində geniş səhralar yerləşən türkdilli dövlətlər:
A) Monqolustan və Türkiyə
B) Türkiyə və Qırğızıstan
C) Azərbaycan və Türkiyə
D) Özbəkistan və Türkmənistan
E) Qazaxıstan və Azərbaycan
21. Azərbaycanda pambıqçılığın inkişaf etdiyi təbii şərait:
1. Yarımsəhra və quru çöl iqlimi
2. Qışı rütubətli keçən mülayim isti iqlim
3. Boz və boz-çəmən torpaqları
4. Şabalıdı, dağ-qaratorpaqları
5. Azmeylli dağ yamaqları və yüksək yaylalar
6. Yastı hamar düzənliklər
A) 2,3,4 B) 1,3,6 C) 3,4,5
D) 1,2,4 E) 2,4,6
22. Cənub yarımkürəsində məhsuldar qara torpaqları olan ən iri region:
A) Cənubi Afrika
B) Konqo hövzəsi
C) La-Plata ovalığı
D) Şərqi Avstraliya
E) Mərkəzi Amerika
23. Böyük Alagöl və Abşeron göllərinin əksəriyyəti üçün ümumi olan cəhət:
A) Şirin suluudur.
B) Tektonik mənşəlidir.
C) Düzənliklərdə yerləşib.
D) Buzlaq mənşəlidir.
E) Şor suluudur.
24. Eratosfen və Ptolemeyin tərtib etdikləri xəritələrin ümumi cəhəti:
A) Yerli kürəvi olması əks olunmuşdur.
B) Meridian və paralellərin uzunluğu eyni idi.
C) Ekvator və paralellər həqiqətə uyğun miqyasda kiçildilmişdir.
D) Eyni proyeksiyada tərtib edilmişdir.
E) Eyni quru sahələri təsvir edilmişdir.
25. Xəzərin səviyyəsinin qalxmasının Azərbaycanda yaratdığı problemlər:
1. torpaqların su altında qalması
2. suvarma işlərinin çətinləşməsi
3. istehsal və sosial obyektlərin dağılması
4. dəniz nəqliyyatının fəaliyyətinin çətinləşməsi
5. qurult sularının səviyyəsinin qalxması
A) 1,2,4 B) 1,3,5 C) 3,4,5
D) 2,3,4 E) 1,3,4
26. Qırmızı dəniz sahilində yerləşən dövlətlər:
A) Səudiyyə Ərəbistanı, İsrail, İran, Küveyt
B) Efiopiya, Yəmən, Liviya, Polşa
C) Misir, İordaniya, Niger, Tunis
D) Somali, Malayziya, Suriya, Çad
E) Sudan, Efiopiya, Yəmən, Misir
27. Günəş 20° şimal enliyində zenitdə olduğu vaxt Bakıda günəş şüalarının düşmə bucağını müəyyən edin:
A) 30° B) 70° C) 20° D) 60° E) 40°
28. Sxemdə təsvir edilən, kəsmə hündürlükləri 3 m-ə bərabər olan horizontalların mütləq hündürlüklərini tapın:
A) A-13 m, B-15 m
B) A-11 m, B-5 m
C) A-5 m, B-11 m
D) A-7 m, B-5 m
E) A-6 m, B-12 m
-
29. Daha çox çəltik, qəhvə, çay, təbii kauçuk istehsal edən ölkələrin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin:
A) Çin, Belorusiya, Suriya, İndoneziya
B) Rusiya, Kolumbiya, Pakistan, Vyetnam
C) Çin, Braziliya, Hindistan, Malayziya
D) Çin, ABŞ, Almaniya, Malayziya
E) Polşa, Qana, Ukrayna, Hindistan
30. İstehlakçıya daha çox meyl edən yeyinti sənaye sahələrini müəyyən edin:
1. Çörək 2. Şəkər 3. Ət məhsulları
4. Şərab 5. Makaron 6. Süd məhsulları
A) 3,4,5 B) 2,3,4 C) 1,4,5
D) 1,2,3 E) 1,3,6

1998, II, V, VII qruplar, Variant A

1. Xəzər dənizindəki neft yataqlarının istismarında Azərbaycan Respublikasının əməkdaşlıq etdiyi ən iri xarici şirkətlər:
A) Volvo, Statoyl, Amoko, Adidas
B) Lukoyl, Statoyl, Amoko, Britiş Petroleum
C) Lukoyl, Ford motors, Amoko, Şkoda
D) Samsunq, Britiş Petroleum, Panosonik, Lukoyl
E) Adidas, Lukoyl, Statoyl, Mercedes Bens

2. Horizontlara əsasən Dünya okeanında yerləşən coğrafi obyekti müəyyən edin:
A) tektonik çökmə sahəsi
B) sualtı qaya parçası
C) dərin çökəklik
D) quru sahəsi-ada
E) şelf-materik dayazlığı

3. Rusiyanın Qərbi Sibir iqtisadi rayonunun əsas sənaye sahəsi:
A) maşınqayırma B) qara metallurgiya
C) yanacaq-energetika D) yüngül sənaye
E) alvan metallurgiya

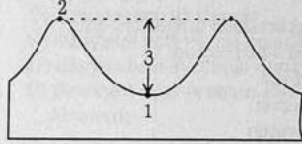
4. Cənubi Amerikada ekvatorun cənubda yerləşən iqlim qurşaqlarının ardıcıl yazıldığı cərgəni müəyyən edin:
A) subarktik, subtropik, subekvatorial, mülayim
B) mülayim, subantarktik, subtropik, tropik
C) subarktik, subtropik, subekvatorial, tropik
D) subantarktik, subekvatorial, tropik, mülayim
E) subekvatorial, tropik, subtropik, mülayim

5. Azərbaycanda sitrus meyvəçiliyinin inkişafına imkan verən təbii şərait:
A) rütubətli subtropik iqlim, sarı torpaqlar
B) rütubətli subtropik iqlim, şoran torpaqlar
C) yarımsəhra və quru çöl iqlimi, qara torpaqlar

- D) soyuq iqlim, şabalıdı torpaqlar
E) quru subtropik iqlim, boz torpaqlar

6. Azərbaycanda bostan bitkilərinin becərilməsi üçün dana əlverişli olan iqtisadi rayon:
A) Şəki-Zaqatala B) Dağlıq Şirvan
C) Kəlbəcər-Laçın D) Yuxarı Qarabağ
E) Aran (Kür-Araz)

7. Sxemdə verilən rəqəmlər dalğının hansı elementlərini göstərir?

- A) 1-yal, 2-hündürlük, 3-daban
B) 1-daban, 2-yal, 3-uzunluq
C) 1-daban, 2-uzunluq, 3-yal
D) 1-daban, 2-yal, 3-hündürlük
E) 1-yal, 2-daban, 3-hündürlük

8. Bos-Vaş (Boston-Vaşinqton) meqalopolisinə aid olan şəhər aqlomerasiyaları:
A) Vaşinqton, San-Fransisko, Los-Anceles, Çikaqo
B) Boston, Nyu-York, Filadelfiya, Vaşinqton
C) Nyu-York, Boston, Çikaqo, Detroyt
D) Boston, Vaşinqton, Los-Anceles, Filadelfiya
E) Boston, Nyu-York, Detroyt, San-Fransisko

9. Avropa iqliminin formalaşmasına Atlantik okeanının çox böyük təsiri izah olunur:
A) sahil boyunca adaların olması ilə
B) ərazidə meridional istiqamətli dağların üstünlüyü ilə
C) qərbdən gələn dəniz hava kütlələrinin üstünlüyü ilə
D) sahillərinin çox parçalanması ilə
E) şərqdən gələn hava axınlarının təsiri ilə

10. Nisbi hündürlüyü 4000 m olan dağın ətəyində dəniz səviyyəsindən 500 m hündürlükdə havanın temperaturu 10°C-dir, bu zaman həmin dağın zirvəsində temperatur neçə dərəcə olacaqdır?
A) -10°C B) -8°C C) +5°C
D) -11°C E) -1°C

11. Beynəlxalq ticarətdə buğda daşınmalarının əsas istiqamətləri:
A) Sudan → Efiopiya; Azərbaycan → Türkiyə
B) ABŞ → Qərbi Avropa; Avstraliya → Yaponiya
C) Banqladeş → Çin; Niger → Qərbi Avropa
D) Qərbi Avropa → Kanada; Argentina → ABŞ
E) Meksika → ABŞ; Çin → Rusiya

12. Azərbaycanda əhalisinin milli tərkibi daha çox rəngarəng olan iqtisadi-coğrafi rayonlar:
A) Kəlbəcər-Laçın, Gəncə-Qazax
B) Abşeron, Kəlbəcər-Laçın
C) Abşeron, Şəki-Zaqatala
D) Dağlıq Şirvan, Naxçıvan
E) Lənkəran-Astara, Aran (Kür-Araz)

13. Yaponiyanın Qərbi Avropanın inkişaf etmiş ölkələri ilə müvəffəqiyyətlə rəqabət apara bilməsinin səbəbi izah oluna bilər:
A) təbii ehtiyatların zənginliyi ilə
B) elmin və elm-tutumlu sənaye sahələrinin yüksək inkişafı ilə
C) daha çox əmək ehtiyatlarına malik olması ilə
D) kənddən çoxlu ucuz xammal alınması ilə
E) dəmir yolu nəqliyyatının inkişafı ilə

14. Afrika ölkələrinin iqtisadi geriliyinin səbəbləri:
1. keçmişdə mustəmləkə olmaları
2. əhalinin qeyri-bərabər yerləşməsi
3. təbii ehtiyatlarla zəif təmin olunması
4. əksər ölkələrin dənizə çıxışının olması
5. təsərrüfatın ekstensiv inkişafı
6. maliyyə vəsaitinin çatışmaması
A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 4
D) 1, 5, 6 E) 1, 2, 4

15. Miqyasın kiçikdən böyüyə doğru göstərdiyi sıranı müəyyənlədin:
A) 1:5000; 1:20.000; 1:500.000; 1:1000.000
B) 1:1000000; 1:500.000; 1:20.000; 1:5000
C) 1:3000.000; 1:1000; 1:50.000; 1:100
D) 1:2000; 1:200; 1:5000; 1:1000.000
E) 1:75000; 1:250.000; 1:500.000; 1:60.000

16. Energetika ehtiyatları olmayan, lakin çox enerji tələb edən regionlarda tikilməsi məqsəduyğun olan elektrik stansiyaları:
A) DRES B) İEM C) İES
D) AES E) SES

17. Çayların yuxarı axını üçün səciyyəvi xüsusiyyətlər:
A) düşmənin və axın sürətinin böyük olması, dib eroziyasının intensivliyi
B) çayın yatağından çıxaraq özünə təzə yataq açması, axmaz göllərin yaranması
C) çay yatağının gətirmələrlə dolması, kəskin dayazlaşma
D) düşmənin və axın sürətinin azalması, çay akkumulyasiyasının intensivliyi
E) çayda su səviyyəsinin həmişə eyni olması

18. Torpaq eroziyası nədir?
A) torpaqların çirklənməsi nəticəsində münbitliyin azalması
B) torpaqların münbit qatının su və külək vasitəsilə dağıdılması və yuyulması
C) dağ-mədən sənayesinin tullantılarını yararlı hala salmaq üçün aparılan tədbirlər
D) çaylar vasitəsilə materialların gətirilib çökdürülməsi
E) torpaqların məhsuldarlığının bərpa edilməsi

19. Cənubi Avropa ölkələrinin beynəlxalq turizm mərkəzlərinə çevrilməsinin əsas amilləri:
A) əhalinin sıx məskunlaşması
B) iqlim və relyefin mürəkkəbliyi
C) zəngin sərvətlər, relyefin mürəkkəbliyi
D) məhsuldar torpaqlar, əlverişli iqlim şəraiti
E) əlverişli təbii şərait, qədim şəhərlər və mədəniyyət abidələri

20. 22 dekabrda, günorta çağı Günəş cənub tropiki üzərində zenitdə olur. Bu vaxt şimal tropikinə Günəş şüaları hansı bucaq altında düşür?
A) 90° bucaq altında
B) 46° bucaq altında
C) 43° bucaq altında
D) 23° bucaq altında
E) 50° bucaq altında

21. Saxa (Yakutiya) Respublikasına xas olan xüsusiyyətlər:
 1. Əlverişli nəqliyyat yolları vardır.
 2. Türk dünyasında sahəsinə görə ən böyük dövlət qurumudur.
 3. Əkinçilik üçün əlverişli iqlim şəraiti vardır.
 4. Ərazisinin xeyli hissəsi qütb dairəsindən şimalda yerləşir.
 5. Şimal yarımkürəsinin ən soyuq məntəqəsi buradadır.
 6. Əhali sıx məskunlaşmışdır.
 7. Maralçılıq, balıqçılıq, xəz dəri heyvan ovu inkişaf edib.
 A) 2, 4, 5, 6 B) 3, 4, 5, 6 C) 4, 5, 6, 7
 D) 2, 4, 5, 7 E) 1, 2, 3, 4

22. Azərbaycanda dəmiryolu şəbəkəsinin daha sıx olduğu iqtisadi rayonlar:
 A) Abşeron, Gəncə-Qazax, Aran (Kür-Araz)
 B) Abşeron, Aran (Kür-Araz), Kəlbəcər-Laçın
 C) Gəncə-Qazax, Dağlıq Şirvan, Yuxarı Qarabağ
 D) Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan, Kəlbəcər-Laçın
 E) Yuxarı Qarabağ, Lənkəran, Şəki-Zaqatala

23. Dünya bazarına cut və cut məhsulları çıxaran ölkələr:
 A) Türkiyə, Qazaxıstan, Monqolustan
 B) Şri-Lanka, İran, Ukrayna
 C) Hindistan, Banqladeş, Şri-Lanka
 D) Belarus, Baltıqyanı ölkələr, CAR
 E) Rusiya, Çin, Səudiyyə Ərəbistanı

24. Kür çayının Salyan məntəqəsində yatağın en kəsiyinin sahəsi 580 m², suyun orta axın sür'əti 0,90 m/san olarsa, çayın su sərfini təyin edin:
 A) 522 m³/c B) 696 m³/c C) 5510 m³/c
 D) 644 m³/c E) 61 m³/c

25. Asiyanın ada dövlətləri:
 A) Şri-Lanka, Yaponiya, Oman, İraq
 B) Malayziya, İndoneziya, Banqladeş, Şri-Lanka
 C) Bəhreyn, Küveyt, Banqladeş, Şri-Lanka
 D) Qatar, Bəhreyn, Şri-Lanka, Filippin
 E) İndoneziya, Sinqapur, Filippin, Şri-Lanka

26. Yerləşdirilməsi zamanı ekoloji amilin daha çox nəzərə alınması vacib olan sənaye sahələri:
 1. yüngül 4. kimya
 2. metallurgiya 5. kağız-sellüloz
 3. maşınqayırma 6. yeyinti
 A) 2, 4, 5 B) 1, 4, 5 C) 4, 5, 6
 D) 2, 3, 4 E) 1, 5, 6

27. Azərbaycanda müasir buzlaqların yayıldığı dağ zirvələri:
 1. Bazardüzü 5. Dübrar
 2. Qızıyurdu 6. Böyük Kirs
 3. Şahdağ 7. Tufan-dağ
 4. Qoşqar dağ
 A) 1,6,7 B) 5,6,7 C) 2,5,6
 D) 1,4,5 E) 1,3,7

28. Lənkəran ovalığında günəşli saatların illik miqdarının Arazboyu düzənliklərdən az olmasının səbəbi:
 A) buludluğun yüksək olması
 B) mütləq hündürlüyün az olması
 C) Lənkəran ovalığının Arazboyu düzənliklərdən çox kiçik olması
 D) ərazidə endemik bitkilərin geniş yayılması
 E) Yer qabığının nisbətən qalın olması

29. Azərbaycan, Gürcüstan və Ermənistanı aid olan ümumi cəhət:
 A) Rusiya ilə sərhədləri Qafqaz dağlarından keçir.
 B) Kür üzərində kaskad SES tikmişlər.
 C) Türkiyə ilə həmsərhəddirlər.
 D) Yerli xalqları Hind-Avropa dil ailəsinə mənsubdur.
 E) Pambıqçılıq və çayçılıq inkişaf etmişdir.

30. Gürcüstan Respublikası ilə həmsərhəd olan iqtisadi rayonlar:
 A) Şəki-Zaqatala, Abşeron
 B) Naxçıvan MR, Aran (Kür-Araz)
 C) Kəlbəcər-Laçın, Lənkəran
 D) Yuxarı Qarabağ, Quba-Xaçmaz
 E) Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala

1998, II, V, VII qruplar, Variant B

1. Qudyalçayın sutoplayıcı hövzəsinin sahəsi 800 km², hövzədə olan çayların uzunluğu (əsas çayla onun qollarının uzunluğu) 400 km olarsa, çay şəbəkəsinin sıxlığını təyin edin:
 A) 0,5 km/km²
 B) 0,2 km/km²
 C) 2,0 km/km²
 D) 0,6 km/km²
 E) 0,80 km/km²

2. Azərbaycanın dağlıq rayonlarının zəif urbanizasiyalaşmasının səbəbi:
 A) qeyri-istehsal sahələrinin güclü inkişafı
 B) sənayenin üstün inkişafı
 C) kənd təsərrüfatının zəif inkişafı
 D) heyvandarlığın ekstensiv inkişafı
 E) sənayenin zəif inkişafı

3. Lənkəran ovalığı üçün xarakterik olan iqlim:
 A) yayı quraq keçən mülayim isti iqlim
 B) il boyu rütubətli isti iqlim
 C) yayı rütubətli keçən mülayim isti iqlim
 D) qışı quraq keçən soyuq iqlim
 E) qışı quraq keçən mülayim isti iqlim

4. Azərbaycanda günəş enerjisindən istifadənin perspektivi daha böyük olan ərazilər:
 A) Abşeron, dağətəyi sahələr, yüksək dağlıq
 B) Naxçıvanın Arazboyu düzənlikləri, Şollar düzü, Böyük Qafqazın yüksək dağlığı
 C) Şollar düzü, Kiçik Qafqazın orta dağlığı, Acınohur ön dağlığı
 D) Naxçıvanın Arazboyu düzənlikləri, Abşeron, Kür-Araz ovalığı
 E) Lənkəran ovalığı, Qobustan, Böyük Qafqazın cənub yamacı

5. Tropik iqlim qurşağında yerləşən ölkələr qrupu:
 A) Senegal, Laos, Əfqanıstan, İsveç
 B) Urquvay, Monqolustan, Kolumbiya, Vyetnam
 C) Meksika, Misir, Yəmən, Əlcəzair
 D) Hindistan, Panama, İspaniya, Rumıniya
 E) Çili, Niger, Tailand, Kanada

6. Qusar maili düzənliyinin və Samur-Dəvəçi ovalığının yerləşdiyi tektonik zona:
 A) Böyük Qafqaz qalxması
 B) Kür çökəkliyi
 C) Araz çavan platforması
 D) Ön Qafqaz çökməsi
 E) Kiçik Qafqaz qalxması

7. İnkişaf etmiş ölkələr (İEO) ilə inkişaf etməkdə olan ölkələrin (İEOÖ) demoqrafik siyasətindəki fərqlər:
 A) İEO-lərdə əhalinin təbii artımının yüksəldilməsi, İEOÖ-də isə məhdudlaşdırılması
 B) ciddi fərqlər müşahidə edilmir
 C) hər iki qrupda əhalinin təbii artımının məhdudlaşdırılması
 D) İEOÖ-lərdə kənd əhalisinin artırılması, İEO-lərdə isə məhdudlaşdırılması
 E) inkişaf etmiş ölkələrdə əhalinin mexaniki artımının, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə isə təbii artımının stimullaşdırılması

8. Avrasiya materikinə mülayim qurşağında iqlim şəraitinin qərbdən şərqə doğru dəyişməsi əlaqədardır:
 A) Şimal Buzlu okeanından daxil olan Arktika hava kütlələrinin təsiri ilə
 B) Atlantik hava kütlələrinin təsirinin azalması, kontinentallığın artması ilə
 C) ərazidə düzənlik relyefin üstünlüyü ilə
 D) qərbdə və cənubda iri dağ sistemlərinin yerləşməsi ilə
 E) günəş şüalarının düşmə bucağı ilə

9. Cənubi Amerikada Odlu Torpaq adalarından ekvatoradək olan iqlim qurşaqlarının ardıcıl sırası:
 A) subarktik, mülayim, subtropik, tropik, ekvatorial
 B) mülayim, subekvatorial, ekvatorial, tropik, subtropik
 C) mülayim, subtropik, ekvatorial, subekvatorial, tropik
 D) subantarktik, mülayim, subtropik, tropik, ekvatorial
 E) mülayim, subtropik, tropik, subekvatorial, ekvatorial

10. Yaxın gələcəkdə Azərbaycanda boru-kəmərlə nəqliyyatının inkişafına təsir edəcək amillər:

- A) kimya sənayesinin inkişafı və müxtəlif çeşidli məhsullar istehsalı
- B) maşınqayırma sənayesinin inkişafı və onun müxtəlif sahələrinin yaradılması
- C) ekoloji gərginliyə məruz qalan ərazilərin rekultivasiyası, ekoloji cəhətdən təmiz enerji növlərindən istifadə edilməsi
- D) neft və qaz sənayesinin inkişafı və bu sahədə xarici iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsi
- E) qaz çıxarma sənayesinin və turizmin inkişafı, rekreasiya ehtiyatlarından səmərəli istifadə olunması

11. Beynəlxalq ticarətdə şəkər qamışı daşınmalarının əsas istiqamətləri:

- A) Rusiya → Kuba; Şərqi Avropa → Çin
- B) ABŞ → Hindistan; Fransa → Braziliya
- C) Ukrayna → Hindistan; Avstraliya → Yaponiya
- D) Qərbi Avropa → Afrika ölkələri; Yaponiya → Çin
- E) Kuba → Avropa ölkələri; Braziliya → ABŞ və Avropa ölkələri

12. Azərbaycan ərazisində Şərq çinarının mühafizə olunduğu qoruq:

- A) Qarayazı B) Hirkan C) Zaqatala
- D) Bəsitçay E) Pirqulu

13. Hasilat sənayesinə daxil olan sahələr:

- 1. qaz çıxarma 2. ticarət, rabitə
- 3. mədən-kimya 4. yüngül
- 5. neftçixarma 6. yeyinti
- A) 4,5,6 B) 2,3,4 C) 1,3,5
- D) 1,3,6 E) 2,5,6

14. Aşağıdakı şəkildə rəqəmlərə əsasən relyef formalarının düzgün ardıcılığını müəyyən edin.

- A) düzənlik, yayla, dağ

- B) təpə, dağ, düzənlik
- C) çökəklik, yayla, dağ
- D) yüksəklik, ovalıq, dağ
- E) ovalıq, yüksəklik, yayla

15. Əlverişsiz təbii şəraitə malik olan türk dövlət və qurumları:

- A) Sintszyan-Uyğur, Türkmənistan, Saxa (Yakutiya)
- B) Kabarda-Balkar, Qazaxıstan, Özbəkistan
- C) Çuvaşiya, Başqırdıstan, Tatarıstan
- D) Kipr, Çuvaşiya, Başqırdıstan
- E) Azərbaycan, Özbəkistan, Qırğızıstan

16. Yaponiyada elmin inkişafına və ixtisaslı kadrlar hazırlığına böyük həcmdə kapital qoyulması izah olunur:

- A) inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün elmi-texniki kadrlar hazırlamağın daha gəlirli olması ilə
- B) sərbəst kapitalın çoxluğu və kənd təsərrüfatının yüksək səviyyəsi ilə
- C) elm tutumlu sahələrin daha güclü inkişaf etdirilməsi ilə
- D) ekoloji vəziyyəti yaxşılaşdırmaq, təbii fəlakətlərə qarşı mübarizə aparmaq üçün elmi kadrların hazırlanmasının vacibliyi ilə
- E) elmi kadrları xaricə göndərərək xeyli gəlir əldə olunması ilə

17. Xəzərin Azərbaycan hissəsində neft hasilatında respublikamızla əməkdaşlıq edən ölkələr:

- A) Norveç, Finlandiya, Moldova, Polşa
- B) Türkmənistan, İran, Qırğızıstan, Bolqarıstan
- C) ABŞ, İsrail, Böyük Britaniya, Yunanıstan
- D) Yaponiya, Misir, Cənubi Koreya, Rusiya
- E) Rusiya, ABŞ, Norveç, Böyük Britaniya

18. Rütubətlik əmsali 0,5, yağıntı 200 mm olarsa, mümkün buxarlanmanı tapın:

- A) 250 mm
- B) 200,5 mm
- C) 400 mm
- D) 650 mm
- E) 500 mm

19. Ərzaq problemi olmayan ölkələr:

- A) Rusiya, Qazaxıstan, Hindistan, Çin
- B) Əlcəzair, Liviya, Efiopiya, Nigeriya
- C) Kanada, Braziliya, Boliviya, Mali
- D) ABŞ, Braziliya, Argentina, Çad
- E) Kanada, ABŞ, Avstraliya İttifaqı, Qərbi Avropa ölkələri

20. Azərbaycanda arıçılığın inkişafı üçün daha əlverişli olan təbii zonalar:

- A) dağ yarımsəhraları
- B) subalp və alp çəmənlikləri
- C) nival və subnival
- D) arid çöllər, kserofit kolluqlar
- E) yarım səhra və quru çöllər

21. İran təsərrüfatının başlıca ixtisaslaşma sahəsi:

- A) neft-qaz sənayesi B) maşınqayırma
- C) yüngül sənaye D) nəqliyyat
- E) kimya sənayesi

22. Pambıq lifi ixrac edən əsas ölkələr:

- A) Çad, Yaponiya, Monqolustan
- B) Şri Lanka, İndoneziya, Norveç
- C) Almaniya, Niger, Sudan
- D) Çin, Hindistan, Özbəkistan
- E) Fransa, Braziliya, Argentina

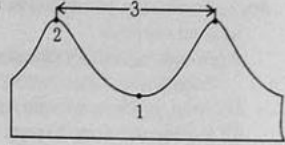
23. Torpaq profili nədir?

- A) humusun miqdarının artması
- B) torpaq horizontlarının cəmi
- C) torpağın strukturunun pozulması
- D) torpağın münbit hissəsinin dağılması
- E) torpağın keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması

24. Afrika və Avstraliya materiklərinə aid oxşar əlamətlər:

- 1. Ərazilərin çox hissəsi qədim platformada yerləşir.
- 2. Dünyanın ən bolsulu çayları bu materiklərdədir.
- 3. Sahil xətləri sadədir.
- 4. Səhralar geniş sahə tutur.
- 5. Tundra geniş ərazi tutur.
- 6. İqlim qurşaqları təkrar olunur.
- A) 2, 5, 6 B) 1, 5, 6 C) 2, 4, 5
- D) 1, 3, 4 E) 3, 5, 6

25. Sxemdə verilən rəqəmlər dalğının hansı elementlərini göstərir?

- A) 1-uzunluq, 2-yal, 3-daban
- B) 1-daban, 2-yal, 3-uzunluq
- C) 1-yal, 2-daban, 3-uzunluq
- D) 1-daban, 2-yal, 3-hündürlük
- E) 1-yal, 2-daban, 3-hündürlük

26. Çay şəbəkəsinin sıx olmasının səbəbi:

- A) meylliyn çox, rütubətliyin kifayət qədər olması
- B) suvarmaya ehtiyacın az olması
- C) yeraltı suların dərinədə olması
- D) su keçirən süxurların geniş ərazini tutması
- E) ərazinin yalnız şimala tərəf meylliliyi

27. Kompleks xəritələrə aiddirlər:

- A) relyefin təsvir olunduğu xəritələr
- B) qarşılıqlı əlaqədə olan bir neçə komponentin təsvir olunduğu xəritələr
- C) yalnız bir komponentin təsvir olunduğu xəritələr
- D) hidroqrafik şəbəkə və yaşayış məntəqələrinin təsvir olunduğu xəritələr
- E) bütün komplekslərin eyni dərəcədə təsvir olunduğu xəritələr

28. Sankt-Peterburq şəhərində (60°şm.e) günəşin düşmə bucağı 6,5°-dir. Bu zaman şimal yarımkürəsində hansı fəslin və günəşin hansı enlikdə zənitdə olduğunu müəyyən edin:

- A) yay; 53,5°şm.e B) payız; 73,5°c.e
- C) qış; 23,5°c.e D) yaz; 35,3°şm.e
- E) qış; 23,5°şm.e

29. Aşağıdakılardan rekreasiya ehtiyatlarına aid olanları müəyyən edin:

- 1. müalicə əhəmiyyətli mineral sular
- 2. məhsuldar qara torpaqlar, otlaq və biçənəklər
- 3. bol günəş işığı, isti və səfalı hava
- 4. tarixi abidələr, görməli yerlər
- 5. dağ süxurları və müxtəlif heyvan növləri
- A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 4 C) 3, 4, 5
- D) 2, 4, 5 E) 1, 3, 5

30. Ermənistanın tə'cavüzünə mə'ruz qalmış iqtisadi rayonlar:
 A) Yuxarı Qarabağ, Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala
 B) Aran, Kəlbəcər-Laçın, Quba-Xaçmaz
 C) Kəlbəcər-Laçın, Yuxarı Qarabağ, Gəncə-Qazax
 D) Gəncə-Qazax, Aran, Lənkəran
 E) Naxçıvan, Quba-Xaçmaz, Gəncə-Qazax

1998, III qrup, Variant A

- Respublikamızda polimetall filizi ilə zəngin olan iqtisadi rayonlar:
 A) Kəlbəcər-Laçın, Aran, Naxçıvan.
 B) Abşeron, Dağlıq Şirvan, Kəlbəcər-Laçın
 C) Quba-Xaçmaz, Lənkəran, Abşeron.
 D) Gəncə-Qazax, Quba-Xaçmaz, Lənkəran
 E) Şəki-Zaqatala, Naxçıvan, Yuxarı Qarabağ
- Daha az istilikvermə qabiliyyətinə malik olan yanacaq növləri:
 1. neft 2. torf
 3. təbii qaz 4. daş kömür
 5. qonur kömür 6. yanar şist
 A) 3, 1, 5 B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 4
 D) 1, 2, 3 E) 2, 6, 4
- Zəngin almaz ehtiyatlarına malik olan türkdilli dövlət qurumu.
 A) Tuva B) Türkiyə
 C) Xakassiya D) Saxa-Yakutiya
 E) Özbəkistan
- Materiklərin uçqar şimal nöqtələri:
 A) Çelyuskin, İynə, Dejnyov
 B) Çelyuskin, İynə, Roka
 C) Ras-Enqela, Maryato, Piay
 D) Roka, Piay, Ras-Xafun
 E) York, Çelyuskin, Merçison
- Azərbaycanın xarici-iqtisadi əlaqələrində əsas rol oynayan dəmir yolu xətləri:
 1. Bakı-Həştərxan
 2. Bakı-Astara
 3. Yevlax-Balakən
 4. Bakı-Tbilisi
 5. Bakı-Rostov
 A) 4, 5 B) 2, 3 C) 2, 4 D) 1, 3 E) 3, 5
- Sutka ərzində istiqamətini iki dəfə dəyişən külək hansıdır?
 A) passat B) briz C) musson
 D) tornado E) xəzri

- Respublikamızda tektonik sınıma zonalarına xas olan əsas xüsusiyyətlər:
 1. Dağ yamacları diki.
 2. Tektonik proseslər intensiv gedir.
 3. Qalın çökmə süxurları toplanır.
 4. Hamar düzənliklər yerləşir.
 5. Termal sular, mineral bulaqlar səthə çıxır.
 A) 1, 2, 3 B) 2, 4, 5 C) 1, 4, 5
 D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 5
- Azərbaycan ərazisində yayda üstünlük təşkil edən hava kütlələri:
 A) Ekvatorial B) Arktik C) Tropik
 D) Mülayim E) Antarktik
- Böyük Qafqazın şimal-şərq yamacı üçün səciyyəvi olan cəhətlər:
 1. çayların birbaşa Xəzərə tökülməsi
 2. landşaft qurşaqlarında meşələrin olmaması
 3. buzlaq relyef formalarının nisbətən geniş yayılması
 4. zəngin filiz yataqlarının olması
 5. rekreasiya ehtiyatlarının çox olması
 6. arid-denudasiyon relyef formalarının geniş yayılması
 A) 1, 5, 6 B) 2, 4, 6 C) 4, 5, 6
 D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 4
- Beynəlxalq iqtisadi integrasiya nəticəsində:
 1. dövlətlər iqtisadi cəhətdən zəifləyir.
 2. regional və sahəvi iqtisadi təşkilatlar yaranır.
 3. əmək ehtiyatlarından səmərəli istifadə etməyə imkan yaranır.
 4. hərbi təhlükə daha da artır.
 5. dövlətlər arası münasibətin qarşısını almağa imkan yaranır.
 6. elmi-texniki inkişaf ləngiyir.
 A) 2, 4, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 4, 6
 D) 1, 2, 4 E) 3, 5, 6
- Ədədi miqyaslara uyğun gələn adlı miqyasları müəyyən edin: 1:100000, 1:2000000, 1:3000000.
 A) 1sm - 10km; 1sm - 20km; 1sm - 3km
 B) 1sm - 100km; 1sm - 2km; 1sm - 300km
 C) 1sm - 1 km; 1sm - 200km; 1sm-3000km
 D) 1sm- 1km; 1sm-20km; 1sm- 30km
 E) 1sm-100m; 1sm-200km; 1sm-30km

- İnkişaf etməkdə olan ölkələrin geriliyinin əsas səbəbləri:
 1. ixtisaslı mütəxəssislərin çatışmamazlığı.
 2. qeyri-maddi istehsal sahələrində çalışanların çox olması.
 3. e'maledici sənayenin zəif inkişafı.
 4. mineral ehtiyatların çatışmamazlığı.
 5. təsərrüfatının inkişafında ekstensiv yolun üstünlüyü.
 6. əmək ehtiyatlarının çoxluğu.
 A) 1, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 5
 D) 3, 5, 6 E) 1, 2, 4
- Asiyanın arxipelaqda yerləşən dövlətləri:
 A) Yaponiya, Kuba, Şri-Lanka
 B) İndoneziya, Şri-Lanka, Bruney
 C) Tayvan, İndoneziya, Sinqapur
 D) Filippin, Yaponiya, İndoneziya
 E) Filippin, Koreya, Madaqaskar
- Axar suların fəaliyyəti ilə əmələ gələn relyef formaları:
 A) dyunlar, barxanlar, qum tirələri
 B) moren tirələri, qobular, çay dərələri
 C) gətirmə konusları, çay deltaları, yarıqanlar
 D) çay dərələri, yarıqanlar, barxanlar
 E) dyunlar, qobular, çay dərələri
- Azərbaycanda antropogen landşaftların daha çox yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar:
 A) Qazax-Qarabağ, Lənkəran, Samur-Dəvəçi.
 B) Lənkəran, Zaqatala-Lahıc, Ceyrançöl-Acinohur.
 C) Qazax-Qarabağ, Qonaqkənd, Vulkanik yayla.
 D) Samur-Dəvəçi, Zaqatala-Lahıc, Şəhur-Ordubad.
 E) Qonaqkənd, Ceyrançöl-Acinohur, Vulkanik yayla.
- Əsas çay dərəsini dərinləşdirə bilər:
 A) qolların əsas çaya töküldüyü hündürlüyə qədər
 B) eroziya bazisinə qədər
 C) suayırıcının səviyyəsinə qədər
 D) hövzəsinin orta hündürlüyünə qədər
 E) çayın yuxarı axını ilə aşağı axınının sərhədinədək

17. Yüksək dağlıqda yerləşən göllər:

- A) Titikaka, İssık-Kul, Böyük Alagöl
- B) Yuxarı göl, Baykal, Eyr
- C) Tanqanika, Van, Xəzər
- D) Çad, Xəzər, Aral
- E) Titikaka, İssık-Kul, Aral

18. Bir-biri ilə boğazlar vasitəsi ilə birləşən dənizlər:

- A) Qara və Xəzər dənizi
- B) Baltik və Ağ dəniz
- C) Aralıq və Ərəbistan dənizi
- D) Baltik və Qara dəniz
- E) Şimal və Baltik dənizi

19. Təyyarə coğrafi koordinatları 40° cənub enliyi və 143° şərq uzunluğuna malik olan A məntəqəsindən 90° azimutla, 90° uçuşdan sonra V məntəqəsində yerə enmişdir. V məntəqəsinin coğrafi koordinatlarını təyin edin:

- A) 40° c.en; 37° q.u.
- B) 40° c.en; 127° q.u.
- C) 40° c.en; 233° q.u.
- D) 40° şm.en; 53° q.u.
- E) 40° şm.en; 137° q.u.

20. Sahəsinə görə Azərbaycanın ən böyük iqtisadi rayonları:

- A) Abşeron, Gəncə-Qazax
- B) Dağlıq Şirvan, Lənkəran
- C) Şəki-Zaqatala, Yuxarı Qarabağ
- D) Abşeron, Dağlıq Şirvan
- E) Aran, Gəncə-Qazax

21. Respublikamızda kənd təsərrüfatının hansı sahələri geniş yayılmasına baxmayaraq, ixtisaslaşma sahələri hesab olunmur?

- A) Çəltikçilik və baramaçılıq
- B) Tütünçülük və pambıqçılıq
- C) Taxılçılıq və heyvandarlıq
- D) Meyvəçilik və tərəvəzçilik
- E) Üzümçülük və tərəvəzçilik

22. Ərzaq probleminin daha kəskin olduğu regionlar:

- A) Cənubi və Cənubi-Şərqi Asiya, Mərkəzi Afrika
- B) Mərkəzi Asiya, Şərqi Asiya, Qərbi Avropa
- C) Şimali Amerika, Mərkəzi Amerika, Qərbi Avropa
- D) Latin Amerikası, Qərbi Afrika, Şərqi Avropa
- E) Qərbi Avropa, Şərqi Avropa, Cənubi Avropa

23. Avrsiyada qarışıq və enliyarpaq meşələr zonasının qərbdən şərqə doğru tam zolaq əmələ gətirməməsinin səbəbi:

- A) şərqə doğru rütubətliyin artması ilə
- B) yayda havanın temperaturunun yüksək olması
- C) şərqə doğru torpaqların münbitliyinin artması ilə
- D) şərqə doğru iqlimin kontinentallığının artması
- E) ərazinin dağlıq relyefi ilə

24. Şimali Amerika düzənliklərini Cənubi Amerika düzənliklərindən fərqləndirən cəhət:

- A) buzlaq mənşəli relyef formasının üstünlük təşkil etməsi
- B) akkumulyativ və denudasion mənşəli olması
- C) əsasən qədim platforma üzərində yerləşmələri
- D) iri çay dərələri ilə parçalanmaları
- E) Qərb tərəfdən uca dağlarla əhatə olunmaları

25. Kənd təsərrüfatının daha çox əməkəttumlu sahəsini göstərin:

- A) maralçılıq B) taxılçılıq C) qoyunçuluq
- D) donuzçuluq E) çəltikçilik

26. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə urbanizasiyanın fərqləndirici xüsusiyyətləri:

- A) şəhərlərin sayının azalması
- B) kənd əhalisinin kütləvi artması
- C) əhalinin böyük şəhərlər ətrafında cəmlənməsi
- D) əhalinin şəhərlərdən kənd yerlərinə miqrasiyası
- E) əhalinin kiçik şəhərlərdə cəmlənməsi

27. Yer qabığının qanunauyğunluqlarından birinə müvafiq olan ifadəni tapın:

- A) göllərin horstlar üzərində yaranması
- B) torpaq əmələ gəlmənin dağlıq relyefdə üstün olması
- C) dağların platformada yerləşməsi
- D) düzənliklərin əsasən platformalara uyğun gəlməsi
- E) düzənliklərin əsasən litosfer tavaları sərhədində yerləşməsi

28. Böyük Britaniyanın neft idxal edən ölkədən onu ixrac edən ölkəyə çevrilməsinin səbəbi:

- A) neftin kömürü sıxışdırıb çıxarması
- B) Yaponiyadan daha çox neft alıb başqa ölkələrə satması
- C) Şimal dənizində zəngin neft yataqlarının mənimlənilməsi
- D) ölkədə neft e'malının çox zəif inkişaf etməsi
- E) ölkənin quru ərazilərində iri neft yataqlarının tapılması

29. Azərbaycanın əlvan metallurgiya sənayesi mərkəzləri olan respublika tabeli şəhərlər:

- A) Gəncə, Sumqayıt
- B) Mingəçevir, Lənkəran
- C) Yevlax, Şəki
- D) Naftalan, Quba
- E) Əli-Bayramlı, Bakı

30. Panama və Süveyş kanalları isti ərazilərdən keçsələr də, onlardan suvarmada istifadə olunmur. Bunun səbəbi nədir?

- A) Kanallar keçən ərazilərə kifayət qədər yağıntı düşür.
- B) Kanalların suları çox isti olduğundan bitkiləri məhv edər.
- C) Kanalların sularının okean və dəniz suları olması.
- D) Kanalların suları neft məhsulları ilə çox çirkəllənmişdir.
- E) Sudan istifadə, kəmilərin hərəkətinə mane olar.

1998, III qrup, Variant B

1. Mütləq hündürlüklərinə görə dağ silsilələrinin düzgün sırasını müəyyən edin:

- 1. Baş Qafqaz 2. Murovdağ 3. Yan silsilə
- 4. Zəngəzur 5. Talış
- A) 1, 3, 5, 4, 2 B) 2, 3, 5, 4, 1
- C) 1, 2, 3, 4, 5 D) 5, 4, 3, 2, 1
- E) 1, 3, 4, 2, 5

2. Yer qabığının qanunauyğunluqlarından birinə müvafiq olan ifadəni tapın:

- A) göllərin horstlar üzərində yaranması
- B) uca qarışıq dağların litosfer tavalarının sərhədində yerləşməsi
- C) düzənliklərin litosfer tavaları sərhədlərində yerləşməsi
- D) dağlarda torpaq əmələgəlmənin intensiv olması
- E) düzənliklərin seysmik zonalarda geniş sahə tutması

3. Təyyarə coğrafi koordinatları 40° cənub enliyi və 142° şərq uzunluğu olan A məntəqəsindən 90° azimutla, 90° uçuşdan sonra V məntəqəsində yerə enmişdir. V məntəqəsinin yerləşdiyi saat qurşağını təyin edin:

- A) XIV B) V C) XV D) IX E) XI

4. Azərbaycanın elektroenergetika mərkəzləri olan respublika tabeli şəhərlər:

- A) Əli-Bayramlı, Mingəçevir
- B) Şəki, Lənkəran
- C) Naxçıvan, Astara
- D) Bakı, Yevlax
- E) Naftalan, Sumqayıt

5. İnkişaf etməkdə olan ölkələr içərisində "yeni sənaye ölkələri" qrupunu təyin edin:

- A) Braziliya, İtaliya, Çin, Meksika
- B) Meksika, Braziliya, Argentina, Cənubi Koreya
- C) Səudiyyə Ərəbistanı, Böyük Britaniya, Hindistan, Çin
- D) Meksika, Arqentina, Kanada, Tailand
- E) Braziliya, Fransa, Argentina, Hindistan

6. İl ərzində istiqamətini iki dəfə dəyişən külək hansıdır?
A) musson B) passat C) tornado
D) briz E) xəzri
7. Dünya okeanına birbaşa çıxışı olmayan Asiya ölkələri:
A) Tacikistan, Türkmənistan, Monqolustan, Pakistan;
B) Monqolustan, Nepal, Türkmənistan, İran;
C) Əfqanıstan, Monqolustan, Özbəkistan, Qırğızıstan;
D) Özbəkistan, Monqolustan, Pakistan, İrak;
E) Qazaxıstan, Çin, Əfqanıstan, Özbəkistan;
8. Aqrar Sənaye Kompleksi (ASK) nədir?
A) Sənaye müəssisələrinin sıx cəmləşdiyi ərazi
B) Bir-birilə əlaqədar olan sənaye qovşaqlarının birliyi
C) Kənd təsərrüfatı müəssisələrinin cəmləşdiyi ərazi
D) Bir-birilə əlaqədar olan kənd təsərrüfatı və sənaye müəssisələrinin birliyi
E) Xırda müəssisələrin iri müəssisələrdə cəmləşməsi
9. Aşağıdakı xarici qüvvələrin təsirindən yaranan uyğun relyef formalarını seçin:
I - Axar sular 1. Barxanlar
II - Küləklər 2. Moren tirələri
3. Yarıqanlar
4. Dyunlar
5. Gətirmə konusları
A) I - 3,5; II - 1,4 B) I - 1,4; II - 3,5
C) I - 2,3; II - 1,3 D) I - 2,4; II - 2,5
E) I - 1,2; II - 3,4
10. Coğrafi ifadələrdən hansıları doğrudur?
1. Cənubi Amerika materikini F.Magellan kəşf etmişdir.
2. Qədim dağlıq yaylalar litosfer təbəqələrinin qovuşduğu sahələrdə yaranır.
3. Turan ovalığı türk dövlətlərinin ərazisindədir.
4. Hindistan və Yaponiya çoxmillətli dövlətlərdir.
5. Almaniya və İsrail inkişaf etmiş ölkələrdir.

6. Dərin okean çökəklikləri (novları) litosfer təbəqələrinin sərhədində yaranır.
A) 2, 4, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 6
D) 3, 5, 6 E) 1, 4, 5
11. Azərbaycanın dağlıq rayonları üçün vacib olan regional siyasət:
A) əhalinin köçməsinin qarşısını almaq
B) əhali artımının qarşısını almaq
C) intensiv maldarlıq sahələrinin inkişafını məhdudlaşdırmaq
D) suvarma kanalları yaratmaq
E) suvarma əkinçiliyini inkişaf etdirmək
12. Qərbi Avropada təbii qaz hasil edən əsas ölkələr:
A) Fransa, İsveçrə, Lüksemburq
B) Polşa, İtaliya, Avstriya
C) İspaniya, Bolqarıstan, İsveçrə
D) Norveç, Niderland, Böyük Britaniya
E) Almaniya, Norveç, Finlandiya
13. Azərbaycanın iqliminə hansı okeanların təsiri daha azdır?
A) Atlantik və Şimal Buzlu
B) Hind və Şimal Buzlu
C) Sakit və Şimal Buzlu
D) Sakit və Atlantik
E) Sakit və Hind
14. Təbii kauçuk istehsalı ilə fərqlənən region:
A) Cənub-Qərbi Asiya
B) Cənub-Şərqi Asiya
C) Cənubi Asiya və Mərkəzi Amerika
D) Cənubi və Şərqi Avropa
E) Mərkəzi Asiya və Avstraliya
15. Bəşəriyyətin əsas global ekoloji problemləri:
A) şoranlaşma, eroziya, yağıntıların artması
B) tropik meşələrin azalması, səhrələşmə, litosfer təbəqələrinin hərəkəti.
C) meşələrin azalması, şirin su ehtiyatlarının artması, ozon qatının dəşilməsi
D) meşələrin azalması, səhrələşmə, ozon qatının dəşilməsi
E) ozon qatının dəşilməsi, ərzaq çatışmazlığı, buzlaqların qoxalması.

16. Qobustan-Abşeron fiziki-coğrafi rayonu üçün səciyyəvi olan cəhətlər:
1. meşə ehtiyatı ilə yaxşı təmin olunması
2. çayların yayda quruması
3. ərazisində zəngin filiz yataqlarının olması
4. arid-denudasiyon relyef formalarının geniş yayılması
5. palçıq vulkanlarının olması
6. vulkanik mənşəli süxurların üstünlüyü
A) 3, 4, 5 B) 1, 2, 6 C) 2, 4, 5
D) 2, 5, 6 E) 1, 5, 6
17. Göstərilən adlı miqyaslara uyğun olan ədədi miqyasları müəyyən edin: 1sm-5km, 1sm-25km, 1sm-100m.
A) 1:500000; 1:2500000; 1:10000
B) 1:500; 1:2500; 1:100.
C) 1:500000; 1:2500000; 1:10000000
D) 1:5000; 1:250000; 1:100000
E) 1:50000; 1:75000; 1:1000
18. Azərbaycanda boru-kəmərlər şəbəkəsinin nisbətən sıx olduğu iqtisadi rayonlar:
A) Naxçıvan, Kəlbəcər-Laçın, Dağlıq Şirvan
B) Quba-Xaçmaz, Lənkəran, Şəki-Zaqatala
C) Abşeron, Aran, Quba-Xaçmaz
D) Abşeron, Şəki-Zaqatala, Kəlbəcər-Laçın
E) Dağlıq Şirvan, Gəncə-Qazax, Aran
19. Olduqca geniş əraziyə, çox zəngin təbii ehtiyatlara malik olan, lakin əmək ehtiyatlarının azlığı ilə fərqlənən türkdilli respublika:
A) Başqırdistan
B) Saxa-Yakutiya
C) Altay
D) Tatarıstan
E) Komi
20. Energetika sənayesinin gələcək inkişafında əsas istiqamət:
A) nefti qazla əvəz etmək
B) yalnız üzvü yanacaq növlərindən istifadə etmək
C) İES-lərin sayını çoxaltmaq
D) enerjiyə olan tələbatı azaltmaq
E) tükenməyən enerji mənbələrindən istifadə etmək

21. ABŞ-in alüminium istehsal edən müəssisələrinin xeyli hissəsinin Kolumbiya çayı hövzəsində yerləşməsinin səbəbi:
A) Kanadanın boksit yataqlarına meyl edirlər
B) yüksək ixtisaslı işçi qüvvələrinin çoxluğu
C) əlverişli iqlim şəraitinin olması
D) ucuz enerji mənbələrinə meyl edirlər
E) burada onların tikintilərinin ucuz başa gəlməsi
22. Lənkəran ovalığında illik yağıntının çoxluğuna baxmayaraq suvarmaya ehtiyacın olmasının səbəbi:
A) düşən yağıntıların tamamilə buxarlanması
B) yağıntıların əsasən ilin soyuq dövründə düşməsi
C) çay şəbəkəsinin sıxlığının azlığı
D) yağıntıların əsasən yayda düşməsi
E) yağış sularının tamamilə sənayedə istifadə olunması
23. Cənubi Amerikanın ən rütubətli materik olmasının səbəbi:
A) qərb küləklərinin təsiri altında olması
B) çay şəbəkəsinin sıx olması
C) Şimali Amerikaya daha yaxın olması
D) ekvatorial və subekvatorial qurşaqların materikdə geniş sahə tutması
E) qərbdən Sakit okeanla əhatə olunması
24. Elektrotexnika və cihazqayırma sənayesinin yerləşməsinin əsas xüsusiyyəti:
A) iri kömür yataqlarına yaxın yerləşməsi
B) ixtisaslı kadrlara meyl etməsi
C) ucuz enerjiyə yaxın yerləşməsi
D) dağ-mədən mərkəzlərində yerləşməsi
E) xammala meyl etməsi

25. Avstraliyanın öyrənilməsində böyük xidməti olmuş səyyahlar:
1. C. Kabot
2. N.Mikluxe-Maklay
3. A. Tasman
4. F. Nansen
5. C. Kuk
6. F. Magellan
A) 4, 5 B) 5, 6 C) 1, 2
D) 2, 4 E) 3, 5

26. Azərbaycanın şorsulu gölləri:

- A) Binaqədi, Sansu, Böyük Alagöller
- B) Sarısu, Hacıqabul, Acınohur
- C) Acınohur, Böyük Şor, Masazır
- D) Göy-göl, Masazır, Maralgöl
- E) Candarqöl, Böyük Şor, Sarısu

27. Lomonosov, Mendeleyev, Hekkel dağları harda yerləşib?

- A) Sakit okeanda
- B) Şimali Amerikada
- C) Avstraliyada
- D) Avrasiyada
- E) Şimal Buzlu okeanda

28. Azərbaycanın quraq əraziləri üçün səciyyəvi olan torpaq tipləri:

- A) boz, boz-çəmən, boz-qonur, şoran
- B) qəhvəyi-meşə, çimli dağ-çəmən, boz, tünd şabalıdı
- C) qonur dağ-meşə, açıq şabalıdı, torflu dağ-çəmən, boz-çəmən
- D) boz, dağ-çəmən, boz-qonur, şabalıdı
- E) dağ-qara, boz-qonur, sarı, şoran

29. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə əhəlinin sür'ətli artımının nəticələri:

- 1. yaşayış səviyyəsinin aşağı düşməsi
- 2. elin və mədəniyyətin inkişafı
- 3. təsərrüfatın intensiv inkişafı
- 4. emiqrasiyanın güclənməsi
- 5. immiqrasiyanın sür'ətlənməsi
- 6. natamam məşğulluq, işsizlik
- A) 2, 3, 5 B) 1, 5, 6 C) 1, 4, 6
- D) 1, 2, 3 E) 2, 3, 4

30. Çayda şalalələrin olması izah olunur:

- A) çay qollarının çox olması ilə
- B) çayın il boyu bel sulu olması ilə
- C) ərazinin düzənlik olması ilə
- D) çayın su sərfinin dəyişməz olması ilə
- E) bərk kristallik süxurların səthə çıxması ilə

1999, II qrup, Variant A

1. A və B nöqtələri arasındakı hündürlüklər fərqini tapın:

- A) 10 m
- B) 5 m
- C) 15 m
- D) 20 m
- E) 30 m

2. Yer kürəsində neft və qaz ehtiyatlarının yerləşməsinə aid olmayan cəhəti müəyyən edin:

- A) üzvi mənşəlidirlər
- B) ən çox inkişaf etmiş ölkələrdə yerləşirlər
- C) tükənən ehtiyatlardır
- D) yanacaq və kimya sənayesinin xammalındırlar
- E) çökmə süxurlarda rast gəlinir

3. Yayda Antarktida materiki nisbətən çox günəş radiasiyası almasına baxmayaraq, nə üçün buzlaqlar ərimir?

- A) səpələnən radiasiyası çox olduğu üçün
- B) səthi hamar olduğu üçün
- C) günəş şüalarının çox hissəsi səthdən əks olunduğu üçün
- D) günəş şüalarının düşmə bucağı böyük olduğu üçün
- E) havada su buxarı çox olduğu üçün

4. Afrikanı Avrasiyadan ayıran boğazlar:

- A) Bab-əl-Məndəb, Cəbəlttariq
- B) Mozambik, Bering
- C) Cəbəlttariq, Dreyk
- D) Malakka, La-Manş
- E) Dreyk, Zond

5. Kür-Araz ovalığının əsas əlamətləri:

- 1. Aşınma nəticəsində yaranmışdır.
- 2. Maqmatik süxurlarla örtülmüşdür.
- 3. Akkumulyativ çöküntülərlə örtülmüşdür.
- 4. Təpəli düzənlikdir.
- 5. Hamar düzənlikdir.
- 6. Yüksək düzənlikdir.
- A) 1; 4 B) 3; 5 C) 2; 6 D) 4; 6 E) 1; 2

6. Ekvatorla kəsilən qit'ələr:

- A) Amerika, Avropa
- B) Asiya, Antarktida
- C) Amerika, Afrika
- D) Afrika, Antarktida
- E) Avropa, Avstraliya

7. 56° şm. enlikdə yerləşən Kopenhagen şəhərinə günəş şüaları hansı ən böyük və ən kiçik bucaq altında düşdüyünü müəyyən edin:

- A) 77,5° və 3,5°
- B) 57,5° və 10,5°
- C) 45,5° və 13,5°
- D) 58,5° və 11,5°
- E) 53,5° və 6,5°

8. Dövlət-Rayon Elektrik Stansiyaları (DRE) C) və İstilik Elektrik Mərkəzləri (IEM) üçün ümumi olmayan cəhət:

- A) hər ikisi yalnız elektrik enerjisi istehsal edirlər
- B) yanacaq mənbələrinə yaxın yerləşdirilir
- C) su elektrik stansiyalarına nisbətən bəla enerji istehsal edirlər
- D) Azərbaycanda istehsal edilən elektrik enerjisinin çox hissəsini verirlər
- E) hər ikisi istilik elektrik stansiyalarıdır

9. Qayalıq niyal landşaft qurşağı hansı silsilələr üçün xarakter deyil?

- 1. Peştəsər 2. Murovdağ 3. Yan silsilə
- 4. Burovar 5. Zəngəzur 6. Talış silsiləsi
- A) 1, 2, 3
- B) 3, 4, 5
- C) 1, 4, 6
- D) 1, 4, 5
- E) 2, 3, 4

10. Azərbaycanda hasil edilən neftin ixrac olunduğu boru kəmərləri:

- A) Neft Daşları-Bakı, Bakı-Aktau
- B) Bakı-Ceyhan, Bakı-Naxçıvan
- C) Bakı-Türkmənbaşı, Bakı-Astara
- D) Bakı-Qrozni, Bakı-Həştərxan
- E) Bakı-Novorossiysk, Bakı-Supsa

11. Əhalisinin sayına görə Mərkəzi Asiyanın ən böyük türk dövləti:

- A) Qırğızistan
- B) Qazaxıstan
- C) Türkmənistan
- D) Özbəkistan
- E) Tacikistan

12. ETİ dövründə sənayenin inkişafında təbii ehtiya: amilinin rolunun azalması bağlıdır:

- A) əmək ehtiyatlarından səmərəli istifadə ilə
- B) az material tutumlu sənaye sahələrinin inkişafı ilə və sün'i materiallardan geniş istifadə ilə
- C) ekoloji vəziyyətin pisləşməsi ilə
- D) nəqliyyat xərclərinin yüksəlməsi ilə
- E) tükənməyən təbii ehtiyatlardan istifadənin azalması ilə

13. Avropanın yarımadaı:

- A) Ərəbistan, Çukot, Kaliforniya
- B) Somali, Koreya, Yukatan
- C) Pireney, Ərəbistan, Hind-Çin
- D) Labrador, Hind-Çin, Hindistan
- E) Skandinaviya, Pireney, Balkan

14. Litosfer təvəllərinin sərhədlərində yaranan relyef formaları:

- 1. qırıq dağlar
- 2. ovalıqlar
- 3. yaylalar
- 4. orta okean sıra dağları
- 5. okean dibinin düzənlikləri
- 6. dərin okean çökəklikləri
- 7. denudasion düzənliklər
- A) 2, 4, 7
- B) 1, 4, 6
- C) 5, 6, 7
- D) 1, 3, 7
- E) 2, 3, 6

15. Duzluluğu 2%-ə olan 1t sudan nə qədər duz ald etmək olar?

- A) 1,5 kq
- B) 1 kq
- C) 3,0 kq
- D) 2,5 kq
- E) 2,0 kq

16. Paytaxtları ilə eyni ada malik olan dövlətləri müəyyən edin:

1. Boliviya
 2. Əlcəzair
 3. Sinqapur
 4. Myanma (Birma)
 5. Misir
 6. Panama
 7. Tunis
 8. İslandiya
- A) 2, 4, 5, 7 B) 2, 3, 6, 7 C) 3, 4, 5, 8
D) 1, 2, 5, 6 E) 1, 3, 7, 8

17. Azərbaycan hansı iqlim qurşaqlarında yerləşir?

- A) subtropik və qismən mülayim
- B) tropik və subtropik
- C) mülayim və tropik
- D) subtropik və subarktik
- E) subtropik və subekvatorial

18. Yer kürəsində səhralaşma problemini yaranan əsas səbəblər:

- A) daimi donuqluq, istehsalın elm tutumluğunun artması
- B) demoqrafik böhran, meşələrin qırılması
- C) dəniz nəqliyyatının sürətli inkişafı, suvarma əkinçiliyinin genişlənməsi
- D) iqlimin quraqlaşması, ətraf mühitdən səmərəsiz istifadə
- E) sənayedə tullantısız texnologiyaların tətbiqi, havanın temperaturunun azalması

19. Türkiyə ərazisindən başlayan çaylar:

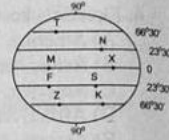
1. Amudərya
 2. Kür
 3. Dəclə
 4. Hind
 5. Qanq
 6. Fərat
 7. Araz
 8. Sırdərya
- A) 1, 2, 5, 7 B) 1, 3, 5, 6 C) 2, 3, 5, 8
D) 2, 4, 6, 8 E) 2, 3, 6, 7

20. Kağız istehsalına görə fərqlənən ölkələr:

- A) Kanada, Türkiyə, Özbəkistan
- B) Meksika, Portuqaliya, İsveç
- C) Konqo, Misir, Almaniya
- D) Finlandiya, Kanada, İsveç
- E) Çin, Rusiya, Liviya

21. 22 iyunda qütb gecələrinin müşahidə olunduğu məntəqələr:

- A) X, N
- B) N, T
- C) S, K
- D) N, M
- E) Z, K

22. Azərbaycana *aid olmayan* əlamətlər:

- I. əmək ehtiyatları azlığı
 - II. təbii sərvətlərinin zənginliyi
 - III. iqliminin yaranmasına musson küləklərinin təsiri
 - IV. hasilat sənayesinin yaxşı inkişafı
- A) I, IV B) II, III C) I, III
D) III, IV E) I, II

23. Azərbaycanda illik çay axımının yüksək olduğu ərazilər:

1. Lənkəran vilayəti
 2. Kür-Araz ovalığı
 3. Böyük Qafqazın cənub yamacı
 4. Naxçıvanın Arazboyu düzənliyi
 5. Abşeron
- A) 3, 5 B) 1, 4 C) 2, 5
D) 1, 3 E) 2, 4

24. Düzənlik çaylarının başlıca xüsusiyyətləri:

- I. meyilliyin böyük olması
 - II. çay dərəsinin genişliyi
 - III. şlalələrin çox olması
 - IV. meandrlı dərəyə malik olması
 - V. axının sürətli olması
- A) III, V
B) I, V
C) III, IV
D) I, II
E) II, IV

25. Xəritələrdə eyni temperatura və təzyiqə malik olan nöqtələri birləşdirən xəttlər necə adlanır?

- A) izobatlar, izobarlar
- B) horizontallar, izotermilər
- C) izoqiyetlər, izobatlar
- D) izotermilər, izobarlar
- E) izoqiyetlər, izotermilər

26. Azərbaycanın Rusiya ilə həmsərhəd iqtisadi rayonları:

- A) Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala
- B) Naxçıvan, Kəlbəcər-Laçın
- C) Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala
- D) Abşeron, Dağlıq Şirvan
- E) Aran, Lənkəran

27. Xəzər dənizinin ayrı-ayrı hissələrində duzluluq aşağıdakı kimidir:

- I. Cənub-şərq hissəsində - 13‰
 - II. Şimal-şərq hissəsində - 2‰
 - III. Cənub-qərb hissəsində - 11‰
 - IV. Şimal-qərb hissəsində - 1‰
- Məntəqələrin hansında su daha tez donar?
- A) II, III B) I, IV C) II, IV D) I, III
E) III, IV

28. Suburbanizasiya prosesinin səciyyəvi *olmadığı* ölkələr:

- A) Böyük Britaniya, Misir, Türkiyə
- B) İtaliya, Yaponiya, Banqladeş
- C) Çin, ABŞ, Rusiya
- D) Braziliya, Nigeriya, Konqo
- E) Fransa, AFR, Əfqanıstan

29. Tərkibində respublika tabeli şəhərlər olan iqtisadi-coğrafi rayonları müəyyən edin:

- A) Abşeron, Kəlbəcər-Laçın, Aran
- B) Quba-Xaçmaz, Lənkəran, Naxçıvan
- C) Aran, Şəki-Zaqatala, Yuxarı Qarabağ
- D) Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan
- E) Dağlıq Şirvan, Naxçıvan, Yuxarı Qarabağ

30. Latın Amerikasının federativ dövlətləri:

- A) Meksika, Braziliya
- B) Ekvador, Kolumbiya
- C) Argentina, Peru
- D) Braziliya, Urquvay
- E) Venesuela, Çili

1999, II qrup, Variant B

1. Qabarma elektrik stansiyalarına malik olan ölkələr:

- A) ABŞ, Kanada, Rusiya
- B) ABŞ, Qazaxıstan, Nigeriya
- C) Mali, Kuba, Albaniya
- D) Çin, Nepal, Sudan
- E) Rusiya, Monqolustan, Çexiya

2. Dağ çayı yumşaq suxurların qalın olduğu ərazidən keçərsə, hansı relyef forması yaranar?

- A) gətirmə konusları
- B) akkumulyativ düzənliklər
- C) delta
- D) şahid dağlar
- E) kanyon

3. Azərbaycanın İranla həmsərhəd iqtisadi rayonları:

- A) Lənkəran, Naxçıvan, Dağlıq Şirvan
- B) Gəncə-Qazax, Aran, Dağlıq Şirvan
- C) Abşeron, Naxçıvan, Quba-Xaçmaz
- D) Naxçıvan, Aran, Lənkəran
- E) Aran, Şəki-Zaqatala, Abşeron

4. Temperatur inversiyası nəyə deyilir?

- A) ilin isti dövründə fəal temperaturlar cəminə
- B) havanın rütubətliyinin hündürlüyə görə dəyişməsinə
- C) hündürlük artıqca havanın temperaturunun dəyişməsinə
- D) atmosfer təzyiqinin hündürlüyə görə dəyişməsinə
- E) havanın temperaturunun hündürlüyə görə artmasına

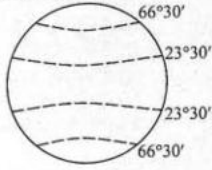
5. İnkişaf etməkdə olan ölkələr üçün səciyyəvi xüsusiyyət:

- A) qeyri-istehsal sahələrinin yüksək inkişafı
- B) hasilat sənayesinin e'maledici sənayedən üstün olması
- C) kənd təsərrüfatının intensiv inkişafı
- D) əmək ehtiyatlarının çatışmamazlığı
- E) şəhər əhalisinin üstünlük təşkil etməsi

6. Əgər 0,5 litr suda 20 qram duz varsa, plomille ilə duzluluğu müəyyən edin:
A) 40‰ B) 4‰ C) 10‰
D) 100‰ E) 25‰

7. Sxemdəki qırıq xətlər nəyi ifadə edir?

- A) paralel və meridianları
B) qütbləri və ekvatoru
C) şimal və cənub yarımkürələrini
D) Qrinvich meridianı və ekvatoru
E) qütb dairələri və tropikləri

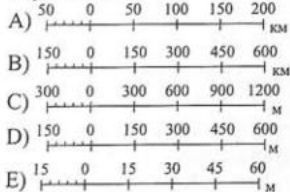
8. Şimal qütb dairəsindən şimalda yaşayan xalqların ənənəvi məşğuliyyət sahəsi:

- A) arıçılıq B) maldarlıq
C) maralçılıq D) qoyunçuluq
E) baramaçılıq

9. Kür-Araz ovalığı üçün səciyyəvi olmayan əlamətlər:

1. Alçaq düzənlik olması; şərq hissəsinin okean səviyyəsindən aşağıda yerləşməsi.
2. Denudasion düzənlik, çox hissəsinin hündürlüyü – 200-400 m.
3. Akkumulyativ çöküntülərin üstünlük təşkil etməsi.
4. Quru subtropik iqlimə malik olması.
5. Boz, boz-qonur, bəzi yerlərdə isə şoran torpaqların yayılması.
6. Hündür və sıx ot bitkiləri ilə örtülmüşdür.
7. Tuqay meşələrinin olmaması.
A) 1, 4, 7 B) 3, 5, 6 C) 1, 3, 5
D) 2, 6, 7 E) 2, 4, 5

10. Xəritə üzərində iki məntəqə arasındakı məsafə 3,6 sm. Yer səthində isə bu məsafə 540 km-dir. Xəritənin tərtib olunduğu xətti miqyası təyin edin.

11. Aralıq dənizi sahili ölkələrinin paytaxtları:
A) Vyana, Beyrut, Əddis-Əbəbə
B) Lissabon, Bağdad, Afina
C) Beyrut, Tehran, Roma
D) Buxarest, Qahirə, Praqa
E) Tripoli, Afina, Əlcəzair

12. Asiyanın ərazisində yerləşən vulkanlar:
A) Krakatau, Fudziyama, Klyuçi Sopkası
B) Vezuvi, Ruis, Erebus
C) Klyuçi Sopkası, Erebus, Etna
D) Orisabo, İlyampu, Hekla
E) Kilimancaro, Klyuçi Sopkası, Kotopaxi

13. Kimya sənayesinin sür'ətli inkişafının səbəbləri:
I. məhsullarına geniş tələbat var
II. ətraf mühiti çirkləndirmir
III. müəssisələrini hər yerdə yerləşdirmək olur
IV. təbii xammalları sən'i materiallarla əvəz edir
V. kənd təsərrüfatında məhsuldarlığı kəskin artırmağa imkan verir
A) II, IV, V B) I, II, IV C) II, III, V
D) I, IV, V E) II, III, IV

14. Dövlət qurumu olmayan türk xalqları:
A) qaraqalpaqlar, tuvalar, çuvaşlar
B) yakutlar, qaqauzlar, kabardlılar
C) kırım tatarları, kumıqlar, karaimlər
D) uyğurlar, kırım tatarları, başqırdlar
E) qırğızlar, noqaylar, karaimlər

15. Azərbaycanda şəhər əhalisinin daha çox olduğu iqtisadi rayonlar:
A) Naxçıvan və Yuxarı Qarabağ
B) Abşeron və Gəncə-Qazax
C) Abşeron və Lənkəran
D) Dağlıq Şirvan və Şəki-Zaqatala
E) Gəncə-Qazax və Aran

16. Asiyanın mühüm neft-qaz hövzələri:
1. Qərbi Sibir 2. Karakanda
3. Xəzər dənizi 4. Meksika körfəzi
5. İran körfəzi 6. Donetsk
7. Baltik dənizi
A) 1,3,7 B) 2,4,6 C) 1,3,5
D) 3,5,6 E) 2,4,5

17. Xarici (ekzogen) qüvvələrin üstün tə'siri ilə yaranan relyef formalarını seçin:
I. vulkanlar, sinklinallar
II. dyunlar, deltalar
III. terraslar, yarpaqlar
IV. sunamilər, okean cərəyanları
V. horstlar, qraabenlər
VI. kanyonlar, meandrlar
A) II, III, VI
B) I, V, VI
C) I, III, V
D) II, IV, VI
E) I, IV, V

18. Respublikanın düzənliklərində intrazonal landşaftların yaranmasının başlıca səbəbləri:
1. Qrunt sularının yer səthinə yaxınlığı;
2. Qərbdə akkumulyasiya, şərqdə isə denudasiya proseslərinin üstün olması;
3. Coğrafi enliyin dəyişməsi, hakim küləklər;
4. Qrunt sularının dərinədə yerləşməsi;
5. Böyük çayların tə'siri;
A) 3,4
B) 1,5
C) 2,4
D) 2,3
E) 4,5

19. Quba-Xaçmaz, Dağlıq-Şirvan və Lənkəran iqtisadi-coğrafi rayonları üçün ümumi cəhət:
A) ərazilərində respublika tabeli şəhərlər vardır
B) qərzəkli meyvəçilik üzrə ixtisaslaşmışlar
C) ərazilərində iri su elektrik stansiyaları yoxdur
D) polimetall filiz yataqları ilə zəngindirilər
E) Xəzər dənizinə birbaşa çıxışları vardır

20. 30° şm.-də yerləşən Lxasa şəhərinə günəş şüaları hansı ən böyük və ən kiçik bucaq altında düşdüyünü müəyyən edin:
A) 46,5° və 30°
B) 66,5° və 23,5°
C) 60° və 23,5°
D) 83,5° və 36,5°
E) 53,5° və 6,5°

21. Sarısu, Ağ göl, Hacıqabul gölləri üçün ümumi cəhət:
A) tektonik mənşəli B) Kürün axmazlarıdır
C) bənd tipli D) buzlaq mənşəli
E) karst mənşəli

22. Rekreatsiya və turizmin inkişafı üçün əlverişli şəraitin və geniş imkanların olduğu Azərbaycan əraziləri:
1. Quba-Xaçmaz
2. Ceyrançöl
3. Abşeron
4. Arazboyu düzənliklər
5. Şəki-Zaqatala
6. Qobustan
7. Lənkəran
A) 2, 3, 4, 7 B) 1, 2, 4, 7 C) 3, 4, 5, 6
D) 1, 3, 5, 7 E) 1, 4, 5, 6

23. Afrikada yerləşən dağlar:
A) Himalay, Atlas, Karpat
B) Kordilyer, Altay, Əjdaha
C) Atlas, Kap, Əjdaha
D) And, Atlas, Tyan-Şan
E) Appalaç, Kap, Pamir

24. Azərbaycanın düzən ərazilərində əkinçiliyin heyvandarlığa nisbətən daha yaxşı inkişaf etməsinin səbəbləri:
A) əkinçilik məhsullarına əhalinin tələbatının böyük olması, sənayenin sür'ətli inkişafı
B) yağıntılardan miqdarının çox olması, düzənlik relyef
C) böyük şəhərlərin burada yerləşməsi, əhalinin yüksək təbii artımı
D) əkinə yararlı torpaqların geniş sahə tutması, fəal temperatur təmininin böyük olması
E) otlaqların geniş yayılması, soyuq iqlim

25. Antropogen dəyişikliyə az məruz qalan təbii zonalar:
A) savanna və meşə çöllər
B) meşə tundra və meşə çöllər
C) arktik səhralar və tundra
D) tundra və həmişəyaşıl codyarpaqlı meşələr və kolluqlar
E) ekvatorial rütubətli meşələr və çöllər
26. Tayqa zonası hansı iqlim qurşağında yerləşir?

- A) subtropik B) mülayim
C) subekvatorial
D) arktik E) tropik

27. Üç yarımkürədə yerləşmiş materiklər:

- A) Antarktida, Cənubi Amerika
B) Cənubi Amerika, Şimali Amerika
C) Afrika, Şimali Amerika
D) Avrasiya, Avstraliya
E) Afrika, Antarktida

28. Aşağıdakı yarımadaların hansında Günəş zenitdə *olmur*?

- A) Taymır, Hindistan
B) Skandinaviya, Ərəbistan
C) Labrador, Hind-Çin
D) Pireney, Hind-Çin
E) Skandinaviya, Kamçatka

29. Azərbaycan respublikasının düzən ərazilərində yayılan əsas iqlim tipi:

- A) yarımsəhra və quru çöl iqlimi
B) yağıntısı il ərzində bərabər paylanan mülayim-isti iqlim
C) qışı quraq keçən soyuq iqlim
D) dağ tundra iqlimi
E) yayı rütubətli keçən mülayim-isti iqlim

30. Toxuculuq sənayesinin yerləşməsinə daha çox təsir edən amillər:

- A) coğrafi mövqe və yanacaq ehtiyatları
B) nəqliyyat və xammal
C) elm və nəqliyyat
D) ekoloji və təbii ehtiyatlar
E) xammal və əmək ehtiyatları

1999, III qrup, Variant A

1. Naxçıvan MR ilə həmsərhəd dövlətlər:

- A) Ermənistan, Türkiyə, Rusiya
B) Ermənistan, İran, Gürcüstan
C) İran, Türkiyə, Gürcüstan
D) İran, Türkiyə, Rusiya
E) İran, Türkiyə, Ermənistan

2. And ölkələri qrupunu müəyyən edin:

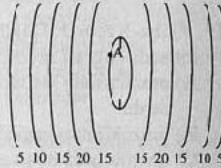
- I. Kuba, Argentina
2. Braziliya, Yamayka
3. Peru, Çili
4. Argentina, Meksika
5. Kolumbiya, Boliviya
A) 3, 4 B) 3, 5 C) 1, 3 D) 2, 4 E) 2, 5

3. Yaxın gələcəkdə hansı nəqliyyat növünün Azərbaycanın yük dövriyyəsində rolu artacaqdır?

- A) Dəmir yolu B) Dəniz
C) Çay nəqliyyatı D) Boru-kəmərlər
E) Hava

4. A nöqtəsinin mütləq hündürlüyünü təyin edin:

- A) 3 m
B) 8 m
C) 20 m
D) 5,5 m
E) 10 m

5. Urbanizasiya səviyyəsi ən aşağı olan region:

- A) Qərbi Avropa B) Cənubi Asiya
C) Şimali Amerika D) Şimali Avropa
E) Şərqi Avropa

6. Aralıq dənizi iqlim tipinə malik olan Cənub-qərbi Avstraliyada illik yağıntının əsas hissəsinin düşdüyü aylar:

- A) mart, aprel, may
B) oktyabr, noyabr, dekabr
C) bütün il boyu
D) dekabr, yanvar, fevral
E) iyun, iyul, avqust

7. Ərəb ölkələri qrupunu müəyyən edin:

- A) İordaniya, Pakistan B) Livan, CAR
C) Küveyt, Misir D) İran, Əfqanıstan
E) Səudiyyə Ərəbistanı, Tacikistan

8. Avropada səhra landşaftının yaranmasına mane olur:

- A) yayın quraq, qışın sərt keçməsi
B) mülayim dəniz iqliminin hakim olması
C) mütləq hündürlük
D) dağların yerləşməsi
E) soyuq cərəyanların təsiri

9. Xəzərin şimal hissəsi üçün səciyyəvi xüsusiyyətlər:

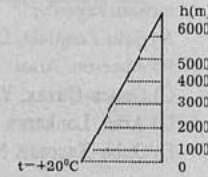
- I. duzluluğu azdır
II. gilavar küləkləri üstünlük təşkil edir
III. qışda donur
IV. dayazdır
V. dərinidir
VI. duzluluğu çoxdur
A) I, III, IV B) II, V, VI C) II, III, V
D) II, III, VI E) III, IV, VI

10. Qərb yarımkürəsində yerləşən qədim dağ sistemi və dağlıq yayla:

- A) Alp, Qviana B) Əjdaha, La-Plata
C) Atlas, Orinco D) And, Dekan
E) Appalaç, Braziliya

11. Sxemdəki demoqrafik göstəricilərə uyğun gələn ölkələr qrupunu müəyyən edin:

- A) 5500 m
B) 4000 m
C) 6000 m
D) 3000 m
E) 2800 m

12. Azərbaycanın düzən ərazilərində yayda havanın isti və quraq keçməsinin səbəbi:

- A) Xəzər dənizi ilə quru arasında fəal hava mübadiləsinin getməsi
B) Kara dənizindən soyuq arktik hava axınlarının gəlməsi
C) Respublika ərazisində tropik hava kütlələrinin hakim olması

D) Atlantik okeanından mülayim dəniz hava kütlələrinin gəlməsi

E) Mərkəzi Rusiya və Sibirdən hava axınlarının daxil olması

13. Enerji problemi həllinin ən mühüm yolu:

- A) enerji ehtiyatlarının təkrar emalı
B) tükənən ehtiyatlardan istifadəni genişləndirmək
C) üzvi mənbəli ehtiyatlardan istifadə etmək
D) tükənəməyən ehtiyatlardan istifadə etmək
E) daha dərinə yerləşən mineral ehtiyatlardan istifadə etmək

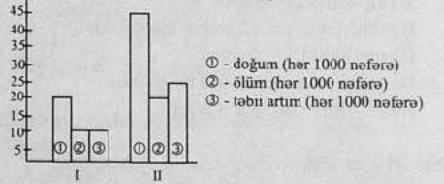
14. Gəncə-Qazax iqtisadi rayonunun dağlıq hissəsində inkişaf etdirilən əsas kənd təsərrüfatı sahəsi:

- A) tərəvəzçilik B) sitrus meyvəçiliyi
C) bostançılıq D) çayçılıq
E) heyvandarlıq

15. Nəqliyyat qovşağı nədir?

- A) Dəmiryol stansiyasıdır.
B) Çay mənsəbində yerləşən liman şəhəridir.
C) Bir neçə əsas nəqliyyat yollarının kəsişdiyi mərkəzdir.
D) Ölvərişli dəniz limanıdır.
E) Hava limanıdır.

16. Sxemdəki demoqrafik göstəricilərə uyğun gələn ölkələr qrupunu müəyyən edin:

- A) I – İsveç, Kanada, Hindistan; II – İraq, Fransa, Səudiyyə Ərəbistanı
B) I – ABŞ, Kanada, İspaniya; II – Sudan, Efiopiya, Nigeriya
C) I – Çexiya, CAR, Norveç; II – Fransa, Çili, İraq
D) I – Əlcəzir, Veneçuella, İtaliya; II – Polşa, Yaponiya, Misir
E) I – Rusiya, İtaliya, CAR; II – Kanada, Braziliya, İran

17. Azərbaycanda becərilən əsas dənli bitkilər:
A) buğda, qarğıdalı B) çovdar, pambıq
C) taxıl, üzüm D) arpa, zeytun
E) çay, darı

18. Azərbaycanda yarımsəhra və quru çöl iqlim şəraitində əmələ gəlmiş torpaq tipləri:
1. dağ-qara 2. boz
3. sarı 4. boz-çəmən
5. dağ-çəmən 6. boz-qonur
A) 3, 4, 5 B) 1, 4, 6 C) 2, 4, 6
D) 2, 5, 6 E) 3, 5, 6

19. İxtisaslaşma nədir?
A) Məhsul istehsalında ayrı-ayrı müəssisələr arasında sıx əlaqələrin yaradılması.
B) Hasil edilən faydalı qazıntıların son məhsula qədər e'mal edilməsi.
C) Məhsuldarlığın artırılması üçün yeni texnologiyalardan istifadə edilməsi.
D) Hər hansı məhsulun ölkənin və ya iqtisadi rayonun daxili tələbatından çox istehsal edilməsi və xarici bazara çıxarılması.
E) İstehsal və infrastruktur obyektlərinin əmək ehtiyatlarının çox olduğu ərazilərdə cəmlənməsi.

20. Coğrafi uzunluğa aid olmayan cəhət:
A) ekvatorun hesablanır
B) Başlanğıc meridiandan hesablanır
C) meridianları göstərir
D) şərqə və qərbə doğru hesablanır
E) 0°- 180° arasında dəyişir

21. Mis və sink istehsal edən müəssisələrin yüngül əlvan metallardan fərqli olaraq xammal bazasına meyl etməsi nə ilə əlaqədardır?
A) filizin metal tərkibinin zənginliyi ilə
B) mis və sinkin daşınmasının təhlükəli olması ilə
C) saflaşdırmanın ekoloji cəhətdən sərfəli olması ilə
D) filizin metal tərkibinin kasıblığı ilə
E) misin istehsalı üçün ucuz enerji tələb olunması ilə

22. Tufangöl, Sarısu, Batabat göllərinin yerləşdiyi müvafiq təbii vilayətlər:
A) Kiçik Qafqaz, Lənkəran, Orta Araz
B) Kür dağarası çökəkliyi, Lənkəran, Orta Araz
C) Orta Araz, Böyük Qafqaz, Lənkəran
D) Lənkəran, Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz
E) Böyük Qafqaz, Kür dağarası çökəkliyi, Orta Araz

23. Araz çayı hövzəsinin su anbarı:
A) Arpaçay B) Varvara
C) Xanbulançay D) Sərsəng
E) Ceyranbatan

24. Daha çox çirklənmiş çay:
A) Yenisey B) Lena C) Dunay
D) Ob E) Yukon

25. İndoneziya, Filippin və Tailandın ixtisaslaşdığı mühüm kənd təsərrüfatı sahəsi:
A) çəltikçilik
B) kətançılıq
C) kartofçuluq
D) şəkər çuğunduru yetişdirilməsi
E) tütünçülük

26. Narçılıq və çayçılıq təsərrüfatları olan müvafiq iqtisadi rayonlar:
A) Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan
B) Abşeron, Aran
C) Gəncə-Qazax, Yuxarı Qarabağ
D) Aran, Lənkəran
E) Quba-Xaçmaz, Naxçıvan

27. Əhalisinin sayına görə türk dövlətlərinin ardıcılığı:
1. Özbəkistan 2. Türkiyə
3. Türkmənistan 4. Qazaxıstan
5. Azərbaycan
A) 1, 5, 4, 2, 3 B) 2, 1, 4, 5, 3
C) 4, 5, 1, 2, 3 D) 2, 4, 5, 3, 1
E) 1, 2, 4, 3, 5

28. Coğrafi təbəqədə ritmik hadisələri yaradan səbəblər:
1. dünya okeanındakı cərəyanlar
2. yerin öz oxu ətrafında fırlanması
3. torpaq-bitki örtüyünün müxtəlifliyi
4. yerin günəş ətrafında hərəkəti
5. yerin fırlanma oxunun meyli olması
6. dağ qurşaqlarının müxtəlifliyi
A) 3, 5, 6 B) 3, 4, 6 C) 2, 4, 5 D) 1, 3, 4
E) 1, 4, 6

29. Azərbaycanın neft sənayesi üçün səciyyəvi cəhətlər:
1. hasilat və emalədici sahələrdən ibarətdir
2. hazır məhsulları metallurgiya və dağ – mədən sənayesi üçün xammaldır
3. yalnız neft emalı məhsulları ixrac edilir
4. həm xam neft, həm də neft məhsulları ixrac edilir
5. xam neft əsasən hava nəqliyyatı ilə daşınır
6. xam neft əsasən boru kəmərləri ilə ixrac olunur
A) 2, 5, 6 B) 1, 2, 3 C) 3, 4, 5 D) 1, 4, 6
E) 1, 5, 6

30. Yay gündönümü günü:
A) Cənub qütb dairəsində qütb gecəsi olur.
B) Günəş ekvator üzərində zenitdə olur.
C) Cənub qütb dairəsində qütb gündüzü olur.
D) Günəş cənub tropiki üzərində zenitdə olur.
E) Şimal qütb dairəsində qütb gecəsi olur.

1999, III qrup, Variant B

1. Azərbaycanda suvarma tətbiq edilmədən əkinçilikdə istifadəsi mümkün olan torpaq tipləri:
I. qəhvəyi dağ-meşə
II. boz
III. dağ-qara
IV. açıq şabalıdı
V. boz qonur
VI. qonur dağ-meşə
VII. boz-çəmən
A) I, III, VI B) I, II, III C) III, IV, VII
D) V, VI, VII E) II, IV, V
2. Yer kürəsində bitki örtüyü və heyvanlar aləminin müxtəlifliyinin səbəbləri:
1. Yer forması və ərazinin mütləq hündürlüklərinin müxtəlif olması
2. Yer kürəsində su və quru səthinin qeyri-bərabər paylanması
3. Yer kürəsində əhalinin qeyri-bərabər paylanması
4. Yer qabığının qalınlığının müxtəlif olması
5. Coğrafi uzunluqların eyni olması
6. İstiliyin, rütubətin və torpaq örtüyünün qeyri-bərabər paylanması
A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 6 E) 2, 4, 5
3. İtaliya ərazisində hansı «cırıtdan» dövlət yerləşir?
A) Belçika B) San-Marino C) Andorra
D) Malta E) Lüksemburq
4. Azərbaycanda suvarmanın zəruri olmasının səbəbi:
A) düzən ərazilərdə rütubət çatışmamazlığı
B) rütubətlik əmsalının vahiddən böyük olması
C) buxarlanmanın az olması
D) yağıntılardan çox hissəsinin yay aylarında düşməsi
E) çay və göl şəbəkəsinin yaxşı inkişaf etməsi

5. Sərsəng su anbarı hansı çayın üzərindədir?
A) Qusarçay B) Tərtər C) Gəncəçay
D) Araz E) Kür

6. Azərbaycanda xərək duzu ehtiyatlarının yerləşdiyi ərazilər:
A) Kiçik Qafqaz və Qobustan
B) Dağlıq Şirvan və Qarabağ
C) Naxçıvan və Abşeron
D) Abşeron və Lənkəran
E) Lənkəran və Aran

7. Latın Amerikasında neft hasilatına görə seçilən ölkə:
A) Nikaraqua B) Argentina C) Peru
D) Çili E) Meksika

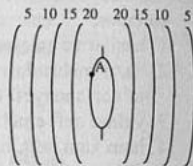
8. Mərkəzi Asiyanın İran, Əfqanıstan, Özbəkistan və Qazaxıstanla həmsərhəd olan türk dövləti:
A) Tacikistan B) Qırğızıstan
C) Pakistan D) Türkmənistan
E) Tatarıstan

9. Xəzərin cənub hissəsinə aid olan əlamətlər:
I. çox dərinidir
II. duzluluğu nisbətən yüksəkdir
III. dərinliyi azdır
IV. neft-qaz yataqları ilə zəngindir
V. qışda donur
VI. duzluluğu çox azdır
A) I, IV, V B) II, III, IV C) I, II, IV
D) IV, V, VI E) II, III, VI

10. Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra, onun xarici iqtisadi əlaqələrində yaranan meyl:
A) Hindistan, Çin, İndoneziya ilə nəqliyyat-iqtisadi əlaqələrin artması
B) Türkiyə, Qərbi Avropa, ABŞ ilə iqtisadi əlaqələrin genişlənməsi
C) Cənub-Şərqi Asiya dövlətləri ilə iqtisadi əlaqələrin güclənməsi
D) Mərkəzi Asiyanın türk dövlət və qurumları ilə əlaqələrin zəifləməsi
E) MDB dövlətləri ilə iqtisadi əlaqələrin daha da genişlənməsi

11. Avstraliya İttifaqına aid olan cəhətlər:
I. zəngin təbii ehtiyatların olması
II. əhalinin sıxlığının çox olması
III. unitar dövlət olması
IV. federativ quruluşa malik olması
V. hasilat sənayesinin yüksək inkişaf etməsi
VI. zəngin şirin su ehtiyatlarına malik olması
A) I, II, IV B) II, IV, VI C) I, IV, V
D) I, III, VI E) II, IV, V

12. A nöqtəsinin mütləq hündürlüyünü təyin edin:
A) 27m
B) 32m
C) 15m
D) 25m
E) 29,5m

13. Dünya okeanının neftlə daha çox çirkənlənmiş hissələri:
1. İran körfəzi
2. Çukot dənizi
3. Böyük Avstraliya körfəzi
4. Şimal dənizi
5. Oxot dənizi
6. Meksika körfəzi
A) 2, 3, 6 B) 1, 2, 3 C) 1, 3, 5
D) 2, 4, 6 E) 1, 4, 6

14. Avstraliyanın Eyr gölü ilə oxşar rejimə malik olan Afrikanın gölü:
A) Viktoriya
B) Tanqanika
C) Tana
D) Çad
E) Nyasa

15. Kartofçuluq, bostançılıq və zeytunçuluğun daha çox inkişaf etdiyi müvafiq iqtisadi rayonlar:
A) Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan, Aran
B) Gəncə-Qazax, Aran, Abşeron
C) Naxçıvan, Yuxarı Qarabağ, Abşeron
D) Gəncə-Qazax, Abşeron, Şəki-Zaqatala
E) Kəlbəcər-Laçın, Lənkəran, Aran

16. Gəncə-Qazax iqtisadi rayonunun düzənlik hissəsində inkişaf etmiş əsas kənd təsərrüfatı sahəsi:
A) arıçılıq B) çayçılıq
C) sitrus meyvəçiliyi D) qoyunçuluq
E) üzümçülük

17. Zəlzələlərin müşahidə olunmadığı ölkələri müəyyən edin:
A) Nepal, Malayziya B) Norveç, Avstraliya
C) İtaliya, Əlcəzair D) İran, Hindistan
E) Meksika, AFR

18. Qış gündönmüsi günü:
A) Şimal qütb dairəsində qütb gündüzi olur.
B) Cənub qütb dairəsində qütb gecəsi olur.
C) Şimal qütb dairəsində qütb gecəsi olur.
D) Günəş ekvator üzərində zenitdə olur.
E) Günəş şimal tropiki üzərində zenitdə olur.

19. Monokultur təsərrüfat nədir?
A) çoxsahəli ixtisaslaşması olan heyvandarlıq
B) dar ixtisaslı kənd təsərrüfatı
C) ticarətlə məşğul olan təsərrüfat sahəsi
D) dar ixtisaslı sənaye sahələri
E) geniş ixtisaslı sənaye sahələri

20. Ən "quru" və "rütubətli" materiklərin müvafiq ardıcılığını seçin:
A) Avstraliya, Afrika
B) Cənubi Amerika, Avrasiya
C) Şimali Amerika, Antarktida
D) Cənubi Amerika, Afrika
E) Avstraliya, Cənubi Amerika

21. Şimali Amerikada Sakit okean hövzəsinə aid olan çay:
A) Kolorado B) Missisipi
C) Niaqara D) Makkenzi
E) Müqəddəs Lavrenti

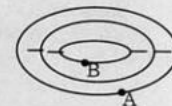
22. Azərbaycanda əhalinin ərzaq məhsullarına olan tələbatını ödəmək üçün inkişaf etdirilməsi daha vacib olan kənd təsərrüfatı sahələri:
A) üzümçülük, taxılçılıq
B) balıqçılıq, arıçılıq
C) taxılçılıq, heyvandarlıq
D) tərəvəzçilik, tütünçülük
E) pambıqçılıq, çayçılıq

23. Əhalinin təbii artımının (təzələnməsinin) I tipinə aid olan qrupu müəyyən edin:

1. 16-9=7
2. 14-10=4
3. 48-18=30
4. 34-8=26
5. 17-11=6
6. 29-11=18
A) 1,2,6 B) 3,4,5 C) 3,4,6
D) 2,3,4 E) 1,2,5

24. İri kənd təsərrüfatı rayonlarına meyl edən sənaye sahələri:
A) əsas kimya, kənd təsərrüfatı maşınqayırması
B) dağ-mə'dən kimyası, daqiq cihazqayırma
C) meşə-kimya, gəmiqayırma
D) polimerlər kimyası, avtomobilqayırma
E) polimerlər e'malı kimyası, cihazqayırma

25. B nöqtəsində atmosfer təzyiqi 758 mm c.s. bərabərdir. Horizontalların hər 20 m-dən bir keçirildiyini nəzərə alaraq, A nöqtəsində atmosfer təzyiqini müəyyən edin:

- A) 742 mm c.s. B) 772 mm c.s.
C) 668 mm c.s. D) 762 mm c.s.
E) 756 mm c.s.

26. Enerji əhəmiyyətli tükənməyən təbii ehtiyatlar:
A) günəş enerjisi, qabarma və çökilmə
B) neft, qaz
C) meşə, su
D) qonur kömür, torf
E) daş kömür, torf

27. Azərbaycanda yerli küləklərin yaranmasının əsas səbəbi:
A) çay şəbəkəsinin sıx olması
B) müxtəlif mənzəli süxurların yayılması
C) cənub yarımkürəsində yerləşməsi
D) səth örtüyü və relyefin müxtəlifliyi
E) ərazisinin çox hissəsinin düzən olması

28. Böyük Qafqaz təbii vilayətində düzən meşələrinin yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar:
 A) Alazan-Əyriçay, Qonaqkənd
 B) Qobustan-Abşeron, Samur-Dəvəçi
 C) Alazan-Əyriçay, Samur-Dəvəçi
 D) Zaqatala-Lahic, Dağlıq Şirvan
 E) Alazan-Əyriçay, Qobustan-Abşeron

29. Coğrafi enliyə aid olmayan cəhət:
 A) qütblərə qədər hesablanır
 B) 0- 90° arasında dəyişir
 C) şimal və cənub istiqamətində hesablanır.
 D) ekvatorndan hesablanır
 E) Qrinvicdən hesablanır

30. Beynəlxalq coğrafi əmək bölgüsü nədir?
 A) ölkələrin istehsal və xidmət sahələri üzrə ixtisaslaşması
 B) dövlətlərin Beynəlxalq Valyuta Fondundan yardım alması
 C) dövlətlər arasında ticarət əlaqələri
 D) bütün ölkələrin BMT-nin iqtisadi inkişaf proqramı ilə işləməsi
 E) ölkələrin bir-birinə işçi qüvvəsi göndərməsi

2000, II qrup, Variant A

1. Asiya ölkələrinin paytaxt şəhərləri:

- A) Dehli, Cakarta, Bağdad
 B) Manila, Tehran, Tirana
 C) Ər-Riyad, Vyana, Əlcəzair
 D) Kabil, Şanxay, Kobe
 E) Ankara, Kəraçi, Bombey

2. Kür-Araz və Lənkəran ovalıqları üçün səciyyəvi olan müvafiq iqlim tiplərini müəyyən edin:

- A) soyuq, yarımsəhra, və quru çöl
 B) dağ tundra, soyuq
 C) dağ tundra, yarımsəhra və quru çöl
 D) yarımsəhra və quru çöl, mülayim-isti
 E) mülayim-isti, dağ tundra

3. Qütb gecələrinin uzunluğu asılıdır:

- A) saat qurşağından
 B) maqnit qütblərinə yaxınlıqdan
 C) coğrafi qütblərə yaxınlıqdan
 D) buludluqdan
 E) başlanğıc meridianı yaxınlıqdan

4. Azərbaycanda yeraltı suların əmələ gətirmədiyi relyef formaları:

1. axmazlar
 2. karst qıfları
 3. gətirmə konusları
 4. mağaralar
 5. moren tirələri
 A) 2, 5 B) 3, 4 C) 1, 4
 D) 1, 3 E) 2, 3

5. Azərbaycanda iqtisadiyyatın sür'ətli inkişafına tə'sir edə bilər:

1. işğal edilmiş torpaqların azad edilməsi
 2. ekstensiv inkişaf
 3. beynəlxalq neft müqavilələrinin həyata keçməsi
 4. müasir texnologiyaların geniş tətbiqi
 5. xaricdən çoxlu işçi qüvvəsi gətirilməsi
 6. elm tutumlu istehsal sahələrinin inkişafının məhdudlaşdırılması
 A) 2, 4, 5 B) 3, 5, 6 C) 1, 3, 4
 D) 2, 5, 6 E) 1, 2, 5

6. Yanacaq-energetika kompleksinə daxil olan sahələr:

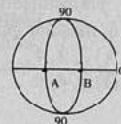
- A) neft sənayesi və neft-kimya
 B) qaz hasilatı və geotermal stansiyalar
 C) kömür sənayesi, SES-lər
 D) yanacaq sənayesi və elektroenergetika
 E) yanacaq sənayesi və AES-lər

7. Vaxt fərqi 2 saat 40 dəqiqə olan

- A və B məntəqələri arasında məsafə

- 1:20000000 miqyaslı xəritədə nə qədərdir?

- A) 44,4 sm
 B) 40,4 sm
 C) 22,2 sm D) 11,1 sm E) 33,3 sm

8. Şərq sahilindən isti Mozambik, Braziliya və Kurosi cərəyanlarının keçdiyi materiklərin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin:

- A) Şimali Amerika, Cənubi Amerika, Avrasiya
 B) Avrasiya, Cənubi Amerika, Antarktida
 C) Afrika, Avstraliya, Antarktida
 D) Afrika, Cənubi Amerika, Avrasiya
 E) Avstraliya, Cənubi Amerika, Afrika

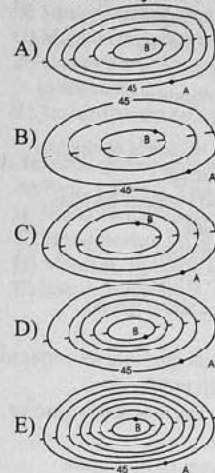
9. Bakı-Həştərxan su yolu ilin hansı dövründə isləmir və bunun səbəbi:

- A) Yayda, Xəzərin şimalında suyun səviyyəsinin kəskin aşağı enməsi
 B) Qışda, Xəzərin cənub hissəsinin buzla örtülməsi
 C) Yayda, Volqa çayının sularından suvarmada daha çox istifadə olunması
 D) Qışda, dənizin şimal hissəsinin buz bağlanması
 E) Yaz və payızda, dənizdə güclü küləklərin əsməsi və sıx dumanlığın yaranması

10. İsti və soyuq okean cərəyanlarının qovuşduğu ərazilərdə nələr baş verir?

- A) sunami dalgaları yaranır
 B) aydın buludsuz hava yaranır
 C) qabarma-çəkilmə güclənir
 D) iqlimin kontinentallığı artır
 E) tez-tez dumanlı və çiskinli havalar müşahidə edilir

11. A məntəqəsinin B-dən 1,5 dəfə çox hündürlüyə malik olduğu sxemi tapın. Nəzərə alın ki, kəsə yüksəkliyi 5 m-dir.

15. Dəmiryol nəqliyyatının daha güclü inkişaf etdiyi ölkələr:
A) Çin, Avstraliya, Nepal
B) Rusiya, Almaniya, Fransa
C) Kanada, Boliviya, Filippin
D) Çili, Hindistan, İspaniya
E) ABŞ, Yaponiya, Əfqanıstan
16. İnkişaf etməkdə olan ölkələrin əhalisinin sür'ətlə artmasının nəticəsi:
A) elm və mədəniyyətin sür'ətli inkişafı
B) təbii artımın azalması
C) sənayenin güclü inkişafı
D) kənd təsərrüfatının inkişafı
E) ərzaq probleminin kəskinləşməsi
17. Afrikanın subekvatorial qurşaqlarda yerləşən ölkələrinin əsas ekoloji problemləri:
1. savannalarda və seyrək meşələrdə ağac və kolluqların qırılması
2. meşə-çöl və meşələrin genişlənməsi
3. səhrələşmə və şoranlaşmanın artması
4. əkinə yararlı torpaq sahələrinin azalması
5. iqlimin mülayimləşməsi, atmosfer yağıntılarının artması
6. elm tutumlu maşınqayırma müəssisələrinin tullantıları ilə ətraf mühitin çirklənməsi
A) 1, 4, 6 B) 1, 3, 4 C) 1, 3, 5
D) 2, 5, 6 E) 2, 4, 6
18. Azərbaycanda hündürlük qurşaqlığı üzrə bir-birini qanunauyğun əvəz edən əsas torpaq tipləri:
A) şoran, dağ-qara, boz-qonur
B) boz-çəmən, dağ-şabalıdı, şoran
C) sarı, dağ-çəmən, dağ-meşə
D) dağ-şabalıdı, dağ-meşə, dağ-çəmən
E) dağ-qara, podzol, boz-çəmən
19. Qrenlandiya adasının cənub ucqar nəqtəsi ilə (60° şm.e., 45° q.u.) Şimal qütbü arasında olan ən qısa məsafə 1: 30.000.000 miqyaslı xəritədə nə qədər olar?
A) 11,1 sm B) 33,3 sm C) 99,9 sm
D) 22,2 sm E) 111 sm
20. Kür-Araz və Turan ovalıqlarının oxşar cəhətləri:
1. ərazilərində türkdilli xalqlar yaşayır
2. rütubətli iqlim şəraitləri vardır
3. neft-qaz yataqlarına malikdirlər
4. Xəzər dənizinə birbaşa çıxışları vardır
5. əsas hissələri okean səviyyəsindən yuxarıda yerləşmişdir
6. meşələr geniş sahə tutur
A) 2, 3, 4 B) 1, 2, 5 C) 1, 3, 4
D) 1, 4, 6 E) 4, 5, 6
21. Lifli bitkilərin ən çox becərildiyi müvafiq ölkələri müəyyən edin.
I. kətan 1. Rusiya
II. pambıq 2. Özbəkistan
3. Türkiyə
4. Belarus
5. Çin
6. Peru
A) I-1, 4; II-2, 5 B) I-2, 4; II-1, 5
C) I-5, 6; II-1, 2 D) I-2, 4; II-4, 6
E) I-1, 2; II-3, 4
22. Orta Araz vilayətində təsərrüfatın inkişafına əlverişli imkan yaradan amillər:
1. aqroiqlim ehtiyatları
2. geniş meşə massivləri
3. zəngin mineral ehtiyatları
4. geniş sahə tutan qara torpaqlar
5. hidroenerji ehtiyatları
A) 1, 2, 4 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 5
D) 1, 3, 4 E) 2, 4, 5
23. İnkişaf etmiş ölkələrdə kənd təsərrüfatı üçün səciyyəvi olan xüsusiyyətlər:
1. təsərrüfatın çoxsahəliliyi
2. monokultur xarakter daşması
3. elektrifikasiş və kimyalaşdırmanın səviyyəsinin aşağı olması
4. intensiv inkişaf, yüksək əmək məhsuldarlığı
5. ekstensiv inkişaf, əkin sahələrinin sür'ətlə genişlənməsi
A) 2, 4 B) 1, 4 C) 1, 3
D) 4, 5 E) 2, 3
24. İndoneziya, Tailand və Filippinə xas olan ümumi cəhətlər:
1. Cənub-Şərqi Asiya ölkələridir
2. urbanizasiya səviyyəsi çox yüksəkdir
3. elm tutumlu maşınqayırma sür'ətlə inkişaf edir
4. çaltıçilik kənd təsərrüfatında mühüm yer tutur
5. pambıqçılıq ixtisaslaşmış sahədir
6. dənizsahili mövqeyə malikdirlər
A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 4 C) 4, 5, 6
D) 1, 5, 6 E) 1, 4, 6
25. Azərbaycanda daha çox meşə ehtiyatlarına malik olan iqtisadi rayonlar:
1. Aran
2. Şəki-Zaqatala
3. Abşeron
4. Quba-Xaçmaz
5. Lənkəran
6. Naxçıvan
7. Yuxarı Qarabağ
A) 2, 4, 5, 7 B) 2, 4, 5, 6
C) 2, 3, 5, 6 D) 1, 3, 4, 7
E) 2, 3, 6, 7
26. A məntəqəsində temperaturun sutkalıq gedişi 8°C; -2°C; -5°C; -6°C; 4°C; 12°C; 10°C; 7°C olarsa, orta sutkalıq temperaturu müəyyən edin:
A) 4,5°C B) 3,5°C C) 2,5°C
D) 1,5°C E) 2,7°C
27. Avrasiyanın daxili dənizləri:
A) Mərmərə, Aralıq, Bərens
B) Yapon, Cənubi Çin, Qara
C) Yava, Egey, Mərmərə
D) Qara, Ərəbistan, Azov
E) Baltik, Qara, Azov
28. Azərbaycanın axımı tənzimlənməyən çayları:
A) Qudyalçay, Gəncəçay, Oxçuçay, Tərtər
B) Vəlvələçay, Ağstafaçay, Araz, Lənkərançay
C) Tərtər, Xaçınçay, Bərgüşad, Arpaçay
D) Kür, Samur, Astaraçay, Pirsat
E) Şinçay, Qusarçay, Göyçay, Gilançay
29. Azərbaycanın hansı düzənliklərində meşə landşaftı daha geniş yayılmışdır?
A) Lənkəran ovalığı və Şollar düzündə
B) Şərur-Ordubad düzənliyi və Acınohurda
C) Muğan düzü və Lənkəran ovalığında
D) Cənub-Şərqi Şirvan düzü və Lənkəran ovalığında
E) Samur-Dəvəçi ovalığı və Salyan düzündə
30. Seysmik qurşaqlarda yerləşən ölkələr:
A) Peru, Türkiyə, Yaponiya
B) İrlandiya, İndoneziya, Liviya
C) Monqolustan, İsveç, Macarıstan
D) Mərakeş, Belçika, Urugvay
E) İtaliya, Finlandiya, Argentina

2000, II qrup, Variant B

1. Aralıq dənizi iqlim tipinin yayıldığı ölkələr:

- A) Yunanistan, Tunis, İspaniya
- B) Misir, Peru, Albaniya
- C) İsrail, Almaniya, İtaliya
- D) Azərbaycan, Fransa, Belarus
- E) İran, Türkiyə, Polşa

2. Günəşin zenitdə müşahidə edildiyi yarımadalar:

- A) Malakka, Taymır
- B) Ərəbistan, Kola
- C) Malakka, Somali
- D) Hindistan, Skandinaviya
- E) Somali, Labrador

3. Azərbaycanda qışı soyuq keçən yarımsəhra və quru cöl iqlim tipinin yayıldığı ərazilər:

- A) Alazan-Oyriçay vadisi, Şərur-Ordubad düzənliyi
- B) Abşeron yarımadası, Talış dağları
- C) Kür-Araz ovalığı, Alazan-Oyriçay vadisi
- D) Şərur-Ordubad düzənliyi, Naxçıvanın alçaq dağlıq sahələri
- E) Lənkəran ovalığı, yüksək dağlıq sahələr

4. Kür çökəkliyi vilayətində səth sularının fəaliyyəti ilə yaranan relyef formaları:

- 1. karlar
- 2. yarıqlar
- 3. sürüşmələr
- 4. götürmə konusları
- 5. karst qıfları
- A) 2, 4 B) 2, 3 C) 1, 3
- D) 1, 5 E) 3, 5

5. Son illərdə Azərbaycanda sənaye məhsulları istehsalının azalma səbəbləri:

- 1. ixracat məhsullarının artması
- 2. iqtisadi əlaqələrin zəifləməsi
- 3. torpaqların işğal edilməsi
- 4. ixtisaslı işçi qüvvəsinin çatışmaması
- 5. müasir texnologiyaların geniş tətbiqi
- 6. keçid dövrünün çətinlikləri
- A) 2, 3, 5 B) 1, 4, 6 C) 2, 3, 6
- D) 1, 3, 5 E) 1, 2, 3

6. Şərti yanacaq vahidi nədir?

- A) yandırılarkən 4500 kkal istilik verən 1 m³ təbii qaz
- B) yandırılarkən 8000 kkal istilik verən 1 kq quru odun
- C) yandırılarkən 6000 kkal istilik verən 1 litr neft
- D) yandırılarkən 5000 kkal istilik verən 1 kq torf
- E) yandırılarkən 7000 kkal istilik verən 1 kq daş kömür

7. Vaxt fərqi 1 saat 20 dəqiqə olan A və B məntəqələri arasında məsafə xəritə üzərində 22,2 sm olarsa, xəritənin miqyasını müəyyən edin:

- A) 1: 2 000 000 B) 1: 3 000 000
- C) 1: 22 000 000 D) 1: 40 000 000
- E) 1: 10 000 000

8. Avstraliyanın səhraları:

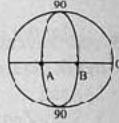
- A) Böyük Səhra, Rüb əl-Xali
- B) Viktoriya, Böyük Qumlu
- C) Viktoriya, Qobi
- D) Böyük Qumlu, Atakama
- E) Qızılqum, Viktoriya

9. Son dövrdə Azərbaycanın xarici iqtisadi əlaqələrində rolu əhəmiyyətli dərəcədə artan ölkələr:

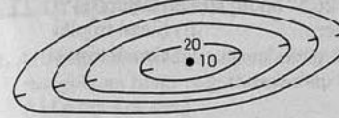
- A) İran, Əfqanıstan, Türkiyə, Fransa
- B) İran, Türkiyə, ABŞ, Böyük Britaniya
- C) Rusiya, Özbəkistan, Belarus, Monqolustan
- D) Belarus, Latviya, Litva, Estoniya
- E) ABŞ, Çin, Tailand, Butan

10. Tropik və subtropik qurşaqlarda Dünya okeanının səthində duzluluğun çox olması nə ilə əlaqədardır?

- A) yağının çox olması, dərinlik üzrə temperaturun dəyişməsi ilə
- B) soyuq okean cərəyanlarının olması və yağınların yüksək miqdarı ilə
- C) buxarlanma və yağının çoxluğu ilə
- D) buxarlanmanın və aysberqlərin çox olması ilə
- E) yağının az, buxarlanmanın çox olması ilə

11. Kəsmə yüksəkliyi 20 m olarsa, sxemdə verilmiş çökəkliyin dərinliyini tapın:

- A) 10 m
- B) 30 m
- C) 40 m
- D) 70 m
- E) 60 m

12. Azərbaycanda aqroiqlim ehtiyatları ildə iki dəfə məhsul götürməyə imkan verən ərazilər:

- A) Muğan duzu, Murovdağ silsiləsi, Lənkəran ovalığı
- B) Böyük və Kiçik Qafqazın orta və yüksək dağlıq əraziləri
- C) Qarabağ düzü, Naxçıvanın dağlıq hissəsi, Qusar maili düzənliyi
- D) Ceyrançöl, Qarabağ vulkanik yaylası, Lənkəran ovalığı
- E) Kür-Araz ovalığı, Gəncə-Qazax maili düzənliyi, Abşeron yarımadası

13. Subtropik iqlim qurşaqlarına aid olan təbii zona:

- A) codyarpaqlı meşələr və kolluqlar
- B) tundra və meşə-tundra
- C) rütubətli ekvatorial meşələr
- D) iynəarpaqlı meşələr
- E) arktik səhralar

14. Daha çox hidroenerji potensialına malik olan ölkələr:

- A) Çin, Əlcəzair
- B) Ukrayna, Türkmənistan
- C) Çad, Efiopiya
- D) ABŞ, Rusiya
- E) Əfqanıstan, Meksika

15. İxracatında xammal və kənd təsərrüfatı məhsullarının üstünlük təşkil etdiyi ölkələr:

- A) İspaniya, Fransa, Çin, Efiopiya
- B) Braziliya, Əlcəzair, İndoneziya, Meksika
- C) Yunanistan, Türkiyə, Azərbaycan, Avstriya

D) Meksika, Kanada, Əfqanıstan, Çexiya
E) İtaliya, Ukrayna, Rusiya, Niger

16. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə urbanizasiyanın fərqləndirici xüsusiyyəti:

- A) əhalinin şəhərlərdən kənd yerlərinə miqrasiyası
- B) şəhər əhalisinin sayının azalması
- C) əhalinin kiçik şəhərlərdə cəmlənməsi
- D) kənd əhalisinin sür'ətlə artması
- E) əhalinin böyük şəhərlər ətrafında cəmlənməsi

17. Mərkəzi Asiya ölkələrinin əsas ekoloji problemləri:

- 1. elm tutumu maşınqayırma müəssisələrinin tullantıları ilə ətraf mühitin çirklənməsi
- 2. səhralaşma və şoranlıqların artması
- 3. meşə və meşə-cöllərin genişlənməsi
- 4. şirin suyun çatışmaması
- 5. əkinə yararlı torpaqların azalması
- 6. musson meşələrinin qırılması
- A) 2, 4, 5
- B) 1, 2, 4
- C) 2, 4, 6
- D) 3, 5, 6
- E) 1, 3, 5

18. Qarabağ vulkanik yaylası və Baş Qafqaz silsiləsi üçün ümumi olan əlamət:

- A) vulkanik süxurlardan təşkil olunmuşlar
- B) əsasən buzlaq suları ilə qidalanan sıx çay şəbəkəsinə malikdirlər
- C) boz və boz-qonur torpaqlar üstünlük təşkil edir
- D) kəskin parçalanmış və az meyilliə malik olan ərazilərdir
- E) alp və subalp çəmənlikləri yayılmışdır

19. Səyyahların Bakı şəhərindən 180° azimutla 7881 km-lik məsafəni qət edərkən çatacaqları nöqtənin coğrafi koordinatlarını tapın:

- A) 40° ş.m.e., 121° ş.u.
- B) 31° c.e., 50° q.u.
- C) 31° c.e., 50° ş.u.
- D) 71° c.e., 50° ş.u.
- E) 40° ş.m.e., 21° q.u.

20. Əhalisinin sıxlığı daha yüksək olan türk dövlət və qurumları
 1. Türkiyə 2. Saxa (Yakutiya)
 3. Azərbaycan 4. Çuvaşiya
 5. Tuva 6. Altay
 7. Türkmənistan
 A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 4 C) 2, 6, 7
 D) 2, 3, 7 E) 5, 6, 7
21. İndoneziya, Tailand və Filippinə xas olmayan cəhətlər:
 1. Cənub-Şərqi Asiya ölkələridir
 2. urbanizasiya səviyyəsi çox yüksəkdir
 3. elmi tutumlu maşınqayırma sürətlə inkişaf edir
 4. çəltikçilik kənd təsərrüfatında mühüm yer tutur
 5. pambıqçılıq ixtisaslaşmış sahədir
 6. dənizsahili mövqeyə malikdirlər
 A) 2, 3, 5 B) 2, 3, 6 C) 1, 3, 4
 D) 2, 5, 6 E) 1, 2, 4
22. Kanada və CAR üçün fərqləndirici əlamətlər:
 1. Əhali təzələnməsinin II tipinə aiddirlər
 2. Öz sənayələrini yerli xammalla tam təmin edirlər
 3. Almaz ixracatçılarıdır
 4. İnkişaf etmiş ölkələrdir
 5. Eyni yarımkürədə yerləşirlər
 A) 1, 2 B) 2, 5 C) 1, 3 D) 4, 5 E) 3, 4
23. Orta Araz vilayətində təsərrüfatın inkişafına mane olan əlamətlər:
 1. yüksək dağlıq relyefin üstünlüyü
 2. mineral ehtiyatların bolluğu
 3. su ehtiyatlarının çatışmaması
 4. aqroiqlim ehtiyatların zənginliyi
 5. qışın soyuq, yayın isti və quraq keçməsi
 A) 2, 3, 4 B) 1, 2, 3 C) 1, 3, 5
 D) 3, 4, 5 E) 1, 4, 5
24. Lifli bitkilərin ən çox becərildiyi müvafiq ölkələri müəyyən edin.
 I. kətan 1. Rusiya
 II. pambıq 2. Özbəkistan
 3. Türkiyə
 4. Belarus
 5. Çin
 6. Peru
 A) I-5, 6; II-1, 2 B) I-1, 2; II-3, 4
 C) I-2, 4; II-4, 6 D) I-1, 4; II-2, 5
 E) I-2, 4; II-1, 5

25. Günəş hansı paralel üzərində zenitdə olan zaman, günorta vaxtı onun şüaları Bakı şəhərinə 26,5° bucaq altında düşür?
 A) Ekvator B) Şimal tropiki
 C) Cənub qütb dairəsi D) Cənub tropiki
 E) Şimal qütb dairəsi
26. Naxçıvan və Lənkəran vilayətlərində uyğun olaraq ən yüksək zirvələri göstərin:
 A) Bazardüzü, Dübbrar
 B) Qapıcıq, Kömürköy
 C) Böyük Kirs, Dəlidağ
 D) Şahdağ, Gəmişdağ
 E) Gəmişdağ, Şahdağ
27. Orta Sibir, Dekan, Ahaqqar, Qviana coğrafi adlarını nə birləşdirir?
 A) qeosinklinal sahələrdə yerləşən dağlardır
 B) ovalıqlardır və neft-qaz ehtiyatları ilə zəngindir
 C) yaylalardır və Şimal yarımkürəsində yerləşirlər
 D) yüksəkliklərdir və Şərq yarımkürəsində yerləşirlər
 E) daimi qar və buzlaqları olan yaylalardır
28. Azərbaycanın axını tənzimləyən çayları:
 A) Kür, Araz, Ağstafaçay, Törtər
 B) Araz, Ağstafaçay, Xaçınçay, Sumqayıtçay
 C) Kür, Zəyəmçay, Gəncəçay, Naxçıvançay
 D) Kür, Oxçuçay, Araz, Viləşçay
 E) Araz, Astaraçay, Qusarçay, Kateçay
29. Əkin sahələri əsasən Samur- Abşeron, Yuxarı Qarabağ və Yuxarı Şirvan kanalları vasitəsilə suvarılan iqtisadi rayonlar:
 1. Şəki-Zaqatala 2. Abşeron
 3. Gəncə-Qazax 4. Lənkəran
 5. Aran
 A) 1, 5 B) 3, 4 C) 1, 2 D) 2, 5 E) 4, 5
30. Avropanın gölləri:
 A) Nyasa, Cenevrə, Eyr
 B) Cenevrə, Oneqa, Ladoqa
 C) Maralqöl, İssik-Kul, Lobnor
 D) Oneqa, Urmiya, Göygöl
 E) Cenevrə, Balaton, Baykal

2000, III qrup, Variant A

1. Azərbaycanın bataqlıqlaşmış sahələrə daha çox rast gəlinən fiziki-coğrafi rayonu:
 A) Qazax-Qarabağ
 B) Ceyrançöl-Acinohur
 C) Qarabağ vulkanik yaylası
 D) Zaqatala-Lahic
 E) Mərkəzi Aran
2. Nisbi hündürlüyü 4500 m olan dağın ətrafında havanın temperaturunun 10°C, atmosfer təzyiqinin isə 759 mm c. st. olduğunu nəzərə alaraq onun zirvəsində havanın temperaturunu və atmosfer təzyiqini təyin edin:
 A) 400 mm c. st., 0°C
 B) 309 mm c. st., -17°C
 C) 309 mm c. st., -30°C
 D) 659 mm c. st., 10°C
 E) 770 mm c. st., -5°C
3. Azərbaycanda Avrasiya (Transqafqaz) nəqliyyat yolunun bilavasitə keçməyəcəyi iqtisadi rayonlar:
 A) Lənkəran, Aran, Quba-Xaçmaz
 B) Naxçıvan, Yuxarı Qarabağ, Kəlbəcər-Laçın
 C) Dağlıq Şirvan, Quba-Xaçmaz, Abşeron
 D) Naxçıvan, Abşeron, Kəlbəcər-Laçın
 E) Aran, Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala
4. Dünyanın yük dövriyyəsinə görə fərqlənən ən iri liman şəhərləri:
 A) Rotterdam, Budapeşt
 B) Şanxay, Paris
 C) Dehli, Vaşinqton
 D) Vyana, London
 E) Rotterdam, Sinqapur
5. İnkişaf etməkdə olan ən kasıb ölkələr:
 A) Meksika, Kamerun, Qayana, Seneqal, Çad
 B) Mali, Niger, Haiti, Nepal, Banqladeş
 C) Braziliya, Meksika, Səudiyyə Ərəbistanı, İordaniya, Somali
 D) Koreya Respublikası, Urquvay, Mavritaniya, Nepal, Sudan
 E) Argentina, Braziliya, Salvador, Liberiya, Somali
6. Azərbaycanda çəmən torpaqları həm dağlıq ərazilərdə, həm də düzənliklərdə yayılmışdır. Bu torpaqların yaranma xüsusiyyətləri:
 A) Dağ-çəmən torpaqları buzlaqların, düzən-çəmən torpaqları isə çayların təsiri ilə əmələ gəlir.
 B) Düzən-çəmən torpaqları antropogen, dağ-çəmən torpaqları isə təbii amillərin təsiri ilə yaranmışdır.
 C) Hər iki torpaq tipi səth sularının və küləyin təsiri ilə əmələ gəlir.
 D) Dağ-çəmən torpaqları yağıntı sularının, düzən-çəmən torpaqları isə qunt sularının təsiri ilə əmələ gəlir.
 E) Həm dağ-çəmən, həm də düzən-çəmən torpaqları qunt sularının təsiri ilə yaranır.
7. İndoneziyanın yerləşdiyi böyük adalar qrupu:
 1. Yava
 2. Yeni Zelandiya
 3. Tasmaniya
 4. Solomon
 5. Kalimantan
 6. Sumatra
 A) 1, 2, 3 B) 1, 5, 6 C) 1, 2, 6
 D) 3, 4, 5 E) 3, 5, 6
8. Metallurgiya kombinatları əsasən kömür və dəmir filizi hövzələri yaxınlığında yerləşən ölkələr:
 1. Əlcəzir 2. Rusiya 3. Danimarka
 4. Ukrayna 5. Çin 6. Yaponiya
 A) 1, 2, 3 B) 1, 2, 6 C) 2, 5, 6
 D) 2, 3, 4 E) 2, 4, 5
9. Köhnə Dünya anlayışına aid olan qitələr:
 1. Antarktida 2. Avropa 3. Afrika
 4. Avstraliya 5. Asiya 6. Amerika
 A) 1, 2, 3 B) 2, 3, 4 C) 2, 3, 5
 D) 4, 5, 6 E) 2, 5, 6
10. Kənd təsərrüfatında su ehtiyatlarından daha çox istifadə edən ölkələr:
 A) Danimarka, Böyük Britaniya, İslandiya
 B) Hindistan, Türkmənistan, Misir
 C) Norveç, İspaniya, Böyük Britaniya
 D) ABŞ, Avstraliya, Norveç
 E) Kanada, Azərbaycan, İslandiya

11. Azərbaycanın strateji əhəmiyyət daşıyan və ən çox gəlir gətirən bitkiçilik sahəsi:
A) tərəvəzçilik B) kartofçuluq
C) çayçılıq D) pambıqçılıq
E) tütünçülük
12. Aşağıdakı enliklərdə yerləşən, eyni coğrafi uzunluğa malik olan, Günəşin zenitdə olduğu hansı məntəqələr arasında məsafə daha böyükdür?
A) 10° şm. e. — 20° şm. e.
B) 16,5° şm. e. — 16,5° c. e.
C) 20° c. e. — 6° c. e.
D) 15° şm. e. — 15° c. e.
E) 23,5° şm. e. — 23,5° c. e.
13. Qərbi Avropa ölkələrinin iqtisadi-coğrafi mövqeyini səciyyələndirən əlamətlər:
1. Region ölkələrinin bir-biri ilə sıx qonşuluq mövqeyi;
2. Yüksək təbii artımın olması;
3. Mühüm dəniz və ticarət yollarının yaxınlığında yerləşmələri;
4. Şərqi Avropa ölkələri ilə böyük məsafədə sərhədlərə malik olmaları;
5. Region ölkələrinin hamısının okeana birbaşa çıxışlarının olması;
A) 1,3,5 B) 1,3,4 C) 2,3,4
D) 2,3,5 E) 2,4,5
14. Xəzər dənizinə şimaldan tökülən çaylar:
A) Kür, Ural, Qusarçay
B) Samur, Terek, Kür
C) Volqa, Ural, Emba
D) Terek, Emba, Samur
E) Ural, Volqa, Qudyalçay
15. İEOÖ-lərdə toxuculuq və tikici sənayesinin sür'ətlə inkişafının əsas səbəbi:
A) Yüksək ixtisaslı kadrların çoxluğu
B) Gətirilmə xammaldan istifadə
C) Kimya və maşınqayırmanın yüksək inkişafı
D) Yerli texnologiyanın Avropa ölkələrindəkinə nisbətən üstünlüyü
E) Ucuz işçi qüvvəsinin çoxluğu
16. Qərbi Sibir düzənliyi və Ərəbistan yarımadasının ümumi cəhətləri:
1. Avrasiyada yerləşirlər
2. Tropik enliklərdədir

3. Şimal və Şərq yarımkürələrində yerləşmişlər
4. Mülayim enliklərdədir
5. Neft-qaz ehtiyatları ilə zəngindir
6. Hind okeanına çıxışları vardır
A) 1, 2, 5 B) 3, 5, 6 C) 2, 4, 6
D) 1, 3, 5 E) 1, 4, 6
17. Böyük və Kiçik Qafqazda çay şəbəkəsi sıxlığının düzənliklərə doğru azalmasına səbəb:
A) günəşli saatların miqdarının azalması
B) asan yuyulan suxurların üstünlüyü
C) meşə örtüyünün sıxlığının artması
D) iqlimin quraqlığının artması
E) yamacların meyilliyyənin çoxalması
18. Yağıntılardan düşməsindən asılı olaraq sahəsi kəskin dəyişən göllər:
A) Eyr, Çad
B) Tanqanika, Xəzər
C) Huron, Miçiqan
D) Titikaka, Marakaybo
E) Balxaş, Nyasa
19. Sxema əsasən relyefin kəsmə yüksəkliyinə tə'yin edin:
A) 400 m
B) 150 m
C) 250 m
D) 300 m
E) 1200 m
20. Azərbaycanda kənd əhalisinin daha üstün olduğu iqtisadi rayonlar:
A) Gəncə-Qazax, Yuxarı Qarabağ
B) Naxçıvan, Gəncə-Qazax
C) Kəlbəcər-Laçın, Dağlıq Şirvan
D) Abşeron, Lənkəran
E) Kəlbəcər-Laçın, Abşeron
21. Sintetik kauçuk istehsalının Abşeronda yerləşdirilməsinə tə'sir edən əsas amil:
A) ucuz hidroenerji mənbələrinin olması
B) şirin su mənbələrinə yaxınlıq
C) dənizə yaxınlığı
D) zəngin xammal bazası
E) hazır məhsulun dəniz nəqliyyatı vasitəsilə daşınma imkanı

22. Şimali Amerikanı əhatə edən körfəzləri göstərin:
A) Hudzon, Kaliforniya, Qvineya, Meksika, Fin
B) Fin, Müqəddəs Lavrenti, Botnik, Qvineya, Ədən
C) Alyaska, Hudzon, Meksika, Müqəddəs Lavrenti, Kaliforniya
D) Alyaska, Ədən, Qvineya, Meksika, İran
E) Meksika, Benqal, Ədən, Müqəddəs Lavrenti, Alyaska
23. İsti yay günlərində xəzri küləyinin havada yaratdığı dəyişikliklər:
A) çirkliliyi artır, təmizlənir, dolu yağır
B) havanın temperaturu artır, bürkü olur
C) temperatur aşağı düşür, hava sərinləşir
D) yağıntı çoxalır, rütubətlik azalır
E) hava çirklənir, temperatur kəskin artır
24. Dünya okeanına birbaşa çıxışı olmayan, lakin limanları dəniz gəmilərinə qəbul edə bilən, neft və təbii qaz ehtiyatlarına malik türk dilli dövlətləri müəyyən edin:
A) Tacikistan, Qazaxıstan
B) Türkiyə, Monqolustan
C) Qırğızıstan, Azərbaycan
D) Qazaxıstan, Özbəkistan
E) Türkmənistan, Azərbaycan
25. Böyük Səhrada atmosfer yağıntılarının az düşməsinin səbəbi:
A) havanın ənənəvi hərəkətinin üstünlüyü
B) relyefin tə'sir göstərməsi
C) Günəş radiasiyası miqdarının fəsillər üzrə dəyişməsi
D) Aralıq dənizinin tə'siri
E) Qvineya cərəyanının tə'siri
26. İqtisadi cəhətdən fəal əhalinin üstünlük təşkil etdiyi ölkələr:
A) İsveç, Yaponiya
B) Niger, Hindistan
C) Banqladeş, ABŞ
D) Fransa, Əlcəzair
E) Böyük Britaniya, Pakistan

27. Yarımsəhra landşaftının əmələ gəlmədiyi ərazilər:
A) Lənkəran ovalığı
B) Samur-Dəvəçi ovalığı
C) Mil düzü
D) Şirvan düzü
E) Şəhur-Ordubad düzənliyi

28. Yağıntı və buxarlanma qabiliyyətinin orta çoxillik miqdarına müvafiq olan landşaftları müəyyən edin:

N	İllik yağıntı (mm)	Buxarlanma qabiliyyəti (mm)
1	800	700
2	200	1100
3	400	300

- A) 1. səhra, 2. meşə-çöl, 3. tundra
B) 1. tayqa, 2. savanna, 3. çöl
C) 1. meşə, 2. səhra, 3. bataqlıq
D) 1. meşə-çöl, 2. bataqlıq, 3. yarımsəhra
E) 1. meşə, 2. arktika səhrası, 3. çöl
29. Karst prosesləri dedikdə nə başa düşülür:
A) Suurların yeraltı və səth sularında həll olması.
B) Torpaqların məhsuldarlığının artması.
C) Kar və sirkələrin əmələ gəlməsi.
D) Qayalarda kristallik suxurların yığılması
E) Barxanların əmələ gəlməsi
30. Dünyada ərzaq probleminin əsas həlli yolu:
A) kənd təsərrüfatını intensiv yolla inkişaf etdirmək
B) kənd təsərrüfatını ekstensiv yolla inkişaf etdirmək
C) gübrələrdən geniş istifadə etmək
D) əhalinin artımını demografik siyasətlə sabitləşdirmək
E) meliorasiyanı inkişaf etdirmək

2000, III qrup, Variant B

- Dağın ətəyində atmosfer təzyiqi 760 mm c.st., zirvəsində isə 360 mm c.st.-dur. Həmin dağın ətəyində havanın temperaturunun $+18^{\circ}\text{C}$ olduğunu nəzərə alaraq, zirvədəki temperaturu hesablayın.
A) $+40^{\circ}$ B) $+42^{\circ}$ C) $+24^{\circ}$
D) -6° E) -14°
- Azərbaycanın neft, təbii qaz, tikinti materialları ilə zəngin olan fiziki-coğrafi rayonları:
A) Samur-Dəvəçi, Zaqatala-Lahıc
B) Qarabağ vulkanik yaylası, Qazax-Qarabağ
C) Həkəri, Ceyrəncöl-Acinohur
D) Alazan-Əyriçay, Qonaqlıq
E) Abşeron-Qobustan, Mərkəzi Aran
- Azərbaycanda Avrasiya (Transqafqaz) nəqliyyat dəhlizinin bilavasitə keçəcəyi iqtisadi rayonlar:
A) Abşeron, Aran, Gəncə-Qazax
B) Quba-Xaçmaz, Abşeron, Kəlbəcər-Laçın
C) Dağlıq Şirvan, Şəki-Zaqatala, Naxçıvan
D) Abşeron, Dağlıq Şirvan, Kəlbəcər-Laçın
E) Lənkəran, Aran, Yuxarı Qarabağ
- Baltik dənizi ilə Şimal dənizini birləşdirən ən qısa yol:
A) Skaqerrak və Kattegat boğazları
B) Venern və Vettern gölləri
C) Ağ dəniz-Baltik kanalı
D) Kil kanalı
E) Volqa-Baltik kanalı
- Azərbaycanın orta dağlıq qurşağında meşələrin geniş yayılmasının səbəbi:
A) Rütubətlik əmsalının vahiddən az olması
B) Fəal antropogen təsir
C) Rütubətlik əmsalının vahiddən yüksək olması
D) Dağ-çəmən torpaqlarının geniş yayılması
E) Yağının buxarlanmadan az olması
- Latın Amerikasına ölkələrinə aid olan xüsusiyyətlər:
1. dünya bazarına əsasən ağır sənaye məhsulları ilə çıxırlar
2. kənd təsərrüfatında iri torpaq sahibkarlığı-latifundiyalar üstünlük təşkil edir
3. əhalisi Hind-Avropa ailəsi dillərində danışır
4. Braziliya, Meksika, Argentina regionun nisbətən inkişaf etmiş ölkələridir
5. bütün ölkələrin birbaşa Dünya okeanına çıxışı vardır
6. təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə olunur və ekoloji problemlər yoxdur.
A) 1, 4, 5 B) 2, 4, 6 C) 2, 3, 4
D) 1, 3, 6 E) 3, 4, 5
- İnkişaf etməkdə olan varlı ölkələr:
A) Koreya Respublikası, Sudan, İraq, Çin
B) Küveyt, Koreya Respublikası, Urquvay, Çad
C) Səudiyyə Ərəbistanı, Küveyt, Argentina, Qana
D) Səudiyyə Ərəbistanı, Küveyt, Koreya Respublikası, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri
E) Səudiyyə Ərəbistanı, Braziliya, Argentina, Mali
- Böyük coğrafi kəşflər dövrünün ən mühüm hadisələri:
1. Vahid Dünya okeanı aşkar olundu
2. Yerin daxili quruluşu öyrənilirdi
3. Avropa, Asiya, Amerika kəşf olundu
4. Yeni dünya kəşf olundu
5. Yerin küre formasında olması sübut olundu
A) 1, 3, 5 B) 1, 4, 5 C) 3, 4, 5
D) 2, 3, 4 E) 2, 4, 5
- Azot, kalium və fosfat gübrələrinin istehsalı üçün lazım olan xammal növləri:
A) təbii qaz, kalium duzu, apatit, fosforit
B) qulauber duzu, mis, nefelin, fosforit
C) nefelin, xörək duzu, molibden, qrafit
D) apatit, nefelin, boksit, neft
E) kalium duzu, boksit, təbii qaz, kömür
- Azərbaycanda becərilən əsas quru subtropik bitkilər:
A) tütün, heyvə, buğda
B) kartof, zeytun, şabalıd
C) pambıq, nar, əncir
D) pambıq, heyvə, çay
E) üzüm, limon, nar

- Meridian istiqamətində şimaldan cənuba doğru hərəkət edən qatar 7 saat yol getmişdir. Bu müddət ərzində Yer kürəsi qərbdən şərqə neçə dərəcə döner?
A) 105° B) 50° C) 60° D) 0° E) 75°
- Əkin sahələri daha məhdud olan kənd təsərrüfatı bitkilərini müəyyən edin:
A) Üzüm, çəltik, günəbaxan
B) Buğda, pambıq, şəkər qamışı
C) Qarğıdalı, kətan, şəkər çuğunduru
D) Kartof, pambıq, zəfəran
E) Cut, kakao, zəfəran
- Xəzər dənizinin ən duzlu körfəzi:
A) Manqıştau B) Qarabogaşqol
C) Bakı buxtası D) Qızılağac
E) Türkmən
- Qərbi Avropa ölkələri üçün səciyyəvi olmayan əlamətlər:
1. Əhalinin sıxlığı yüksək və milli tərkibi yekinsdir;
2. Əhalinin təkrar artımının II tipi səciyyəvidir;
3. Ölkələr bir-biri ilə sıx qonşuluq mövqeyinə malikdirlər;
4. Urbanizasiya səviyyəsi yüksəkdir;
5. Zəngin yanacaq-energetika və filiz ehtiyatlarına malikdir;
A) 2, 5 B) 2, 3 C) 1, 2 D) 3, 4 E) 1, 4
- Türk dövlətləri ərazisində ekoloji cəhətdən daha gərgin olan rayonlar:
A) Fərqanə vadisi, Kopetdağ
B) Abşeron yarımadası, Aral dənizi
C) Abşeron yarımadası, Türkiyənin Qara dəniz sahilləri
D) Şimali Kipr, Taymir yarımadası
E) Şimali Qafqaz, İssık-Kul gölü
- İEM və AES-lərin yerləşməsində ümumi cəhət:
A) Əsasən istehlak rayonlarına yaxın tikilir.
B) Yalnız düzənlik ərazilərdə yerləşdirilir.
C) Yalnız xammal bazalarında yerləşdirilir.
D) İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə tikilir.
E) Tikintisi bəla başa gəlir.
- Şimal Qütb sahəsində yerləşən adalar:
A) Şimal Torpağı, Tasmaniya
B) İslandiya, Tayvan
C) Şpitsbergen, Frans-İosif Torpağı
D) Frans-İosif Torpağı, Kipr
E) Vrangl, Korsika
- Mingəçevir su anbarının iqtisadi əhəmiyyəti:
A) balıqçılıq, enerji istehsalı, sellülöz-kağız istehsalı
B) quşçuluq, balıqçılıq, gəmiçilik
C) suvarma, enerji istehsalı, gəmiçilik
D) çayın axım sürətinin artması, enerji istehsalı, balıqçılıq
E) Kürün axımının tənzimlənməsi, suvarma, ucuz enerji istehsalı
- Kiçik Qafqaz təbii vilayəti üçün xarakterik deyil:
A) yarımsəhra landşaftı
B) enliyarpaqlı dağ-meşə landşaftı
C) qayalıq, nival landşaftı
D) dağ-çöl landşaftı
E) dağ-çəmən landşaftı
- Abraziya nədir?
A) dağ süxurlarının parçalanması və kimyəvi aşınması
B) çayın öz yatağını genişləndirməsi
C) buzlağın dağıdıcı fəaliyyəti
D) su hövzələrinin sahillərində dalgaların dağıdıcı fəaliyyəti
E) süxurların küləyin təsiri ilə aşınması
- Hansı səbəblər energetika və xammal problemi yaradır?
1. Yanacaq və xammal ehtiyatlarının məhdudluğu
2. Ənənəvi olmayan enerji növlərindən az istifadə olunması
3. Bərpa olunmayan ehtiyatların tükənməsi
4. Əhalinin və istehsalın xammala və enerjiyə olan tələbatının azalması
5. Təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə olunması
A) 1, 4 B) 3, 5 C) 1, 5
D) 2, 4 E) 1, 3

22. Azərbaycanda il ərzində hava şəraitinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinin səbəbi:

- A) Ekvatorial hava kütlələrinin təsiri
B) Sakit okeanın təsiri
C) Yayda Günəşin zenitdə olması
D) Hind okeanından gələn hava kütlələrinin təsiri
E) Qışda mülayim, yayda tropik hava kütlələrinin üstünlüyü

23. Əhalisinin böyük əksəriyyətinin milli dinlərə sitayiş etdiyi ölkələr:

- A) Azərbaycan, Hindistan, Avstraliya;
B) Tacikistan, Misir, Fransa
C) Qazaxıstan, Nepal, Braziliya;
D) Çin, Yaponiya, Hindistan;
E) Rusiya, ABŞ, Türkiyə;

24. Konqo çayı hövzəsinin ekvator yaxınlığında yerləşməsi onun rejimində hansı xüsusiyyətin yaranmasına səbəb olmuşdur?

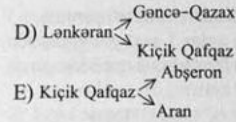
- A) çayda çoxlu astana və şalalələrin olmasına
B) çayın il boyu bol sulu olmasına
C) yayda suyun səviyyəsinin kəskin aşağı düşməsinə
D) qar və buzlaq suları ilə qidalanmasına
E) il ərzində suyun səviyyəsinin kəskin dəyişməsinə

25. Miqyası 1 sm-də 300 km olan xəritədə A və B məntəqələri arasındakı məsafə 12 sm-dir. Miqyası 1 sm-də 40 km olan digər xəritədə bu məntəqələr arasındakı məsafə nə qədər olmalıdır?

- A) 95 sm B) 45 sm C) 90 sm
D) 50 sm E) 75 sm

26. Ermənistanın təcavüzü ilə əlaqədar Azərbaycanda əhalinin daxili miqrasiyasının əsas istiqamətlərini müəyyən edin:

- A) Quba-Xaçmaz → Lənkəran
B) Abşeron → Şəki-Zaqatala
C) Naxçıvan → Gəncə-Qazax
D) Naxçıvan → Kiçik Qafqaz

27. Araz çayına aid olan əlamətlər:

1. Suyun bulanqlığı yüksəkdir
2. Suvarma əhəmiyyəti yoxdur
3. Birbaşa Xəzərə tökülür
4. Mənsəbi okean səviyyəsindən aşağıdır
5. Mənsəbi okean səviyyəsindən yuxarıdır
A) 4, 5 B) 2, 4 C) 1, 3 D) 1, 4 E) 2, 5

28. Avropanın ən iri su nəqliyyat magistrallarına aiddir:

- A) Temza, Peçora B) Peçora, Dnepr
C) Dunay, Volqa D) Sena, Şimali Dvina
E) Po, Luara

29. Coğrafi ifadələrdən hansıları doğrudur?

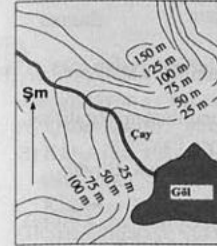
1. Ağ, Qırmızı, Sarı və Şimal dənizləri eyni qitənin sahillərində yerləşmişlər.
2. Hind-Qanq, Kür-Araz və Qərbi Sibir ovalıqları akkumulyativ düzənliklərdir.
3. Balxəş, İssık-Kul və Van gölləri türk dövlətləri ərazisindədir.
4. Belçika, İspaniya və İran inkişaf etmiş ölkələrdir.
5. Fransa, Böyük Britaniya və Danimarka dövlətləri üçün intensiv kənd təsərrüfatı səciyyəvidir.
6. Daimi donuşluq Avstraliya və Afrikada çox yayılmışdır.
A) 2, 4, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 5, 6
D) 1, 3, 6 E) 3, 4, 6

30. Tayqa təbii zonasını səciyyələndirən əlamətlər:

1. boz, boz-qonur torpaqların geniş yayılması
2. enliyarpaqlı ağac növlərinin üstünlüyü
3. podzol torpaqların yayılması
4. iynəyarpaqlı ağacların üstünlüyü
5. Cənubi Amerika və Şərqi Asiyada geniş sahə tutması
6. Qərbi və Şərqi Sibirə geniş yayılması
A) 2, 3, 5 B) 3, 4, 6 C) 2, 4, 5
D) 1, 4, 6 E) 1, 5, 6

2001, I qrup, Variant A

114. Xəritədə kontur xətləri vasitəsilə təpələr və vadilər təsvir olunmuşdur. Bu xətlər bütün nöqtələrin dəniz səviyyəsindən eyni hündürlükdə olmasını göstərir. Çayın hansı istiqamətdə axmasını təyin edin.

- A) şimal-qərb
B) cənub-şərq
C) şimal-şərq
D) cənub-qərb
E) bunu xəritə vasitəsilə təyin etmək mümkün deyil

115. Əhalisinin sayına görə dünyanın ən böyük ölkəsi:

- A) ABŞ B) Rusiya C) Çin
D) Hindistan E) Kanada

116. Naxçıvan MR-da yerləşən su anbarı:

- A) Sərsəng
B) Şəmkir
C) Varvara
D) Mingəçevir
E) Araz

117. Havanın üfüqi istiqamətdə yerdəyişməsi necə adlanır?

- A) sel B) daşqın C) yağıntı
D) külək E) bulud

118. Respublikamızda ən inkişaf etmiş iqtisadi rayon:

- A) Naxçıvan B) Dağlıq Şirvan
C) Şəki-Zaqatala D) Abşeron
E) Quba-Xaçmaz

119. Azərbaycanla eyni coğrafi enlikdə yerləşən ölkələr:

- A) İspaniya, Yunanıstan
B) Norveç, Misir
C) Almaniya, İspaniya
D) Fransa, Finlandiya
E) Polşa, Monqolustan

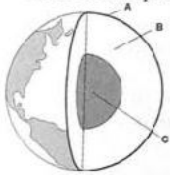
120. Hindistana dəniz yolunu kəşf edən səyyah:

- A) Fernan Magellan
B) Xristofor Kolumb
C) Abel Tasman
D) Klavdi Ptolomey
E) Vasko da Qama

2001, I qrup, Variant B

114. Ən uzun dağ silsiləsi:
A) And B) Qafqaz C) Alp
D) Karpat E) Pamir
115. Azərbaycan ərazisindən axan ən uzun çay:
A) Samur B) Araz
C) Ceyrankeçməz D) Tərtər
E) Kür
116. Üç okean ilə əhatə olunan və cənub yarımkürəsində yerləşən materik:
A) Avstraliya B) Şimali Amerika
C) Antarktida D) Afrika
E) Avrasiya
117. Abşeron yarımadasında daha çox təsadüf edilən yerli küləklər:
A) passat, briz B) şg yel, qara yel
C) musson, passat D) xəzri, gilavar
E) fyon, briz
118. Qərbi Avropanın ən böyük paytaxt şəhərləri:
A) Paris, London B) Hamburq, Strasburq
C) Helsinki, Odessa D) Qahirə, Bratislava
E) Stokholm, Minsk

119. Şəkilə Yerin 3 əsas qatı təsvir olunmuşdur. Yerin ən isti qatı hansıdır?

- A) A və B qatları
B) C qatı
C) A qatı
D) bütün qatların istiliyi eynidir
E) B qatı

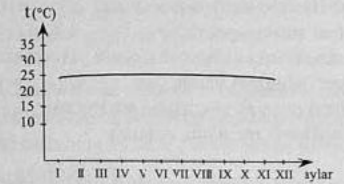
120. "İstisu" mineral bulağı Azərbaycanın hansı inzibati rayonundadır?
A) Şamaxı B) Kəlbəcər C) Lənkəran
D) Şəki E) Quba

2001, II qrup, Variant A

51. Mənbəyini göllərdən götürən çaylar:
A) Amazon, Araz, Orinoko
B) Volqa, Dunay, Kür
C) Qusarçay, Kolorado, Amudərya
D) Missisipi, Qanq, Murrey
E) Anqara, Nil, Niyagara
52. Elm tutumlu məhsullar ixrac edən əsas ölkələr:
A) Fransa, Misir, Monqolustan, Hindistan
B) ABŞ, Mali, Türkiyə, Pakistan
C) ABŞ, Yaponiya, Almaniya, Böyük Britaniya
D) İtaliya, Banqladeş, Gürcüstan, Avstriya
E) Çin, Polşa, Rusiya, Hindistan
53. Azərbaycanda arid ərazilərin yaşıllaşdırılmasında geniş istifadə olunan ağac növü:
A) Dəmir ağacı
B) Şabalıdyarpaq palıd
C) Lənkəran akasiyası
D) Eldar şamı
E) Saqqız ağacı
54. Ekvator boyunca Qrinviç meridianından şərqə doğru saatda 1665 km sürətlə uçan təyyarə 4,2 saatdan sonra hansı saat qurşağında yerə enər?
A) II B) III C) IV D) I E) VI
55. Afrika materiki üzərində formalaşan hava kütlələri:
A) arktik, mülayim
B) subarktik, ekvatorial
C) arktik, tropik
D) mülayim, subtropik
E) tropik, ekvatorial
56. Həm şəkər qamışı, həm də şəkər çuğunduru becərilən ölkə:
A) Kuba B) Ukrayna C) Fransa
D) Braziliya E) ABŞ

57. Suburbanizasiya prosesi nədir?
A) Əhalinin şəhərlərdən kəndlərə köçməsidir
B) İEOÖ-lərdə əhalinin kəsib təbəqəsinin kəndlərdən şəhərlərə axınıdır
C) İEOÖ-lərdə əhalinin kiçik şəhərlərdə toplaşmasıdır
D) İEO-lərdə əhalinin iri şəhərlərdən onların kənarlarına köçməsidir
E) İEO-lərdə əhalinin kəndlərdən şəhərə axınıdır
58. Azərbaycanda əhalinin ən sıx məskunlaşdığı iqtisadi rayon və bunun səbəbi:
A) Quba-Xaçmaz; yüksək təbii artım
B) Kür-Araz; yüksək təbii artım və əlverişli təbii şərait
C) Kəlbəcər-Laçın; əhalinin mexaniki artımı
D) Şəki-Zaqatala; yüksək mexaniki və təbii artım
E) Abşeron; sənayenin inkişafı və yüksək mexaniki artım
59. 4500 m yüksəklikdə olan alpinistlərə məlum oldu ki, havanın temperaturu 0°C-dir. Dağın əyində okean səviyyəsində havanın temperaturunu hesablayın.
A) 21°C B) 26°C C) 24°C
D) 6°C E) 27°C
60. Abşeron göllərinin əsas qidalanma mənbələri:
1. yeraltı sular
2. qarların əritmə suları
3. yağış suları
4. buzlaqların əritmə suları
5. "texnogen" sular
6. çay suları
A) 2, 4, 6 B) 1, 2, 4 C) 1, 3, 5
D) 2, 3, 4 E) 1, 4, 6
61. Qlobusda cəhəti necə təyin edirlər?
A) dərəcə toruna görə
B) şərti işarələrə görə
C) maqnit qütblərinə görə
D) hidroqrafik şəbəkəyə görə
E) miqyasla görə

62. Mis və sink kimi ağır əlvan metal istehsalının yüngül əlvan metallardan fərqli olaraq, xammal bazasına meyl etməsi nə ilə əlaqədardır?
A) filizin tərkibində metalın az olması ilə
B) filizin tərkibinin zənginliyi ilə
C) saflaşdırmanın ekoloji cəhətdən sərfəli olması ilə
D) daşınmasının təhlükəli olması ilə
E) istehsalı üçün ucuz enerji tələb olunması ilə
63. Temperaturun sxemdəki illik gedişinin hansı iqlim qurşağına aid olduğunu müəyyən edin:

- A) arktik B) ekvatorial C) subarktik
D) mülayim E) tropik
64. Ərazisi ada və yarımada yerləşən monarxiya dövlət quruluşuna malik olan ölkə:
A) Böyük Britaniya B) Malayziya
C) Lesoto D) Lüksemburq
E) İordaniya
65. Allüvial düzənliklər yaranır:
A) tektonik qalxma nəticəsində
B) denudasiya prosesi nəticəsində
C) süxurların aşınması nəticəsində
D) çay çöküntülərinin toplanması nəticəsində
E) dənizlərin təsiri nəticəsində

66. Azərbaycanda quru subtropik bitkilərin becərildiyi təbii şərait:
1. rütubətli subtropik iqlim
2. dik dağ yamaqları
3. quru subtropik iqlim
4. hamar düzənliklər
5. qara torpaqlar
6. boz,boz-çəmən torpaqlar
A) 1, 2, 3 B) 3, 4, 6 C) 1, 5, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 4, 6

67. Xəzər dənizinə *aid olmayan* əlamətlər:

1. Duzluluğu Dünya okeanının duzluluğundan yüksəkdir.
 2. Səviyyəsi çox dəyişkəndir.
 3. Çayların gətirdiyi suyun çox hissəsi Volqanın payına düşür.
 4. Cənub hissəsi qışda buz bağlayır.
 5. Şərqdə daha çox çaylar tökülür.
 6. Neft-qaz ehtiyatları ilə zəngindir.
- A) 3, 4, 6 B) 1, 4, 5
C) 2, 5, 6 D) 1, 3, 4
E) 1, 2, 6

68. Coğrafi təbəqənin inkişafının III-müasir mərhələsinin səciyyəvi əlaməti:

- A) fəal antropogen təsir
B) atmosferdə sərbəst oksigenin yaranması
C) yer qabığının yaranması
D) üzvi mənşəli süxurların yaranması
E) canlıların meydana gəlməsi

69. Hansı hava kütlələri respublikamızın ərazisinə daxil olduqda buludluluq və yağıntının miqdarı artır?

1. Dəniz-Arktik
 2. Mülayim dəniz
 3. Orta Asiya
 4. Mülayim-kontinental
 5. Tropik
- A) 2, 3 B) 1, 5 C) 3, 4
D) 1, 2 E) 2, 5

70. Azərbaycanca yanacaq sənayesinin *inkişaf etmədiyi* iqtisadi rayonlar:

- A) Şəki-Zaqatala, Naxçıvan, Dağlıq Şirvan
B) Gəncə-Qazax, Abşeron, Aran
C) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Kəlbəcər-Laçın
D) Lənkəran-Astara, Yuxarı Qarabağ, Abşeron
E) Şəki-Zaqatala, Aran, Quba-Xaçmaz

71. Qərbi küləkləri cərəyanının Cənubi Amerika sahilləri ilə şimala doğru hərəkət edən qolları:

- A) Peru və Folklend
B) Braziliya və Mozambik
C) Labrador və Kuril
D) Kanar və Somali
E) Holfstrim və Kaliforniya

72. ABŞ və Qərbi Avropanın yüksək inkişaf etmiş rayonları:

- A) London, Appalaç
B) Kaliforniya, London
C) London, Saar
D) Kaliforniya, Lotaringiya
E) Lotaringiya, Qara İngiltərə

73. Acınohur-Ceyrançöl fiziki-coğrafi rayonuna aid olan xüsusiyyətlər:

1. rütubətli subtropik iqlimin olması
 2. arid-denudasiya relyef formalarının yayılması
 3. yarımsəhra və quru çöl iqliminin olması
 4. neft-qaz ehtiyatlarının olması
 5. meyvə bağlarının geniş yayılması
 6. Kiçik Qafqaz təbii vilayətinə aid olması
- A) 3, 5, 6
B) 1, 2, 6
C) 2, 3, 4
D) 1, 2, 5
E) 1, 4, 6

74. Azərbaycan ərazisində dördüncü dövr çökmə süxurlarının geniş yayıldığı ərazilər:

1. Kür-Araz ovalığı
 2. Zəngəzur silsiləsi
 3. Samur-Dəvəçi ovalığı
 4. Peştəsər silsiləsi
 5. Lənkəran ovalığı
 6. Baş Qafqaz silsiləsi
- A) 1, 2, 3
B) 2, 3, 4
C) 1, 3, 5
D) 3, 4, 5
E) 4, 5, 6

75. Zəngin almaz ehtiyatlarına malik olan türkdilli dövlət qurumu:

- A) Türkiyə
B) Tuva
C) Özbəkistan
D) Saxa-Yakutiya
E) Xakassiya

2001, II qrup, Variant B

51. Axarlı göllər qrupu:

- A) Yuxarı, Mıçıqan, Xəzər
B) Balxaş, Çad, Aral
C) Eyr, Göy-göl, Balxaş
D) İssik-Kul, Aral, Eyr
E) Baykal, Eri, Viktoriya

52. Xammal ixracatı ilə fərqlənən ölkələr:

- A) Braziliya, Küveyt, Avstraliya
B) ABŞ, Fransa, İtaliya
C) Yaponiya, Macarıstan, Niderland
D) Danimarka, Niderland, Finlandiya
E) Almaniya, Fransa, İsveçrə

53. Azərbaycanda yüksək dağ-çəmən qurşağında yayılan əsas torpaq tipləri:

- A) torflu və çimli dağ-çəmən
B) dağ-meşə, boz-qonur
C) tünd və açıq şabalıdı
D) sarı, boz torpaqlar
E) dağ qaratorpaq, qonur-məşə

54. 117° ş. u-da yerləşən Pekin şəhərində yerli vaxtla saat 12⁰⁰ olduqda London şəhərində saatın neçə olduğunu hesablayın:

- A) 4¹⁸ B) 4¹² C) 17⁰⁰ D) 18²⁴ E) 16¹²

55. Afrikanın qərb sahillərində iqlimin quraqlığını artıran okean cərəyanları:

- A) Qərbi küləkləri, Qolfstrim
B) Kanar, Bengel
C) Peru, Labrador
D) Kanar, Kaliforniya
E) Kuro시오, Braziliya

56. Qarğıdalı istehsalı üzrə ixtisaslaşan dövlətlər:

- A) Rusiya, İran, Hindistan
B) Monqolustan, ABŞ, Banqladeş
C) ABŞ, Kanada, İndoneziya
D) Misir, Braziliya, Azərbaycan
E) ABŞ, Meksika, Argentina

57. Qütb planaalması yerinə yetirilir:

- A) yalnız xətti şərti işarələrdən istifadə olunur
B) müəyyən marşrut üzrə hərəkət etməklə
C) yalnız sahəvi şərti işarələrdən istifadə olunur
D) planaalma bir nöqtədən aparılır
E) ancaq dağlıq ərazilərdə aparılır

58. Lənkəran ovalığında düz günəş radiasiyasının Kür-Araz ovalığından az olmasının səbəbi:

- A) subtropik qurşaqda yerləşməsi
B) hər tərəfdən dağlarla əhatə olunması
C) hamar düzənlik olması
D) buludlu günlərin çox olması
E) küləkli günlərin çox olması

59. ETİ dövründə sənayenin inkişafında təbii ehtiyat amilinin rolunun azalması bağlıdır:

- A) tükənməyən təbii ehtiyatlardan istifadənin azalması ilə
B) ekoloji vəziyyətin pisləşməsi və təbii mühitin qorunması ilə
C) az material tutumlu sənaye sahələrinin inkişafı və sün'i materiallardan geniş istifadə ilə
D) əmək ehtiyatlarından və xammaldan səmərəsiz istifadə ilə
E) nəqliyyat xərclərinin yüksəlməsi və əmək məhsuldarlığının azalması ilə

60. Böyük Qafqazın şimal-şərq yamacı üçün səciyyəvi olan cəhətlər:

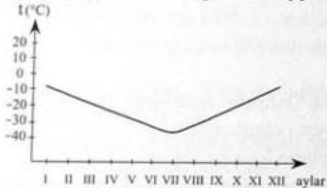
1. çayların birbaşa Xəzərə tökülməsi
 2. vulkanik relyef formalarının geniş yayılması
 3. buzlaq relyef formalarının olması
 4. zəngin filiz yataqlarının olması
 5. rekreasiya ehtiyatlarının çox olması
 6. arid-denudasiya relyef formalarının geniş yayılması
- A) 2, 3, 4
B) 4, 5, 6
C) 2, 4, 6
D) 1, 5, 6
E) 1, 3, 5

61. Tərtər və Araz çaylarına aid olan ümumi cəhətlər:
 1. Kürün sağ qollarıdır
 2. mənbələri Qarabağ vulkanik yaylasında yerləşir
 3. üzərlərində su anbarları var
 4. sərhəd çaylarıdır
 5. suvarmada istifadə olunurlar
 A) 1, 2, 3 B) 2, 3, 5 C) 1, 4, 5
 D) 2, 4, 5 E) 1, 3, 5

62. Cənubi Amerikada yerləşən şlalələr:
 A) Anhel, İquasu B) Anhel, Viktoriya
 C) Stenli, Niaqara D) Niaqara, Anhel
 E) Livingston, Stenli

63. Peyk şəhər nədir?
 A) Yalnız ağır sənayenin inkişaf etdiyi şəhər
 B) Elmi mərkəz olan kiçik şəhər
 C) Əhalisinin sayı 1 mln. nəfərdən artıq olan paytaxt şəhəri
 D) İri şəhərlərin yaxınlığında yerləşən və onlarla sıx iqtisadi əlaqədə olan şəhər
 E) Böyük turizm və istirahət mərkəzi olan şəhər

64. Temperaturun sxemdəki illik gedişinin hansı iqlim qurşağına aid olduğunu müəyyən edin:

- A) subtropik B) antarktik
 C) ekvatorial D) tropik
 E) mülayim

65. Azərbaycanda buzlaq çöküntülərinin daha geniş yayıldığı ərazilər:
 A) Kiçik Qafqazın orta dağlığı
 B) Böyük Qafqazın yüksək dağlığı
 C) Acınohur-Ceyrançöl
 D) Böyük Qafqazın dağətəyi əraziləri
 E) Lənkəran ovalığı

66. Ən çox əhalisi olan türkdilli dövlət:
 A) Türkiyə
 B) Azərbaycan
 C) Türkmənistan
 D) Özbəkistan
 E) Qazaxstan

67. Azərbaycanda inşaat materialları sənayesinin daha yaxşı inkişaf etdiyi iqtisadi rayonlar:
 A) Lənkəran-Astara, Kəlbəcər-Laçın
 B) Abşeron, Gəncə-Qazax
 C) Quba-Xaçmaz, Aran
 D) Abşeron, Şəki-Zaqatala
 E) Aran, Dağlıq Şirvan

68. Xəzər dənizinə aid olan əlamətlər:
 1. Fiord tipli sahillər yoxdur.
 2. Dünyanın ən dərin gölüdür.
 3. Dünyanın ən böyük axarsız gölüdür.
 4. Cənub-şərq hissəsində duzluluq daha çoxdur.
 5. Suyundan suvarmada istifadə olunur.
 6. Şimal sahillərində yalnız türk dövlətləri yerləşir.
 A) 2, 3, 4 B) 4, 5, 6 C) 2, 4, 6 D) 1, 4, 5 E) 1, 3, 4

69. Mütləq monarxiya ölkələri:
 A) Fransa, Mərakeş, Misir, Çad
 B) İran, Peru, Nepal, Vyetnam
 C) Səudiyyə Ərəbistanı, Qatar, Oman, Küveyt
 D) Uruqvay, İraq, Vatikan, Monqolustan
 E) Sudan, Danimarka, Somali, Türkiyə

70. İntruziv süxurlar yaranır:
 A) süxurların canlı orqanizmlər tərəfindən parçalanması nəticəsində
 B) temperaturun təsiri ilə süxurların parçalanması nəticəsində
 C) süxurların yuyulması nəticəsində
 D) maqmanın yer qabığı daxilində soyuması nəticəsində
 E) aşınma məhsullarının bir yerdən başqa yere aparılması nəticəsində

71. London aeroportunda, okean səviyyəsində havanın temperaturu + 10°C-dir. Həmin aeroportun havaya qalxan təyyarə 5000 m hündürlükdə olarkən, onun ətrafındakı havanın temperaturunu hesablayın.
 A) + 20°C
 B) - 2°C
 C) - 20°C
 D) + 2°C
 E) 0°C

72. ABŞ-nin Göllər ətrafı meqalopolisində ən böyük şəhər aqlomerasiyaları:
 A) Boston, San-Fransisko
 B) San-Fransisko, Xyuston
 C) Detroyt, Çikaqo
 D) Vaşinqton, Los-Anceles
 E) Los-Anceles, Baltimor

73. Azərbaycanda kənd əhalisinin əsas artım mənbəyi:
 A) təbii artım
 B) immiqrasiya
 C) reemigrasiya
 D) mexaniki artım
 E) emigrasiya

74. Təbii zonaları yaradan əsas amil:
 A) işıqlanmanın müxtəlifliyi
 B) təzyiq qurşaqlarının paylanması
 C) istilik və rütubətin nisbəti
 D) quru və su sahələrinin qeyri-bərabər paylanması
 E) relyefin müxtəlifliyi

75. Azərbaycanda kənd təsərrüfatının ixtisaslaşma sahələri:
 A) balıqçılıq, çəltikçilik, çayçılıq
 B) üzümçülük, arıçılıq, gülçülük
 C) pambıqçılıq, maralçılıq, tərəvəzçilik
 D) pambıqçılıq, üzümçülük, tərəvəzçilik
 E) kartofçuluq, tütünçülük, çəltikçilik

2001, III qrup, Variant A

51. Latın Amerikasında urbanizasiya səviyyəsi yüksək olan ölkələr:
 1. Braziliya 2. Boliviya 3. Argentina
 4. Paraqvay 5. Meksika 6. Ekvador
 A) 2, 3, 4 B) 2, 4, 6 C) 1, 2, 3
 D) 1, 3, 5 E) 4, 5, 6

52. Qabarma elektrik stansiyalarının tikintisi üçün əlverişli şəraiti olan su sahələri:
 A) Aralıq dənizi, Xəzər dənizi
 B) Ağ dəniz, Fandi körfəzi
 C) Qırmızı dəniz, İran körfəzi
 D) Qara dəniz, Azov dənizi
 E) Karib dənizi, Aral dənizi

53. Azərbaycanın düzən ərazilərində əkinçiliyin heyvandarlığa nisbətən daha yaxşı inkişaf etməsinin səbəbləri:
 A) yağintıların miqdarının çox olması, düzənlik relyef
 B) otlaqların geniş yayılması, məhdud agroiklim ehtiyatı
 C) əkinə yararlı torpaqların geniş sahə tutması, fəal temperaturlar cəminin böyük olması
 D) böyük şəhərlərin burada yerləşməsi, əhalinin yüksək təbii artımı
 E) əkinçilik məhsullarına əhalinin tələbatının böyük olması, sənayenin sür'ətli inkişafı

54. Azərbaycanda boru-kəmərlər şəbəkəsinin nisbətən sıx olduğu iqtisadi rayonlar:
 A) Naxçıvan, Kəlbəcər-Laçın, Dağlıq Şirvan
 B) Abşeron, Şəki-Zaqatala, Kəlbəcər-Laçın
 C) Abşeron, Aran, Quba-Xaçmaz
 D) Quba-Xaçmaz, Lənkəran-Astara, Şəki-Zaqatala
 E) Dağlıq Şirvan, Gəncə-Qazax, Aran

55. Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonunun inzibati rayonları:
 A) Şamaxı, Ağsu, İsmayilli
 B) İsmayilli, Şamaxı, Şəki
 C) Şamaxı, Abşeron, Xızı
 D) Astara, Ağsu, Göyçay
 E) Qazax, İsmayilli, Şamaxı

56. Əgər dağın ətəyində okean səviyyəsində atmosfer təzyiqi 760 mm c.s. bərabərsə, 4660 m yüksəklikdə təzyiq nə qədər olar?
A) 498 mm c.s. B) 700 mm c.s.
C) 294 mm c.s. D) 202 mm c.s.
E) 460 mm c.s.

57. Torpaq eroziyası nədir?
A) Çaylar vasitəsilə materialların gətirilib çökdürülməsidir.
B) Torpaqların münbit qatının su və külək vasitəsilə dağıdılması və yuyulmasıdır.
C) Torpaqların məhsuldarlığının bərpə edilməsidir.
D) Torpaqların çirklənməsi nəticəsində münbitliyin azalmasıdır.
E) Dağ-mə'dən sənayesinin tullantılarını yararlı hala salmaq üçün aparılan tədbirlərdir.

58. Əhalinin təbii artımı yüksək olan ölkələr :
A) Hindistan, Pakistan, İndoneziya
B) Almaniya, Çin, Bolqarıstan
C) İsveç, Norveç, Danimarka
D) Fransa, Belçika, İslandiya
E) Çexiya, Hindistan, İrlandiya

59. Buzlaqların fəaliyyəti nəticəsində əmələ gələn relyef formaları:
A) Çay dərələri, gətirmə konusları, kanyonlar
B) Sirkilər, barxanlar, qobular
C) Mörən təpələri, meandrlar, dyunlar
D) Yarıqlar, deltalar, mağaralar
E) Troq (təknəvari) dərələri, karlar, sirkilər

60. Miqyası 1:600000 olan xəritədə iki məntəqə arasında məsafə 7,5 sm-dir. Məntəqələr arasındakı həqiqi məsafə nə qədərdir?
A) 4,5 km B) 450 m C) 45 km
D) 607 km E) 750 km

61. Balıq ovuna görə seçilən ölkələr:
A) Rusiya, Nepal, Laos, İndoneziya
B) Böyük Britaniya, Peru, Paraqvay, Monqolustan
C) ABŞ, Kanada, Norveç, Mali
D) Fransa, Çili, Boliviya, Somali
E) Yaponiya, Rusiya, ABŞ, Çili

62. Qoruqların müvafiq olaraq hansı təbii vilayətdə yerləşdiyini müəyyən edin:
I. Zaqatala 1. Kür dağarası çökəkliyi
II. Qızılağac 2. Böyük Qafqaz
III. Hirkan 3. Kiçik Qafqaz
IV. Pirqulu 4. Lənkəran
A) III-3 və II-3 B) I-1 və II-4
C) II-2 və IV-1 D) I-2 və III-4
E) IV-1 və III-2

63. Avrasiya materikinə hansı iqlim qurşaqlarında səhrələr müşahidə edilir?
A) bütün iqlim qurşaqlarında
B) arktik, mülayim, tropik
C) mülayim, subekvatorial, ekvatorial
D) subtropik, ekvatorial, tropik
E) subarktik, mülayim, subekvatorial

64. İşçilərin sayına və istehsal etdiyi məhsulun dəyərində görə fərqlənən sənaye sahəsi:
A) Dağ-mə'dən sənayesi
B) Meşə sənayesi
C) Qara metallurgiya
D) Maşınqayırma
E) Kimya sənayesi

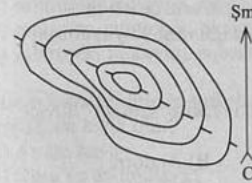
65. Hansı hava şəraitində sutkalıq temperatur amplitudu daha böyük olur?
A) Buludlu havada
B) Qarlı və buludlu havada
C) Küləkli, yağintılı havada
D) Aydın havada
E) Yağintılı havada

66. Kiçik Qafqaz dağlarında faydalı qazıntıların zənginliyi nə ilə əlaqədardır?
A) dağlıq relyefə malik olması ilə
B) maqmatik süxurların geniş yayılması ilə
C) respublikamızın qərbində yerləşməsi ilə
D) cavan dağlıq ərazi olması ilə
E) çökmə süxurların qalın olması ilə

67. Azərbaycanda daşlı və daşlı-palçıqlı sellərin daha tez-tez baş verdiyi ərazilər:
A) Talış dağlarının ətəkləri
B) Böyük Qafqazın şimal-şərq yamacı
C) Kiçik Qafqazın şimal yamacı
D) Abşeron-Qobustan
E) Böyük Qafqazın cənub yamacı

68. İkinci dünya müharibəsindən sonra dünya təsərrüfatında kapital qoyuluşunun istiqamətində baş verən təməyl:
A) inkişaf etmiş ölkələrin e'mal edici sənayesinə, xüsusən də elm tutumlu sahələrinə kapital qoyuluşunun kəskin artması
B) vəsaitin inkişaf etmiş ölkələrin dağ-mə'dən sənayesinə yönəldilməsi
C) kapitalın daha çox orta inkişaf etmiş dövlətlərin hasilat və e'mal sənayesinə qoyulması
D) vəsaitin inkişaf etməkdə olan ölkələrin müdafiə və neft e'malı sənayesinin inkişafına yönəldilməsi
E) kapitalın müstəmləkə və yarım müstəmləkə dövlətlərin e'mal edici sənayesinə qoyulması

69. Horizontallara əsasən dağın dik yamacını tə'yin edin:

- A) şimal-qərb B) şimal-şərq
C) şimal D) cənub-şərq
E) cənub-qərb

70. Sahəsinə görə ən böyük türk dövlətləri və qurumu:
A) Türkiyə, Tacikistan, Saxa-Yakutiya
B) Türkmənistan, Qırğızıstan, Saxa-Yakutiya
C) Qazaxıstan, Türkmənistan, Tuva
D) Altay, Monqolustan, Qazaxıstan
E) Saxa-Yakutiya, Qazaxıstan, Türkiyə

71. Azərbaycanda tikinti materialları sənayesində istehsal olunan əsas məhsullar:
1. mineral gübrələr
2. dəmir-beton konstruksiyalar
3. meşə materialları

4. sement
5. bentonit gilləri
6. mişar daşı
A) 1, 5, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 2, 3
D) 1, 4, 5 E) 2, 3, 4

72. Palçıq vulkanları Azərbaycanın hansı hissəsində daha çox yayılmışdır?
A) Naxçıvanda
B) Kür-Araz ovalığında
C) Kiçik Qafqazda
D) Abşeron-Qobustanda
E) Böyük Qafqazda

73. Axarsız göllər qrupu:
A) Xəzər, Balxaş, Aral, Acınohur
B) Ölü dəniz, Aral, Eri, Göygöl
C) Baykal, Viktoriya, Maralgöl, Çad
D) Xəzər, Baykal, Viktoriya, Titikaka
E) Xəzər, Oneqa, Miçiqan, Ontario

74. Atakama və Namib səhralarının əmələ gəlməsinin əsas səbəbi:
A) Peru və Bengel cərəyanları
B) çay şəbəkəsi sıxlığının az olması
C) bütün il boyu temperaturun aşağı olması
D) And və Əjdaha dağ sistemləri
E) alçaq atmosfer təzyiqi

75. Azərbaycanın iqliminə hansı okeanların üzərindən gələn hava kütlələri daha çox tə'sir göstərir?
A) Sakit və Atlantik okeanın
B) Sakit və Şimal Buzlu okeanın
C) Atlantik və Şimal Buzlu okeanın
D) Hind və Şimal Buzlu okeanın
E) Sakit və Hind okeanın

2001, III qrup, Variant B

51. Yüksək urbanizasiya səviyyəsi ilə seçilən inkişaf etməkdə olan dövlətlər:

1. İndoneziya
 2. Hindistan
 3. Argentina
 4. Küveyt
 5. Niger
 6. Braziliya
- A) 1, 5, 6 B) 3, 4, 5 C) 1, 2, 3
D) 3, 4, 6 E) 2, 3, 4

52. Dünyada şirin su ehtiyatı ilə daha az təmin olunmuş ölkələr:

1. Rusiya
 2. Türkmənistan
 3. Konqo
 4. Küveyt
 5. Misir
 6. Kanada
 7. Əlcəzair
 8. ABŞ
- A) 2, 6, 8 B) 2, 4, 7 C) 4, 6, 7
D) 1, 3, 8 E) 1, 3, 5

53. Əhalinin gündəlik tələbatını təmin etmək üçün Azərbaycanda hansı bitkilərin əkin sahələrinin genişləndirilməsi daha məqsədəuyğundur?

- A) taxıl, şəkər çuğunduru
- B) çay, sitrus bitkiləri
- C) tərəvəz, tütün
- D) pambıq, qarğıdalı
- E) pambıq, üzüm

54. Azərbaycanın kiçik kabotajla yükdaşımaqlar həyata keçirdiyi dəniz yolları:

1. Bakı-Lənkəran
 2. Bakı-Həştərxan
 3. Bakı-Salyan
 4. Bakı-Türkmənbaşı
 5. Bakı-Astara
 6. Bakı-Mahaçqala
- A) 2, 3, 5 B) 1, 3, 5 C) 1, 2, 4
D) 3, 5, 6 E) 2, 4, 6

55. Hər tərəfdən xarici ölkələrə çıxışı olan (I) və heç bir xarici ölkə ilə həmsərhəd olmayan (II) iqtisadi rayonlar:

- A) I Lənkəran-Astara; II Aran
- B) I Dağlıq Şirvan; II Abşeron
- C) I Gəncə-Qazax; II Şəki-Zaqatala
- D) I Naxçıvan; II Quba-Xaçmaz
- E) I Naxçıvan; II Dağlıq Şirvan

56. Dağın ətəyində atmosfer təzyiqi 746 mm, zirvəsində isə 470 mm-ə bərabər olarsa, dağın nisbi hündürlüyünü tapın:

- A) 2760 m B) 1500 m C) 670 m
- D) 2260 m E) 2300 m

57. Rekultivasiya nədir?

- A) Axar sular vasitəsilə torpaqların yuyulmasıdır.
- B) Pozulmuş və çirklənmiş torpaqların yenidən bərpasıdır.
- C) Şoran torpaqların yuyulmasıdır.
- D) Gübrələrdən istifadə etməklə torpağın məhsuldarlığının artırılmasıdır.
- E) Torpaqların dağılması və yuyulması prosesidir.

58. İtaliya ərazisində hansı "cırdan" dövlət yerləşir?

- A) Vatikan B) Andorra
- C) Lüksemburq D) Belçika
- E) Malta

59. Denudasiya mənşəli düzənlikləri müəyyənləşdirin:

1. Meksika yaylası 2. Hind-Qanq ovalığı
 3. Mesopotamiya ovalığı 4. Braziliya yaylası
 5. Orta Sibir yaylası 6. Amazon ovalığı
- A) 2, 3, 5 B) 1, 2, 6 C) 2, 4, 6
D) 1, 4, 5 E) 1, 2, 3

60. Miqyası 1:250000 olan birinci xəritədə A və B məntəqələri arasındakı məsafə 75 sm-ə bərabərdir. İkinci xəritədə bu məsafə 15 sm-dir. İkinci xəritənin miqyasını müəyyən edin:

- A) 1:2 500 000 B) 1:1 250 000
- C) 1:125 000 D) 1:1 000 000
- E) 1:1 750 000

61. Kənd təsərrüfatının ekstensiv inkişaf yolunun səciyyəvi olduğu ölkələr:

- A) Norveç, Rusiya, Almaniya, Malayziya
- B) Pakistan, Hindistan, Çad, Banqladeş
- C) Suriya, Danimarka, Peru, Fransa
- D) Niderland, Boliviya, Fransa, Nigeriya
- E) ABŞ, Braziliya, Avstraliya, Yaponiya

62. Qoruqların yerləşdiyi müvafiq təbii vilayətləri müəyyən edin.

qoruqlar	təbii vilayətlər
1. Qobustan, Pirquli	I. Kiçik Qafqaz
2. Qarayazı, Ağgöl	II. Kür çökəklikliyi
3. Bəsitçay, Göygöl	III. Böyük Qafqaz
A) 1-I, 2-II, 3-III	B) 1-III, 2-I, 3-II
C) 1-III, 2-II, 3-I	D) 1-II, 2-I, 3-III
E) 1-I, 2-III, 3-II	

63. Avropada Aralıq dənizi sahillərindən Barends dənizində yerləşən iqlim qurşaqlarının ardıcıl verildiyi sıra:

- A) subekvatorial, tropik, subtropik
- B) subarktik, mülayim, tropik
- C) subtropik, mülayim, subantarktik
- D) mülayim, subtropik, ekvatorial
- E) subtropik, mülayim, subarktik

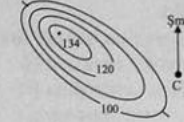
64. Hansı hava şəraitində sutkalıq temperatur amplitudu kiçik olur?

- A) Aydın hava
- B) Quru və aydın hava
- C) Buludlu hava
- D) Aydın, şaxtılı hava
- E) Günəşli və küləkli hava

65. Son zamanlar Sakit okeanın yük dövriyyəsinin artmasının səbəbləri:

1. Yaponiyanın beynəlxalq iqtisadi əlamətlərinin güclənməsi.
 2. Latın Amerikası ölkələrinin qərb hissələrinin güclü iqtisadi inkişafı.
 3. Yeni sənayeləşmiş ölkələrin sürətli inkişafı.
 4. Rusiyanın qərb hissəsində böyük neft yataqlarının tapılması.
 5. ABŞ-in və Kanadanın qərb hissələrinin sürətli iqtisadi inkişafı.
 6. Qərbi Avropa ölkələrinin iqtisadi inkişafının zəifləməsi.
- A) 2, 5, 6 B) 1, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 1, 3, 6 E) 2, 3, 4

66. Sxemdəki təpənin nisbi hündürlüyünü və ən az meyilliyə malik olan yamacını müəyyən edin.

- A) 34 m və şimal-qərb
- B) 124 m və cənub-qərb
- C) 24 m və cənub-qərb
- D) 34 m və cənub-şərq
- E) 134 m və şimal-qərb

67. Azərbaycanın düzənlik ərazilərində intrazonal landşaftların yaranma səbəbi:

- A) yağıntıların çox düşməsi
- B) əhalinin sıx yerləşməsi
- C) qrunut sularının səthə yaxın olması
- D) günəş şüalarının düşmə bucağının kiçik olması
- E) günəş radiyasiyasının çox olması

68. Türkiyə ərazisindən başlayan çaylar:

1. Amudərya 2. Kür
 3. Dəclə 4. Hind
 5. Qanq 6. Fərat
 7. Araz 8. Sırdərya
- A) 2, 3, 6, 7 B) 2, 3, 5, 8
C) 1, 2, 4, 7 D) 2, 4, 6, 8
E) 1, 3, 5, 6

69. Təyyarəqayırma sənayesinin inkişafına görə fərqlənən dövlətlər:

- A) Yaponiya, Braziliya, Çili, Kanada
- B) Misir, Türkiyə, İran, Polşa
- C) Rusiya, Kanada, ABŞ, Banqladeş
- D) ABŞ, Norveç, Almaniya, Monqolustan
- E) ABŞ, Rusiya, Fransa, Böyük Britaniya

70. Azərbaycanın iqliminə hansı okeanların təsiri daha azdır?

- A) Atlantik və Şimal Buzlu
- B) Hind və Şimal Buzlu
- C) Sakit və Şimal Buzlu
- D) Sakit və Atlantik
- E) Sakit və Hind

71. Azərbaycanın mebel və tikinti materialları sənayesi üçün əhəmiyyəti olan ağac növləri:

- A) Palıd, qoz, şabalıd
- B) Dəmirəgac, saqqız, cökə
- C) Şam, palıd, ardıc
- D) Şərq çınar, göyrüş, fındıq
- E) Eldar şamı, ardıc, fıstıq

72. Azərbaycanda palçıqlı sellərin daha tez-tez baş verdiyi ərazilər:

- A) Ceyrançöl, Şollar, Salyan düzləri
- B) Samur-Dəvəçi, Qobustan, Böyük Qafqazın cənub yamacı
- C) Qobustan, Mil-Muğan düzü, Talış dağları
- D) Qobustan, Acınohur-Ceyrançöl, Naxçıvan
- E) Naxçıvan, Lənkəran ovalığı, Kiçik Qafqaz

73. Kiçik Qafqaz və Lənkəran təbii vilayətlərinin müvafiq olaraq ən yüksək zirvələrini müəyyən edin.

- A) Gəmişdağ, Qapıcıq
- B) Tufandağ, Qızıurdu
- C) Kəmərgöy, Böyük Kirs
- D) Gəmişdağ, Kəmərgöy
- E) Babadağ, Gəmişdağ

74. Eroziya bazisi Qara dəniz olan çaylar:

- A) Lena, Peçora
- B) Dnepr, Volqa
- C) Dnestr, Odra
- D) Dunay, Reyn
- E) Dunay, Dnepr

75. Şimali Afrika səhralarını Avstraliya səhralarından fərqləndirən cəhət:

- A) yüksək təzyiq sahəsində yerləşməsi
- B) iqliminin quraq olması
- C) vahələrin geniş yayılması
- D) sutkalıq temperatur amplitudunun böyük olması
- E) heyvan və bitki aləminin kasıblığı

2001, IV qrup, Variant A

115. Qarabağ vulkanik yaylasının yerləşdiyi fiziki-coğrafi vilayət:

- A) Kür dağarası çökəkliyi
- B) Lənkəran
- C) Böyük Qafqaz
- D) Orta Araz
- E) Kiçik Qafqaz

116. Dünyada ən böyük göl:

- A) Balxas
- B) Aral
- C) Xəzər
- D) Baykal
- E) Viktoriya

117. Skandinaviya yarımadasında yerləşən dövlət:

- A) Norveç
- B) Türkiyə
- C) Argentina
- D) Misir
- E) Kanada

118. Xəzər dənizini daha çox çirkləndirən amil:

- A) Kür çayı üzərindəki su anbarları
- B) kənd təsərrüfatı müəssisələri
- C) neft sənayesi
- D) avtomobil nəqliyyatı
- E) maşınqayırma

119. Ekvator nədir?

- A) qərb və şərq yarımkürələrini ayıran xətt
- B) qütbləri birləşdirən ən uzun meridian
- C) coğrafi qütblərdən keçən xətt
- D) qütblərdən eyni uzaqlıqda keçən ən uzun paralel
- E) maqnit qütblərini birləşdirən xətt

120. Azərbaycanda ən böyük düzənlik:

- A) Gəncə-Qazax düzənliyi
- B) Samur-Dəvəçi ovalığı
- C) Lənkəran ovalığı
- D) Kür-Araz ovalığı
- E) Alazan-Əyriçay vadisi

2001, IV qrup, Variant B

115. Ekvatoru kəsərək qütbləri birləşdirən ən qısa xətt nə adlanır?

- A) meridian
- B) ekvator
- C) paralel
- D) qlobus
- E) qütb

116. Azərbaycanın xarici ticarətində əsas yer tutan ölkələr:

- A) Türkmənistan, Meksika
- B) İran, Qırğızistan
- C) Rusiya, Argentina
- D) İran, Türkiyə
- E) Rusiya, Misir

117. Araz çayı hansı dövlətlər arasında sərhəddir?

- A) Qazaxıstan və Azərbaycan
- B) Azərbaycan və Ermənistan
- C) Azərbaycan və Türkmənistan
- D) Gürcüstan və Ermənistan
- E) Azərbaycan və İran

118. London şəhəri hansı ölkənin paytaxtıdır?

- A) Böyük Britaniya
- B) Norveç
- C) İslandiya
- D) İspaniya
- E) İrlandiya

119. Lənkəran vilayətinə daxil olan fiziki-coğrafi rayonlar:

- A) Talış, Gəncə
- B) Lənkəran, Talış
- C) Qarabağ vulkanik yaylası, Talış
- D) Lənkəran, Naxçıvan
- E) Abşeron, Lənkəran

120. Dünyada ən dərin göl:

- A) Aral
- B) Baykal
- C) Tanqanika
- D) Balxas
- E) Xəzər

2001, V qrup, Variant A

116. Yeyinti sənayesinə aiddir:

- A) makaron, toxuculuq
- B) unüyütmə, çörəkbişirmə
- C) qənnadı, toxuculuq
- D) çörəkbişirmə, gön - dəri
- E) unüyütmə, tikis

117. Cənubi Amerikada çay:

- A) Missisipi
- B) Amazon
- C) Konqo
- D) Qanq
- E) Volqa

118. Respublikamızın ikinci mühüm sənaye şəhəri:

- A) Şəki
- B) Lənkəran
- C) Gəncə
- D) Naxçıvan
- E) Quba

119. Yağış və axar sular torpağı yuyub aparır. Hansı sahələrdən torpaq daha çox yuyulub aparılır?

- A) bitkisiz dağ yamaclarından
- B) meşə ilə örtülü düzənliklərdən
- C) kollu, meylli yamaclardan
- D) bitkisiz düzənlik sahələrdən
- E) çəmənlərdən

120. Kür çayı sahilı boyunca hansı meşələr yayılmışdır?

- A) tuğay meşələri
- B) enliyarpaqlı meşələr
- C) iynəyarpaqlı meşələr
- D) fıstıq meşələri
- E) Eldar şamı meşələri

2001, V qrup, Variant B

116. Kür çayı hansı ölkənin ərazisindən başlanır?
A) Azərbaycan
B) Gürcüstan
C) İran
D) Ermənistan
E) Türkiyənin
117. Avrasiyanın çayları:
A) Nil, Hind, Kolumbiya
B) Lena, Amazon, Qanq
C) Volqa, Ural, Missisipi
D) Volqa, Konqo, Ob
E) Lena, Xuanxe, Dunay
118. Nə üçün alpinistlər yüksək dağ zirvələrində oksigen balonlarından istifadə edirlər?
A) havada azot az olduğundan
B) Ozon təbəqəsinə yaxın olduğundan
C) hava çox seyrək olduğundan
D) dağ zirvələrində havanın sıxlığı çox olduğundan
E) Ozon təbəqəsində dəlik olduğundan
119. Respublikamızın dəniz sahilində yerləşən istirahət zonası:
A) Naftalan
B) Nabran
C) Zaqatala
D) Batabat
E) Pirqulu
120. Ağır sənayeyə aiddir:
A) energetika, ayaqqabı
B) maşınqayırma, kimya
C) maşınqayırma, tikış
D) metallurgiya, toxuculuq
E) kimya, gön - dəri

2002, Bakı I qrup, Variant A

114. Azərbaycanın yerləşdiyi iqlim qurşaqları:
A) mülayim, subarktik B) subtropik, tropik
C) mülayim, tropik D) mülayim, arktik
E) subtropik, mülayim
115. Yerin qaz və su təbəqələri:
A) hidrosfer, litosfer
B) coğrafi təbəqə, litosfer
C) atmosfer, hidrosfer
D) nüvə, hidrosfer
E) yer qabığı, biosfer
116. Əhalisinin böyük hissəsi islam dininə sitayiş edən ölkələr:
A) Fransa, Yunanıstan B) Əfqanıstan, Çexiya
C) Misir, Ukrayna D) Yaponiya, Hindistan
E) Pakistan, İran
117. Kənd təsərrüfatına ciddi zərər vuran təbii hadisə:
A) gecə-gündüzün növbələşməsi
B) yağış C) şəh
D) dolu E) buludluq
118. Asiyaya aid olan adalar:
A) Yeni Qvineya, Siciliya
B) Böyük Britaniya, Sulavesi
C) Şri-Lanka, Havay
D) Novaya Zemlya, İslandiya
E) Saxalin, Yapon
119. Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş ərazisinin yerləşdiyi fiziki-coğrafi vilayət:
A) Böyük Qafqaz B) Orta Araz
C) Lənkəran D) Kiçik Qafqaz
E) Kür-Araz ovalığı
120. Mingəçevir, Əli-Bayramlı və Salyan şəhərlərinin yerləşdiyi ərazi:
A) Lənkəran ovalığı
B) Naxçıvan Muxtar Respublikası
C) Böyük Qafqaz
D) Kür-Araz ovalığı
E) Kiçik Qafqaz

2002, Bakı II qrup, Variant B

114. İki qitədə yerləşən ölkələr:
A) Qazaxıstan, ABŞ
B) Rusiya, Misir
C) Türkiyə, Ukrayna
D) Yunanıstan, Türkiyə
E) Azərbaycan, Türkiyə
115. Dəmirağac hansı qoruqda qorunur?
A) Türyançay B) Qarayazı C) Şirvan
D) Zaqatala E) Hirkan
116. Azərbaycanda ən uzun kanal:
A) Yuxarı Şirvan B) Yuxarı Qarabağ
C) Əzizbəyov
D) Baş Muğan E) Samur-Abşeron
117. Azərbaycan Respublikası ilə həm quru, həm də su sərhədi olan ölkələr:
A) Gürcüstan, Rusiya
B) Türkiyə, Türkmənistan
C) Rusiya, İran
D) Ermənistan, İran
E) İran, Gürcüstan
118. Hər tərəfdən su sahəsi ilə əhatə olunan kiçik quru parçası adlanır:
A) ada B) yayla C) yarımada
D) ovalıq E) plato
119. Afrikanın çayları:
A) Seneqal, Xuanxe B) Zambezi, Ob
C) Konqo, Nil D) Parana, Missisipi
E) Nil, Amazon
120. Hansı dövlətin ərazisi bütöv materiki əhatə edir?
A) Rusiya B) Kanada C) ABŞ
D) Avstraliya E) Braziliya

2002, Bakı II qrup, Variant A

51. Aran iqtisadi rayonunun İranla sərhəddə yerləşən inzibati rayonları:
A) İmişli, Beyləqan, Kürdəmir
B) İmişli, Biləsuvar, Beyləqan
C) Biləsuvar, Fizuli, Qazax
D) Salyan, Şamaxı, İmişli
E) Beyləqan, Saatlı, Göyçay
52. Metallurgiya sənayesində istifadə olunan koklaşan kömürün əsas idxalçıları:
A) Yaponiya, İtaliya, Fransa, Belçika
B) Yaponiya, Avstraliya, Böyük Britaniya, Çin
C) Ukrayna, Türkiyə, Nigeriya, ABŞ
D) AFR, CAR, Türkiyə, Çin
E) Yaponiya, Gürcüstan, Ukrayna, Rusiya
53. Qərbi Avropada yerli xammalla təminatın azalması ilə əlaqədar olaraq sənaye sahələrinin harada yerləşdirilməsi daha məqsəduyğundur?
A) kurort şəhərlərində
B) işçi qüvvəsi çatışmayan yerlərdə
C) elm mərkəzlərində
D) nəqliyyat qovşaqlarında və liman şəhərlərində
E) xammal mərkəzlərində
54. Xammal rayonlarında yerləşdirilən yüngül sənaye sahələri.
A) Pambiqtəmizləmə, yunyuma, kətan və cut təmizləmə
B) Pambiqtəmizləmə, yunyuma, tikış, trikotaj
C) Toxuculuq, trikotaj, tikış, yunyuma
D) Kimya, toxuculuq, tikış, trikotaj
E) Xalça toxuma, yunyuma, pambiqtəmizləmə, ayaqqabı
55. Azərbaycanda avtomobil yollarının daha sıx şəbəkəsi olduğu iqtisadi rayonlar:
1. Quba-Xaçmaz 2. Abşeron
3. Aran 4. Şəki-Zaqatala
5. Kəlbəcər-Laçın 6. Dağlıq Şirvan
A) 5, 6 B) 2, 3 C) 2, 6 D) 1, 3 E) 1, 5

56. A məntəqəsi V saat qurşağının orta meridianından 9° şərqdə yerləşərsə, məntəqənin coğrafi uzunluğunu təyin edin:
A) 96° q.u. B) 96° ş.u. C) 84° q.u.
D) 84° ş.u. E) 12° ş.u.

57. Litosfer təbəqələrinin üfqi yerdəyişməsi nəticəsində hal-hazırda sahəsini genişləndirən su hövzələri:
A) Atlantik və Hind okeanları
B) Sakit və Şimal Buzlu okeanları
C) Sakit okean, Aralıq dənizi
D) Şimal Buzlu okeanı, Yapon dənizi
E) Hind okeanı və Çad gölü

58. Kür, Araz, Sırdərya və Amudərya çaylarına aid olan ümumi əlamətləri göstərin:
I. Xəzər dənizinə tökülürlər.
II. Türk dövlətlərinin ərazisindən axırlar.
III. Əsasən buzlaq suları ilə qidalanırlar.
IV. Axarsız hövzəyə aiddirlər.
V. Suvarmada geniş istifadə olunurlar.
VI. Yayda quruyurlar.
VII. Çay gəmiçiliyi inkişaf etmişdir.
A) III, IV, VI B) I, V, VII C) II, IV, V
D) II, III, IV E) I, IV, V

59. Amur və Mekonq çaylarına aid olan ümumi cəhətlər:
1. Hind okeanı hövzəsinə aiddirlər.
2. Sərhəd çaylarıdır.
3. Musson yağışları ilə qidalanırlar.
4. Qışda donurlar.
5. Sakit okeanı hövzəsinə aiddirlər.
6. Sutoplayıcı hövzələri savannada yerləşir.
A) 4, 5, 6 B) 2, 3, 5 C) 3, 4, 6
D) 1, 4, 5 E) 1, 2, 3

60. Müvafiq olaraq merinos və qaragül qoyunçuluğunun yayıldığı ölkələr:
A) Yeni Zelandiya, Belarus
B) Rusiya, Fransa
C) Avstraliya, Türkmənistan
D) Polşa, Argentina
E) Kanada, Böyük Britaniya

61. Səpələrlən günəş radiasiyasının daha çox olduğu əraziləri müəyyən edin:
A) Kür-Araz ovalığı, Qobustan, Abşeron
B) Kür-Araz ovalığı, Alazan (Qanıx)-Əyriçay vadisi, Samur-Dəvəçi ovalığı
C) Qarabağ yaylası, Qusar maili düzənliyi, Qobustan
D) Ceyrançöl, Şərur-Ordubad, Lənkəran
E) Lənkəran ovalığı, Şollar düzü, Böyük Qafqazın alçaq dağlıq zonası

62. A nöqtəsinin mütləq yüksəkliyi 4000 m-dir və orada havanın temperaturu (-15°C)-dir. Kəsmə hündürlüyün 500 m olduğunu nəzərə alıb B nöqtəsinin mütləq yüksəkliyini və orada havanın temperaturunu təyin edin:

- A) 5400 m, -27°C
B) 2000 m, -3°C
C) 1500 m, +3,5°C
D) 3000 m, -3°C
E) 6250 m, -23°C

63. Şimali və Cənubi Amerikanın hər ikisi üçün ümumi olan iqlim qurşaqları
1. arktik 2. subtropik
3. subarktik 4. mülayim
5. tropik 6. subekvatorial
7. ekvatorial
A) 3, 4, 5 B) 1, 2, 7 C) 2, 4, 5
D) 2, 4, 7 E) 5, 6, 7

64. Verilən əlamətlərə uyğun iqtisadi rayonları müəyyən edin.
1. Həm dəmyə, həm də suvarma əkinçiliyə malikdir
2. Ərazisində respublika təbəli şəhər yerləşir
3. Gürcüstan ilə həmsərhəddirlər
A) Şamaxı, Şəki-Zaqatala
B) Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax
C) Naxçıvan, Gəncə-Qazax
D) Quba-Xaçmaz, Aran
E) Yuxarı Qarabağ, Abşeron

65. Qızıl, almaz, platin, daş kömür ehtiyatları ilə zəngin olan dövlət.
A) CAR B) İtaliya C) Polşa
D) AFR E) Fransa

66. Böyük Qafqaz təbii vilayətinə aid əlamətlər:
1. Bütün çayları birbaşa Xəzərə tökülür.
2. Ərazisi iki tektonik zonada yerləşir.
3. Ən hündür zirvəsi Baş Suayırıcı silsiləsidir.
4. Respublikada mövcud olan əksər landşaft tiplərinə malikdir.
5. Mərkəzi hissəsi vulkanik süxurlarla örtülmüşdür.
A) 1, 4, 5 B) 1, 2, 5 C) 2, 3, 5 D) 1, 2, 4
E) 2, 3, 4

67. Kanadanı ABŞ-dan fərqləndirən əlamətlər:
1. yüksək inkişaf etmiş ölkədir
2. iki dövlət dilinə malikdir
3. ixracat məhsullarında xammalın payı yüksəkdir
4. taxıl məhsulları ixracatçısıdır
5. elektroenerji təsərrüfatı SES-lərə əsaslanır
6. sahilləri üç okean suları ilə yuyulur
A) 2, 4, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 1, 3, 6 E) 2, 3, 5

68. Temperaturu 20°C olan 1 m³ havanın nisbi rütubətliyi 20%-dir. Tam doyma üçün 17 qram su buxarının tələb olunduğunu nəzərə alıb mütləq rütubətliyi tapın.
A) 8,5 qram B) 12 qram C) 3,4 qram
D) 2,8 qram E) 4 qram

69. Azərbaycanda heyvandarlığın əkinçiliyə nisbətən üstün inkişaf etdiyi iqtisadi rayonlar:
A) Abşeron, Şəki-Zaqatala
B) Aran, Naxçıvan
C) Kəlbəcər-Laçın, Dağlıq Şirvan
D) Lənkəran-Astara, Quba-Xaçmaz
E) Lənkəran-Astara, Aran

70. Azərbaycanda dağ torpaqlarına xas olan əsas xüsusiyyətləri müəyyən edin:
1. hündürlük qurşaqlığı üzrə yayılırlar
2. suvarma tətbiqi olunur
3. dəmyə əkinçiliyi üçün yararlıdırlar
4. əsasən münbit torpaqlardır
5. şoran torpaqlardır
A) 1, 3, 4 B) 1, 2, 5 C) 2, 3, 4
D) 1, 4, 5 E) 2, 4, 5

71. Atlantik okeanı sahilində yerləşən dövlətlər:
A) İtaliya, Hindistan, İran
B) Portuqaliya, Fransa, Çin
C) Kolumbiya, Tanzaniya, Peru
D) İspaniya, Argentina, Meksika
E) Braziliya, Meksika, Yəmənlər

72. Hündürlük qurşaqlığının mahiyyəti:
A) materialların daxilində doğru yağışların azalması
B) dağın zirvəsinə doğru temperaturun artması və təzyiqin azalması
C) ekvator dan qütblərə doğru təbii komplekslərin biri-birini əvəz etməsi
D) enlik istiqamətində temperaturun azalması
E) dağın ətəyindən zirvəsinə doğru təbii komplekslərin biri-birini əvəz etməsi

73. Göygöl və Batabat göllərinə aid olan oxşar cəhətlər:
1. axarlı və şirinsulu
2. kontinental iqlimdə yerləşirlər
3. dağ gölləridir
4. axarsız və şorsuludurlar
5. eyni fiziki-coğrafi rayonda yerləşirlər
6. uçqun-bənd mənşəlidirlər
A) 1, 5, 6 B) 1, 3, 4 C) 2, 4, 5
D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 6

74. Atlantik okeanın daha çox çirklənmiş dənizləri:
A) Aralıq, Sarı, Şərqi Sibir
B) Baltik, Berinq, Çukot
C) Qara, Oxot, Yapon
D) Şimal, Aralıq, Karib
E) Karib, Yava, Qırmızı

75. Zirvələri qar xəttindən yuxarıda yerləşən silsilələr:
1. Ləngəbiz 2. Qarabağ 3. Baş Suayırıcı
4. Zəngəzur 5. Yan silsilə 6. Talış
A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 4, 5, 6
D) 3, 4, 5 E) 3, 4, 6

2002, Bakı II qrup, Variant B

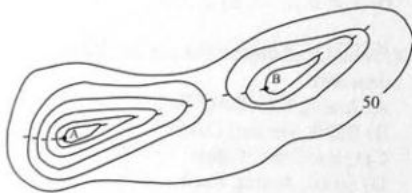
51. Azərbaycanın dənizə birbaşa çıxışı olan inzibati rayonları:

- A) Hacıqabul, Kürdəmir, Zərdab
B) Dəvəçi, Astara, Masallı
C) Qusar, Lənkəran, Şamaxı
D) Astara, Lənkəran, Saatlı
E) Lerik, Yardımlı, Xızı

52. Volqa və Kür çayları üçün oxşar cəhətlər:

1. qidalanmasında buzlaqların suları üstünlük təşkil edir
2. hər ikisi eyni bir iqlim qurşağından keçir
3. eroziya bazisləri okean səviyyəsindən aşağıda yerləşir
4. daxili axarsız hövzə çaylarıdır
5. təsərrüfatda geniş istifadə olunurlar
6. yüksək axım sürətinə malikdirlər
A) 3, 4, 5 B) 1, 5, 6 C) 1, 2, 3
D) 3, 5, 6 E) 2, 4, 5

53. Sxemə əsasən kəsmə hündürlük 50 m olarsa, A və B nöqtələri arasındakı yüksəklik fərqi tapın.

- A) 200 m B) 100 m C) 150 m
D) 250 m E) 50 m

54. Azərbaycanda əkinçiliyin heyvandarlığa nisbətən daha yaxşı inkişaf etdiyi iqtisadi rayonlar:

- A) Aran, Gəncə-Qazax
B) Kəlbəcər-Laçın, Şəki-Zaqatala
C) Dağlıq Şirvan, Abşeron
D) Kəlbəcər-Laçın, Dağlıq Şirvan
E) Quba-Xaçmaz, Kəlbəcər-Laçın

55. Enlik zonallığının mahiyyəti:

- A) Dağın zirvəsindən aşağına doğru təbii komplekslərin dəyişməsi
B) Materiklərdə qərbdən şərqə doğru yağıntıların azalması
C) Dağın ətəyindən zirvəsinə doğru temperaturun azalması
D) Enlik istiqamətində suxurların dəyişməsi
E) Ekvatordan qütblərə doğru təbii komplekslərin bir-birini əvəz etməsi

56. AFR-i Yaponiyadan fərqləndirən əlamətlər:

1. e'maledici sənayesi güclü inkişaf etmişdir
2. yüksək inkişaf etmiş ölkədir
3. tamamilə mülayim iqlim qurşağında yerləşir
4. NATO hərbi blokuna daxildir
5. kapital ixrac edən ölkədir
6. iri kömür hasilatçısıdır
A) 2, 3, 5 B) 3, 4, 6 C) 1, 5, 6
D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 5

57. Ekvator üzərində 60° ş.u.-da yerləşən A məntəqəsində yerli vaxtla saat 13⁰⁰-dür. A-dan 6660 km şərqdə yerləşən B məntəqəsində yerli vaxtla saat neçədir?

- A) saat 23⁰⁰ B) saat 17⁰⁰ C) saat 9⁰⁰
D) saat 15⁰⁰ E) saat 11⁰⁰

58. Geoloji yaşlarına görə daha cavan olan okeanları müəyyən edin:

1. Sakit okean 2. Atlantik okeanı
3. Hind okeanı 4. Şimal Buzlu okeanı
A) 2, 4 B) 3, 4 C) 1, 3
D) 2, 3 E) 1, 2

59. Dəmir filizi ehtiyatı və istehsalına görə seçilən ölkələr:

- A) Liberiya, Misir, Kanada, Çin
B) Çin, Liberiya, ABŞ, Çili
C) Kanada, Avstraliya, Hindistan, Malta
D) Rusiya, Çin, Braziliya, Avstraliya
E) Avstraliya, Polşa, Rusiya, Latviya

60. Qonaqkənd və Talış dağları fiziki-coğrafi rayonları üçün ümumi əlamətlər:

1. Azonallıq müşahidə olunur
2. Çayları birbaşa Xəzərə axır
3. Meşələr nisbətən geniş yayılmışdır
4. Vulkanik suxurlar səthə çıxır
5. Ən hündür zirvələri qar xəttindən aşağıda yerləşir
A) 1, 3 B) 2, 3 C) 1, 5
D) 2, 5 E) 3, 4

61. Mümkün buxarlanmanın ən böyük qiymətlərinin müşahidə olunduğu ərazilər:

- A) Kiçik Qafqazın yüksək dağlığı, Qarabağ düzü
B) Şollar düzü, Talışın orta dağlığı
C) Böyük Qafqazın cənub yamacı, Muğan düzü
D) Lənkəran ovalığı, Yan silsilə
E) Naxçıvanın Arazboyu düzənlikləri, Kür-Araz ovalığı

62. Hava nəqliyyatı vasitəsi ilə daha çox sərnəşin daşıyan İEOO:

- A) Hindistan, Pakistan, Əfqanıstan
B) Pakistan, Monqolustan, İran
C) Braziliya, Çin, Hindistan
D) Qazaxstan, Argentina, Çad
E) Tacikistan, Çili, Vyetnam

63. Dünyanın daha çox çirklənmiş su hövzələri:

- A) Xəzər dənizi, İran körfəzi, Şimal dənizi, Qara dəniz
B) Xəzər, Laptevlər, Bering, Qara dənizləri
C) Tasman, Ərəbistan, Laptevlər, Oxot dənizləri
D) Qvineya körfəzi, Çukot, Oxot, Bering dənizləri
E) Şərqi Çin, Baffin, Qrenlandiya, Çukot dənizləri

64. Azərbaycanda elektrik ötürmə xətlərinin daha sıx olduğu iqtisadi rayonlar:

- A) Aran, Kəlbəcər-Laçın, Naxçıvan
B) Aran, Yuxarı Qarabağ, Lənkəran-Astara
C) Dağlıq Şirvan, Şəki-Zaqatala, Naxçıvan
D) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Kəlbəcər-Laçın
E) Abşeron, Gəncə-Qazax, Aran

65. Yeyinti sənayesinin hansı sahələri xammal mənbələrinə meyl edir?

- A) Bitki yağları istehsalı, çörəkbişirmə, şərəbçilik
B) Unüytmə, çörəkbişirmə, qənnadı
C) Şəkər istehsalı, qənnadı, unüytmə
D) Vitaminlər istehsalı, bütün sənayesi, makaron istehsalı
E) Konserv istehsalı, şərəbçilik, şəkər istehsalı

66. Azərbaycan, Qazaxıstan və Türkmənistan üçün ümumi cəhətlər:

- A) Kür-Araz ovalığında yerləşmişlər; zəngin neft-qaz ehtiyatlarına malikdirlər
B) Balxas gölünün sahilində yerləşmişlər; daş kömür ehtiyatlarına malikdirlər
C) Xəzər dənizi sahilində yerləşmişlər; taxılçılıq üzrə ixtisaslaşmışlar
D) Xəzər hövzəsində yerləşmişlər; böyük neft-qaz ehtiyatlarına malikdirlər
E) Turan ovalığında yerləşmişlər; türk dünyasına daxildirlər

67. Dəniz yük dövriyyəsində I yeri tutan yüklər:

- A) Qara və əlvan metallar
B) Əsas kimya məhsulları
C) Neft və neft məhsulları
D) Kənd təsərrüfatı məhsulları
E) Taxta-şalban materialları

68. Nival landsaft qurşağının *olmadığı* dağ silsilələri:

1. Zəngəzur 2. Baş Qafqaz 3. Peştəsur
4. Ləngəbiz 5. Yan silsilə 6. Burovar
A) 1, 3, 6 B) 2, 3, 5 C) 3, 4, 6
D) 1, 5, 6 E) 2, 4, 5

69. 45° paraleldə yerləşən dağın ətəyində dəniz səviyyəsində havanın temperaturu 20°C, zirvəsində (-11,8°C) olarsa, dağın hündürlüyünü müəyyən edin.

- A) 5300 m B) 3500 m C) 4500 m
D) 5900 m E) 6000 m

70. Böyük Qafqazın alçaq və orta dağlığında torpaq örtüyünə aid olan xüsusiyyətlər:

1. eroziya prosesinin inkişafı
 2. şoran torpaqların geniş yayılması
 3. çimli dağ-çəmən torpaqların geniş yayılması
 4. san-qırmızımsıl torpaqların geniş yer tutması
 5. meşə torpaqlarının geniş yer tutması
 6. şaquli zonallığa tabeliyi
- A) 1, 4, 6 B) 2, 5, 6 C) 1, 2, 3
D) 1, 5, 6 E) 2, 3, 4

71. Bakı: müvafiq olaraq, şimal, qərb və cənub istiqamətləri ilə birləşdirən əsas dəmir yol xətləri:

- A) Bakı-Balakən, Bakı-Yevlax, Bakı-Dərbənd
B) Bakı-Naxçıvan, Bakı-Qazax, Bakı-Ağdam
C) Bakı-Moskva, Bakı-Lənkəran, Bakı-Yevlax
D) Bakı-Tbilisi, Bakı-Əli-Bayramlı, Bakı-Şəki
E) Bakı-Dərbənd, Bakı-Tbilisi, Bakı-Astara

72. Dənizsahili suları qurutmaqla ərazilərini genişləndirən ölkələr:

- A) Böyük Britaniya, Danimarka, Qırğızıstan
B) İtaliya, Çad, Fransa
C) Niderland, Belçika, Yaponiya
D) Almaniya, Böyük Britaniya, Özbəkistan
E) Polşa, Avstraliya, Macarıstan

73. Xəritələrdə Avrasiya materikini kəsən xətlər:

1. Qırmızıq meridianı
 2. Cənub qütb dairəsi
 3. Şimal qütb dairəsi
 4. Cənub tropiki
 5. Şimal tropiki
 6. 180°-lik meridian
- A) 1, 5, 6 B) 4, 5, 6 C) 2, 4, 6
D) 1, 2, 3 E) 3, 4, 5

74. Abşeron göllərinin təsərrüfat əhəmiyyətini müəyyənəndir:

1. əhalinin su təchizatında istifadə olunur
 2. suvarmada geniş istifadə olunur
 3. çökmə duz ehtiyatlarına malikdir
 4. bir çoxunda yod-brom xammalı vardır
- A) 1, 3 B) 1, 4 C) 3, 4
D) 1, 2 E) 2, 3

75. Aşağıdakı əlamətləri özündə birləşdirən iqtisadi rayonlar:

1. urbanizasiyanın səviyyəsi aşağıdır
 2. xarici dövlətlə sərhədə malikdir
 3. filiz faydalı qazıntıları yoxdur
- A) Aran (Kür-Araz), Naxçıvan
B) Dağlıq Şirvan, Şəki-Zaqatala
C) Yuxarı Qarabağ, Abşeron
D) Quba-Xaçmaz, Lənkəran-Astara
E) Kalbəcər-Laçın, Gəncə-Qazax

2002, Bakı III qrup, Variant A

51. Suvarma əkinçiliyi inkişaf edən ölkələr üçün ümumi cəhət:

- A) rütubət əmsali vahiddən yuxarıdır
B) yüksək dağlığa malik olur
C) iqlimi isti və quru olur
D) dağ-çəmən torpaqlara malik olur
E) il boyu çoxlu yağıntı düşür

52. Avrasiya (Transqafqaz) nəqliyyat dəhlizinin əlaqələndirəcəyi əsas regionlar:

- A) Şərqi Avropa, Orta Sibir, Cənub-Şərqi Asiya
B) Qərbi Avropa, Şimali Afrika, Cənubi Asiya
C) Cənub-Qərbi Asiya, Şimali Afrika, Cənubi Avropa
D) Qərbi Sibir, Qafqaz, Şərqi Avropa
E) Qərbi Avropa, Qafqaz, Mərkəzi Asiya

53. Avstraliya materikində şor sulu göllərin yaranma səbəbləri:

1. isti quru iqlim şəraiti
 2. yağıntının çoxluğu
 3. şorlaşmış yeraltı suların olması
 4. Sakit okeana yaxınlığı
 5. qərb küləklərinin təsiri
- A) 1, 3 B) 4, 5 C) 2, 5 D) 3, 4 E) 1, 2

54. Yay fəslində Orta Asiyadan Azərbaycana daxil olan hava kütlələri nəyə səbəb olur?

1. havanın temperaturu yüksəlir
 2. rütubətlik artır
 3. havanın temperaturu azalır
 4. nisbi rütubətlik azalır
 5. quru hava əkinçiliyə ziyan vurur
- A) 3, 4, 5 B) 1, 2, 3 C) 1, 4, 5
D) 1, 2, 4 E) 1, 3, 5

55. Ərazisində həm su-elektrik (SES), həm də istilik-elektrik (İES) stansiyaları olan iqtisadi-coğrafi rayonları müəyyən edin.

- A) Abşeron, Yuxarı Qarabağ
B) Gəncə-Qazax, Quba-Xaçmaz
C) Aran, Lənkəran-Astara
D) Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan
E) Gəncə-Qazax, Aran

56. Yarımsəhra landşaftlarının daha geniş sahə tutduğu fiziki-coğrafi rayonlar:

- A) Zaqatala-Lahic, Vulkanik yayla, Dağlıq Şirvan
B) Həkəri, Qonaqkənd, Gəncə
C) Küdrü-Şirvan, Samur-Dəvəçi, Kür-Araz
D) Lənkəran, Qarabağ, Samur-Dəvəçi
E) Kür-Araz, Talış, Zaqatala-Lahic

57. Fiziki aşınmanın daha zəif getdiyi sutkalıq temperatur amplitudaları:

1. 26°C	2. 5°C	3. 10°C
4. 30°C	5. 3°C	6. 29°C
- A) 1, 4, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 5
D) 2, 3, 5 E) 4, 5, 6

58. Kəsmə yüksəkliyi 5 m olarsa, xarici horizontalin hündürlüyünü tapın:

- A) 15 m B) 0 m
C) 25 m D) 7,5 m
E) 10 m

59. Aşağıdakı əlamətlər hansı iqlim qurşağına aiddir?

1. havanın qalxan hərəkəti
 2. bir neçə iqlim tipinin olması
 3. fəsillərin aydın növbələşməsi
- A) ekvatorial B) subarktik C) mülayim
D) arktik E) subekvatorial

60. Kanada və Avstraliyanın oxşar xüsusiyyətləri:

1. Hər ikisi İEO-dır
 2. Xammal və hazır məhsul ixrac edirlər
 3. Təbii şəraitlərinin uyğunluğu
 4. Tropik səhralar üstünlük təşkil edir
 5. Federativ dövlətlərdir
 6. Qərb yarımkürəsində yerləşirlər
- A) 2, 5, 6 B) 4, 5, 6 C) 1, 2, 6
D) 2, 3, 4 E) 1, 2, 5

61. Daha çox çirklənmiş çaylar:

1. Kür
 2. Ob
 3. Makkenzi
 4. Dunay
 5. Lena
 6. Amazon
 7. Reyn
 8. Missisipi
- A) 3, 4, 6, 7 B) 1, 4, 7, 8 C) 1, 2, 7, 8
D) 1, 4, 5, 7 E) 4, 5, 6, 8

62. I və XXIV saat qurşaqları arasında vaxt fərqi:
A) 1 saat B) 23 saat C) 3 saat
D) 24 saat E) 10 saat

63. Dağ turizminin yüksək inkişaf etdiyi ərazi:
A) Çersk B) Verxoyansk C) Əhəqqar
D) Kopetdağ E) Alp

64. Dünyada çıxarılan boksitin üçdə biri ixrac edilir və istehlak rayonunda e'mal olunur. Bu nə ilə əlaqədardır:
A) boksitin tərkibində metalın çox olması və e'malının çox elektrik enerjisi tələb etməsi
B) boksitin hasilat rayonunda meşə ehtiyatının olmaması
C) alüminium istehsalının daha çox su tələb etməsi
D) boksitin tərkibində əsasən ağır olvan metal qarışıqlarının çox olması
E) alüminiuma yüngül sənayedə güclü tələbatın olması

65. Suburbanizasiya və "yalançı" urbanizasiya prosesləri müvafiq olaraq hansı regionlar üçün səciyyəvidir?
A) Şimali Afrika, Mərkəzi Avstraliya
B) Mərkəzi Afrika, Şimali Avropa
C) Şimali Amerika, Latın Amerikası
D) Cənubi Amerika, Şimali Amerika
E) Cənub-Qərbi Asiya, Mərkəzi Avropa

66. Azərbaycanda okean səviyyəsindən aşağıda yerləşən göllər:
1. Maralgöl 2. Alagöl 3. Ağzıbirçala
4. Acınohur 5. Candargöl 6. Sansu
7. Hacıqabul
A) 3, 6, 7 B) 5, 6, 7 C) 1, 2, 3
D) 1, 3, 5 E) 2, 4, 6

67. Azərbaycanın əsas qaz yataqları:
1. Gəncə-Qazax 2. Gürgən-Zirə
3. Qarabağ-Muğan 4. Qaradağ-Qobustan
5. Samur-Dəvəçi
A) 1, 3 B) 1, 4 C) 1, 5 D) 2, 4 E) 2, 5

68. Kür-Araz və Lənkəran ovalıqlarının fərqli xüsusiyyəti:
1. ərazilərinin bir hissəsi okean səviyyəsindən aşağıda yerləşir
2. rütubətli iqlimə malikdirlər
3. səthləri IV dövrün çökmə silxurları ilə örtülmüşdür
4. sitrus meyvəçiliyi geniş yayılmışdır
5. yarımsəhra və quru çöl iqlimi üstündür
6. Xəzər dənizinə birbaşa çıxışları vardır
A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 6 C) 1, 2, 3
D) 3, 4, 6 E) 2, 5, 6

69. Pik nədir?
A) dağətəyi akkumulyativ düzənlikdir
B) şiş uclu zirvədir
C) dağ yalındakı çökəklikdir
D) vulkan konusunun zirvəsindəki çökəklikdir
E) yastı dağ zirvələridir

70. Türk dünyasının sərt təbiətli, zəif məskunlaşmış əraziləri:
A) Abşeron, Qazaxıstanın çöl zonası, Qobustan
B) Şimal-Şərqi Sibir, Kiçik Asiya yarımadası, Qaraqum səhrası
C) Kür-Araz ovalığı, Qızıqlum səhrası, Fərqanə vadisi
D) Saxa-Yakutiya, Turan ovalığı, Tyan-Şanın yüksək dağlığı
E) Qaraqum, Volqaboyu, Şərqi Sibir

71. Kür-Araz ovalığında kollektor-çenaj şəbəkəsinin sıx olmasının səbəbi:
A) qunt sularının çox dərində yerləşməsi
B) şor qunt sularının səthə yaxın yerləşməsi
C) dəmyə əkinçiliyinin geniş yayılması
D) yağıntının az düşməsi, qara torpaqların üstünlüyü
E) torpaq örtüyünün zəif mənimsənilməsi

72. Çay yatağının en kəsiyinin sahəsi 15m², sür'əti isə saniyədə 8 metrdir. Çayın su sərfi nə qədərdir?
A) 12 m³/san B) 1200 m³/san
C) 12 km³/san D) 120 m³/san
E) 1,2 m³/san

73. Bazardüzü, Şahdağ və Qapıcıq zirvələrinin oxşar cəhətləri

- A) Kiçik Qafqaz tektonik zonasının tərkib hissələridir
B) buzlaq relyef formaları yayılmışdır
C) Günnüt-Qapıcıq fiziki-coğrafi rayonuna aiddirlər
D) Yan silsilədə yerləşirlər
E) Baş Suayrıcı silsiləsində yerləşirlər

74. Bataqlıqların daha geniş yer tutduğu təbii zonalar:
A) meşə-çöl, yarımsəhra
B) qütb səhraları, selva
C) pampa, səhralar
D) tundra, meşə-tundra
E) preri, tayqa

75. Azərbaycanda son dövrdə kəşf edilən və respublikamıza təbii qaz ixrac etmək imkanı verən ən böyük təbii qaz yatağı:
A) Daşkəsən B) Şahdəniz C) Mehmanə
D) Muradxanlı E) Daşgöl

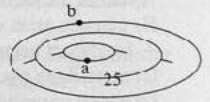
2002, Bakı III qrup, Variant B

51. Avrasiya (Transqafqaz) nəqliyyat dəhlizinin daha sıx əlaqələndirəcəyi türk dövlətləri:
A) Türkiyə, Gürcüstan, İran, Azərbaycan
B) Saxa-Yakutiya, Altay, Çuvaşiya, Monqolustan
C) Qazaxıstan, Özbəkistan, Tacikistan, Saxa-Yakutiya
D) Türkiyə, Azərbaycan, Türkmənistan, Özbəkistan
E) Azərbaycan, Türkmənistan, İran, Tatarıstan

52. Fiziki aşımmanın daha intensiv getdiyi sutkalıq temperatur amplitudaları:
1. 35°C 2. 10°C 3. 28°C
4. 25°C 5. 2°C 6. 6°C
A) 1, 2, 5 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 6
D) 2, 5, 6 E) 1, 3, 4

53. Krater nədir?
A) vulkan konusunun yamacıdır
B) Yerin daxilində təkanların baş verdiyi sahədir
C) zəlzələnin təzahür etdiyi yerüstü məntəqədir
D) vulkan konusundakı qıfşəkilli çökəklikdir
E) maqmanın yer səthinə doğru hərəkət etdiyi çatdır

54. Kəsmə yüksəkliyi 5 m olan sxemdəki a və b məntəqələrinin mütləq yüksəkliklərini müəyyən edin.
A) a-25 m və b-15 m
B) a-30 m və b-20 m
C) a-35 m və b-20 m
D) a-30 m və b-45 m
E) a-15 m və b-30 m

55. Azərbaycan Respublikasının təbiəti üçün səciyyəvi *deyil*:
1. Ərazisində Mezozoy-Kaynozoy yaşlı süxurlar geniş yayılmışdır.
 2. Səth suları yalnız respublikamızın ərazisində formalaşır.
 3. Qədim kristallik süxurlar Xəzər sahillərində üzə çıxır.
 4. İqlimin formalaşmasında mülayim və tropik hava kütlələri əsas rol oynayır.
 5. Arid iqlimə malik düzənliklərdəki torpaqlarda humusun miqdarı daha çoxdur.
 6. Endemik və relik bitkilərə rast gəlinir.
- A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6 C) 2, 3, 5
D) 1, 4, 6 E) 1, 5, 6
56. Atom energetikasının yüksək inkişaf səviyyəsinə görə dünyada seçilən region:
- A) Cənubi Asiya B) Cənub-Qərbi Asiya
C) Şimali Afrika D) Qərbi Avropa
E) Şərqi Avropa
57. Azərbaycana nisbətən cənubda yerləşən ölkələr:
- A) Əfqanıstan, Monqolustan, Koreya, Hindistan
B) İsrail, Kipr, Suriya, Macarıstan
C) İran, İraq, Səudiyyə Ərəbistanı, Somali
D) Türkiyə, Bolqarıstan, Rumıniya, Pakistan
E) Türkiyə, Özbəkistan, Qazaxıstan, Bolqarıstan
58. Şimal yarımkürəsində hakim hava kütlələrinin yayda şimala, qışda cənuba doğru yerdəyişməsinin səbəbi:
- A) istilik qurşaqlarının yerdəyişməsi
B) günəşin zenit vəziyyətinin ekvator dan tropiklərə keçməsi
C) materik və okeanlar arasında təzyiq fərqləri
D) cənub yarımkürəsində su sahəsinin geniş sahə tutması
E) tropiklərin yayda ekvatora nisbətən soyuq olması
59. "0" və XXIV saat qurşaqları arasında vaxt fərqi:
- A) 1 saat B) 23 saat C) 4 saat
D) 0 saat E) 12 saat

60. Əkinçiliyin inkişafı üçün əlverişli şərait yaradan əsas amillər:
1. aqroiklim ehtiyatları
 2. kəskin parçalanmış relyef
 3. meşələrdə ağacların növ tərkibi
 4. hamar relyef
 5. kontinental iqlim
- A) 1, 4 B) 2, 3 C) 2, 5 D) 3, 4 E) 1, 5
61. Kütləvi miqrasiyalar dövründə (XVIII-XX əsrin I yarısı) əsas emiqrasiya regionları:
- A) Şərqi Avropa, Avstraliya, Cənubi Amerika
B) Şimali Amerika, Cənubi Afrika, Avstraliya
C) Cənubi Asiya, Cənubi Amerika, Qərbi Avropa
D) Qərbi Avropa, Şərqi Asiya, Şərqi Avropa
E) Şərqi Asiya, Afrika, Şimali Amerika
62. Yarımsəhra landşaftının mövcud *olmadığı* fiziki-coğrafi rayonlar:
- A) Mərkəzi Aran, Həkəri, Dağlıq Şirvan
B) Günnüt-Qapıcıq, Arazboyu, Samur-Dəvəçi
C) Qonaqkənd, Abşeron-Qobustan, Talış
D) Samur-Dəvəçi, Lənkəran, Şərur-Ordubad
E) Zaqatala-Lahıc, Vulkanik yayla, Qonaqkənd
63. Baş Suayırıcı və Zəngəzur silsilələri üçün ümumi əlamət:
- A) cavan dağlardır
B) meşə landşaftları geniş ərazi tutur
C) Ermənistanla həmsərhəddirlər
D) eyni təbii vilayət daxilindədirlər
E) Rusiya ilə həmsərhəddirlər
64. Hansı dövlətin və onun paytaxtının havası daha təmiz olması ilə fərqlənir?
- A) Rusiya Federasiyası və Moskva
B) İslandiya və Reykjavik
C) Böyük Britaniya və London
D) Fransa və Paris
E) İtaliya və Roma

65. Dünya okeanında neft və neft məhsullarının daşındığı istiqamətlər:
- A) ABŞ → Qərbi Avropa; Hindistan → Çin
B) Qərbi Avropa → Cənubi Amerika; Karib dənizi ölkələri → ABŞ
C) Cənub-Şərqi Asiya → Afrika; Şimali Amerika → Rusiya
D) Rusiya → Qərbi Avropa; Yaponiya → Avstraliya
E) Cənub-Qərbi Asiya → Qərbi Avropa; İran körfəzi → Yaponiya
66. Azərbaycanda "Balbas" qoyun cinsləri əsasən hansı iqtisadi rayonda bəslənilir?
- A) Quba-Xaçmazda B) Lənkəran-Astarada
C) Naxçıvanda D) Abşeronda
E) Şəki-Zaqatalada
67. Avstraliya materikinə qədim platformadan təşkil olmasının nəticələri:
1. düzənlik relyefinin üstün olması
 2. ərazinin seysmik cəhətdən sabit olması
 3. bitki örtüyünün zəngin olması
 4. filiz faydalı qazıntıların zənginliyi
 5. relyefində cavan dağların üstün olması
 6. çay şəbəkəsinin zəifliyi
- A) 2, 3, 4 B) 1, 2, 3 C) 4, 5, 6
D) 1, 5, 6 E) 1, 2, 4
68. Boksit ehtiyatlarına malik olmalarına baxmayaraq, dünya bazarına hazır alüminium deyil, əsasən xammal çıxaran ölkələr və bunun səbəbi:
- A) AFR, Polşa; dünya bazarında xammala tələbatın daha çox olması
B) ABŞ, Yaponiya; boksitin satışından gəlirin çox olması
C) Yamayka, Surinam; ucuz elektrik enerjisi istehsalının az olması
D) Avstraliya, Avstriya; elektrik enerjisinin AES-lərdə istehsalı
E) Kanada, Norveç; elektrik enerjisinin baha başa gəlməsi
69. Azərbaycanda sement istehsalının inkişaf etdiyi iqtisadi rayon:
- A) Abşeron B) Quba-Xaçmaz
C) Naxçıvan D) Lənkəran-Astara
E) Şəki-Zaqatala

70. Axın sür'əti 0,5 m/san, en kəsiyinin sahəsi 12 m² olan çayın su sərfini hesablayın.
- A) 1,5 m³/san
B) 8 m³/san
C) 6 m³/san
D) 10 m³/san
E) 7 m³/san
71. Azərbaycanda rütubətlik əmsalı vahiddən az olan düzən sahələrin səciyyəvi problemi:
- A) sitrus meyvəçiliyin inkişafı
B) həmişəyaşıl meşələrin geniş sahə tutması
C) çay şəbəkəsinin sıx olması
D) dəmyə əkinçiliyinin inkişaf etməsi
E) suvarmaya ciddi ehtiyacın olması
72. Küveyt, Bəhreyn, Qatar və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri dövlətlərinə xas olan ümumi cəhətlər:
1. tropik iqlim qurşağında yerləşirlər
 2. dünya okeanına birbaşa çıxışları var
 3. adalardan yerləşirlər
 4. əhalinin yüksək təbii artımı mövcuddur
 5. federativ ölkələrdir
 6. mineral ehtiyatları yoxdur
- A) 3, 5, 6
B) 1, 2, 4
C) 1, 2, 5
D) 2, 4, 5
E) 2, 4, 6
73. Talış dağlarından axan çaylar üçün xarakterikdir:
1. qidalanmalarında yağış suları üstünlük təşkil edir
 2. əsasən qar və buzlaq suları ilə qidalanırlar
 3. birbaşa Xəzər dənizinə tökülür
 4. yay aylarında bol sulu olurlar
 5. üzərində iri SES-lər yaradılmışdır
- A) 1, 3
B) 3, 5
C) 1, 4
D) 2, 4
E) 3, 4

74. Torpaqlarının daha yüksək məhsuldarlığı ilə seçilən təbii zonaları müəyyən edin:

1. çöl, meşə-çöl
 2. tundra, meşə-tundra
 3. tayqa və ya iynəyarpaq meşələr
 4. savannalar və seyrək meşələr
 5. səhra və yarımsəhralar
- A) 1, 2 B) 1, 4 C) 3, 4 D) 2, 5 E) 2, 3

75. Azərbaycanda suvarma əkinçiliyinin daha çox inkişaf etdiyi ərazilər:

- A) Aran, Abşeron, Gəncə-Qazax
- B) Aran, Kəlbəcər-Laçın, Lənkəran ovalığı
- C) Samur-Dəvəçi ovalığı, Dağlıq Şirvan, Alazan (Qanıx)-Əyriçay
- D) Dağlıq Şirvan, Arazboyu düzənlik, Böyük Qafqazın cənub yamacı
- E) Yuxarı Qarabağ, Kiçik Qafqazın orta dağlığı, Gəncə-Qazax

2002, Bakı IV qrup, Variant A

115. Bütün ərazisi qütb işıqlanma qurşağında yerləşən materik:

- A) Avstraliya
- B) Antraktida
- C) Afrika
- D) Cənubi Amerika
- E) Avrasiya

116. Respublikamızın cənub sərhədindən keçən çaylar:

- A) Astara, Araz
- B) Tərtər, Araz
- C) Türyançay, Araz
- D) Kür, Astara
- E) Astara, Samur

117. Kürün sahilində yerləşən şəhər:

- A) Mingəçevir B) Lənkəran C) Şəki
- D) Gəncə E) Qazax

118. Asiya dövlətlərinin paytaxtlarını seçin:

- A) Braziliya, Paris B) Qahirə, Meksiko
- C) Pekin, Tokio D) Dehli, London
- E) Lissabon, Afina

119. Səhradan keçən çay:

- A) Kür B) Ob C) Yenisey
- D) Konqo E) Nil

120. Azərbaycanda çay və sitrus bitkiləri becərilən iqtisadi rayon:

- A) Naxçıvan B) Lənkəran-Astara
- C) Quba-Xaçmaz D) Dağlıq Şirvan
- E) Abşeron

2002, Bakı IV qrup, Variant B

115. Respublikamızda ən hündür zirvələrin yerləşdiyi dağ silsiləsi:

- A) Murovdağ
- B) Qarabağ
- C) Talış
- D) Dərələyəz
- E) Böyük Qafqaz

116. Abşeron yarımadasında yerləşən su anbarı:

- A) Ceyranbatan B) Varvara C) Yenikənd
- D) Mingəçevir E) Şəmkir

117. Türk dövlətləri:

- A) Özbəkistan, Türkiyə
- B) İran, Azərbaycan
- C) Qazaxıstan, Tacikistan
- D) Türkmənistan, Monqolustan
- E) Tacikistan, Azərbaycan

118. Pambıqçılığın inkişaf etdiyi ərazi:

- A) Samur-Dəvəçi ovalığı
- B) Mərkəzi Aran
- C) Böyük Qafqaz
- D) Lənkəran ovalığı
- E) Kiçik Qafqaz

119. Şimal yarımkürəsində ən uzun gündüz nə vaxt müşahidə olunur?

- A) 22 dekabrda B) 23 sentyabrda
- C) 21 martda D) 22 iyunda
- E) 21 aprelə

120. Kalahari səhrası hansı materikdə yerləşir?

- A) Cənubi Amerika
- B) Avstraliya
- C) Afrika
- D) Şimali Amerika
- E) Avrasiya

2002, Bakı V qrup, Variant A

116. Avropanın bir neçə ölkəsinin ərazisindən keçən çay:

- A) Yenisey B) Lena
- C) Ob D) Volqa
- E) Dunay

117. İki qitədə yerləşən göl:

- A) Viktoriya
- B) Xəzər
- C) Baykal
- D) Böyük Ayı
- E) Aral

118. Kiçik Qafqazda olan qoruq:

- A) Altınağac
- B) Pirqulu
- C) Göygöl
- D) Ağgöl
- E) Hirkan

119. Fəsilələrin yaranma səbəbi:

- A) relyefin müərkəbləşməsi
- B) ümumdünya cazibə qanunu
- C) yerin öz oxu ətrafında fırlanması
- D) yerin günəş ətrafında fırlanması
- E) yer səthinin böyük olması

120. Hansı məntəqədə yay daha isti keçir?

- A) Culfa
- B) Daşkəsən
- C) Şuşa
- D) Hacıkənd
- E) Zaqatala

2002, Bakı V qrup, Variant B

116. Dünyanın ən uzun çayının yerləşdiyi mə-
terik:

- A) Afrika
- B) Şimali Amerika
- C) Cənubi Amerika
- D) Avrasiya
- E) Avstraliya

117. Azərbaycanın ikinci böyük sənaye, maarif
və mədəniyyət mərkəzi olan şəhər:

- A) Əli-Bayramlı
- B) Mingəçevir
- C) Gəncə
- D) Şəki
- E) Quba

118. Yerləşən öz oxu ətrafında hərəkətinin nəticəsi:

- A) musson küləkləri
- B) sualtı zəlzələlər
- C) günəş və ay tutulmaları
- D) fəsilələrin dəyişməsi
- E) gecə və gündüzün növbələşməsi

119. "Sirab" və "Badamlı" mineral bulaqları
respublikamızın hansı bölgəsindədir?

- A) Naxçıvan
- B) Lənkəran
- C) Abşeron
- D) Böyük Qafqaz
- E) Samur-Davay

120. Böyük Qafqazda olan qoruq:

- A) Göygöl
- B) Pirqulu
- C) Ağgöl
- D) Hirkan
- E) Qarayazı

2002, Naxçıvan I qrup

114. Bakı-Supsa neft kəmərinin keçdiyi iqtisadi
rayon:

- A) Lənkəran-Astara
- B) Yuxarı Qarabağ
- C) Quba-Xaçmaz
- D) Naxçıvan
- E) Aran (Kür-Araz)

115. Neftin çıxarılmasında ən ucuz başa gələn
üsul hansıdır?

- A) fontan
- B) mexaniki
- C) kompressor
- D) təzyiqli buxar
- E) quyu qazma

116. Atmosferin ən aşağı təbəqəsi nə adlanır?

- A) mezosfer
- B) stratosfer
- C) ozon qatı
- D) troposfer
- E) termosfer

117. Astara çayı respublikamızın hansı ölkə ilə
sərhəd çaydır?

- A) Ermənistan
- B) Rusiya
- C) İran
- D) Gürcüstan
- E) İraq

118. Azərbaycanın musiqi mədəniyyəti mərkəzi
hesab edilən şəhər:

- A) Sumqayıt
- B) Şəki
- C) Şuşa
- D) Naxçıvan
- E) Lənkəran

119. Şirvan düzü hansı çay sahilində yerləşir?

- A) Araz
- B) Kür
- C) Arpa
- D) Samur
- E) Həkəri

120. Hansı dənizlərin adları rənglərə uyğun gəlir?

- 1. Karib
- 2. Qara
- 3. Baltik
- 4. Sarı
- 5. Qırmızı
- 6. Aralıq
- 7. Xəzər
- 8. Ağ
- A) 2, 3, 5, 8
- B) 2, 4, 5, 8
- C) 1, 3, 6, 7
- D) 1, 3, 5, 7
- E) 2, 4, 6, 8

2002, Naxçıvan II qrup

51. Liviya, Əlcəzir, Türkmənistan üçün ümumi
xüsusiyyətlər:

- 1. ərazilərinin çox hissəsini səhralar tutur.
- 2. zəngin neft və təbii qaz ehtiyatlarına malikdirlər.
- 3. əhəlinin orta sıxlığı çox azdır.
- 4. dünya okeanına birbaşa çıxışları var.
- 5. tropik iqlim qurşağında yerləşmişlər.
- 6. əhəlinin Altay dil ailəsinə mənsubdur.
- A) 1, 3, 5
- B) 1, 2, 3
- C) 1, 4, 5
- D) 2, 3, 6
- E) 2, 4, 6

52. Volqa, Don, Dnepr çaylarının axdıqları ərazi
və eroziya bazislərinin düzgün verildiyi

- müvafiq ardıcılığı müəyyənəndir:
- A) Ural dağları, Azov, Baltik, Qara dənizləri
- B) Şərqi Avropa düzənliyi, Xəzər, Azov, Qara dənizləri
- C) Karpət dağları, Xəzər, Qara, Azov dənizləri
- D) Şərqi Avropa düzənliyi, Xəzər, Baltik, Qara dənizləri
- E) Volqaböyü yüksəkliyi, Xəzər, Ağ, Baltik dənizləri

53. Mərkəzi Asiyanın türk dövlətlərinə xas olan
ən mühüm təbii-iqtisadi problem:

- A) torpaqların eroziyası, "tutşulu yağışlar"
- B) düzən meşələrinin məhv edilməsi, su anbarlarının yayda quruması
- C) çayların çirkənlənməsi, təbii sərvətlərin olmaması
- D) şirin su qıtlığı, səhrələşmə
- E) iqlimin soyuqlaşması, qurult sularının səviyyəsinin artması

54. İrriqasiya nədir?

- A) torpaqlara gübrə verilməsi
- B) torpaqların eroziyası
- C) torpaqların bərpası
- D) torpaqların yuyulması
- E) torpaqların suvarılması

55. Aşağıdakı coğrafi xüsusiyyətlərdən hansıları
Kür çayına aiddir?

- 1. üç ölkə ərazisindən axır
- 2. tənzimlənmiş axına malikdir
- 3. Avropada ən böyük hövzəsi olan çaydır
- 4. suvarmada istifadə olunmur
- 5. Qafqazın ən böyük çaydır
- 6. eroziya bazisi okean səviyyəsindədir
- 7. mənbə və mənsəbi türk ölkələri ərazisindədir
- A) 2, 4, 6, 7
- B) 1, 2, 5, 7
- C) 1, 2, 3, 4
- D) 1, 3, 5, 6
- E) 4, 5, 6, 7

56. A məntəqəsinin coğrafi koordinatları 42°
ş.m.e. və 54° ş.u., B məntəqəsininki isə 33° c.e.
və 16° q.u.-dur. Bu məntəqələrin hansı saat
qurşağında yerləşdiyini və onlar arasındakı
yerli vaxt fərqi tapın:

- A) A məntəqəsi V, B məntəqəsi isə XXII;
7 s. 40 dəq.
- B) A məntəqəsi IV, B məntəqəsi isə XXIII;
4 s. 40 dəq.
- C) A məntəqəsi III, B məntəqəsi isə XXIV;
3 s. 20 dəq.
- D) A məntəqəsi III, B məntəqəsi isə I;
1 s. 30 dəq.
- E) A məntəqəsi IV, B məntəqəsi XXIV;
4 s. 50 dəq.

57. Heyvandarlığın əkinçilikdən üstün olduğu
ölkələr:

- A) Cənub-Şərqi Asiya ölkələri, Mərkəzi Asiya ölkələri
- B) Azərbaycan, Tailand, Kuba
- C) Cənubi Avropa ölkələri, Vyetnam, Sinqapur
- D) Argentina, İndoneziya, Banqladeş
- E) Avstraliya İttifaqı, Yeni Zelandiya, Monqolustan

58. Sənaye quruluşunun inkişaf etdiyi ərazilər:

- A) üzümçülük rayonları
- B) dağlıq ərazilər
- C) pambıqçılıq rayonları
- D) kənd əhəlinin üstünlük təşkil etdiyi ərazilər
- E) urbanizasiyalanmış rayonlar

59. Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonunun Quba-Xaçmazdan **fərqli** cəhətini müəyyən edin:
 A) əsasən dağlıq əraziləri əhatə edir
 B) Rusiya ilə sərhədə malikdir
 C) zəngin rekreasiya ehtiyatları var
 D) polimetal filiz yataqları dağ-mə'dən sənayesinin inkişafına imkan verir
 E) meyvəçilik ixtisaslaşma sahəsidir
60. Palçıq vulkanlarına aid olan xüsusiyyətlər:
 1. çox hündür olurlar
 2. maqma püskürürlər
 3. çökmə süxurlarda yaranırlar
 4. yayıldığı ərazilərdə filiz ehtiyatları zəngin olur
 5. yayıldığı ərazilərdə adətən neft-qaz ehtiyatları bol olur
 A) 2, 3, 5 B) 3, 4, 5 C) 1, 3, 5
 D) 1, 4, 5 E) 2, 4, 5
61. Azərbaycanda olan su anbarlarının əsas funksiyalarını müəyyənə bilərsiniz.
 1. duz hasilatı
 2. çay axımının tənzimlənməsi
 3. elektrik enerjisi istehsalı
 4. quşçuluğun inkişafı
 5. irriqasiya
 6. torpaq qoruyucu
 A) 1, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 1, 2, 6
 D) 2, 3, 5 E) 2, 4, 6
62. Xarici qüvvələrin tə'siri nəticəsində süxurların parçalanması, daşınması və çökdürülməsi prosesi müvafiq olaraq adlanır:
 A) denudasiya→akkumulyasiya→eroziya
 B) aşınma→denudasiya→akkumulyasiya
 C) aşınma→ekzarasiya→denudasiya
 D) aşınma→akkumulyasiya→denudasiya
 E) akkumulyasiya→denudasiya→abraziya
63. Şirindəndirici qurğular vasitəsi ilə dəniz suyundan istifadə edən ölkələr:
 A) Türkmənistan, Özbəkistan, Norveç
 B) Niderland, Danimarka, Çad
 C) Avstraliya İttifaqı, Qazaxıstan, Kanada
 D) Əlcəzair, Hindistan, Finlandiya
 E) Səudiyyə Ərəbistanı, BƏƏ, Küveyt

64. Respublikamızda rütubətlənmə əmsalının vahiddən az olduğu ərazilər:
 1. Lənkəran
 2. Kür-Araz ovalığı
 3. Qobustan
 4. Arazboyu düzənliklər
 5. Abşeron
 6. Talış dağları
 7. Kiçik Qafqaz
 8. Qarabağ vulkanik yaylası
 A) 2, 3, 4, 5 B) 3, 4, 7, 8 C) 1, 2, 4, 5
 D) 2, 3, 6, 8 E) 1, 3, 4, 5
65. Şirvan düzündə yerləşən inzibati rayonlar:
 A) Zərdab, Yevlax, Xaçmaz
 B) Lerik, Bərdə, Yevlax
 C) Şamaxı, Zaqatala, Füzuli
 D) Kürdəmir, Ucar, Göyçay
 E) Şərrur, Beyləqan, Şamaxı
66. Mütləq hündürlüyü 6200 m olan dağın zirvəsində temperatur (-30°C)-dir. Bu vaxt həmin dağın etəyində okean səviyyəsindən 200 m hündürlükdə temperatur neçə dərəcə olar?
 A) +5°C B) -5°C C) +18°C
 D) +6°C E) -10°C
67. İqtisadi-coğrafi mövqeyi əlverişli olan, gömrük rejimində və vergidə güzəştlər verilmiş rayon və ya şəhər necə adlanır?
 A) azad iqtisadi zona
 B) regional mərkəz
 C) iqtisadi rayon
 D) ticarət mübadiləsi zonası
 E) müstəqil ərazi
68. Azərbaycanda dağ qara, sarı və boz torpaqların yayıldığı fiziki-coğrafi vilayətlərin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin:
 A) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Lənkəran
 B) Lənkəran, Böyük Qafqaz, Orta Araz
 C) Orta Araz, Kiçik Qafqaz, Lənkəran
 D) Kür dağarası çökəkliyi, Orta Araz, Kiçik Qafqaz
 E) Kiçik Qafqaz, Lənkəran, Kür dağarası çökəkliyi

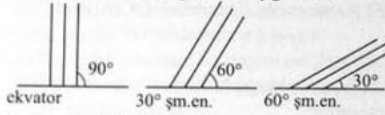
69. Ucaqar şimal nöqtələri cənub yarımkürəsində yerləşən materiklər:
 A) Cənubi Amerika, Antarktida
 B) Afrika, Avstraliya
 C) Avstraliya, Antarktida
 D) Avstraliya, Avrasiya
 E) Afrika, Cənubi Amerika
70. Əhalinin təbii azalmasının səciyyəvi olduğu ölkələr:
 A) AFR, Rusiya, Latviya, Çexiya
 B) Türkiyə, Azərbaycan, Özbəkistan, Braziliya
 C) Keniya, Misir, Əlcəzair, Portuqaliya
 D) ABŞ, Çin, Hindistan, Banqladeş
 E) Filippin, Yaponiya, Hindistan, Pakistan
71. Respublikamızda bir-birilə həmsərhəd **olmayan** iqtisadi-coğrafi rayonlar:
 1. Abşeron; Aran
 2. Yuxarı-Qarabağ; Dağlıq Şirvan
 3. Gəncə-Qazax; Aran
 4. Quba-Xaçmaz; Dağlıq Şirvan
 5. Lənkəran-Astara; Abşeron
 6. Aran; Kolbəcər-Laçın
 A) 2, 5, 6
 B) 1, 3, 5
 C) 1, 2, 3
 D) 2, 4, 6
 E) 1, 4, 5
72. Bakıdan şimal-qərb istiqamətində olan məntəqədən ekvatora doğru ən qısa məsafəni qət etmək üçün tələb olunan azimut:
 A) 135°
 B) 270°
 C) 180°
 D) 0°
 E) 45°
73. Azərbaycanda payızlıq taxılçılığın inkişaf etdiyi fiziki-coğrafi rayonlar:
 A) Kürdü Şirvan, Qazax-Qarabağ, Kür-Araz
 B) Acınohur-Ceyrançöl, Qonaqkənd, Naxçıvan
 C) Mərkəzi Aran, Talış, Qonaqkənd
 D) Qobustan-Abşeron, Zaqatala-Lahıc, Acınohur-Ceyrançöl
 E) Lənkəran, Vulkanik yayla, Həkəri

74. Hansı ölkələrdə mineral resursların "eninə" mənimsənilməsi üstünlük təşkil edir?
 A) ABŞ, Böyük Britaniya, AFR, Fransa
 B) Braziliya, Meksika, Lüksemburq, Belçika
 C) Rusiya, Cili, Mali, Braziliya
 D) Küveyt, İran, İraq, Niderland
 E) Azərbaycan, Danimarka, Çexiya, Polşa
75. Azonal, texnogen və intrazonal landsaftların səciyyəvi olduğu müvafiq fiziki-coğrafi rayonlar:
 A) Qobustan-Abşeron, Vulkanik yayla, Qonaqkənd
 B) Qonaqkənd, Acınohur-Ceyrançöl, Vulkanik yayla
 C) Talış dağları, Qobustan-Abşeron, Samur-Dəvəçi
 D) Lənkəran ovalığı, Qapıcıq-Günnüt, Həkəri
 E) Samur-Dəvəçi, Lənkəran ovalığı, Zaqatala-Lahıc

2002, Naxçıvan

III qrup

51. Aşağıdakı sxemdə günəş şüasının düşmə bucağı hansı xüsusi günlərə uyğundur:

- A) yay gündönümü
B) qış gündönümü
C) yaz və payız gecə-gündüz bərabərliyi
D) yaz gecə-gündüz bərabərliyi və yay gündönümü
E) payız gecə-gündüz bərabərliyi və qış gündönümü

52. Yanacaq-energetika sənayesi beynəlxalq ixtisaslaşma sahəsi olan İEOÖ:

- A) Vyetnam, Tanzaniya, Suriya
B) Misir, Argentina, Şri-Lanka
C) Braziliya, Niderland, Fransa
D) Küveyt, BƏƏ, Səudiyyə Ərəbistanı
E) Hindistan, Çin, Avstraliya

53. Abşeron iqtisadi rayonunu içməli su ilə təmin edən su kəmərləri:

- A) Şollar-Bakı, Kür-Bakı
B) Samur-Abşeron, Mil-Muğan
C) Şollar-Bakı, Yuxarı Şirvan
D) Yuxarı Şirvan, Əzizbəyov
E) Kür-Bakı, Yuxarı Qarabağ

54. Son illər Azərbaycanda hansı böyük neft terminalı tikilmişdir?

- A) Qaradağ B) Ələt C) Dəvəçi
D) Şuvəlan E) Səngəçal

55. Azərbaycan və Gürcüstan Respublikaları sərhədlərində yerləşən su obyektləri:

1. Samur 2. Qabırçı
3. Bolqarçay 4. Astarçay
5. Qanıx 6. Candargöl
A) 1, 2, 3 B) 2, 5, 6 C) 3, 4, 5
D) 2, 4, 5 E) 1, 3, 6

56. Qobustan, Ağgöl, İlisu qoruqlarının yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayonların müvafiq ardıcılığı:

- A) Vulkanik yayla, Mərkəzi Aran, Qonaqkənd
B) Abşeron-Qobustan, Şərur-Ordubad, Vulkanik yayla
C) Abşeron-Qobustan, Mərkəzi Aran, Zaqatala-Lahıc
D) Samur-Dəvəçi, Gəncə, Mərkəzi Aran
E) Həkəri, Günnüt-Qapıcıq, Lənkəran

57. Çay gəmiçiliyinin inkişafına müsbət təsir edən amillər:

- I. çayın sutoplayıcı hövzəsinin kiçik olması
II. gursululuq dövründə çayın daşması
III. çay yatağında astanaların və şələlələrin olmaması
IV. qış qıtsululuğu və yay gursululuğu
V. bütün il boyu bolsululuq
VI. çay yatağının meylliliyinin böyük olması
VII. çay yatağının meylliliyinin az olması
A) III, V, VII
B) II, IV, VI
C) I, V, VII
D) I, III, VI
E) II, III, IV

58. Avstraliya və Cənubi Afrikanın şərqi sahillərində iqlimin qərbə nisbətən rütubətli olmasının səbəbləri:

1. isti cərəyanlar
2. dağlıq relyef
3. soyuq cərəyanlar
4. qərb küləkləri
5. passatlar

- A) 1, 2, 4 B) 1, 2, 5 C) 2, 3, 5
D) 3, 4, 5 E) 1, 3, 5

59. Talış və Naxçıvanın dağlıq hissələri üçün ümumi olan cəhətlər:

1. meşə landşaftları üstündür
2. filiz faydalı qazıntılarla zəngindir
3. vulkan mənşəli süxurlar yayılıb
4. temperatur inversiyası baş verir
5. eyni tektonik zonaya daxildir
A) 2, 5 B) 2, 4 C) 1, 3 D) 1, 4 E) 3, 5

60. Azərbaycanda urbanizasiya səviyyəsi daha aşağı olan iqtisadi rayonlar:

1. Yuxarı Qarabağ
2. Abşeron
3. Şəki-Zaqatala
4. Kəlbəcər-Laçın
5. Dağlıq Şirvan
6. Gəncə-Qazax
A) 1, 6 B) 4, 5 C) 2, 6 D) 3, 6 E) 2, 4

61. Okeanın dibinə exolotdan göndərilmiş səs siqnalı 8 saniyəyə geri qayıtmışdır. Okeanın dərinliyini tapın.

- A) 3000 m
B) 5000 m
C) 4500 m
D) 2200 m
E) 6000 m

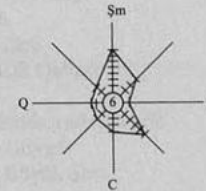
62. Cənub-Şərqi Asiya dövlətləri üçün ümumi əlamətlər:

1. əhalinin təbii artımının II tipinə aiddirlər
2. hamısı islam dövlətləridir
3. monarxiya dövlət idarəetmə formasına malikdirlər
4. əksəriyyəti çəltikçilik üzrə ixtisaslaşmışlar
5. əhalinin milli tərkibi çox mürəkkəbdir
6. kosmik sənaye sür'ətlə inkişaf edir
A) 1, 4, 5 B) 2, 4, 6
C) 2, 3, 5 D) 1, 3, 5
E) 1, 2, 6

63. Yanvar ayının

"külək gülü"nə əsasən Bakıdakı hakim küləklərin istiqamətlərini və onların yerli adlarını müəyyənəldir:

- A) Şimal və şimal-şərq; xəzri və briz
B) Şimal və şimal-qərb; xəzri və fyon
C) Şimal və cənub-şərq; xəzri və gilavar
D) Şimal və şimal-şərq; xəzri və gilavar
E) Cənub-şərq və cənub; qarayel və xəzri

64. Ərazisində daha çox qoruq və milli park olan ölkələr:

- A) Əlcəzair, Nepal, Oman
B) Kuba, Liviya, Mavritaniya
C) Belçika, Niger, Mali
D) ABŞ, Rusiya, Kanada
E) Avstraliya, Çad, Sudan

65. İstehsal prosesində faydalı qazıntılardan kompleks istifadənin nəticəsi:

- A) işçi qüvvəsindən səmərəli istifadə edilməsi
B) hasilat sənayesinin inkişafının sür'ətləndirilməsi
C) istehsal tullantılarının miqdarının azaldılması
D) tükənən ehtiyatlardan istifadənin dayandırılması
E) e'malın iri müəssisələrdə cəmləşdirilməsi

66. Hansı halda buxarlanma qabiliyyəti artar?

- A) Havanın temperaturu artdıqda
B) Havada buludluluq artdıqda
C) Havada karbon qazı azaldıqda
D) Küləyin sür'əti azaldıqda
E) Havanın temperaturu azaldıqda

67. Aran iqtisadi rayonunda kənd təsərrüfatının inkişafına mənfəətli təsir göstərən küləklər:

- A) brizlər
B) dağ-dərə küləkləri
C) ağ yel, qara yel
D) gilavar
E) fyonlar

68. Çöl və meşə-çöl təbii zonaların üçün səciyyəvi olan rütubətlik əmsalını müəyyən edin.

- A) $\theta = \frac{400}{200}$
B) $\theta = \frac{1000}{700}$
C) $\theta = \frac{100}{800}$
D) $\theta = \frac{500}{650}$
E) $\theta = \frac{900}{850}$

69. Pambıq becərilən düzənlikləri müəyyənəldir:

1. Şərqi Avropa
2. Turan ovalığı
3. Kür-Araz ovalığı
4. Amazon ovalığı
5. Braziliya yaylası
6. Qərbi Sibir ovalığı

- A) 3, 4, 5
B) 2, 3, 5
C) 1, 2, 6
D) 2, 4, 6
E) 1, 4, 5

70. Dar və dərin çay dərəsi adlanır:

- A) vadi B) terras C) troq dərələri
D) kanyon E) vahə

71. Himalay və And dağlarının oxşar əlamətləri:

- A) Materik və okean tipli tavaların toqquşmasından əmələ gəlmişlər.
B) İki materik tipli tavaların yaxınlaşması nəticəsində əmələ gəlmişlər.
C) Materik tipli tavaların ayrılmasından yaranmışlar.
D) Vulkanların fəaliyyəti nəticəsində yaranmışdır.
E) Litosfer tavalarının hərəkəti nəticəsində yaranmışlar.

72. Kür-Araz və Turan ovalıqlarının *fərqli* cəhətləri:

1. Sahillərini Xəzər dənizi yuyur
 2. Mərkəzi Asiyada yerləşirlər
 3. Neft-qaz yataqları vardır
 4. Şimaldan yüksək dağlarla əhatə olunmuşlar
 5. Türk xalqları yaşayırlar
 6. Dyunlar və barxanlar geniş yayılıb
- A) 2, 4, 6 B) 2, 3, 4 C) 4, 5, 6
D) 1, 3, 5 E) 1, 2, 3

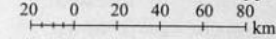
73. İran dil qrupuna aid olan xalqlar:

- A) gürcülər, avarlar
B) italyanlar, ispanlar
C) ərəblər, özbəklər
D) taciklər, talışlar
E) qazaxlar, tatarlar

74. Azərbaycanın dağlıq ərazilərində heyvandarlığın əkinçiliyə nisbətən daha üstün inkişaf etməsinin səbəbləri:

- A) heyvandarlıq məhsullarına yerli tələbatın çox olması, çay şəbəkəsinin böyük sıxlığı
B) otlaqların geniş yayılması, əkinə yararlı torpaqların azlığı
C) bitkililik məhsullarına tələbatın olmaması, mümkün buxarlanmanın böyük qiyməti
D) əkinə yararlı torpaqların bolluğu, soyuq iqlim
E) əhalinin istehsal vərdişinin olmaması, quru iqlim

75. Verilmiş xətti miqyasa əsasən xəritənin izahlı və ədədi miqyaslarını müəyyən edin.

- A) 1 sm-də 20 m, 1:2000
B) 1 sm-də 200 m, 1: 2000000
C) 1 sm-də 2 km, 1:200000
D) 1 sm-də 20 km, 1:20000
E) 1 sm-də 20 km, 1:2000000

2002, Naxçıvan IV qrup

114. XIX əsrin birinci yarısında ermənilərin kütləvi köçürülməsi zamanı onların əsasən məskunlaşdırıldığı Azərbaycan torpaqları:

- A) Zaqatala, Quba, Qusar
B) Naxçıvan, İrəvan, Qarabağ
C) Şəmkir, Tovuz, Qazax
D) Gəncə, İrəvan, Lənkəran
E) Bərdə, Gəncə, Zaqatala

115. Qərbi Avropada ərazisi ən böyük olan dövlət:

- A) Belçika B) Fransa C) AFR
D) Norveç E) İtaliya

116. Əsas ekoloji problemləri yaranan sənaye sahəsi:

- A) kimya B) yüngül C) toxuculuq
D) yeyinti E) mebel

117. Dünya xəritəsində ən çox təhrifə məruz qalan materik:

- A) Afrika B) Avstraliya
C) Avrasiya D) Cənubi Amerika
E) Antarktida

118. Azərbaycanda meşələrin geniş yayıldığı ərazilər:

- A) Samur-Dəvəçi ovalığı, Şirvan düzü
B) Naxçıvan, Lənkəran ovalığı
C) Abşeron, Mil düzü
D) Muğan, Qarabağ düzü
E) Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz

119. Abşeron yarımadasında yerləşən göl:

- A) Sarısu B) Göygöl
C) Cəndərgöl D) Böyük Şor
E) Baykal

120. Atlantik okeanı sahillərində yerləşməyən materik:

- A) Avrasiya B) Avstraliya
C) Cənubi Amerika D) Antarktida
E) Şimali Amerika

2002, Naxçıvan V qrup

116. Hirkan qoruğu Azərbaycanın hansı rayonunun ərazisində yerləşir?

- A) İsmayılлы rayonu
B) Şəki rayonu
C) Lənkəran rayonu
D) Şamaxı rayonu
E) Qazax rayonu

117. Ermənistanın işğal etdiyi inzibati rayonlar:

- A) Ağdam, Xankəndi, Şamaxı, Sabirabad
B) Kəlbəcər, Zəngilan, Qubadlı, Şuşa
C) Kürdəmir, Saatlı, Ucar, Xocalı
D) Cəbrayıl, Füzuli, Neftçala, Astara
E) Zəngilan, Şəki, Ağdam, Şəmkir

118. Hansı okeanı ekvator xətti *kəsmir*?

- A) hamısını kəsir
B) Sakit
C) Şimal Buzlu
D) Atlantik
E) Hind

119. Cənub yarımkürəsində qış ayları:

- A) sentyabr, oktyabr, noyabr
B) dekabr, yanvar, fevral
C) aprel, may, iyun
D) iyun, iyul, avqust
E) yanvar, avqust, dekabr

120. Azərbaycan hansı yarımkürələrdə yerləşir?

- A) Qərb və Cənub
B) Şimal və Cənub
C) Şimal və Şərq
D) Şərq və Cənub
E) Qərb və Şimal

2003

I qrup, Variant A

118. Yeyinti sənayesinə aiddir:

- A) qənnadı, toxuculuq
- B) unüytmə, tikış
- C) çörəkbişirmə, gön-dəri
- D) unüytmə, çörəkbişirmə
- E) makaron, toxuculuq

119. Avrasiyanın ən böyük gölləri:

- A) Baykal, Xəzər
- B) Balxaş, Aral
- C) Tanqanika, Çad
- D) Eri, Ontario
- E) Eyr, Titikaka

120. Şimali Amerikanın ən yüksək nöqtəsi:

- A) Akonkaqua
- B) Kazbek
- C) Mak-Kinli
- D) Comolunqma
- E) Kilimancaro

2003

I qrup, Variant B

118. Ağır sənaye sahələri:

- A) Maşınqayırma, toxuculuq
- B) Metallurgiya, trikotaj
- C) Gön-dəri, ayaqqabı
- D) Kimya, xalçaçılıq
- E) Maşınqayırma, metallurgiya

119. Havanın üfqi istiqamətdə yerdəyişməsi necə adlanır?

- A) külək
- B) bulud
- C) yağın
- D) sel
- E) daşqın

120. Mərkəzi Asiya ölkələrinə aiddir:

- A) Misir, Türkiyə
- B) Qazaxıstan, İtaliya
- C) Monqolustan, Özbəkistan
- D) Türkmənistan, İraq
- E) Əfqanıstan, Səudiyyə Ərəbistanı

2003

II qrup, Variant A

61. Axar suların dağıdıcı fəaliyyəti adlanır:

- A) drenaj
- B) eroziya
- C) aşınma
- D) ekzarasiya
- E) abraziya

62. İstilik elektrik stansiyaları (İES) bölünür:

- A) DRES və İEM
- B) DRES və SES
- C) İEM və QES
- D) SES və İEM
- E) AES və QES

63. Abşeron iqtisadi rayonunda yüngül sənayenin inkişaf etməsinin səbəbləri:

- A) hazır məhsula böyük tələbat və əmək ehtiyatlarının olması
- B) əlverişli coğrafi-iqtisadi mövqeyə və xammal bazasına malik olması
- C) yaxşı xammal bazası və yüksək ixtisaslı kadrların olması
- D) neft və təbii qaz ehtiyatlarının olması
- E) iri nəqliyyat qovşağına yaxınlıq və dənizə çıxışın olması

64. Cənubi Amerika ölkələrini regionlar üzrə qruplaşdırın.

- I. Parana çayı hövzəsinə aid olan ölkələr
- II. And ölkələri
- 1. Venesuela
- 2. Kolumbiya
- 3. Peru
- 4. Argentina
- 5. Kuba
- 6. Meksika

- A) I-3, II-4
- B) I-6, II-1
- C) I-2, II-5
- D) I-4, II-3
- E) I-1, II-6

65. Yer səthində eni 45 km, uzunluğu isə 60 km olan ərazinin 1:3000000 miqyaslı xəritədə tutduğu sahəni tapın.

- A) 4,5 sm²
- B) 6 sm²
- C) 3 sm²
- D) 9 sm²
- E) 27 sm²

66. Yeni ili daha tez qarşılayan, daha çox dənizlə əhatə olunan, tərkibində muxtar respublika olan türk dövlətlərinin və qurumlarının müvafiq ardıcıl sırası:

- A) Yakutiya, Türkiyə, Özbəkistan
- B) Tacikistan, Türkiyə, Özbəkistan
- C) Türkmənistan, Özbəkistan, Azərbaycan
- D) Türkiyə, Türkmənistan, Tataristan
- E) Azərbaycan, Türkiyə, Qırğızistan

67. A nöqtəsinin mütləq yüksəkliyi 250 m-dir və orada havanın temperaturu +4°S-dir. Kəsme hündürlüyün 500 m olduğunu nəzərə alıb,

B nöqtəsinin mütləq yüksəkliyini və orada havanın temperaturunu hesablayın.

- A) 2750 m, 11°S
- B) 2500 m, 9,5°S
- C) 2250 m, 13,5°S
- D) 2500 m, 6,5°S
- E) 1250 m, 4,5°S

68. Kür-Araz ovalığında qş otlalarının sahəsinin azalma səbəbi:

- A) qurult sularının səviyyəsinin aşağı düşməsi
- B) eroziyaya qarşı mübarizə tədbirlərinin həyata keçirilməsi
- C) meşə zolaqlarının salınması
- D) filiz faydalı qazıntıların mənimsənilməsi
- E) əkin sahələrinin genişlənməsi

69. I və XXIII saat qurşaqlarının orta meridianları arasında ən az dərəcə fərqi:

- A) 15°
- B) 60°
- C) 30°
- D) 120°
- E) 330°

70. Meşə örtüyünün yaranması üçün əlverişsiz iqlim göstəricilərinə malik olan məntəqələri müəyyən edin.

Məntəqə	Orta illik temperatur	Yağın, mm	Buxarlanma, mm
1	+6°S	300	270
2	+14°S	600	550
3	8°S	200	150
4	+26°S	2000	1800
5	+28°S	300	800
6	+10°S	400	600

- A) 2, 3, 4
- B) 3, 5, 6
- C) 1, 2, 4
- D) 2, 4, 5
- E) 1, 3, 5

71. Atlantik və Sakit okeanları üçün ümumi olan əlamətlər:

- 1. Hər ikisi Şimal buzlu okeanı ilə su mübadiləsinə malikdir.
- 2. Afrika və Avstraliyanın sahillərini yuyurlar.
- 3. Avropanın sahillərini yuyurlar.
- 4. Hər ikisindən Qərbi küləkləri cərəyanı keçir.

5. Hər ikisi ən qədim okeanlardır.

6. Hər ikisi dəniz yük daşıymalarında qabaqcıl rol oynayırlar.

- A) 1, 4, 5
- B) 2, 4, 6
- C) 1, 4, 6
- D) 2, 3, 5
- E) 3, 5, 6

72. Pambiq becərilən əsas iqlim qurşaqları:

- A) ekvatorial, subekvatorial
- B) tropik, subtropik
- C) ekvatorial, tropik
- D) mülayim, ekvatorial
- E) mülayim, subarktik

73. İllik yağıntının və mümkün buxarlanmanın miqdarını bilərək nəyi hesablamaq olar?

- A) orta aylıq və orta sukalıq temperaturları
- B) rütubətlik əmsalını
- C) küləyin istiqamətini
- D) fəal temperaturlar cəmini
- E) buxarlanmanı

74. Azərbaycanda meşə landşaftı qurşağından yuxarıda yerləşən göllər:

- 1. Böyük Alagöl
- 2. Sansu
- 3. Batabat
- 4. Göygöl
- 5. Candargöl
- A) 1, 4
- B) 4, 5
- C) 2, 3
- D) 3, 5
- E) 1, 3

75. Poleozoy, mezozoy və kainozoy yaşlı stuxurların yayıldığı fiziki-coğrafi rayonların müvafiq ardıcılığı:

- A) Abşeron-Qobustan, Talış, Qanıx-Əyriçay
- B) Günnüt-Qapıcıq, Zaqatala-Lahic, Samur-Dəvəçi
- C) Zaqatala-Lahic, Ceyrançöl-Acinohur, Qazax-Qarabağ
- D) Gəncə, Mərkəzi Aran, Küdrü-Şirvan
- E) Zaqatala-Lahic, Vulkanik yayla, Lənkəran

76. Verilən əlamətlərə aid olan ölkələri müəyyən edin.

- I. Monarxiya idarəetmə formasına malikdir.
- II. Ada dövlətləridir.
- III. Zəngin yanacaq ehtiyatlarına malikdir.
- IV. Malayziya
- V. Böyük Britaniya
- VI. İndoneziya
- VII. Yaponiya
- VIII. Bəhreyn
- IX. Bruneý
- A) II, V, VI
- B) I, II, IV
- C) I, III, V
- D) II, IV, VI
- E) II, III, V

77. Qərbi Avropada kənd təsərrüfatının əmtəəlik xarakterə malik olmasına imkan yaradır:

- A) ölkələrin dəniz sahilli mövqeyi
- B) ekstensiv inkişaf
- C) intensiv inkişaf
- D) monokultur təsərrüfat
- E) kənd əhalisinin üstünlüyü

78. Müvafiq olaraq məntəqələrin hansında rütubətli iqlim bütün il boyu, hansında yayda, hansında qışda hakim olur?

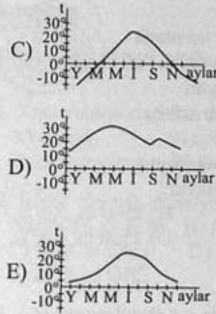
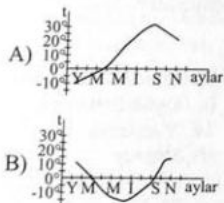

- A) 4, 3, 2 B) 3, 5, 1 C) 4, 2, 5
- D) 5, 6, 1 E) 4, 3, 6

79. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə urbanizasiya prosesinin sürətlə getdiyi region və buna səbəb:

- A) Mərkəzi Afrika, aqrar sənaye kompleksinin yaranması
- B) Cənub-Şərqi Asiya, dağ-mədən sənayesi
- C) Şərqi Afrika, emaledici sənayenin inkişafı
- D) Cənub-Qərbi Asiya, neft sənayesinin inkişafı
- E) Cənubi Asiya, liman şəhərlərinin yaranması

80. Havanın temperaturunun Bakı şəhəri üçün səciyyəvi olan illik gedişinin qrafikini təyin edin.

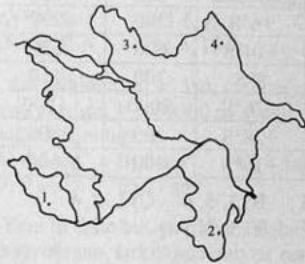

81. İndoneziya, Tailand və Filippinə xas olan ümumi cəhətlər:

- 1. Cənub-Şərqi Asiya ölkələridir.
- 2. Urbanizasiyanın səviyyəsi çox yüksəkdir.
- 3. Quru subtropik meyvəçilik ixtisaslaşma sahəsidir.
- 4. Çəltikçilik kənd təsərrüfatında mühüm yer tutur.
- 5. Pambıqçılıq ixtisaslaşma sahəsidir.
- 6. Dənizsahili mövqeyə malikdirlər.

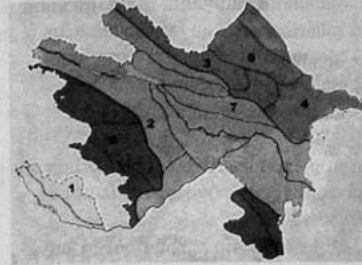
- A) 2, 4, 5 B) 4, 5, 6 C) 1, 4, 6
- D) 1, 5, 6 E) 1, 3, 4

82. Rəqəmlərə uyğun gələn ərazilər üçün ixtisaslaşmış meyvəçilik sahələrini müəyyənə bilərsiniz.

- A) 2-sitrus, 1-qərzəkli, 4-tumlu, 3-çəyirdəkli
- B) 4-çəyirdəkli, 1-tumlu, 3-qərzəkli, 2-sitrus
- C) 3-tumlu, 2-sitrus, 4-qərzəkli, 1-çəyirdəkli
- D) 1-sitrus, 2-qərzəkli, 3-tumlu, 4-çəyirdəkli
- E) 1-çəyirdəkli, 2-sitrus, 3-qərzəkli, 4-tumlu

83. Xəritə-sxema əsasən dağ meşələrinin geniş yayıldığı fiziki-coğrafi rayonları təyin edin.

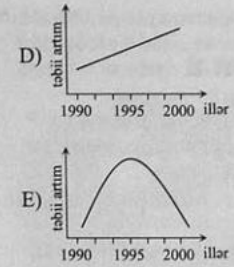
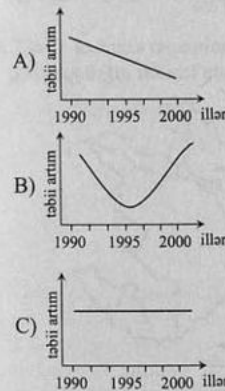
- A) 1, 3, 7 B) 4, 5, 6 C) 1, 2, 7
- D) 3, 5, 6 E) 2, 3, 6

84. Aqroiqlim ehtiyatlarının əsas göstəriciləri:

- 1. vegetasiya dövründəki yağıntıların miqdarı
- 2. hündürlüyə doğru temperaturun artması
- 3. şaxtasız dövrün davam etmə müddəti
- 4. isti küləklərin tez-tez təkrarlanması
- 5. vegetasiya dövründə fəal temperaturların cəmi

- A) 3, 4, 5 B) 1, 2, 5 C) 2, 4, 5
- D) 1, 3, 5 E) 1, 2, 4

85. Azərbaycanda son illərdə əhalinin təbii artımının dəyişməsinə düzgün əks etdirən qrafiki müəyyən edin.

2003, II qrup, Variant B

61. Yaponiya, İslandiya, Böyük Britaniya dövlətlərinə aid ümumi xüsusiyyətlər:
1. Ada dövlətləridir.
 2. Neft-qaz sənayesi yüksək inkişaf etmişdir.
 3. İEOÖ-lərdir.
 4. Dəniz nəqliyyatı yaxşı inkişaf etmişdir.
 5. Respublika quruluşuna malikdirlər.
 6. Balıqçılığın inkişafı üçün geniş imkanları vardır.
- A) 1, 4, 6
B) 2, 3, 4
C) 3, 4, 6
D) 1, 4, 5
E) 1, 2, 3

62. Azərbaycanda saqqız ağacının daha çox yayıldığı təbii şərait və ərazilər:
- A) Azonalıq şəraiti; Zuvand çökəkliyi və Burevar silsiləsi
B) Quru subtropik iqlim; Muğan düzü və Bəsitçay qoruğu
C) Dağ-tundra; Kiçik Qafqaz və Gilgilçay hövzəsi
D) Mülayim-isti iqlim; İlisu qoruğu və Qudyalçay hövzəsi
E) Arid iqlim; Soltanbud meşəsi və Türyançay qoruğu

63. Təbii kauçuk, kətan və zeytun istehsalı üçün daha əlverişli olan müvafiq iqlim qurşaqlarını müəyyən edin.
- A) ekvatorial, mülayim, subtropik
B) subekvatorial, ekvatorial, mülayim
C) tropik, subtropik, subekvatorial
D) mülayim, subarktik, arktik
E) subtropik, tropik, subarktik

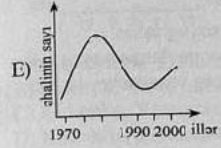
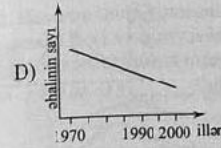
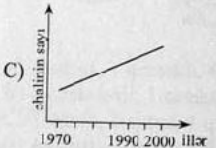
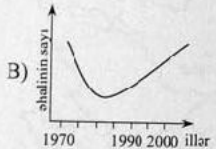
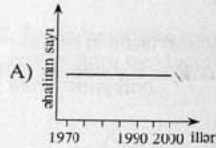
64. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə "yalançı urbanizasiya" prosesinin sürətlənməsinin səbəbləri:
- A) kənd əhalisinin sürətli artımı, kəndlərdə kütləvi işsizlik

- B) turizmin ləng inkişafı, dəmyə əkinçilik
C) ölkələrin monokultur təsərrüfata malik olmaları, elmtutumlu istehsalın inkişafı
D) şəhərlərdə işçi qüvvəsinə tələbatın artması, "demoqrafik böhran"
E) emiqrasiya prosesinin sürətlənməsi, nəqliyyatın sürətli inkişafı

65. Avropanın materikdaxili ölkələrinin əlverişli iqtisadi-coğrafi mövqeyə malik olması əlaqədardır:

- A) Digər ölkələrin ərazilərindən Dünya okeanına çıxırlar.
B) Onlar transkontinental magistral yolların kəsişməsində yerləşirlər.
C) Sənayenin inkişaf səviyyəsi və hər bir nəfərə düşən gəlir yüksəkdir.
D) İEOÖ-dən ucuz xammal alırlar.
E) Mərkəzi Asiya respublikaları ilə qonşuluq mövqeyinə malikdirlər.

66. Azərbaycanda əhalinin sayının dəyişməsinə düzgün əks etdirən qrafiki müəyyən edin.

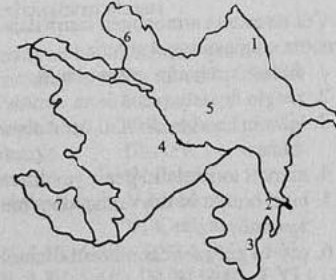
67. Bakı, Gəncə və Sumqayıt şəhərlərində ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması üçün görülməsi vacib olan tədbirlər:

1. müəssisələrdə təmizləyici qurğuların qoyulması
2. tullantısız texnologiyaların tətbiq edilməsi
3. şəhər ətrafında su anbarlarının yaradılması
4. sənaye tullantılarının şəhər ətrafında basdırılması
5. kimya sənayesi müəssisələrinin sayının artırılması

- A) 2, 5 B) 2, 4 C) 1, 3 D) 1, 2 E) 4, 5

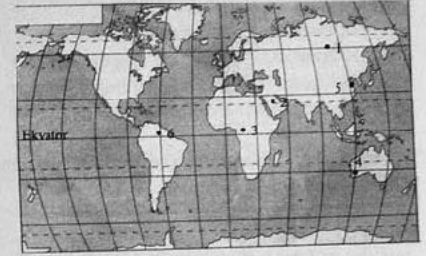
68. 0 və XXIV saat qurşaqlarının orta meridianları arasında dərəcə fərqi:
- A) 180° B) 0° C) 300° D) 240° E) 15°

69. Xəritə-sxemdə rəqəmlərə əsasən pambıqçılığın inkişaf etdiyi əraziləri seçin.

- A) 3, 4, 5 B) 2, 3, 7 C) 2, 3, 6
D) 2, 4, 5 E) 1, 6, 7

70. Müvafiq olaraq məntəqələrin hansında quru iqlim bütün il boyu, hansında yayda, hansında qışıda hakim olur?

- A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 5
D) 2, 3, 6 E) 2, 5, 4

71. Abşeron göllərinin əsas qidalanma mənbələri:

1. yeraltı sular
2. kollektor-drenaj suları
3. yağış suları
4. "texnogen" sular
5. buzlaqların ərinti suları
6. çay suları

- A) 1, 3, 4
B) 1, 2, 6
C) 1, 4, 6
D) 2, 3, 5
E) 2, 5, 6

72. "Şalakət" nədir?

- A) Havanın küləksiz, tam sakit vəziyyətidir.
B) Siklonun mərkəzində qalxan hava axınlarıdır.
C) Antisiklonun mərkəzində qalxan hava axınlarıdır.
D) Güclü küləklərin əsdiyi zonalarıdır.
E) Alçaq təzyiq sahəsidir.

73. Verilmiş terminlərdən hansılar çaylara aiddir?

1. dyun
 2. meandr
 3. subasar
 4. astana
 5. moren
 6. troq dərəsi
- A) 1, 2, 6
B) 2, 3, 4
C) 2, 3, 5
D) 1, 3, 6
E) 3, 4, 5

74. Türk dünyasında quruda ən hündür və ən alçaq nöqtələrin müvafiq olaraq yerləşdiyi ərazilər:

A) Qırğızistan, Sintszyan-Uyğur
B) Azərbaycan, Tacikistan
C) Qırğızistan, Azərbaycan
D) Türkmənistan, Qazaxıstan
E) Özbəkistan, Azərbaycan

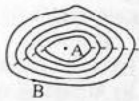
75. Azərbaycanda çayların gətirmə konuslarının daha çox yayıldığı ərazilər:

1. Baş Qafqaz silsiləsi
2. Qanix - Əyriçay
3. Acınohur - Ceyrançöl
4. Küdrü-Şirvan
5. Kiçik Qafqazın şimal-şərq yamacı
6. Orta və yüksək dağlıq ərazilər
A) 3, 5, 6 B) 2, 3, 4
C) 1, 5, 6 D) 2, 4, 5
E) 1, 2, 3

76. Dünya okeamında suyu hərəkətə gətirən əsas amillər:

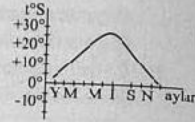
1. sualtı vulkan və zəlzələlər
2. çökmə suxur qatının nazik olması
3. daimi və istiqamətini tez-tez dəyişən küləklər
4. insanların təsərrüfat fəaliyyəti
5. Ay və Günəşin cazibə qüvvəsi
6. orta okean dağ silsilələrinin olması
A) 2, 3, 6 B) 1, 4, 5 C) 2, 4, 5
D) 3, 4, 6 E) 1, 3, 5

77. A nöqtəsinin mütləq yüksəkliyi 4250 m-dir və burada havanın temperaturu -15°S -dir. Kəsmə hündürlüyün 500 m-dən bir çəkildiyini nəzərə alıb, B nöqtəsinin mütləq yüksəkliyini və orada havanın temperaturunu hesablayın.

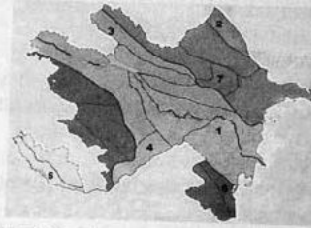
A) 2000 m, -23°S B) 1750 m, $+3,5^{\circ}\text{S}$
C) 3000 m, -3°S D) 2000 m, $-1,5^{\circ}\text{S}$
E) 5400 m, -27°S

78. Temperaturun illik gediş qrafiki respublikamızın hansı iqlim tipi üçün səciyyəvidir?

A) Qışı soyuq və quru keçən yarımsəhra və quru çöl iqlimi
B) Yay quru keçən soyuq iqlim
C) Yağınları bərabər paylanan soyuq iqlim
D) Qışı mülayim keçən yarımsəhra və quru çöl iqlimi
E) Dağ - tundra iqlimi

79. Xəritə-sxema əsasən düzənlik meşə landşaftının yayıldığı fiziki-coğrafi rayonları təyin edin.

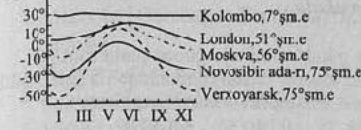
A) 2, 4, 7 B) 1, 4, 5 C) 2, 3, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 6, 7

80. Miqyası 1:600000 olan xəritədə eni 3 sm, uzunluğu 4 sm olan dördbucaqlının yer üzərindəki həqiqi sahəsi nə qədərdir?
A) 83 km² B) 43 km² C) 770 km²
D) 72 km² E) 432 km²

81. Çöl zonasının antropogen təsirə daha çox məruz qalmasının səbəbləri:

1. düzənlik relyefin üstün olması
2. zəngin faydalı qazıntıların olması
3. iqlimin kənd təsərrüfatı üçün əlverişli olması
4. münbit torpaqların geniş yayılması
5. bitki örtüyü və heyvanlar aləminin zənginliyi
6. çay və göl şəbəkəsinin zəif olması
A) 1, 2, 3 B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 4
D) 2, 3, 4 E) 3, 5, 6

82. Havanın temperaturunun illik gediş qrafikina əsasən üzvi və kimyəvi aşınmanın daha fəal gətirdiyi məntəqələri müəyyən edin.

A) Verxoyansk, London
B) Moskva, Verxoyansk
C) Kolombo, Verxoyansk
D) Kolombo, London
E) Moskva, Novosibirsk adaları

83. Cənubi Avropa və Şimali Afrika ölkələrinin fərqli xüsusiyyətləri:

1. Aralıq dənizi sahillərində yerləşirlər.
2. Səhra landşaftı əsas yer tutur.
3. İnkişaf etmiş ölkələrdir.
4. Aralıq dənizi iqlim tipinə malikdirlər.
5. Sitrus meyvəçiliyi inkişaf etmişdir.
6. Zəngin neft-qaz ehtiyatları var.
A) 4, 5, 6 B) 1, 3, 5 C) 1, 2, 3
D) 2, 4, 6 E) 2, 3, 6

84. Abşeron iqtisadi rayonunda ağır sənayenin inkişafının səbəbləri:

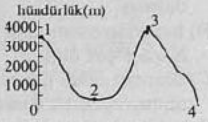
A) ucuz hidroenerji və mineral ehtiyatlarının olması
B) xammal bazasının, istehlakçının olması və əmək ehtiyatları ilə yaxşı təmin olunması
C) geniş meşə sahələri və iri şəhərlərin olması
D) yüngül və yeyinti sənayələrinin hazır məhsullarına tələbatın böyük olması
E) iri filiz faydalı qazıntı yataqlarının və istehlakçıların olması

85. Avropada ən böyük faydalı qazıntı yataqlarının yerləşdiyi müvafiq ölkələr:

1. KMA I-Ukrayna
2. Donetsk II-Rusiya
3. Sileziya III-AFR
4. Rur IV-Polşa
5. Krivoy Roq V-Moldova
VI-Çexiya
A) 3-II, 4-III, 5-VI B) 2-I, 3-IV, 4-V
C) 1-II, 3-IV, 5-I D) 2-I, 4-III, 5-VI
E) 1-II, 2-I, 3-III

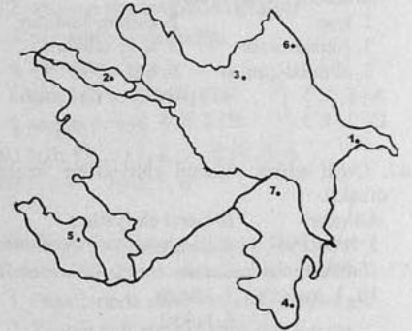
2003, III qrup, Variant A

61. Relyef profilində verilmiş uyğun coğrafi obyektləri müəyyən edin:

A) Böyük İşıqlı, Torağay, Şahdağ zirvəsi, Şollar düzü
B) Bazardüzü, Acınohur-Ceyrançöl, Ağ göl, Muğan düzü
C) Böyük Kirs, Sarısu gölü, Qarabağ silsiləsi, Şirvan düzü
D) Kömürcük, Mil düzü, Tufandağ, Ləngəbiz silsiləsi
E) Qapıcıq, Cənub-Şərqi Şirvan, Burovar, Göygöl

62. Xəritə-sxemdə əhalinin ən seyrək məskunlaşdığı ərazilərə uyğun rəqəmləri göstərin:

A) 2, 3, 5 B) 3, 4, 7 C) 5, 6, 7
D) 1, 3, 6 E) 1, 2, 4

63. Taxıla olan daxili tələbatını idxal əsasında ödəyən ölkələr:

A) Rusiya, Ukrayna, Qazaxıstan
B) AFR, Argentina, Avstraliya
C) Kanada, Monqolustan, Belçika
D) ABŞ, Braziliya, Türkiyə
E) Yaponiya, Gürcüstan, Əlcəzair

64. Atlantik okeanında ekvatorial enliklərin qərb və şərq sahillərində duzluluğun mərkəz hissəyə nisbətən az olmasının səbəbi:

- A) yağıntıların sahilə çox, mərkəzi hissədə az düşməsi
B) buxarlanmanın sahil boyunda az, mərkəzi hissədə çox olması
C) okeanın daxili hissələrində suyun temperaturunun yüksək olması
D) sahil zonalarında duzluluğa çayların təsiri
E) sahil boyunda soyuq cərəyanların duzluluğu azaltması

65. Baykal gölüne aid **olmayan** əlamətlər:

1. Şor suludur.
2. Tektonik mənşəlidir.
3. Ön dərin göldür.
4. Şirin suludur.
5. Avropa qitəsində yerləşir.
6. Buzlaq mənşəlidir.
A) 1, 4, 5 B) 1, 3, 6 C) 1, 5, 6
D) 2, 3, 4 E) 2, 4, 5

66. Azərbaycanın düzənliklərində yaranan intrazonal torpaq tipləri:

1. boz 2. çəmən-bataqlıq
3. çəmən-meşə 4. açıq-şabalıdı
5. allüvial-çəmən 6. boz-qonur
A) 1, 3, 5 B) 1, 4, 6 C) 2, 4, 6
D) 2, 4, 5 E) 2, 3, 5

67. Qeyd edilən mineral ehtiyatlarla fərqlənən ölkələr:

Ölkələr:	Mineral ehtiyatlar:
I. Braziliya	1. dəmir
II. Malayziya	2. mis
III. Yamayka	3. kömür
	4. boksit
	5. qalay
- A) I-4, II-5, III-2 B) I-2, II-1, III-4
C) I-5, II-3, III-1 D) I-1, II-5, III-4
E) I-1, II-4, III-5

68. Düzgün **olmayan** ifadəni seçin:

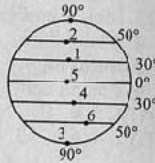
- A) Azərbaycanda istehsal olunan elektrik enerjisinin çox hissəsi SES-lərin payına düşür.
B) İES-lər təbii qaz və mazutla işləyirlər.
C) Təbii qaz kimyəvi sənayesi üçün xammaldır.

D) SES-lər güclü hidroenerji ehtiyatlarına malik olan çaylar üzərində tikilir.
E) Azərbaycanda Şahdəniz ən böyük təbii qaz yatağıdır.

69. Yay gündönümündə günəş şüalarının 90° bucaq altında düşdüyü məntəqə ilə şimal qütb dairəsi arasındakı dərəcə fərqi tapın:
A) 66,5° B) 40,5° C) 43,0°
D) 20,5° E) 23,5°

70. Avropanın meşə ehtiyatları ilə daha yaxşı təmin olunmuş ölkələri:
A) İsveç, Finlandiya, Norveç
B) Çexiya, İtaliya, Portuqaliya
C) İspaniya, Portuqaliya, Danimarka
D) Yunanıstan, Belçika, Macarıstan
E) Polşa, İspaniya, İtaliya

71. Üzvi aşınmanın daha fəal getdiyi məntəqələri göstərin:
A) 1, 4, 6 B) 2, 5, 6
C) 3, 5, 6 D) 2, 3, 4
E) 1, 5, 6

72. Böyük Qafqazın yüksək dağ-çəmən qurşağı üçün səciyyəvi xüsusiyyətlər:
1. rütubətlik əmsalının vahiddən böyük olması
2. çimli dağ-çəmən torpaqlarının yayılması
3. torpaq eroziyasının zəifliyi
4. ağac bitkilərinin geniş yayılması
5. anid relyef əmələgətirici proseslərin inkişafı
A) 3, 4 B) 1, 5 C) 3, 5
D) 2, 4 E) 1, 2

73. Hansı su hövzələri sahilində yay fəslə daha rütubətli keçir?
A) Benqal körfəzi, Şərqi və Cənubi Çin dənizləri
B) Cənubi Çin dənizi, Aralıq dənizi, Biskay körfəzi
C) Şərqi Çin dənizi, Qırmızı dəniz, İran körfəzi
D) Aralıq dənizi, Qvineya körfəzi, Ərəbistan dənizi
E) Meksika körfəzi, Eyr gölü, Çukot dənizi

74. Tərtər və Araz çaylarına aid olan ümumi cəhətlər:

1. Kürün sağ qollarıdır.
2. Mənbələri Qarabağ vulkanik yaylasında yerləşir.
3. Üzərlərində su anbarları var.
4. Suvarmada istifadə olunurlar.
5. Sərhəd çaylarıdır.
A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 4 C) 2, 3, 4
D) 2, 4, 5 E) 1, 4, 5

75. "Məhəlli suları" nədir?

- A) Ölkənin sahilindən 12 millik okean su sahəsidir.
B) Böyük və kiçik su dövranında iştirak edən sularıdır.
C) Bir ölkənin daxilindəki göllərdir.
D) Ölkə daxilində gəmiçilik üçün yararlı su sahəsidir.
E) Ancaq balıq ovlanan su sahəsidir.

76. Mülayim-isti iqlim tipinin səciyyəvi olduğu düzənliklər:

- A) Qanıx-Öyrçay vadisi, Samur-Dəvəçi ovalığı və Lənkəran ovalığı
B) Qanıx-Öyrçay vadisi, Lənkəran ovalığı və Qusar maili düzənliyi
C) Şirvan, Mil və Qarabağ düzləri
D) Lənkəran ovalığı, Şərur-Ordubad düzü və Salyan düzü
E) Qarayazı düzü, Qusar maili düzənliyi və Muğan düzü

77. Azərbaycanda yük və sərnişin daşınmasında böyük rol oynayan dəmiryol-bərə keçidləri:

1. Bakı - Həştərxan
2. Bakı - Ənzəli
3. Bakı - Mahaçqala
4. Bakı - Türkmənbaşı
5. Bakı - Bektəş
A) 1, 3 B) 2, 5 C) 4, 5
D) 3, 5 E) 3, 4

78. Əraziləri, əsasən, qədim platformalarda yerləşən türk dövlətləri və dövlət qurumları:

- A) Tatarıstan, Başqırdıstan, Türkiyə
B) Taymır (Dolqan-Nen), Saxa-Yakutiya, Azərbaycan
C) Tatarıstan, Başqırdıstan, Çuvaşiya
D) Xakasiya, Tuva, Qırğızıstan
E) Qaraçay-Çerkəz, Kabarda-Balkarıstan, Türkmənistan

79. Şimali Amerikanın ucqar şimal, cənub, şərq və qərb nöqtələrinin yerləşdiyi ölkələrin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin:

- A) ABŞ, Kosta-Rika, Kanada, ABŞ
B) Kanada, Panama, Kanada, ABŞ
C) Panama, Meksika, Qvatemala, Kanada
D) ABŞ, Kanada, Nikaraqua, Salvador
E) Kuba, ABŞ, Meksika, Kanada

80. Əkinçiliyin inkişafına təsir edən əsas amillər:

1. fəal temperaturlar cəmi
2. ərazinin rütubətlənmə dərəcəsi
3. yer qabığının qalınlığı
4. sülxurların yaşı
5. ərazinin seysmikliyi
6. torpaq örtüyü
A) 1, 3, 4 B) 1, 2, 5 C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 6 E) 3, 5, 6

81. Səudiyyə Ərəbistanı, Küveyt, Qatar və Bəhreyn ölkələrinə **aid olmayan** cəhətlər:

1. Ərazilərində səhralar geniş yayılmışdır.
2. Zəngin neft ehtiyatlarına malikdirlər.
3. Elmtutumlu sənaye sahələri daha yaxşı inkişaf etmişdir.
4. Əkinçilik ancaq suvarma şəraitində mümkündür.
5. İri kapital idxal edən ölkələrdir.
6. Mülayim enlikdə yerləşirlər.
A) 2, 3, 6 B) 3, 5, 6 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 4 E) 1, 4, 6

82. *Aşırım* nədir?

- A) Çay dərəsindəki pillələrdir.
- B) Şiş uclu dağ zirvələridir.
- C) Sıra dağların ən hündür zirvələrini birləşdirən xətdir.
- D) Sıra dağların yalında keçid üçün əlverişli olan çökəklikdir.
- E) Zəif meyilli dağ yamacıdır.

83. Yeyinti sənayesinin istehlak rayonuna meyl *etməyən* sahələri:

- A) qənnadı, şərab doldurma
- B) qənnadı, çay istehsalı
- C) bütün fermentləmə, meyvə-tərəvəz konservləri
- D) çörəkbişirmə, şəkər
- E) meyvə-tərəvəz konservləri, qənnadı

84. 1:3000000 miqyaslı xəritədə 0,5° meridian qövsü neçə sm olar?

- A) 30 sm B) 60 sm C) 18,5 sm
- D) 15 sm E) 1,85 sm

85. Azərbaycanın orta dağlıq ərazilərində payızlıq buğda və arpanın *becərilməməsinin* səbəbi:

- A) münbit torpaqların olmaması
- B) qışın soyuq və şaxtalı keçməsi
- C) rütubətin çatışmaması
- D) suvarma üçün suyun çatışmaması
- E) əkinə yararlı torpaq sahələrinin azalması

2003

III qrup, Variant B

61. Rekreatsiya ehtiyatlarına aiddir:

1. müalicə əhəmiyyətli mineral sular
 2. məhsuldar qara torpaqlar, otlaq və biçənəklər
 3. bol günəş işığı və səfalı hava
 4. tarixi abidələr, görməli yerlər
 5. dağ süxurları və müxtəlif heyvan növləri
- A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 4 C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 5 E) 1, 2, 3

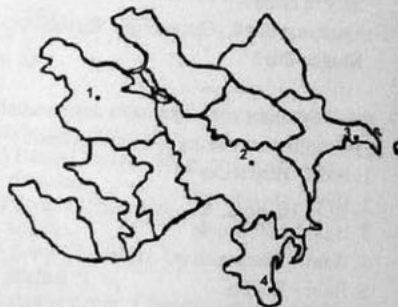
62. Xarici proseslərin təsirindən süxurların dağılması, yuyulub daşınması və çökdürülməsi müvafiq olaraq adlanır:

- A) aşınma, denudasiya, akkumulyasiya
- B) ekzarasiya, denudasiya, aşınma
- C) eroziya, sublimasiya, aşınma
- D) aşınma, meliorasiya, abraziya
- E) kondensasiya, eroziya, denudasiya

63. Yaz gecə-gündüz bərabərliyi zamanı günorta vaxtı günəş şüalarının şimal yarımkürəsində 70° və cənub yarımkürəsində 40° bucaq altında düşdüyü enliklər arasında dərəcə fərqi nə qədərdir?

- A) 10° B) 50° C) 20° D) 40° E) 70°

64. Xəritə-sxemədə rəqəmlərlə verilən ərazilərdə əhalinin sıxlığının azalma sırası:

- A) 1-4-2-3 B) 4-1-3-2 C) 4-3-2-1
D) 3-4-1-2 E) 2-4-1-3

65. Lənkəran-Astara iqtisadi rayonunun Xəzərə birbaşa çıxışı olan inzibati rayonları:

- A) Lənkəran, Siyəzən, Yardımlı
- B) Abşeron, Neftçala, Astara
- C) Lənkəran, Salyan, Neftçala
- D) Masallı, Lənkəran, Astara
- E) Astara, Cəlilabad, Lerik

66. Respublikamızda soyuq iqlim tipi, əsasən, hansı fiziki-coğrafi rayonlarda formalaşır və burada kənd təsərrüfatında hansı məqsədlə istifadə olunur?

- A) Talış dağları, Ceyrançöl-Acinohur; dəmçə əkinçilik və qış otlaqları
- B) Vulkanik yayla, Qonaqkənd; yay otlaqları və biçənəklər
- C) Zaqatala-Lahıc, Qazax-Qarabağ; sitrus meyvəçiliyi və baramaçılıq
- D) Qarabağ dağları, Qanıx-Əyriçay; taxılçılıq və tərəvəzçilik
- E) Günnüt-Qapıcıq, Küdrü-Şirvan; pambıqçılıq və qış otlaqları

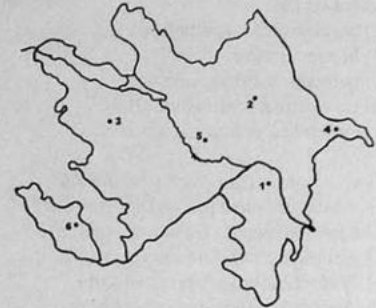
67. Mənbəyini Kiçik Qafqazdan götürən Kür çayının sağ qolları:

- A) Araz, Göyçay, Gəncəçay, Tərtər
- B) Zəyəmçay, Ağstafaçay, Türyançay, Kürmükçay
- C) Şəmkiçay, Gəncəçay, Zəyəmçay, Tərtər
- D) Qanıx, Şəmkiçay, Kürəkçay, Şinçay
- E) Qabırçı, Qarqarçay, Kişçay, Oxçuçay

68. İnkişaf etməkdə olan ölkələrin geriliyinin əsas səbəbləri:

1. yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin çatışmamazlığı
 2. qeyri-maddi istehsal sahələrində çalışanların çox olması
 3. emalədici sənayenin zəif inkişafı
 4. təsərrüfatın inkişafında ekstensiv yolun üstünlüyü
 5. mineral ehtiyatların çatışmamazlığı
 6. əmək ehtiyatlarının çoxluğu
- A) 1, 4, 5 B) 3, 4, 6 C) 1, 2, 5
D) 1, 3, 4 E) 2, 4, 5

69. Daha fəal seysmik əraziləri təyin edin:

- A) 1, 4, 5 B) 1, 4, 6 C) 2, 4, 5
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 6

70. Avropanın, əsasən, dağlıq ərazidə yerləşmiş ölkələri:

- A) İrlandiya, Polşa, Finlandiya
- B) Niderland, İspaniya, Böyük Britaniya
- C) Böyük Britaniya, İsveçrə, İrlandiya
- D) Almaniya, Belçika, Avstriya
- E) İsveçrə, Avstriya, Norveç

71. Texnopolis nədir?

- A) sənaye obyektləri altında qalan torpaq sahəsi
- B) iri elmətimli istehsal mərkəzlərinin cəmləşdiyi ərazi
- C) meqalopolislərin ətrafındakı cirkülənmiş sahələr
- D) əhalisi 10 mln-dan çox olan şəhərlər qrupu
- E) əhalinin şəhər ətrafında cəmlənməsi

72. Ərazilərə uyğun gələn torpaq tiplərini seçin:

1. Qanıx-Əyriçay I. boz çəmən
 2. Vulkanik yayla II. dağ-çəmən
 3. Ceyrançöl III. çəmən-meşə
 4. Şəhur-Ordubad IV. şabalıdı
- A) 1-III, 2-II, 3-IV, 4-I
B) 1-I, 2-II, 3-III, 4-IV
C) 1-II, 2-III, 3-IV, 4-I
D) 1-IV, 2-II, 3-III, 4-I
E) 1-III, 2-I, 3-II, 4-IV

73. Yeyinti sənayesinin istehlak rayonuna meyl edən sahələri:
 A) çörəkbişirmə, qənnadı
 B) konserv, şəkər
 C) qənnadı, pambıqtəmizləmə
 D) un üyütmə, şərab istehsalı
 E) mineral su doldurma, konserv

74. Tayqa zonası üçün səciyyəvi *deyildir*:
 1. Mülayim qurşaqda yerləşmişdir.
 2. Qərbi Avropada daha çox yayılmışdır.
 3. Ən böyük torf ehtiyatlarına malikdir.
 4. Yağıntılar buxarlanmadan azdır.
 5. Rusiyada daha çox Qərbi Sibirdə yayılmışdır.
 6. Boz və bozqonur meşə torpaqları yayılmışdır.
 7. Daimi donuşluğun yayılması.
 A) 1, 3, 5 B) 5, 6, 7 C) 1, 2, 7
 D) 2, 4, 6 E) 3, 4, 5

75. Hansı su hövzələrinin sahilində yay isti və quraq keçir?
 A) Benqal körfəzi, Ölü dəniz, Cənubi Çin dənizi
 B) Xəzər dənizi, Meksika körfəzi, Viktoriya gölü
 C) Laptevlər dənizi, İran körfəzi, Marakaybo gölü
 D) Aral dənizi, Tanqanika gölü, Baykal gölü
 E) Aralıq dənizi, Aral dənizi, Balxaş gölü

76. Şəkər çuğundurunun geniş sahə tutduğu böyük düzənliklər:
 A) Konqo çökəkliyi, Böyük Çin düzənliyi
 B) Turan ovalığı, Amazon ovalığı
 C) Meksika yaylası, Mesopotamiya ovalığı
 D) Şərqi Avropa, Mərkəzi düzənliklər
 E) Braziliya yaylası, Kür çökəkliyi

77. Gəyan və Şollar düzlərinin müvafiq olaraq yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayonlar:
 A) Arazboyu, Samur-Dəvəçi
 B) Qanix-Əyriçay, Samur-Dəvəçi
 C) Şəhur-Ordubad, Küdrü-Şirvan
 D) Arazboyu, Acınohur-Ceyrançöl
 E) Günnüt-Qapıcıq, Mərkəzi Aran

78. Alüminium istehsalının I mərhələsinin Gəncə-Qazax, II mərhələsinin isə Abşeron iqtisadi-coğrafi rayonlarında yerləşməsinin müvafiq səbəbləri:
 A) I-əmək ehtiyatları; II-iqtisadi-coğrafi mövqe
 B) I-paytaxt amili; II-istehlakçıya yaxınlıq
 C) I-xammal və ucuz enerjiyə yaxınlıq; II-istehlakçıya yaxınlıq
 D) I-xammala yaxınlıq; II-əmək ehtiyatlarına meyl etmə
 E) I-dəniz sahili mövqe; II-təbii şərait

79. Xarici iqtisadi əlaqələrdə dəmiryolu nəqliyyatından istifadə *etməyən* ölkələr:
 A) Misir, Meksika, Kanada
 B) İslandiya, Avstraliya, Yeni Zelandiya
 C) Rusiya, ABŞ, Yaponiya
 D) Yaponiya, Fransa, Pakistan
 E) İspaniya, Türkiyə, Azərbaycan

80. Şamaxı, Qəbələ, Qax, İsmayilli rayonları ərazisində məhsuldar torpaqların yayılması və rütubətin kifayət qədər olması imkan verir:
 A) intrazonal landşaftın yaranmasına
 B) dəmyə əkinçiliyinin inkişafına
 C) qış otlaqlarının geniş yayılmasına
 D) quru subtropik bitkiçiliyin inkişafına
 E) bostançılığın və sitrus meyvəçiliyinin inkişafına

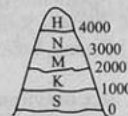
81. Əraziləri, əsasən, cavan platformalarda yerləşən türk dövlətləri:
 A) Özbəkistan, Tacikistan
 B) Azərbaycan, Qırğızistan
 C) Özbəkistan, Türkmənistan
 D) Türkmənistan, Altay
 E) Qazaxıstan, Türkiyə

82. Nə üçün Atlantik okeanının şimal-şərqində okean sularının temperaturu şimal-qərbə nisbətən daha yüksəkdir?
 A) Şimal passat cərəyanları təsir edir.
 B) Sahil boyunda uca dağlar geniş ərazi tutur.
 C) Şimali Atlantik cərəyanı təsir edir.
 D) Arktik hava kütlələrinin təsiri güclüdür.
 E) Vulkanik proseslər güclü təsir edir.

83. Miqyası 1:50000000 olan qlobusda 40°-lik paralellə ekvator arasındakı meridian qövstünün uzunluğu neçə sm olar?
 A) 8,88 B) 10,88 C) 11,11
 D) 5,55 E) 9,88

84. Baykal gölünə aid olan əlamətlər:
 1. Şirin suludur.
 2. Ən dərin göldür.
 3. Tektonik mənşəlidir.
 4. Buzlaq mənşəlidir.
 5. Şor suludur.
 6. Ən dayaz göldür.
 A) 2, 3, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 2, 4
 D) 1, 2, 3 E) 1, 4, 5

85. Sxema əsasən subtropik iqlim qurşağında yerləşən dağlarda subnival və nival landşaftların yerləşdiyi qurşaqları müəyyən edin:

- A) M və S B) H və S C) M və K
 D) N və K E) N və H

2003 IV qrup, Variant A

118. Çay istehsalına görə fərqlənən ölkələr:

- A) Küveyt, Əlcəzair
 B) Hindistan, Şri-Lanka
 C) Əfqanıstan, Monqolustan
 D) Yəmən, Türkmənistan
 E) İraq, Qırğızistan

119. Kürün sağ qolu:

- A) Qusarçay B) Sumqayıtçay
 C) Araz D) Samur
 E) Lənkərançay

120. Cənub qütbünün yerləşdiyi materik:

- A) Avrasiya B) Antarktida
 C) Avstraliya D) Cənubi Amerika
 E) Afrika

2003 IV qrup, Variant B

118. Talış dağları Azərbaycanın hansı hissəsində yerləşir:

- A) Cənub-Şərqində B) Cənub-Qərbində
 C) Qərbində D) Şimalında
 E) Şimal-Şərqində

119. Kürün ən böyük sağ qolu:

- A) Tərtər B) Samur C) Qabırçı
 D) Araz E) Qanıx

120. Yanacaq sənayesinin yaxşı inkişaf etdiyi iqtisadi rayon:

- A) Gəncə-Qazax B) Quba-Xaçmaz
 C) Şəki-Zaqatala D) Lənkəran-Astara
 E) Abşeron

2003

V qrup, Variant A

119. Hansı ölkələrdə meşə və ağac emalı sənayesi daha çox inkişaf etmişdir?
 A) İran, Özbəkistan
 B) Rusiya, Kanada
 C) Türkmənistan, Gürcüstan
 D) Yaponiya, Misir
 E) Azərbaycan, Yaponiya

120. Birbaşa Xəzər dənizinə tökülən çay:
 A) Naxçıvançay
 B) Şəmkirçay
 C) Köndələnçay
 D) Girdimançay
 E) Qusarçay

2003

V qrup, Variant B

119. Azərbaycanla şimaldan və cənubdan həmsərhəd olan ölkələr:
 A) Ermənistan, İran
 B) Gürcüstan, İran
 C) Rusiya, Gürcüstan
 D) Ermənistan, Rusiya
 E) Rusiya, İran

120. Türk dünyası ölkələrinin yerləşdikləri əsas iqlim qurşaqları:
 A) ekvatorial və subekvatorial
 B) şimal subtropik və mülayim
 C) tropik və subantarktik
 D) cənub subtropik və mülayim
 E) cənub subtropik və tropik

2004

I qrup, Variant A

118. Respublikamızın meşə sənayesi və məhsulları istehsalı hansı xammal mənbələrinə əsaslanır?
 A) Böyük Qafqazın meşə ehtiyatına
 B) Kiçik Qafqazın meşələrinə
 C) Talış dağlarının meşələrinə
 D) Gətirilmə meşə materiallarına
 E) Türkiyədən daşınan meşə materiallarına

119. Avropanın yarımadaaları:
 A) Balkan, Skandinaviya
 B) Hindistan, Ərəbistan
 C) Apennin, Alyaska
 D) Pireney, Kamçatka
 E) Somali, Labrador

120. Maşınqayırma sənayesi yaxşı inkişaf etmiş ölkələr:
 A) Çin, Özbəkistan
 B) ABŞ, Yaponiya
 C) Azərbaycan, Türkiyə
 D) AFR, Nigeriya
 E) Macarıstan, Butan

2004

I qrup, Variant B

118. Heyvandarlıq sahələrini tapın:
 A) ipəkçilik, tütünçülük
 B) balıqçılıq, meyvəçilik
 C) qoyunçuluq, quşçuluq
 D) gön-dəri, taxılçılıq
 E) baramaçılıq, çəltikçilik

119. Cənubi Amerikanın sahəsinə və əhalisinin sayına görə ən böyük ölkəsi:
 A) Braziliya
 B) Argentina
 C) Peru
 D) Venesuela
 E) Çili

120. Üzümçülük və kartofçuluğun daha çox inkişaf etdiyi iqtisadi rayon:
 A) Lənkəran - Astara
 B) Aran
 C) Abşeron
 D) Gəncə - Qazax
 E) Quba - Xaçmaz

2004,

II qrup, Variant A

61. Kür hövzəsinə aid olub, lakin birbaşa Kürə *tökülməyən* çaylar:
 1. Kürəkçay 2. Türyançay 3. Əyriçay
 4. Arpaçay 5. Həkəri 6. Gəncəçay
 7. Köndələnçay 8. Tərtərçay
 A) 2, 4, 6, 8 B) 3, 4, 5, 7 C) 1, 4, 7, 8
 D) 1, 3, 5, 8 E) 2, 3, 6, 7

62. Beynəlxalq iqtisadi əlaqələrdə mühüm rol oynayan boğazlar:
 1. Magellan 2. Hörmüz 3. Panama
 4. Cəbəllütariq 5. Malakka 6. Mozambik
 A) 2, 4, 5 B) 1, 5, 6 C) 3, 4, 6
 D) 1, 3, 6 E) 1, 3, 5

63. Qar xəttinin dəniz səviyyəsindən daha hündürdə yerləşdiyi enlikləri müəyyən edin:
 1. Mülayim enliklər 2. Tropik enliklər
 3. Qütb enlikləri 4. Ekvatorial enliklər
 A) 3, 1 B) 2, 4 C) 1, 4
 D) 4, 3 E) 2, 3

64. Bakıdan 270° azimutla 4270 km məsafədə yerləşən nöqtənin coğrafi koordinatını müəyyən edin (nəzərə alın ki, 40° paraleldə 1°-lik qövslün uzunluğu təqribən 85,4 km-dir)
 A) 40° şm. en. 51° ş. u. B) 0° en. 85° q. u.
 C) 40° şm. en. 0° u. D) 11° c. en. 50° ş. u.
 E) 40° şm. en. 101° ş. u.

65. Sibir regionu türk dövlət qurumlarının təsərrüfat və nəqliyyat yollarının zəif inkişafının səbəbləri:
 A) ərəzilərinin dağlıq relyefi, sərt iqlim şəraiti
 B) ərəzilərinin dağlıq relyefi, əmək ehtiyatlarının bolluğu
 C) faydalı qazıntıların kasıblığı, düzən relyef
 D) faydalı qazıntıların kasıblığı, əmək ehtiyatları ilə zəif təminat
 E) seyrək məskunlaşma, xarici ölkələrlə həmsərhəd olmaları

66. Avstraliyanın şərq sahillərində rütubətli tropik iqlimin formalaşmasının səbəbi:
 A) ənənə hava kütlələrinin təsiri
 B) soyuq cərəyanın təsiri
 C) isti və soyuq cərəyanların doymuş hava yaratması
 D) Böyük Suayırıcı dağların rütubətli havanın qarşısını kəsməsi
 E) qərb küləklərinin təsiri

67. Coğrafi təbəqənin qanunauyğunluqları və hadisələri arasında uyğunluğu müəyyən edin:
 I. Bütövlük
 II. Ritmiklik
 III. Zonallıq
 1. Fəsilələrin və gecə-gündüzün növbələşməsi
 2. Ekvatordan qütblərə doğru təbii komponentlərin dəyişməsi
 3. Təbii komponentlərin bir-biri ilə sıx əlaqədə olması
 A) I-3 II-1 III-2 B) I-2 II-1 III-3
 C) I-1 II-2 III-3 D) I-3 II-2 III-1
 E) I-1 II-3 III-2

68. Böyük Qafqazın iqtisadi-coğrafi rayonlarının əhalisinin sayına görə azalan sırasını müəyyən edin:
 A) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala
 B) Abşeron, Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan
 C) Abşeron, Dağlıq Şirvan, Quba-Xaçmaz
 D) Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan, Quba-Xaçmaz
 E) Quba-Xaçmaz, Abşeron, Şəki-Zaqatala

69. Ən qədim dağ əmələgəlmə mərhələsi:
 A) Kaledon B) Mezozoy C) Baykal
 D) Hertsin E) Alp

70. Azərbaycanda kserofit bitkilərin geniş yayılmasına əlverişli şərait yaranan əsas amil:
 A) yeraltı suların səthə yaxın yerləşməsi
 B) bol yağıntılar
 C) güclü küləklər
 D) ifrat rütubətlənmə
 E) rütubət çatışmamazlığı

71. Aqlomerasiya nədir?

- A) ətraf yaşayış məntəqələri ilə birlikdə iri şəhərdir
B) paytaxt şəhərinin sosial-iqtisadi inkişaf formasıdır
C) Qərbi Avropada kənd məskunlaşması formasıdır
D) yüngül sənaye üstünlük təşkil edən kiçik şəhərdir
E) kənd yaşayış məntəqələrinin cəmidir

72. Tropik enliklərin İEOÖ-də toxuculuqda yun parça istehsalının xüsusi çəkisinin az olması səbəbləri:

- A) işçi qüvvəsinin çatışmaması
B) kimyəvi lif istehsalının xüsusi çəkisinin çox olması
C) iqlim şəraiti ilə əlaqədar tələbatın az olması
D) cut və kətan parçaların çox istehsal olunması
E) xammalın və texnologiyanın olmaması

73. 117° ş. u-da yerləşən Pekin şəhərində yerli vaxtla saat 12⁰⁰ olduqda London şəhərində saatin neçə olduğunu hesablayın:

- A) 17⁰⁰ B) 18²⁴ C) 16¹² D) 4¹² E) 4¹⁸

74. Azərbaycanda şoranlaşmanın qarşısının alınmasında böyük rol oynayan təsərrüfat obyektı:

- A) Araz su qovşağı
B) Yuxarı Qarabağ kanalı
C) Çayların üzərindəki bəndlər
D) Mingəçevir su anbarı
E) Baş Şirvan kollektoru

75. 6000 m dərinlikdə olan hidronaftlar okean səthindən göndərilən səs signalını neçə saniyəyə qəbul edirlər?

- A) 6
B) 10
C) 4
D) 8
E) 7

76. İqtisadi cəhətdən fəal əhalinin təsərrüfat sahələri üzrə bölgüsünə görə inkişaf etmiş ölkələri müəyyən edin:

Ölkələr	Sənayedə çalışanlar, %-lə	Kənd təsərrüfatında çalışanlar, %-lə	Xidmət sahəsində çalışanlar, %-lə
I	30,5	40	29,5
II	32	38	30
III	29	11	60
IV	28	9	63
V	27,7	3,1	69,2

- A) III, IV, V B) I, III, V C) I, II, IV
D) I, II, III E) II, IV, V

77. Xəritə-sxemdə verilən ölkəyə xas olan xüsusiyyətləri müəyyənə bilərsiniz.

1. Federativ Respublikadır.
2. Dünya əhəmiyyətli neft-qaz yataqlarına malikdir.
3. Zəngin su, meşə resurslarına malikdir.
4. Tropik bitkiçilik inkişaf etmişdir.
5. Qərb yarımkürəsində ən inkişaf etmiş ölkədir.
6. Dünya əhəmiyyətli dəmir filizi, qalay, boksit ehtiyatlarına malikdir.
7. Geniş səhra landşaftına malikdir.

- A) 2, 4, 6, 7 B) 1, 5, 6, 7
C) 3, 4, 5, 6 D) 2, 3, 4, 7
E) 1, 3, 4, 6

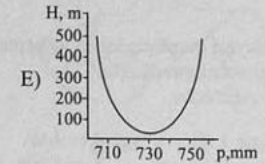
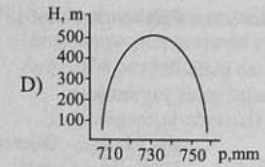
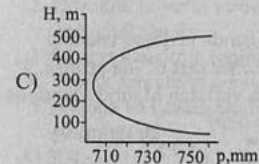
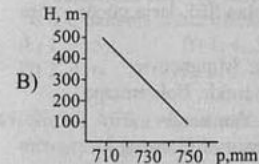
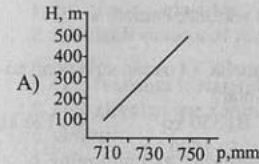
78. Həm ağır, həm də yüngül sənaye müəssisələri olan Azərbaycan şəhərləri:

- A) Bakı, Şamaxı, Şəki
B) Gəncə, Zaqatala, Astara
C) Gəncə, Sumqayıt, Mingəçevir
D) Quba, Bakı, Sabirabad
E) Naxçıvan, Saatlı, Bakı

79. Nə üçün İrlandiyada qış Belarusa nisbətən mülayim keçir?

- A) İrlandiya qərb, Belarus isə şərq yarımkürəsində yerləşir.
B) İrlandiyada düzənlik relyef üstünlük təşkil edir.
C) İrlandiya daha cənubda yerləşir.
D) İrlandiyanın iqliminə Atlantik okeanın təsiri daha böyükdür.
E) İrlandiya materik daxilində, Belarus isə adada yerləşir.

80. Mütləq hündürlüklə atmosfer təzyiqi arasında əlaqə hansı qrafikdə düzgün göstərilib?

81. Abşeron və Aran iqtisadi rayonlarının hər ikisi üçün səciyyəvi olan təsərrüfat sahələrini göstərin:

- A) heyvandarlıq, üzümçülük, metallurgiya
B) heyvandarlıq, elektroenergetika, ağac emalı
C) pambıqçılıq, quru subtropik meyvəçilik, neft hasilatı
D) meşə sənayesi, heyvandarlıq, pambıqçılıq
E) neft hasilatı, elektroenergetika, quru subtropik meyvəçilik

82. Xəritə-sxemdə verilmiş rəqəmlərə əsasən daş duz, neft və civə yataqlarının müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

- A) 2, 5, 1 B) 3, 2, 4 C) 2, 1, 3
D) 5, 1, 3 E) 4, 2, 3

83. Verilən əlamətlər hansı fiziki-coğrafi rayona aiddir?

1. Yay otlaqlarına malikdir.
 2. Effuziv süxurlar geniş yayılmışdır.
 3. Filiz faydalı qazıntıları zəngindir.
- A) Kür-Araz B) Qobustan-Abşeron
C) Zaqatala-Lahıc D) Vulkanik yayla
E) Talış dağları

84. Avrasiyada mülayim qurşaqla iqlim tiplərinə uyğun gələn təbii zonaların düzgün ardıcılığını müəyyən edin:

I. Mülayim dəniz	1. Tayqa
II. Mülayim kontinental	2. Musson meşələri
III. Kəskin kontinental	3. Enliyarpaq meşələr
IV. Musson	4. Qarışıq meşələr
- A) I-3, II-4, III-1, IV-2
B) I-3, II-4, III-2, IV-1
C) I-1, II-2, III-3, IV-4
D) I-1, II-4, III-2, IV-3
E) I-2, II-1, III-4, IV-3

85. Hasil olunan kömürün maya döyəri asılıdır:

1. Layın yerləşdiyi dərinlikdən
 2. Kömürün dünya bazarında qiymətindən
 3. Çıxarılma üsulundan
 4. Polad istehsal etmək üçün tələb olunan kömürün miqdarından
- A) 1, 2 B) 2, 4 C) 3, 4 D) 2, 3 E) 1, 3

2004 II grup, Variant B

61. Çayın orta meylliyi göstəricisinin böyük kəmiyyəti səbəb olur:

1. Su sərfinin azalmasına
2. Dib eroziyasının intensiv inkişafına
3. Çay rejiminin kəskin dəyişməsinə
4. Yüksək axın sürətinə
5. Yan croziyanın üstün inkişafına

- A) 2, 4 B) 3, 4 C) 1, 3
D) 1, 5 E) 2, 5

62. Türk dövlətlərinin ən böyük göllərindən biri olan Aralın son illərdə səviyyəsinin dəyişməsinin səbəbi:

- A) suyundan suvarmada və məişətdə geniş istifadə olunması
- B) Aralın dibinin tektonik qalxması
- C) ondan mənbəyini gətirən çayların düşməsinin artması
- D) ona tökülən çayların böyük hissəsinin suvarmaya sərf olunması
- E) Aralın dibinin tektonik enməsi

63. Orta duzluluğa malik 3 t okean suyundan nə qədər duz almaq olar?

- A) 105 kq B) 350 kq C) 126 kq
D) 1,5 kq E) 1500 kq

64. Azərbaycanca olan SES-lərin gücünə görə azalan sırası:

- A) Arpaçay, Araz, Mingəçevir
- B) Mingəçevir, Şəmkir, Bəhramtəpə
- C) Araz, Tərtər, Yenikənd
- D) Şəmkir, Mingəçevir, Sərsəng
- E) Varvara, Şəmkir, Yenikənd

65. 28° şərq uzunluğunda yerləşən İstanbul şəhərində günəş səhər saat 6¹⁰-da çıxarsa, 4° qərb uzunluğunda yerləşən Madrid şəhərində bu vaxt saat neçə olar?

- A) 4⁰² B) 10⁰⁰ C) 5⁴⁰
D) 7¹⁴ E) 9⁰⁰

66. Bakıdan 90° azimutla 4270 km məsafədə yerləşən nöqtənin coğrafi koordinatını müəyyən edin (nəzərə alın ki 40° paraleldə 1°-lik qövşür uzunluğu təqribən 85,4 km-ə bərabərdir).

- A) 40° şm. en. 0° u.
- B) 40° şm. en. 100° ş.u.
- C) 40° şm. en. 85° ş.u.
- D) 50° şm. en. 101° ş.u.
- E) 10° c. en. 50° ş.u.

67. Zonal təbii komponentlərə aiddirlər:

- A) torpaq və bitki örtüyü, süxurların yaşı və tərkibi
- B) okean cərəyanları, süxurların nisbi yaşı, torpaq və bitki örtüyü
- C) iqlim, torpaq və bitki örtüyü, heyvanat aləmi
- D) geoloji quruluş, faydalı qazıntılar, relyef və yeraltı sular
- E) temperatur və təzyiq, relyef, atmosfer yağıntıları

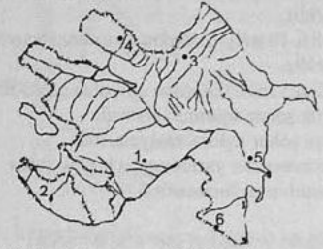
68. Cənubi Amerika və Şimali Amerika materikləri üçün ümumi *olmayan* əlamətlər:

1. Bir qitədə yerləşirlər.
 2. Rütubətli ekvatorial meşələr geniş sahə tutur.
 3. Qendvananın hissələridir.
 4. Dağ zirvələri qar xəttindən yüksəkdə yerləşir.
 5. İqliminin formalaşmasında Atlantik okeanın təsiri böyükdür.
 6. Üç okeanla əhatə olunurlar.
- A) 1, 2, 5 B) 1, 4, 5 C) 1, 3, 5
D) 2, 4, 6 E) 2, 3, 6

69. Şimali Afrika regionunun iqtisadi coğrafi mövqeyinin olvenşliliyi izah olunur:

1. Aralıq dənizinə çıxışın olması ilə
 2. Düzənlik relyefin və bolsulu çayların mövcudluğu ilə
 3. Süveyş kanalının regionda yerləşməsi ilə
 4. Tropik səhraların geniş ərazi tutması ilə
 5. Avropa və Cənub-Qərbi Asiya ölkələrinə yaxınlığı ilə
- A) 3, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 5
D) 1, 4, 5 E) 2, 3, 4

70. Xəritə-sxemdəki rəqəmlərlə qeyd olunmuş hansı məntəqələr arasında atmosfer təzyiqi *fərqi* daha çoxdur?

- A) 4 və 1 B) 1 və 2 C) 1 və 5
D) 3 və 5 E) 3 və 4

71. Kiş, Şin, Kürmük çaylarına aid olan ümumi cəhətlər:

1. Səli çaylardır.
2. Əsasən, buzlaqla qidalanırlar.
3. Mənbələri Böyük Qafqazın cənub yamacındadır.
4. Gətirmə konuslarına malikdirlər.
5. Birbaşa Kür çayına tökülürlər.
6. Yayda quruyurlar.

- A) 1, 4, 6 B) 3, 5, 6 C) 1, 3, 4
D) 2, 3, 5 E) 2, 4, 5

72. Adambaşına isəhsal edilən müvafiq məhsullara görə dünyada birinci yeri tutan dövlətlərin düzgün verildiyi sıra:

- A) İran-neft, Böyük Britaniya-daş kömür, Rusiya-oduncaq
- B) Kanada-oduncaq, Norveç-elektrik enerjisi, Yeni Zelandiya-ət
- C) Danimarka-süd, Polşa-kartof, Hindistan-dəmir filizi
- D) Yaponiya-avtomobil, Səudiyyə Ərəbistanı-neft, Çin-taxıl
- E) Braziliya-limon, Rusiya-kələm, Fransa-daş kömür

73. Fəal seysmikliyə malik olan adaları müəyyən edin:

1. Baffin torpağı
 2. Şpisbergen
 3. Yava
 4. Tasman
 5. İrlandiya
 6. Yapon
- A) 3, 6 B) 3, 5 C) 1, 3
D) 2, 4 E) 1, 6

74. Meqalopolis nədir?

- A) Ətraf qəsəbə və kəndlərlə birləşmiş, yüksək infrastrukturaya malik böyük paytaxt şəhəridir.
B) Əhalisi 10 mln. nəfərdən çox olan sənaye şəhəridir.
C) Əhalisi 5 mln. nəfərdən çox olan şəhərdir.
D) Böyük şəhər aqlomerasiyasıdır.
E) Qonşu şəhər aqlomerasiyalarının birləşməsindən yaranmış ən böyük şəhər məskunlaşma formasıdır.

75. Limanların yerləşdiyi müvafiq dənizləri müəyyən edin:

- I. Marsel
II. Sankt-Peterburq
III. Rotterdam
1. Baltik 2. Aralıq 3. Qırmızı
4. Şimal 5. Ərəbistan
A) I-4, II-2, III-5 B) I-3, II-4, III-2
C) I-2, II-1, III-4 D) I-2, II-5, III-3
E) I-1, II-4, III-3

76. Təbii rayonların əhalisinin sayına görə artan sırası:

- A) Kür çökəkliyi, Lənkəran, Böyük Qafqaz
B) Lənkəran, Kiçik Qafqaz, Naxçıvan
C) Kür çökəkliyi, Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz
D) Lənkəran, Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz
E) Naxçıvan, Lənkəran, Kiçik Qafqaz

77. Xəritə-sxemdə rəqəmlərə uyğun gələn təbii obyektləri müvafiq ardıcılıqla müəyyən edin:

- A) Kola yarımadası, Ağ dəniz, Baltik dənizi, Azov dənizi, Yukatan yarımadası
B) Yutlandiya yarımadası, Şimal dənizi, Fin körfəzi, Botnik körfəzi, Skandinaviya yarımadası
C) Skandinaviya yarımadası, Baltik dənizi, Botnik körfəzi, Fin körfəzi, Yutlandiya yarımadası
D) Yutlandiya yarımadası, Şimal, Norveç, Baltik dənizləri, Kola yarımadası
E) Skandinaviya yarımadası, Baltik dənizi, Mərmərə dənizi, Azov dənizi, Yutlandiya yarımadası

78. Kənd təsərrüfatında su ehtiyatlarından daha çox istifadə edən ölkələr:

- A) Danimarka, Böyük Britaniya, İslandiya
B) Kanada, Azərbaycan, İslandiya
C) ABŞ, Avstraliya, Norveç
D) Norveç, İspaniya, Böyük Britaniya
E) Hindistan, Türkmənistan, Misir

79. Orta Araz vilayətində hündürlüyə doğru landşaftların dəyişməsinin düzgün ardıcılığı:

- A) meşə-çəmən, yarımsəhra, dağ-çöl, subalp və alp cəmənlilikləri
B) səhra, dağ-çöl, yarımsəhra, dağ-meşə
C) nival-buzlaq, dağ-meşə, dağ-çəmən, dağ-çöl
D) yarımsəhra, dağ-çöl, dağ-çəmən, nival
E) dağ-çöl, dağ-yarımsəhra, dağ-çəmən, dağ-meşə

80. Rütubətlik əmsalı vahiddən böyük (1) və kiçik (2) olan təbii zonalar:

- A) 1-arktik səhralar, tayqa, ekvatorial meşələr
2-tropik səhralar, yarımsəhralar, çöllər
B) 1-çöllər, meşə-çöl, tayqa
2-tundra, meşə-tundra, tropik səhralar
C) 1-tundra, meşə-tundra, meşə-çöl
2-enliyarpaqlı və qarışıq meşələr, tayqa
D) 1-ekvatorial meşələr, savannalar, tropik səhralar
2-yarımsəhralar, çöllər, enliyarpaq meşələr
E) 1-savannalar, ekvatorial meşələr, çöllər
2-arktik və tropik səhralar, meşə-çöl

81. Azərbaycanda Göy-göl, Qızılağac və Bəsitçay coğrafi obyektlərini birləşdirən əlamət:

- A) kurort mərkəzləridir B) qoruqdurlar
C) çaylardır D) körfəzlərdir
E) göllərdir

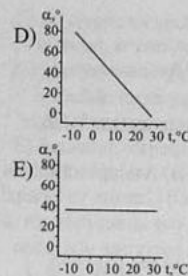
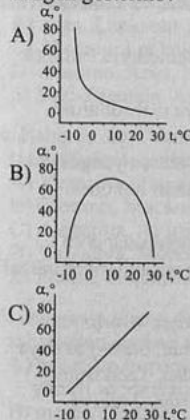
82. Azərbaycanın dağlıq rayonlarının əsas təsərrüfat sahələri:

- A) heyvandarlıq, dəmənə əkinçiliyi, arıçılıq
B) dəmənə əkinçiliyi, arıçılıq, pambıqçılıq
C) qoyunçuluq, suvarma əkinçiliyi, kartofçuluq
D) dəmənə əkinçiliyi, bostançılıq, tərəvəzçilik
E) arıçılıq, bostançılıq, heyvandarlıq

83. Sənaye tullantıları ilə çirklənən torpaqların yayıldığı ərazilər:

- A) Daşkəsən, Böyük Qafqazın cənub yamacı, Lənkəran
B) Abşeron, Cənub-Şərqi Şirvan, Kiçik Qafqazın şimal-şərq yamacı
C) Talış dağları, Ceyrançöl, Abşeron
D) Böyük Qafqazın şimal-şərq yamacı, Kiçik Qafqazın cənub-şərq, Naxçıvan
E) Lənkəran, Arazboyu, Şərur-Ordubad

84. Hansı sxemdə günəş şüalarının düşmə bucağı (α) ilə havanın temperaturu (t) arasında əlaqə düzgün göstərilib?

85. İqtisadi cəhətdən fəal əhalinin təsərrüfat sahələri üzrə bölgüsünə görə inkişaf etməkdə olan ölkələri müəyyənə bilərsiniz:

Ölkələr	Sənayedə çalışanlar, %-lə	Kənd təsərrüfatında çalışanlar, %-lə	Xidmət sahəsində çalışanlar, %-lə
I	18	64	18
II	26	58	16
III	33	11	56
IV	12	71	17
V	27	4	69

- A) II, IV, V B) I, III, V C) I, III, IV
D) II, III, V E) I, II, IV

61. Hansı dəniz və körfəzlərdə mərcan adaları yaranı bilər?
A) Baren və Meksika B) Aralıq və Hudzon
C) Karib və Alyaska D) Qırmızı və Benqal
E) Oxot və Botnik

62. Azərbaycanda orta və yüksək dağlıqda yerləşən qoruqların əsas xüsusiyyətləri:
1. Mülayim-isti və soyuq iqlim tipi yayılıb.
2. Yarımsəhra və quru çöl iqlimi yayılıb.
3. Rütubətlənmə əmsalı vahiddən kiçikdir.
4. Meşə və dağ-çəmən landsaftı hakimdir.
5. Qonur meşə və çimli dağ çəmən torpaqları üstünlük təşkil edir.
6. Açıq şabalıdı və sarı torpaqlar geniş yayılıb.
A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 1, 4, 5
D) 1, 3, 6 E) 2, 4, 5

63. Azərbaycanın Kür çayı sahilində yerləşən inzibati rayonları:
A) Neftçala, Kürdəmir, Salyan, Göyçay
B) Sabirabad, Salyan, Yevlax, Zərdab
C) Ağsu, Kürdəmir, Göyçay, Neftçala
D) Biləsuvar, Ağdam, Yevlax, Sabirabad
E) Salyan, Cəlilabad, Lənkəran, Ağcabədi

64. Şimali Amerikanı Avstraliyadan *fərqləndirən* cəhətlər:
1. Sahil xətlərinin çox parçalanması
2. Buzlaq relyef formalarının geniş yayılması
3. Cavan dağların mövcudluğu
4. Ərazisinin qədim platformada yerləşməsi
5. Zəngin daş kömür yataqlarına malik olması
A) 2, 4, 5 B) 3, 4, 5 C) 1, 3, 5
D) 1, 2, 3 E) 1, 2, 4

65. Böyük Qafqazın cənub yamacına qış aylarında az qar yağmasının nəticələri:
1. Yayda çaylar daşır
2. Torpaqda rütubət çatışmır
3. Yayda çayların su sərfi kəskin azalır
4. Torpaqda çox rütubət toplanır
5. Bitki örtüyü zəif inkişaf edir
A) 2, 3, 5 B) 1, 2, 4 C) 1, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 3, 4, 5

66. Eol prosesləri nəticəsində yaranan relyef formaları:
A) yarpaqlar, barxanlar
B) delialar, mağaralar
C) kanyonlar, karst qıfları
D) estuari, dyunlar
E) barxanlar, dyunlar

67. "Yalançı urbanizasiyanın" səciyyəvi olduğu ölkələr:
1. Kanada 2. Yaponiya 3. Kolumbiya
4. Meksika 5. Fransa 6. Braziliya
A) 1, 2, 5 B) 3, 4, 6 C) 2, 4, 6
D) 1, 3, 5 E) 1, 3, 6

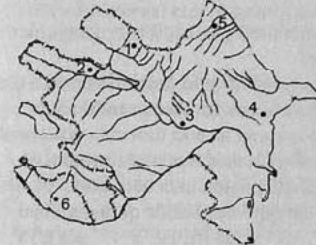
68. Reeksport nədir?
A) ölkədən kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracı
B) ölkədən sənaye məhsullarının ixracı
C) ölkədən başqa dövlətlərə valyuta ixracı
D) ölkəyə xarici dövlətlərdən valyuta gətirilməsi
E) idxal edilmiş məhsulların başqa ölkələrə yenidən satılması

69. İnkişaf etmiş ölkələr üçün səciyyəvi olan əlaməti müəyyən edin:
A) ərazilərinin zəif öyrənilməsi və mənimsənilməsi
B) mineral-xammal hasilatı və kənd təsərrüfatı üzrə ixtisaslaşması
C) kənd təsərrüfatında əkinçiliyin üstünlük təşkil etməsi
D) ixracatda hazır sənaye məhsullarının üstünlüyü
E) emalədici sənayenin əsasən yüngül və yeyinti sahələri ilə təmsil olunması

70. Pambiq, taxıl, almaz istehsalına görə fərqlənən türk dövlət və qurumlarının müvafiq sırası:
A) Türkiyə, Saxa-Yakutiya, Azərbaycan
B) Özbəkistan, Qazaxıstan, Saxa-Yakutiya
C) Özbəkistan, Qırğızıstan, Tacikistan
D) Azərbaycan, Özbəkistan, Türkiyə
E) Saxa-Yakutiya, Özbəkistan, Qazaxıstan

71. Çəlikçiliyin inkişafında əsas rol oynayan amillər:
A) mülayim iqlim, dəmyə əkinçiliyi, əmək ehtiyatları
B) subtropik iqlim, dəmyə əkinçiliyi, ixtisaslı kadrların olması
C) quru kontinental iqlim, günəş radiasiyası, emal müəssisələri
D) tropik iqlim, suvarma, yüngül sənaye müəssisələri
E) rütubətli və isti iqlim, suvarma, əmək ehtiyatları

72. Xəritə-sxemədə verilmiş rəqəmlərə əsasən arid-denudasion relyef formalarının inkişaf etdiyi əraziləri müəyyən edin:

- A) 1, 5, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 2, 4, 6

73. Azərbaycanın zeytun, quru subtropik və çayırdaşlıq meyvələr istehsalı ilə fərqlənən müvafiq iqtisadi rayonları:
A) Lənkəran-Astara, Şəki-Zaqatala, Naxçıvan
B) Aran, Lənkəran-Astara, Şəki-Zaqatala
C) Abşeron, Lənkəran-Astara, Quba-Xaçmaz
D) Abşeron, Aran, Naxçıvan
E) Şəki-Zaqatala, Aran, Quba-Xaçmaz

74. Balıq və digər dəniz məhsullarını marikultür təsərrüfatlarında yetişdirən ölkələr:
A) Yaponiya, Fransa
B) Əlcəzair, Macarıstan
C) Almaniya, Avstriya
D) Yaponiya, Monqolustan
E) Fransa, Əfqanıstan

75. Dünyanın torpaq fondunun tərkib hissələrinin sahələrinin *azalma* sırası:
A) becərilən torpaqlar, meşə və kolluqlar, az yararlı və yarasız torpaqlar
B) meşə və kolluqlar, becərilən torpaqlar, az yararlı və yarasız torpaqlar

- C) az yararlı və yarasız torpaqlar, çəmən və otlaqlar, becərilən sahələr
D) yaşayış məntəqələri və sənaye obyektləri altındakı torpaqlar, çəmən və otlaqlar, az yararlı və yarasız torpaq
E) becərilən torpaqlar, çəmən və otlaqlar, meşə və kolluqlar

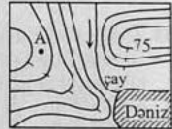
76. Azərbaycanda yay otlaqlarının geniş yayıldığı ərazilərin səciyyəvi xüsusiyyətləri:
1. Mülayim-isti iqlim hakimdir.
2. Dağ-çəmən torpaqları yayılmışdır.
3. Dağ kserofit bitkiləri geniş yayılıb.
4. Alp və subalp çəmənlikləri yayılıb.
5. Soyuq iqlim tipinə malikdir.
6. Quru çöl landsaftları yayılıb.
A) 2, 4, 6 B) 3, 5, 6 C) 1, 3, 5
D) 2, 4, 5 E) 1, 2, 3

77. Xəritə-sxeməyə görə, yağışları əsasən iyun, iyul, avqust aylarında düşən məntəqələri müəyyən edin:

- A) 2, 3, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 4, 6
D) 2, 4, 5 E) 1, 3, 5

78. Sxemədə A nöqtəsinin qonşu horizontallarının mütləq hündürlüklərini müəyyən edin:
A) 150 - 200
B) 50 - 75
C) 300 - 375
D) 100 - 125
E) 175 - 200

79. Üç yarımkürədə yerləşən çay hövzəsi:
A) Dunay B) Missisipi C) Volqa
D) Yenisey E) Konqo

80. Yay gündönümü günü üçün səciyyəvi olan əlamətlər:
 I. Günəş cənub tropiki üzərində zenitdə olur
 II. Günəş ekvator üzərində zenitdə olur
 III. Günəş şimal tropiki üzərində zenitdə olur
 IV. Şimal qütb dairəsində qütb gündüzü olur
 V. Cənub qütb dairəsində qütb gecəsi olur
 VI. Cənub qütb dairəsində qütb gündüzü olur
 A) II, V, VI B) I, II, III C) II, III, V
 D) I, III, IV E) III, IV, V

81. Azərbaycanda hansı iqlim tipi rütubətli subtropik iqlimə aiddir?
 A) qışı quraq keçən mülayim-isti iqlim
 B) yayı quraq keçən mülayim-isti iqlim
 C) qışı soyuq keçən yarımsəhra və quru çöl iqlimi
 D) bütün fəsillərdə bol yağıntılı soyuq iqlim
 E) qışı quraq keçən soyuq iqlim

82. Afrikanın şərq sahillərinin iqliminə təsir edən cərəyanlar:
 A) Kanar, Somali B) Qvineya, Bengel
 C) Mozambik, Somali D) Bengel, Mozambik
 E) Somali, Folklend

83. İqlim tipi, təbii zona və torpaqların müvafiq olaraq düzgün verildiyi sıranı tapın:
 A) Aralıq dənizi iqlim tipi → codyarpaqlı meşələr və kolluqlar → qəhvəyi torpaqlar
 B) Tropik iqlim → səhrələr → qara və şabalıdı torpaqlar
 C) Kəskin kontinental iqlim → enliyarpaqlı meşələr → → qara torpaqlar
 D) Ekvatorial iqlim → iynəyarpaqlı meşələr → qırmızı-qonur torpaqlar
 E) Mülayim kontinental iqlim → tundra → podzol torpaqlar

84. Dağın əəyində havanın temperaturu + 24°C, zirvəsində isə (-6°C)-dir. Dağın nisbi hündürlüyünü müəyyən edin.
 A) 3500 m B) 5000 m C) 8000 m
 D) 4000 m E) 4200 m

85. Araz çayının mənbəyinin mütləq hündürlüyü 2990 m, mənsəbininki (-11 m)-dir. Çayın uzunluğu 1072 km olarsa, Araz çayının meyilliyi nə qədərdir?
 A) 2,8 m/km B) 18 m/km C) 0,03 m/km
 D) 29,4 m/km E) 294 m/km

2004

III qrup, Variant B

61. Türk dövlətləri ərazisində əsasən qar və buzlaq suları ilə qidalanan çaylar:

1. Amudərya 2. Qusarçay 3. Sırdərya
 4. Volqa 5. Tərtərçay 6. Araz
 7. Qudyalçay 8. Kama

A) 3,4,6,7
 B) 2,5,6,8
 C) 1,3,5,8
 D) 1,2,3,7
 E) 4,5,6,7

62. Qış gündönümü günü üçün səciyyəvi olan əlamətlər:

I. Günəş cənub tropiki üzərində zenitdə olur
 II. Günəş ekvator üzərində zenitdə olur
 III. Günəş şimal tropiki üzərində zenitdə olur
 IV. Şimal qütb dairəsində qütb gecəsi olur
 V. Şimal qütb dairəsində qütb gündüzü olur
 VI. Cənub qütb dairəsində qütb gündüzü olur
 A) II, IV, VI B) III, IV, V C) I, IV, VI
 D) II, III, IV E) I, II, III

63. Avrasiyanı Şimali Amerikadan fərqləndirən əlamətlər:

1. Qərb küləklərinin iqliminə təsir etməsi
 2. Çaylarının bütün okean hövzələrinə aid olması
 3. Bütün iqlim qurşaqlarında yerləşməsi
 4. Buzlaşmaya məruz qalması
 5. Daxili exarsız hövzənin daha böyük sahə tutması
 6. İynəyarpaqlı meşələrin geniş yayılması
 A) 2, 3, 5 B) 1, 2, 4 C) 1, 3, 6
 D) 3, 5, 6 E) 1, 4, 5

64. Afrikanın qərb sahillərinin iqliminə təsir edən cərəyanlar:

A) İynə bumu, Kanar, Mozambik
 B) Folklend, Somali, Qvineya
 C) Kanar, Qvineya, Bengel
 D) Kanar, Bengel, Mozambik
 E) Qvineya, Somali, Bengel

65. +20°C temperaturda 1 m³ havada 17 qr su buxarı ola bilər. Lakin yoxlama zamanı həmin temperaturda 1 m³ havada cəmi 9 qram su buxarı müəyyən edilmişdir. Nisbi rütubətliyi tapın:
 A) 25% B) 40% C) 75% D) 61% E) 53%

66. Ticarət balansı nədir?

A) Ölkənin idxal etdiyi məhsulun istehsal etdiyi məhsula olan nisbətidir
 B) Ölkənin bir ildə əldə etdiyi gəlirdir
 C) Ölkənin ixrac etdiyi məhsulla idxal etdiyi məhsulun dəyərinin fərqidir
 D) Ölkənin istehsal etdiyi məhsulun istehlak etdiyi məhsula olan nisbətidir
 E) Ölkənin istehsal etdiyi məhsulun idxal etdiyi məhsula olan nisbətidir

67. Yod istehsal edən müəssisələrin yerləşdirildiyi iqtisadi rayonlar və onun xammalı:

A) Lenkəran-Astara, Abşeron; neft, qaz
 B) Abşeron, Şəki-Zaqatala; polimetall filizləri
 C) Aran, Quba-Xaçmaz; mis, dəmir filizləri
 D) Aran, Abşeron; mədən suları
 E) Quba-Xaçmaz, Gəncə-Qazax; fosforit və apatit

68. Kür çayının mənbəyi 2740 m, mənsəbi isə (28 m) hündürlükdədir. Çayın düşməsinə və meyilliyini tapın.
 A) 3200 m, 2,5 m/km B) 2230 m, 1,2 m/km
 C) 2768 m, 1,8 m/km D) 1680 m, 2,8 m/km
 E) 2666 m, 1,6 m/km

69. Verilmiş adaların ekvatoradan uzaqlığına görə müvafiq ardıcılığı:

A) Kalimantan, Kuba, İrlandiya, Qrenlandiya
 B) Sumatra, Saxalin, Kuba, Madaqaskar
 C) Haiti, İrlandiya, Sulavesi, Yeni Qvineya
 D) Yamayka, İrlandiya, Şpisberqen, Siciliya
 E) Şpisberqen, Xokkaydo, Sumatra, İrlandiya

70. Qeyri-üzvi çökmə süxurlara aiddir:

A) çınqıl, qum, gil
 B) torf, çınqıl, gil
 C) çınqıl, daş kömür, qranit
 D) boz kömür, qum, qranit
 E) qum, tabaşir, daş kömür

71. Dünyanın ən hündürdə yerləşən böyük dağ göllü:
 A) Viktoriya B) Titikaka
 C) Çad D) Baykal
 E) Tanqanika

72. Qərbi Avropada təbii zonaların Aralıq dənizi sahillərindən Barenz dənizinə qədər müvafiq ardıcılığı:

A) Codyarpaq meşə və kolluqlar, savannalar, enliyarpaqlı meşələr, tayqa
 B) İynəyarpaqlı meşələr, qarışıq meşələr, enliyarpaqlı meşələr, meşə – çöllər
 C) Səhra və yarımsəhrələr, çöllər, meşə – çöllər, iynəyarpaqlı meşələr
 D) Savannalar, səhra və yarımsəhrələr, qarışıq meşələr, çöllər
 E) Codyarpaq meşə və kolluqlar, enliyarpaqlı meşələr, qarışıq meşələr, iynəyarpaqlı meşələr

73. Azərbaycanın dağ meşələrinə aid olan xüsusiyyətlər:

1. Enliyarpaqlı ağaclar üstünlük təşkil edir.
 2. Naxçıvanda daha geniş ərazini əhatə edir.
 3. Qonur və qəhvəyi meşə torpaqları səciyyəvidir.
 4. Alçaq və orta dağlıqda geniş yayılmışdır.
 5. Soyuq və dağ tundra iqlimi şəraitində yaranmışdır.
 6. Yay və qış otlaqları kimi geniş istifadə olunur.
 A) 1, 3, 4 B) 2, 4, 5
 C) 1, 2, 6 D) 1, 2, 4
 E) 4, 5, 6

74. Böyük Qafqazın cənub yamacına qış aylarında çox qar düşməsinin nəticələri:

1. Yayın əvvəllərində çaylar quruyur
 2. Yazda çaylar bol sulu olur
 3. Torpaqlarda zəngin rütubət ehtiyatı toplanır
 4. Eroziya prosesi güclənir
 5. Bitki örtüyü zəif inkişaf edir
 A) 3, 4, 5 B) 1, 2, 3
 C) 2, 3, 4 D) 1, 3, 5
 E) 2, 4, 5

75. Sxemdə verilmiş rəqəmlərə uyğun gələn coğrafi obyektlərin düzgün sırasını müəyyən edin:

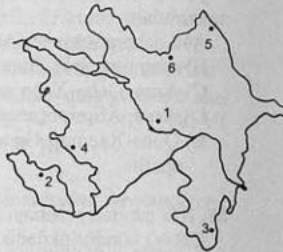

- A) 1-zirvə, 2-sahil, 3-çaydərəsi
B) 1-çaydərəsi, 2-zirvə, 3-sahil
C) 1-zirvə, 2-çaydərəsi, 3-sahil
D) 1-sahil, 2-yamac, 3-zirvə
E) 1-yamac, 2-sahil, 3-zirvə
76. Suburbanizasiyanın səciyyəvi olduğu ölkələr:
1. Venesuela 2. ABŞ 3. Hindistan
4. İndoneziya 5. Fransa
6. Böyük Britaniya
A) 2, 5, 6 B) 2, 3, 5 C) 3, 5, 6
D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 4
77. Dünyanın torpaq fondunda baş verən əsas dəyişikliklər:
1. Əkinə yararlı torpaq sahələrinin genişlənməsi.
2. Əkinə yararlı torpaq sahələrinin azalması.
3. Səhraların sahəsinin genişlənməsi.
4. Yaşayış məntəqələri altında qalan torpaq sahələrinin azalması.
5. Meşələrin azalması.
6. Soran torpaq sahələrinin azalması.
A) 1, 3, 6 B) 2, 3, 5 C) 2, 4, 5
D) 4, 5, 6 E) 1, 2, 3
78. Orta Araz vilayətinin yarımsəhra və quru çöl iqlim tipinin Kür çökəkliyi vilayətinin eyni iqlim tipindən əsas fərqi:
A) Qışının mülayim və rütubətli keçməsi
B) İlboyu yağıntıların bərabər paylanması
C) İllik temperatur amplitudunun kiçik olması
D) Yayın yağıntılı, isti keçməsi
E) Qışının soyuq, şaxtılı keçməsi
79. Azərbaycanın qış otlaqlarının əsas xüsusiyyətləri:
1. Yarımsəhra və quru çöl iqlimi hakimdir.
2. Rütubətlənmə əmsali vahiddən böyükdür.
3. Dik dağ yamaclarında yerləşirlər.
4. Düzənlik və dağətəyi ərazilərdə yayılıb.

5. Boz, boz-qonur torpaqlar yayılıb.
6. Dağ çəmən landşaftı hakimdir.
A) 2, 4, 6 B) 1, 2, 3 C) 4, 5, 6
D) 1, 4, 5 E) 2, 3, 5

80. Dünyada çəltik əkinlərinin buğda əkinə sahələrinə nisbətən iki dəfə az olmasına baxmayaraq, məhsul yığımının təxminən eyni olmasının səbəbi:
A) çəltiyin ancaq suvarılan torpaqlarda becərilməsi
B) məhsuldarlığın yüksək olması və ildə iki dəfə məhsul almaq imkanı
C) əkin sahələrinin əsasən mülayim qurşaqda yerləşməsi
D) çəltiyin daha çox işçi qüvvəsi tələb etməsi
E) ancaq inkişaf etmiş ölkələrdə əkilməsi və yüksək məhsuldarlıq

81. Xəritə-sxemə əsasən, Kaynozoy yaşlı çökmə süxurların yayıldığı əraziləri müəyyən edin.

- A) 2, 3, 6
B) 1, 3, 5
C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 4
E) 2, 4, 6

82. Xəritə-sxemə görə, yağıntıları əsasən dekabr, yanvar, fevral aylarında düşən məntəqələri müəyyən edin:

- A) 1, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 6
D) 2, 3, 6 E) 1, 4, 6

83. Verilən əlamətlərə uyğun gələn müvafiq regionları seçin:

1. sitrus meyvəçiliyinin inkişafı
2. musson iqlimi
3. zəngin neft və təbii qaz yataqları
A) 1- Cənubi Avropa; 2- Şərqi Asiya;
3- Şimali Afrika
B) 1- Cənubi Qafqaz; 2- Şimali Avropa;
3- Şərqi Avstraliya
C) 1- Orta Avropa; 2- Şimali Afrika;
3- Cənubi Asiya;
D) 1- Rusiya; 2- Şimali Amerikanın şərq;
3- Cənubi Afrika
E) 1- Cənubi Amerika; 2- Şimali Afrika;
3- Şərqi Asiya

84. ETİ dövründə inkişaf etmiş ölkələrdə qara metallurgiya müəssisələrinin yerləşməsində baş verən əsas dəyişikliklər:

- A) ucuz enerji mənbələrinə meyl etməsi
B) xammal rayonlarına meyl etməsi
C) şirin su mənbələrinə meyl etməsi
D) elmi mərkəzlərə meyl etməsi
E) dəniz limanlarına meyl etməsi

85. Qarabağ və Mil düzlərində yerləşən inzibati rayonlar:

- A) Ağcabədi, Biləsuvar, Kürdəmir
B) Ağcabədi, Neftçala, Göyçay
C) Bərdə, Ağsu, Salyan
D) Beyləqan, Ağcabədi, Bərdə
E) Tərtər, Göyçay, Ucar

2004

IV qrup, Variant A

118. "Böyük yeddilər"ə daxil olan ölkə:
A) Çin B) Avstraliya İttifaqı C) İtaliya
D) Braziliya E) Hindistan

119. Azərbaycanda əkilən ən mühüm texniki bitki:
A) soya B) kətan C) buğda
D) pambıq E) çəltik

120. Sahil xətti daha girintili-çıxıntılı olan materiklər:

- A) Cənubi Amerika, Antarktida
B) Avrasiya, Şimali Amerika
C) Afrika, Avstraliya
D) Avrasiya, Avstraliya
E) Afrika, Avrasiya

2004

IV qrup, Variant B

118. Avropanı Asiyadan ayıran boğazlar:

- A) Dreyk, Bosfor
B) Dardanel, La-Manş
C) La-Manş, Pa-de Kale
D) Bosfor, Cəbəllüttariq
E) Bosfor, Dardanel

119. Türkiyənin iqtisadi "mərkəzi" sayılan şəhər:

- A) Ankara B) İzmir C) İstanbul
D) Bursa E) Adana

120. Suvarma əkinçiliyinin daha geniş inkişaf etdiyi ərazi:

- A) Acınohur
B) Ceyrançöl
C) Qarabağ vulkan yaylası
D) Muğan düzü
E) Qobustan

2004

V qrup, Variant A

119. Hər tərəfdən su ilə əhatə olunmuş kiçik quru sahəsi adlanır:
A) materik
B) boğaz
C) yarımada
D) körfəz
E) ada
120. Tütün istehsalına görə *fərqlənən* iqtisadi rayon:
A) Şəki-Zaqatala
B) Dağlıq Şirvan
C) Quba-Xaçmaz
D) Aran
E) Abşeron

2004

V qrup, Variant B

119. Yarımada nəyə deyilir?
A) dağların uca zirvələrinə
B) suyun quruya çox daxil olmuş hissələrinə
C) materiklərdən qopub ayrılan quru sahəsinə
D) hər tərəfdən su ilə əhatə olunmuş quru sahəsinə
E) qurunun suya çox daxil olmuş hissələrinə
120. Azərbaycanda neft-qaz sənayesi üzrə ixtisaslaşan iqtisadi rayon:
A) Dağlıq Şirvan
B) Kəlbəcər-Laçın
C) Abşeron
D) Yuxarı Qarabağ
E) Şəki-Zaqatala

2005

I qrup, Variant A

118. Azərbaycanda rütubətli subtropik iqlimin hakim olduğu ərazi hansıdır?
A) Samur-Dəvəçi
B) Şirvan
C) Arazboyu
D) Gəncə-Qazax
E) Lənkəran
119. Adada yerləşən ölkə:
A) İtaliya
B) İspaniya
C) Yaponiya
D) Hindistan
E) Koreya
120. Daimi küləklər əmələ gətirir:
A) mağaraları
B) buzlaqları
C) deltaları
D) okean cərəyanlarını
E) aysberqləri

2005

I qrup, Variant B

118. Azərbaycanın Böyük Qafqaz təbii vilayəti ilə həmsərhəd olan dövlətlər:
A) Türkiyə, Ermənistan
B) Rusiya, İran
C) Türkiyə, Rusiya
D) Qazaxıstan, İran
E) Rusiya, Gürcüstan
119. Külək əmələ gətirir:
A) şaləni
B) moreni
C) buzlağı
D) astananı
E) dalganı
120. Cənubi Amerikada ən böyük ölkə:
A) Venesuela
B) Peru
C) Braziliya
D) Kolumbiya
E) Argentina

2005

II qrup, Variant A

61. Avstraliya və Braziliyaya aid olan ümumi əlamətlər:
1. Boksit hasilatçılarıdır
2. Dəmir filizi ixracatçılarıdır
3. Neft-kimya məhsullarını ixrac edirlər
4. Federativ dövlət quruluşuna malikdirlər
5. Elmtutumlu maşın və avadanlıq ixracatı ilə fərqlənirlər
6. Roman dil qrupuna aiddirlər
A) 2, 5, 6
B) 1, 2, 5
C) 2, 3, 4
D) 1, 5, 6
E) 1, 2, 4
62. Ümumi günəş radiasiyasının $80 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$ -i, yəni 40%-i yer səthindən əks olunmuşdur. Ümumi və udulan radiasiyanın miqdarını müəyyən edin:
A) $200 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$ və $80 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$
B) $80 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$ və $120 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$
C) $100 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$ və $120 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$
D) $200 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$ və $120 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$
E) $120 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$ və $200 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$
63. Şimali Avropa və Cənubi Avropa regionundan fərqləndirən coğrafi xüsusiyyət:
A) Aralıq dənizi iqliminə malik olması
B) enliyarpaq meşələrin geniş yayılması
C) iynəyarpaqlı meşələrin geniş yayılması
D) əhalisinin roman dil qrupuna aid olması
E) cavan dağlar qurşağının yerləşməsi

64. Azərbaycan Respublikasının sənaye əhəmiyyətli filiz faydalı qazıntıları və onların yerləşdiyi yataqlar:

1. Dəmir filizi – Daşkəsən
 2. Mis filizi – Şəki
 3. Mis kolçedanı – Quba
 4. Alunit – Zəylik
 5. Polimetall – Filiz çay
 6. Civə – Qazax
- A) 2, 3, 4
B) 3, 5, 6
C) 1, 4, 5
D) 3, 4, 5
E) 1, 2, 3

65. Kür-Araz ovalığında intensiv suvarılan əkin sahələrinin genişləndirilməsinin nəticələri:

1. Qış otlaqlarının sahəsi genişlənməmişdir
 2. Təkrar şorlaşmış torpaqların sahəsi artmışdır
 3. Six kanal və kollektor şəbəkəsi yaranmışdır
 4. Tuqay meşələrinin sahəsi artmışdır
 5. Qış otlaqlarının sahəsi azalmışdır
 6. Çay şəbəkəsinin sıxlığı artmışdır
- A) 1, 2, 3
B) 4, 5, 6
C) 2, 4, 6
D) 2, 3, 5
E) 1, 3, 5

66. Çayın en kəsiyinin sahəsi 50 m^2 , suyun axım sürəti isə 15 m/san olarsa, su sərfini hesablayın.

- A) $45 \text{ m}^3/\text{san}$
B) $3,3 \text{ m}^3/\text{san}$
C) $75 \text{ m}^3/\text{san}$
D) $30 \text{ m}^3/\text{san}$
E) $750 \text{ m}^3/\text{san}$

67. Günəş 20° şimal enliyində zenitdə olduğu vaxt Bakıda günəş şüalarının düşmə bucağını müəyyən edin:

- A) 70°
B) 40°
C) 20°
D) 30°
E) 60°

68. Dünya ticarətində yük dövriyyəsinə görə fərqlənən okeanlar:

- A) Atlantik, Sakit
B) Hind, Şimal Buzlu
C) Hind, Sakit
D) Şimal Buzlu, Atlantik
E) Sakit, Şimal Buzlu

69. Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonunun inzibati rayonları:

- A) İsmayilli, Şamaxı, Şəki
- B) Şamaxı, Ağsu, İsmayilli
- C) Şamaxı, Abşeron, Xızı
- D) Qazax, İsmayilli, Şamaxı
- E) Astara, Ağsu, Göyçay

70. Axmazların və meandrların yaranması üçün daha əlverişli şəraiti olan çaylar:

- A) Kolorado və Makkenzi
- B) Amudərya və Kolorado
- C) Samur və Kolumbiya
- D) Kür və Volqa
- E) Missisipi və Kolumbiya

71. Azərbaycanda yarıq-qobu şəbəkəsinin daha çox inkişaf etdiyi əraziləri göstərin.

- 1. Muğan düzü
- 2. Acınohur alçaq dağlığı
- 3. Ceyrançöl alçaq dağlığı
- 4. Mil düzü
- 5. Qobustan
- 6. Lənkəran ovalığı

- A) 1, 3, 5
- B) 2, 4, 6
- C) 4, 5, 6
- D) 2, 3, 5
- E) 1, 2, 3

72. Azot gübrələri istehsal edən müəssisələrin yerləşdirilməsi məqsəduyğundur:

- A) iri əkinçilik rayonlarında, təbii qaz emalı müəssisələri yaxınlığında
- B) sulfat turşusu istehsal olunan rayonlarda
- C) müxtəlif düz yataqları yaxınlığında, heyvandarlıq rayonlarında
- D) ixrac neft kəmərləri keçən rayonlarda
- E) apatit, alunit yataqları yaxınlığında, kənd təsərrüfatı rayonlarında

73. Coğrafi enliyə *aid olmayan* cəhət:

- A) şimal və cənub istiqamətində hesablanır.
- B) 0°-90° arasında dəyişir
- C) qütblərə qədər hesablanır
- D) ekvator hesablanır
- E) Qriniçdən hesablanır

74. Dəmyə əkinçiliyinin daha üstün inkişaf etdiyi ölkələr:

- A) ABŞ, Avstraliya, Misir
- B) Böyük Britaniya, Kanada, Rusiya
- C) Ukrayna, Braziliya, Özbəkistan
- D) Meksika, Misir, Liviya
- E) Çin, Əfqanıstan, Azərbaycan

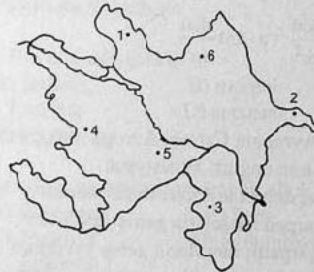
75. Aran iqtisadi rayonunun ixtisaslaşdığı sənaye sahələri:

- A) elektrotexnika, neft avadanlığı istehsalı, dəqiq maşınqayırma
- B) energetika, yeyinti və yüngül sənaye
- C) ağır maşınqayırma, elektrotexnika, traktorqayırma
- D) energetika, avtomobilqayırma, neft avadanlığı
- E) dəzgahqayırma, avtomobilqayırma, kənd təsərrüfatı maşınqayırması

76. Yer qabığının qanunauyğunluqlarından birinə müvafiq olan ifadəni tapın:

- A) göllərin horstlar üzərində yaranması
- B) geniş düzənliklərin litosfer tavalının sərhədlərində yerləşməsi
- C) düzənliklərin seysmik zonalarda daha geniş sahə tutması
- D) uca qırıq dağların litosfer tavalının sərhədində yerləşməsi
- E) uca dağlarda torpaq əmələgəlmə proseslərinin daha intensiv olması

77. Xəritə-sxemə əsasən təbii şəraitin müvafiq olaraq pambıq, zeytun və qızılgülün becərilməsi üçün əlverişli olduğu regionların düzgün ardıcılığını müəyyən edin:

- A) 3, 2, 4
- B) 4, 6, 3
- C) 1, 4, 5
- D) 5, 2, 1
- E) 2, 3, 6

78. Paleozoy (I) və Kaynozoy (II) eralarında baş vermiş uyğun coğrafi hadisələri müəyyən edin.

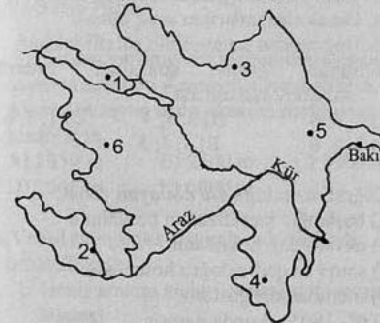
- 1. Appalaç və Ural dağları əmələ gəlmişdir
- 2. Son buzlaşma baş vermişdir
- 3. Hersin qırışıqlığı baş vermişdir
- 4. Himalay və And dağları əmələ gəlmişdir
- 5. Kaledon qırışıqlığı baş vermişdir
- 6. Alp dağəmələgəlməsi baş vermişdir

- A) I-2, 3, 6 II-1, 4, 5
- B) I-1, 3, 5 II-2, 4, 6
- C) I-1, 2, 3 II-4, 5, 6
- D) I-2, 4, 5 II-1, 3, 6
- E) I-2, 4, 6 II-1, 3, 5

79. *Naviqasiya* termini hansı nəqliyyat vasitəsinə aiddir?

- A) elektron nəqliyyatına
- B) boru kəməri nəqliyyatına
- C) su nəqliyyatına
- D) dəmir yolu nəqliyyatına
- E) avtomobil nəqliyyatına

80. Xəritə-sxemə əsasən, dağ-tundra iqlim tipinin mövcud olduğu əraziləri müəyyən edin.

- A) 2, 4, 5
- B) 1, 4, 5
- C) 2, 3, 6
- D) 3, 4, 6
- E) 1, 3, 5

81. İran dil qrupuna aid olan xalqlar:

- A) qazaxlar, tatarlar
- B) gürcülər, avarlar
- C) ərəblər, puştular
- D) taciklər, uyğurlar
- E) taciklər, farslar

82. Krım tatarları və Axısxa (məshəti) türkləri üçün oxşar əlamətlər:

- 1. Dövlət qurumuna malikdirlər.
- 2. Məcburi köçürülmələrə məruz qalmışlar.
- 3. Yaşadıqları dövlətlər türk dillidir.
- 4. Dövlət qurumuna malik deyillər.
- 5. Xristian dininə sitayiş edirlər.
- 6. Türk dil qrupunun oğuz qoluna aiddirlər.

- A) 1, 3, 5
- B) 4, 5, 6
- C) 2, 4, 6
- D) 1, 4, 6
- E) 2, 3, 6

83. Azərbaycanda suvarma tətbiq edilmədən əkinçilikdə istifadəsi mümkün olan torpaq tipləri:

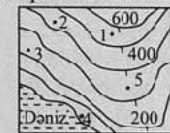
- 1. Qəhvəyi dağ-meşə
- 2. Boz
- 3. Dağ-qara
- 4. Açıq şabalıdı
- 5. Boz qonur
- 6. Qonur dağ-meşə
- 7. Boz-çəmən

- A) 5, 6, 7
- B) 2, 4, 5
- C) 1, 3, 6
- D) 1, 2, 3
- E) 3, 4, 7

84. Şimali Amerika, Afrika və Avraziya materiklərinin coğrafi mövqeyi üçün ümumi cəhət:

- A) ekvator xətti ilə kəsişirlər
- B) şimal tropik xətti ilə kəsişirlər
- C) cənub tropik xətti ilə kəsişirlər
- D) bütün okeanlarla əhatə olunmuşlar
- E) başlanğıc meridianla kəsişirlər

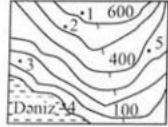
85. Sxemdə verilən nöqtələrdən hansında atmosfer təzyiqi ən çox, sutkalıq temperatur amplitudu ən azdır?

- A) 4
- B) 2
- C) 5
- D) 1
- E) 3

61. Günəş 20° cənub enliyində zenitdə olduqda Bakı şəhərində günəş şüalarının düşmə bucağını müəyyən edin.
A) 70° B) 30° C) 60° D) 50° E) 20°

62. Sxemdə verilən nöqtələrdən hansında atmosfer təzyiqi ən az və sutkalıq temperatur amplitudu ən çoxdur?

- A) 2 B) 5 C) 4 D) 3 E) 1

63. Aran iqtisadi rayonunun İranla sərhəddə yerləşən inzibati rayonları:
A) İmişli, Biləsuvar, Beyləqan
B) Biləsuvar, Fizuli, Qazax
C) Salyan, Şamaxı, İmişli
D) Beyləqan, Saatlı, Astarə
E) İmişli, Beyləqan, Kürdəmir

64. Süxurlar müvafiq olaraq hansı qruplara uyğun gəlir?

I. Kimyəvi	1. Qum
II. Qırıntı	2. Gips
III. Üzvi	3. Torf
	4. Çay daşı
	5. Xörək duzu
	6. Tabaşır

A) I-3,4	II-1,2	III-5,6
B) I-5,6	II-3,4	III-1,2
C) I-1,2	II-3,4	III-5,6
D) I-1,3	II-2,6	III-4,5
E) I-2,5	II-1,4	III-3,6

65. Azərbaycan və Özbəkistan Respublikalarının oxşar əlamətləri:

1. Qara metallurgiya güclü inkişaf edib.
2. Kapital ixracatçılarıdır.
3. Bitkiçilikdə pambıqçılıq əsas sahələrdəndir.
4. Dünya okeanına birbaşa çıxışları yoxdur.

5. Tərkibində muxtar Respublikalar var.
 6. Paytaxtları dəniz sahilində yerləşir.
- A) 3, 4, 5 B) 2, 4, 6 C) 3, 4, 6
D) 1, 3, 5 E) 4, 5, 6

66. Şimal tropik xəttinin kəsdiyi materiklər:
A) Cənubi Amerika, Afrika, Antarktida
B) Cənubi Amerika, Avstraliya, Avrasiya
C) Avstraliya, Şimali Amerika, Avrasiya
D) Afrika, Avrasiya, Avstraliya
E) Şimali Amerika, Afrika, Avrasiya

67. Azərbaycanda rütubətlənmə əmsalının vahiddən kiçik olduğu ərazilərin səciyyəvi torpaq tipləri:

1. Dağ-çəmən
 2. Boz
 3. Şoran
 4. Dağ-meşə
 5. Açıq-şabalıdı
 6. Dağ-sarı
- A) 2, 3, 5 B) 1, 5, 6 C) 3, 5, 6
D) 2, 4, 6 E) 1, 2, 3

68. Avropa dünyada əhalinin sıx məskunlaşdığı regionlardan biri olduğu halda, həm də güclü immiqrasiya regionudur. Bunun səbəbləri:

1. Təbii artımın zəifliyi
2. Əhali artımının ikinci tipinə aid olmaları
3. Yaşlı əhalinin yüksək xüsusi çəkisi
4. Əmək ehtiyatlarının artıq olması
5. Dağ-mədən sənayesinin sürətli inkişafı
6. İnkişaf etmiş çoxsahəli təsərrüfat strukturunun olması

- A) 2, 4, 6 B) 2, 3, 4 C) 1, 3, 6
D) 1, 5, 6 E) 3, 4, 5

69. Coğrafi uzunluğa *aid olmayan* cəhət:

- A) başlanğıc meridiandan hesablanır
- B) ekvatorun hesablanır
- C) şərqə və qərbə doğru hesablanır
- D) meridianları göstərir
- E) $0^\circ - 180^\circ$ arasında dəyişir

70. Balıqçılıq təsərrüfatının inkişafı ilə fərqlənən ölkələr:

- A) Rusiya, İspaniya, Koreya Respublikası, Belarus
- B) Yaponiya, Avstriya, Almaniya, Polşa
- C) Yaponiya, Çin, ABŞ, Peru
- D) Ukrayna, Finlandiya, Kanada, Boliviya
- E) Çin, ABŞ, Çad, CAR

71. Azərbaycanda tikinti materialları sənayesində istehsal olunan əsas məhsullar:

1. Mineral gübrələr
2. Dəmir-beton konstruksiyalar
3. Meşə materialları
4. Sement
5. Bentonit gilləri
6. Mişar daşı

- A) 1, 4, 5 B) 1, 2, 3 C) 1, 5, 6
D) 2, 3, 4 E) 2, 4, 6

72. Yanacaq daşıyan tankerlərin təsiri ilə çirkələnmiş boğazlar:

- A) La-Manş, Hudzon, Cəbəllütariq, Dreyk
- B) Hörmüz, Zond, Dreyk, Magellan
- C) Bosfor, Hudzon, Hörmüz, Zond
- D) La-Manş, Bosfor, Magellan, Bering
- E) Hörmüz, Cəbəllütariq, Bosfor, Malakka

73. Dərinlik eroziyasının daha fəal inkişafı ilə səciyyələnən çaylar:

- A) Amazon və Volqa
- B) Kolorado və Kolumbiya
- C) Dunay və Dnepr
- D) Murrey və Missisipi
- E) Ob və Parana

74. Exolotdan verilmiş səs siqnallarının gedib-qayıtma müddəti 4 saniyəyə bərabədirsə, göstərilən rayon üçün okeanın dərinliyini hesablayın.

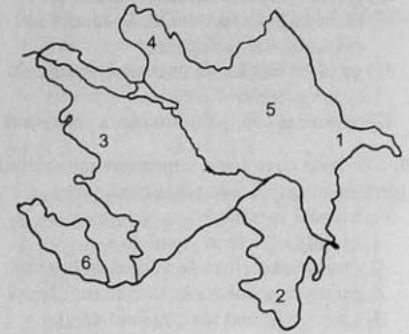
- A) 2350 m B) 2500 m C) 3000 m
D) 2540 m E) 6000 m

75. Vahid energetika sistemlərinin iqtisadi üstünlükləri:

1. Geniş ərazini elektrik enerjisi ilə təmin edə bilməsi
2. İstehlakçıya fasiləsiz enerji verə bilməsi
3. Daha ucuz enerji istehsal edə bilməsi
4. Ancaq qeyri-ənənəvi enerji mənbələrindən istifadə edilməsi
5. Tələbatdan asılı olaraq enerjinin tənzimlənməsi
6. Yerli yanacaq növlərindən istifadənin genişlənməsi

- A) 1, 3, 6 B) 3, 4, 5 C) 2, 4, 6
D) 1, 2, 5 E) 2, 3, 4

76. Rəqəmlərə uyğun olaraq fərəş (tez yetişən) tərəvəzçilik, tütüncülük və çay ildəki meyvəçiliyin inkişaf etdiyi müvafiq əraziləri seçin:

- A) 2, 4, 6 B) 1, 2, 3 C) 1, 4, 5
D) 3, 5, 6 E) 3, 4, 6

77. Gəncə-Qazax, Aran və Abşeron iqtisadi rayonlarına aid olan ümumi əlamətlər:

1. Bakı-Supsa neft kəməri ərazilərindən keçir
2. Dəmyə əkinçiliyi inkişaf etmişdir
3. Elektroenergetika sənayesi inkişaf edib
4. Sənaye qovşaqlarına malikdirlər
5. Sıx çay şəbəkəsinə malikdirlər
6. Tuqay meşələri geniş yayılmışdır

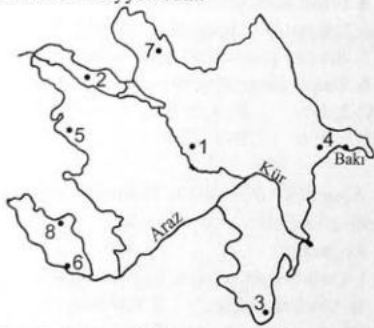
- A) 2, 4, 6 B) 3, 5, 6 C) 2, 3, 5
D) 1, 3, 6 E) 1, 3, 4

78. Aşağıdakı regionlarda üstünlük təşkil edən müvafiq dinləri müəyyən edin.

Regionlar:	Dinlər:
I. Cənub-Qərbi Asiya	1. Yerli dinlər
II. Mərkəzi Afrika	2. Xristian
III. Avstraliya	3. Sintoizm
IV. Yaponiya	4. İslam

- A) I-4, II-1, III-2, IV-3
B) I-3, II-1, III-4, IV-2
C) I-1, II-2, III-4, IV-3
D) I-3, II-2, III-1, IV-4
E) I-4, II-3, III-2, IV-1

79. Yer qabığının qanunauyğunluqlarından birinə müvafiq olan ifadəni tapın.
 A) torpaq əmələ gəlmə proseslərinin dağlıq ərazilərdə daha sürətli olması
 B) göllərin horstlar üzərində yaranması
 C) düzənliklərin əsasən litosfer təvəllərinin sərhədlərində yerləşməsi
 D) geniş düzənliklərin əsasən platformalara uyğun gəlməsi
 E) cavan dağların platformalarda yerləşməsi
80. Kür-Araz ovalığında torpaqların münbitliyini artırmaq üçün hansı tədbirlərin həyata keçirilməsi vacibdir?
 1. Şoran torpaqların yuyulması
 2. Dəmyə əkinçiliyinin inkişaf etdirilməsi
 3. Suvarma şəbəkəsinin təkmilləşdirilməsi
 4. Qrunt sularının səviyyəsinin aşağı salınması
 5. Meşələri qırmaqla əkin sahələrinin genişləndirilməsi
 A) 2, 4, 5 B) 1, 2, 5 C) 3, 4, 5
 D) 1, 3, 4 E) 1, 2, 3
81. Xəritə-sxemdəki rəqəmlərə əsasən yarımsəhra və quru çöl iqlim tipinin hakim olduğu əraziləri müəyyən edin.

- A) 1, 3, 5, 7 B) 1, 2, 4, 6 C) 2, 4, 6, 8
 D) 3, 5, 6, 7 E) 2, 3, 5, 8

82. Verilən coğrafi xüsusiyyətlər Avropanın hansı regionu üçün səciyyəvidir?
 1. İki okeanla əhatə olunub.
 2. Ərazisinin çox hissəsi yarımada və adalarda yerləşmişdir.
 3. Buzlaq mənşəli göllər geniş yayılıb.

4. Bütün dövlətlərin dənizə birbaşa çıxışı var.
 5. Fəaliyyətdə olan vulkan və qeyzərlər var.
 A) Şərqi Avropa B) Orta Avropa
 C) Şimali Avropa D) Cənub-Qərbi Avropa
 E) Cənubi Avropa

83. Ümumi günəş radiasiyasının 40%-i, yəni $36 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$ -i yer səthi tərəfindən udulmuşdur.

Ümumi və əks olunan radiasiyanın kəmiyyətini müəyyən edin.

- A) $36 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$ və $40 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$
 B) $90 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$ və $90 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$
 C) $100 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$ və $36 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$
 D) $90 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$ və $54 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$
 E) $54 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$ və $90 \frac{\text{kkal}}{\text{sm}^2}$

84. Sürüşmə və sellərin Kiçik Qafqaza nisbətən Böyük Qafqazda daha tez-tez baş verməsinin səbəbi:
 A) Kiçik Qafqazın qədim, Böyük Qafqazın isə cavan dağlara aid olması
 B) Kiçik Qafqazda vulkanik, Böyük Qafqazda isə çökmə süxurların geniş yayılması
 C) meşələrin Kiçik Qafqazda Böyük Qafqaza nisbətən daha geniş sahə tutması
 D) Kiçik Qafqazda çökmə, Böyük Qafqazda isə vulkanik süxurların geniş yayılması
 E) atmosfer yağıntılarının Kiçik Qafqazda daha çox düşməsi

85. Ekstremal ərazilər nədir?

- A) faydalı qazıntıları az olan ərazilər
 B) mənimsənilməsi çətin olan təbii regionlar
 C) materiklərin uçqar cənub regionları
 D) əkinçilik üçün əlverişli olan ərazilər
 E) qədimdən mənimsənilmiş ərazilər

2005

III qrup, Variant A

61. Cödyarpaqlı həmişə yaşıl meşələr və kolluqlar təbii zonasının daha çox yayıldığı türk dövləti:
 A) Türkmənistan B) Türkiyə
 C) Qazaxıstan D) Qırğızıstan
 E) Özbəkistan

62. Yenidən fəallaşmış qədim dağ sistemləri:
 A) Tyan-Şan, Altay, Sayan
 B) Böyük Suayırıcı, Ural, Sayan
 C) Böyük Xinqan, Skandinaviya, Altay
 D) Kap, Ural, Karpat
 E) Tyan-Şan, Appalaç, Atlas

63. 22 dekabrda hansı enlikdə Günəş çıxdığı vaxt Yərə basdırılmış şaquli dirəyin kölgəsi 270° azimutu göstərir?
 A) Cənub tropiki
 B) Cənub qütb dairəsində
 C) Ekvatorda
 D) Şimal tropiki
 E) 40° şm. enliyində

64. Miqyası 1:2000000 olan xəritədə uzunluğu 2,5 sm, eni 2 sm olan ərazinin sahəsini tapın.
 A) 500 km^2 B) 2000 km^2
 C) 1000 km^2 D) 450 km^2
 E) 2500 km^2

65. Avropada urbanizasiya səviyyəsi nisbətən zəif ölkələr:
 A) Fransa, İtaliya, Yunanıstan
 B) Avstriya, Danimarka, Lüksemburq
 C) Belçika, Niderland, Almaniya
 D) Norveç, İsveç, Finlandiya
 E) Albaniya, Portuqaliya, İspaniya

66. Azərbaycanın ağır sənaye sahələrində istehsal olunur:
 A) Gündəlik tələbat malları
 B) Ərzaq məhsulları
 C) Toxuculuq və tikmə məmulatları
 D) Qənnadı və ət məmulatları
 E) İstehsal vasitələri

67. Şəki-Zaqatala, Naxçıvan və Kəlbəcər-Laçın iqtisadi rayonlarını səciyyələndirən ümumi xüsusiyyətlər:

1. Meşələr geniş yayılıb
 2. Xarici ölkələrlə həmsərhəddirlər
 3. Əlvan metal filizi ehtiyatlarına malikdirlər
 4. Elektrik enerjisi istehsal olunur
 5. Qərzəkli meyvəçilik inkişaf edib
 6. Subalp, alp çəmənlikləri var
 A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6 C) 3, 4, 5
 D) 3, 5, 6 E) 2, 3, 6

68. Azərbaycanda yarımsəhra və quru çöl iqlimi şəraitində formalaşan torpaqlar:

1. Dağ-qaratorpaq 2. Boz-qonur
 3. Şabalıdı 4. Sarıtorpaq
 5. Boz 6. Dağ-çəmən
 7. Podzol 8. Boz-çəmən
 9. Dağ-meşə 10. Şoran
 A) 1, 4, 6, 8 B) 4, 5, 9, 10
 C) 2, 5, 8, 10 D) 3, 4, 5, 6
 E) 6, 7, 8, 9

69. Dəniz sahilində yerləşən dağın ətəyində temperatur 27°C -dir, zirvəsində isə temperatur -3°C -dir. Dağın mütləq hündürlüyünü və zirvədəki təzyiqi tapın:
 A) 5000 m, 360 mm B) 4000 m, 260 mm
 C) 4000 m, 360 mm D) 3500 m, 410 mm
 E) 5000 m, 260 mm

70. Xəritədə çəmən-meşə, sarı, dağ-çəmən və boz-çəmən torpaqlarının yayıldığı ərazilərə uyğun gələn rəqəmlərin ardıcıl sırasını tapın.

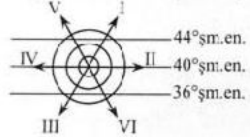

- A) 1, 4, 3, 2 B) 3, 4, 1, 2
 C) 2, 1, 3, 4 D) 3, 4, 2, 1
 E) 3, 1, 2, 4

71. Qırmızı-sarı ferralit torpaqların daha çox yayıldığı ölkələr:
A) Venesuela, Çin
B) Konqo, İndoneziya
C) İndoneziya, Polşa
D) Fransa, ABŞ
E) Braziliya, Argentina

72. Kür, Missisipi və Volqa çayları üçün səciyyəvi **olmayan** əlamətlər:
1. Dağ çaylarıdır
2. Nəqliyyat əhəmiyyətinə malikdir
3. Buzlaqlarla qidalanır
4. Mənsəbində estuari əmələ gətirirlər
5. Axımı tənzimlənən çaylardır
6. Qarışıq qidalanmaya malikdirlər
A) 3, 5, 6 B) 1, 3, 4 C) 2, 4, 6
D) 2, 5, 6 E) 1, 2, 4

73. Quruda əsən bu küləklər hansı məntəqələrdə temperaturu müvafiq olaraq artırır və azaldır?

- A) I, III və V, VI B) I, II və IV, V
C) I, VI və III, V D) III, IV və II, VI
E) I, V və III, VI

74. Kordilyer və And dağlarının oxşar cəhətləri:
A) Şərq yamaqları tədricən geniş düzənliklərlə əvəz olunur.
B) Hertsin qırıqlığına aid dağlardır.
C) Ən hündür zirvələrinin mütləq hündürlüyü eynidir.
D) Üzvi mənşəli faydalı qazıntılarla zəngindir.
E) İnkişaf etmiş ölkələrin ərazisində yerləşirlər.

75. Torpaq ehtiyatlarının strukturunda otlaqların üstünlük təşkil etdiyi ölkələr:
A) Avstraliya, Monqolustan, Əfqanıstan
B) Yeni Zelandiya, Belçika, Özbəkistan
C) Azərbaycan, Moldova, Almaniya
D) Avstraliya, Ukrayna, Kanada
E) Fransa, Danimarka, Niderland

76. Avtomobil yollarının yüksək sıxlığına görə fərqlənən ölkələr:
A) Fransa, Avstraliya
B) Nigeriya, Hindistan
C) Rusiya, Kanada
D) Yaponiya, Belçika
E) ABŞ, Monqolustan

77. Azərbaycandan başqa ölkələrə ixrac olunan məhsullar:
1. Neft məhsulları, kondisionerlər, pambıq lifi
2. Nəqliyyat vasitələri, pambıq lifi, şəkər
3. Ərzaq məhsulları, neft məhsulları, avtomobil
4. Neft-mədən avadanlığı, şərab məmulatı, tütün məmulatı
5. Kimya məhsulları, meşə materialları, kondisionerlər
A) 1, 2 B) 4, 5 C) 1, 4
D) 3, 4 E) 3, 5

78. Gəncə-Qazax və Kəlbəcər-Laçın iqtisadi rayonlarının sərhədində yerləşən dağ silsiləsi:
A) Ləngəbiz dağları
B) Qarabağ silsiləsi
C) Talış dağları
D) Murovdag
E) Zəngəzur dağları

79. Kanada və CAR üçün fərqləndirici əlamətlər:
1. Əhali təzələnməsinin II tipinə aiddirlər
2. Öz sənayələrini yerli xammalla tam təmin edirlər
3. Meşə sənayesi üzrə ixtisaslaşmışlar
4. İnkişaf etmiş ölkələrdir
5. Eyni yarımkürədə yerləşirlər
A) 3, 4 B) 4, 5 C) 1, 3
D) 1, 2 E) 2, 5

80. Avstraliya və Antarktida üzərində müvafiq olaraq hakim olan hava kütlələrini müəyyən edin.
A) Tropik dəniz və Arktik
B) Mülayim-kontinental və Antarktik
C) Arktik və Tropik
D) Tropik və Antarktik
E) Ekvatorial və Antarktik

81. Əlicançay, Türyançay, Göyçay, Girdimançay çayları üçün oxşar əlamətlər:
1. Kürün sol qollarıdır
2. Kürün sağ qollarıdır
3. Şirvan düzündən axırlar
4. Gətirmə konusları yaradırlar
5. Buzlaq suları ilə qidalanırlar
6. Qovdağ və Niyaldağ silsilələrini kəsib keçirlər
A) 2, 5, 6 B) 1, 2, 6 C) 2, 3, 5
D) 1, 3, 4 E) 4, 5, 6

82. Gəncə - Qazax iqtisadi rayonunun kartofçuluq üzrə ixtisaslaşması əlaqədardır:
1. Qışı quraq keçən mülayim - isti iqlimin hakim olması.
2. Yayı quraq keçən soyuq iqlimin üstünlüyü.
3. Dağ qara, şabalıdı torpaqların mövcudluğu.
4. Dağ çəmən, açıq şabalıdı torpaqların geniş yayılması.
5. Əhalinin istehsal vərdişinin olması.
6. Suvarma əkinçiliyinin geniş yayılması.
A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 5 C) 2, 3, 4
D) 2, 4, 6 E) 1, 5, 6

83. Ölkənin ticarət balansında «saldo» nəyə deyilir?
A) dövlətin apardığı regional ekoloji siyasətə
B) xarici ticarətdə idxalla ixrac arasındakı fərqə
C) məhsul istehsalı üçün dövlət tərəfindən verilən icazə sənədinə
D) xarici ölkədən alınan bank faizlərinə
E) istehsal müəssisələri arasında yaranan borca

84. Konvergent sərhəddə yerləşən adaları göstərin.
1. Yapon adaları 2. Filippin adaları
3. Azor adaları 4. İslandiya
5. Aleut adaları 6. Marian adaları
A) 2, 3, 5 B) 3, 5, 6 C) 1, 2, 5
D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 4

85. Xəritə-sxemə əsasən buğda əkinlərinin inkişafı üçün **əlverişsiz** təbii şəraitə malik olan regionları müəyyən edin.

- A) 2, 4, 6 B) 1, 2, 3 C) 2, 4, 5
D) 4, 5, 6 E) 1, 3, 5

61. Böyük Qafqazda dağın ətəyindən zirvəyə doğru torpaq tiplərinin yerləşmə ardıcılığını təyin edin:

1. Qəhvəyi dağ-meşə
 2. Dağ-çəmən
 3. Dağ-şabalıdı
- A) 1, 2, 3 B) 3, 1, 2 C) 3, 2, 1
D) 1, 3, 2 E) 2, 3, 1

62. Temperaturu 0°C olan 1 m³ havanın nisbi rütubətliyi 60% olarsa, bu həcmdəki havanın doyması üçün nə qədər su buxarı çatışmır (0°C temperaturda 1 m³ havanın doyması üçün 5 qram su buxarı lazımdır)?

- A) 12 qr B) 30 qr C) 8 qr
D) 5 qr E) 2 qr

63. 23 sentyabrda hansı enlikdə Günəş batdığı vaxt Yerə basdırılmış şaquli dirəyin kölgəsi 90° azimutu göstərir?

- A) Cənub tropiki
B) Şimal tropiki
C) Ekvatorda
D) Şimal qütb dairəsində
E) Cənub qütb dairəsində

64. Əraziləri cavan platformada yerləşən türk dövlətləri:

- A) Özbəkistan, Tacikistan
B) Özbəkistan, Türkmənistan
C) Azərbaycan, Qırğızıstan
D) Qazaxıstan, Türkiyə
E) Türkmənistan, Tatarıstan

65. Dəmiryol nəqliyyatının daha güclü inkişaf etdiyi ölkələr:

- A) Rusiya, Almaniya, Fransa
B) Çin, Avstraliya, Nepal
C) ABŞ, Yaponiya, Əfqanıstan
D) Kanada, Boliviya, Filippin
E) Çili, Hindistan, İspaniya

66. Divergent sərhəddə yerləşən adaları göstərin:

1. Filippin adaları
 2. İslandiya adası
 3. Müqəddəs Yelena adası
 4. Madaqaskar adası
 5. Azor adaları
 6. Yapon adaları
- A) 1, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 2, 5, 6
D) 2, 3, 5 E) 3, 4, 6

67. Qurudakı A məntəqəsindən əsən küləklər hansı məntəqələrdə havanın temperaturunu aşağı salar?

- A) II, III B) I, VI C) II, V
D) IV, VI E) I, IV

68. Avrasiyada kontinental hava kütlələrinin hakim olduğu əraziləri müəyyən edin.

1. Turan ovalığı
 2. Qərbi Avropa
 3. Ərəbistan yaylası
 4. Böyük Çin düzənliyi
 5. Orta Sibir yaylası
 6. Hind-Çin yarımadası
- A) 2, 4, 6 B) 1, 4, 5 C) 1, 2, 3
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 6

69. Hansı dəniz sahillərindən rekreasiya (turizm) məqsədi üçün daha çox istifadə edilir?

- A) Aralıq və Laptevlər
B) Aralıq və Qara
C) Azov və Kara
D) Qara və Çukot
E) Yapon və Şərqi Sibir

70. Qobustan və Ceyrançöl-Acınohurdan qış otlaqları kimi istifadə olunmasının səbəbi:

- A) subalp və alp çəmənliklərinin olması
B) kənd əhalisinin çox olması, çay şəbəkəsinin sıxlığı
C) qışın mülayim keçməsi, təbii yem ehtiyatının olması
D) arid-dendusion relyef, iqlimin rütubətli olması
E) sıx çay şəbəkəsi, zəngin arid meşələr

71. Azərbaycanda meşə ehtiyatları ilə nisbətən yaxşı təmin olunmuş iqtisadi rayonlar:

- A) Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax, Naxçıvan
B) Lənkəran-Astara, Aran, Dağlıq Şirvan
C) Quba-Xaçmaz, Gəncə-Qazax, Naxçıvan
D) Şəki-Zaqatala, Abşeron, Kəlbəcər-Laçın
E) Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala, Lənkəran-Astara

72. Azərbaycanın həm İran, həm də Ermənistanla həmsərhəd olan inzibati rayonları:

- A) Qubadlı, Lənkəran
B) Zəngilan, Ordubad
C) Zəngilan, Sabirabad
D) Kəlbəcər, Şərur
E) Laçın, Beylaqan

73. Kür, Missisipi və Volqa çayları üçün ümumi əlamətlər:

1. Yüksək axın sürətinə malikdirlər
 2. Qarışıq qidalanmaya malikdirlər
 3. Axımı tənzimlənən çaylardır
 4. Delta əmələ gətirirlər
 5. Eyni yarımkürələrdə yerləşirlər
 6. Kanyonlar yaradırlar
- A) 1, 4, 5 B) 1, 2, 6 C) 2, 4, 6
D) 2, 3, 4 E) 1, 3, 5

74. Qaragül qoyunçuluğu nədir?

- A) Körpə quzu dərisi istehsalı qoyunçuluğudur.
B) Ətlük – yunluq və zərif yunluq qoyunçuluğudur.
C) Sahra şəraitində inkişaf etdirilən ətlük qoyunçuluğudur.
D) Südlük və ətlük – yunluq qoyunçuluğudur.
E) Dağlıq ərazilərin alp çəmənliklərində bəslənən qoyunçuluğudur.

75. Azərbaycanın İES-lərinə aid olan xüsusiyyətlər:

1. Gətirmə xammalla işləyir.
2. Yerli xammalla işləyir.
3. DRES və İEM-lərdən ibarətdir.
4. Abşeron, Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonlarında yerləşir.
5. Gəncə-Qazax, Abşeron, Aran iqtisadi rayonlarında yerləşir.

6. Elektrik enerjisinin 20%-i onun payına düşür.

- A) 3, 4, 6 B) 1, 3, 4 C) 2, 5, 6
D) 2, 3, 4 E) 2, 3, 5

76. Böyük Qafqaz coğrafi rayonunun səciyyəvi təbii ehtiyatlarını müəyyən edin:

- A) polimetall filizləri, neft, qaz, meşə
B) molibden, volfram, qaz, yanar şist
C) bentonit gili, xərək duzu, mərmər, qum
D) neft, qaz, dəmir filizi, alunit
E) neft, qaz, kömür, alunit

77. Xəritə-sxema əsasən buğda əkinlərinin inkişafı üçün əlverişli təbii şəraitə malik olan regionları müəyyən edin:

- A) 1, 2, 4 B) 1, 4, 5 C) 2, 4, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 6

78. Arpaçay və Ağstafaçaya aid olan əlamətlər:

1. Eyni fiziki-coğrafi vilayətin daxilindən axırlar.
 2. Tənzimlənən axına malikdir.
 3. Tranzit çaylardır.
 4. Kürün sol qollarıdır.
 5. Birbaşa Xəzərə tökülürlər.
- A) 1, 2 B) 2, 5 C) 4, 5
D) 1, 3 E) 2, 3

79. Miqyası 1:50000000 olan qlobus üzərində 40°-lik paralella Şimal qütbü arasındakı ən qısa məsafə neçə sm olar?

- A) 16,6 sm B) 8,8 sm C) 11,1 sm
D) 9,9 sm E) 13,3 sm

80. Qırmızı ferralit torpaqların daha çox yayıldığı ölkələr:

- A) Meksika, ABŞ
- B) Venesuela, Braziliya
- C) Kongo, İndoneziya
- D) Fransa, Misir
- E) Braziliya, Rusiya

81. Tyan-Şan dağlarının geoloji cəhətdən qədim olmasına baxmayaraq burada seysmik hərəkətlərin müşahidə olunmasının səbəbi:

- A) Kaynozoy erasında əmələ gəlməsi
- B) Qədim platformanın mərkəzində yerləşməsi
- C) Alp dağəmələgəlməsində yenidən qalxmaya məruz qalması
- D) Okean və materik tipli litosfer təvəllətin sərhədində yerləşməsi
- E) Mütləq hündürlüyünün az olması

82. Kanada və CAR üçün ümumi olan əlamətlər:

1. Əhəlinin təbii artımının II tipinə aiddirlər
 2. Həm hazır məhsullar, həm də xammalın iri ixracatçıları hesab olunurlar
 3. Dəmir filizi ehtiyatına malikdirlər
 4. Əhəlinin yüksək sıxlığına malikdirlər
 5. İri taxıl istehsalçılarıdır
 6. İnkişaf etmiş ölkələrdir
- A) 2, 3, 6 B) 3, 4, 5 C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 3 E) 1, 2, 3

83. Nöqtələrin yerini müvafiq ifadələrlə tamamlayın:

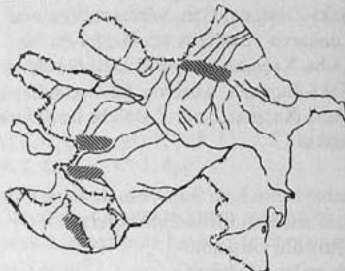
Venesuela üçün ..., Böyük Britaniya üçün ... səciyyəvidir.

- A) yalançı urbanizasiya, suburbanizasiya
- B) təbii artımın I tipi, təbii artımın II tipi
- C) german dil qrupu, roman dil qrupu
- D) mexaniki artım, təbii artım
- E) immiqrasiya, emiqrasiya

84. Alp dağlarına aid xüsusiyyətləri təyin edin:

1. Qədim qırıq-faylı dağlardır.
 2. Kaynozoy erasında əmələ gəlmişlər.
 3. Baykal qırıqlığına aiddirlər.
 4. Avropanın ən uca zirvəsi buradadır.
 5. Atlantik və Şimal Buzlu okeanları arasında suayırıcıdır.
 6. Dağ turizmi güclü inkişaf edib.
- A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 6
D) 1, 4, 6 E) 2, 3, 5

85. Xəritə-sxemdə ştrixlənmiş ərazilər üçün ümumi olan cəhətlər:

1. Aqroiclim ehtiyatları boldur
 2. Yüksək hissələrdə ümumi radiasiyanın miqdarı böyükdür
 3. Yay otlaqları kimi istifadə edilir
 4. Yalnız vulkanik süxurlar yayılıb
 5. Orta illik temperatur 10°C-dən azdır
- A) 1, 2, 3 B) 2, 3, 5 C) 2, 4, 5
D) 1, 3, 5 E) 3, 4, 5

2005 IV qrup, Variant A

118. Afrikada ən inkişaf etmiş ölkə:

- A) Liviya B) CAR C) Əlcəzair
- D) Mozambik E) Misir

119. Bütün il ərzində Günəşin zenitdə olduğu materik:

- A) Afrika B) Şimali Amerika
- C) Avstraliya D) Cənubi Amerika
- E) Avrasiya

120. Azərbaycanda çayçılığın inkişaf etdiyi iqtisadi coğrafi rayon:

- A) Aran (Kür Araz)
- B) Şəki-Zaqatala
- C) Quba-Xaçmaz
- D) Lənkəran-Astara
- E) Gəncə-Qazax

2005 IV qrup, Variant B

118. Ekvatorla kəsişməyən okean:

- A) Atlantik okeanı
- B) Şimal Buzlu okeanı
- C) Hind okeanı
- D) Sakit okean
- E) Bütün okeanlar

119. Qızılağac dövlət qoruğunda mühafizə olunur:

- A) dağ gölləri B) ceyranlar
- C) köçəri quşlar D) meşələr
- E) tarixi abidələr

120. Yarımadada yerləşmiş Asiya ölkəsi:

- A) Əfqanıstan B) Hindistan
- C) Rusiya D) Filippin
- E) Yaponiya

2005 V qrup, Variant A

119. Şimal və cənub yarımkürələrində gecə və gündüzün bərabər olduğu günlər:

- A) 21 mart, 23 sentyabr
- B) 23 sentyabr, 22 iyun
- C) 22 dekabr, 22 iyun
- D) 22 dekabr, 23 sentyabr
- E) 21 mart, 22 dekabr

120. Neft ehtiyatları ilə daha zəngin olan ölkələr:

- A) Nigeriya, Polşa
- B) Əlcəzair, Gürcüstan
- C) Səudiyyə Ərəbistanı, Rusiya
- D) Səudiyyə Ərəbistanı, İsrail
- E) Azərbaycan, Qırğızıstan

2005 V qrup, Variant B

119. Şimal yarımkürəsində ən uzun gündüz nə vaxt müşahidə olunur?

- A) 21 aprelə
- B) 22 dekabrda
- C) 21 martda
- D) 22 iyunda
- E) 23 sentyabrda

120. Meşə ehtiyatlarının daha az olduğu ölkələr:

- A) İndoneziya, Kongo
- B) Səudiyyə Ərəbistanı, Əlcəzair
- C) İsveç, Kanada
- D) ABŞ, Braziliya
- E) Finlandiya, Rusiya

2006

I qrup, Variant A

118. Baykal və Balxaş göllərinin ümumi cəhəti:
 A) Avropada yerləşirlər
 B) Axarsız göllərdir
 C) Neft ehtiyatlarına malikdirlər
 D) Axarlıdirlər
 E) Asiyada yerləşirlər
119. Azərbaycanda məhsuldar sarı torpaqlar hansı ərazidə yayılmışdır?
 A) Kiçik Qafqaz B) Böyük Qafqaz
 C) Naxçıvan D) Kür-Araz ovalığı
 E) Lənkəran
120. Daha çox neft ixracı ilə fərqlənən ölkələr:
 A) ABŞ, İtaliya
 B) Pakistan, Yaponiya
 C) Səudiyyə Ərəbistanı, BƏƏ
 D) Əfqanıstan, AFR
 E) Qazaxıstan, Fransa

2006

I qrup, Variant B

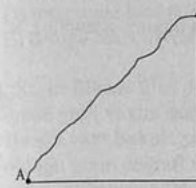
118. Yüngül sənaye sahələrinə aiddir:
 A) gön-dəri, unüytmə, makaron
 B) unüytmə, çörəkbişirmə, meşə
 C) toxuculuq, gön-dəri, ayaqqabı
 D) ayaqqabı, meşə, tikinti
 E) toxuculuq, qənnadı, tikiş
119. Respublikamızda pambıq və çay becərilməsi üçün lazım olan müvafiq torpaq tipləri:
 A) sarı, boz-çəmən B) qara, qonur
 C) şabalıdı, qara D) boz, sarı
 E) tünd-şabalıdı, açıq-şabalıdı
120. Avrasiyanın Sakit okeana tökülən çayları:
 A) Amur, İrəvadi, Dnepr
 B) Xuanxe, Hind, Qanq
 C) Amur, Qanq, Don
 D) Amur, Xuanxe, Yantsızı
 E) Ob, Dunay, Mekonq

2006

II qrup, Variant A

61. Ölkənin iqtisadi-coğrafi mövqeyinin qiymətləndirilməsi zamanı nəzərə alınan əsas amillər:
 A) nəqliyyat, təbii şərait, təbii ehtiyatlar, mikromövqeyi
 B) urbanizasiya səviyyəsi, nəqliyyat, əhalinin təbii artımı, ixtisaslı kadrlar
 C) təbii ehtiyatlar, dənizə çıxışın olması, kənd əhalisinin üstünlüyü
 D) mikromövqeyi, faydalı qazıntılar, dövlət quruluşu, şəhər əhalisinin sayı
 E) iqlim şəraiti, relyef, əhalinin cins və yaş tərkibi
62. İnkişaf etməkdə olan ölkələrin iqtisadi geriliyinin əsas səbəbləri:
 1. Yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin çatışmazlığı
 2. Qeyri-maddi istehsal sahələrində çalışanların çox olması
 3. Emləddici sənayenin zəif inkişafı
 4. Təsərrüfatın inkişafında ekstensiv yolun üstünlüyü
 5. Mineral ehtiyatların çatışmazlığı
 6. Əmək ehtiyatlarının çoxluğu
 A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 4 C) 3, 4, 6
 D) 1, 3, 5 E) 1, 2, 5
63. Kiçik Qafqaz dağları aşağıdakı dağ silsilələrindən ibarətdir:
 A) Dərələyəz, Zəngəzur, Savalan, Murovdağ, Acınohur
 B) Murovdağ, Mixtökən, Şahdağ, Niyaldağ, Qovdağ
 C) Dərələyəz, Burovar, Qaradağ, Peştəsər, Murovdağ
 D) Qarabağ, Şahdağ, Dərələyəz, Zəngəzur, Murovdağ
 E) Şahdağ, Dərələyəz, Peştəsər, Murovdağ, Qonaqkənd

64. A və B məntəqələri bir-birindən şaquli istiqamətdə 4 km məsafədə yerləşirlər. A məntəqəsində temperatur $+32^{\circ}\text{C}$ olarsa, B məntəqəsində havanın temperaturunu və məntəqələr arasındakı atmosfer təzyiqi fərqi müəyyən edin.

- A) $+24^{\circ}\text{C}$, 400 mm B) $+40^{\circ}\text{C}$, 300 mm
 C) $+8^{\circ}\text{C}$, 760 mm D) -8°C , 400 mm
 E) $+8^{\circ}\text{C}$, 400 mm

65. Rəqəmlərə görə qabarma elektrik stansiyalarının tikintisi üçün şəraiti olan bölgələri müəyyən edin.

- A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 2, 4
 D) 2, 4, 5 E) 3, 4, 6

66. Ölkələrinin iqtisadi paytaxtı rolunu oynayan iri şəhərlər:
 A) Tokio, Nyu-York, Səmərqənd, Marsel
 B) Şanxay, Xarkov, Bonn, London
 C) Moskva, Odessa, Ankara, Berlin
 D) Nyu-York, İstanbul, San-Paulu, Sidney
 E) Pekin, Qahirə, Təbriz, Vaşinqton

67. Azərbaycanda yarımsəhra və quru çöl iqliminin yayıldığı ərazilər üçün səciyyəvi olmayan əlamətlər:
 1. Çay şəbəkəsi sıxdır.
 2. Rütubətlik əmsali 1-dən kiçikdir.
 3. Şabalıdı və qara torpaqlar geniş yayılmışdır.
 4. Dəmyə əkinçiliyi üstünlük təşkil edir.
 5. Pambıqçılıq və quru subtropik meyvəçilik inkişaf etmişdir.
 6. Əsasən düzənlikləri əhatə edir.
 A) 1, 3, 5 B) 1, 3, 4 C) 2, 4, 6
 D) 1, 2, 6 E) 2, 5, 6
68. Ölkənin beynəlxalq ixtisaslaşma sahələrini müəyyən edən amillər:
 A) daxili tələbatdan çox məhsul istehsal edilməsi və onun maya dəyərini digər ölkələrə nisbətən aşağı olması
 B) qonşu dövlətlərlə iqtisadi əlaqələrin genişlənməsi, qadın əməyindən istifadə olunması
 C) dəniz sahili mövqe, xarici ölkələrdən çoxlu xammal gətirilməsi
 D) iri sənaye rayonlarının əmələ gəlməsi və burada elmtutumlu sənaye sahələrinin yaranması
 E) ölkənin təbii sərvətlərlə zəngin olması, əhalinin milli tərkibi
69. Coğrafi ifadələrdən hansılar doğrudur?
 1. Ağ, Qırmızı, Sarı və Şimal dənizləri eyni qitənin sahillərində yerləşmişlər.
 2. Hind-Qanq, Kür-Araz və Qərbi Sibir ovalıqları akkumulyativ düzənliklərdir.
 3. Balxaş, İssik-Kul və Van gölləri türk dövlətləri ərazisindədir.
 4. Belçika, İspaniya və İran inkişaf etmiş ölkələrdir.
 5. Fransa, Böyük Britaniya və Danimarka dövlətləri üçün intensiv kənd təsərrüfatı səciyyəvidir.
 6. Şimali və Cənubi Amerika materikləri IV dövr buzlaşmasına məruz qalmışdılar.
 A) 1, 5, 6 B) 2, 4, 5 C) 2, 3, 5
 D) 1, 3, 6 E) 3, 4, 6

70. Türkmənistan ərazisində əsasən yayılmışdır:
A) səhralar B) tropik vahələr
C) tuqay meşələri D) codyarpaq meşələri
E) quru dağ çölləri

71. Aşağıdakı məhsulların istehsalı üzrə ixtisaslaşan ölkələr qrupunu müəyyən edin.
I. pambıq, çəltik, çay
2. qəhvə, kakao, banan
3. şəkər çuğunduru, kartof, günəbaxan
I. Rusiya, Polşa
II. Braziliya, Venesuela
III. Çin, Hindistan
A) I-I, 2-II, 3-III B) I-III, 2-I, 3-II
C) I-I, 2-III, 3-II D) I-III, 2-II, 3-I
E) I-II, 2-I, 3-III

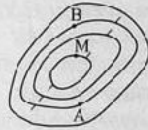
72. İpəkçilik sənayesi üçün daha çox xammal istehsal edən iqtisadi rayonlar:
1. Lənkəran-Astara 2. Şəki-Zaqatala
3. Quba-Xaçmaz 4. Abşeron
5. Aran
A) 3, 4 B) 1, 4 C) 2, 3
D) 1, 5 E) 2, 5

73. İrriqasiya nədir?
A) torpaqların suvarılması
B) torpaqların bərpası
C) torpaqlara gübrə verilməsi
D) torpaqların eroziyası
E) torpaqların yuyulması

74. Naxçıvan iqtisadi rayonunda hündürlükdən asılı olaraq təsərrüfat sahələrinin yerləşməsinə müəyyən edin.
1. Yay otlaqları, arıçılıq
2. Üzümcülük, çayırdaqlı meyvəçilik
3. Tütünçülük, taxılçılıq
I. Düzənlik və dağətəyi
II. Orta dağlıq
III. Yüksək dağlıq
A) I-2, II-1, III-2 B) III-1, II-2, I-3
C) II-3, I-1, III-2 D) I-2, II-3, III-1
E) I-1, II-2, III-3

75. Azərbaycan əhalisinin sayı 2004-cü ildə 8265 min nəfər, illik təbii artım 66120 nəfər olmuşdur. Hər 1000 nəfərə düşən təbii artımı müəyyən edin.
A) 9 nəfər B) 10 nəfər C) 8 nəfər
D) 7 nəfər E) 6 nəfər

76. A və B nöqtələri üçün ümumi əlamətlər:

1. Eyni mütləq hündürlüyə malikdirlər.
2. Çökəkliyin dibində yerləşirlər.
3. Dağın eyni yamacında yerləşirlər.
4. Mənbədən hündürlük fərqləri eynidir.
5. Mənbədən hündürlük fərqləri eynidir.
6. Dağın müxtəlif yamaclarında yerləşirlər.
A) 1, 3, 5 B) 1, 2, 5 C) 1, 4, 6
D) 1, 2, 4 E) 3, 4, 6

77. Qədim platformalara aid olan əlamətlər:
1. Kristallik bünövrələri mezozoy erasında yaranmışdır.
2. Səthində əsasən düzənliklər formalaşır.
3. Filiz-faydalı qazıntılar əsasən səthə yaxın yerləşir.
4. Seysmik hadisələr tez-tez baş verir.
5. Kristallik bünövrə və çökünə sükur örtüyündən ibarətdirlər.
6. Maqmatik süxurlara rast gəlinir.
A) 2, 5, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 3, 5
D) 3, 4, 6 E) 1, 2, 4

78. Azərbaycanda okean səviyyəsindən aşağıda yerləşən qoruqlar:
1. İlisu 2. Qobustan 3. Şirvan
4. Ağgöl 5. Qızılağac 6. Qarayazı
7. Zaqatala
A) 5, 6, 7 B) 3, 4, 5 C) 2, 4, 6
D) 1, 2, 7 E) 1, 2, 3

79. Şamaxı, Gədəbəy, İsmayıl rayonları ərazisində məhsuldar torpaqların yayılması və rütubətin kifayət qədər olması imkan verir:
A) bostançılığın və sitrus meyvəçiliyinin inkişafına
B) qış otlaqlarının geniş yayılmasına
C) quru subtropik bitkiçiliyinin inkişafına
D) intrazonal landşaftların yaranmasına
E) dənizə əkinçiliyinin inkişafına

80. Xarici ölkədə olan dostunuz zəng vurarkən orada yerli vaxtın saat 14³⁰ olduğunu söylədi. Həmin vaxt Bakıda saat 22⁵⁰-di. Dostunuzun olduğu yerin coğrafi uzunluğunu və saat qurşağını müəyyən edin
A) 125° ş.ü., VIII B) 175° ş.ü., XI
C) 75° q.ü., XIX D) 75° q.ü., XV
E) 125° q.ü., XIX

81. Üç və daha çox ölkələrin ərazisindən keçən çaylar:
A) Kür, Araz, Dunay, Mekonq
B) Amazon, Nil, Visla, Sena
C) Ural, Amur, Xuanxe, Reyn
D) Araz, Missisipi, Konqo, Volqa
E) Dnepr, Peçora, Makkenzi, Parana

82. Afrika və Avstraliya materiklərinə aid oxşar əlamətlər:
1. Ərazilərin çox hissəsi qədim platformada yerləşir.
2. Dünyanın bolsulu çayları bu materiklərdədir.
3. Sahil xətləri zəif parçalanmışdır.
4. Səhralar geniş sahə tutur.
5. Rütubətli ekvatorial meşələr yayılmışdır.
6. İqlim qurşaqları təkrar olunur.
A) 1, 3, 4 B) 2, 5, 6 C) 2, 4, 5
D) 1, 5, 6 E) 3, 5, 6

83. Qobustan-Abşeron fiziki-coğrafi rayonu üçün səciyyəvi olan cəhətlər:
1. Meşə ehtiyatı ilə yaxşı təmin olunmuşdur.
2. Çayları yayda quruyur.
3. Ərazisində zəngin filiz yataqları vardır.
4. Arid-dənudasion relyef formaları geniş yayılmışdır.

5. Palçıq vulkanları geniş yayılmışdır.
6. Vulkanik mənşəli süxurlar üstünlük təşkil edir.
A) 1, 5, 6 B) 2, 5, 6 C) 1, 2, 6
D) 2, 4, 5 E) 3, 4, 5

84. Dünya okeanında suyu hərəkətə gətirən əsas amillər:
1. Sualtı vulkan və zəlzələlər
2. Çökünə sükur layının nazik olması
3. Daimi və istiqamətini tez-tez dəyişən küləklər
4. İnsanların təsərrüfat fəaliyyəti
5. Ay və Günəşin cazibə qüvvəsi
6. Orta okean dağ silsilələrinin olması
A) 2, 4, 5 B) 1, 4, 5 C) 3, 4, 6
D) 2, 3, 6 E) 1, 3, 5

85. Xəritə-sxemə əsasən aqroiqlim ehtiyatları ilə zəngin olan yarımadaları müəyyən edin.

- A) 4, 5, 6, 7 B) 1, 2, 5, 6
C) 3, 5, 6, 7 D) 2, 3, 4, 6
E) 1, 3, 5, 7

61. Acınohur-Ceyrançöl fiziki-coğrafi rayonuna aid olan xüsusiyyətlər:

1. Rütubətli subtropik iqlimin olması
 2. Arid-denudasion relyef formalarının yayılması
 3. Yarımsəhra və quru çöl iqliminin olması
 4. Neft-qaz ehtiyatlarının olması
 5. Meyvə bağlarının geniş yayılması
 6. Kiçik Qafqaz təbii vilayətinə aid olması
- A) 2, 3, 4 B) 1, 2, 5 C) 3, 5, 6
D) 1, 2, 6 E) 2, 4, 6

62. Gəncə-Qazax iqtisadi rayonunda hündürlükdən asılı olaraq təsərrüfat sahələrinin yerləşməsinə müəyyən edin.

- I. Gəncə-Qazax maili 1. Dəmyə əkinçiliyi
düzənliyi 2. Suvarma əkinçiliyi
II. Dağətəyi zona 3. Yay otlaqları
III. Orta dağlıq 4. Taxılçılıq və
IV. Yüksək dağlıq heyvandarlıq

- A) I – 2, II – 3, III – 4, IV – 1
B) I – 4, II – 1, III – 3, IV – 2
C) I – 2, II – 4, III – 1, IV – 3
D) I – 4, II – 3, III – 2, IV – 1
E) I – 1, II – 3, III – 2, IV – 4

63. Respublikamızda pambıqçılığın və quru subtropik meyvəçiliyin inkişaf etdiyi torpaq tipləri:

- A) Boz-çəmən və boz-qonur
B) Boz-qonur və dağ qara
C) Boz-çəmən və qəhvəyi meşə
D) Şabalıdı və dağ-çəmən
E) Sarı və dağ-qonur

64. Avstraliya və Antarktida materiklərinə aid olan ümumi əlamətlər:

1. Qondvananın tərkib hissələri olmuşlar.
2. Sutkalıq temperatur amplitudası çox böyükdür.
3. Atmosfer yağıntıları az düşür.
4. Qütb gecələri müşahidə olunur.

5. Dövlət sərhədlərinin olmaması.

6. Endemik bitkilər üstünlük təşkil edir.

- A) 2, 3, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 3, 5
D) 1, 4, 6 E) 2, 4, 5

65. Azərbaycan ərazisində sürüşmələrin daha geniş yayıldığı ərazilər:

- A) Qarabağ silsiləsi və Vulkanik yayla
B) Yan silsilə və Ceyrançöl
C) Dərələyəz silsiləsi və Acınohur öndəğliyi
D) Baş Suayrıcı və Yan silsilə
E) Zəngəzur silsiləsi və Ləngəbiz sıra dağları

66. Azərbaycanda orta və yüksək dağlıqda yerləşən qoruqlar:

1. Ağgöl 2. Qaragöl 3. Zaqatala
4. Qarayazı 5. Qızılağac 6. İsmayılı
7. Şirvan 8. Göygöl
A) 5, 6, 7, 8 B) 2, 4, 6, 8 C) 1, 3, 5, 7
D) 2, 3, 6, 8 E) 1, 2, 3, 4

67. 1995-ci ildə Azərbaycanda əhali 7,6 milyon, 2005-ci ildə 8,3 milyon nəfər olduğunu nəzərə alaraq, orta illik təbii artımı hesablayın.

- A) 0,92% B) 10,56% C) 0,74%
D) 9,26% E) 8,92%

68. Lifli bitkilərin istehsalı üzrə ixtisaslaşmış ölkələr qrupunu müəyyən edin.

- I. kətan 1. Rusiya
2. Özbəkistan
II. pambıq 3. Türkiyə
4. Belarus
5. Çin
6. Peru

- A) I-1, 4; II-2, 5 B) I-5, 6; II-2, 3
C) I-3, 4; II-1, 6 D) I-2, 4; II-4, 6
E) I-2, 4; II-1, 5

69. Kaynozoy erasında baş verən mühüm hadisələr:

1. Alp dağ əmələgəlməsi
2. 4-cü dövr buzlaşması
3. Yer qabığının yaranması
4. Qara, Xəzər və Aral dənizlərinin bir-birindən ayrılması
5. Dəmir filizi və daş kömürün əmələ gəlməsi
6. İlk qırıxıq-faylı dağların yaranması

- A) 2, 4, 5 B) 1, 2, 5 C) 1, 3, 6
D) 1, 2, 4 E) 1, 5, 6

70. Bakıda yerli vaxtla saat 18³²-dir. Digər şəhərdə isə saat 11⁰⁰-dir. Bu şəhərin coğrafi uzunluğunu və yerləşdiyi saat qurşağını müəyyən edin.

- A) 113° ş.u., VIII B) 73° ş.u., V
C) 63° q.u., XX D) 113° q.u., XX
E) 63° ş.u., IV

71. Xəritə-sxema əsasən illik temperatur amplitudasının ən çox və ən az olduğu müvafiq məntəqələri müəyyən edin.

- A) 1, 3 B) 3, 5 C) 2, 5
D) 4, 2 E) 1, 4

72. Dünyada paytaxt olmayan, lakin böyük siyasi mərkəzlər hesab edilən şəhərlər hansılardır?

- A) Nyu-York, Madrid, İstanbul, Şanxay
B) Bağdad, Qahirə, Rio-de-Janeyro, Roma
C) Qlazqo, Neapol, Lissabon, Vaşinqton
D) Strasburq, Haaqa, Cenevrə, Nyu-York
E) Marsel, Roma, Vyana, Praqa

73. Yay aylarında okean səthində suyun temperaturunun tropiklərdə ekvatora nisbətən yüksək olmasının səbəbi:

- A) Ekvatorda soyuq cərəyanların təsirinin tropiklərə nisbətən güclü olması
B) Tropiklərdə buludluğun az, ekvatorada isə çox olması
C) Qərb küləklərinin ekvatorial zonaya daha çox təsir etməsi
D) Tropiklərdə qururun ekvatora nisbətən daha geniş sahə tutması
E) Ekvatorda buxarlanmanın daha güclü olması

74. Qərbi Avropada yerli xammalla təminatın azalması ilə əlaqədar olaraq, sənaye sahələrinin harada yerləşdirilməsi daha məqsəda uyğundur?

- A) işçi qüvvəsi çatışmayan yerlərdə və xammal mənbələrində
B) elm mərkəzlərində və iri şəhərlərdə
C) nəqliyyat qovşaqlarında və liman şəhərlərində
D) xammal və sənaye mərkəzlərində
E) kurort və liman şəhərlərində

75. Özbəkistanın yerləşdiyi iqlim qurşaqları:

- A) subtropik, tropik
B) mülayim, tropik
C) mülayim, subtropik
D) subekvatorial, mülayim
E) mülayim, subarktik

76. Coğrafi ifadələrdən hansılar doğrudur?

1. Cənubi Amerikanı F. Magellan kəşf etmişdir.
2. Qədim dağlıq yaylalar litosfer təbəqələrinin qovuşduğu sərhədlərdə yaranır.
3. Turan ovalığı türk dövlətlərinin ərazisindədir.
4. Hindistan və Yaponiya çoxmillətli dövlətlərdir.
5. Almaniya və İsrail inkişaf etmiş ölkələrdir.
6. Dərin okean çökəklikləri (novlar) litosfer təbəqələrinin sərhədində yaranır.

- A) 1, 2, 5 B) 3, 5, 6 C) 3, 4, 5
D) 2, 4, 6 E) 1, 3, 4

77. Rekultivasiya nədir?

- A) Torpaqların dağılması və yuyulması prosesidir.
B) Gübrələrdən istifadə etməklə torpağın məhsuldarlığının artırılmasıdır.
C) Şoran torpaqların yuyulmasıdır.
D) Axar sular vasitəsilə torpaqların yuyulmasıdır.
E) Pozulmuş və çirklənmiş torpaqların yenidən bərpaasıdır.

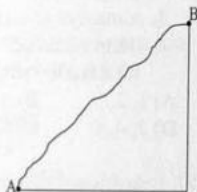
78. Böyük Qafqaz və Talış dağlarında atmosfer yağıntılarının hündürlükdən asılı olaraq paylanması fərqli cəhətləri:

- A) Böyük Qafqazda yağıntılar orta dağlıqda doğru artır, Talış dağlarında isə azalır.
B) Böyük Qafqazda alçaq dağlıqda, Talış dağlarında isə yüksək dağlıqda ən çox yağıntı düşür.
C) Böyük Qafqazda yağıntılar suayırıcıya doğru azalır, Talış dağlarında isə artır.
D) Böyük Qafqazda 500-600 m, Talış dağlarında isə 2500-3000 m mütləq hündürlüklərdə ən çox yağıntılar düşür.
E) Ən az yağıntı Böyük Qafqazda orta dağlıqda, Talış dağlarında isə orta və yüksək dağlıqda düşür.

79. Atlantik okeanı hövzəsinin estuariyə malik olan çayları:

- A) Konqo, Zambezi, Murrey, Orinoko
B) Amazon, Ob, Niger, Reyn
C) Müqəddəs Lavrenti, Parana, Konqo, Amazon
D) Missisipi, Yukon, Orinoko, Nil
E) Makkenzi, Volqa, Nil, Parana

80. A və B məntəqələri bir-birindən şaquli istiqamətdə 4 km məsafədə yerləşirlər. B məntəqəsində temperatur $+8^{\circ}\text{C}$ olarsa, A

məntəqəsində havanın temperaturunu və məntəqələr arasında atmosfer təzyiqi fərqi müəyyən edin.

- A) -8°C , 760 mm
B) $+8^{\circ}\text{C}$, 360 mm
C) $+32^{\circ}\text{C}$, 760 mm
D) $+32^{\circ}\text{C}$, 400 mm
E) $+24^{\circ}\text{C}$, 400 mm

81. Geotermal elektrik stansiyalarının tikilməsi üçün daha çox imkanı olan bölgələri rəqəmlərə görə müəyyən edin.

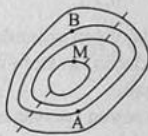

- A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 6 C) 3, 4, 6
D) 1, 2, 4 E) 2, 3, 5

82. Azərbaycanda ən çox elektrik enerjisi istehsal və istehlak edilən müvafiq iqtisadi-coğrafi rayonlar:

- A) Abşeron və Aran
B) Abşeron və Gəncə-Qazax
C) Gəncə-Qazax və Şəki-Zaqatala
D) Aran və Naxçıvan
E) Aran və Abşeron

83. A və B nöqtələrinə aid *olmayan* əlamətlər:

1. Çökəkliyin kənarında yerləşirlər.
2. M nöqtəsindən nisbi hündürlükləri eynidir.
3. Ən hündür nöqtələrdir.
4. M nöqtəsindən aşağıda yerləşirlər.
5. Dağın müxtəlif yamaclarında yerləşirlər.
6. M nöqtəsindən yüksəkdə yerləşirlər.
A) 1, 2, 4 B) 1, 3, 6 C) 2, 5, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 4, 6

84. Dünyada çıxarılan boksitin üçdə biri ixrac edilir və istehlak rayonunda emal olunur. Bu nə ilə əlaqədardır?

- A) boksitin tərkibində əsasən ağır əlvan metal qarışıqlarının çox olması, daşınmasının ucuz başa gəlməsi
B) alüminium istehsalının daha çox su və elektrik enerjisi tələb etməsi
C) alüminiuma yüngül sənayedə güclü tələbatın olması
D) boksitin hasilat rayonunda meşə ehtiyatının olmaması
E) boksitin tərkibində metalın çox olması və emalının çox elektrik enerjisi tələb etməsi

85. Qərbi Avropanın Aralıq dənizi sahilində yerləşən ölkələrinə aid olan cəhətləri müəyyən edin.

1. Yay rütubətli və qışı quru keçən iqlimə malikdir.
2. Sitrus meyvəçiliyi üzrə ixtisaslaşmışlar.
3. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdir.
4. Yay quru və qışı rütubətli keçən iqlimə malikdir.
5. Turizm yüksək inkişaf etmişdir.
6. İxracatlarında xammal üstünlük təşkil edir.
A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 5 C) 1, 5, 6
D) 3, 5, 6 E) 2, 4, 6

2006

III qrup, Variant A

61. Gəncə - Qazax iqtisadi rayonunda üzümçülüynün inkişaf etdirilməsinə imkan verən əsas amillər:

1. Qışı quraq keçən mülayim isti iqlim.
2. Yarımsəhra və quru çöl iqlimi.
3. Şabalıdı, açıq - şabalıdı torpaqlar.
4. Dağ çəmən, tünd şabalıdı torpaqlar.
5. Dağətəyi və maili düzənliklər.
6. Terraslaşdırılmış dağ yamacları.

- A) 2, 3, 5 B) 1, 4, 5 C) 4, 5, 6
D) 1, 3, 6 E) 2, 4, 6

62. Xəzərin səviyyəsinin qalxmasının Azərbaycanda yaratdığı problemlər:

1. Torpaqların su altında qalması
2. Suvarma işlərinin çətinləşməsi
3. İstehsal və sosial obyektlərin dağılması
4. Dəniz nəqliyyatının fəaliyyətinin çətinləşməsi

5. Qrunt sularının səviyyəsinin qalxması
A) 2, 4, 5 B) 1, 2, 5 C) 2, 3, 4
D) 1, 3, 4 E) 1, 3, 5

63. Ölkənin kənd təsərrüfatının əsasən bir sahə üzrə ixtisaslaşması adlanır:

- A) iqtisadi integrasiya
B) monokultur təsərrüfat
C) ekstensiv inkişaf
D) intensiv inkişaf
E) "Yaşıl inqilab"

64. Polimetal, civə, alunit ehtiyatlarının olduğu fiziki-coğrafi rayonların müvafiq ardıcılığı:

- A) Vulkanik yayla, Abşeron-Qobustan, Ceyrançöl-Acınohur
B) Günnüt-Qapıcıq, Gəncə, Talış
C) Zaqatala-Lahıc, Qonaqkənd, Mərkəzi Aran
D) Lənkəran, Qonaqkənd, Şəur-Ordubad
E) Zaqatala-Lahıc, Vulkanik yayla, Gəncə

65. İEOÖ-lərin iqtisadiyyatına xas olan xüsusiyyətləri müəyyən edin:

1. Qeyri-istehsal sahələrində çalışanların sayı çoxdur.
2. Təbii resurslarla yaxşı təmin olunmuşlar.
3. Dünya bazarına əsasən xammal çıxarırlar.
4. Maddi istehsal sahələri əsasən mexanikləşdirilmişdir.
5. Yüngül və yeyinti sənayesinin inkişafı üçün əlverişli şərait vardır.
6. Kənd təsərrüfatında intensiv inkişaf üstündür.

- A) 3, 4, 5 B) 1, 5, 6 C) 2, 4, 5
D) 2, 3, 5 E) 1, 2, 3

66. Qütb ətrafı rayonlar üçün səciyyəvi olan rütubətlik əmsalinin qiymətini müəyyən edin:

- A) $\theta = \frac{Y}{B} = \frac{200}{500}$ B) $\theta = \frac{Y}{B} = \frac{1000}{1200}$
C) $\theta = \frac{Y}{B} = \frac{150}{100}$ D) $\theta = \frac{Y}{B} = \frac{50}{1200}$
E) $\theta = \frac{Y}{B} = \frac{100}{600}$

67. Azərbaycanda doğulanlar arasında oğlanların çox olmasına baxmayaraq, əhalinin tərkibində qadınların payının nisbətən yüksək olmasının səbəbləri:

1. Qadınların daha uzunömürlü olması
2. Qadınların xidmət sahələrinə az cəlb edilməsi
3. Erkən yaşlarında oğlan uşaqları arasında ölüm hallarının çox olması
4. Ölkədən xaricə köçənlər arasında kişilərin üstünlüyü
5. Kişilərin təsərrüfat sahələrinə daha çox cəlb edilməsi
6. Qadınların daha tez təqaüdə çıxmaları

- A) 1, 4, 6 B) 1, 2, 5 C) 2, 3, 6
D) 1, 3, 4 E) 4, 5, 6

68. Cənubi Amerika və Afrika materiklərinə *aid olmayan* cəhət:

- A) ekvator xətti hər iki materiki kəsib keçir
- B) savanna və seyrək meşələr geniş sahə tutur
- C) şimal və cənub tropikləri materiklərin hər ikisini kəsib keçir
- D) şimal və cənub yarımkürələrində yerləşmişlər
- E) Atlantik okeanı sahillərində yerləşmişlər

69. Mebel sənayesinin Azərbaycanın iri şəhərlərində inkişaf etməsi əlaqədardır:

- A) mebel istehsalı müəssisələrinin əsasən tələbat rayonlarına meyl etməsi ilə
- B) respublikamızın mebel sənayesinin beynəlxalq ixtisaslaşma sahəsi olması ilə
- C) yerli mebelin ixrac edilməsindən böyük miqdarda gəlir götürülməsi ilə
- D) yerli mebelin daha keyfiyyətli və ucuz başa gəlməsi ilə
- E) yüksək ixtisaslı kadrların çox olması ilə

70. Heyvandarlığın daha çox inkişaf etdiyi ölkələr:

- A) Hindistan, Səudiyyə Ərəbistanı, Azərbaycan
- B) Rumıniya, Liviya, Şimali Koreya
- C) Vyetnam, Bolqarıstan, Somali
- D) Laos, Özbəkistan, Braziliya
- E) Argentina, Niderland, Avstraliya

71. Qırmızı-sarı ferralit torpaqlar hansı təbii zona üçün səciyyəvidir və hansı ölkələrdə geniş yayılmışdır?

- A) Musson meşələri - Hindistan, Pakistan, Fransa
- B) Ekvatorial meşələr - Konqo, Kanada, Nigeriya
- C) Mülayim qurşağın enliyarpaq meşələri - Kanada, ABŞ, Çin
- D) Savannalar - Argentina, Misir, Hindistan
- E) Ekvatorial meşələr - Braziliya, Konqo, İndoneziya

72. Antarktidada buz örtüyünün qalınlığının Qrenlandiyadakına nisbətən çox olmasının səbəbi:

- A) Qrenlandiyanın tropiklərə yaxın, Antarktidanın isə uzaq olması
- B) Antarktidanın iqliminin Qrenlandiyaya nisbətən daha soyuq olması
- C) Antarktidada mütləq hündürlüyün Qrenlandiyaya nisbətən az olması
- D) Antarktidanın ətrafından soyuq cərəyan keçməsi
- E) Antarktidanın bütün coğrafi uzunluqlarda yerləşməsi

73. Böyük Qafqaz təbii vilayətinin Rusiya Federasiyası ilə həmsərhəd olan fiziki-coğrafi rayonları:

- A) Zaqatala-Lahıc, Dağlıq Şirvan, Qanıx-Əyriçay
- B) Qonaqkənd, Dağlıq Şirvan, Kürü-Şirvan
- C) Samur-Dəvəçi, Qobustan-Abşeron, Dağlıq Şirvan
- D) Samur-Dəvəçi, Qobustan-Abşeron, Acınohur-Ceyrançöl
- E) Samur-Dəvəçi, Qonaqkənd, Zaqatala-Lahıc

74. Külək eroziyasının ən çox yayıldığı ərazilər:

- A) Şərqi Asiya, Ərəbistan yarımadası, Konqo hövzəsi
- B) Şimali Afrika, Turan ovalığı, Ərəbistan yarımadası
- C) Cənub-Şərqi Asiya, Cənubi Afrika, Şimali Avropa
- D) Şimali Afrika, Qərbi Sibir, Amazon hövzəsi
- E) Turan ovalığı, Pataqoniya, Orta Sibir

75. Coğrafi fikirlərdən hansı düzgün *deyil*?

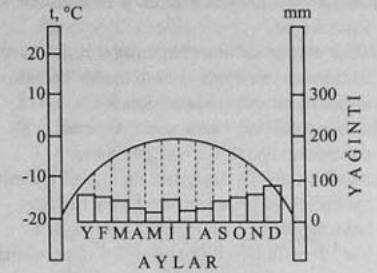
- A) 3 – dünyanın ən böyük gölüdür.
- B) 1 – Atakama səhrasıdır.
- C) 5 – dünyanın ən hündür zirvəsidir.
- D) 2 – dünyanın ən böyük şirinsulu gölüdür.
- E) 4 – dünyanın ən enli boğazıdır.

76. Qeyri-ənənəvi enerji mənbələrinin əsas xüsusiyyətləri:

1. Ekoloji cəhətdən təmizdir.
2. İEOÖ-lərdə çox istifadə edilir.
3. Tükənməyən ehtiyatlardır.
4. Ekoloji problemlər yaradır.
5. Tükənən ehtiyatlardır.

- A) 1, 3 B) 1, 5 C) 3, 4
D) 2, 4 E) 2, 5

77. Təsvir edilmiş diaqram hansı iqlim qurşağı üçün səciyyəvidir?

- A) subtropik B) subantarktik C) mülayim
D) arktik E) antarktik

78. Qırmızı dənizin suyundan 147 q duz almaq üçün neçə litr su lazımdır?

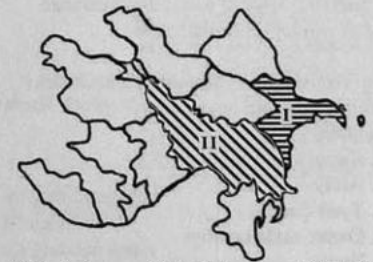
- A) 4,5 B) 5 C) 3,5 D) 2,5 E) 2

79. Buenos-Ayres, Sidney, Nyu-York və Şanxay şəhərləri üçün ümumi cəhət:

- A) qərb yarımkürəsində yerləşirlər
- B) cənub yarımkürəsinin ən iri limanlarıdır
- C) inkişaf etmiş ölkələrin şəhərləridir
- D) Atlantik okeanının sahillərində yerləşirlər
- E) okeanların sahillərində yerləşirlər

80. Xəritə-sxemdəki iqtisadi rayonların (I və II) ümumi xüsusiyyətlərini müəyyən edin:

1. Neft hasilatı sənayesinə malikdirlər.
2. Respublika tabeli şəhərlər vardır.
3. Pambıqçılıq inkişaf etmişdir.
4. Metallurgiya sənayesi inkişaf etmişdir.
5. Elektrik enerjisi SES-lərə əsaslanır.
6. Xəzər dənizinə birbaşa çıxışları vardır.

- A) 3, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 1, 3, 6
D) 1, 2, 6 E) 2, 4, 6

81. Federativ inzibati-ərazi quruluşuna malik olan ölkələrin əsas əlamətləri:
 A) bütün hakimiyyət bir adama məxsusdur və irsən keçir
 B) ölkə əhalisi uzun müddət digər regionlardan immiqrasiya edənlər hesabına formalaşır, vahid mərkəzdən idarə olunur
 C) dəniz sahili regionlar sosial-iqtisadi cəhətdən yüksək inkişaf etmiş olur
 D) mərkəzi dövlət orqanları ilə yanaşı inzibati qurumlarda da qanunverici və icraedici hakimiyyət orqanları fəaliyyət göstərir
 E) hər bir millət vahid mərkəzdən idarə olunan müstəqil dövlət quruluşuna malikdir

82. Şərq çınarı, dəmir ağacı və ardıcın qorunduğu müvafiq qoruqlar:
 A) Pirqulu, Qəbələ, Ağgöl
 B) Hirkan, Qobustan, Göygöl
 C) Bəsitçay, Hirkan, Turyançay
 D) Turyançay, Hirkan, Qarayazı
 E) Bəsitçay, Turyançay, Qızılağac

83. Çayların gətirmə konusları ilə deltalarının oxşar əlamətləri:
 A) dar və dərin çay dərələrində yaranırlar
 B) allüvial mənşəli çökmə süxurların toplanması nəticəsində yaranırlar
 C) ancaq eroziya bazisləri okean səviyyəsindən aşağıda yerləşən çaylarda inkişaf edirlər
 D) dərinlik eroziyasının üstün olduğu ərazilərdə əmələ gələn müsbət relyef formalarıdır
 E) daimi donuşluq zonasındakı çaylarda buzlaq fəaliyyəti nəticəsində yaranan qabarıq relyef formalarıdır

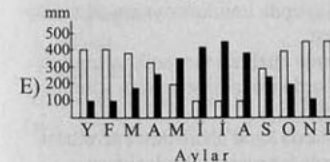
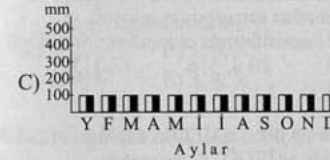
84. Türk xalqlarının yaşadıkları ərazilərdəki qədim dağları müəyyən edin:
 1. Qafqaz
 2. Kopetdağ
 3. Altay
 4. Tyan-Şan
 5. Qazax xırda təpəliyi
 6. Pamir
 A) 3, 4, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 5
 D) 2, 3, 4 E) 1, 4, 5

85. Yaz gecə-gündüz bərabərliyi günü günəşin zenitdə olduğu məntəqə ilə Bakı şəhəri arasındakı məsafə nə qədərdir?
 A) 9990 km B) 2351 km
 C) 5550 km D) 4440 km
 E) 1831 km

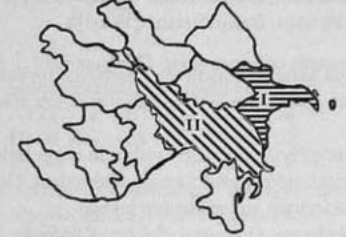
2006

III qrup, Variant B

61. Şimali Amerikada enlik zonallığının pozulmasının səbəbi:
 A) Düzənliklərin üstünlük təşkil etməsi
 B) Dördüncü dövr buzlaşmasının və müasir ekzogen qüvvələrin təsiri
 C) Sakit okeanın və soyuq Kaliforniya cərəyanının təsiri
 D) Materikin mülayim qurşağa geniş sahə tutması
 E) Relyefin və Holfstrim cərəyanının təsiri
62. Aralıq dənizi (□) və musson iqlimi (■) tiplərinə aid olan müvafiq illik yağıntı qrafikini müəyyən edin.

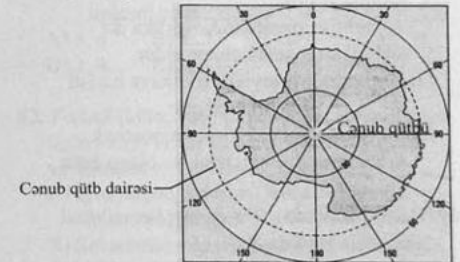
63. Xəritə sxemdəki iqtisadi rayonların (I və II) fərqli xüsusiyyətlərini müəyyənə bilərsiniz.
 1. Xəzər dənizinə birbaşa çıxışları vardır.
 2. Pambıqçılıq inkişaf etmişdir.
 3. Enerji istehsalında SES-lərin payı vardır.
 4. Neft hasilatına malikdirlər.
 5. Respublika tabeli şəhərlər mövcuddur.
 6. Xarici ölkələrlə quru sərhədinə malikdirlər.

- A) 1, 4, 5 B) 1, 2, 3 C) 2, 3, 6
 D) 2, 4, 6 E) 3, 5, 6

64. Azərbaycanda ağır sənayenin inkişaf etdiyi iqtisadi rayonlar:
 A) Abşeron, Dağlıq Şirvan, Quba-Xaçmaz
 B) Naxçıvan, Abşeron, Şəki-Zaqatala
 C) Gəncə-Qazax, Kəlbəcər-Laçın, Lənkəran-Astara
 D) Abşeron, Gəncə-Qazax, Aran
 E) Aran, Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan

65. Cənub qütbündən 90° və 270° azimutla hərəkət etsək, nəticədə hansı istiqamətlə getmiş olarıq?

- A) şərqdən qərbə
 B) cənuba
 C) qərbdən şərqə
 D) şimal-qərbdən cənub-şərqə
 E) şimala

66. Əraziləri qədim platformada yerləşən türk dövlət qurumları:
A) Xakasiya, Tuva, Qaraçay-Çərkəz
B) Qaraçay-Çərkəz, Kabarda-Balkarıstan, Türkmənistan
C) Taymır (Dolqan-Nen), Saxa (Yakutiya), Azərbaycan
D) Tatarıstan, Başqırdıstan, Türkiyə
E) Tatarıstan, Başqırdıstan, Çuvaşiya
67. Dəmyə əkinçiliyi nədir və Azərbaycanın hansı inzibati rayonlarında daha geniş əraziləri əhatə edir?
A) Bitkiçiliyin süni yağış yağdırən qurğularla inkişaf etdirilməsi; Şamaxı, Sabirabad, Ucar
B) Bitkiçiliyin suvarılmadan inkişaf etdirilməsi; Qobustan, Salyan, Kürdəmir
C) Kənd təsərrüfatı bitkilərinin suvarılmadan becərilməsi; Şamaxı, Gədəbəy, Qusar
D) Kənd təsərrüfatı bitkilərinin artesian suları ilə becərilməsi; Zərdab, Yevlax, Şəki
E) Əkinçiliyin suvarma yolu ilə inkişafı; Ağcabədi, Gədəbəy, Saatlı
68. Antarktidanın mərkəzi hissələrində buz qatının qalınlığının Arktikaya nisbətən çox olmasının səbəbi:
A) Antarktika yüksək, Arktika alçaq təzyiq sahəsindədir.
B) Antarktika Arktikaya nisbətən ekvatoradan uzaqda yerləşir.
C) Antarktika okeanlarla, Arktika isə materiklərlə əhatə olunmuşdur.
D) Antarktikaya soyuq, Arktikaya isə isti okean cərəyanları təsir edir.
E) Antarktikanın çox hissəsini materik, Arktikanın çox hissəsini isə okean tutur.
69. Hansı ölkələrdə şəkər qamışı becərilməsi daha geniş yayılmışdır?
A) Kolumbiya, Pakistan, Avstriya, Türkiyə
B) ABŞ, Fransa, Avstraliya, Yaponiya
C) Ukrayna, Kuba, İran, Çin
D) Braziliya, Filippin, Əlcəzair, Ukrayna
E) Kuba, Meksika, Braziliya, Hindistan
70. Su eroziyasının ən çox yayıldığı ərazilər:
A) Cənub-Şərqi Asiya, Turan ovalığı, Orta Sibir
B) Mərkəzi Avstraliya, La-Plata ovalığı, Skandinaviya
C) Cənub-Şərqi Asiya, Konqo və Amazon çayları hövzələri
D) Ərəbistan yarımadası, Qobustan, Alyaska
E) Kanadanın şimalı, Mərkəzi Amerika, Şimali Afrika
71. Çayların gətirmə konuslarını onların delta-larından fərqləndirən cəhət:
A) gətirmə konusları çaylar dağlıq ərazidən düzənliyə çıxarkən yaranırlar
B) deltalar əsasən maqmatik mənşəli çökmə süxurlardan ibarət olurlar
C) fiziki aşınma materiallarının üstünlük təşkil etdiyi dik yamaclarda daha geniş yayılırlar
D) deltalardan fərqli olaraq gətirmə konusları dib eroziyası üstünlük təşkil edən ərazilərdə əmələ gəlirlər
E) gətirmə konusları çayın mənsəbində yaranırlar
72. Şimali Afrika və Cənub-Qərbi Asiya ölkələrinin oxşar əlamətləri:
1. Əmələgicə sənayenin üstünlüyü
2. Neft sənayesinin inkişafı
3. Tropik səhraların geniş yayılması
4. Ərəb ölkələrinin üstünlük təşkil etməsi
5. Dağ-mədən sənayesinin inkişafı
6. Kənd təsərrüfatında əkinçiliyin üstünlüyü
A) 1, 4, 6 B) 4, 5, 6 C) 1, 3, 5
D) 2, 3, 4 E) 1, 2, 3
73. İnkişaf etmiş ölkələr (İEO) və inkişaf etməkdə olan ölkələrin (İEOÖ) demografik siyasətindəki xüsusiyyətlər:
A) İEO-lərdə əhalinin təbii artımının yüksəldilməsi, İEOÖ-də isə məhdudlaşdırılması
B) hər iki qrupda əhalinin təbii artımının məhdudlaşdırılması
C) hər iki qrupda immiqrasiyanın stimullaşdırılması
D) İEO-lərdə əhalinin mexaniki artımının, İEOÖ-lərdə isə təbii artımının stimullaşdırılması
E) İEOÖ-lərdə kənd əhalisinin artırılması, İEO-lərdə isə məhdudlaşdırılması
74. III Saat qurşağının orta meridianı ilə Bakı şəhəri arasındakı zaman fərqi ni müəyyən edin.
A) 20 dəq. B) 1 saat 20 dəq. C) 40 dəq.
D) 60 dəq. E) 10 dəq.
75. Tuğay meşələrin, arid meşələrin və nadir, relikv ağacların qorunduğu müvafiq qoruqlar:
A) Elləroyuğu, Qızılağac, Pirqulu
B) Qarayazı, Türyançay, Hirkan
C) Türyançay, Bəsitçay, Qəbələ
D) Şirvan, Qızılağac, Ağgöl
E) Qarayazı, Altıağac, Qızılağac
76. Mineral resursların tükənməsi probleminin əsas həlli yolları:
1. Süni və sintetik materiallardan geniş istifadə.
2. Qeyri-ənənəvi enerji mənbələrindən istifadənin genişləndirilməsi.
3. Meşə resurslarından istifadənin genişləndirilməsi.
4. Mineral resurslardan "eninə" istifadənin çoxaldılması.
5. Mineral resursların yeni mənbələrinin mənimlənməsi.
6. Sənaye və məişət tullantılarından istifadənin genişləndirilməsi.
A) 1, 2, 4 B) 1, 3, 5 C) 1, 2, 6
D) 2, 4, 6 E) 3, 4, 5
77. Kiçik Qafqaz təbii vilayəti üçün səciyyəvi olan təbii ehtiyatlardan hansıları tükənən və bərpa olunmayıdır?
1. Meşə
2. Polimetall filizləri
3. Su
4. Dəmir filizi
5. Torpaq
6. Alunit
7. Rekreatsiya
A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 5
D) 1, 4, 7 E) 5, 6, 7
78. Rütubətlik əmsalının hansı qiymətində çay şəbəkəsinin sıxlığı daha az olur?
 $A) \vartheta = \frac{Y}{B} = \frac{1000}{800}$ B) $\vartheta = \frac{Y}{B} = \frac{50}{1000}$
C) $\vartheta = \frac{Y}{B} = \frac{300}{400}$ D) $\vartheta = \frac{Y}{B} = \frac{500}{500}$
E) $\vartheta = \frac{Y}{B} = \frac{400}{100}$
79. 1,5 litr sudan 51 qram duz əldə olunmuşdur. Suyun duzluluğunu təyin edin.
A) 22,5% B) 34% C) 51%
D) 26,5% E) 17%
80. Avrasiya (Transqafqaz) nəqliyyat dəhlizinin əlaqələndirəcəyi əsas regionlar:
A) Qərbi Avropa, Qafqaz, Mərkəzi Asiya
B) Qərbi Avropa, Şimali Afrika, Cənubi Asiya
C) Qərbi Sibir, Qafqaz, Şərqi Avropa
D) Şərqi Avropa, Orta Sibir, Cənub-Şərqi Asiya
E) Cənub-Qərbi Asiya, Şimali Afrika, Cənubi Avropa
81. Azərbaycanda şəhər əhalisinin payının nisbətən çox olmasının səbəbləri:
1. Sənayenin şəhərlərdə inkişafı, iş yerlərinin çox olması
2. Şəhərlərdə təbii artımın daha çox olması
3. Kənd yerlərində təbii artımın az olması
4. Kənd yaşayış məntəqələrində sosial-iqtisadi çətinliklər
A) 3, 4 B) 1, 2 C) 2, 4
D) 1, 4 E) 2, 3
82. Podzol (küləçalan) torpaqlar hansı təbii zona üçün səciyyəvidir və hansı ölkələrdə geniş yayılmışdır?
A) İynəyarpaq meşələr (tayqa) - Kanada, Finlandiya, Rusiya
B) Savannalar - Liviya, Hindistan, Braziliya
C) Tayqa - Kanada, Norveç, İtaliya
D) Subtropik meşələr - İspaniya, İtaliya, Türkiyə
E) Ekvatorial meşələr - Meksika, Braziliya, Hindistan

83. Böyük Qafqaz təbii vilayətinin digər dörd fiziki-coğrafi rayonu ilə həmsərhəd olan fiziki-coğrafi rayonu:

- A) Samur-Dəvəçi
- B) Qonaqkənd
- C) Şamaxı (Dağlıq Şirvan)
- D) Qobustan-Abşeron
- E) Zaqatala-Lahıc

84. Kür çayı üzərində tikilmiş kaskad SES-lərin ətraf mühitə təsirinin mənfi nəticələri:

- A) meşələr məhv olmuş, buxarlanma azalmışdır
- B) qurult sularının səviyyəsi və çayın nəqliyyat əhəmiyyəti azalmışdır
- C) tuğay meşə kompleksi məhv olmuş, şoranlaşma güclənmişdir
- D) suvarma əkinçiliyinin inkişafına mane olmuş, sudan istifadə çətinləşmişdir
- E) balıqçılığa böyük ziyan dəymiş, çayın axımı tənzimlənmişdir

85. Sənaye qovşağı nədir?

- A) kənd təsərrüfatı ilə sənayenin qarşılıqlı fəaliyyət formasıdır
- B) yanacaq-energetika sənayesinin fasiləsiz fəaliyyətidir
- C) sənaye üsulu ilə işləyən heyvandarlıq kompleksidir
- D) qarşılıqlı əlaqədə olan müəssisələrin yığılması ərazi təşkili formasıdır
- E) xammalın son məhsula qədər emalı formasıdır

2006

IV qrup, Variant A

118. Bakıdan paralel boyunca Qrinvich meridianına getmək üçün turist hansı istiqamətdə hərəkət etməlidir?

- A) cənub
- B) şərq
- C) qərb
- D) şimal
- E) cənub-qərb

119. Unitar dövlət:

- A) Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri
- B) Rusiya Federasiyası
- C) Azərbaycan
- D) Hindistan
- E) Nigeriya

120. Orta Araz təbii vilayətində olan fiziki-coğrafi rayonlar:

- A) Şəhur-Ordubad, Günnüt-Qapıcıq
- B) Həkəri, Qonaqkənd
- C) Günnüt-Qapıcıq, Zaqatala-Lahıc
- D) Şəhur-Ordubad, Talış
- E) Arazboyu, Samur-Dəvəçi

2006

IV qrup, Variant B

118. Lənkəran vilayətinə daxil olan fiziki-coğrafi rayonlar:

- A) Lənkəran, Naxçıvan
- B) Qarabağ vulkanik yaylası, Talış
- C) Talış, Gəncə
- D) Lənkəran, Talış
- E) Abşeron, Lənkəran

119. Bakıdan Xəzərə Türkmənistanına getmək üçün hansı istiqamətdə üzmək lazımdır?

- A) şimal
- B) cənub
- C) şərq
- D) cənub-qərb
- E) qərb

120. Federativ dövlət:

- A) ABŞ
- B) Türkiyə
- C) Azərbaycan
- D) Özbəkistan
- E) Gürcüstan

2006

V qrup, Variant A

119. Dörd yarımkürədə yerləşən materik:

- A) Şimali Amerika
- B) Avstraliya
- C) Antarktida
- D) Afrika
- E) Cənubi Amerika

120. Şəki, Şamaxı, Quba şəhərlərinin yerləşdiyi fiziki-coğrafi vilayət:

- A) Kür çökəkliyi
- B) Lənkəran
- C) Orta Araz
- D) Böyük Qafqaz
- E) Kiçik Qafqaz

2006

V qrup, Variant B

119. Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş ərazilərinin yerləşdiyi fiziki-coğrafi vilayət:

- A) Kiçik Qafqaz
- B) Kür çökəkliyi
- C) Lənkəran
- D) Böyük Qafqaz
- E) Orta Araz

120. Bütün iqlim qurşaqlarında yerləşən okean:

- A) Cənub
- B) Atlantik
- C) Hind
- D) Şimal Buzlu
- E) Sakit

2007

II qrup, Variant A

51. Cənubi və Şimali Amerika materikləri üçün ümumi *olmayan* əlamətləri müəyyən edin.

1. Bir qitədə yerləşirlər.
 2. Rütubətli ekvatorial meşələr geniş sahə tutur.
 3. Qondvannın hissələridir.
 4. Dağ zirvələri qar xəttindən yüksəkdə yerləşir.
 5. İqliminin formalaşmasında Atlantik okeanının təsiri böyükdür.
 6. Üç okeanla əhatə olunurlar.
- A) 1, 4, 5 B) 2, 3, 6 C) 2, 3, 5
D) 1, 3, 5 E) 2, 4, 6

52. Verilən dağları, qar xəttinin hündürlüyünün artmasına görə ardıcıl düzün.

1. Verxoyansk
 2. Alp
 3. Himalay
- A) 3, 2, 1 B) 1, 3, 2 C) 3, 1, 2
D) 2, 3, 1 E) 1, 2, 3

53. Bakıdan 90° azimutda yerləşən və Bakı ilə yerli vaxt fərqi 3 saat 40 dəqiqə olan məntəqə hansı saat qurşağında yerləşmişdir?

- A) XXI B) VII C) IX
D) I E) V

54. Aşağıdakı əlamətlərə uyğun gələn məntəqələri və yerləşdikləri iqtisadi-coğrafi rayonları müəyyən edin.

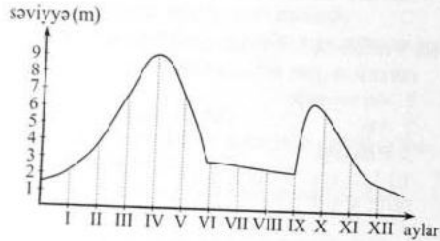
1. Elektroenergetika sənayesi inkişaf etmişdir.
 2. Yarımsəhra və quru çöl iqliminə malik ərazilərdirlər.
 3. Kürboyunda yerləşirlər.
- A) Bakı, Sumqayıt, Əlibayramlı, Abşeron
B) Mingəçevir, Kürdəmir, Salyan, Aran
C) Gəncə, Şəmkir, Daşkəsən, Gəncə-Qazax
D) Mingəçevir, Yevlax, Əlibayramlı, Aran
E) Gəncə, Qazax, Gədəbəy, Gəncə-Qazax

55. Ağır olvan metal istehsal edən müəssisələrin xammal mənbələrinə meyl etmələrinin səbəblərini müəyyən edin.

1. Ağır olvan metalların filizlərinin tərkibində metalın az olması
2. Urbanizasiya səviyyəsinin yüksək olması
3. Filizlərin daşınmasının iqtisadi cəhətdən sərfəli olmaması
4. İxtisaslı işçi qüvvəsinin çatışmaması
5. Filizin tərkibində ağır olvan metalların çox olması

A) 2, 5 B) 3, 5 C) 1, 3
D) 2, 4 E) 1, 4

56. Səxəmdə verilən çayın hidroqrafına əsasən onun hansı iqlim qurşağında yerləşdiyini müəyyən edin.

- A) mülayim B) ekvatorial
C) subarktik D) tropik
E) arktik

57. Səudiyyə Ərəbistanı, Küveyt, Qatar və Bəhreyn ölkələrinə *aid olmayan* cəhətlər:

1. Ərazilərində səhralar geniş yayılmışdır.
 2. Zəngin neft ehtiyatlarına malikdirlər.
 3. Elmtutumlu sənaye sahələri daha yaxşı inkişaf etmişdir.
 4. Əkinçilik ancaq suvarma şəraitində mümkündür.
 5. İri kapital idxal edən ölkələrdir.
 6. Mülayim enlikdə yerləşirlər.
- A) 3, 5, 6 B) 3, 4, 5 C) 2, 3, 6
D) 1, 2, 4 E) 1, 4, 6

58. Avstraliya və Cənubi Amerikanın şərq sahillərinə xas olan ümumi cəhətlər:

1. Meşələrin yayılması
 2. İsti cərəyanların təsiri
 3. Səhraların geniş sahə tutması
 4. Soyuq cərəyanların təsiri
 5. Yağınların il boyu bərabər paylanması
 6. İri şəhərlərin yerləşməsi
- A) 3, 5, 6 B) 2, 4, 6 C) 2, 4, 5
D) 1, 2, 6 E) 1, 2, 5

59. Yer səthindən hündürlüyə doğru temperaturun artması halı necə adlanır?

- A) relyefin inversiyası
B) temperatur inversiyası
C) temperaturun zonal paylanması
D) temperatur amplitudu
E) temperatur anomaliyası

60. Torpaqları əsasən qış aylarında suvarılan ölkələr:

- A) Hindistan, Banqladeş, Tailand
B) Misir, Konqo, İndoneziya
C) Braziliya, Kamerun, ABŞ
D) Rusiya, Kanada, Belarus
E) Azərbaycan, Rusiya, Meksika

61. Mülayim iqlim qurşağının çöl zonasında yerləşən, 4000 m-dən uca dağ sistemlərində hündürlüyə doğru bir-birini əvəz edən şaquli qurşaqların düzgün ardıcılığını müəyyən edin.

- A) çöl, yarımsəhra, səhra, subalp və alp çəmənlikləri, buzlaq
B) meşə, meşə-tundra, tundra, qayalıq-daşlıq, çöl
C) çöl, subalp və alp çəmənlikləri, meşə-çöl, qayalıq-buzlaq, meşə
D) yarımsəhra, çöl, meşə, subalp və alp çəmənlikləri, qayalıq-buzlaq
E) çöl, meşə-çöl, meşə, subalp və alp çəmənlikləri, qayalıq-buzlaq

62. Respublikamızda müvafiq olaraq bir, iki və üç təbii vilayət ərazisindən axan çaylar:

- A) Araz, Kür, Tərtər
B) Şəmkirçay, Arpaçay, Kür
C) Kür, Türyançay, Araz
D) Kür, Araz, Samur
E) Lənkərançay, Kür, Araz

63. Azərbaycanın dağlıq rayonları üçün vacib olan regional siyasət:

- A) əmək tutumlu istehsal sahələrini inkişaf etdirmək
B) quru subtropik meyvəçiliyi inkişaf etdirmək
C) kənd təsərrüfatını ekstensiv yolla inkişaf etdirmək
D) suvarma əkinçiliyini inkişaf etdirmək
E) əhalinin mexaniki artımının qarşısını almaq

64. Çayların dağıdıcı (I) və yaradıcı (II) fəaliyyəti nəticəsində yaranan uyğun relyef formalarını müəyyən edin.

1. Kanyon 2. Delta
3. Astana 4. Götirmə konusu
5. Meandr 6. Akkumulyativ çay terrası
- A) I-1, 4, 5; II-2, 3, 5
B) I-2, 4, 6; II-1, 3, 5
C) I-1, 3, 5; II-2, 4, 6
D) I-2, 3, 4; II-1, 5, 6
E) I-1, 2, 3; II-4, 5, 6

65. Yayda quruyan, yazda və payızda bolsulu olan, qidalanmasında buzlaqların iştirak etdiyi çayların yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayonların müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

- A) Vulkanik yayla, Günnüt-Qapıcıq, Talış
B) Abşeron-Qobustan, Lənkəran, Qonaqkənd
C) Abşeron-Qobustan, Lənkəran, Qanıx-Əyriçay
D) Dağlıq Şirvan, Zaqatala-Lahıc, Gəncə
E) Günnüt-Qapıcıq, Ceyrançöl-Acinohur, Talış

66. Relyef formalarını mənşələrinə görə qruplaşdırın.

- I. Morfostrukturlar
II. Morfoskulpturlar
1. Yarıdanlar 2. Qırıq dağlar
3. Çay dərələri 4. Dağarası çökəkliklər
5. Orta okean silsilələri 6. Moren tirələri
- A) I-2, 4, 5; II-1, 3, 6
B) I-3, 4, 5; II-1, 2, 3
C) I-1, 3, 6; II-2, 4, 5
D) I-1, 2, 5; II-2, 4, 6
E) I-2, 4, 5; II-1, 5, 6

67. Azərbaycanın iqtisadi-coğrafi rayonlarının tərkibində olan inzibati rayonların sayına görə artan sırası:

- A) Dağlıq Şirvan, Quba-Xaçmaz, Şəki-Zaqatala, Gəncə-Qazax
B) Gəncə-Qazax, Aran, Kəlbəcər-Laçın, Lənkəran-Astara
C) Şəki-Zaqatala, Aran, Quba-Xaçmaz, Gəncə-Qazax
D) Kəlbəcər-Laçın, Gəncə-Qazax, Dağlıq Şirvan, Aran
E) Dağlıq Şirvan, Yuxarı Qarabağ, Quba-Xaçmaz, Kəlbəcər-Laçın

68. Dəmir filizi ehtiyatına görə fərqlənən türkdilli dövlət və dövlət qurumunu müəyyən edin.

- A) Başqırdistan, Tataristan
B) Qaraçay-Çərkəz, Türkmənistan
C) Qazaxıstan, Xakasiya
D) Türkmənistan, Özbəkistan
E) Türkiyə Respublikası, Şimali Kipr

69. Həqiqi sahəsi 144 km² olan gölün 1:600 000 miqyaslı xəritədə sahəsini müəyyən edin.

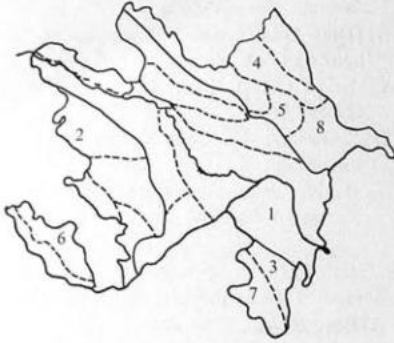
- A) 24 sm²
B) 8 sm²
C) 36 sm²
D) 4 sm²
E) 14 sm²

70. Kür çayının sol sahilində yerləşən düzənliklərin əsas xüsusiyyətləri:

1. Yarımsəhra və quru çöl iqlimi hakimdir.
2. Əsasən mülayim-isti iqlimə malikdirlər.
3. Qış otlaqları kimi istifadə edirlər.
4. Yay otlaqları kimi istifadə edirlər.
5. Səthləri mezozoy yaşlı süxurlarla örtülmüşdür.
6. Əsasən akkumulyativ mənşəli düzənliklərdir.

- A) 1, 4, 6
B) 1, 3, 6
C) 1, 5, 6
D) 2, 4, 5
E) 2, 3, 5

71. Azərbaycanda sarı (I) və qara torpaqların (II) yayıldığı müvafiq fiziki-coğrafi rayonları müəyyən edin.

- A) I-4, 7; II-2, 5
B) I-3, 7; II-2, 5
C) I-1, 8; II-3, 6
D) I-2, 3; II-4, 5
E) I-3, 7; II-1, 6

72. Faydalı qazıntı yataqlarının axtarışı və istismarının "eninə" istiqaməti hansı ölkələr üçün xarakterikdir?

- A) Əlcəzair, İsrail, Niderland
B) Almaniya, Yaponiya, Kanada
C) Böyük Britaniya, Hindistan, Misir
D) Venesuela, CAR, Fransa
E) Rusiya, Avstraliya, Braziliya

73. Ölkənin əmək qabiliyyətli əhalisinin 68%-ni iqtisadi cəhətdən fəal əhali, 8 mln. nəfərini isə işsizlər təşkil edir. Ölkənin əmək qabiliyyətli əhalisinin ümumi sayını müəyyən edin.

- A) 53 mln.nəf.
B) 15 mln.nəf.
C) 32 mln.nəf.
D) 25 mln.nəf.
E) 19 mln.nəf.

74. Xəritə-sxemdə xarici yükdaşımalarda mühüm rol oynayan dəniz yollarını rəqəmlərə müvafiq ardıcılıqla müəyyən edin.

- A) 1. Bakı-Türkmənbaşı, 2. Bakı-Aktau, 3. Bakı-Ənzəli
B) 1. Bakı-Həştərxan, 2. Bakı-Bektaş, 3. Bakı-Mahaçqala
C) 1. Bakı-Türkmənbaşı, 2. Bakı-Həştərxan, 3. Bakı-Ənzəli
D) 1. Bakı-Bektaş, 2. Bakı-Mahaçqala, 3. Bakı-Ənzəli
E) 1. Bakı-Aktau, 2. Bakı-Həştərxan, 3. Bakı-Lənkəran

75. Turizmin daha çox inkişaf etdiyi adalar:

- A) Kanar, Kuril, Fici
B) Kipr, Aleut, Qrenlandiya
C) Azor, Baffin torpağı, Madaqaskar
D) Saxalin, Krit, Tayvan
E) Havay, Baham, Kanar

2007

II qrup, Variant B

51. Dünyada çəltik və buğda istehsalının təqribən bərabər olmasına baxmayaraq, çəltik ixracının buğdaya nisbətən az olmasının səbəbi:

- A) Çəltik yetişməsi zamanı itkiyə yol verilir.
B) İnkişaf etmiş ölkələrdə çəltik daha çox becərilir.
C) Çəltik istehsalçıları həm də onun əsas istehlakçılarıdır.
D) İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə çəltiyə tələbat azdır.
E) Buğdanın daşınması daha ucuz başa gəlir.

52. Avrasiya materikində mülayim qurşağın iqlim tiplərinə uyğun gölən əraziləri müəyyən edin.

- I. Mülayim dəniz
II. Mülayim kontinental
III. Kəskin kontinental
IV. Musson
1. Şərqi Asiya
2. Sibir
3. Şərqi Avropa
4. Qərbi Avropa
A) I-3, II-4, III-1, IV-2
B) I-2, II-1, III-4, IV-3
C) I-4, II-3, III-2, IV-1
D) I-4, II-2, III-3, IV-1
E) I-4, II-1, III-2, IV-3

53. Həqiqi sahəsi 12 km² olan adanın 1:200 000 miqyaslı xəritədə sahəsini müəyyən edin.

- A) 3 sm²
B) 12 sm²
C) 5 sm²
D) 6 sm²
E) 24 sm²

54. Platformalar (I) və geosinklinallar (II) üzərindəki düzənlikləri müvafiq olaraq müəyyənə bilərsiniz.

1. Şərqi Avropa düzənliyi
2. Kür-Araz ovalığı
3. İran yaylası
4. Orta Sibir yaylası
5. Braziliya yaylası
6. Meksika yaylası
A) I-1, 3, 5 II-2, 4, 6
B) I-4, 5, 6 II-1, 2, 3
C) I-2, 3, 6 II-1, 4, 5
D) I-1, 2, 3 II-4, 5, 6
E) I-1, 4, 5 II-2, 3, 6

55. Elm tutumlu məhsullar ixrac edən əsas ölkələr:

- A) ABŞ, Mali, Türkiyə, Pakistan
B) İtaliya, Qazaxıstan, Gürcüstan, Avstriya
C) Fransa, Misir, Monqolustan, Hindistan
D) Çin, Polşa, Rusiya, Hindistan
E) ABŞ, Yaponiya, Almaniya, Böyük Britaniya

56. Avstraliyanın tropik enliklərində yerləşmiş ərazilərinin Cənubi Afrikanın eyni enliklərində yerləşmiş ərazilərinə nisbətən daha isti və quru olmasının səbəbləri:

- I. Daha az mütləq hündürlüyə malikdirlər.
II. Daha çox yağıntı düşür.
III. Relyef Sakit okeanın təsirini zəiflədir.
IV. Bu enliklərdə qurunun daha böyük sahəyə malik olması kontinental iqlimin formalaşmasına səbəb olur.
V. Qərb küləkləri Avstraliyada havanın temperaturunun artmasına, yağıntıların miqdarının isə azalmasına səbəb olur.
A) I, II, III B) III, IV, V C) I, III, IV
D) I, IV, V E) II, IV, V

57. Respublikamızda əhalinin məşğulluq problemini həl etməyin əsas istiqaməti:

- A) əmək tutumlu istehsal sahələrini, xüsusilə emal edici sənayeni inkişaf etdirmək
B) işçi qüvvəsinin miqrasiyasını təşkil etmək
C) su tutumlu istehsal sahələrini inkişaf etdirmək
D) əhalinin təbii artımının çoxalmasına şərait yaradan demoqrafik siyasət aparmaq
E) kənd təsərrüfatının inkişafını intensivləşdirmək

58. Araz çayının sol sahilində yerləşən düzənliklərə aiddir:

1. Cənub-Şərqi Şirvan
2. Mil
3. Gəyən
4. Muğan
5. Böyükdüz
6. Şirvan
7. Ceyrançöl
A) 1, 3, 4 B) 2, 3, 5 C) 1, 3, 7
D) 2, 4, 6 E) 5, 6, 7

59. İstehsal sahələrinin yerləşmə prinsiplərini müəyyən edin.

I. Qara metallurgiya	1. Su və enerji mənbələrində
II. Əsas kimya	2. Xəmmal və yanacaq mənbələri yaxınlığında
III. Sellülöz-kağız	3. Tələbat rayonlarında

- A) I-3; II-1; III-2
B) I-1; II-2; III-3
C) I-2; II-3; III-1
D) I-2; II-3; III-2
E) I-1; II-3; III-1

60. Mütləq rütubətlik nədir?

- A) havanın doyması üçün lazım olan su buxarı
B) havada olan su buxarının faizlə miqdarı
C) atmosfer yağıntısının buxarlanmaya olan nisbəti
D) 1 m³ havada olan su buxarının qramlarla miqdarı
E) 1 m³ havada olan kondensasiya nüvələrinin sayı

61. Ölkədə işsizlik 32%, iqtisadi cəhətdən fəal əhalinin sayı 17 mln nəfərdir. Ölkənin əmək qabiliyyətli əhalisinin ümumi sayını müəyyən edin.

- A) 15 mln.nəf.
B) 25 mln.nəf.
C) 7,5 mln.nəf.
D) 4,9 mln.nəf.
E) 40 mln.nəf.

62. Xəritə-sxemdə xarici yükləşmələrdə mühüm rol oynayan dəniz yollarının rəqəmlərə müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

- A) 1. Bakı-Aktay, 2. Bakı-Həştərxan, 3. Bakı-Lənkəran
B) 1. Bakı-Türkmənbaşı, 2. Bakı-Ənzəli, 3. Bakı-Aktay
C) 1. Bakı-Bektaş, 2. Bakı-Mahaçqala, 3. Bakı-Aktay
D) 1. Bakı-Mahaçqala, 2. Bakı-Aktay, 3. Bakı-Astara
E) 1. Bakı-Bektaş, 2. Bakı-Türkmənbaşı, 3. Bakı-Ənzəli

63. Bakıda 1 yanvar saat 3³⁰ – dir. Bu zaman 50° qərb uzunluğunda hansı gün və saat keçədir?

- A) 31 dekabr 20⁴⁰
B) 31 dekabr 23²⁰
C) 1 yanvar 6⁴⁰
D) 31 dekabr 3²⁰
E) 1 yanvar 20⁴⁰

64. Azərbaycan Respublikasında neft hasilatının artmasının hansı sahələrin inkişafına səbəb ola biləcəyini müəyyən edin.

- A) əlvan metallurgiya və inşaat materialları sənayesinin
B) üzvi sintez və polimerlər kimyası sənayesinin
C) dağ-mədən kimyası və sellülöz-kağız istehsalının
D) əsas kimya və yeyinti sənayesinin
E) maşınqayırmanın, kalium və azot gübrələri istehsalının

65. Verilən dağları qar xəttinin hündürlüyünün azalmasına görə ardıcıl düzün.

1. Qafqaz 2. Kilimanqaro 3. Ural
A) 1, 3, 2
B) 1, 2, 3
C) 2, 3, 1
D) 3, 1, 2
E) 2, 1, 3

66. Azərbaycanın iqtisadi-coğrafi rayonlarının tərkibində olan inzibati rayonların sayına görə azalan sırası:

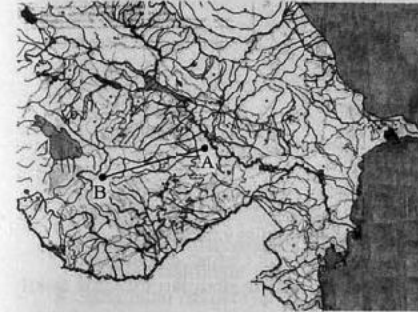
- A) Aran, Gəncə-Qazax, Dağlıq Şirvan, Şəki-Zaqatala
B) Gəncə-Qazax, Şəki-Zaqatala, Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan
C) Abşeron, Quba-Xaçmaz, Kəlbəcər-Laçın, Naxçıvan
D) Aran, Yuxarı Qarabağ, Kəlbəcər-Laçın, Gəncə-Qazax
E) Gəncə-Qazax, Dağlıq Şirvan, Lənkəran-Astara, Aran

67. Özbəkistanı Mərkəzi Asiyanın digər türk dövlətlərindən fərqləndirən səciyyəvi xüsusiyyətləri müəyyən edin.

1. Ərazisinin böyüklüyü
2. Əhalisinin sayı
3. Kömür ehtiyatları
4. Əhalisinin əsasən uyğur qrupuna aid olması
5. Neft-kimya sənayesinin yüksək inkişafı
6. Böyük həcmdə pambıq lifi istehsalı

- A) 2, 4, 5
B) 1, 3, 6
C) 1, 3, 5
D) 2, 4, 6
E) 2, 3, 6

68. A-B xətti üzrə torpaq tiplərinin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

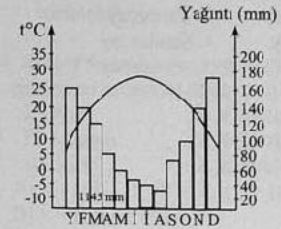

- A) boz-çəmən, şabalıdı, qəhvəyi və qonur dağ-meşə, dağ-çəmən
B) şabalıdı, boz-qonur, qara, çimli dağ-çəmən
C) boz-qonur, çəmən-meşə, qonur meşə, çimli dağ-çəmən
D) boz-çəmən, açıq və tünd şabalıdı, çimli və torflu dağ-çəmən
E) allüvial çəmən, qəhvəyi və qonur dağ-meşə, şabalıdı, çimli və torflu dağ-çəmən

69. Faydalı qazıntı yataqlarının axtarışı və istismarının "dərininə" istiqaməti hansı region və ölkələr üçün xarakterikdir?

- A) Orta Avropa və Kanada
B) Şərqi Avropa və Braziliya
C) Latın Amerikasına və ABŞ
D) Cənubi-Qərbi Asiya və Avstraliya
E) Qərbi Avropa və ABŞ

70. Verilən qrafikin hansı ərazi və iqlim tipi üçün səciyyəvi olduğunu müəyyən edin.

- A) Tripoli – tropik səhra
B) Yakutsk – kəskin kontinental
C) Moskva – mülayim kontinental
D) Antalya – Aralıq dənizi
E) Paris – mülayim dəniz

71. "Pataqoniya", "lyanos" və "pampa" ifadələrinin aid olduğu təbii zonaların müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

1. Cənubi Amerikada yarımsəhraların yayıldığı ərazi
2. Şimali Amerikanın çölləri
3. Amazon ovalığının meşələri
4. Cənubi Amerikanın şimal yarımkürəsində yerləşən savannaları
5. Cənubi Amerikanın çölləri

6. Avrasiyanın meşə-çölləri
A) 3, 5, 6
B) 1, 3, 5
C) 2, 4, 6
D) 1, 4, 5
E) 2, 4, 5

72. En kəskin sahələri bərabər olan, eyni coğrafi enlikdə yerləşən düzənlik çaylarının dağ çaylarından nə ilə fərqləndiyini müəyyən edin.

1. Su sərfi ilə
2. Su rejiminin müxtəlifliyi ilə
3. Yerləşdikləri iqlim qurşaqlarının müxtəlif olması ilə
4. Axın sürəti ilə
5. Çay dərəsinin forması ilə
6. Çay yatağının olması ilə
A) 2, 5, 6
B) 1, 4, 5
C) 2, 3, 4
D) 2, 3, 6
E) 1, 4, 6

73. Kiçik Qafqazın şimal-şərq (I) hissəsi və Qarabağdan (II) axan çayların müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

1. Ağstafaçay 2. Tərtərçay
3. Qarqarçay 4. Şəmkiçay
5. Xaçınçay 6. Gəncəçay

- A) I- 4, 5, 6; II- 1, 2, 3
B) I- 1, 2, 3; II- 3, 4, 6
C) I- 2, 4, 6; II- 1, 3, 5
D) I- 2, 3, 4; II- 1, 4, 5
E) I- 1, 4, 6; II- 2, 3, 5

74. Cənub-Qərbi və Cənub-Şərqi Asiya ölkələri üçün ümumi **olmayan** cəhətlər:

1. Musson iqliminə malik olmaları
 2. Ərazilərində səhraların geniş yayılması
 3. Təbii artımın yüksək olması
 4. Dünya bazarına təbii kauçuk, düyü və qalay çıxarmaları
 5. İxracatda xammalın əhəmiyyətli yer tutması
- A) 1, 2, 5 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 5
D) 2, 3, 4 E) 1, 3, 5

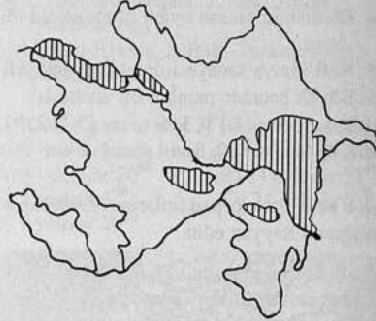
75. Respublikamızda müvafiq olaraq üç, iki və bir təbii vilayət ərazisindən axan çaylar:

- A) Kür, Qanx, Girdimançay
B) Kür, Viləşçay, Tərtər
C) Araz, Kür, Samur
D) Araz, Kür, Lənkərançay
E) Araz, Tərtər, Kür

2008

II qrup, Variant A

76. Xəritə-sxemdə ştrixlənmiş ərazilərin əsas təsərrüfat əhəmiyyətini müəyyən edin.

- A) üzümçülük B) yay otlaqları
C) biçənək D) qış otlaqları
E) taxılçılıq

77. Respublikamızda suxurların yayılma xüsusiyyətlərini müəyyənə bilərsiniz.

1. Böyük və Kiçik Qafqaz dağlarında mezozoy erasının suxurları üstünlük təşkil edir.
 2. Qusar maili düzərliyində vulkanik suxurlar üstünlük təşkil edir
 3. Talış dağlarında və Acınohur-Ceyrançöldə arxey erasının suxurları geniş yayılmışdır
 4. Xəzər dənizinin sahillərində dördüncü dövrün maqmatik suxurları yayılmışdır
 5. Kür-Araz ovalığı və onu əhatə edən alçaq dağlıq ərazilərdə kənozoy erasının suxurları üstünlük təşkil edir
- A) 3, 4 B) 1, 5 C) 1, 3 D) 2, 5 E) 2, 4

78. Çayın orta meyilliyinin böyük kəmiyyəti səbəb olur:

1. Su sərfinin azalmasına
2. Dib eroziyanın intensiv inkişafına
3. Çay rejiminin kəskin dəyişməsinə
4. Yüksək axın sürətinə
5. Yan eroziyanın intensiv inkişafına

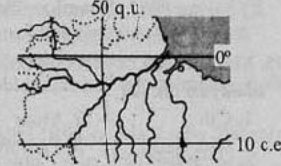
- A) 2, 5 B) 1, 3 C) 3, 4 D) 1, 5 E) 2, 4

79. Ekvatordan qütblərə doğru paralellərin 1°-lik qövşünün uzunluğunun azalma səbəbi:
A) Yer in öz xəyali oxu ətrafında hərəkəti
B) şimal yarımkürəsində qurunun çox olması
C) paralellərin meridianlarla kəsişməsi
D) cənub yarımkürəsində qurunun çox olması
E) Yer in kürə formasında olması

80. Ərazisi Kürün hər iki sahilində yerləşən inzibati rayonlar:

- A) Salyan, Ağstafa, Beyləqan, Ucar
B) Tovuz, Yevlax, Neftçala, Salyan
C) Yevlax, Ağstafa, Kürdəmir, Ağdaş
D) Sabirabad, Ağdam, Fizuli, Qazax
E) Neftçala, Ağsu, Xanlar, Samux

81. Xəritə – sxemdə verilmiş əraziyə aid olan əlamətlər:

1. Pampa təbii zonası geniş yer tutur
 2. Sahildən soyuq cərəyan keçir
 3. Çayların qidalanmasında buzlaq suları üstünlük təşkil edir
 4. Sahildən isti cərəyan keçir
 5. Boz torpaqlar geniş yayılmışdır
 6. Çayların qidalanmasında yağış suları üstünlük təşkil edir
 7. Keçilməz meşələr geniş yer tutur
- A) 2, 4, 6 B) 1, 2, 3 C) 5, 6, 7
D) 4, 6, 7 E) 1, 3, 5

82. Dəmiryol nəqliyyatının daha yaxşı inkişaf etdiyi ölkələr:

- A) Rusiya, Almaniya, Fransa
B) Kanada, Boliviya, Filippin
C) Çin, Avstraliya, Nepal
D) Çili, Hindistan, İspaniya
E) ABŞ, Yaponiya, Əfqanıstan

83. İstehsalın təmərküzləşməsi ...

- A) istehsalın xammalla tam təchizatıdır
B) müəssisələrin sahələr üzrə ixtisaslaşmasıdır
C) istehsalın iri müəssisələrdə cəmləşməsidir

- D) istehsalın müasir texnika ilə təchiz olunmasıdır
E) məhsulun bir neçə müəssisədə birgə istehsalıdır

84. Relyef formalarının uyğun gəldiyi təbii prosesləri müəyyən edin.

- I. Dyun 1. Karst
II. Mağara 2. Eol
III. Sirk 3. Ekzarasiya

- A) I – 1; II – 3; III – 2
B) I – 3; II – 1; III – 2
C) I – 2; II – 3; III – 1
D) I – 2; II – 1; III – 3
E) I – 1; II – 2; III – 3

85. Azərbaycanda meşə sənayesinin inkişaf etmiş sahələri:

- A) kağız və mebel istehsalı
B) tikinti materialları və mebel istehsalı
C) kibrit və tikinti materialları istehsalı
D) kibrit və tara istehsalı
E) faner və kağız istehsalı

86. Dağ zirvələrini və çökəklikləri mütləq hündürlüklərinə görə artan sıra ilə düzün.

- I. Zirvələr 1. Akonkaqua
II. Çökəkliklər 2. Kazbek
3. Comolunqma
4. Karagiye
5. Ölü dəniz
6. Turfan

- A) I – 1, 2, 3; II – 4, 6, 5
B) I – 1, 2, 3; II – 5, 4, 6
C) I – 2, 1, 3; II – 5, 6, 4
D) I – 2, 1, 3; II – 6, 4, 5
E) I – 2, 3, 1; II – 4, 5, 6

87. Böyük Qafqazda dağların ətəyindən zirvəyə doğru torpaq tiplərinin ardıcılığını müəyyən edin.

1. Qəhvəyi dağ-meşə
2. Dağ-çəmən
3. Şabalıdı

- A) 2, 3, 1 B) 1, 3, 2 C) 1, 2, 3
D) 3, 2, 1 E) 3, 1, 2

88. Qazaxıstanda enlik zonallığı müşahidə olunur, çünki ...

- A) iqlimi kontinentaldır
B) dağlar cənub-şərqdə yerləşir
C) Xəzər dənizi sahilində yerləşir
D) düzənlik relyefi üstündür
E) okeanlardan uzaqdadır

89. Yun, ot, yağ istehsalına görə fərqlənən ölkələr:

1. Kanada 2. Bolqarıstan 3. İraq
4. Avstraliya 5. Yeni Zelandiya
6. Argentina
A) 4, 5, 6 B) 2, 3, 6 C) 1, 2, 4
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 4

90. Alçaq təzyiq qurşaqlarına müvafiq gələn coğrafi enlikləri müəyyən edin.

1. 90° şm. e. 2. 50° c. e. 3. 85° c. e.
4. 10° şm. e. 5. 5° c. e. 6. 30° şm. e.
A) 1, 3, 6 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 6
D) 2, 3, 4 E) 2, 4, 5

91. Yarımsəhra landşaftlarının daha geniş yayıldığı fiziki-coğrafi rayonlar:

- A) Həkəri, Qonaqkənd, Gəncə
B) Kürü-Şirvan, Samur-Dəvəçi, Kür-Araz
C) Zaqatala-Lahic, Vulkanik yayla, Dağlıq Şirvan
D) Lənkəran, Qarabağ dağları, Samur-Dəvəçi
E) Kür-Araz, Talış, Zaqatala-Lahic

92. Qütb ulduzunun 20° bucaq altında görüldüyü məntəqəyə aid olan əlamətlər:

1. Alçaq təzyiq qurşağında yerləşir
2. Səpələnən radiasiyanın kəmiyyəti maksimuma çatır
3. Ekvatordan olan məsafəsi 2220 km – dir
4. Tropik işıqlanma qurşağında yerləşir
5. Ən kiçik paralel üzərindədir
6. 21 martda günəş şüaları 70° bucaq altında düşür
A) 1, 2, 5 B) 1, 3, 5 C) 3, 4, 6
D) 2, 3, 6 E) 2, 4, 6

93. Temperaturu +20°C, nisbi rütubətliyi 45% olan 1m³ hava +10°C-yə qədər soyuyarsa, havanın nisbi rütubətliyi necə faiz olar (1m³ havada +10°C-də 9q, +20°C-də isə 17q su buxarı ola bilər)?

- A) 70% B) 35% C) 15%
D) 85% E) 60%

94. Azərbaycanda irriqasiya eroziyasının daha geniş yayıldığı ərazilər:

- A) Kür-Araz ovalığı, Acınohur, Ceyrançöl
B) Acınohur, Qarabağ yaylası, Salyan düzü
C) Samur-Dəvəçi ovalığı, Şirvan və Muğan düzləri
D) Mil düzü, Lənkəran ovalığı, Ceyrançöl
E) Salyan düzü, Acınohur, Talış dağları

95. Mis istehsalı beynəlxalq ixtisaslaşma sahəsi olmayan ölkələr:

1. Çili 2. Misir 3. Liviya
4. Niderland 5. Zambiya
6. Kanada
A) 2, 3, 4 B) 3, 4, 5 C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 3 E) 1, 5, 6

96. İqlim qurşağı, təbii zonası və torpaq tipi müvafiq olaraq düzgün verilmiş sıranı müəyyən edin.

1	Mülayim	Enliyarpaqlı meşələr	Qara
2	Subarktik	Tayqa	Podzol
3	Ekvatorial	Həmişəyaşıl codyarpaqlı meşələr	Qırmızı-sarı ferralit
4	Mülayim	Qarıxışq meşələr	Çimli – podzol
5	Subekvatoria	Savannalar və seyrək meşələr	Şabalıdı

- A) 1 B) 4 C) 3
D) 2 E) 5

97. Azərbaycanda kənd əhalisinin sayı 1995-ci ildə 3,6 mln. nəfər, 2005-ci ildə isə 4,0 mln nəfər olmuşdur. Bu dövrdə kənd əhalisinin orta illik artımı necə faiz təşkil etmişdir?

- A) 2,11% B) 2,23% C) 1,11%
D) 1,85% E) 1,25%

98. Artezian sularına aid olan xüsusiyyətlər:

1. İki sukeçirməyən lay arasında yerləşir
2. İki sukeçirən lay arasında yerləşir
3. Təzyiqli sulardır
4. Yerləşmələri coğrafi enlikdən asılı deyil
5. Dağlıq ölkələrdə daha geniş istifadə olunur
A) 1, 2, 3 B) 2, 4, 5 C) 3, 4, 5
D) 1, 2, 5 E) 1, 3, 4

99. Bəşəriyyətin global problemlərinin həlli geniş beynəlxalq əməkdaşlıq tələb edir:

- A) dünya təsərrüfatında beynəlxalq coğrafi əmək bölgüsü dərinləşdiyi üçün
B) İEO və İEOÖ arasında iqtisadi münasibətlər kəskinləşdiyi üçün
C) onları ölkə və region səviyyəsində həll etmək mümkün olmadığı üçün
D) ənənəvi olmayan enerji mənbələrindən istifadə gücləndiyi üçün
E) İEO bu problemləri həll edə bilmədiyi üçün

100. Ölkənin əhalisi 1995-ci ildə 3 mln. 200 min nəfər, 2000-ci ildə 3 mln. 296 min nəfər olmuşdur. Bu dövrdə orta illik artım necə min nəfər və necə faiz təşkil etmişdir?

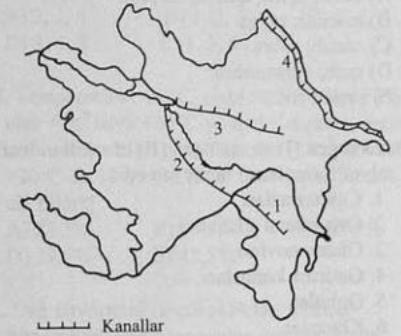
- A) 19,2 və 0,6 % B) 18,3 və 0,5 %
C) 25,2 və 0,7 % D) 64,9 və 0,9 %
E) 96,1 və 0,4 %

2008 II grup, Variant B

76. Azərbaycanda əhalinin sayı 1995-ci ildə 7,6 mln., 2000-ci ildə isə 8,0 mln. nəfər olmuşdur. Bu dövrdə əhalinin orta illik artımı necə faiz təşkil etmişdir?

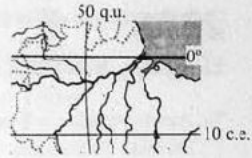
- A) 1,06%
B) 1,23%
C) 5,30%
D) 1,52%
E) 2,50%

77. Xəritə – sxemdə verilmiş kanalların rəqəmlərə uyğun gələn ardıcılığını müəyyən edin.

- A) Baş Mil, Yuxarı Qarabağ, Yuxarı Şirvan, Samur-Abşeron
B) Yuxarı Şirvan, Samur-Abşeron, Yuxarı Qarabağ, Baş Muğan
C) Əzizbəyov, Yuxarı Qarabağ, Yuxarı Şirvan, Samur-Abşeron
D) Baş Mil, Yuxarı Şirvan, Yuxarı Qarabağ, Samur-Abşeron
E) Əzizbəyov, Yuxarı Şirvan, Samur-Abşeron, Yuxarı Qarabağ

78. Xəritə-sxemdə verilmiş çay üçün səciyyəvi *olmayan* əlamətlər:

1. İl boyu bol suludur
 2. Qidalanmasında buzlaq suları üstünlük təşkil edir
 3. Dünyanın ən hündür şalələsi bu çayın üzərindədir
 4. Dünyanın ən bolsulu çaydır
 5. Delta yaradır, gəmiçilik üçün yararlıdır
 6. Estuari yaradır, gəmiçilik üçün yararlıdır
- A) 4, 5, 6 B) 3, 4, 5 C) 1, 2, 3
D) 2, 3, 5 E) 1, 4, 6

79. Qazaxıstanın hansı hissəsində torpaqlar daha məhsuldar və orada yayılmış landşaft tipi hansıdır?

- A) cənub-qərb; çarışq meşələr
B) mərkəz; tayqa
C) cənub; səhra
D) qərb; yarımsəhra
E) şimal; çöl

80. Ekzogen (I) və endogen (II) mənşəli müvafiq relyef formalarını müəyyən edin.

1. Çay terrasları
 2. Orta okean silsilələri
 3. Okean novları
 4. Gətirmə konusları
 5. Qobular
 6. Kraterlər
- A) I-2, 3, 5; II-1, 4, 6
B) I-1, 2, 6; II-3, 4, 5
C) I-1, 4, 5; II-2, 3, 6
D) I-3, 4, 6; II-1, 2, 5
E) I-1, 3, 5; II-2, 4, 6

81. Ölkənin əhalisi 2000-ci ildə 3 mln. 150 min nəfər, 2005-ci ildə 3 mln. 228, 75 min nəfər olmuşdur. Bu dövrdə orta illik artım neçə min nəfər və neçə faiz təşkil etmişdir?

- A) 18,25 və 0,4 % B) 10,55 və 0,6 %
C) 15,75 və 0,5 % D) 78,75 və 0,8 %
E) 45,75 və 0,7 %

82. Azərbaycanda tektonik sınıma zonalarına aid olan əsas xüsusiyyətlər:

1. Dağ yamacları dikdir
 2. Tektonik proseslər intensiv gedir
 3. Çökmə süxurların qalınlığı çoxdur
 4. Hamar düzənliklər yerləşir
 5. Termal və mineral sular səthə çıxır
- A) 1, 2, 5 B) 3, 4, 5 C) 1, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 2, 3, 4

83. İqlim qurşağı, təbii zonası və torpaq tipi müvafiq olaraq düzgün verilmiş sıranı müəyyən edin.

1	Tropik	Çöl	Qara
2	Ekvatorial	Savannalar və seyrək meşələr	Qırmızı qonur
3	Subtropik	Həmişəyaşıl codyarpaqlı meşələr	Qəhvəyi
4	Subtropik	Qarıxq meşələr	Podzol
5	Mülayim	Tundra və meşə-tundra	Tundra - qleyli

- A) 2 B) 1 C) 3 D) 4 E) 5

84. Azərbaycanda meşə sənayesinin inkişaf *etməyən* sahəsi:

- A) parket istehsalı B) ağac emalı
C) sellülöz-kağız D) mebel istehsalı
E) meşə tədarükü

85. Yer kürəsində səhrələşmə problemini yaradan əsas səbəblər:

- A) sənayedə tullantısız texnologiyaların tətbiqi, havanın temperaturunun azalması
B) buzlaqların əriməsi, Yer qabığının fəallaşması
C) meşələrin qırılması, istehsalın elm tutumunun artması
D) iqlimin quraqlaşması, ərazilərin qeyri-səmərəli mənimsənilməsi
E) meşə zolaqlarının salınması, suvarma əkinçiliyinin genişlənməsi

86. Qəhvənin əsas ixracatçısı, idxalatçısı və vətəni olan müvafiq dövlətlər:

- A) Braziliya, ABŞ, Efiopiya
B) Braziliya, Yaponiya, İtaliya
C) ABŞ, Avstraliya, Efiopiya
D) Kolumbiya, Ukrayna, Misir
E) Braziliya, Türkiyə, Hindistan

87. Çay şəbəkəsinin sıxlığı asılıdır:

1. Ərazinin iqlimindən
 2. Ərazinin bitki örtüyündən
 3. Suyun tərkibindən
 4. Relyefin xüsusiyyətlərindən
 5. Çay yatağının dərinliyindən
- A) 3, 5 B) 1, 2 C) 1, 4
D) 3, 4 E) 2, 4

88. Yüksək təzyiq qurşaqlarına müvafiq gələn coğrafi enlikləri müəyyən edin.

1. 88° c. e. 2. 30° şm. e. 3. 2° c. e.
 4. 50° şm. e. 5. 6° şm. e. 6. 30° c. e.
- A) 2, 3, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 4
D) 1, 2, 6 E) 3, 5, 6

89. İstehsalın kooperasiyası nədir?

- A) istehsalın xammalla tam təchizatıdır
B) məhsulun istehsalı prosesində bir neçə müəssisənin birgə iştirakıdır
C) istehsalın vahid müəssisədə cəmləşməsidir
D) müəssisənin ayrı-ayrı məhsul istehsalı üzrə ixtisaslaşmasıdır
E) istehsalın müasir texnika ilə təchiz olunmasıdır

90. Azərbaycanda dəmər əkinçiliyinin mümkün olduğu torpaq tiplərini müəyyən edin.

1. Qəhvəyi dağ-meşə 2. Boz
 3. Dağ-qara 4. Açıq şabalıdı
 5. Boz-qonur 6. Qonur dağ-meşə
 7. Boz-çəmən
- A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 6 C) 5, 6, 7
D) 2, 4, 5 E) 3, 4, 7

91. Ekvatordan qütblərə doğru paralellərin uzunluğunun azalma səbəbi:

- A) şimaldan cənuba uzanması
B) şərqdən qərbə uzanması
C) Yer qütblərdən basıq olması
D) Yer qütblərində formasında olması
E) paralellərin meridianlara perpendikulyar olması

92. Mis istehsalı beynəlxalq ixtisaslaşma sahəsi olan ölkələr:

1. Çili 2. Səudiyyə Ərəbistanı
 3. Malayziya 4. Belarus
 5. Zambiya 6. Kanada
- A) 2, 3, 6 B) 1, 5, 6 C) 4, 5, 6
D) 1, 3, 4 E) 2, 3, 4

93. Bazardüzündən Kür çayına kimi landşaft tiplərinin ardıcılığını müəyyən edin.

- A) dağ-çəmən, dağ-meşə, dağ-çöl, buzlaq-qayalıq, quru çöl
B) buzlaq-qayalıq, dağ-çəmən, dağ-meşə, dağ-çöl, yarımsəhra
C) yarımsəhra, quru çöl, dağ-çöl, dağ-meşə, qayalıq-buzlaq
D) dağ-çəmən, qayalıq-buzlaq, dağ-meşə, dağ-çöl, yarımsəhra
E) buzlaq-qayalıq, dağ-meşə, yarımsəhra, dağ-çəmən, quru-çöl

94. Qrunt sularına aid olan xüsusiyyətlər:

1. İki sukeçirməyən lay arasında yerləşir
 2. İki sukeçirən lay arasında yerləşir
 3. Birinci sukeçirməyən layın üzərində yerləşir
 4. Bulaqlar şəklində yer səthinə çıxır
 5. Çay və bataqlıqların qida mənbəyidir
- A) 2, 3, 4 B) 1, 2, 5 C) 1, 2, 4
D) 3, 4, 5 E) 1, 3, 5

95. Temperaturu +20°C. nisbi rütubətliyi 75% olan 1 m³ hava +30°C-yə qədər qızarsa, onun nisbi rütubətliyi neçə faiz olar (1 m³ havada +20°C-də 17 q; +30°C-də isə 30 q su buxarı ola bilər)?

- A) 22,5% B) 15,5% C) 65,5%
D) 29,7% E) 42,5%

96. Dağ zirvələrini və çökəklikləri mütləq hündürlüklərinə görə azalan sıra ilə düzün.

I. Zirvələr:	1. Akonkaqua
II. Çökəkliklər:	2. Comolunqma
	3. Kazbek
	4. Ölü dəniz
	5. Karagiye
	6. Turfan

- A) I-2, 1, 3; II-5, 6, 4
B) I-3, 1, 2; II-4, 5, 6
C) I-2, 1, 3; II-6, 5, 4
D) I-1, 3, 2; II-5, 4, 6
E) I-2, 3, 1; II-5, 4, 6

97. Ərazisi Kürün yalnız sağ (1) və yalnız sol (2) sahilində yerləşən inzibati rayonları müəyyən edin.

A) 1. Ağcabədi, Ağdaş; 2. Tovuz, Neftçala
B) 1. Ağdaş, Kürdəmir; 2. Şəmkir, Sabirabad
C) 1. Bərdə, İmişli; 2. Şəmkir, Neftçala
D) 1. Ağcabədi, Qazax; 2. Ağdaş, Kürdəmir
E) 1. Salyan, Tovuz; 2. Qazax, Beyləqan

98. Suvarmada daha çox istifadə olunan çaylar:

A) Astaraçay, Araz, Ceyrankecməz, Dəmiraparaçay
B) Viləşçay, Qusarçay, Sumqayıtçay, Qabırçı
C) Şabrançay, Sumqayıtçay, Muxaxçay, Kiş
D) Kiş, Şin, Pirsat, Ceyrankecməz
E) Araz, Türyançay, Arpaçay, Kür

99. Qütb ulduzunun 40° bucaq altında görüldüyü məntəqəyə aid olan əlamətlər:

1. Düz radiasiyanın kəmiyyəti böyükdür
2. Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir
3. Şimal qütbündən olan məsafəsi 5550 km-dir
4. Yüksək təzyiq qurşağında yerləşir
5. 23 sentyabrda günəş şüaları 50° bucaq altında düşür
6. Ən böyük paralel üzərindədir
A) 1, 3, 5 B) 1, 2, 4 C) 2, 4, 6
D) 3, 4, 6 E) 2, 3, 5

100. Ən sıx avtomobil və dəmir yolları şəbəkəsinin olduğu region:

A) Yaxın Şərq B) Qərbi Avropa
C) Şərqi Asiya D) Cənubi Asiya
E) Cənubi Amerika

2009

II qrup, Variant A

76. Verilən əlamətlərin səciyyəvi olduğu iqtisadi-coğrafi rayonlar:

1. Urbanizasiyanın səviyyəsinin aşağı olması
2. Filiz faydalı qazınların olmaması
3. Sərhəd-keçid məntəqələrinin olması
A) Quba-Xaçmaz, Abşeron
B) Yuxarı Qarabağ, Gəncə-Qazax
C) Naxçıvan, Aran
D) Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan
E) Quba-Xaçmaz, Lənkəran-Astara

77. Çayın mənbəyi 750 m yüksəklikdə, mənsəbi okean səviyyəsində yerləşir, uzunluğu 2500 km-dir. Bu çay üçün səciyyəvi əlamətləri müəyyən edin.

1. Yan eroziyası üstündür
2. Kanyonvari dərələr yaradır
3. Əsasən düzənlik çaydır
4. Meandr və axmazlar yarada bilər
5. Yüksək axın sürətinə malikdir
6. Dağ buzlaqlarının ərinti suları ilə qidalanır
A) 1, 3, 5 B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 4
D) 3, 4, 6 E) 1, 4, 5

78. Azərbaycanda əhalinin sayı 1960-cı ildə 3815,7 min nəfər, 1990-cı ildə isə 7131,9 min nəfər olmuşdur. Bu dövrdə əhalinin sıxlığının artımını hesablayın.

A) 82,4 B) 30,5 C) 44,1
D) 38,3 E) 25,5

79. Son illərdə ekoloji problemlərin daha da kəskinləşdiyi ölkələr:

1. Braziliya 2. İsrail 3. Meksika
4. Hindistan 5. Danimarka 6. İsveçrə
A) 1, 3, 4 B) 2, 3, 5 C) 3, 4, 6
D) 1, 3, 5 E) 1, 2, 4

80. Afrika materikinə aid *olmayan* xüsusiyyətlər:

1. Ərazisinin çox hissəsi mülayim iqlim qurşağında yerləşir
2. Ərazisinin xeyli hissəsi qədim platformada yerləşir
3. Tropik səhralar geniş yer tutur

4. Tayqa zonası geniş sahə tutur

5. Sahilləri çox parçalanmışdır

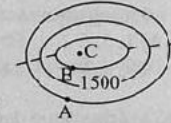
A) 2, 4, 5 B) 1, 2, 3 C) 1, 2, 4
D) 1, 4, 5 E) 3, 4, 5

81. Qış gündönmüsi üçün səciyyəvi olan əlamətlər:

1. Şimal tropikinə günəş şüalarının düşmə bucağı 43°-dir
2. Şimal qütbündə gecə gündüzə bərabər olur
3. 66,5° şm. enliyində qütb gecəsi olur
4. Cənub qütbündə ən qısa gündüz olur
5. Cənub qütb dairəsində qütb gündüzü olur
6. Cənub yarımkürəsində qış başlayır
A) 2, 3, 6 B) 1, 2, 4 C) 4, 5, 6
D) 1, 3, 5 E) 1, 4, 5

82. A və B nöqtələri arasında temperatur fərqi 6°C, A və C nöqtələri arasında isə 7,5°C olarsa, C nöqtəsinin mütləq yüksəkliyini hesablayın.

A) 2500 m B) 2250 m C) 2650 m
D) 1830 m E) 2700 m

83. Peyk şəhər adlanır:

A) Elm mərkəzi olan şəhər
B) Yalnız ağır sənayenin inkişaf etdiyi şəhər
C) Əhalisinin sayı 1 mln. nəfərdən artıq olan paytaxt şəhəri
D) Turizm və istirahət mərkəzi olan şəhər
E) İri şəhərlərin yaxınlığında yerləşən və onlarla sıx iqtisadi əlaqədə olan şəhər

84. Qərbi Avropada yerli xammalla təminatın azalması ilə əlaqədar olaraq, sənaye sahələrinin yerləşdirilməsi məqsəduyğundur:

A) yanacaq və enerji mənbələrinin yaxınlığında
B) elm mərkəzlərində və iri şəhərlərdə
C) işçi qüvvəsi çox olan yerdə və iri şəhərlərdə
D) xammal və sənaye mərkəzlərində
E) nəqliyyat qovşaqlarında və liman şəhərlərində

85. Qara metallurgiya sənayesi üçün xammal ehtiyatları *məhdud* olan ölkələr:

1. Yaponiya 2. Rusiya 3. Niderland
4. CAR 5. Kanada 6. Danimarka
A) 2, 4, 6 B) 1, 2, 6 C) 1, 3, 5
D) 1, 3, 6 E) 2, 4, 5

86. Azərbaycanda suvarmanın zəruri olmasının səbəbi:

A) rütubətlik əmsalının vahidə bərabər olması
B) düzən ərazilərdə rütubətlik əmsalının vahiddən kiçik olması
C) yağıntıların il boyu bərabər paylanması
D) rütubətlik əmsalının vahiddən böyük olması
E) çay və göl şəbəkəsinin yaxşı inkişaf etməsi

87. Xəritə-sxemdə verilən ərazi üçün səciyyəvidir:

1. İki okeana çıxışı var
2. Kanadanın ən böyük daş kömür yataqları buradadır
3. Zəngin neft-qaz ehtiyatlarına malikdir
4. Musson küləklərinin təsiri altında yayda bol yağıntı alır
5. Daimi donuşluq geniş yayılmışdır
6. Çaylarından suvarmada istifadə olunur
A) 2, 4, 6 B) 2, 3, 5 C) 1, 3, 5
D) 1, 4, 6 E) 3, 4, 5

88. Xəritə-sxemə əsasən sahil ərazilərində buxarlanma ilə buxarlanma qabiliyyəti arasında fərqin çox olmasına səbəb olan okean cərəyanlarını müəyyən edin.

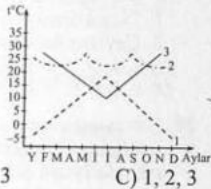
A) 3, 4, 5 B) 3, 6, 7 C) 1, 2, 5
D) 2, 4, 7 E) 1, 4, 6

89. Azərbaycanda iqlim tipi, təbii landşaft və torpaqların müvafiq olaraq düzgün verdiyi sıranı müəyyən edin.
 A) mülayim-isti → dağ çölləri → dağ qara torpaqlar
 B) mülayim-isti → alp çəmənliyi → boz-çəmən torpaqları
 C) soyuq iqlim → meşə → dağ sarı torpaqları
 D) dağ-tundra → subalp çəmənliyi → allüvial-çəmən torpaqları
 E) yarımsəhra və quru çöl → rütubətli çöllər → tünd şabalıdı torpaqlar

90. Azərbaycanın xəritəsində eyni meridian üzərində 38° və 41° şm. enlikləri arasındakı məsafə 66,6 sm olarsa, bu xəritənin miqyasını hesablayın.
 A) 1:300000 B) 1:500000 C) 1:5000000
 D) 1:3000000 E) 1:350000

91. Azərbaycanda, əsasən, suvarma tələb edən torpaq tipləri:
 A) boz çəmən, boz, açıq şabalıdı
 B) boz, dağ-çəmən, şabalıdı
 C) qəhvəyi dağ meşə, sarı, boz-qonur
 D) torflu dağ-çəmən, qəhvəyi-meşə, şoran
 E) sarı, boz-çəmən, qonur dağ meşə

92. Temperaturun illik gedişinin (aylar üzrə) qrafiklərinə əsasən iqlimin kontinentallığının artma sırasını müəyyən edin.
 A) 1, 3, 2 B) 2, 1, 3
 D) 2, 3, 1 E) 3, 2, 1

93. Dünya torpaq fondu üçün səciyyəvi olmayan əlamətlər:
 1. Əkinə yararlı torpaqların artması
 2. Əkinə yararlı torpaqların azalması
 3. Eroziya, çirkənlənmə, səhrələşmə nəticəsində yarımsəhraların artması
 4. Meşə sahələrinin genişlənməsi
 5. Yaşayış məntəqələri altındakı torpaqların azalması
 A) 3, 4, 5 B) 1, 2, 3 C) 1, 4, 5
 D) 2, 4, 5 E) 2, 3, 4

94. Verilən əlamətlərin aid olduğu türk dövləti və ya qurumu:
 1. Dağlıq relyef üstünlük təşkil edir
 2. Kəskin kontinental iqlimə malikdir
 3. Əhalinin sıxlığı azdır
 A) Başqırdistan B) Türkmənistan
 C) Özbəkistan D) Tataristan
 E) Sintzyan-Uyğur

95. Kənd təsərrüfatında heyvandarlığın üstünlük təşkil etdiyi ölkələri müəyyən edin.
 1. Yaponiya
 2. Danimarka
 3. Çin
 4. Əfqanıstan
 5. Monqolustan
 6. İspaniya
 7. Yunanıstan
 8. Qırğızıstan
 A) 1, 3, 5 B) 1, 2, 6 C) 5, 7, 8
 D) 2, 4, 8 E) 4, 5, 7

96. Azərbaycanın dağ-mədən sənayesinə daxildir:
 A) dəmir filizi, yanar şist və təbii qaz hasilatı
 B) dəmir filizi, alunit və daş duzun hasilatı
 C) neft və qaz emalı, neft-kimya
 D) neft, qaz və bentonit gilini hasilatı
 E) molibden, daş kömür, yanar şistin çıxarılması

97. Acınohur-Ceyrançöl və Qanix-Əyriçay fiziki-coğrafi rayonları üçün ümumi əlamətlər:
 1. Gürcüstanla sərhəddə yerləşir
 2. Ərazilərində həm şirin, həm şorsulu göllər vardır
 3. Kaynozoy erasının süxurları geniş yayılmışdır
 4. Perspektivli neft yataqlarına malikdir
 5. Əsasən Kaynozoy erasının III dövrünün (neogen) süxurlarından ibarətdir
 6. Kür çökəkliyi təbii vilayətində yerləşir
 A) 1, 2, 4 B) 1, 4, 5 C) 1, 3, 6
 D) 3, 4, 5 E) 2, 3, 6

98. Yer qabığının qanunauyğunluqlarından birinə müvafiq olan ifadəni müəyyən edin.
 A) cavan dağlar platformalarında yerləşir

- B) qədim dağlar litosfer təbəqələrinin sərhədində yerləşir
 C) geniş düzənliklər, əsasən, platformalara uyğun gəlir
 D) düzənliklər, əsasən, litosfer təbəqələrinin sərhədlərində yerləşir
 E) torpaq əmələgəlmə prosesləri dağlıq rayonlarda daha sürətli gedir

99. Yer kürəsində bitki və heyvanlar aləminin müxtəlifliyinin səbəbləri:
 1. Ərazinin mütləq hündürlüklərinin müxtəlif olması
 2. Yer kürəsində su və quru səthinin qeyri-bərabər paylanması
 3. Yer kürəsində əhalinin qeyri-bərabər paylanması
 4. Yer qabığının qalınlığının müxtəlif olması
 5. Bütün meridianların uzunluqlarının eyni olması
 6. İstiliyin və rütubətin qeyri-bərabər paylanması
 A) 2, 4, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 2, 6
 D) 2, 3, 6 E) 1, 3, 5

100. Lənkəran və Samur-Dəvəçi ovalıqlarının fəal antropogen təsirə məruz qalmalarının səbəbləri:
 1. Aqroiqlim ehtiyatlarının bolluğu
 2. İllik yağıntıların bol düşməsi
 3. Düzənlik-hamar relyef
 4. Çaylarının suvarma əhəmiyyətli olması
 5. Xəzər dənizinə çıxışın olması
 6. Əhalinin milli tərkibinin mürəkkəbliyi
 A) 1, 3, 4 B) 1, 2, 4 C) 3, 5, 6
 D) 4, 5, 6 E) 1, 2, 5

2009 II qrup, Variant B

76. Verilən əlamətlərin aid olduğu türk dövləti və ya qurumu:
 1. Düzənlik relyef üstünlük təşkil edir
 2. Neft-kimya sənaye kompleksinə malikdir
 3. Çay nəqliyyatı yaxşı inkişaf edib
 A) Tatarıstan
 B) Saxa (Yakutiya)
 C) Türkiyə
 D) Qırğızıstan
 E) Qaraçay-Çerkəz
77. Demarkasiya xətti adlanır:
 A) təbii obyektlər arasında suayırıcı xətt
 B) dövlətlər arasında qəbul olunmuş sərhəd xətti
 C) gömrük keçid məntəqələri arasındakı sərhəd xətti
 D) dəmir və avtomobil yollarını ayıran xətt
 E) mübahisəli əraziləri ayıran sərhəd xətti

78. Xəritə-sxemədə verilən ərazi üçün səciyyəvi deyil:

1. İki okeana çıxışı var
 2. Kanadanın ən böyük daş kömür yataqları buradadır
 3. Zəngin neft-qaz ehtiyatlarına malikdir
 4. Musson küləklərinin təsiri altında yayda bol yağıntı düşür
 5. Daimi donuşluq geniş yayılmışdır
 6. Çaylarından suvarmada geniş istifadə olunur
 A) 3, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 1, 4, 6
 D) 2, 3, 5 E) 2, 4, 6

79. Dünyanın torpaq fondunda baş verən əsas dəyişikliklər:
1. Əkinə yararlı torpaq sahələrinin genişlənməsi
 2. Əkinə yararlı torpaq sahələrinin azalması
 3. Səhraların sahəsinin genişlənməsi
 4. Yaşayış məntəqələri altında qalan torpaq sahələrinin azalması
 5. Meşə sahələrinin azalması
 6. Soran torpaq sahələrinin azalması
- A) 2, 4, 5 B) 2, 3, 5 C) 1, 2, 3
D) 4, 5, 6 E) 1, 3, 6

80. Cənub-Şərqi Şirvan və Qobustan alçaq dağlığının antropogen təsirə zəif məruz qalmasının səbəbləri:
1. Arid iqlim şəraiti
 2. Xəzər dənizinin səviyyəsinin tərəddüdü
 3. Relyefin mürəkkəb olması
 4. Zəif məskunlaşma
 5. Torpaqların az məhsuldarlığı
 6. Neft hasilatı rayonlarına yaxın olması
- A) 2, 3, 5 B) 1, 2, 6 C) 1, 3, 5
D) 4, 5, 6 E) 1, 4, 5

81. Qış gündönümü üçün səciyyəvi olan əlamətlər:
1. Cənub yarımkürəsində yay başlayır
 2. Cənub qütbündə gecə gündüzə bərabər olur
 3. Şimal yarımkürəsində qış başlayır
 4. Günəş ekvator üzərində zenitdə olur
 5. Cənub qütb dairəsində qütb gecəsi olur
 6. Bakı şəhərinə günəş şüaları 26,5°-li bucaq altında düşür
- A) 2, 3, 6 B) 1, 3, 5 C) 1, 2, 6
D) 3, 4, 5 E) 1, 3, 6

82. Coğrafi təbəqədə ritmik hadisələri yaranan səbəblər:
1. Dünya okeanındakı cərəyanlar
 2. Yerləşmənin öz oxu ətrafında fırlanması
 3. Torpaq-bitki örtüyünün müxtəlifliyi
 4. Yerləşmənin günəş ətrafında hərəkəti
 5. Yerləşmənin fırlanma oxunun orbit müstəvisinə meyilli olması
 6. Yağıntı və buxarlanmanın müxtəlifliyi
- A) 1, 2, 6 B) 1, 3, 4 C) 2, 5, 6
D) 2, 4, 5 E) 3, 4, 5

83. Azərbaycanın orta dağlıq ərazilərində payızlıq buğda və arpanın *bəcərlməməsinin* əsas səbəbi:
- A) suvarma üçün suyun çatışmaması
 - B) əkinə yararlı torpaq sahələrinin az olması
 - C) qışın soyuq və şaxtalı keçməsi
 - D) münbit torpaqların olmaması, kəskin şaxtalar
 - E) qışın mülayim olması, rütubətli çatışmaması

84. Azərbaycanda iqlim tipi, təbii landşaft və torpaqların müvafiq olaraq düzgün verildiyi sıranı müəyyən edin.
- A) mülayim-isti → dağ meşə → qəhvəyi-dağ meşə torpaqları
 - B) yarımsəhra və quru çöl → dağ meşə → şabalıdı torpaqlar
 - C) soyuq iqlim → dağ çöllər → boz-qəhvəyi torpaqlar
 - D) yarımsəhra və quru-çöl → subalp çəmənliyi → boz-çəmən torpaqları
 - E) mülayim-isti → yarımsəhra → qonur torpaqlar

85. Çayın mənbəyi 1950 m yüksəklikdə, mənsəbi okean səviyyəsində yerləşir, uzunluğu 450 km-dir. Bu çay üçün səciyyəvi əlamətləri müəyyən edin.
1. Qidalanmasında bataqlıq suları üstündür
 2. Dib eroziyası üstündür
 3. "V" şəkilli çay dərələri yarıda bilər
 4. Əsasən düzənlik çayıdır
 5. Mənbəyi orta dağlıqda yerləşir
 6. Böyük nəqliyyat əhəmiyyətinə malikdir
- A) 1, 4, 6 B) 1, 2, 3 C) 2, 5, 6
D) 2, 3, 5 E) 3, 4, 5

86. Yer qabığının qanunauyğunluqlarından birinə müvafiq olan ifadəni müəyyən edin.
- A) geniş düzənliklər litosfer təbəqələrinin sərhədlərində yerləşir
 - B) uca qırıq dağlar litosfer təbəqələrinin sərhədində yerləşir
 - C) cavan dağlarda seysmik hadisələr zəif gedir
 - D) göllər denudasion düzənliklərdə geniş yayılmışdır
 - E) dağlarda torpaq əmələgəlmə prosesləri daha intensiv gedir

87. Şimali Avropada əlvan metallurgiya, elektroenergetika, sellüloz-kağız sənayesinin yüksək inkişafının müvafiq səbəbləri:
- A) boksit idxalı, ucuz yerli elektrik enerjisi və xammal ehtiyatlarının zənginliyi
 - B) zəngin meşə ehtiyatları, xammal və enerji ehtiyatının azlığı
 - C) zəngin yerli boksit ehtiyatları və enerji idxalı, ucuz başa gələn alınma xammal
 - D) yerli boksit ehtiyatları, yüksək tələbat və zəngin su ehtiyatları
 - E) dəmir filizi, yanacaq və meşə materiallarının idxalı

88. Verilən əlamətlərin səciyyəvi olduğu iqtisadi-coğrafi rayon:
1. Ərazisi iki tektonik zonada yerləşir
 2. Mineral su və filiz ehtiyatları ilə zəngindir
 3. Hər tərəfdən xarici ölkələrlə əhatə olunmuşdur
 4. Tütünçülük, çay, meyvəçilik inkişaf etmişdir
- A) Gəncə-Qazax B) Naxçıvan
C) Şəki-Zaqatala D) Lənkəran-Astara
E) Aran

89. Kənd təsərrüfatında, əsasən, əkinçiliyin üstünlük təşkil etdiyi regionları müəyyən edin.
1. Şimali Avropa 2. Şərqi Asiya
 3. Cənub-Şərqi Asiya 4. Cənubi Avropa
 5. Şimali Amerika 6. Orta Avropa
- A) 2, 3, 6 B) 1, 4, 5 C) 2, 4, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 4

90. Miqyası 1:50000000 olan qlobus üzərində 40°-lik paralella Şimal qütbü arasındakı ən qısa məsafəni hesablayın.
- A) 11,1 sm B) 16,6 sm C) 8,8 sm
D) 9,9 sm E) 13,3 sm

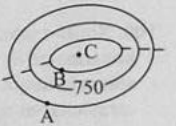
91. Azərbaycanda əhalinin sayı 1970-ci ildə 5117,1 min nəfər, 2000-ci ildə isə 8016,2 min nəfər olmuşdur. Bu dövrdə əhalinin sıxlığının artımını hesablayın.
- A) 30,5 B) 92,6 C) 33,5
D) 59,1 E) 40,3

92. Ekoloji problemlərin həllində ETI-nin nailiyyətlərindən daha çox istifadə edən ölkələr:
1. Çin 2. Yaponiya 3. AFR
 4. Hindistan 5. Misir 6. Fransa
- A) 1, 3, 5 B) 1, 5, 6 C) 3, 4, 5
D) 2, 4, 6 E) 2, 3, 6

93. İstehlak malları istehsalının məhsullarına aiddir:
- A) paltar, ayaqqabı, parça, təbii qaz
 - B) parça, qapı, duz, qum
 - C) parça, paltar, ayaqqabı, məişət əşyaları
 - D) paltar, ayaqqabı, xam neft, gil
 - E) ayaqqabı, soyuducu, alunit, boksit

94. Afrika materikinə aid əlamətlər:
1. Ərazisinin çox hissəsi qədim platformada yerləşir
 2. Mülayim qurşaqlı geniş sahə tutur
 3. Sahil xətti sadədir
 4. Səhralar geniş sahə tutur
 5. Tundra geniş ərazi tutur
 6. İqlim qurşaqları təkrar olunur
 7. Ən quru materikdir
- A) 2, 4, 5, 7 B) 1, 2, 4, 5 C) 1, 3, 5, 7
D) 1, 3, 4, 6 E) 2, 3, 5, 6

95. A və B nöqtələri arasındakı temperatur fərqi 1,8°C, A və C nöqtələri arasında isə 2,4°C olarsa, C nöqtəsinin mütləq yüksəkliyini hesablayın.
- A) 900 m B) 1150 m C) 1000 m
D) 1050 m E) 1200 m

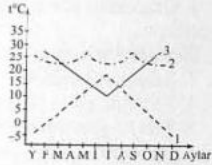
96. Qara metallurgiya sənayesi yerli xammal ehtiyatları ilə yaxşı təmin olunmuş ölkələr:
1. Ukrayna 2. Fransa
 3. Niderland 4. Qazaxıstan
 5. Kanada 6. Türkmənistan
- A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 5 C) 2, 4, 6
D) 1, 4, 5 E) 4, 5, 6

97. Acınohur-Ceyrançöl fiziki-coğrafi rayonunu Qanıx-Əyriçay fiziki-coğrafi rayonundan fərqləndirən əlamətlər:
1. Gürcüstanla sərhəddə yerləşir
 2. Ərazisində həm şirin, həm şorsulu göllər vardır

3. Arid meşə landşaftı inkişaf etmişdir
4. Perspektivli neft yataqlarına malikdir
5. Əsasən Kainozoy erasının III dövrünün (neogen) süxurları yayılmışdır
6. Kür çökəkliyi təbii vilayətində yerləşir
A) 2, 3, 6 B) 2, 4, 5 C) 1, 3, 6
D) 1, 4, 5 E) 4, 5, 6

98. Azərbaycanda meliorasiya tədbirlərinin daha çox həyata keçirildiyi torpaqlar:
A) dağ-qara, qırmızı, boz-qonur
B) boz-qonur, dağ-çəmən, şabalıdı
C) qonur, tünd-şabalıdı, dağ-sarı
D) boz, boz-çəmən, şoranlıq
E) dağ-meşə, boz-çəmən, dağ-qara

99. Temperaturun illik gedişinin (aylar üzrə) qrafiklərinə əsasən iqlimin kontinentallığının azalma sırasını müəyyən edin.

- A) 3, 2, 1 B) 1, 2, 3 C) 1, 3, 2
D) 3, 1, 2 E) 2, 3, 1

100. Xəritə-sxema əsasən sahil ərazilərində buxarlanma ilə buxarlanma qabiliyyəti arasında fərqin az olmasına səbəb olan okean cərəyanlarını müəyyən edin.

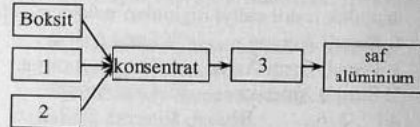
- A) 4, 5, 6 B) 4, 5, 7 C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 6 E) 1, 2, 6

2010 II qrup, Variant A

76. Qobustan, Ağgöl, İlisu qoruqlarının yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayonların müvafiq ardıcılığı:
A) Qobustan-Abşeron, Kür-Araz, Zaqatala-Lahıc
B) Qobustan-Abşeron, Şorur-Ordubad, Vulkanik yayla
C) Samur-Dəvəçi, Gəncə, Kür-Araz
D) Həkəri, Günnüt-Qapıcıq, Lənkəran
E) Qobustan-Abşeron, Kür-Araz, Qonaqkənd

77. Türkmənistan Respublikasının əhalisinin sayı 5 mln. nəfərdir. Əhalinin milli tərkibinin 85%-ni türkmənlərin, 5%-ni isə özbəklərin təşkil etdiyini nəzərə alaraq, digər xalqların sayını müəyyən edin.
A) 4,2 mln. nəfər B) 0,5 mln. nəfər
C) 0,7 mln. nəfər D) 0,2 mln. nəfər
E) 1,4 mln. nəfər

78. Sxemdə rəqəmlərə uyğun, alüminium istehsalında istifadə olunan xammalları və emal mərhələlərinin məhsullarını müəyyən edin.

- A) 1 – çuqun, 2 – nefelin, 3 – alüminium oksid
B) 1 – alunit, 2 – nefelin, 3 – alüminium oksidi
C) 1 – xrom, 2 – qalay, 3 – alunit
D) 1 – gil-torpaq, 2 – mis, 3 – alunit
E) 1 – alunit, 2 – xrom, 3 – manqan

79. Dəniz nəqliyyatında yükdaşımalarda daha çox istifadə olunan boğazlar:
A) La-Manş, Bering, Cəbəllütariq, Magellan
B) Dreyk, Babulməndəb, Zond, Malakka
C) Zund, Bering, Cəbəllütariq, Dardanel
D) La-Manş, Cəbəllütariq, Malakka, Bosfor
E) Malakka, Hörmüz, Zund, Dreyk

80. 54°c.e. və 38° ş.u.-dan 0°-lik azimutla 2775 km hərəkət etsək, çatdığımız məntəqə ilə cənub tropik xətti arasında qalan ən qısa məsafəni və həmin məntəqənin Qvineya körfəzindən hansı istiqamətdə yerləşdiyini müəyyən edin.
A) 2225 km; Şm – Q B) 610,5 km; C – Ş
C) 190,5 km; Ş D) 722,5 km; Şm
E) 3330 km; Şm – Ş

81. Verilən iqtisadi-coğrafi rayonlardan hansılarda inzibati rayonlar sayca daha çoxdur?

1. Quba-Xaçmaz 2. Kəlbəcər-Laçın
3. Abşeron 4. Naxçıvan
5. Lənkəran-Astara 6. Yuxarı Qarabağ
7. Dağlıq Şirvan 8. Gəncə-Qazax
A) 5, 7, 8 B) 4, 6, 8 C) 1, 2, 6
D) 3, 4, 6 E) 4, 5, 7

82. Avstraliyada filiz faydalı qazıntıların çox olmasının səbəbi:
A) relyefin mürəkkəb olması
B) geniş səhraların və hamar relyefin olması
C) səthində çökmə və metamorfik süxurların geniş yayılması
D) kristallik maqmatik süxurların üstünlük təşkil etməsi
E) şorqində cavan qırıq dağların olması

83. Azərbaycanda təsərrüfatın inkişafına səbəb ola bilər:

1. Adambaşına düşən əkinə yararlı torpaqların çoxluğu
2. Hündürlük qurşaqları üzrə müxtəlif təsərrüfat sahələrinin inkişaf mümkünlüyü
3. Əmək ehtiyatları, əhalinin müxtəlif istehsal verdişləri
4. Ölkə daxilində formalaşan su ehtiyatlarının bolluğu
5. İstehsalda ucuz yanacaq-enerji təminatının mümkünlüyü
6. Bütün ölkə ərazisində ilboyu suvarma əkinçiliyinin mümkünlüyü
A) 2, 4, 6 B) 1, 3, 4
C) 2, 3, 5 D) 3, 4, 5
E) 1, 5, 6

84. Ekoloji tarazlığın pozulmasına səbəb olan proseslərin məntiqi ardıcılığını müəyyən edin.

1. Aral dənizinin səviyyəsinin aşağı düşməsi
2. Qaraqum (Amudərya) kanalı və Çardərya (Sırdərya) su anbarının tikintisi
3. Özbəkistan və Türkmənistanla pambıqçılığın inkişafı
4. Aral dənizində suyun şorluğunun artması
A) 4→2→3→1
B) 3→4→2→1
C) 2→3→1→4
D) 3→2→4→1
E) 1→2→3→4

85. Yay gündönümü üçün səciyyəvidir:

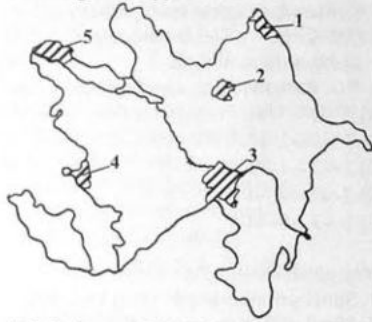
1. Şimal yarımkürəsində yayın başlaması
2. Şimal qütbündə gecənin gündüzə bərabər olması
3. Cənub yarımkürəsində qış fəslinin başlaması
4. Günəşin ekvator üzərində zenitdə olması
5. Şimal qütb dairəsində qütb gecəsinin olması
6. Ekvatora günorta vaxtı günəş şüalarının 66,5° bucaq altında düşməsi
A) 2, 4, 5
B) 3, 5, 6
C) 2, 3, 4
D) 1, 3, 6
E) 1, 5, 6

86. Rütubətlənmə əmsalı $\varnothing = \frac{600}{450}$ olan ərazilər

üçün səciyyəvi ola bilər:

1. Düz radiasiyanın kəmiyyətinin böyük olması
2. Bataqlıqların yaranması
3. Səpələnsən radiasiyanın qiymətinin çox olması
4. Suvarmaya böyük ehtiyacın olması
5. Kimyəvi aşınmanın intensiv getməsi
6. Yarımsəhra və quru çöl landşaftının formalaşması
A) 2, 3, 5
B) 1, 2, 5
C) 3, 4, 6
D) 1, 4, 6
E) 1, 5, 6

87. Xəritə-sxemdə verilən rəqəmlərə əsasən düzən meşə- çəmən, dağ-meşə, dağ-çəmən landşaftlarının yayıldığı ərazilərin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin:

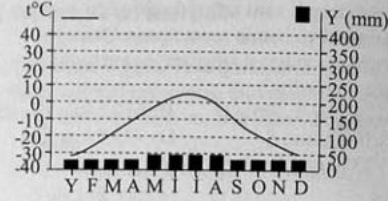
- A) 5, 3, 4 B) 4, 2, 1 C) 5, 2, 3
D) 1, 2, 4 E) 1, 3, 5

88. Aşınma, akkumulyasiya, denudasiya və eroziya proseslərinin ümumi əlaməti:
A) okean dibində gedən proseslərdir
B) daimi küləklərin üstün təsirindən yaranırlar
C) xarici qüvvələrin təsirindən yaranırlar
D) daxili qüvvələrin təsirindən yaranırlar
E) vulkan püskürmələri nəticəsində yaranırlar

89. Dünya okeanının səthində duzluluğun qeyri-bərabər paylanması, əsasən, nədən asılıdır?
A) okean sahillərinin formasından
B) buxarlanma və yağıntının nisbətindən
C) isti və soyuq hava kütlələrinin təsirindən
D) çayların gətirdiyi suların tərkibindən
E) okeanın dərinliklərinin müxtəlif olmasından

90. Azərbaycan Respublikası ərazisində tropik hava kütlələrinin yaratdığı şərait:
1. Düz radiasiyanın üstün olması
2. Havanın qalxan hərəkəti
3. Günəşli saatların miqdarının çoxalması
4. Yağıntıların miqdarının artması
5. Səpələnən radiasiyanın üstün olması
6. İsti və quru hava şəraiti
A) 1, 3, 6 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 4
D) 2, 3, 5 E) 1, 2, 5

91. İqlim diaqramı xəritədə göstərilən məntəqələrin hansına aiddir?

- A) III B) V C) II
D) IV E) I

92. Şimali Amerika materiki üçün səciyyəvidir:
A) şimalında buzlaq mənşəli relyef formalarının üstünlük təşkil etməsi
B) preilərin enlik istiqamətində tam zolaq əmələ gətirməsi
C) dağların şimaldan gələn hava kütlələrinin qarşısını kəsməsi
D) ekvatorial meşələrin geniş yayılması
E) şərq hissəsində hündür dağ sisteminin uzanması

93. Verilən əlamətlərin aid olduğu dövlətləri göstərin.
1. Əsasən, dağlıq relyefə malikdirlər
2. Əhali Hind-Avropa dil ailəsinə mənsubdur
3. Okeana birbaşa çıxışları yoxdur
A) Avstriya, İsveçrə, Əfqanıstan
B) Gürcüstan, Kanada, Belarus
C) Monqolustan, Çexiya, Pakistan
D) Nepal, Slovakiya, Meksika
E) Özbəkistan, Tacikistan, Moldova

94. Respublikamıza aid **olmayan** əlamətlər:
1. Əhalinin təbii artımının azalması qadınların xüsusi çəkisinin artmasına səbəb olmuşdur.

2. Quba-Xaçmaz, Dağlıq Şirvan və Kəlbəcər-Laçın iqtisadi-coğrafi rayonlarının tərkibində respublika tabeli şəhərlər yoxdur.
3. Ceyrançöl-Acinohur və Qobustanda antropogen landşaftlar geniş yayılmışdır.
4. İxracatda neft və neft məhsulları əsas yer tutur.
5. Gəncə-Qazax, Aran və Abşeron iqtisadi-coğrafi rayonlarından Avraziya (Transqafqaz) nəqliyyat dəhlizi keçir.
A) 3, 5 B) 2, 5 C) 1, 3
D) 1, 4 E) 2, 4

95. Savannaların təbiətində baş verən mühüm mövsümi dəyişikliklər:
A) yayda yağıntı az düşür, qışda isə çox düşür
B) bitki aləmi qışda canlanır, yayda isə quruyur
C) yay və qış rütubətli, yaz və payız quru olur
D) yay və qış quraq, yaz və payız isə rütubətli olur
E) yayda bitki aləmi canlanır, qışda isə quruyur

96. Azərbaycanda xalçaçılığın inkişafına təsir edən amillər:
A) yüksək tələbat və pambıqçılığın inkişafı
B) yun və su ehtiyatlarının bolluğu
C) qoyunçuluğun və atçılığın inkişafı
D) ixtisaslı kadrların çoxluğu və dəvəçilik
E) qoyunçuluğun inkişafı və tarixi ənənələr

97. Əkinçiliyin inkişafı üçün əlverişli şərait yaradan əsas amillər:
1. Aqroiqlim ehtiyatları
2. Kəskin parçalanmış relyef
3. Meşələrdə ağacların növ tərkibi
4. Hamar relyef
5. Kontinental iqlim
6. Yağıntıların vegetasiya dövründə düşməsi
A) 1, 2, 3
B) 3, 4, 5
C) 1, 4, 6
D) 1, 3, 4
E) 2, 5, 6

98. Azərbaycanın müalicəvi əhəmiyyətli mineral suları və onlara uyğun ərazilərin müvafiq sırası:

I. Şırlan	1. Şabran
II. Badamlı	2. Kəlbəcər
III. İstisu	3. Şahbuz
IV. Qalaaltı	4. Şuşa
A) I-4; II-3; III-2; IV-1	
B) I-2; II-3; III-4; IV-1	
C) I-4; II-1; III-2; IV-3	
D) I-2; II-3; III-1; IV-4	
E) I-1; II-2; III-3; IV-4	

99. Kanadanı ABŞ-dan **fərqləndirən** əlamətlər:
1. Yüksək inkişaf etmiş ölkədir
2. İki dövlət dilinə malikdir
3. İxracat məhsullarında xammalın payı yüksəkdir
4. Taxıl məhsulları ixracatçısıdır
5. Elektroenerji təsərrüfatı SES-lərə əsaslanır
6. Sahilləri üç okean suları ilə yuyulur
A) 2, 4, 5 B) 2, 4, 6 C) 1, 3, 6
D) 1, 3, 5 E) 2, 3, 5

100. Havanın temperaturu çayın mənbəyində -4°C , mənsəbində isə $9,2^{\circ}\text{C}$ -dir. Çayın uzunluğu 2500 km olarsa, onun meyilliyini hesablayın.
A) $0,78 \frac{\text{m}}{\text{km}}$ B) $0,88 \frac{\text{m}}{\text{km}}$
C) $0,64 \frac{\text{m}}{\text{km}}$ D) $1,36 \frac{\text{m}}{\text{km}}$
E) $1,2 \frac{\text{m}}{\text{km}}$

2010 II qrup, Variant B

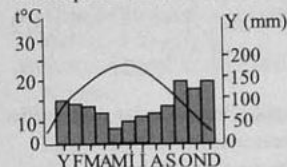
76. Verilən əlamətlərin aid olduğu dövlətləri göstərin.
1. Əhalinin təbii artımının I tipinə aiddirlər
2. Bir-birilə həmsərhəd deyillər
3. Eyni materialda yerləşirlər
A) Avstraliya, CAR, Böyük Britaniya
B) Yaponiya, Çin, Rusiya
C) Finlandiya, Belçika, Yaponiya
D) Polşa, Ukrayna, AFR
E) ABŞ, Kanada, Meksika
77. AFR-i Yaponiyadan *fərqləndirən* əlamətlər:
1. Emaledici sənayesi güclü inkişaf etmişdir
2. Yüksək inkişaf etmiş ölkədir
3. Tamamilə mülayim iqlim qurşağında yerləşir
4. NATO hərbi blokuna daxildir
5. Kapital ixrac edən ölkədir
6. İri kömür hasilatçısıdır
A) 2, 4, 6 B) 1, 5, 6 C) 2, 3, 5
D) 3, 4, 6 E) 1, 3, 4
78. Azərbaycanın toxuculuq sənayesinin qədim sahələrindən biri və onun əsas mərkəzləri:
A) ipək parça istehsalı; Şamaxı, Gəncə
B) pambıq parça istehsalı; Lənkəran, Şəki
C) kətan parça istehsalı; Ordubad, Şəki
D) yun parça istehsalı; Mingəçevir, Şirvan
E) ipək parça istehsalı; Şəki, Ordubad
79. Yay gündönümü üçün səciyyəvidir:
1. Cənub tropikə günorta vaxtı günəş şüalarının 43° bucaq altında düşməsi
2. Cənub qütbündə gecənin gündüzə bərabər olması
3. 66,5° c. enliyində qütb gecəsinin olması
4. Şimal qütbündə qütb gecəsinin olması
5. Şimal qütb dairəsində qütb gündüzünün olması
6. Cənub yarımkürəsində yayın başlaması
A) 1, 3, 5 B) 2, 3, 4 C) 2, 3, 5
D) 1, 4, 5 E) 1, 5, 6
80. Beynəlxalq yükləşimlərdə əsas rol oynayan boğazlar:
A) Cəbəllütəriq, Bering, Tatar, Malakka
B) Hörmüz, La-Manş, Babülməndəb, Dardanel
C) Bering, Dreyk, Mozambik, La-Manş
D) Bosfor, Magellan, Devis, Hörmüz
E) La-Manş, Hudzon, Dreyk, Bosfor
81. Təbii ekoloji sistemin sabitliyinin pozulmasına səbəb olan proseslərin məntiqi ardıcılığını müəyyən edin.
1. Bulaq və xırda çayların quruması
2. Dağətəyi ərazilərdə meşə sahələrinin qırılması
3. İnsanların həyat səviyyəsinin pisləşməsi
4. Torpaq eroziyasının güclənməsi
A) 1→2→3→4 B) 2→3→1→4
C) 1→2→4→3 D) 2→4→1→3
E) 4→2→1→3
82. Azərbaycanın əhalisi üçün səciyyəvi *olmayan* əlamətlər:
1. Şəhər əhalisinin xüsusi çəkisi nisbətən çoxdur.
2. Qobustan və Ceyrançöldə əhalinin sıxlığı yüksəkdir.
3. Abşeron və Şəki-Zaqatala iqtisadi-coğrafi rayonlarında əhalinin milli tərkibi mürəkkəbdir.
4. Əmək ehtiyatlarının çoxu qeyri-istehsal sahələrində çalışır.
5. Əhalinin məşğulluğunda böyük problemlər vardır.
A) 1, 5 B) 2, 3 C) 1, 4
D) 2, 5 E) 2, 4
83. Rütubətlənmə əmsalı $\Theta = \frac{200}{1000}$ olan ərazilər üçün səciyyəvi ola bilər:
1. İrriqasiyanın tətbiq edilməsi
2. Dəmyə əkinçiliyinin geniş inkişaf etməsi
3. Kimyəvi aşınmanın intensiv getməsi
4. Fiziki aşınmanın intensiv getməsi
5. Yarımsəhra və səhra landşaftının yaranması
6. Çay şəbəkəsinin sıx olması
A) 1, 4, 6 B) 1, 4, 5 C) 2, 3, 5
D) 1, 3, 5 E) 2, 4, 6

84. Azərbaycanın sənaye əhəmiyyətli qeyri-filiz faydalı qazıntıları və onlara uyğun ərazilərin müvafiq sırası:
I. Bentonit gili 1. Yuxarı Ağcakənd
II. Travertin 2. Daş Salahlı
III. Mərmər 3. Kəlbəcər
IV. Gips 4. Daşkəsən
A) I-1; II-2; III-3; IV-4
B) I-2; II-1; III-4; IV-3
C) I-2; II-3; III-4; IV-1
D) I-3; II-1; III-2; IV-4
E) I-3; II-2; III-4; IV-1
85. Xarici qüvvələrin təsiri nəticəsində süxurların parçalanması, daşınması və çökdürülməsi prosesi müvafiq olaraq adlanır:
A) aşınma→ekzarasiya→denudasiya
B) aşınma→akkumulyasiya→denudasiya
C) denudasiya→akkumulyasiya→eroziya
D) aşınma→denudasiya→akkumulyasiya
E) akkumulyasiya→denudasiya→abraziya
86. Göygöl, Turyançay və Bəsitçay qoruqlarının yerləşdiyi fiziki-coğrafi rayonların müvafiq ardıcılığı:
A) Gəncə, Zaqatala-Lahıc, Talış
B) Həkəri, Qanıx-Əyriçay, Arazboyu
C) Gəncə, Ceyrançöl-Acınohur, Həkəri
D) Gəncə, Vulkanik yayla, Qazax-Qarabağ
E) Vulkanik yayla, Lənkəran, Qanıx-Əyriçay
87. Avstraliyanın müasir zəlzələ və vulkan *baş verməyən* yeganə materik olmasının səbəbi:
A) litosfer təvəllülünün toqquşma zonasından uzaqda yerləşməsi
B) litosfer təvəllülünün divergent sərhədlərində yerləşməsi
C) materikin digər quru sahələrindən təcrid olunması
D) əsasən, bərk və kristallik süxurlardan təşkil olunması
E) materialda qədim dağların çox olması

88. Havanın temperaturu çayın mənbəyində -6° C, mənsəbində isə 10,2° C-dir. Çayın uzunluğu 3600 km olarsa, onun meyilliyini hesablayın.

- A) 0,75 $\frac{m}{km}$
B) 0,85 $\frac{m}{km}$
C) 0,55 $\frac{m}{km}$
D) 7,5 $\frac{m}{km}$
E) 1,2 $\frac{m}{km}$

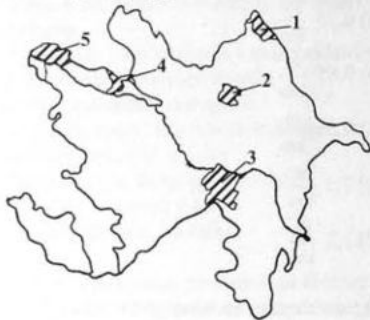
89. İqlim diaqramı xəritədə göstərilən məntəqələrin hansına aiddir?

- A) V B) I C) II
D) III E) IV

90. Azərbaycan Respublikası ərazisində mülayim hava kütlələrinin yaratdığı şərait:
1. Temperaturun aşağı düşməsi
2. Yağıntıların miqdarının kəskin azalması
3. Enən hava axınlarının üstünlük təşkil etməsi
4. Buludluğun artması
5. Səpələnən radiasiyanın üstün olması
6. Günəşli saatların miqdarının artması
A) 4, 5, 6 B) 1, 4, 5 C) 1, 3, 4
D) 2, 5, 6 E) 2, 3, 4

91. Xəritə-sxemdə verilən rəqəmlərə əsasən yarımşəhra, düzən meşə-çəmən və dağ-meşə landşaftlarının yayıldığı ərazilərin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin:

- A) 4, 2, 1 B) 2, 4, 5 C) 3, 1, 2
D) 5, 3, 2 E) 1, 3, 4

92. Əkinçiliyin inkişafına təsir edən əsas amillər:

1. Fəal temperaturlar cəmi
2. Ərazinin rütubətlənmə dərəcəsi
3. Yer qabığının qalınlığı
4. Süxurların yaşı
5. Ərazinin seysmikliyi
6. Torpaq örtüyü

- A) 3, 5, 6 B) 1, 3, 4 C) 1, 2, 5
D) 2, 4, 6 E) 1, 2, 6

93. İnsanların təsərrüfat fəaliyyətinin savannaların təbiətinə göstərdiyi mənfi təsirlər:

- A) şəhərlərin sayının artması, meşələrin və əkin sahələrinin genişlənməsi
- B) qoruq və yasaqlıqların yaradılması, növbəli əkin sisteminin tətbiqi
- C) yeraltı və yağış sularından əkinçilikdə geniş istifadə
- D) ağac və kolluqların qırılması, mal-qaranın həddən artıq otarılması
- E) iri otlayan heyvanların və milli parkların sayının artması

94. Verilən iqtisadi-coğrafi rayonlardan hansılarda inzibati rayonlar sayca daha azdır?

1. Quba-Xaçmaz
 2. Kəlbəcər-Laçın
 3. Abşeron
 4. Naxçıvan
 5. Lənkəran-Astara
 6. Yuxarı Qarabağ
 7. Dağlıq Şirvan
 8. Şəki-Zaqatala
- A) 1, 3, 4 B) 2, 3, 7 C) 2, 6, 8
D) 4, 5, 8 E) 1, 5, 7

95. Tropik və subtropik qurşaqlarda Dünya okeanının səthində duzluluğun çox olması nə ilə əlaqədardır?

- A) yağıntının az, buxarlanmanın çox olması ilə
- B) buxarlanmanın və buludluğun çox olması ilə
- C) buxarlanma və yağıntının çoxluğu ilə
- D) səpələnən radiasiya və soyuq okean cərəyanlarının olması ilə
- E) yağıntının çox, buxarlanmanın az olması ilə

96. 42° ş.m.e. və 32° ş.u.-dan 180° -lik azimutla 2775 km hərəkət etsək, çatdığımız məntəqə ilə şimal tropik xətti arasında qalan ən qısa məsafəni və həmin məntəqənin Qvineya körfəzindən hansı istiqamətdə yerləşdiyini müəyyən edin.

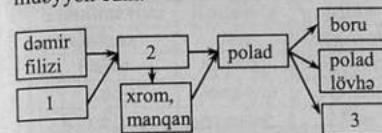
- A) 2775 km; Ş B) $721,5$ km; Şm Ş
C) $4370,5$ km; Şm Q D) 3330 km; C Q
E) $4462,5$ km; Q

97. Azərbaycanda iqtisadiyyatın dinamik inkişafına məhdudiyyət yarada bilər:

1. Adambaşına düşən əkinə yararlı torpaqların azlığı
2. Kişi əmək ehtiyatlarının çatışmazlığı
3. Yeni texnologiyaların təsərrüfat sahələrinə zəif tətbiqi
4. Aqroiqlim və meşə ehtiyatları ilə zəif təminat
5. Təbii-coğrafi şəraitin ölverişli olması
6. Qeyri-yanacaq sektorunun nisbətən zəif inkişafı

- A) 1, 3, 6 B) 1, 3, 4 C) 1, 5, 6
D) 2, 3, 5 E) 2, 4, 5

98. Sxemdə rəqəmlərə uyğun, qara metallurgiyada istifadə olunan xammal və alınan məhsulları müəyyən edin.

- A) 1 – çuqun, 2 – rels, 3 – alunit
B) 1 – prokat, 2 – mis, 3 – dəmir-oksit
C) 1 – dəmir oksid, 2 – gil-torpaq, 3 – torf
D) 1 – volfram, 2 – boksit, 3 – təbii qaz
E) 1 – daş kömür, 2 – çuqun, 3 – rels

99. Şimali Amerikada Arktik hava kütlələrinin materikin cənubuna qədər yayıla bilməsinin səbəbi:

- A) dağ silsilələrinin, əsasən, meridian istiqamətində uzanması
- B) materikin cənubda daha ensiz olması
- C) Kanada-Arktika arxipelağının materikə yaxın yerləşməsi
- D) soyuq Kaliforniya cərəyanının təsiri və tornadoların yaranması
- E) hava kütləsinin sürətinin çox olması

100. Özbəkistan Respublikasının əhalisinin sayı 28 mln. nəfərdir. Əhalinin milli tərkibinin 80% -ni özbəklərin, 5% -ni isə taciklərin təşkil etdiyini nəzərə alaraq, digər xalqların sayını müəyyən edin.

- A) $5,6$ mln. nəfər B) $4,2$ mln. nəfər
C) $1,4$ mln. nəfər D) $22,4$ mln. nəfər
E) $23,8$ mln. nəfər

2011 II grup, Variant A

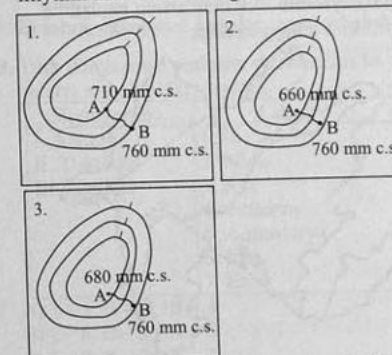
51. Körfəz adlanır:

- A) okeanın və ya dənizin quruya daxil olub, ondan az fərqlənən hissəsi
- B) hidroloji və kimyəvi xüsusiyyətlərinə görə okeandan kəskin fərqlənən və quruya daxil olan su hövzəsi
- C) hər tərəfdən quru ilə əhatə olunub okeanla əlaqəsi olmayan su hövzəsi
- D) okeanlardan bioloji cəhətdən kəskin fərqlənən su hövzəsi
- E) okean və ya dənizin iki qurunu ayıran hissəsi

52. Neft və neft məhsullarının beynəlxalq daşınmasının başlıca istiqamətləri:

- A) Cənub-Qərbi Asiya → Qərbi Avropa; İran körfəzi → Yaponiya
- B) ABŞ → Qərbi Avropa; Hindistan → Orta Avropa
- C) Qərbi Avropa → Cənubi Amerika; Karib dənizi ölkələri → ABŞ
- D) Rusiya → Qərbi Avropa; Yaponiya → Avstraliya
- E) Cənub-Şərqi Asiya → Afrika; Şimali Amerika → Şimali Avropa

53. Sxemlərə əsasən "A"-dan "B"-yə axan və uzunluqları 2000 km olan çayların meyil-liliyinin azalma ardıcılığını müəyyən edin.

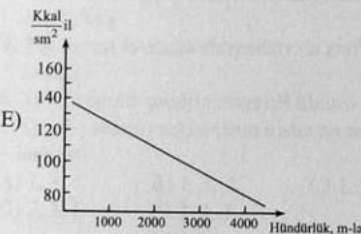
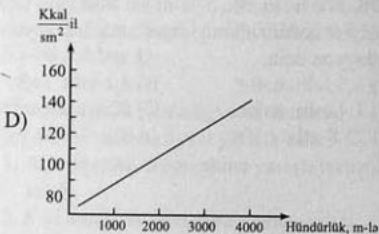
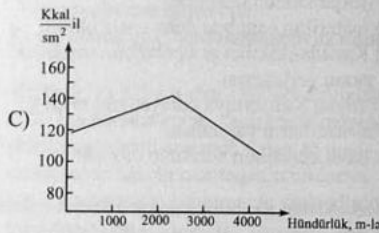
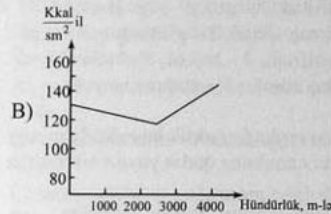
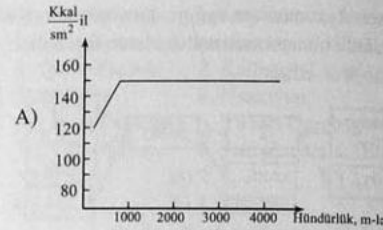
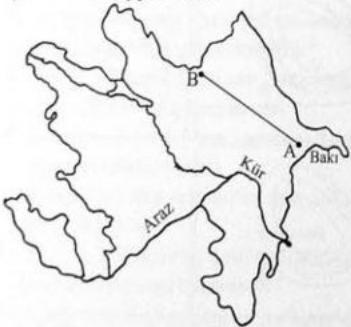
- A) 3, 2, 1 B) 2, 3, 1 C) 1, 3, 2
D) 2, 1, 3 E) 1, 2, 3

54. Xəritə-sxemdə rəqəmlərlə verilmiş ölkələrə xas olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.
- Ölkə adambaşına düşən milli gəlirə görə İEO-dir, dünya bazarına əsasən hasilat sənayesi məhsulları çıxarır
 - Ölkənin əsas istehsal potensialı La-Plata ovalığında cəmlənmişdir
 - Paytaxtı dünyanın ən böyük şəhərlərindən biri olan bu ölkəyə beynəlxalq turizm böyük gəlir gətirir
 - Əhalisi əsasən vadidə yerləşmişdir, regionun ən mühüm pambıqçılıq ölkəsidir

- A) I – 2, II – 4, III – 1, IV – 3
B) I – 1, II – 3, III – 2, IV – 1
C) I – 4, II – 2, III – 1, IV – 3
D) I – 4, II – 1, III – 2, IV – 3
E) I – 3, II – 1, III – 4, IV – 2

55. A və B məntəqələri arasında ümumi günəş radiasiyasının illik miqdarının paylanma qrafikini müəyyən edin:

56. Fəal seysmikliyə malik və fəaliyyətdə olan vulkanların müşahidə olunduğu dağları müəyyən edin.

1	Skandinaviya	Kordilyer	Altay
2	Qafqaz	Alp	Vexoyansk
3	Pamir	Appalaç	Qafqaz
4	And	Kordilyer	Apennin
5	Kordilyer	Appalaç	Kap

- A) 4 B) 5 C) 2 D) 3 E) 1

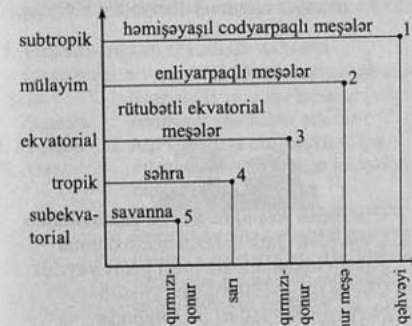
57. Azərbaycanda əhalinin ərzaq məhsullarına olan tələbatını ödəmək üçün inkişaf etdirilməsi daha vacib olan kənd təsərrüfatı sahələri:

- A) üzümçülük, taxılçılıq, pambıqçılıq
B) qoyunçuluq, arıçılıq, çayçılıq
C) tərəvəzçilik, çayçılıq, taxılçılıq
D) taxılçılıq, heyvandarlıq, şəkər çuğundurçuluğu
E) tərəvəzçilik, tütünçülük, üzümçülük

58. Braziliya, Nigeriya, Türkiyə dövlətləri üçün ümumi *olmayan* əlamətlər:

1. Platformada yerləşirlər
2. Kənd təsərrüfatında əkinçilik hakim mövqə tutur
3. Paytaxtları ölkənin ən böyük sənaye mərkəzləridir
4. Atlantik okeanına birbaşa çıxışları vardır
5. Yalançı urbanizasiya xarakterikdir
6. Yeni sənayelənmiş ölkələrdir
A) 2, 3, 4 B) 2, 4, 6 C) 1, 4, 5
D) 1, 3, 6 E) 1, 5, 6

59. Uyğunluq gözlənilib.

- A) 1, 2, 5 B) 1, 2, 4 C) 3, 4, 5
D) 2, 3, 4 E) 1, 3, 5

60. Azərbaycanın pambıqçılıq və heyvandarlıq məhsullarının müasir texnika və texnologiya hesabına ölkə daxilində kompleks emalı səbəb olar:

1. Yüngül sənaye məhsullarının idxalının azalmasına
2. Regionlarda artan əmək ehtiyatlarının yerlərdə qalmasına
3. Ölkənin iqtisadi-coğrafi rayonlarının sayının artmasına
4. Ölkədən xammal və yarımfabrikat məhsullarının ixracının azalmasına
5. Əhalinin cins-yaş tərkibinin dəyişməsinə
6. Urbanizasiya səviyyəsinin dəyişməz qalmasına
A) 3, 5, 6 B) 4, 5, 6 C) 1, 2, 4
D) 2, 3, 4 E) 1, 2, 5

61. Əgər Yer kürəsi öz oxu ətrafında 1 saatda 30° dönsəydi, onda Yer kürəsində neçə saat qurşağı olardı və Bakı neçənci saat qurşağında yerləşərdi?
A) 12 və V B) 48 və VII C) 24 və III
D) 48 və IV E) 12 və II

62. Nil çayının keçdiyi təbii zonalar və onlara müvafiq gələn torpaq tipləri:
A) savanna və seyrək meşələr, çöllər; qırmızı, şabalıdı
B) savanna və seyrək meşələr, səhralar; qırmızı-qonur, boz
C) səhra, codyarpaqlı meşələr; qırmızı-qonur, qara
D) musson meşələri, səhra; qırmızı-qonur, qara
E) səhra, ekvatorial meşələr; qara, şabalıdı

63. Türk dünyasında yerləşən su anbarları və onların aid olduqları çaylar:

Su anbarları:	Çaylar:
I. Atatürk	1. İli
II. Toktoqul	2. Narın
III. Çardəre	3. Kür
	4. Sırdərya
	5. Amurdərya
	6. İrtiş
	7. Fərat

- A) I – 1, II – 7, III – 4
B) I – 6, II – 2, III – 5
C) I – 7, II – 2, III – 4
D) I – 7, II – 4, III – 5
E) I – 2, II – 1, III – 7

64. Faydalı qazıntı yataqlarının axtarışı və istismarının "eninə" istiqaməti səciyyəvi olan ölkələr:

- A) Əlcəzair, İsrail, Niderland
B) Venesuela, CAR, Fransa
C) Almaniya, Yaponiya, Kanada
D) Rusiya, Avstraliya, Braziliya
E) Rusiya, Böyük Britaniya, Misir

65. Azərbaycanın əhalisi 1970-ci ildə 5117 min nəfər, 2000-ci ildə isə 8016 min nəfər olmuşdur. Keçən dövrdə əhalinin sıxlığı neçə nəfər artmışdır?

- A) 33,5 nəfər/km² B) 28,4 nəfər/km²
C) 38,7 nəfər/km² D) 39,5 nəfər/km²
E) 45,2 nəfər/km²

66. Xəritə-sxemədə şərq çınarı, tuqay meşələri, saqqız ağacı və Eldar şamının mühafizə olunduğu qoruqları rəqəmlərə görə müəyyən edin.

- A) 1, 7, 6, 10 B) 3, 13, 5, 4 C) 5, 4, 14, 2
D) 11, 7, 9, 8 E) 3, 12, 5, 4

67. Cədvələ əsasən nə doğrudur?

Nö	Kənd təsərrüfatı məhsulları	İxracatçı ölkələr	İdخالçı ölkələr
1	Şəkər çuğunduru	ABŞ, Çin	Ukrayna, Rusiya
2	Buğda	Kanada, Avstraliya	Azərbaycan, İsveçrə
3	Qəhvə	ABŞ, AFR	Braziliya, Kolumbiya
4	Qarğıdalı	Argentina, CAR	Niderland, Yaponiya
5	Çay	Çin, Şri-Lanka	Rusiya, Kanada

- A) 2, 3, 4 B) 1, 2, 5 C) 1, 3, 4
D) 1, 3, 5 E) 2, 4, 5

68. Verilən şəhərlərdə yağıntının daha az düşdüyü ayları müəyyən edin.

I. Yanvar	1. Karakas
II. İyul	2. Braziliya
	3. Roma
	4. Pert
	5. Dehli
	6. Ankara

- A) I – 1, 3, 6; II – 2, 4, 5
B) I – 2, 3, 6; II – 1, 4, 5
C) I – 1, 2, 5; II – 3, 4, 6
D) I – 1, 4, 5; II – 2, 3, 6
E) I – 2, 3, 4; II – 1, 5, 6

69. Cədvəli tamamlayın.

Nö	Təbii vilayət	Fiziki-coğrafi rayon	İqlim tipi	Təbii ehtiyat
1	Kür dağarası çökəkliyi	qışı quraq keçən mülayim isti	düzən meşələri
2	Kiçik Qafqaz	Qarabağ vulkanik yaylası	civə
3	Böyük Qafqaz	Zaqatala-Lahic	mülayim isti

- A) 1 – Qanıx-Əyriçay, 2 – qışı quraq keçən soyuq, 3 – polimetall
B) 1 – Acınohur-Ceyrançöl, 2 – yarım səhra və quru çöl, 3 – alunit
C) 1 – Kürdü Şirvan, 2 – yayı quraq keçən soyuq, 3 – yanar şist
D) 1 – Mərkəzi Aran, 2 – qışı quraq keçən mülayim isti, 3 – mis
E) 1 – Arazboyu, 2 – bərabər yağıntılı mülayim isti, 3 – təbii qaz

70. Sxemdə təsvir olunmuş ölkəyə aid əlamətlər:

1. Cənubdan Aralıq dənizi ilə əhatə olunub
2. Cənubdan Qara dənizlə əhatə olunub
3. Şəkər çuğunduru istehsalı geniş yayılıb
4. Çöl və meşə-çöllər geniş yayılıb
5. Neft-qaz ehtiyatları ilə zəngindir
6. Ağır sənaye nisbətən zəif inkişaf edib
A) 2, 3, 5 B) 4, 5, 6 C) 1, 3, 6
D) 1, 2, 5 E) 2, 3, 4

71. Palçıq vulkanlarına aid olan xüsusiyyətlər:

1. Çox hündür olmaları
2. Maqma püskürürlər
3. Çökmə süxurlarda yaranırlar
4. Yayıldığı ərazilərdə filiz ehtiyatları zəngin olur
5. Yayıldığı ərazilərdə neft-qaz ehtiyatları bol olur
6. Yalnız ovalıqlar üçün səciyyəvidir
A) 2, 4, 6 B) 3, 4, 5 C) 1, 3, 5
D) 2, 3, 6 E) 1, 4, 5

72. Ümumi Daxili Məhsulun (ÜDM) diaqramda göstərilən strukturunun uyğun gəldiyi ölkələr:

- A) Yaponiya, Almaniya, Norveç
B) Efiopiya, Liberiya, Monqolistan
C) İsveç, Danimarka, Norveç
D) Kanada, Niderland, Belçika
E) Koreya respublikası, Sinqapur, Fransa

73. Sahəsi 1782 km² olan su anbarının xəritədəki sahəsi 22 sm²-dir. Xəritədə su anbarının qərbindən şərqinə qədər olan məsafə 11 sm-dir. Yer səthindəki bu məsafəni hesablayın.
A) 348 km B) 198 km C) 99 km
D) 256 km E) 244 km

74. Temperaturu +20°C, nisbi rütubətliyi 45% olan 1 m³ hava +10°C-yə qədər soyuyarsa, havanın nisbi rütubətliyi neçə faiz olar?
(1 m³ havada +10°C-də maksimum 9 q, +20°C-də isə 17 q su buxarı ola bilər)
A) 35% B) 85% C) 70% D) 60% E) 15%

75. İqtisadi-coğrafi rayonlara aid olan xüsusiyyətləri müvafiq olaraq müəyyən edin.

- I. Şəki- 1. Ərazisində suvarma kanalları və iri nəqliyyat şəbəkələri çoxdur
II. Abşeron 2. Alp və subalp çəmənlikləri, qış otlaqları heyvandarlığın inkişafını təmin edir
III. Aran 3. Yanacaq energetika bazası zəifdir
4. Ərazisində qara torpaqlar geniş yayılıb
5. Ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması üçün müasir texnoloji qurğuların tətbiq edilməsi zəruridir
A) I – 3, II – 4, III – 1 B) I – 4, II – 5, III – 2
C) I – 2, II – 3, III – 4 D) I – 3, II – 4, III – 2
E) I – 2, II – 5, III – 1

2011 II qrup, Variant B

51. Zambezi çayının keçdiyi təbii zonalar və onlara müvafiq gələn torpaq tipləri:

- A) dəyişən rütubətli meşələr; boz, qonur
B) rütubətli ekvatorial meşələr; qırmızı-sarı ferralit, qəhvəyi
C) savanna və seyrək meşələr; qırmızı-qonur, qırmızı ferralit
D) səhra və codyarpaqlı meşələr; qəhvəyi, şabalıdı
E) savanna və seyrək meşələr; boz, boz-qonur

52. Faydalı qazıntı yataqlarının axtarışı və istismarının "dərindən" istiqaməti səciyyəvi olan region və ölkə:

- A) Cənub Qərbi Asiya və Avstraliya
B) Qərbi Avropa və Fransa
C) Latin Amerikası və ABŞ
D) Şərqi Avropa və Braziliya
E) Orta Avropa və Kanada

53. Verilən şəhərlərdə yağıntının daha çox düşdüyü ayları müəyyən edin.

I. Yanvar	1. Karakas
II. İyul	2. Braziliya
	3. Roma
	4. Pert
	5. Dehli
	6. İstanbul

- A) I – 2, 3, 5; II – 1, 4, 6
B) I – 2, 3, 6; II – 1, 4, 5
C) I – 1, 4, 5; II – 2, 3, 6
D) I – 1, 3, 6; II – 2, 4, 5
E) I – 3, 4, 5; II – 1, 2, 6

54. Palçıq vulkanlarına aid olmayan xüsusiyyətlər:

1. Çox hündür olmaları
2. Maqma püskürürlər
3. Çökmə süxurlarda yaranırlar
4. Yayıldığı ərazilərdə filiz ehtiyatları zəngin olur
5. Yalnız ovalıqlar üçün səciyyəvidir
6. Yayıldığı ərazilərdə neft və qaz ehtiyatları bol olur
A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 6 C) 1, 4, 6
D) 2, 5, 6 E) 3, 4, 5

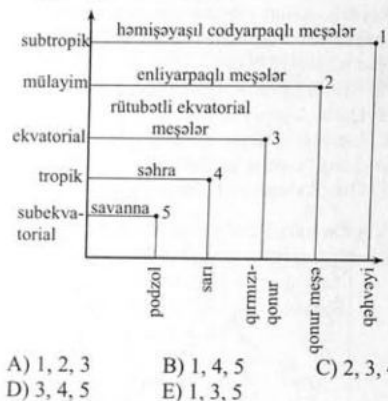
55. Sxemdə təsvir olunmuş adaya aid əlamətlər:

1. Rusiya Federasiyasına məxsusdur
 2. Yaponiyaya məxsusdur
 3. Mülayim iqlim qurşağında yerləşir
 4. Subarktik iqlim qurşağında yerləşir
 5. Şimal Buzlu okeanda yerləşir
 6. Sakit okeanda yerləşir
- A) 3, 4, 6 B) 1, 3, 6
D) 1, 5, 6 E) 2, 4, 5

C) 2, 3, 4

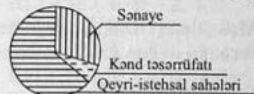
56. Uyğunluq **pozulmuşdur**.

58. Sahəsi 1025 km² olan adanın xəritədəki sahəsi 41 sm²-dir. Xəritədə adanın şimal ucqar nöqtəsi ilə cənub ucqar nöqtəsi arasındakı məsafə 22 sm-dir. Həqiqi məsafəni hesablayın.

A) 25 km B) 902 km C) 410 km
D) 110 km E) 1110 km

59. Ümumi Daxili Məhsulun (ÜDM) diaqramda göstərilən strukturunun uyğun gəldiyi ölkələr:

- A) Braziliya, Portuqaliya, Avstriya
B) Norveç, İsveçrə, Avstriya
C) Tailand, Yaponiya, Kamboca
D) Pakistan, Hindistan, İsveçrə
E) Efiopiya, Tanzaniya, Belçika

60. Qədim qaya rəsmlərinin, maralların, ceyranların və köçəri quşların mühafizə olunduğu qoruqları müvafiq olaraq müəyyən edin.

- A) 7, 4, 2, 14 B) 1, 9, 13, 5 C) 7, 8, 10, 14
D) 3, 4, 8, 11 E) 7, 11, 12, 14

61. Cədvəli tamamlayın.

Nö	Təbii vilayət	Fiziki-coğrafi rayon	İqlim tipi	Təbii ehtiyat
1	Böyük Qafqaz	bərabər yağıntılı mülayim-isti	polimetall
2	Kür dağarası çökəkliyi	Qazax-Qarabağ	yarımsəhra və quru çöl
3	Kiçik Qafqaz	Gəncə	alunit

- A) 1 – Zaqatala-Lahıc, 2 – tuqay meşələri, 3 – qışı quraq keçən soyuq
B) 1 – Qonaqkənd, 2 – təbii qaz, 3 – yayı quraq keçən soyuq

- C) 1 – Dağlıq Şirvan, 2 – yanar şist, 3 – qışı quraq keçən soyuq
D) 1 – Qanix-Əyriçay, 2 – travertin, 3 – yarımsəhra və quru çöl
E) 1 – Zaqatala-Lahıc, 2 – molibden, 3 – il boyu bol yağıntılı soyuq

62. Cədvəldə əsasən nə doğrudur?

Nö	Kənd təsərrüfatı məhsulları	İxracatçı ölkələr	İdخالçı ölkələr
1	Şəkər qamışı	Braziliya, Kuba	Yaponiya, Almaniya
2	Çəltik	Tailand, Almaniya	Türkmənistan, Braziliya
3	Buğda	Kanada, Pakistan	Fransa, Qazaxıstan
4	Kakao	Qana, Kot-d İvuar	ABŞ, Rusiya
5	Pambiq	Misir, Özbəkistan	Fransa, Böyük Britaniya

- A) 1, 2, 5 B) 3, 4, 5 C) 1, 4, 5
D) 1, 2, 3 E) 2, 3, 4

63. Fiord adlanır:

- A) buzlaqların fəaliyyəti ilə yaranan düzənliklər
B) dəniz nəqliyyatında daşınma xərci
C) külək eroziyası nəticəsində yaranan relyef forması
D) akkumulyativ relyef forması
E) relyefin uzunsov, girintili-çıxıntılı sahil forması

64. Braziliya, Nigeriya, Türkiyə dövlətləri üçün ümumi olan əlamətlər:

1. Demografik böhran səciyyəvidir
 2. Geosinklinal sahələrdə yerləşirlər
 3. Atlantik okeanına birbaşa çıxışları vardır
 4. Kənd təsərrüfatında əkinçilik hakim mövqə tutur
 5. Yalançı urbanizasiya səciyyəvidir
 6. Mülayim işıqlanma qurşağında yerləşirlər
- A) 2, 4, 6 B) 3, 4, 5 C) 2, 3, 5
D) 1, 3, 6 E) 1, 2, 4

65. Yer kürəsi öz oxu ətrafında 1 saatda 10° dönsəydi, onda Yer kürəsində neçə saat qurşağı olardı və Bakı neçənci saat qurşağında yerləşərdi?

- A) 48 və V B) 48 və II C) 36 və V
D) 24 və III E) 36 və VI

66. Azərbaycanın pambıqçılıq və heyvandarlıq məhsullarının müasir texnika və texnologiya əsasında ölkə daxilində tam emal olunması səbəb olar:

1. Meyvə-tərəvəz konserv sənayesinin ixracat sahəsinə çevrilməsinə
 2. Xarici ölkələrdən yüngül sənaye məhsullarının idxalının artmasına
 3. Pambıqçılığın, heyvandarlığın sürətli inkişafına
 4. Əhəlinin həyat səviyyəsinin yaxşılaşmasına
 5. Ölkədən yarımfabrikat məhsullarının ixracatının artmasına
 6. Əmək ehtiyatlarının məşğulluğunun artmasına
- A) 2, 3, 6 B) 1, 4, 6 C) 2, 3, 5
D) 3, 4, 6 E) 1, 4, 5

67. Azərbaycanda daxili tələbatı ödəyən bitkililiyin ixtisaslaşma sahələri:

- A) kətançılıq, çəltikçilik, çayçılıq
B) üzümçülük, arıçılıq, gülçülük
C) pambıqçılıq, çəltikçilik, tərəvəzçilik
D) kartofçuluq, tütünçülük, çəltikçilik
E) pambıqçılıq, üzümçülük, tərəvəzçilik

68. Azərbaycanın əhalisi 1980-ci ildə 6114 min nəfər, 2005-ci ildə isə 8347 min nəfər olmuşdur. Bu dövrdə əhəlinin sıxlığı neçə nəfər artmışdır?

- A) 31,7 nəfər/km² B) 33,2 nəfər/km²
C) 49,5 nəfər/km² D) 25,8 nəfər/km²
E) 13,2 nəfər/km²

69. Türk dünyasında yerləşən su anbarları və onların aid olduqları çaylar:

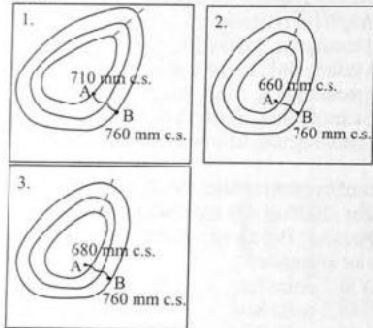
Su anbarları:	Çaylar:
I. Keban	1. Kür
II. Buxtarma	2. Lənkərançay
III. Kapçaqay	3. İrtiş
	4. Fərat
	5. Dəclə
	6. İli
	7. Sırdərya

- A) I – 4, II – 3, III – 6
B) I – 4, II – 5, III – 6
C) I – 3, II – 4, III – 2
D) I – 7, II – 6, III – 1
E) I – 7, II – 6, III – 5

70. Təbii qazın beynəlxalq daşınmasının başlıca istiqamətləri:

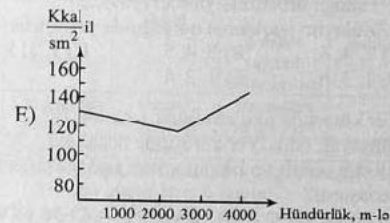
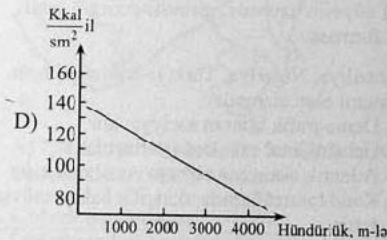
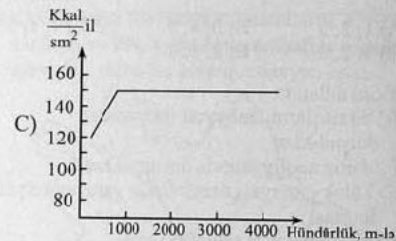
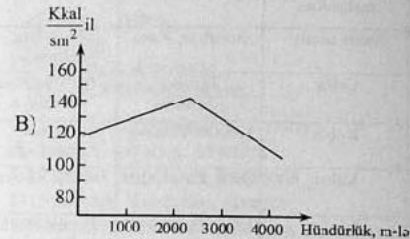
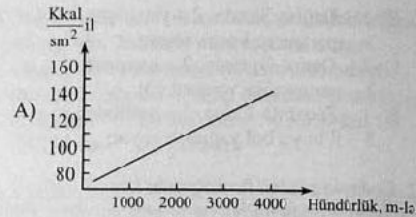
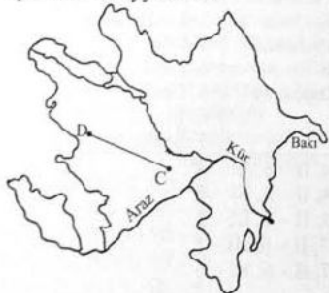
- A) Rusiya → Ukrayna;
İran → ABŞ, Rusiya
B) Niderland → Rusiya;
İran → Qərbi Avropa
C) İran → Azərbaycan;
ABŞ → Kanada
D) Liviya → Qərbi Avropa;
Rusiya → İran
E) Rusiya → Qərbi və Şərqi Avropa;
Şimali Afrika → ABŞ, Qərbi Avropa

71. Sxemlərə əsasən "A"-dan "B"-yə axan və uzunluqları 2000 km olan çayların meyilliliyinin artma ardıcılığını müəyyən edin.

- A) 1, 2, 3 B) 1, 3, 2 C) 2, 3, 1
D) 3, 2, 1 E) 2, 1, 3

72. C və D məntəqələri arasında ümumi günəş radiasiyasının illik miqdarının paylanma qrafikini müəyyən edin.

73. Temperaturu +20°C, nisbi rütubətliyi 75% olan 1 m³ hava +30°C-yə qədər qızarsa, onun nisbi rütubətliyi neçə faiz olar? (1 m³ havada +20°C-də maksimum 17 q; +30°C-də isə 30 q su buxarı ola bilər.)

- A) 42,5%
B) 29,7%
C) 15,5%
D) 65,5%
E) 22,5%

74. Xəritə-sxemdə rəqəmlərlə verilən ölkələrə xas olan xüsusiyyətləri müəyyən edin.

- I. Su, meşə resurslarına malikdir, dünya əhəmiyyətli dəmir, manqan, boksit ehtiyatları ilə zəngindir
II. Urbanizasiya səviyyəsi yüksəkdir, kapital ixrac edir
III. Materikin ən geridə qalmış ölkələrindən biridir
IV. İECÖ-lər içərisində sənayenin çoxmərkəzli olması, EHM, AES-lər və kosmik tədqiqatlar üçün avadanlıq istehsalı ilə seçilir

- A) I - 3, II - 2, III - 1, IV - 4
B) I - 4, II - 3, III - 2, IV - 1
C) I - 4, II - 1, III - 2, IV - 3
D) I - 2, II - 4, III - 1, IV - 3
E) I - 3, II - 1, III - 4, IV - 2

75. Fəal seysmikliyə malik, lakin fəaliyyətdə olan vulkanların müşahidə olunmadığı dağları müəyyən edin.

1	Qafqaz	And	Appalaç
2	Ural	Alp	Karpat
3	Qafqaz	Pamir	Himalay
4	And	Kordilyer	Himalay
5	Pireney	Apennin	And

- A) 3 B) 4 C) 5 D) 2 E) 1

2012-ci ildə qəbul imtahanlarında istifadə edilmiş test tapşırıqlarının elmi-metodiki təhlili

2012-2013 –cü tədris ili üçün ölkəmizin ali məktəblərinə TQDK tərəfindən keçirilən qəbul imtahanlarında coğrafiya fənnindən II ixtisas qrupunda hər variantda 25 olmaqla 50 (əlli) orijinal test tapşırığından istifadə edilmişdir. Onların elmi-metodiki təhlili göstərmişdir ki, qəbul imtahanında istifadə olunan test tapşırıqlarının əksəriyyəti mövzular və kurslararası əlaqələrə aid olmuş, coğrafiyadan tədris və qəbul proqramlarını tam və dolğun əhatə etmişdir. Abiturientlərə təqdim olunan test bloku seçilərkən elmi-metodiki səhvlərə yol verilməmişdir. Qəbul imtahanında təqdim olunmuş test tapşırıqları müxtəlifməzmunlu və forma baxımından rəngarəng olmaqla, bütövlükdə coğrafiya fənnindən abiturientlərin bilik və bacarıqlarını obyektiv qiymətləndirməyə, onları bir-birindən fərqləndirməyə imkan verir.

Qəbul imtahanında istifadə edilmiş test tapşırıqları çətinlik dərəcələri (sadə, orta və mürəkkəb) və relevantlıq göstəricilərinə görə təhlil edilmişdir. Ümumiyyətlə, test bloku coğrafiya fənni daxilində izahı və şərh tələb olunan hadisə və prosesləri müxtəlif forma və şəkildə əhatə etməklə abiturientlərin məntiqi təhlil, müqayisə etmə, nəticə çıxarma qabiliyyətlərini aşkar etməyə yönəlmiş, fəal axtarış və konstruktivliyə meyilli olmuşdur. Məsələn, VI, VII, VIII (Azərbaycanın fiziki coğrafiyası) və X sinif coğrafiya kurslarının qarşılıqlı əlaqəsinə və integrasiyasına əsaslanan test tapşırıqları (A variantı – 78, 85, 86, 89, 91, 94, 95, 97, 98, 100 sayılı; B variantı – 77, 79, 89, 93, 96, 97, 99 sayılı) abiturientlərdən yalnız bir kurs

(bölmə) daxilində mənimsədiklərini nümayiş etdirməyi deyil, həmçinin ayrı-ayrı kurslarda (bölmələrdə) öyrənilən bilikləri əlaqələndirməyi, müqayisə etməyi, məntiqi nəticə çıxarmağı və qərar qəbul etmə bacarıqlarını nümayiş etdirməyi tələb edir. Qeyd edək ki, kurslar və mövzulararası əlaqələri əks etdirən bu test tapşırıqlarının elmi-metodiki cəhətdən müxtəlif məzmun və formada (xəritə, qrafik, açıq test tapşırığı və s.) təqdim edilməsi abiturientləri çox fərqli bilik, bacarıq və vərdislərdən istifadə etməyə, dərin məntiqi təfəkkür nümayiş etdirməyə, coğrafiyada xüsusi əhəmiyyəti olan hadisə və proseslər arasında səbəb – nəticə əlaqələrini necə aşkar etmək qabiliyyətini nümayiş etdirməyə məcbur etmişdir. Eyni mülahizələri VIII (Azərbaycanın iqtisadi coğrafiyası), IX və XI siniflərin iqtisadi coğrafiya kurslarına aid olan test tapşırıqlarına (A variantı – 77, 79, 80, 82, 83, 84, 87, 92, 93, 96, 99 sayılı; B variantı – 77, 80, 81, 82, 86, 87, 92, 94, 98, 100 sayılı) da şamil etmək olar. Nəticədə, 2012-2013-cü tədris ilində ali məktəblərə qəbul imtahanında coğrafiyadan istifadə olunan test tapşırıqlarında ancaq faktoloji biliklərə (əzbəçiliyə) yönəlmiş tapşırıqlar minimuma endirilmişdir.

Çətinlik səviyyəsinə görə də test tapşırıqları əvvəlki illərdəkindən çox müxtəlif olub, abiturientlərin bilik səviyyələrini fərqləndirməyə imkan vermişdir. Çətin hesab edilən və abiturientlərin cəmi 30% - ə qədərindən cavab verdiyi test tapşırıqlarının sayı A variantında 11, B variantında 15, C variantında 10, D variantında isə 15 olmuşdur.

Ortaçətinlik dərəcəsinə olan test tapşırıqlarına II ixtisas qrupuna qəbul imtahanı verən abiturientlərin 30-50% -i doğru cavab vermişdir. Belə tapşırıqların sayı A variantında 11, B variantında 7, C variantında 12, D variantında isə 7 olmuşdur. Deməli, hər bir variantda sayı 3 olan sadə test tapşırıqlarına abiturientlərin 50-70%-i cavab vermişdir. Ancaq B və D variantlarında bir test tapşırığına (B variantında 94 sayılı – istehsal tullantılarından səmərəli istifadəyə aid test tapşırığı) abiturientlərin cavabı yüksək (72%) olmuşdur.

2012-2013-cü tədris ili üçün keçirilən qəbul imtahanlarında təqdim olunan test tapşırıqlarına abiturientlərin cavablarının elmi-statistik təhlili göstərir ki, əvvəlki illərlə müqayisədə bu il doğru cavabların səviyyəsi xeyli aşağı düşmüşdür.

Test tapşırıqlarının relevantlıq kateqoriyalarına qabiliyyət göstəricilərinə görə təhlili abiturientlərin cavablarında əvvəlki illərdən fərqli əlamətləri aşkar etməyə imkan verir. Belə ki, onlar bu il faktoloji və terminoloji test tapşırıqları ilə bərabər, bəzi coğrafi hadisə və prosesləri özündə əks etdirən, izahedici və ümumiləşdirmə xarakterli suallara da nisbətən uğurlu (40-60%) cavab vermişlər (A variantı – 76, 80, 81, 82, 84; B variantı – 76, 79, 92, 94, 95). Abiturientlər bu il də məntiqi nəticə çıxarmağı və riyazi biliklərin tətbiqini tələb edən, coğrafi hadisə və proseslər arasında səbəb-nəticə əlaqələrini aşkar etməyə istiqamətlənmiş, həmçinin kurslararası və mövzularası əlaqələrə aid hesablama, xəritə və diaqram xarakterli test tapşırıqlarına düzgün cavab verməkdə çətinlik çəkmişlər.

Abituriyentlərin 30%-dən də azının doğru cavablandırma bildikləri, əsasən, “Azərbaycanın əhalisi”, “Materiklərin iqlimi və təbii zonaları”, “Plan və xəritə”, “Yerin daxili quruluşu”, “Yerin

illik və sutkalıq hərəkəti” və digər mövzu, bölmə və kursların qarşılıqlı əlaqəsinə aid ümumiləşdirmə, izahedici, xəritə-diaqram, hesablama xarakterli test tapşırıqlarında onlardan sərbəst təhlil etmə, səbəb-nəticə əlaqələrini aşkar etmə, öncəgörmə, məntiqi təfəkkür kimi qabiliyyətlərlə bərabər, qazanılmış biliyi tətbiq etmə bacarığı və riyazi bilik də tələb olunur. “Atmosfer”, “Plan və xəritə”, həmçinin “Qurunun daxili suları” mövzularının VI və X siniflər üçün coğrafiya kursları çərçivəsində integrasiyasına aid olan, xəritə biliklərinin tətbiqi ilə hesablama xarakterli test tapşırığına (A variantı 94 sayılı test) abiturientlərin zəif cavab vermələri (21%) təəssüf doğurur. Çünki dəfələrlə bu tip test tapşırıqlarından qəbul və sınaq imtahanlarında istifadə edilmiş, “Abituriyent” jurnalında onların izahları verilmişdir. Atmosfer təzyiqinin dəyişməsindən, horizontallar və xəritənin miqyası haqqında biliklərdən istifadə etməklə, çayın orta meyilliyinin hesablanmasına aid test tapşırığına belə, aşağı səviyyədə cavab verilməsi, hələ də məktəblərimizdə qazanılmış biliyi əlaqələndirməyi, səbəb – nəticə əlaqələrini təhlil etməyi bacaran, fəal düşüncə bilən şagirdlərin yetişdirilməsində problemlərin qaldığını aydın göstərir.

Cari tədris ilində keçirilən qəbul imtahanlarında coğrafiya fənni üçün əhəmiyyətli xüsusiyyətlərdən biri də ilk dəfə olaraq açıq tipli test tapşırıqlarından istifadə edilməsidir. Bu tip test tapşırıqları və onların izahı son 2-3 il ərzində TQDK tərəfindən dəfələrlə abiturientlərə təqdim edilsə də, onların cavabları çox aşağı səviyyədə olmuşdur. Məsələn, 1994-cü ildən başlayaraq, demək olar ki, hər il “Saat qurşaqları”, “Coğrafi koordinatlar” mövzularına aid hesablama xarakterli test tapşırıqları həm qəbul, həm də sınaq imtahanlarında təqdim edilsə də, onların

izahı "Abituriyent" jurnalında dəfələrlə verilsə də, abituriyentlər bu mövzuda olan açıq testə çox aşağı səviyyədə düzgün cavab vermişlər (A variantı – 97 sayılı test tapşırığı – 7 %). Deməli, hələ də məktəblərimizdə tədris zamanı ayrı-ayrı fənlərin əlaqələndirilməsində, riyazi biliklərin coğrafi hadisə və proseslərin təhlil olunmasına tətbiq edilməsində, ən nəhayət, sərbəst qərar qəbul edə bilən şagirdlərin yetişdirilməsində metodiki nöqsanlar qalmaqdadır. Qəbul imtahanında ilk dəfə təqdim olunan açıq tipli test tapşırıqlarına abituriyentlərin çox aşağı səviyyədə cavab vermələri, məktəblərimizdə tədris prosesində fəal düşüncə qabiliyyətinə malik, sərbəst qərar qəbul edə bilən şagirdlərin yetişdirilməsinə böyük diqqət verilməsi zərurətini ortaya çıxarmışdır.

Dəfələrlə qeyd edildiyi kimi, abituriyentlər "Yerin daxili quruluşu və relyefi" mövzusunda aid test tapşırıqlarına, bir qayda olaraq, düzgün cavab verməkdə çətinlik çəkirlər. Builki qəbul imtahanlarında da eyni nəticə qeydə alınmışdır. Belə ki, B variantında 93 sayılı test tapşırığında dağ silsilələri, onların əmələ gəldikləri geoloji era və dağəmələgəlmə mərhələləri arasında uyğunluğun müəyyən olunması tələb olunurdu. Lakin düzgün cavabların aşağı olması faktı (14%-dən çox) göstərir ki, bu çox geniş və əhatəli mövzu yenə də məktəblərdə zəif tədris olunur.

Qəbul imtahanında qazanılmış biliklərin tətbiqinə əsaslanan bir çox ümumiləşdirmə, səbəb-nəticə əlaqələri, xəritə-sxem, qrafik, hesablama xarakterli qapalı və açıq tipli testlərə (A variantı – 79, 86, 88, 89, 93, 94, 95, 97, 98, 99, 100; B variantı – 77, 78, 81, 82, 83, 85, 87, 88, 89, 93, 96, 97, 98, 99, 100) abituriyentlərin verdikləri doğru cavabların səviyyəsi çox aşağı olmuşdur (3-30%). Bu, xüsusilə coğrafiyanın bir neçə mövzu və bölməsini əhatə edən sintez

xarakterli, o cümlədən hesablama və xəritə-qrafik məzmunlu testlərə aiddir.

Deməli, abituriyentlər coğrafi hadisə və proseslərin mahiyyətini, inkişaf mexanizmlərini, qarşılıqlı əlaqələrini əks etdirən, müstəqil qərar qəbul etmə qabiliyyəti, riyazi və məntiqi təfəkkür tələb edən bilik və bacarıqları zəif mənimsəmiş, onları tətbiq etməkdə çətinlik çəkmişlər.

Qeyd edək ki, faktoloji, terminoloji, səbəb-nəticə əlaqələri, ümumiləşdirmə kimi relevantlik kateqoriyalarına (qabiliyyət göstəricilərinə) aid test tapşırıqlarına düzgün cavabların səviyyəsi nisbətən qənaətbəxş olmuşdur (40-60%). Ümumiyyətlə, abituriyentlərin builki qəbul imtahanlarında coğrafiyadan nümayiş etdirdikləri orta bilik səviyyəsi 2011-ci ildəki nisbətən xeyli aşağı olmuşdur ki, bu da ümumtəhsil məktəblərində coğrafiya fənninin tədrisində köklü keyfiyyət dəyişiklikləri tələb edir.

2012-ci ildə qəbul imtahanlarında istifadə edilmiş TEST TAPŞIRIQLARI

Aşağıda 2012-ci ilin qəbul imtahanlarında istifadə olunmuş test tapşırıqları ilə bərabər, onların hər birinə abituriyentlər tərəfindən verilmiş cavabların statistik göstəriciləri də təqdim edilir.

2012 II qrup, Variant A

76. Azərbaycanda yayı quraq keçən mülayim-isti iqlim şəraitində becərilən bitkilər:
A) tütün, pambıq, yazlıq buğda
B) kartof, üzüm, yazlıq buğda
C) tütün, qərzəkli meyvə, yazlıq buğda
D) sitrus bitkiləri, fəraş tərəvəz, çay
E) sitrus bitkiləri, üzüm, qərzəkli meyvə

Düzgün cavabların faizi - 41.88,
səhv cavabların faizi - 50.78.

77. Ölkə əhalisinin sayı 10500 min nəfər, təbii artım hər 1000 nəfərə 6 nəfər olarsa, əhalinin orta illik artımını (faizlə) və 5 il sonra ölkə əhalisinin sayını (proqnoz) hesablayın.
A) 0,6% və 12815 min nəfər
B) 0,6% və 11300 min nəfər
C) 1,7% və 10815 min nəfər
D) 6% və 13650 min nəfər
E) 0,6% və 10815 min nəfər

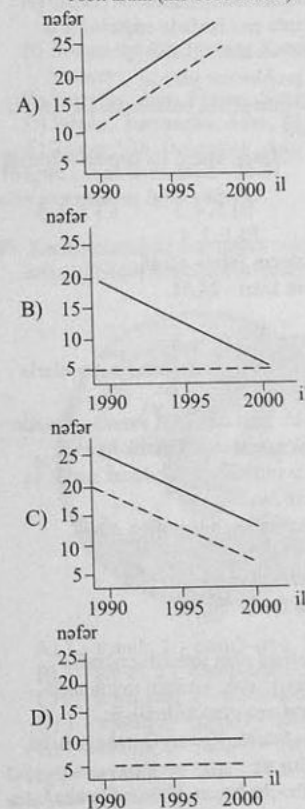
Düzgün cavabların faizi - 34.75,
səhv cavabların faizi - 26.32.

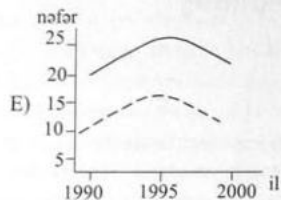
78. Afrika materikinə aid əlamətlər:
1. Sahilləri zəif parçalanmışdır.
2. Ərazisinin əsas hissəsi qədim platformada yerləşir.
3. Ən iri gölləri ekvatorial qurşaqla yerləşir.
4. Denudasion düzənliklər geniş sahə tutur.
5. Subtropik qurşaqla geniş sahə tutur.
A) 2, 3, 4 B) 1, 2, 4 C) 1, 3, 5
D) 1, 2, 5 E) 3, 4, 5

Düzgün cavabların faizi - 47.71,
səhv cavabların faizi - 44.77.

79. Son illər Azərbaycanda əhalinin təbii artımı və doğumunun səviyyəsinin dəyişməsi hansı qrafikdə düzgün göstərilir?

— Doğulanlar (hər 1000 nəfərə)
--- Təbii artım (hər 1000 nəfərə)

Düzgün cavabların faizi - 20.00,
səhv cavabların faizi - 56.77.

80. Qeyri-ənənəvi enerji mənbələrinin əsas xüsusiyyətlərinə aiddir:

1. Ekoloji cəhətdən təmizdir
2. İEOÖ-lərdə çox istifadə edilir
3. Tükənməyən ehtiyatlardır
4. Ekoloji problemlər yaradır
5. Yanacaq-energetika balansında payı xeyli azalmışdır
6. İstifadə edilməsi enerji ilə təminatə kömək edir

- A) 2, 5, 6 B) 2, 4, 5 C) 3, 4, 5
D) 1, 3, 6 E) 1, 3, 4

Düzgün cavabların faizi - 60.40,
səhv cavabların faizi - 24.51.

81. Doymuş hava:

- A) 1 m³ havada olan su buxarının qramlarla miqdarıdır
- B) isti və quru səth üzərində yaranan havadır
- C) ən yüksək temperatura malik havadır
- D) tərkibində mümkün ola biləcək qədər su buxarı olan havadır
- E) yağıntı vermək qabiliyyətinə malik olmayan havadır

Düzgün cavabların faizi - 57.12,
səhv cavabların faizi - 36.32.

82. İranla həmsərhəd olan iqtisadi-coğrafi rayonların daxilindəki inzibati rayonların sayının azalmasına görə ardıcılığı:

- A) Lənkəran-Astara, Yuxarı Qarabağ, Aran, Kəlbəcər-Laçın
- B) Aran, Kəlbəcər-Laçın, Yuxarı Qarabağ, Lənkəran-Astara

- C) Aran, Lənkəran-Astara, Kəlbəcər-Laçın, Yuxarı Qarabağ
- D) Aran, Yuxarı Qarabağ, Lənkəran-Astara, Kəlbəcər-Laçın
- E) Yuxarı Qarabağ, Aran, Lənkəran-Astara, Kəlbəcər-Laçın

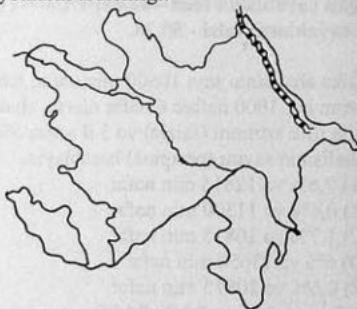
Düzgün cavabların faizi - 40.50,
səhv cavabların faizi - 47.22.

83. Ölkənin ÜDM-nin dəyəri 45 mlrd. dollar, ÜMM-nin dəyəri isə 20 mlrd. dollardır. Bu dövlətin ölkə xaricindəki məhsulunun həcmi 3,5 mlrd. dollardır. ÜDM-də xarici şirkətlərin payını hesablayın.

- A) 28,5 mlrd. dollar B) 20,0 mlrd. dollar
- C) 25,0 mlrd. dollar D) 15,5 mlrd. dollar
- E) 16,5 mlrd. dollar

Düzgün cavabların faizi - 35.51,
səhv cavabların faizi - 21.98.

84. Nəqliyyat növü və onun keçdiyi inzibati rayonların ardıcılığı:

- A) neft kəməri; Abşeron, Xızı, Şabran, Qusar, Siyazən
- B) dəmiryolu; Abşeron, Xızı, Siyazən, Şabran, Xaçmaz
- C) avtomobil yolu; Bakı, Quba, Şabran, Siyazən, Qusar
- D) qaz kəməri; Abşeron, Şabran, Quba, Xaçmaz, Xızı
- E) dəmiryolu; Abşeron, Şabran, Siyazən, Xızı, Xaçmaz

Düzgün cavabların faizi - 52.66,
səhv cavabların faizi - 39.05.

85. Mezozoy erasının Yura və Tabaşir dövrlərinə aid süxurların yayıldığı orazilər:

- A) 4, 5, 7, 9 B) 2, 3, 7, 8 C) 1, 2, 4, 9
- D) 1, 5, 6, 8 E) 3, 4, 5, 6

Düzgün cavabların faizi - 41.33,
səhv cavabların faizi - 25.04.

86. Uyğunluq pozulmuşdur:

1. Kuba adası – Karib dənizi – subtropik qurşağ
2. Yukatan yarımadası – Karib dənizi – tropik qurşağ
3. İslandiya adası – Atlantik okeanı – mülayim qurşağ
4. Aleut adaları – Bering dənizi – mülayim qurşağ
5. Haynan adası – Cənubi Çin dənizi – subekvatorial qurşağ
6. Saxalin adası – Oxot dənizi – subarktik qurşağ

- A) 1, 3, 5 B) 2, 5, 6 C) 2, 4, 6
- D) 1, 3, 4 E) 1, 3, 6

Düzgün cavabların faizi - 20.09,
səhv cavabların faizi - 50.91.

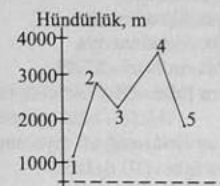
87. İntensiv südlük və südlük-ötlik heyvandarlığın üstün inkişaf etdiyi regionlar:

- A) 1, 2, 7, 8 B) 2, 4, 6, 8 C) 1, 3, 5, 7
- D) 3, 4, 5, 6 E) 2, 3, 6, 8

Düzgün cavabların faizi - 45.92,
səhv cavabların faizi - 35.28.

88.

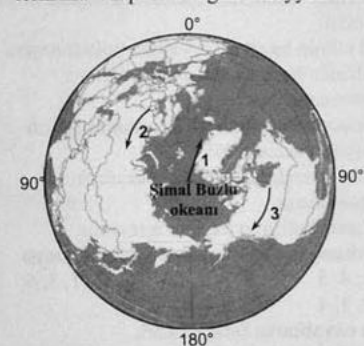

Rəqəmlərə uyğun gələn çay mənbələrinin ardıcılığını müəyyən edin.

- A) Qanıx, Astaraçay, Həkəri, Sumqayıtçay, Qudyalçay
- B) Bolqarçay, Kür, Samur, Köndələnçay, Arpaçay
- C) Viləşçay, Araz, Pirsaat, Samur, Bolqarçay
- D) Pirsaat, Turyançay, Araz, Tərtər, Viləşçay
- E) Samur, Kür, Bolqarçay, Araz, Qusarçay

Düzgün cavabların faizi - 26.01,
səhv cavabların faizi - 43.74.

89. Xəritə-sxemədəki rəqəmlərə əsasən istiqamətlərin müvafiq ardıcılığını müəyyən edin.

- A) 1 – cənub, 2 – cənub-şərq, 3 – cənub-qərb
- B) 1 – şimal, 2 – cənub-qərb, 3 – cənub-şərq
- C) 1 – şimal-şərq, 2 – şimal-qərb, 3 – cənub-qərb
- D) 1 – şimal, 2 – qərb, 3 – şərq
- E) 1 – cənub, 2 – şərq, 3 – qərb

Düzgün cavabların faizi - 25.63,
səhv cavabların faizi - 58.69.

90. Bütün ölkələrinin Dünya okeanına birbaşa çıxışı olan yarımadasalar:
 A) Apennin, Pireney
 B) Koreya, Balkan
 C) Balkan, Ərəbistan
 D) Ərəbistan, Skandinaviya
 E) Hind-Çin, Skandinaviya

Düzgün cavabların faizi - 33.49,
 səhv cavabların faizi - 53.47.

91. Küdrü Şirvan fiziki-coğrafi rayonunda yayılan torpaq (I) və iqlim (II) tipləri:
 A) I – allüvial çəmən;
 II – yayı quraq keçən mülayim isti
 B) I – açıq şabalıdı, boz-çəmən;
 II – yarımsəhra və quru çöl
 C) I – boz-çəmən, qara;
 II – yarımsəhra və quru çöl
 D) I – boz, sarı;
 II – qışı quraq keçən mülayim isti
 E) I – şabalıdı, qəhvəyi meşə;
 II – yarımsəhra və quru çöl

Düzgün cavabların faizi - 45.10,
 səhv cavabların faizi - 30.76.

92. Azərbaycan Respublikasında əməkətutumlu təsərrüfat sahələrinin inkişaf etdirilməsi səbəb ola bilər:
 1. Əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəlməsinə
 2. İdxdada hazır sənaye məhsullarının artmasına
 3. İxracatda xammal və yarımfabrikatların payının azalmasına
 4. Xarici nəqliyyat-iqtisadi əlaqələrin azalmasına
 5. Kənd əhalisinin payının artmasına
 6. Urbanizasiya səviyyəsinin yüksəlməsinə
 A) 1, 4, 5 B) 1, 5, 6 C) 1, 3, 6
 D) 2, 3, 4 E) 3, 4, 6

Düzgün cavabların faizi - 33.55,
 səhv cavabların faizi - 47.00.

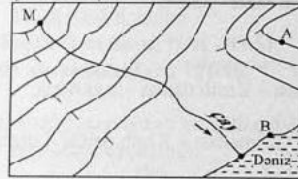
93. Şərti işarələrlə verilmiş faydalı qazıntıların daha çox yayıldığı müvafiq türk dövlətləri:
 1. Azərbaycan
 2. Qazaxıstan
 3. Türkiyə
 4. Özbəkistan

- A) I – 4, II – 1, III – 2, IV – 3
 B) I – 3, II – 1, III – 4, IV – 2
 C) I – 3, II – 2, III – 4, IV – 1
 D) I – 4, II – 2, III – 1, IV – 3
 E) I – 2, II – 1, III – 3, IV – 4

Düzgün cavabların faizi - 29.82,
 səhv cavabların faizi - 35.77.

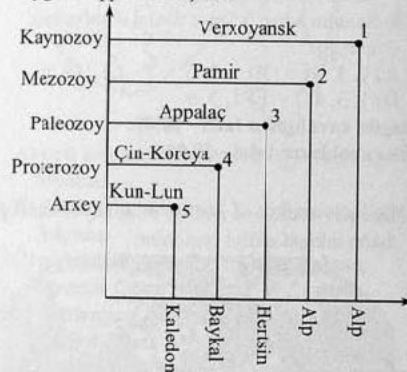
94. A və B məntəqələri arasında təzyiq fərqi 45 mm.c.st., miqyası 1:25 000 000 olan xəritə üzərində çayın uzunluğu 3 sm olarsa, sxemə əsasən çayın orta meyilliyini hesablayın (m/km ilə).

- A) 0,7 B) 2,2 C) 1,2 D) 1,5 E) 0,5

Düzgün cavabların faizi - 21.10,
 səhv cavabların faizi - 24.24.

95. Uyğunluq pozulmuşdur:

- A) 2, 4, 5 B) 1, 3, 4 C) 1, 2, 3
 D) 3, 4, 5 E) 1, 2, 5

Düzgün cavabların faizi - 29.11,
 səhv cavabların faizi - 35.81.

96. Beynəlxalq turizmin inkişafı üçün təbii şəraiti nisbətən *olverişsiz* olan adalar:
 1. Elsmir 2. Tayvan
 3. Odlu Torpaq 4. Baffin Torpağı
 5. Yeni Zelandiya 6. Malta

Düzgün cavabların faizi - 35.87,
 səhv cavabların faizi - 38.50.

97. A məntəqəsində 31 dekabr saat 21³⁰-dur. Bakı şəhərində isə 01 yanvar saat 02⁵⁰-dir. Eyni enlikdə yerləşən bu məntəqələr arasındakı ən qısa məsafəni km-lə hesablayın.

Düzgün cavabların faizi - 7.01,
 səhv cavabların faizi - 26.81.

98. Yayı isti rütubətli, qışı isti quru olan ərazilərə xas olan əlamətlər:
 1. Qara və şabalıdı torpaqlar üstündür
 2. Savannalar geniş yayılmışdır
 3. Havanın illik temperatur amplitudu böyükdür
 4. Yayda ekvatorial, qışda tropik hava kütlələri hakimdir
 5. Qırmızı-qonur torpaqlar üstündür
 6. Fiziki aşınma prosesi intensivdir

Düzgün cavabların faizi - 24.99,
 səhv cavabların faizi - 42.02.

99. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. Kanada və Avstraliya İttifaqı
 2. İsveçrə və Niderland
 3. İspaniya və Yunanıstan
 a. İEÖ arasında "orta inkişaf səviyyəsinə" görə seçilir
 b. Urbanizasiyanın səviyyəsi nisbətən aşağıdır
 c. Sənayesini yerli xammal ilə təmin edə bilər
 d. İEÖ arasında ərazisinə görə nisbətən kiçik dövlətlərdir
 e. Beynəlxalq coğrafi əmək bölgüsündə dar ixtisaslaşma ilə seçilir

Düzgün cavabların faizi - 3.73,
 səhv cavabların faizi - 57.57.

100. Uyğunluğu müəyyən edin.

Məntəqələr

1. Bayron burnu
 2. Ras-Xafun burnu
 3. Sent-Çarlz burnu

Təbii zonalar

- a. Tundra və meşə-tundra
 b. Savanna və seyrək meşələr
 c. Dəyişən rütubətli meşələr
 d. Çöllər və meşə-çöllər
 e. Codyarpaqlı həmişəyaşıl meşə və kollar

Düzgün cavabların faizi - 3.20,
 səhv cavabların faizi - 41.31.

76. Azərbaycan Respublikasında əməkətutumlu təsərrüfat sahələrinin inkişaf etdirilməsi səbəb ola bilər:

1. Mənfə miqrasiya balansının artmasına
2. Təbii ehtiyatlardan kompleks istifadəyə
3. Müsbət miqrasiya balansına
4. İxracatda hazır məhsulların artmasına
5. Kənd təsərrüfatının ixtisaslaşmasının dəyişməsinə

6. Yarımfabrikat ixracının artmasına
- A) 1, 4, 5 B) 1, 2, 6 C) 1, 2, 4
D) 2, 3, 4 E) 3, 5, 6

Düzgün cavabların faizi - 40.08,
səhv cavabların faizi - 42.68.

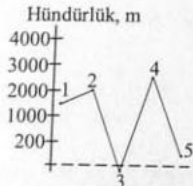
77. Uyğunluq gözlənilmişdir:

1. Kuba adası – Karib dənizi – subtropik qurşaq
2. Yukatan yarımadası – Karib dənizi – tropik qurşaq
3. İsləndiya adası – Atlantik okeanı – mülayim qurşaq
4. Aleut adaları – Bering dənizi – mülayim qurşaq
5. Haynan adası – Cənubi Çin dənizi – subekvatorial qurşaq
6. Saxalin adası – Oxot dənizi – subarktik qurşaq

- A) 1, 2, 4 B) 1, 3, 4 C) 1, 5, 6
D) 2, 4, 5 E) 2, 3, 6

Düzgün cavabların faizi - 16.91,
səhv cavabların faizi - 57.32.

78.

Rəqəmlərə uyğun gələn göllərin ardıcılığını müəyyən edin.

- A) Kiçik Alagöl, Göygöl, Sarısu, Maralgöl, Ağgöl

- B) Göygöl, Maralgöl, Ağzıbirçala, Böyük Alagöl, Acınohur
C) Göygöl, Böyük Alagöl, Candargöl, Qaragöl, Böyükşor
D) Böyük Alagöl, Qaragöl, Hacıqabul, Göygöl, Ağgöl
E) Maralgöl, Böyük Alagöl, Böyükşor, Kiçik Alagöl, Candargöl

Düzgün cavabların faizi - 27.03,
səhv cavabların faizi - 41.66.

79. Afrika materikinə aid əlamətlər:

1. Ekvatordan şimalda yerləşən hissəsi daha enlidir.
 2. Şərq və cənub hissəsi daha hündürdür.
 3. Somali yarımadası isti okean cərəyanının təsirində məruz qalır.
 4. Alp qırışıqlığına məxsus silsilələr geniş sahə tutur.
 5. Okean cərəyanları Qvineya körfəzi sahillərinə xeyli əlavə yağıntı gətirir.
- A) 1, 3, 5 B) 2, 4, 5 C) 1, 2, 5
D) 1, 3, 4 E) 2, 3, 4

Düzgün cavabların faizi - 47.51,
səhv cavabların faizi - 44.39.

80. Ekstensiv otlaq heyvandarlığının üstünlük təşkil etdiyi regionlar:

- A) 3, 4, 5, 6
B) 1, 4, 5, 7
C) 2, 4, 6, 8
D) 1, 3, 5, 6
E) 1, 2, 7, 8

Düzgün cavabların faizi - 33.89,
səhv cavabların faizi - 45.31.

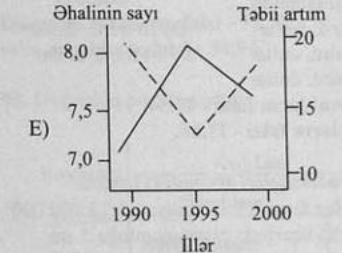
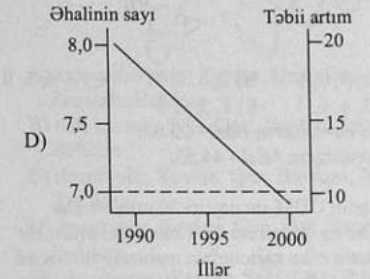
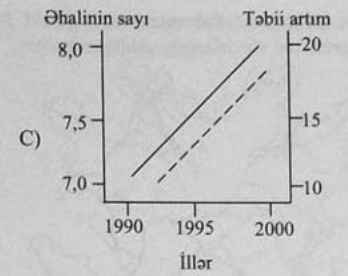
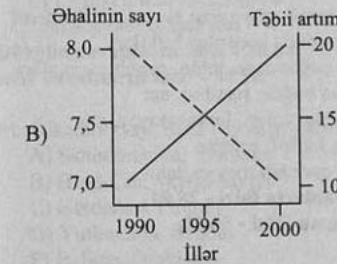
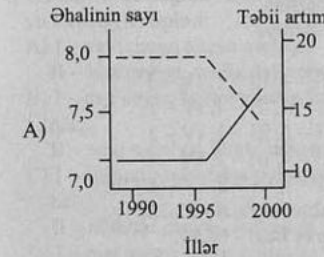
81. İranla həmsərhəd olan iqtisadi-coğrafi rayonların daxilindəki inzibati rayonların sayının artmasına görə ardıcılığı:

- A) Kəlbəcər-Laçın, Lənkəran-Astara, Yuxarı Qarabağ, Aran
B) Lənkəran-Astara, Kəlbəcər-Laçın, Yuxarı Qarabağ, Aran
C) Kəlbəcər-Laçın, Yuxarı Qarabağ, Lənkəran-Astara, Aran
D) Lənkəran-Astara, Yuxarı Qarabağ, Kəlbəcər-Laçın, Aran
E) Yuxarı Qarabağ, Lənkəran-Astara, Aran, Kəlbəcər-Laçın

Düzgün cavabların faizi - 26.62,
səhv cavabların faizi - 60.55.

82. Son illər Azərbaycanda əhalinin sayının və təbii artımının dəyişməsi hansı qrafikdə doğru göstərilib?

— Əhalinin sayı (mln. nəfər)
--- Təbii artım (hər 1000 nəfərə)

Düzgün cavabların faizi - 20.50,
səhv cavabların faizi - 55.16.

83. Kaynozoy erasının Paleogen və Neogen dövrlərinə aid süxurların yayıldığı ərazilər:

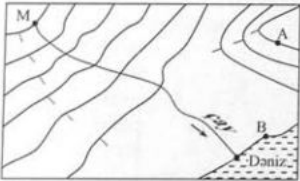
- A) 1, 3, 7, 9 B) 2, 6, 8, 9 C) 2, 4, 5, 9
D) 3, 4, 6, 7 E) 1, 5, 7, 8

Düzgün cavabların faizi - 23.08,
səhv cavabların faizi - 44.53.

84. Ölkənin ÜDM-un dəyəri 30 mlrd. dollar, ÜMM-un dəyəri isə 18,5 mlrd. dollardır. Bu dövlətin ölkə xaricindəki məhsulunun həcmi 4,5 mlrd. dollardır. ÜDM-da xarici şirkətlərin payını hesablayın.
A) 8 mlrd. dollar B) 10 mlrd. dollar
C) 16 mlrd. dollar D) 14 mlrd. dollar
E) 12 mlrd. dollar

Düzgün cavabların faizi - 41.54,
səhv cavabların faizi - 21.86.

85. A və B məntəqələri arasındakı havanın temperatur fərqi $2,7^{\circ}\text{C}$, miqyası 1:15 000 000 olan xəritə üzərində çayın uzunluğu 5 sm olarsa, sxemə əsasən çayın orta meyilliyini hesablayın (m/km ilə).

- A) 0,2 B) 1,2 C) 2,5
D) 3,5 E) 0,8

Düzgün cavabların faizi - 20.27,
səhv cavabların faizi - 23.16.

86. Ölkə əhalisinin sayı 11500 min nəfər, təbii artım hər 1000 nəfərə 7 nəfər olarsa, əhalinin orta illik artımını (faizlə) və 5 il sonra ölkə əhalisinin sayını (proqnoz) hesablayın.

- A) 0,7% və 11900,5 min nəfər
B) 7% və 15525 min nəfər
C) 0,7% və 11902,5 min nəfər
D) 1,4% və 12302,5 min nəfər
E) 0,9% və 11902,5 min nəfər

Düzgün cavabların faizi - 33.99,
səhv cavabların faizi - 22.31.

87. Şərti işarələrlə verilmiş faydalı qazıntıların daha çox yayıldığı müvafiq türk dövlət və qurumları:

1. Türkiyə
2. Tataristan
3. Türkmənistan
4. Saxa-Yakutiya

- A) I - 2, II - 4, III - 1, IV - 3
B) I - 2, II - 3, III - 4, IV - 1
C) I - 4, II - 2, III - 1, IV - 3
D) I - 3, II - 4, III - 2, IV - 1
E) I - 1, II - 3, III - 2, IV - 4

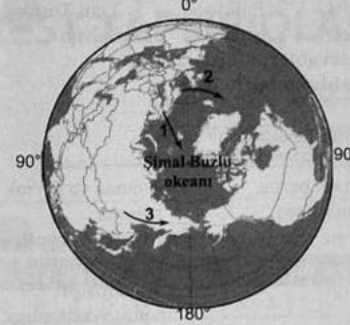
Düzgün cavabların faizi - 21.25,
səhv cavabların faizi - 50.95.

88. Azərbaycanda qışı quraq keçən mülayim-isti iqlim şəraitində becərilən bitkilər:

- A) şəkər çuğunduru, tütün, cənub meyvələri
B) payızlıq buğda, pambıq, nar
C) sitrus meyvələri, fərs tərəvəz, çay
D) üzüm, kartof, zəfəran
E) tütün, qorxaklı meyvə, taxıl

Düzgün cavabların faizi - 28.01,
səhv cavabların faizi - 56.10.

89. Xəritə-sxemdəki rəqəmlərə əsasən istiqamətlərin ardıcılığını müəyyən edin.

- A) 1 - şimal, 2 - şərq, 3 - qərb
B) 1 - cənub-şərq, 2 - şərq, 3 - qərb
C) 1 - şimal-şərq, 2 - cənub, 3 - cənub-şərq
D) 1 - cənub, 2 - şərq, 3 - qərb
E) 1 - şimal, 2 - qərb, 3 - şərq

Düzgün cavabların faizi - 26.22,
səhv cavabların faizi - 55.89.

90. Hərkəri fiziki-coğrafi rayonunun əsas iqlim (I) və torpaq (II) tipləri:

- A) I - yayı quraq keçən soyuq;
II - boz çəmən, torflu dağ çəmən
B) I - qışı soyuq keçən yarımsəhra və quru çöl;
II - açıq şabalıdı, çimli çəmən
C) I - yağıntıları bərabər paylanan mülayim isti;
II - allüvial çəmən, dağ meşə
D) I - qışı quraq keçən mülayim isti;
II - şabalıdı, dağ meşə
E) I - qışı quraq keçən soyuq;
II - şabalıdı, dağ sarı

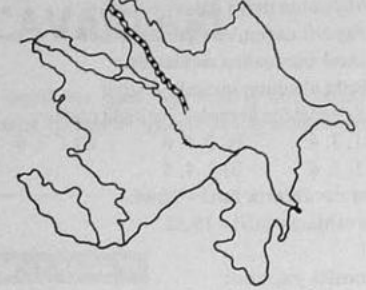
Düzgün cavabların faizi - 30.04,
səhv cavabların faizi - 34.50.

91. Ölkələrin sayı daha çox olan yarımadalar:

- A) Skandinaviya, Yukatan
B) Hind-Çin, Skandinaviya
C) Hindistan, Pireney
D) Yutlandiya, Balkan
E) Balkan, Ərəbistan

Düzgün cavabların faizi - 34.44,
səhv cavabların faizi - 53.41.

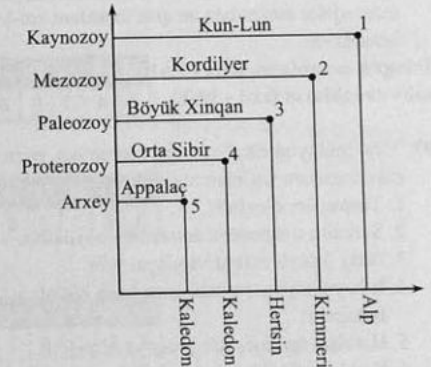
92. Nəqliyyat növü və onun keçdiyi inzibati rayonların ardıcılığı:

- A) avtomobil yolu; Yevlax, Qax, Şəki, Zaqatala, Balakən
B) neft kəməri; Şəki, Qax, Yevlax, Zaqatala, Balakən
C) dəmiryolu; Yevlax, Qax, Balakən, Şəki, Zaqatala
D) dəmiryolu; Yevlax, Şəki, Qax, Zaqatala, Balakən
E) boru-kəməri; Yevlax, Şəki, Qax, Balakən, Zaqatala

Düzgün cavabların faizi - 51.72,
səhv cavabların faizi - 39.96.

93. Uyğunluq pozulmuşdur:

- A) 1, 4, 5 B) 1, 3, 5 C) 2, 3, 5
D) 1, 2, 4 E) 2, 3, 4

Düzgün cavabların faizi - 14.11,
səhv cavabların faizi - 44.64.

94. İstehsal tullantılarından istifadə etməklə:

1. Ətraf mühitin çirklənməsi azalır
 2. Məhsulun maya dəyəri yüksəlir
 3. Faydalı qazıntılara qənaət olunur
 4. İdخال xammalına tələbat artır
 5. Bitki aləminin inkişafı ləngiyir
 6. Xammaldan kompleks istifadə olunur
- A) 1, 3, 4 B) 2, 5, 6 C) 1, 3, 6
D) 1, 5, 6 E) 2, 4, 5

Düzgün cavabların faizi - 72.64,
səhv cavabların faizi - 19.32.

95. Atmosfer yağıntısı:

- A) troposferdən yer səthinə bərk və maye halında düşən sudur
- B) havada asılı halda olan su buxarıdır
- C) kosmosdan Yer səthinə gələn sudur
- D) buludlar arasında olan elektrik boşalmasıdır
- E) yer səthinə yaxın sıx dumanın buxarlanmasıdır

Düzgün cavabların faizi - 67.15,
səhv cavabların faizi - 25.67.

96. Bakı şəhərində 01 yanvar saat 05³²-dir. Bu zaman Bakı ilə eyni enlikdə yerləşən A məntəqəsində 31 dekabr saat 22⁵²-dir. Bu məntəqələr arasındakı ən qısa məsafəni km-lə hesablayın.

Düzgün cavabların faizi - 7.61,
səhv cavabların faizi - 30.33.

97. Yay mülayim rütubətli, qışı sərt soyuq, quru olan ərazilərə xas olan əlamətlər:

1. Torpaqları qleylidir.
2. Sutkalıq temperatur amplitudu böyükdür.
3. Bitki örtüyü mamır və şibyələrdir.
4. İl boyu soyuq, şaxtalı, quru hava kütlələri hakimdir.
5. Həmişəyaşıl meşələr geniş yayılmışdır.
6. Yayda mülayim, qışda artıq hava kütlələri hakim olur.

Düzgün cavabların faizi - 18.83,
səhv cavabların faizi - 44.41.

98. Beynəlxalq turizmin inkişafı üçün təbii şəraiti əlverişsiz olan adalar:

1. Havay 2. Folklend 3. Yeni Torpaq
4. Kuril 5. Kanar 6. Baham

Düzgün cavabların faizi - 24.53,
səhv cavabların faizi - 47.34.

99. Uyğunluğu müəyyən edin.

Məntəqələr

1. Almadi burnu
2. Cənub-Şərq burnu
3. Kabu-Branku burnu

Təbii zonalar

- a. Savanna və seyrək meşələr
- b. Dəyişən rütubətli meşələr
- c. Cödyarpaqlı həmişəyaşıl meşə və kollar
- d. Tundra və meşə-tundra
- e. Çöllər və meşə-çöllər

Düzgün cavabların faizi - 6.13,
səhv cavabların faizi - 37.37.

100. Uyğunluğu müəyyən edin.

1. CAR və Avstraliya
2. Niderland və Danimarka
3. İspaniya və Portuqaliya
- a. Urbanizasiya səviyyəsi nisbətən aşağıdır
- b. Zəngin mineral-xammal ehtiyatlarına malikdirlər
- c. Əhalinin təbii artımı çox aşağıdır
- d. Dünya bazarına əsasən heyvandarlıq məhsulları çıxarırlar
- e. "Köçürmə" kapitalizm ölkələridir

Düzgün cavabların faizi - 13.35,
səhv cavabların faizi - 52.94.

1992-2012-ci illərdə qəbul imtahanlarında istifadə edilmiş TEST TAPŞIRIQLARININ CAVABLARI

Qeyd. Vaxtı ilə texniki səhvlərə yol verildiyinə görə ləğv edilmiş test tapşırıqlarının düzgün cavabı (*) işarəsi ilə qeyd olunmuş və həmin testlərin cavabları abituriyentlərin xeyrinə hesablanmışdır.

1992 (I, II, III qruplar, Variant A)

31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
D	B	C	D	D	B	E	B	A	E	D	C	C	B	C	E	B	C	C	B

1993, Bakı (I, II, III qruplar, Variant A)

31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
D	C	A	A	D	D	C	D	C	A	C	B	A	A	C	E	A	A	D	B

1993, Bakı (I, II, III qruplar, Variant B)

31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
C	D	E	B	D	D	E	B	B	C	C	D	B	B	B	A	A	A	A	E

1993, Naxçıvan (I, II, III qruplar, Variant A)

31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
E	C	C	B	B	A	D	A	C	D	C	A	D	A	C	B	B	E	D	A

1993, Naxçıvan (I, II, III qruplar, Variant B)

31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
E	E	B	C	C	E	B	A	B	C	D	A	C	A	A	B	B	D	A	E

1994 (I, II, III qruplar, Variant A)

31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
B	C	D	D	D	B	C	D	C	B	C	E	B	E	A	B	E	C	B	D

1994 (I, II, III qruplar, Variant B)

31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
E	C	D	B	E	A	C	B	E	D	A	C	D	B	B	C	E	C	D	A

1995 (II qrup, Variant A)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	E	D	E	B	E	A	B	D	E	C	A	C	A	C	E	C	A	B	B	A	C	D	C	A	E	B	D	B	D

1995 (II grup, Variant B)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	E	B	A	C	E	E	A	C	E	C	A	D	A	D	C	B	C	D	E	B	D	B	E	D	E	B	D	B	A

1996 (II, V gruplar, Variant A)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	A	A	A	E	B	E	D	B	B	D	A	A	C	C	C	B	D	C	D	B	E	D	B	A	*	A	B	C	C

1996 (II, V grup, Variant B)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	A	A	E	E	B	E	A	A	C	B	D	A	C	A	A	E	C	C	B	E	B	C	C	C	D	E	B	B	D

1996 (III grup, Variant A)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	B	A	D	C	B	B	A	D	D	A	E	D	E	A	D	C	E	D	D	B	C	E	A	C	A	A	*	B	C

1996 (III grup, Variant B)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	C	D	B	C	E	C	D	A	D	A	C	E	D	B	B	B	E	D	D	E	A	C	E	C	E	B	E	D	B

1997 (II, V, VII gruplar, Variant A)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	D	E	A	A	B	D	D	A	B	E	E	B	D	A	B	D	C	C	A	B	B	D	C	D	C	A	C	B	A

1997 (II, V, VII gruplar, Variant B)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	E	A	D	B	D	D	C	A	C	B	A	D	E	E	B	E	B	E	B	A	A	E	E	A	B	B	D	D	C

1997 (III grup, Variant A)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
C	C	D	B	C	D	C	C	D	A	D	C	E	A	A	E	E	D	A	D	B	E	A	D	E	C	A	E	B	A

1997 (III grup, Variant B)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	C	A	E	A	E	A	E	D	C	D	D	B	A	D	A	C	A	B	D	B	C	B	E	B	E	B	E	C	E

1998 (II, V, VII gruplar, Variant A)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
B	D	C	E	A	E	D	B	C	D	B	C	B	D	B	D	A	B	E	C	D	A	C	A	E	A	E	A	C	E

1998 (II, V, VII gruplar, Variant B)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	E	A	D	C	D	A	B	E	D	E	D	C	E	A	C	E	C	E	B	A	D	B	D	B	A	B	C	B	C

1998 (III grup, Variant A)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	B	D	E	A	B	E	C	D	B	D	B	D	C	A	B	A	E	B	E	C	A	D	A	E	C	D	C	A	C

1998 (III grup, Variant B)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	B	C	A	B	A	C	D	A	D	A	D	E	B	D	C	A	C	B	E	D	B	D	B	E	C	E	A	C	E

1999 (II grup, Variant A)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	B	C	A	B	C	B	A	C	E	D	B	E	B	E	B	A	D	E	D	E	C	D	E	D	A	C	D	C	A

1999 (II grup, Variant B)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	F	D	E	B	A	E	C	D	B	E	A	D	C	B	C	A	B	C	D	B	D	C	D	C	B	A	E	A	E

1999 (III grup, Variant A)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	B	D	E	B	E	C	B	A	E	B	C	D	E	C	B	A	C	D	A	D	E	A	C	A	D	B	C	D	A

1999 (III grup, Variant B)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	D	B	A	B	C	E	D	C	B	C	D	E	D	B	E	B	C	B	E	A	C	E	A	D	A	D	C	E	A

2000 (II grup, Variant A)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	D	C	D	C	D	C	D	D	E	C	C	E	B	B	E	B	D	A	C	A	B	B	E	A	B	E	E	A	A

2000 (II grup, Variant B)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
A	C	D	A	C	E	E	B	B	E	D	E	A	D	B	E	A	E	C	B	A	C	C	D	D	B	C	A	D	B

2000 (III grup, Variant A)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
E	B	B	E	B	D	B	E	C	B	D	E	B	C	E	D	D	A	D	C	D	C	C	E	A	A	A	C	A	A

2000 (III grup, Variant B)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
D	E	A	D	C	C	D	B	A	C	A	E	B	A	B	A	C	E	A	D	E	E	D	B	C	E	D	C	B	B

2001 (I grup, Variant A)

114	115	116	117	118	119	120
B	C	E	D	D	A	E

2001 (I grup, Variant B)

114	115	116	117	118	119	120
A	E	C	D	A	B	B

2001 (II grup, Variant A)

51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
E	C	D	C	E	E	D	E	E	C	A	A	B	B	D	B	B	A	D	A	A	B	C	C	D

2001 (II grup, Variant B)

51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
E	A	A	B	B	E	D	D	C	E	E	A	D	B	B	A	B	E	C	D	C	C	A	C	D

2001 (III grup, Variant A)

51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
D	B	C	C	A	C	B	A	E	C	E	D	B	D	D	B	E	A	E	E	B	D	A	A	C

2001 (III grup, Variant B)

51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
D	B	A	B	E	A	B	A	D	B	B	C	E	C	C	D	C	A	E	E	A	D	D	E	C

2001 (IV grup, Variant A)

115	116	117	118	119	120
E	C	A	C	D	D

2001 (IV grup, Variant B)

115	116	117	118	119	120
A	D	E	A	B	B

2001 (V grup, Variant A)

116	117	118	119	120
B	B	C	A	A

2001 (V grup, Variant B)

116	117	118	119	120
E	E	C	B	B

2002, Bakı (I grup, Variant A)

114	115	116	117	118	119	120
E	C	E	D	E	D	D

2002, Bakı (I grup, Variant B)

114	115	116	117	118	119	120
B	E	E	C	A	C	D

2002, Bakı (II grup, Variant A)

51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
B	A	D	A	B	D	A	C	B	C	E	B	C	B	A	E	E	C	C	A	D	E	E	D	D

2002, Bakı (II grup, Variant B)

51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
B	A	B	A	E	B	B	D	D	B	E	C	A	E	E	D	C	C	A	D	E	C	A	C	D

2002, Bakı (III grup, Variant A)

51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
C	E	A	C	E	C	D	E	C	E	B	A	E	A	C	A	D	A	B	D	B	D	B	D	B

2002, Bakı (III grup, Variant B)

51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
D	E	D	B	C	D	C	B	D	A	D	E	A	B	E	C	E	C	A	C	E	B	A	B	A

2002, Bakı (IV grup, Variant A)

115	116	117	118	119	120
B	A	A	C	E	B

2002, Bakı (IV grup, Variant B)

115	116	117	118	119	120
E	A	A	B	D	C

2002, Bakı (V grup, Variant A)

116	117	118	119	120
E	B	C	D	A

2002, Bakı (V qrup, Variant B)

116 117 118 119 120

A C E A B

2002, Naxçıvan (I qrup)

114 115 116 117 118 119 120

E A D C C B B

2002, Naxçıvan (II qrup)

51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75

B B D E B B E E D C D B E A D D A E C A A C A C C

2002, Naxçıvan (III qrup)

51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75

C D A E B C A B E B E A C D C A C D B D E A D B E

2002, Naxçıvan (IV qrup)

114 115 116 117 118 119 120

B B A E E D B

2002, Naxçıvan (V qrup)

116 117 118 119 120

C B C D C

2003 (I qrup, Variant A)

118 119 120

D A C

2003 (I qrup, Variant B)

118 119 120

E A C

2003 (II qrup, Variant A)

61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85

B A A D C A B E C B C B B E B A C C D E C E D D A

2003 (II qrup, Variant B)

61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85

A E A A B C D B D C A A B A D E D D C E C D E B C

2003 (III qrup, Variant A)

61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85

A A E D C E D A C A B E A B A B C C B D B D C E B

2003 (III qrup, Variant B)

61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85

B A E D D B C D E E B A A D E D A C B B C C A D E

2003 (IV qrup, Variant A)

118 119 120

B C B

2003 (IV qrup, Variant B)

118 119 120

A D E

2003 (V qrup, Variant A)

119 120

B E

2003 (V qrup, Variant B)

119 120

E B

2004 (I qrup, Variant A)

118 119 120

D A B

2004 (I qrup, Variant B)

118 119 120

C A D

2004 (II qrup, Variant A)

61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85

B A B C A D A B C E A C D E C A E C D B E C D A E

2004 (II qrup, Variant B)

61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85

A D A D A B C E B D C B A E C E C E D A B A B C E

2004 (III grup, Variant A)

61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85
D	C	B	D	A	E	B	E	D	B	E	E	D	A	C	D	C	D	E	E	B	C	A	B	A

2004 (III grup, Variant B)

61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85
D	C	A	C	E	C	D	C	A	A	B	E	A	C	C	A	B	E	D	B	B	D	A	E	D

2004 (IV grup, Variant A)

118	119	120
C	D	B

2004 (IV grup, Variant B)

118	119	120
E	C	D

2004 (V grup, Variant A)

119	120
E	A

2004 (V grup, Variant B)

119	120
E	C

2005 (I grup, Variant A)

118	119	120
E	C	D

2005 (I grup, Variant B)

118	119	120
E	E	C

2005 (II grup, Variant A)

61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85
E	D	C	C	D	E	A	A	B	D	D	A	E	B	B	D	D	B	C	C	E	C	C	B	A

2005 (II grup, Variant B)

61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85
B	E	A	E	A	E	A	C	B	C	E	E	B	C	D	A	E	A	D	D	B	C	D	B	B

2005 (III grup, Variant A)

61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85
B	A	A	B	E	E	E	C	E	B	B	B	E	A	A	D	C	D	C	D	D	A	B	C	C

2005 (III grup, Variant B)

61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85
B	E	C	B	A	D	D	D	B	C	E	B	D	A	E	A	D	E	C	B	C	A	A	C	B

2005 (IV grup, Variant A)

118	119	120
B	A	D

2005 (IV grup, Variant B)

118	119	120
B	C	B

2005 (V grup, Variant A)

119	120
A	C

2005 (V grup, Variant B)

119	120
D	B

2006 (I grup, Variant A)

118	119	120
E	E	C

2006 (I grup, Variant B)

118	119	120
C	D	D

2006 (II grup, Variant A)

61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85
A	B	D	E	D	D	B	A	C	A	D	E	A	D	C	C	B	B	E	C	A	A	D	E	C

2006 (II grup, Variant B)

61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85
A	C	A	C	D	D	A	A	D	C	D	D	B	C	C	B	E	A	C	D	E	E	B	E	B

2006 (III grup, Variant A)

61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85
A	E	B	E	D	C	D	C	A	E	E	B	E	B	B	A	D	C	E	D	D	C	B	A	D

2006 (III grup, Variant B)

61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85
E	E	C	D	E	E	C	E	E	C	A	D	A	A	B	C	A	B	B	A	D	A	B	C	D

2006 (IV grup, Variant A)

118	119	120
C	C	A

2006 (IV grup, Variant B)

118	119	120
D	C	A

2006 (V grup, Variant A)

119	120
D	D

2006 (V grup, Variant B)

119	120
A	B

2007 (II grup, Variant A)

51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
B	E	B	D	C	A	A	D	B	A	E	C	A	C	B	A	A	C	D	B	B	E	D	C	E

2007 (II grup, Variant B)

51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
C	C	A	E	E	C	A	B	C	D	B	C	A	B	E	B	D	A	E	D	D	B	E	B	E

2008 (II grup, Variant A)

76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
D	B	E	E	B	D	A	C	D	B	C	E	D	A	E	B	C	D	C	A	B	C	E	C	A

2008 (II grup, Variant B)

76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
A	C	D	E	C	C	A	C	C	D	A	C	D	B	B	D	B	B	D	E	A	D	E	E	B

2009 (II grup, Variant A)

76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
E	C	D	A	D	D	B	E	E	D	B	C	B	A	B	A	D	C	E	D	B	C	C	C	A

2009 (II grup, Variant B)

76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
A	E	E	B	E	E	D	C	A	D	B	A	B	E	A	C	E	C	D	C	D	B	D	C	A

2010 (II grup, Variant A)

76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
A	B	B	D	B	B	D	C	C	D	A	D	C	B	A	E	A	A	C	E	E	C	A	E	B

2010 (II grup, Variant B)

76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
C	D	E	A	B	D	E	B	C	D	C	A	A	E	B	C	E	D	B	A	B	A	E	A	B

2011 (II grup, Variant A)

51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
A	A	B	C	B	A	D	D	A	C	E	B	C	D	A	B	E	D	A	E	C	B	C	B	E

2011 (II grup, Variant B)

51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
C	B	B	A	B	D	C	D	B	A	A	C	E	B	C	D	E	D	A	E	B	E	A	C	A

2012 (II grup, Variant A)

76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
D	E	B	C	D	D	D	A	B	A	E	E	C	E	D	B	C	A	C	E	1;3;4	6832	2;4;5	1.c;2.de;3.ab	1.c;2.b;3.a

2012 (II grup, Variant B)

76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
D	D	B	C	D	A	B	A	C	B	C	A	E	E	D	E	D	A	C	A	8540	1;3;6	2;3;4	1.a;2.c;3.b	1.be;2.cd;3.a

MÜNDƏRİCAT

ÖN SÖZ.....	3
1992-2012-ci illərdə ixtisas qrupları, imtahan fənləri və test bloklarında edilmiş struktur dəyişiklikləri.....	8
1992-2011-ci illərdə qəbul imtahanlarında istifadə edilmiş test tapşırıqlarının elmi-metodiki təhlili (xülasə).....	21
1992-2011-ci illərdə qəbul imtahanlarında istifadə edilmiş TEST TAPŞIRIQLARI.....	30
2012-ci ildə qəbul imtahanlarında istifadə edilmiş test tapşırıqlarının elmi-metodiki təhlili	240
2012-ci ildə qəbul imtahanlarında istifadə edilmiş TEST TAPŞIRIQLARI.....	243
1992-2012-ci illərdə qəbul imtahanlarında istifadə edilmiş TEST TAPŞIRIQLARININ CAVABLARI	253

ISBN 978-9952-482-30-0

Kitab «Abituriyent» jurnalı redaksiyasında yığılmış,
səhifələnmiş və redaktə olunmuşdur.
Kağız formatı 90×108 $\frac{1}{6}$. Fiziki çap vərəqi 16,5.
Çapa imzalanmışdır 10.11.2012. Tiraj 300.

© TQDK – «Abituriyent»

Ar $\frac{2012}{1313}$

842